rius, vt per heredem legatario alimentorum quæ dantur secundum quantitatem redditus, & conditionem legatarij, vt ibi per eos & doctos in §. item si de dote. institu. de actio. & ibi Las. num. 8. post gloss. in l. seruis vbanis in princip. de lega. tertio, dicit doctores, milites, & nobiles plus habent expendere, quàm rustici, qui non vtuntur pane albo, pullis, & alijs delicatis cibis, sed caseo, pane grosso, cepis, & fabis; idem prosequitur cumulando iura & doctor. quòd pinguius & magis delicate sunt constituenda alimenta nobili quàm rustico, Tiraquel. tractat. de nobil. quæst. 20. numero 142. & sequent. & numero 153. vbi ex dignitate legatarij augeri legatum, & nobili pinguius esse concessum intelligitur, melior, vel peior victus dandum est secundum qualitatem personarum, gloss. in verbo victus. in capit. episco-
58 pus. 10. quæstio. secunda. † In taxatione alimentorum inter alias circunstantias considerari debet qualitas personarum, additur & consuetudo regionis, Anchar. consilio 383. primo & ante omnia. ad finem, Bartol. tractat. de aliment. columna tertia, verbo. quæro legata alicui. Ad idem ex qualitate personarum distinguuntur alimenta, Deci. in cap. Episcopus. columna secunda, numero decimo de preben. non veniunt tamen vestes pretiosæ post Imol. tenet Rip. in rub. numero 56. solut. matrimo. nisi qualitas & dignitas personarum aliud non suadeat iudicis arbitrio determinandũ pulchre adducit Ioan. Lopes in rub. §. vndecimo. numero decimo. vndecimo, de donati. inter vir. & vxor. Commensurantur que alimenta ætati legatarij, si est paruulus, vt paruulo dantur, & ætate crescente augentur pro incremento ætatis, l. cum vnus. in fin. & ibi gloss. & l. alimenta. § Basilicæ. de ali. leg. & ibi gloss. dicit pro ut ætas crescit, maiora præstantur alimenta, firmat & Spec. titu. qui fil. sint legi. §. 1. column. penult. verticul. debet autem accipi modus, & Ioannes Lecirier. de primog. lib. 2. cap. 3. num. 9.

Qualitas ideo & conditio legatarij alimentorum si
59 talis sit quòd stare non debeat fine † seruitore vel seruitrice, in alimentorum quantitate taxanda etiam consideratio habenda erit alimentorum pro seruiente, licet contrarium tenere tentauerit Grat. consil. 67. nume. 16. libro, secundo, tamen hoc ipsum procederem in casu suo respondit, quia persona legataria erat persona vilissima, vt ibi sub num. 19. & quia testator eidem legatariæ non erat solitus viuens dare seruientem, vt ibi nu. 21. quare vbi qualitas legatarij est talis quòd requirit famulum seu seruientem, eius quoque alimentorum ratio habenda est in quantitate pro legatario taxanda sic & pro familia sibi necessaria, cum legatum alimentorum sit benigne & plene intelligendum, ista est per alium quem viderim adhuc non allegata decis. Bald. in rubr. sub nume. 3. in fin. de vita & honest. cleri. potest comprobari per text. in l. cum plures. §. si tutor. ff. de admi. tuto. ibi pro dignitate natalium constituet alimẽta seruis libertisque, & per tex. in l. habitatio. de ventr. in possess. mitten. ibi seruis quoque mulieris, qui necessarij sunt ad ministerium eius, secundum dignitatem cibaria præstanda sunt, & per text. in l. vxori. de aur. &
60 argen. lega. vbi † sub legato vxori facto eius quod sibi comparauerat, confecerat, venit vestis quam ancillis eius vxoris comparauerat, vel fecerat, & per alia alleg. ab Oldr. consilio 11. thema tale est, in quadam clausula,
61 vbi † priuilegium concessum hospitali pauperum comprehendit & eos qui seruiunt pauperibus, quia sine eis esse non possunt, solet allegari gloss. in verbo. onera. & quod ibi Bart. not. in §. fin. in auct. de non eligen. secun. fe i magis in specie faciunt prædicta non solum cibariorum. sed etiam salariorum & mercedum pro famulis habenda est ratio. per gloss. in verbo. modum. in l. ius alimentorum, vbi pupil. edu. deb. dummodo facultates suppetant, alias si non potest tenere famulos non tenea-
at, inquit Bald. consi. 221. considerandum est. in fin. l. 4.

62 Tertia consideratio denique præcipua est de † patrimonio testatoris. Hoc namq; & iura & doct. & hæredes & legatarij principaliter respiciunt, vnde in alimentis taxandis sæpe allega. text. est in dicta l. penult. in principio ex facultatibus defuncti de ali. lega. & ibi Bart. intelligit secundum quantitatem fructuum alimenta debere taxari, & si fructus non essent tanti, hæredem proinde non debere vendere proprietatem, idem in l. cum vnus. §. fi. eo. dicit secundum quantitatem proprietatis debere solui alimenta, ad idem text. in l. imperator. in fi. ibi ex accessionibus hæreditarijs emolumentum præstari, ad Trebel. ibi gloss. exponit quoad alimenta ibique Bart. Ang. in fin. Castr. num. 8. Imol. num. tertio, Alexand. nume. quinto, firmant alimenta debere præstari ex fructibus & accessionibus hæreditatis,
63 † & pro aliquo anno, quo non colligerentur fructus non esse præstanda secundum Castre. etiam si res hæreditariæ essent magni pretij, & valoris, vt palatia, & turres, tamen essent modici redditus, maiora alimenta non possunt taxari nisi secundum redditus, & proprietas per hoc non potest vendi nisi in casu quo proprietas spectaret ad eum cui debentur alimenta, per l. primam. §. mulier. de ven. in posses. mitten. & in casu auct. contra rogatus secundum Imol. & Alexand. & apostil. ad Bar. & Ang. in dicta auct. contra rogatus. ad idem text. in d. l. ius alimentorum. vbi pupil. educa. debe. ibi modum autem patrimonij spectare debet, cum alimenta decernit, & cætera ibi in text. magistralia sequuntur circa alimenta frugaliter exibenda & taxanda pro modo redituum, ita tamen procedatur quòd semper ex reditu aliquid super sit non respiciendo opulentiam & amplitudinem patrimonij, sequitur Ang. consil. 357. dominus Gregorius, colum. secunda, ad fin. idem Ang. & Imol. in dicta le. Nesennius. §. fin. probant pro not. alimenta præstanda ab hærede legatario fore taxanda secundum quantitatem redditus & qui si non sufficiant l. gratiarum non posse petere, quòd hæres ponat summ ad vendendum proprietatem, idem Ang. in l. prima. d fin. C. de lega. sequitur Ang. Aret. tracta. de testa. gloss. 45. num. tertio, & consulendo tenet Alexand. consilio 72. colum. secunda, numero quinto l. 5. & Ay. consil. 199. num. secundo, & Papien. in form libel. pro leg. rei singul. gloss. prima, nu. 101. 102. Quomodo plures casus recenseat in materia alimentorum vide Vital. de clau. verbicu. penult. numero decimo, & sequent. pagin. 944. & sequent.

64 Quando etiam testator habet † descendentes, quib. debentur alimenta, & fructus legitimæ, horum prius quoque est habenda ratio in taxanda quantitate alimentorum legatarij. quia legatario non debet assignari de fructibus legitimæ descendentium testatoris per gl. & doctor. in l. vxori. & l. fin. de vsufruct. lega. & in auctẽ. nouissima. C. de inoffic. testamen. tenet Alexand. consilio 100. colum. fin. libr. primo, vbi etiam dicit in huiusmodi taxatione alimentorũ non debere computari bona emphyteutica nec fructus eorum, de quibus etiam dicetur in sequenti quæstio. vbi etiam in fin. probat prius debere deduci æs alienum, sequitur Rolan à Val. consilio 22. numero decimonono, lib. 11. quia ęs alienũ torum patrimonium & respicit & diminuit. l. fi de iscom missum. §. tractatum. ff. de iud. & proprie Bald. consil. 237. Titius in testamento. num. secundo, lib. primo, vbi in fin. etiam tenet esse detrahendam legitimam filio-
65 rum & eius fructus, † debet etiam prius hæres, maxime si filius sit defuncti detrahere alimenta pro se alijs descendentibus defuncti, & de reliquo denturalimenta legatario dicente Baldo. in leg. prim. §. prim. in fin.
66 de tute. & rati. distrahen. quòd † non tenetur quis coarcta-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

coarctare victum suum propter alimenta matris, vel alterius cuiusque qui ali deberet, non enim tenetur nisi habeat largas facultates ad victus vtriusque, inquit ipse, ita primo legitimam, & alimenta pro filijs detrahenda esse, posta alimenta pro legataria post Salyc. Barb. & Pic. concludit Soci. Iun. consi. 97. in fin. lib. primo. & Ioseph. Assisien. in Perusi. decis. 46. ad fi. & Benintend. in
67 Bononien. decis. 89. num. 5. Vnde † confectio inuentarij per hæredem prætermissa non facit eum teneri præstare legatum alimentorum vltra vires hæreditatis, cum alimenta intelligantur arbitrio iudicis statim in esse taxatas intra vires hæreditatis ex redditibus & non ex proprietate, vt probant iura alleg. ita quòd per confectionem inuentarij vel non, plus, vel minus, non est deductum in legatum, ergo hæres non potest teneri ad solvendum id quod non est legatum, ita in effectu licet per plura verba probando tenet Bald. in l. voluntatis. colu. secunda, num. 4 C. de fideicommiss. sequitur Roman. in rubr. num 6. ver septimus. ff. de acquir. hæred. idem in legato vsufructus probat Cuman. consil. 30. statuto cauetur. in 2. quæstio licet Ias. in l. fin. §. & si præfatam. col. fin. ver. quar. o limita. C. de iur. delib. videatur dubitare de dicto Baldi, hac ratione. quòd arbitrium boni viri debet regulari secundum leges, & leges præsumunt eum qui non confecit inuentarium tantum sub traxisse 70
quòd sufficiat, & ita teneantur ad solida legata. Huic inhærere videtur in prima responsione Nat. consi 387. sub nume. 9. & late hanc partem defendere nititur Rolan. à Vall. de inuent par. 6. & vltim. §. quid si testator. fol. 169. Tamen non est recedendum à sententia Bal. & ali. alleg. tum ob eorum auctoritatem & rationes, tum quia ratio illa præsumptæ subtractionis non potest assumere soliditatem aliquam alimentorum legati vltra vires repertas hæreditatis, cum natura talis legati à legibus inducta solidum habeat statim etiam variabile pro modo redituum, & intra vires patrimonij, adeo quòd in hoc hæres habet priuilegium à lege absq; priuilegio inuentarij, quòd pro alimentis in certis respectu quantitatis nunquam tenetur vltra vires patrimonij sed & de fructibus tantum. merito Nat. in suo casu non confidit stare in dicta ratione Iasonis, sed confugit ad secundam, quia in casu suo legatum alimentorum erat certum illo modo, vt etiam ego deduxi supra, ita etiam comprobando Baldi sententiam tenet Io. de Ami. consi. 56. in fin. decidendo & tractando, Phanu. Lucen. de inuent. hæred. part. 7. num. 56. & seq addo Bald. cum alio. s. Ang. vt dicam in seq. ver. 6. decisiue idem consulentem consi. 221. considerandum est. lib. 4. vbi pluribus & concludentibus rationibus etiam non confecto inuentario per hæredem legatum alimentorum decidit debet taxari pingue vel macrum secundum quantitatem patrimonij ve 71
ri & non ficti habendo respectum ad reditus salua proprietate substantia.

Hoc autem receptum est ex clausula à lege subintel-
68 lecta quòd † alimenta præstantur pro modo facultatum defuncti, vt dictum est. eo magis procedere debet, vbi 72
testator, vt sit quasi semper, adijcit ipse clausulam, secundum possibilitatem, vel facultatem seu vires suæ hæreditatis, vel prout patiuntur & sustinere possunt facultates & vires hæreditatis suæ, vel similem, quia tunc non debet erogari vltra fines voluntatis testatoris per l. qui alienas §. 1. ff. de negot. gest. Bald. d. consi. 221. supra fin. & ponunt Alexand. consi. 100. colum. fin. sub ver. & pro certo. lib. 1. & Lud Bologn. consi. 48. ad fin. ver. tamen in presenti. Barb. consi. 63. col. 7. versi. venio ad quartum. lib. 2. & quando dixit de bonis meis, Ceph. consi. 516 num. 17. 22. 24.

69 Proponendæ † item sunt circumstantiæ Iudicij, & de qualitate & de conditione personarum per supradicta, & de consuetudine loci & regionis per Barto. tract. de alimen. col. 3. versi. quæro legata alicui. Ancha. consi 383. primo & ante omnia. supra fin. per c. 2. de præben. in 6. & Rayner de Monte Vbiano inter consi. vltim. volunt. consi. 14. num. 63. volum. 1. quia vsu experimur euidenter expensas victus in vno loco esse longe diuersas in loco alio, & de tempore in quo sumus, quia temporum variatio multa diuersa in dies producit. maxime in pretijs rerum, & victus etiam, videmus enim tempore Alexand. Imol. in d. suo consi. 72. colum. 2. num. 5. lib. 5. pro alimentis annuis vnius mulieris esse taxatas lib. 20. bonorum temporibus autem nostris vigentibus lib. bonorum vix sufficerent pro expensis duorum mensium pro vna persona, & de facultatibus defuncti.

Atque circumstantiæ huiusmodi, quæ variam arbitrium, & variam declarationem iudicis reddere possunt, debent clare probari per l. qui accusare. C. de eden. tradit Anch. d. consi. 383. ad fin. sic receptis probationibus & indicijs iudex debet declarare, Bald. in l. voluntatis. in fin. C. de fideicom.

Postquàm iudicis taxationem & declarationem, si euenerit facultates esse auctas, vel diminutas, vel aliud acciderit diuersum, poterit & iudex suam taxationem augere, vel diminuere pro contingentia casuum. per te. in • lius alimentorum in fin. vbi pup. edu. debe.

Sexto ex quibus rebus † alimenta præstanda, & percipienda sunt in propositam dubitationem vertitur, Huius quidem resolutio fit ex cognitione bonorum, de quibus contentio est, an sint testatoris tranfitoria ad suos hæredes, namq; si talia sint bona testatoris, ex eorum fructibus & redditibus præstanda sunt alimenta, vt in præcedenti quæst. diffuse declaranimus, repetam hoc in loco etiam suo, quòd alimenta præstari debent ex redditibus & fructibus bonorum defuncti & si fructus non sufficerent, regulariter proprietas ipsorum bonorum vendi non debet pro soluendo legato alimentorum, Barto. in l. penult. de ali lega. Bal. consi. 237. Titius in testamento colum. secunda, ver. in contrarium videtur. lib. primo Angel in l. diuus, colum. prima. ver. in tex. ibi. ff. de peti. hæred. per l. qui bonis ff. de cess. bon. ita dicit se cum Bal. consuluisse apud Arimini. eorum consilium est super testamento Iacobi de Faytano nobilis de ciuitate Arimini inter consi. Ba. consi. 221. considerandum est, lib. 4. & est insertum inter consi. Alex. and. consi. 70. lib. 4. cuius sæpius meminit Ang. in l. prima, in fin. C. de lega. & in l. imperator. in fi. ad Trebell. Alex. consi. 72. colum. 2. nume. 5 lib. 5. & in dict. l imperator, colum. secunda, Ang. Aret. de testa. glos. 45. nume. 3. Papien. in for. libel. pro lega. rei singu. glos. prima, nume. 101. 102. Aym. consi. 199. numero vndecimo, & Francis. March in delphin. decis. 323. numero secundo. & ita est
71 commun. sententia, qui vbi tractamus † de alimentis semper habemus respectum ad redditum per l. ius alimentorum. vbi pupil. edu. deb. dicit Bald. consi. 30. sicut dixi in fin. lib. secundo, refert Roland. à Val. consi. 55. nu. 7. lib. 2.

Idem est si alimenta † relicta & præstanda sint ex pecuniarum quantitate, quòd pecunia ipsa non debet expendi in alimentis, sed poni debet ad licitum & honestum lucrum apud mercatores, ex quo lucro percipiantur alimenta per l. diui, ibi est commun. de ctr. Barto. Castren. Imo. & Alexand. ff. ad l. falcid. & per capit. per vestras de donat. inter vi. & vxo. & ibi per Lopez. de Pala. suo. §. 7. ita possent etiam alimenta legata percipi ex lucris mercationis & traffici per testatorem dimissi & relicti in suo patrimonio, vt Lauenses, Veneti, Florentini, & cæteri mercatores facere consueuerunt, ad hoc scripta per Nat. consilio quadragesimo octauo. numero tertio, & sentit Alcia. consilio trigesimo sexto quantum ad alimenta, numero secundo, libro quinto.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Hanc autem regulam, quòd pro alimentis legatis non debeat vendi proprietas nec diminui substantia
73 patrimonij testatoris † in tribus casibus limitat Alex. in dict. l. imperator, colum. secunda. Primus est quando alimenta sunt legata & præstanda ei qui futurus est dominus bonorum per l. 1. § mulier. de ventr. in poss. mitten. Secundus est pro conseruandis seruis hæreditarijs per l. diuus. & ibi Ang. de peti. hæred. Tertius est quando quis est rogatus ad restituendum de bonis quod superfuerit, Ange. in auct. contra rogatus. C. ad Trebell. Quartus casus limitationis eiusdem potest addi, quando legatarius alimentorũ est de personis quas testator tenebatur alere, de quibus per tot. titu. de lib. agno. quia pro alimentis huiusmodi personarum etiam bona subiecta fideicommisso vendi possunt, firmant Cyn. in auct. res quæ, ver. quarto quæritur. comm. de lega. & ibi Bart. ad fin. & Bald. sub numero vigesimo tertio, & Castren. sub nume. fin. & Iaso. nume. 9. ver. in fin. gloss. communem defendit. faciunt quæ scribit Nat. dict. consili. 48. num. 4. 5. 6. idem tenet Rom. consi. 267. circa id in fin. & Bar. Romul. tract. de testatorum præcept. num. 133.

74 Ex bonis † vero emphiteuticis, liuellarijs, fideicommissarijs, & feudalibus, vbi talia sint, quòd non transeant ad hæredes testatoris, alimentorum legatum percipi non potest, cum tali oneri per testatorem subijci & supponi non possint, ita communem doc. sententiam late defendit Grat. consi. vigesimo secundo, numero, 8. & sequent. lib. primo, de feudalibus & emphiteuticis Bero. quæstio. 95. num. secundo. Paris. consili. 98. colum. prima, nume. 4. & colum. secunda, numero octauo, lib. 2. quatenus de feudalibus posse præstari alimenta asserat Roland. à Vall. consil. 74. in fin. libr. secundo, id verum esse poterit in feudo hæreditario, in alio autem feudo omnis dispositio vasalli testatoris nullius est momenti & valoris, vt probat Clar. late discurrendo more suo satis clare in suo. § feudum. in q. 40. tota ergo vis est, valeat vel non valeat legatum alimentorum ex bonis emphiteuticis, vel feudalib. videre & præstandum cognoscere qualitatem emphiteusis & feudi, primum aũt dicam de qualitate emphiteusis, deinde de qualitate feudi, inherendo breuitatis gratia scriptis per Iul. Clarum.

75 † Nisi emphiteusis sit accepta á priuato est transitoria ad quoscunque hęredes etiam irrequisito domino, ideo valeret de ea legatum alimentorum, ita communiter tenetur Clar. suo. § emphiteusis. quæstio. 28. ver. tertius est casus. Si emphiteusis ab ecclesia accepta sit, & noua sit habens initium in personam ipsius testatoris, vbi fuerit accepta pro se & quibuscunq; hæredibus, vel pro se, & quibus dederit, valet legatum in prejudicium filiorum, vbi vero fuerit accepta pro se & filijs valeret etiam legatum per vnam communem opin. approbatam per Clar. d. § emphiteusis. quæstio. 16. præter alleg. per Clar. bene probat Alexand. consil. 28. col. 2. numer. 2. 3. lib. 5. Goz. consilio 75. nume. decimo, & sequent. Aym. consi. 135. numero octauo, vbi loquitur in feudo nouo & tanto magis sentit in emphiteusi noua, idem firmat Anch. Regien. quæstio. 19. num. 9. part. prima. Vbi etiam fuisset accepta pro se filijs & hæredibus, ita quòd dicitur mixta, etiam isto casu primum accipientem posse legare in filiorũ præiudicium absolute tenet, & semper se ita tenuisse dicit Clar. dict. § emphiteusis, dict. quæst. 16. ver. sed qui si sit. Si vero emphiteusis sit antiqua accepta per antecessores testatoris, aut sit hęreditaria accepta pro se & hæredibus, vel hæredibus quibuscunque, vel etiam pro quibus dederit, & tunc accedente domini consensu valeret legatum, vt de alia re hęreditaria, aut non sit hæreditaria, sed simpliciter accepta pro se & filijs & nepotibus, vel descendentibus, & tunc de ea non valeret aliqua dispositio testatoris, vt similiter tradit Clar. d. q. 16. versi. item.

Nunc autem de feudi qualitate eisdem fere mediis
76 distinguendo possem me expedire. Nam aut † feudum est simpliciter, & absolute hæreditarium, vt quando acceptum est pro se & hæredib. quibuscunque, quia transitorium est ad quoscunque hæredes etiam extraneos pro communi doc. sententia ponit Clar. suo. § feudum. quæsti. 9. versi. hoc præmisso, ideo potest testator de eo disponere ad sui libitum, & relinquere cui voluerit, tradit idem Clarus dict. § feudum. quæsti. 40. versi. 1. Aut feudum non est hæreditarium, sed pacto & prouidentia dantis consessum recipienti pro se & filijs vel liberis vel descendentibus, vt per Clar. dict. quæst. 9. ver. quandoque vero & secundo, & tunc si nouum sit acquisitum per ipsum testatorem interueniente consensu domini poterit de eo disponi in testamento in præiudicium filiorum, & agnatorum, idem dict. quæstio. 40. verfic. sed quæro. & versi. fin. nisi fuisset receptum specialiter pro aliquo filio nominato in inuestitura, idem in quæstio. 41. ver. sed in feudo nouo, & plene discutit Ari. Pinel. in l. prima par. 3. num. 98. de bon mater. Si vero antiquum sit feudum acceptum per antecessores testantis non valeat de eo legatum, nec alia dispositio in præiudicium filiorum & agnatorum, idem ex commun. in d. quæsti. 40. ver. quæ omnia, & quæstio. 41. ver. & hæc quidem, aut feudum est mixtum, quando est concessum pro se filijs & hæredibus, vt Clar. ponit in dict. quæstio. 9. ver. quandoque & tertio, tunc si nouum sit, iam dictum est de eo posse testari, idem in dict. quæsti. 40. si vero sit antiquum, de eo non valet testamentum seu alia dispositio, nisi in eo quòd si filius vel agnatus adiret hæreditatem feudatarij testantis sine inuentario, tenetur habere ratam dispositionem testatoris, hæc probant idem Cla. dict. quæst. 40. sub ver. hæc materia, Roland. à Val. consil. 71. nume. penul. lib. secundo, ita debent intelligi prædicta quando, de bonis emphiteuticis vel feudalibus non valet legatum alimentorum secundum Grat. dict. consili. 22. lib. primo, quia his casibus prohibitis de feudalibus non valet etiam legatum pro anima per cap. primum. § donare. qual. olim. feu. alie. pote. ponit Clar. d. q. 40. ver. ex hac conclusione, vbi etiam his casibus firmat per commun. doctо. opin. non venire extimationẽ rei legatæ, in legato vsufructus aliqua diuersa ponit Borgn. de vsufruct. muli. nume. 98. & sequen. quæ non militant in legato alimentorum ita diuerso ex l. ius alimentorum, vbi pupill. educa. deb. & ex diuersitate titulorum, & de vsufruct. leg. & de alimentis & ciba. legat. in specie Alexand. consilio 214. numero secundo, libro sexto.

Præterea ex certis bonis, vel redditibus certorum bonorum ordinatione testatoris alimenta fore præstan-
77 da multipliciter accipi potest, nam quandoque † testator legat alimenta simpliciter alicui præstanda & percipienda ex tali fundo, tunc alimentario ius obligationis dicitur acquisitum pro alimentis super fundo, cuius quidem possessor quilibet etiam fiscus alimenta præstare tenetur, dixi ante per. l. secundam, de ali. lega. & Azo. tenet in sum. ver. item si legaui. co. ita simdus non est legatus, sed obligatus pro legato, Bal. & alij in l. cum hi. § fi vni. ff. de transac. ac. in tantum quòd fauore alimentorum etiam actione personali pro legato feudi possessor conueniri potest, vt probat Ripa in l prima. § si hæres, numero decimoquarto, ad Treb. quia ad eum transit onus alimentorum, Ioan. Mar. Riminal. consilio 548. nu. 9. & alia quantitate alimentorum per testatorem non expressa de percipiendis ex fundo tantum cẽseo præstandum per possessorem quantum ex ipso fundo percipietur, argum. l. cum certus, & l. ex eo. de vi mal. lega. & melius per l. quod in rerum natura, in princ. de leg primo, quia id totum præsumitur legatum fauore alimentorũ, & indefinita æquipollet vniuersali dicit

Barto-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Barto. in l. quidam hæredem, numero primo, eo. similiter & legatum sine certa quantitate valet. l. cui annuum legatum de annu. lega. & ibi gloss. & Barto. certitudo ergo habetur ex eo quod percipitur ex fundo. l. 1. de cond. & demon. ad fin. & si non expressa quantitate est quodammodo quid conditionale quolibet anno si & quantum nascitur, vt declarat Bart. in l. inter stipulantem. §. sacram. sub numero 6. de verb. oblig. hoc tamen efficit & operatur, quòd pinguium & sterilium reddituum annuorum non potest fieri suppletio, vel contributio, sicut fit quando est expressa quantitas per l. legatum. §. vini. de an. lega. d. l. ex eo. & l. firmio. in princip. quando di. leg. cum concord. ibi in gloss. quia non expressa quantitate simpliciter legando alimenta ex redditibus fundi, exinde videtur facta taxatio alimentorum, prout & quatenus singulis annis erunt reddituum fundi per dict. l. cum certus, & per mentem glos. & doct. in dict. locis & in dict. l. cum vnus. §. fina. de ali. lega. & clarius per Papien in for. libell. pro legato rei sign. gloss. 1. num. 53. & plus vel minus legatarius percepturus non est & singulis annis per dict. l. si cui annuum legatum. Ratio diuersitatis de suppletione quando sit expressa certa quantitas potest assignari, quia si fructus vberiores & plures ipsa quantitate legati colligentur pertinebunt ad hæredem, merito si colligentur pauciores, ipse hæres debet supplere per regulam qui sentit commodum &c. l. secundum naturam, de reg. iur. & per dict. Bart. in l. diuortio. in princip. in fin. solut. matrimon. declarando in alimentis, vt modo dicam, quando vero non fit expressa quantitas, nec commodum nec incommodum potest esse hæredis.

78 Sed vbi † facta fit promissio certæ quantitatis annuę de redditibus non demonstrato certo prædio si tota promissa quantitas ex redditibus aliquo anno non fuerit percepta debet fieri suppletio in pecunia, ita promissum in genere non perijt & debet suppleri secundum Bald. in l. si quis argentum. in princip. ad fin. C. de donati.

79 Quandoque † testator legat certam summam pro victu & vestitu alicuius, quam præstari & percipi vult & mandat ex fructibus & redditibus certi prædij, & tunc fructus prædij si minores vel pauciores sint dicta summa legata, hæc sine integra præstari per hæredes debet legatario per tex. in l. Lucius. de ali. lega. & ibi Barto. & Guil. Pa. in quæst. 8. quia fructus prædij sunt pro demonstratione vnde fit facienda solutio legati, quod ideo nō minuunt & aliunde debent suppleri. l. quidam testamento in princip. de legat. primo, & ibi doct. & in dict. l. cum hi. §. si vni, vbi Baldi lectura credo quòd sit incor-
80 recta ibi, item † si testator dicit lego fundum Titio debet dicere, obligo fundum Titio, vt conformis sit dict. l. Lucius. quam allegat ibi, obligatos esse ob hanc causam. &c. & aduertas quòd debet per hæredes solui integra quantitas alimentorum per testatorem taxata absque eo quòd expectetur suppletio ex vbertate futurorum annorum. vt decidit per dict. l. Lucius. & ibi Alber. & Dyn. & hoc credo dici debere fauore alimentorum accedente voluntate testatoris interpretata ibi. neque ex eo quòd postea, &c. alimentis maximè taxatis certorum annorum. ne cum expectaretur suppletio ex vbertate futurorum anni interim alimentandus fame peri-
81 ret † & sic alimentorum præstatio non patitur dilationem, l. fin. ff. de appell. recipien. cum sign. ibi in gloss. in
82 ver. annong, non vero ex eo quod ibi Bar. † in dict. l. Lucius. nume. 3. dicit ibi locum adiectum esse non gratia taxationis, sed demonstrationis per dic. l. quidam testamento in princ. & propterea aliunde sit etiam solutio, potest stare quòd locus sit ibi gratia demonstrationis, sed in præstatione multiplicitatis, vt est alimentorum, obstat. d. l. legatum. §. vini. & d. l. firmio. in prin. vbi supletur & præstatur ex sequenti tempore secundum Cyn. in dict. l. si quis argentum. in prin. in fi. C. de donacum in casu dict. l. Lucius. non fiat suppletio & præstatio ex sequēti tempore. ergo verior & tutior est solutio fauore alimentorum, vt ibi etiam per gloss. magnam in fin. cum alia præter enunciata per eum possunt reperiri specialia alimentorum concedit ipse Barto in l. Mela. in prin. in fin. de ali. lega. eadem ratione non videtur bonus intellectus ad dict. l. Lucius. traditus per Ang. in l. cum vero. in fin. seu. §. si vero, d. l. si quis argentum. nihil videtur referre quòd d. l. Lucius. loquatur de prædijs postea obligatis, quia dummodo ex eis, vel eorum fructibus, vel super eis sint præstanda alimenta legata pro his vtique dicuntur obligata ipsa prædia, Bart. in dict. l. Lucius. numero secundo. & in l. fundus quem, de annu. lega. & consilio 211. nume. 4. Bald. consi. 182. casus talis, Rex Cypri, colum. secunda, versi. tertio probatur. lib. 5. & docto. in dict. §. si vni. & hæc puto verissima, licet per alium non ita viderim declarata.

83 Quando que † testator relinquit Titio prædium vt ex fructibus eius se alere possit, vel habeat modum vnde viuat, vel pro eius alimentis, vel in alimenta sua, vel simili alia causa post modum expressa tunc non solum fructus prædij sunt legati, sed etiam proprietas eius legata intelligitur tranſitoria ad hæredes legatarij per l. 4. in prin. & l. pen. §. primo, de ali. lega. tenet Azo in summa. ad fin. eo. & omnes doct. tenent in dict. §. si vni, vbi Ange. & Ias. limitant non habere locum quando legatarius non est capax legati proprietatis sed alimentorum, ponunt exemplum in damnato in metallum & in fratribus minoribus, addo aliud exemplum magis fre-
84 quens in spurio † cui legatum factum alimentorum valet, & post eius mortem res legata etiam si dos sit relicta spuriæ omnino reuerti debet ad hæredes patris relinquentis, Bald. in l. eam quam, colum. penulti. numero decimoquarto. C. de fideicommiss. Abb. consilio 195. & consi. 195. colum fin. lib. 2. Ange. Aret. in §. si res aliena. colum. secunda, insti. de lega. Ripa. in l. prima, nume. 67. solut. matrimon Paleot. de noth. & spur. capit. 51. num. quinto. late Deci. consil. 311. colum. fina. Menoch. de arbitr. iudic lib. secundo. casu 169. num. decimo. Gabri. Ro. de commun. conclu. lib. 6. titu. de aliment. numero 26. Adeo quòd spurius nec præscribendo spatio 30. ann. posse acquirere rem sibi à patre relictam, plene tradit Bart. consi. 119 D. Dominicus.

85 Quandoque & vltimo † testator habens bona communia cum fratre, nihil relinquendo fratri, sed de eius consensu & præsentia relinquit nepoti alimenta in domo pro dimidia de bonis suis, & pro alia dimidia de bonis fratris instituendo hæredes vniuersales filios ipsius testatoris, ex quib. bonis iste nepos legatarius alimenta consequi possit & qua actione ex facto late discutiendo Barto. consilio 211. quidam sibi filios, respondit legatarium actione ex testamento insolidum pro parte testatoris posse & debere agere contra filios hæredes, ibi numero secundo, per l. si duobus. §. hæres. de leg primo, ibi Castr. Alexand. & Ias. pro not. decis. referunt & sequuntur, prosingulari ponit & sequitur Pet. Gerar. de Petr. sancta. suo sing. 44. Si testator & comprobat Crot. consil. 178. numer. 3. & sequent. Aduersus autem ipsum fratrem filios hæredes posse agere actione mandati per eum suo consensu, & voluntati sic facti testatori, vt legaret alimenta nepoti, & pro dimidia de bonis suis, vt ibi numero 3. per l. primam. & l. si renumerandi. §. si tibi. ff. manda. ipsum quoque legatarium facta excussione super personali contra eundem fratrem. suo consensu obligante omnia bona sua posse agere hipothecaria pro alimentis sibi præstandis ex dictis suis bonis, vt ibi nu. 4 per d. l. 2. & d. l. Lucius de ali. lega. seq. & Vital. trac. de clau. ver. sed an iuri alimentorum sub nu. 4. pag. 930.

Sed

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

86 Sed quid dicemus † si res ex qua præstari debeant alimenta perijt. Quid & secundo, si redditus rei non sufficiant ad alimenta, an hæres teneatur suplere, has quæstiones tangit Alber. in dict. l. cum hi. in principio, numero tertio. ff. de transact. & primam resoluit se remittendo ad dict. l. quidam testamento. §. si tibi. & ad l. si seruus. legatus. §. cum quid. de legat. primo, vbi in dict. §. si tibi, habetur legatarium serui grauatum ad restituendum alij quid æquiualens pretio serui, quo deinde mortuo ad nihilum teneri, & in dict. §. cum quid. habetur legatarium grauatum rem legatam alicui restituere & mihil ex testamento capientem dolo vel culpa sua cessante ad aliud non teneri, & sic re perempta, vel non extante sentit Alber. alimenta præstari amplius non debere, & secundam resoluit hæredem non teneri suplere per l. cum vnus, in fin. de ali. lega. vbi filiæ certa dote, & alimentis legatis, hæres non tenetur præstare alimenta nisi pro modo dotis legatæ, & non pro viribus hæreditatis. Super vtraq; quæstione essent aliqua considerandа, & maxime circa rem ex qua debent præstari alimenta: ac etiam circa ipsa alimenta, si res sit totum patrimonium testatoris, vel certa constituta à testatore dominio, vel non domino ad alimenta iure obligationis, vel iure proprietatis, si alimenta sint taxata à testatore vel à iudice. Nam breuiter dicendum est, si res esset totum patrimonium testatoris, & alimenta sunt taxata à iudice, vt dixi supra quæsti. 5. diminuto quidem patrimonio absque tamē culpa hæredis diminuuntur & alimenta per l. ius alimentorum. in fin. ff. vbi pupill. edu. deb. facit l. forma. §. illam enim de censi. & c. cum apostol. §. fin. & not. in c. sequen. extra eo. sicut diminuuntur numero alimentorum diminuto. l. 3. §. debebit, & l. pecuniæ. de ali. lega. l. dominus. §. fi. ff. de vsufruct. & inspecta conditione legatarij singulo anno. l. cum in annos. quando di. leg. ced. dixi absque tamen culpa hæredis argum. l. si merces. §. culpæ. ff. loc. & dict. §. cum quid. & l. quid ergo. §. fin. de leg. primo. Si alimenta sint taxata à testatore tenetur hæres ea complere, sicut alia legata certa per. d. l. Lucius. de ali. lega. & per §. hinc nobis. & §. sequ. in auct. de hæred. & falci.

Si vero res esset certa, designata, & constituta à domino pro alimentis à testatore vel à iudice taxatis iure pignoris eadem re deficiente vel tot fructus pro alimentis non sufficientes non reddente hæres vtique in totum tenetur suplere per dict. l. Lucius. & l. cum pater. §. si pars donationis. de lega. secundo, idem est si constituta esset à non domino cum non valeat eius obligatio. l. quæ prædium & l. fin. C. si ali. res pign. da. quia tamen agi potest contra debitorem. l. cum debitore. ff. de pign. act. qui debitor est ipse hæres. l. 3. C. de lega. & l. prima. com. de leg.

Et si à domino constituta res esset iure proprietatis, vt cum relicta est filiæ pro dote iuxta dict. l. cum vnus. §. fin. vel relicta est pro alimentis ad alimenta, vt posit ali. iuxta. l. 4. & penult. §. fin. de ali. lega. Menoch. de arbitr. iud. lib. secundo, cas. 170. nume. 26. etiam si esset pecunia relicta, vt ex eius lucris sealeret, vt per Fulg. in d. l. cum hi. §. si integra, numero secundo, si deficiat, vel sufficientes fructus ad alimenta non reddat, hæres non tenetur suplere dicto. §. fina l. cum vnus. & deficit legatario eiusdem rei domino si hæres non fuerit in mora l. cum res. §. fi. de leg. primo. Si vero à non domino res sic relicta esset, & consecuta per legatarium, idem dicendum est ea non consecuta, dic vt per l. cum alienam. C. de lega. & ibi doct. & in l. si res obligata. de leg. primo, Denique his adde quòd si alimentario sit assignata domus pro habitatione quæ ruina vel incēdio perierit id cedit periculo alimentarij, quòd aliam habitationem non habebit ex text. ibi not. Bald. in dict. l. cum hi. §. fi. ff. de transac.

87 Septimo † quando debeant alimenta præstari, tempus in dubitatione vertitur. Primo quoad personam eius cui relicta sunt alimenta, si alia conditio non fuerit apposita à testatore vel tempus aliud præscriptum, toto tempore vitæ legatarij intelligitur durare alimentorum legatum per tex. in l. Mela. in princip. de ali. lega. & ibi glos. dicit id fieri ex larga interpretatione in testamentis adhibenda per l. in testamentis. de regu. iur. & ibi Bartol. poni dicit vnum speciale fauore alimentorum, ad idem text. in l. firmio. §. fi. quando dis. leg. ced. & in l. cum hi. §. modus. in fin. ff. de transact. ideo non magis vno tempore quam alio deberi cum ad tempus vitæ alimentandi debeatur ait Corne. consilio 311. ad fin. lib. primo, & probat Gram. decis. 101. numero 56. & Cephal. consilio 485. numero. 83. nullave capitis diminutione finitur, Azo in in summa eo. per l. penult. de capi. diminu. & l. is cui, de ali. lega. nisi alimenta ex dispositione testatoris essent præstanda ab vsufructuario, quia eo mortuo, & sic finito vsufructu pariter essent finita alimenta, quæ legatarius non posset amplius ab aliquo consequi per text. in l. Titia. in princip. de annu. lega. & eisdem verbis in l. Stichus. §. Titia. de ali. lega. quod esse tenendum cordi. & per hoc multa per iudicem esse ponderanda, dicit Salic. in l. prima. C. de lega. & ibi Alexan. nume. 3.

88 Proinde † alimenta præterito tempore decursa, & non habita possunt peti & debentur legatario dict. l. is cui. & l. cum vnus. §. verbis. & l. libertis quos. §. primo, eo. & ibi Barto. tradit quòd sunt debita absque alia interpellatione, idem probat Ioan. de Ana. consilio 54. in princip. & ibi Ludo. Bologn. in addi. etiam si legatarius ignorasset ea sibi deberi, & per eum aliqua conditio fuisset implenda etiam potestativa, ista tamen conditione habita pro impleta, & ex abundanti per restitutionem in integrum ex clausula generali. si qua mihi iusta causa &c. poterit consequi alimenta præterita late probat Corn. consilio 168. columna penult. & fin. lib. 3. ac etiam si aliundе legatario fuissent præstita alimenta, quia & præterita sibi debita ex testamento iure actionis legatarius debet obtinere post alios per eum allega. probat Ioseph. Asiulen. in Perusi. decis. 52. numero septimo, & sequen. & Bero. consilio 34. sub numero vigesimo primo, † vbi idem dicit esse in vsufructu præterito consequendo extimationem si fructus fuerint consumpti, ad idem Nat. consilio 387. columna prima etiam si non interuenerit interpellatio & alimenta fuerint præstanda in domum, & non steterit per alimētarium, vel iustum impedimentum fuerit cum in domo habitauerit. Nec enim longa taciturnitate legatarij censentur remissa alimenta nec præscripta ob malam fidem debitoris etiā sui auctoris, vt per Roland. á Vall. consilio 65. numero decimo, lib. quarto, & Alci. consilio 50. dubijs de quibus controuertia. numero 7. 8. lib. quinto, & late Pedemon. decis. 132. numero duodecimo, & sequent. vbi tamen videtur distinguere in hærede eius qui habebat repetere, & qui tamdiu tacuit petere alimenta præstita nō vere relicta, vt est nostra species.

Alimenta autem præterita quomodo sint petenda dicam incidenter, cum principaliter hæc sint de pertinentibus ad sequentem librum, Bartol. in dict. l. libertis quos. §. primo, de alimen. colum. tertia, vers. quæro debes mihi, & in consilio 211. quidam sibi filios, nume. 8. eisdem fere verbis docet respiciendas esse res, quæ ad alimenta necessariæ sunt, quòd si tales sint, quæ temporis cursu propemodum effugiunt, vt habitatio temporis præteriti quæ retrotrahi non potest ad præsens, vt sit eadem tunc pro tempore quo defierit habitatio præstari, eius extimatio peti debet, vt l. si vsufructus mihi in biennium, de vsufruct. lega. & vt medicinæ, quibus annis elapsis infirmus existens vsus sum, quas me nunc sanum

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

tibus filijs primi matrimonij relictum libere posit retinere, vt iunt ea, quæ vxor ex aliqua causa non lucrativa acquisiuit à marito, puta ex emptione, permutatione, societate, locatione, vel ex seruitiorum, aliarumque suarum rerum receptione, quia de tali causa assertioni mariti absq; alia probatione standum esset ad effectum talé, quòd vxor etiam denuo nubendo ista acquisita posit habere, vt per Bald. in auct. in donatione. in fin. C. de secun. nupt. cum posit & maritus dare licentiam vxori nubendi, ita per not. à Barto. in l. si forte. ff. de Castr. pecu licet non ita clare in relicto facto, propter seruitia adducit Tho. Gram. in con. ciui. 153. addo circa illud de quo posit quis valide disponere, stari eius assertioni per d. doctr. Barto. pulchre declarat Dec. consilio vigesimo, colum. 2. & sequent. Guid. Pap. in quæstio. 95. & huiusmodi assertioni stari posit, vbi maximè coniecturæ accedant de veritate assertorum, Tiraq in l. si vnquam ver. donatione, nu. 100. & sequent. de reuoca. dona. de alijs autem circa secundo nubentes remitto lectorem ad Gabri. d. tit. de secund. nupt. lib. 3. de com. conclu.

Quæritio notab. & aliquando contingens subsequitur, quam etiam vidi ex facto agitari, maritus reliquit vxori vsufructum omnium suorum bonorum, donec honestam, castam, & vidualem vitam seruauerit & casu quo voluerit nubere, reliquit ei centum aureos, euenit eam ab hæredibus mariti fuisse accusatam de vita inhonesta, vt priuaretur vsufructu. Contentione super hoc pendente mulier ista secundo nupsit, & petijt aureos cètum sibi relictos conditione impleta quia nupsit.

Posito nunc pro vero quòd inhonestam vitam forsan duxerit, an legatum aureorum centum debeatur. Videtur non deberi, quia vidua existens dicitur esse & perseuerare in primo matrimonio. l. filij. §. primo. ff. ad municipal. Barto. in l. nin. numero secundo. C. de verb. significa. Gui. Pap. quæstio. 379. 380. sic turpiter viuendo facit iniuriam viro mortuo, & debet perdere legatum, Ang. Aret. tract testa. gloss. 46. numero 5. Salyc. in l. fideicommissum numer. 4. C. de fideicommiss. sequitur Io. Lope. in rubr. §. vndecimo, numero septimo, de donatio. inter vir. & vxo. Cephal. consilio 504. numero decimosexto. Contrarium breuiter puto verius. s. dictum legatum deberi, quoniam id apparet factum sub conditione secundarum nuptiarum demonstrata per illam particulam, casu quo voluerit nubere significantem futurum euentum. l. itaque. ff. si cert. peta. tradit Corn. consilio 14 colum. 1. ver. quia illa verba, & consilio 96. colum. 3. vers. & in terminis. lib. primo, cum alijs relatis per Aym. consilio 268. in princip. & in colum. penult. qua quidem conditione pendente, & prætensa iniuria illata marito testatori posit eius mortem, duo hæc inferuntur, primum quòd voluntas testatoris per eius mortem firmata cap. cum Marthæ. §. cæterum sicut. de celebr. miss. non potest dici tacite reuocata cum post mortem amplius non reddeat voluntas. l. prima. C. de sacrosanct. eccles. & definit esse ambulatoria sic cessat ratio. l. 4. de admen. leg. quare tunc auferetur legatum non ex tacita reuocata voluntate testatoris, sed propter ingratitudinem & indignitatem legatarij, & fisco applicatur legatum per text. in l. prima. ff. de his, quibus vt indi. & ibi Bart. declarat proprie. l. 3. §. fin. de admen. leg. de legato amittendo ex tacita voluntate testatoris reuocata habere locum quando causa ingratitudinis committitur viuo testatore, mortuo autem initur a illata facit legatariū indignum, & ingratum, vnde legatum applicatur fisco, idem Bart. Bald. & Salyc. explicant in l. fideicommissum. C. de fideicommiss. per gloss. in l. fororem. C. de his quib. vt indi. & ibi expresse Castr. in fin. & sequitur Corn. in colum. fin. Alterum est quod infertur, namq; & isto casu dictum legatum non potuit applicari fisco, quia legatum conditionale sicut non transmittitur ad hæredes, ita non tranfit ad fiscum per glos. in vers. præsens. in l. non ad ea. de condit. & demonstr. firmat Alexan. in l. si marito in princip. vers. an autem actiones. solut matr. dicens Doct. sequi illam glos. exprimendo in legato conditionali & in vltima voluntate. comprobat Bosi. tract. crimina. titul. de bono. public. sub num. 14. & sequent. sæpius replicat non tranitorium ad hæredem, non tranire etiam ad fiscum, & hæc penitus refutant contrarium supra adductum, quod loctim habet in legato simplici & purè facto, secus est in conditionali legato per hæc quæ nunc dicta fuere, at modo fiscus nec aliquis potest impedire quin dicta legataria adimpleta per eam conditione nubendi consequatur legatum sibi factum cum istud habeat ex voluntate testatoris, qui talé conditionem apponendo voluit eam existere prout appositit, per glos. in l. secunda. C. de condit. inser. probat Paris. cons. 8. num. 25. lib. 3. videtur & text. in l. facta. §. fi vero turpis. ff. ad trebel. & volunt attendi tempus futurum, s. existentiæ conditionis, sentit Bart. in l. cætera. §. primo. num. secundo, de leg. 2. Quo sane tempore existentiæ conditionis sufficit esse capax volens consequi relictum ex testamento dicta l. cætera. §. sed si sub conditione. l. eum qui. de conditio. & demonstra. Alber. in l. intercidit. num. secundo, eo. Castr. consi. 301. prædicta. colum. prima. in fin. vers. ad primum. lib. secundo, Socin. consil. 81. colum. quarta, sub num. 17. vers. septimo. lib. tertio, Bero. consil. 03. numer sexto, lib. secundo. medium tempus, qualis fuerit legatarius non attenditur, dicta lege intercidit. & ibi Bar. & Bald. de condit. & demonstr. maximè ex vita inhonesta cum redierit ad vitam honestam & castam sic nubendo per l. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad Treb. ibi Bart. ad fin. Castr. Alexan. & alij not. & Cephal. consi. 500. num. 16. & sequent. vbi in specie adducit, quæ conferunt casui isto, cessat verecūdia & iniuria ficte viro mortuo illata per ea quæ tradit Ripa in l. fin. quæst. 67. num. 224. 226. loquens in patre habente filiam meretricem, quæ redierit ad vitam honestam intelligi remissam verecundiam & iniuriam ei quòd fit effecta capax bonorum paternorum per iura ibi d. num. 224. alleg. per Ripam, quem sequitur Couar. in cap. Raynutius. in princ. ad. num. 19. in fin. de testa. idem & magis tenendum est in marito mortuo, cui mortuo non vere sed ficte dicitur sic per vxorem illata iniuria Bald. in dicta l. fororem. nu. 2. C. de his quib. vt indign. & ibi Alexan. sub num. 3. Cephal. d. consil. 500. num. 46. Hoc enim ipsum etiam videtur esse de voluntate mariti testatoris, qui pœnam inhonestæ vitæ cum iam apposuerit priuationem legati vsus fructus vniuersalis, aut cui relictum. C. de indi. vidui. tollen. non censetur voluisse eandem pœnam vitæ inhonestæ inflictam esse etiam ad priuationem alterius relicti centum aureorum in tempus honestę vitę sed esse semel commissam argum. l. inter socerum. §. fin ff. de pact. dot. & l. cum pater. §. pater cert. m. ibi, cæterum si postea & c. de leg secundo, & l. fideicommissa. §. si quis decem. de lega. 3. & l. sanctio legum. ff. de pœn. vbi pro eodem debito quis non debet multari duplici pœna, sed & ita in proposito dicendum est, relictum vsus fructus generalis per vitam inhonestā esse amissum, & aliud legatum certæ quantitatis per conditionem impletam ducendi vitam honestam per nuptias secundo contractas secundū communem traditionem Doct. in d. §. cum proponeretur. esse debitum legatariæ ex voluntate testatoris sic multipliciter demonstrata & tali interpretatione adiuuanda fauore matrimonij publico ob id bonum procreandam. l. hoc modo. de conditio. & demonstr. l. secunda. ad fin. C. de indi. vidui tollen. l. 1. solut. matr. Cephal. dict. consil. 500 num. 47. & fauore simul animæ legantis hac sua charitatis opera ab errore relictam vxorem reuocantis arg. c. inter opera de spon & mat.

Quid insuper importet quamue iuris interpretatio-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

122 nem capiat hęc † facultas, quam persæpe testatores cõcedũt vxoribus vsufructuarijs, vt possint & valeant disponere, vendere & alienare mobilia, & de eis facere vt eis videbitur & placebit, super hoc in specie interpretando ex mente testatoris, & iuris dispositione. Alexan. consil. 58. habita super narratis. colum. penult. & fin. lib. 3. putat vsufructuariam dolo seu animo euertendi, & fraudandi restitutionem rerum vsufructum alienare non posse in præiudicium proprietarij, argum. l. Titius. & ibi not. & l. imperator. ad Trebellia. quia in generali potestate, & facultate çoncessa non venit dolus neque facultas dilapidandi absq; rationali causa in præiudicium alterius. l. creditor. §. Lucius. ff. manda. l. si seruus vetitus. de legat. primo, cum simil. & facultatem huiusmodi intelligi arbitrio boni viri, & non importare liberam voluntatem, seu liberam potestatem Bartol. in l. alio. colum. tertia, nume. octauo, de alt. lega. & in du
123 bio † verba potius important arbitriũ boni viri, quàm liberam voluntatem. l. cum filius. §. pater. de leg. secundo, & ibi Bart. & late declarat Guid. Pap. in quæst. 475. in iure. vbi infert ad interpretationem quæstionis simi-
124 lis, quando † testator, ordinat quòd hæres suus faciat ad libitum suum de bonis suis mobilibus, & pecunijs & dicit vidisse in camera consilij similia verba intelligi & interpretari prout ibi declarat, secundum quod important quandoque liberam voluntatem, quandoque arbitrium boni viri, vnde subiungit ibi Alexand. dicto consilio 58. colum. penult. ad fin. quòd vbi vsufructuaria vendidisset bona fide, non teneretur ad restitutionem pretij, quod sic ex re particulari discreetur habuisse ex vltima voluntate, argum. l. tribus. de vsufruct. ea. re. quæ vsui consu. & per ea quæ tradit Deci. consil. 497. in
125 fin. & † in re particulari pretium non succedit loco rei, l. qui vas. §. furti. de furt. cum similibus, quando vero concludit ibi Alexan. dict. consil. in fin. vendidisset malæ fide, & dolo, poterit id constare ex coniecturis, & indicijs, quorum probatio iudicantis arbitrio committitur, l. dolum. C. de dona. vt ibi per eum, & idem in simili specie concludit Corn. consil. 173. col. tertia, versi. sed dubium facit. libro tertio, consulendo pro hæredibus proprietarijs contra vsufructuariam, quòd per facultatem à testatore sibi concessam vendendi pro libito voluntatis, & prout sibi placuerit, non significatur absoluta voluntas, sed arbitrium boni viri, l. Thais. §. soro
re. & l. Lucius. de fideicommiss. libert. & non potest vẽdere, nisi appareat aliqua iusta causa alienandi, puta indigentiæ, vel si res mobiles forte tempore pereunt, & consumuntur, vel si qua alia iusta causa doceri possit, quæ sic arbitrio boni viri censenda sit iusta, vendere po test, & non aliter, ita dicit ibi Corn. qui quidem postea in consi. 64. in casu præsentis consultationis lib. quarto, facta mentione etiam de dicto suo consilio, quod fecerat pro dictis suis hæredib. proprietarijs contra eos con
126 sulendo concludit † legata de bonis mobilibus & immobilibus vigore dictæ facultatis disponendi facta per dictam vsufructuariam ad pias causas valere etiam post mortem suam in iure proprietatis interpretando pro validitate actus & pro pia causa per cap. cum tibi. de testa. & ibi Canon. tradunt idem probat Socin. consil. 210. satisanceps fui in fin. libro secundo, quòd vbi data sit
127 † facultas vendendi & dispensandi, & non dicatur in quam causam, quod in dubio censeatur commissum, vt dispenset in pias causas per text. & tradita in d. cap. cum tibi. & Bartol. in l. prima, sub num. 64. versic. se prædicta sunt vera de sacrosan. eccles. tenet & Abb. consil. 110. nu. 1. 2. lib. secundo, late discutit Ang. consil. 201. inter cætera, debet etiam vti bona fide in dispensando ad pias causas, quòd dispensetur vere pauperibus alias non valet dispensatio, vt late tradit Capr. consil. 54. numer. 12. vsque ad finem, & quando debeat reseruare quartam partem hæreditatis fideicommissario, Bero. consil. 101. nũ. 9. lib. 2.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta & relicta sunt diuersæ formæ. vide verb. legatum alimentorum & de materia, etiam ex verbo alimenta à quo.*

1 *Legatum alimentorum est diuersæ farinæ, eundem fauorem habentu.*

Et de tribus formis legandi alimenta secundum Bal. s. per modum dispositiuum, & quæ verba sint dispositiua quæ sunt & dicuntur clara vt ibi. 2. per modum conditionis implendæ, quandoq; per modum modi, & vt ibi late.

2 *Legatum certæ quantitatis pecuniarum factum alicui ad alimenta interpretatur relictum alimentorum, quod demonstrat sic factum proprietatem quantitatis pertinere ad legatarium.*

Fallit si adesset adiectio quòd mortis tempore pecunias restituat.

Et quando redditus pecuniæ debent stare penes hæredem, vel legatarium. nu. 3.

4 *Legatum alimentorum dicitur factum vxori, testatore ibente per hæc verba quòd sui filij debeant alipenes eorum matrem, vel vna cum eorum matre.*

Idem dicitur quòd sit legatum alimentorum relinquendo vxori habitationem cum filijs, quia ei censentur legata alimenta. ibid.

Ampliæ etiam si esset alia persona quàm mater, puta amita vel patrua, si tamen pauper esset vt ibi per authorem, & quare.

5 *Item est legatum alimentorum relinquendo vxori gubernium domus siue ea verba accipiantur passiue siue actiue.*

6 *Idem dicẽdum tale importare legatum, quod in casu viduitatis habeat regressum ad domum testatoris vna cum filijs testatoris, quibus etiam mortuis aliud non importat quàm alimenta in totum vel in partem.*

Est legatum alimentorum grauando hæredem vel legatarium de tenendo & tractando aliquem vti filium, quia videtur illi legasse alimenta.

Et quare. 7. Item vt eum educet. Item vt præstet suum viuere.

Item relinquendo alicui tantum vt possit sibi facere expensas.

Idem relinquendo centum vel fundum vt commodius se sustentare valeat vt hæc omnia ibidem habentur.

8 *Legatum alimentorum siue pauperi siue diuiti factum semper reputatur ad pias causas. sic quando relinquitur pauperi tantum.*

9 *Legatum alimentorum quoque interpretatur factum pro necessitatibus suis alicui ad congruam sustentationem.*

10 *Item dicitur legatum alimentorum, si commendetur Petrus hæredibus testatoris quia si fit Petrus pauper pro necessitate suæ familiaris rei, vel suæ personæ potest petere ab hæredibus sibi opportune subueniri.*

Et est legatum magis priuilegatum quàm aliud alimenta simplex.

Et quare idem.

11 *Item dicitur legatum alimentorum etiam si non exprimatur cum reperiatur factum pauperi, maxime quantitate legati & qualitate personæ inspectis. Maxime & quando est annuum legatum.*

12 *Item legatum est alimentorum vxori factum relictæ dominæ patronæ vsufructuariæ liberti. s. instituto ex consuetudine Bulg. & de differentia quando sit alimentorum vel vsufructus etiam respectu publicationis bonorum, & quomodo ibidem vide.*

13 *Legatum alimentorum an & quando possit esse multiplicabile, vt quia vir legat vxori alimenta, deinde alias eidem alimenta reliquit, hoc secundũ modicæ est vtilitatis se-*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

dum Guald. at quod valeat & secundum auctorem contra Guald. duabus rationibus pulchre colligitur vt ibid. & numer seqq.

Fallit primo quod non esset multiplicabile si eidem in suo testamento sit relictum per heredem primi testatoris eidem prius alimenta relinquentis. num. 16.

Secundo fallit si in quolibet testamento adsit conditio expressa si legatarius steterit in tali loco habeat alimenta & loca sint diuersa vt ibi.

14 Legatum alimentorum continet debitum in genere consistēte in his quæ ponderе numero, mensurаue constant sumptionem inuicem recipientes. & tunc regula non impedit in duabus causis lucratiuis concursum obligationis ex testamentis diuersorum, declarando vt ibi.

15 Legatum alimentorum debetur ei qui vel ex artificio vel alio modo habet alimenta & vnde se alat, & vt ibi late declaratur.

17 Legatum in causa alimentorum relictum debetur ex minus solemni testamento.

Alimenta cui & quibus sint præstanda. vid. verb. legatum alimentorum omnibus.

18 Legatum alimentorum omnib pōt relinqui qui edere bibere possunt siue sint libertini siue ingenui, siue pauperes, siue diuites, artifices vel inertes, item condemnati ad metallū nunc ad triremes capere possunt, nec consideratur ius an capere possint vel non, sed factum an commedere vel bibere possint, & vt ibi. Item fratres minores sunt capaces talis legati, non tamen annuum habere possunt & quare. Item et vxor per statutum prohibita acquirere a viro. Itē & spurius, & nil vltra, quòd quidem legatum debetur etiam patre prohibente præstari, quia habens cogeretur præstare. & vt ibi latius habetur.

19 Dos relicta filiæ spuriæ per patrem ei debetur & præstanda est modo non sit excessiua. alias posset diminui arbitrio boni viri & reduci ad dotem spuriæ conuenientem.

20 Legatum factum alicui, vel vxori & nil exprimatur pro alimentis an & quando præsumatur pro illis, factum.

21 Et factum mulieri habenti magnam dotem non præsumitur pro alimentis.

22 Legatum alimentorum factum alicui si ducat vxorem non intelligitur factum vxori, quia est personale & personam non egreditur.

Quid si fit factum Ioanni et eius vxori, quæ reperiebatur tempore testamenti comprehenditur & non alia prima deficiente, secus si aliquam non habeat eo tempore quia tunc de quacunq; futura etiam intelligeretur factum alimentorum legatum, ibid. & quando fiat extensio de persona ad personam & de materia ibid. late.

23 Legatum alimentorum continet habitationem, vnde & vxor cum marito legatario poterit habitare.

24 Alimenta ampliora præstanda sunt ei, qui inter plures alimentarios sit charior & magis dilectus testatori.

Alimenta a quo sint præstanda. vid. verb. legatum alimentorum ab hærede.

25 Legatum alimentorum ab hærede primo sunt alia legata, sunt præstanda & debet probari quòd sit hæres alias absoluetur, nisi esset filius declarando vt ibi. & an necessaria sit aditio hereditatis vt tale legatum debeatur.

Quid quando sunt plures hæredes pluresq; alimentarij. ibid. & de facto iudicis quod reputatur factum testatoris.

Quidue si vnus debet consequi alimenta a pluribus. quomodo potest obtinere vt vnus constatur qui soluat pro alijs, quid si quis eorum hæredum deficiens esse soluendo, quid si sit soluendo. & de his diuisionibus alimentorum præstandorum vide ibi pulch. nu. 26.

27 Alimenta præstanda ab vno ex heredibus nominatim per testatorem, vtique in tenerentur solus, quo defuncto deberentur ab eius heredibus, secus in herede vsufructuario, quia nec ab eo deberentur nec ab hærede proprietario, vt ibi late disputatur.

28 Alimenta præstāda ex bonis communibus data cum fratre, & filij sint tantum hæredes instituti, debentur præstari non a fratre sed a filijs tantum institutis.

29 Alimenta præstāda sunt quoq; a substituto, cum nominatim etiam esset impositum hæredi ea præstari, pariter & fideicommissario essent præstanda & quare ibi cum nu. seq. ex decursis alimentis intelligitur, quia de alijs hæredes tenentur, vt in legatis annuis tenentur, quid in pensione ecclesiastica. vide ibi. de hac materia late.

30 Legata danda ab herede instituto debent solui a fideicommissario cum dicantur fideicommissarij hæredes quoad quædam vt ad onera tenentur sicut hæredes. quod intelligitur de alimentis decursis postquam agnouit fideicommissum cum de alijs hæredes teneantur qui habuerunt fructus hæreditatis sic & in legatis annuis, non sic dicendum est in pensione eccl. vt ibid.

31 Pensio ecclesiastica preterita an debeat solui ab herede instituto an verò a fideicommissario & quod sit in electione pensionary an velit exigere contra hæredes prædecessoris, an contra successorem.

32 Alimenta interdum sunt præstanda a legatario, cui testator prælegauit fundum vel simile vt ex eius redditu præstet victum alicui, & de quinque casibus quibus legatum alimentorum a legatario præstatur & eo defuncto ab eius hæredibus. quibus defunctis res remanet libera legatario, & quomodo cognoscatur legatarius & nudus minister ad ea distribuenda legata.

33 Alimenta quoque possunt distribui a nudo ministro aut executore seu commissario deputato sic in testamento ut saepius primum diu tum cum ampla auctoritate vendendi pro soluendis legatis. & vt ibi.

34 Alimenta quoque sunt præstanda ab vsufructuario, quando testator mandauit ab eo de vsufructu præstari alicui alimenta.

35 Alimenta tandem sunt præstanda ab omni possessore etiam fisco ad quem bona peruenient omnibus alijs deficientib. ex quibus bona percipienda erunt. quod maxime procedit in alimentis præstandis ex certo fundo, vt eius possessor teneatur etiam actione personali.

Alimenta quid continent, vide verb. legatum alimentorum continet.

36 Legatum alimentorum continet & sub eo venit quicquid est necessarium homini ad viuendum, alioquin dicuntur victus & expensæ, & quid singillatim veniat vide expressum ibi cum num. seqq.

37 Alimenta legata continent sub se cibaria vestitus & habitationem medicinas et lectum. expensas in instruendo proscientia vel arte addiscenda. Medicos, vestes, calciarium & aquam vbi sit venalis, & vt ibi latius. cum nume. sequentibus. & ligna ab igne pro coquendis cibis, & calefaciendi in hyeme. sub habit. veniunt scamna, tabulæ, & vasa ad coquinam ad mensam, & alia multa, de quibus num. 41. 42.

Fallit quia prædicta non venirent testatore cibaria tantum relinquente & exprimente. & vt nu. 43.

38 Victus appellatione veniunt medicinæ.

39 Pubertas fauore alimentorum dilatatur, vt in masculo sit vsq; ad annos 18. in fœmina. 14. & quando toto tempore vitæ intelligatur maxime cum sit filius vti alendus.

40 Alimenta continentur sub illis verbis vt illum gubernet & nutriat vti generalibus verbis, & continentur tunc omnia quæ sub alimentis veniunt, vt supra verba alimenta legata.

41 Alimenta quoq; continent sub se vltra prædictam verbo alimenta legata, continent ligna ab igne pro coquendis cibis & calefaciendi tempore hiemali. scamna veniunt tabulæ & vasa ad coquinam ad mensam & alia instrumenta ad quotidianum vsum parata, vestimenta lanea linea, serica lambegina, camisiæ, cingula, clamides, tapeta, cooperturia, dipoides, vultureæ, & vt ibi latius. 42.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

42 *Vestimentorum appellatione quæ veniant. vide late. ibid.*

43 *Legatum factum de cibarijs alicui, vel de expensis oris, de mensa parata, de platto seu platlantia, de vitualia, de parte ex tinello, vel de edendo & bibendo quod idem significant quæ sunt esui & potui necessaria, tunc cibus tantum debebitur & non quæ veniunt sub alimentis.*

44 *Alimenta quantum capiant & quantum pro eis sit tribuendum, videndus est modus loquutionis testatoris & multa alia sunt consideranda de quibus latissime ponitur per auctorem & declaratur usque ad versic. sexto ex quibus, & num. 70. usque, & quando à iudice sint taxanda & quomodo.*

45 *Alimenta annuatim relicta non veniunt taxanda per aliquem quando testator ipse ea taxauit, vt quando tantam pecuniam tantum frumenti vini olei & lignorum relinquat, quod est attendendum vti planum & clarum.*

46 *Alimenta relicta de vino frumento oleo & lignis quæ extra prædio nascantur annuatim, censentur à testatore etiã taxata, tunc̃ quid si mmora fuerint præstita annorum quam fuerint fructus recollecti, quid quando deficiet ex solito recollectu, declara vt ibi latius habetur.*

47 *Alimenta quando sint consequenda de fructib. certi fundi, cuius fructus si non sufficiant expectantur fructus sequentis anni.*

48 *Alimenta quomodo sint præstanda quãdo testator nil de eis disposuerit quod appareat. vide pulchrum enucleatum ibi.*

49 *Alimenta filiæ ex facto testatoris taxantur pro modo legatæ dotis quia legando alimenta & dotem taliter videtur dilexisse in alimentis sicut in dote, intelligendo vt ibi quando vires dotis sufficerent, aliter dic vt ibid.*

50 *Alimenta uxori relicta taxantur secundum quantitatem dotis legatæ, & his casibus non est locus arbitrio boni viri, & quare, & quando iudex hoc agere debeat.*

51 *Iudex quando taxare debeat alimenta relicta alicui aliqua demonstratione non apparente per testatorem, & de tribus considerationibus inspiciendis circa hanc taxationem.*

52 *Alimenta taxantur vbi non appareat taxatio vel demonstratio per testatorem per iudicem. s. tribus consideratis. s. persona & dignitas testatoris, persona & dignitas legatarij, & patrimonium testatoris, & de vna quaque latius discutitur num. seqq.*

53 *Alimenta pinguiora & ampliora conceduntur ex dignitate & opulentia testatoris aantis & relinquentis, vt de comitissa Mathildæ & Alexandri magni dicitur. cum seq.*

54 *Mathilda comitissa fuit liberalissima quæ diceba* | *onc dere aliquantulum terræ quæ erat tenimentum triginta milliariorum.*

55 *Alexander magnus donauit ciuitatem pauperi respiciendo suam dignitatem non illum pauperem.*

56 *Alimenta respectu dignitatis & charitatis legatarij tribuuntur quandoque uberiora quandoque tenuiora, minora vel maiora, & considerantur secundum personæ conditionem, nam aliter militi, aliter rustico, aliter seni, aliter iuueni, cum num. seqq.*

Et quando debeantur de suo proprio patrimonio vt pupillo, et quando de suo tamen fructu restitutioni, & quando de bonis an de suis dubitatur & quando de bonis alterius, declarando vt nu. 57.

58 *Et in taxandis alimentis quod consideretur consuetudo regionis.*

An veniant vestes preciosæ quòd non, ibi.

Et dantur maiora vel minora ætate crescente iuxta quam fit consideratio. ibi.

59 *Alimenta quando taxantur, complecti debet & seruum, seu seruã, & quando hoc procedat, scilicet requirente hoc qualitate legatarij. Idem & pro familia eius dicitur. & de ratione.*

60 *Legatum factum uxori de eo quod sibi comparauerat confecerat, comprehendit vestem quam ancilla eius comparauerat.*

61 *Priuilegium concessum hospitali pauperum comprehendit & eos, qui seruiunt pauperibus & de ratione ibi.*

62 *Alimenta taxanda sunt iuxta patrimonium & facultates testatoris & fructibus tantis non existentibus hæres non tenetur vendere proprietatem, debent enim solui secundum quantitatem proprietatis. & num seqq.*

63 *Et quod non præstanda sint si aliquo anno non colligerentur fructus etiam si res hæreditariæ essent magni pretij, vt turres Palatium, & quando proprietas posset vendi pro illis.*

64 *Alimenta sunt taxanda legatario detracta legitima & fructibus eius quæ debeatur descendentibus testatoris, cũ legatario non debeat assignari alimentorum quantitas de fructibus legitimæ descendentium testatoris. Idem videtur dandum de bonis emphyteuticis & ex fructibus & de omni ære alieno prius deducendo, & de ratione, & de alijs prius detrahendis & de materia hac latissime habetur. cum num seqq.*

65 *Hæres si sit filius debet prius detrahere alimenta prose & alijs descendentibus defuncti & de reliquo alimenta legatario dare.*

66 *Vitus quod non sit arctandus proprius, scilicet propter alimenta matris vel alterius qui ali deberet, quia non tenetur nisi largas habeat facultates ad victum vtriusque.*

67 *Hæres ob inuentarium non confectum non tenetur præstare legatum alimentorum vltra vires hæreditatis, & quare vide ibi. pulchre.*

Idem in legato usufructus. ibi.

Et de arbitrio boni viri regulando secundum leges & quomodo leges præsumunt male contra non confitentem inuentarium, quod tamen nil officit in casu isto, vt latius & pulchre decidit ur hæc materia per authorem.

68 *Alimenta præstanda sunt iuxta facultatem hæreditatis defuncti sic lege dicente & subintelligente, quod eo magis procedere habet si hoc testator expresserit, vt quod præsentur secundum possibilitatem seu vires suæ hæreditatis & similibus verbis vt sit plurimũ. tunc id seruandum est & non vltra.*

69 *Alimenta vt taxentur per iudicem, sunt proponẽdæ circunstantiæ illi de qualitate de conditione personarum & de consuetudine loci & regionis quando tamen clare probari debent, quibus receptis per iudicem debet declarari, & quando his declaratis de vno possit iudex taxationem augere vel minuere. ibi. habetur.*

Alimenta ex quibus rebus sint præstanda & percipienda. vide verbum, legatum alimentorum præstandum.

70 *Legatum alimentorum præstandum est ex fructibus & redditibus bonorum testatoris quæ sint trãsitoria ad suos hæredes, & quod proprietas non sit vendenda pro soluendo legato fructibus non sufficientibus, fallit tribus casibus vt num. 73. cum seq.*

71 *Alimenta semper respiciunt redditum ex quo sunt soluenda non de proprietate.*

72 *Alimenta quando sunt relicta ex quantitate pecuniarum, non debet pecunia ea expendi in alimentis, sed debet poni ad licitum lucrum apud mercatores ex quo ea percipiantur alimenta.*

Idem possunt percipi ex lucru mercatoris & transisci per testatorem dimissi & relicti in suo patrimonio, vt mercatores Ianuenses, Venetí, Florentini consueuerunt facere. ibidem.

73 *Proprietas & substantia patrimonij pro soluendis alimentis legatis potest vendi quatuor casibus, & sic contra regulam.*

Quando & primo sunt præstanda ei qui futurus est dominus bonorum secundo pro conseruando seruo hereditario.

Tertio quando quis est rogatus ad restituendũ de bonis quod superfuerat.

Quarto quando legatarius est de personis quas testator tenebatur alere.

74 *Ali-*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

74 *Alimenta percipi non possunt ex bonis emphyteuticis, siue largis, fideicommissarijs, seu feudalibus quando non sint transitoria ad hæredes, et est communis, sicq; tale legatum non valet.*

Et quando valeat & non valeat ex bonis emphyteuticis distingue & dic latius vt ibi pulchre habetur. num. 75. quid quando est nouæ, quando antiquæ, quando mixtæ emphyteuseos.

Et quando valeat & non valeat tale legatum ex bonis feudalibus distinguendo dic vt ibi, aut est nouum, aut antiquum, aut mixtum, aut est hæreditarium, vt latius & pulchre hoc discutitur. num. 76.

Et quando tale legatum non valet nec etiam pro anima factum valebit. ibid.

77 *Alimenta legata alicui percipienda ex tali & certo fundo simpliciter quilibet possessor eius etiã fiscus tenebitur præstare legatario quibus habet obligationis super illo fundo obligato pro legato, ex qua actione possessor feudi etiam conueniri possit. Quid quantitate ex tali fundo non expressa, quantum debeatur. ibidem. vti quodammodo quid conditionale, & quid quando sit expressa, & de ratione diuersitatis quando sit expressa vel non.*

Quid si facta sit promissio aut relictum certæ quantitatis annuæ de redditibus nõ demonstrato certo prædio, si tota promissio & quantitas aliquo anno non fuerit percepta ex redditibus sit suppletio in pecunia. si. que promissam genere non pergit & suppletur. 78.

79 *Legatum de certa summa pecuniarum pro victu & vestitu alicuius præstandum ex fructibus certi prædij, integra summa erit per hæredem præstanda ipsi legatario. et quare & aliunde fit suppletio. nec expectatur ex obertate futurorum annorum accedente voluntate testatoris. vt ibi cum num. seq.*

80 *Et de testatore dicente lego fundum quod debeat dicere obligo fundum Titio.*

81 *Alimentorum præstatio non patitur dilationem.*

82 *Intellectus l. Lucius ff. de alim. legat.*

83 *Legatum de prædio alicui facto vt se alet ex fructibus eius, vel habeat modum vnde viuat, vel pro eius alimentis, vel simili causa alia expressa non solum fructus præd. sed & proprietas eius legata intelligitur ad hæredes legatarij transiteria.*

Fallit vbi legatarius non esset capax proprietatis sed alimentorum, vt in damnato in metallum, in fratribus minoribus & spurio. ibid.

84 *Legatum spurio factum alimentorum valet & post eius mortem res legata etiam si sit dos relicta spuriæ omninò debet reuerti ad hæredes patris relinquentis. quod nec præscribi potest spatio 30. annorum prorelictis sibi acquirenda.*

85 *Alimenta legata per testatorem habentem bona communia cum fratre, cui nil reliquerat, at de eius consensu & præsentia nepotis in domo pro dimidia de bonis suis & pro alia de bonis fratris instituto filio vniuersalibus hæredibus ipsius testatoris, quibus ex bonis legatarius nepos & qua actione experiri possit vt alimenta consequatur, dic & declara pulchre vt ibi.*

85 *Alimenta relicta præstanda super re quæ pergit, vel ex secundo fit redditus res non sufficiant ad alimenta & quando hæres teneatur suppliere, vide & declara tamen vt per auctorem distinguentem habita prius tamen Alber. opin. si res fit totum patrimonium testatoris, vel certa constituta à testatore domino, vel non domino ad alimenta, vel in re proprietatis, & si alimenta sint taxata a testatore vel iudice quæ omnia latius & pulchre discutiuntur per auctorem. ibid.*

Alimenta quando seu quanto tempore sint præstanda. vide verb. legata alimentorum quando.

87 *Legatum alimentorum quando seu quo tempore aut quanto sit præstandum. respectu legatary toto tempore eius vitæ præsumitur, si testator nullam conditionem aut tempus præscriptum apposuerit, ideo non magis vno tempore quam alio debetur.*

Nec capitis diminutione finitur.

Fallit si ab vsufructuario essent præstanda, quia finirentur eo mortuo & sic vsufructu finito. ibi.

88 *Alimenta præterita tempore aliquo decursa non habita possunt peti a legatario vti debita absque alia interpellatione à legatario etiam ignorante, etiam conditione potestatiua per eum non adimpleta restituend. & clausula generali, etiam à aliunde fuissent præstita, & fuerint præstanda si in domum nec sieteris per alimentarium. Nec longa taciturnitate censentur remissa, nec præscripta ob malam fidem debitoris etiam sui actoris, idemq; dicen. in vsufructu prædicto, consequendo æstimationem si fuerunt consumpti fructus & vt ibi latius & numer. octuagesimo nono.*

90 *Alimenta præterita quomodo peti debeant an & quando res ipsæ vt vinum frumentum, nisi præstare debens fuisset in mora quia tunc æstimatio earum petetur, hoc quia sic me expedit eas habere nunc prout tunc, secus non sic, ita vt habitatio temporis præteriti quæ ad præsens retrotrahi non potest medicinæ præteritæ, quas nunc me habere nõ expedit cum sim sanus, tunc eorum æstimatio erit petenda, & vt ibi late dicitur.*

Et sunt doctrina Bartoli.

Et de perfectiori intelligentia Barto. quòd voluerit sentire nõ de specie eadem soluenda pro alimentis, cum sint tales res quæ tempore sunt perituræ vt de carne recenti caseo, ouis piscibus, aqua venali & similibus in compauat. & considerata quarum omnium æstimatio erit petenda pro præterito tempore, non eadem res aut species, & vt per authorem ibidem. hæc omnia declarantem. num. nonagesimoprimo.

92 *Alimenta quando sunt legata simpliciter alio non apparente quod debentur toto tempore vitæ legatary, quando tamen sint præstanda an initio anni vel alio tempore id constare potest aut ex voluntate testatoris tacite vel expresse, aut legis dispositione, & quando dicantur hæc esse cum exemplis ad materiam latissime hoc disputatur per auctorem. cum num. seqq.*

93 *Legatum alimentorum semel præstandum, si non habeat certum diem non præstantur nisi post interpellationem factam modico spacio adiecto.*

94 *Alimenta præstantur dispositione legis, omisso hoc à testatore, vel dictum vel in mensem vel in annum, declarando vt ibi pulchre.*

Et de vestimento relicto vxori præstando in principio anni cautione præstita de restituendo illud in statu quo erit, aut æstimationem tunc faciendum quando nuberet, & vt ibi de materia late dicitur.

95 *Legatum alimentorum in dubio præsumitur annuum, etiam si esset factum ad certos annos puta decem, & continet plura legata pro primo anno est purum, pro sequenti anno conditionale, ideoq; hæc in initio cuiusq; anni præstantur. & vt ibi late habetur.*

96 *Alimentorum taxatio relictorum viduæ debet fieri in principio anni.*

97 *Alimenta relicta personis in vniuersali non moriturij, vt pauperibus, nam semper habentur tunc annua & in principio anni debent præstari. & de ratione ibi. si personis in particulari vt vxori, fratri, Titio, quoad cibaria & commestibilia dantur de mense in mensem quoad vestimenta & calciamenta de anno in annum prout his indigebit legatarius, & vt ibi dic.*

98 *Alimenta possunt peti in iudicio tempore etiam feriato, & quare. ibi. quando aliunde non habeat & non se alet legatarius, & de sententia latarum causa non appellatur, nec admittitur quoad effectum suspensium, et dic vt ibi late.*

Alimenta vbi sint præstanda. vide verb. legatum alimentorum vbi.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

99 *Legatum alimentorum vbi & in quo loco sint præstanda cũ nil sit dictum in quo loco stare vel habere ea debeat tunc habebit standoꝰ vbi velit, & an & quando hæres liberetur assignando vnam de suis domibus vxori legatariæ in qua possit decenter & honeste morari.*

Et quòd legatarius non cogatur morari in eadem domo cum hærede.

Et quid si legatarius vellet sibi solui pensionem vnius domus ab hærede pro habitatione etiam si esset solitus morari cũ testatore.cum nu.seqq.

100 *Hæres habens duas domos commodas testatoris non cogitur alienam domum conducere assignando vnam ex domibus prædictis vxori testatoris legatariæ in qua possit decenter morari,legatario pensionem pro vna domo petente.102.*

101 *Legatarius non cogitur accipere alimenta & morari in eadem domo cum hærede.*

103 *Alimentarius assignata sibi commoda domo pro habitatione,non potest sub legato alimentorum habere pensionis solutionem pro habitatione domus & morari vbi velit.*

104 *Alimenta vbi sint soluenda an in domo hæredis,an legatarij habentium diuersa domicilia, & quando in loco domicilij hæredis aliter non apparente de voluntate testatoris tacita vel expressa,& quando ad domum legatarij. Quid si sint taxata à testatore. Quid de his taxandis à iudice,& quid sumptibus necessarijs pro his deferendis ad legatarium, & latius de hac materia pulchre discutitur. cum nu. sequent.*

105 *Alimenta sunt præstanda in loco domicilij hæredis aliter nõ apparente de voluntate testatoris expressa vel tacita.*

At illa quæ possunt portari ad domum legatarij vt pecuniæ fine expensis quæ fiant pro alimentis soluendæ eo in loco debentur.

Si sumptus requiritur ut frumentum,vinum,dabit hæres in domo sua & legatarius postea portabit ad domum suam. ibidem.

106 *Alimenta taxata à testatore non disponente de eorum asportatione,in dubio videtur voluisse solui vbi de iure cõmuni solui debent.*

Quid in taxandis à iudice & dic vt ibi fiendam esse considerationem etiam sumptuũ necessariorum pro alimentis asportandis considerandum. vt ibi declaratur,

107 *Alimenta debent dari vbi degit alimentarius,ne interim in itinere pereat.*

108 *Legatum scolari studenti Paduæ vel Bononiæ in subsidium sui studij debet id præstari legatario in loco vbi studet tum ex tacita mente testatoris,tum fauore studij.*

109 *Alimenta legata vxori vel alij conditionaliter si & quousque steterit in domo testatoris,vel in domo cum suis hæredibus.vel nominatim cum aliquo cum quo habitant,vel separatam in habitationem & separatim alimenta.Idem est ac si relinquat alimenta cum hæredibus suis vel filijs suis.*

Et tunc interpretatur vt legatarius non solum debeat morari in eadem domo cum hæredibus sed & quòd debeat comedere & bibere cum eis.ibidem, nec dicitur morari nisi sit commensalis,& hoc fauore hæredis grauati, vt ibi latissime explicatur cum nu.seqq.

110 *Legatum alimentorum alicui vt moretur & habitet cum hærede importat vt sit eius commensalis, nam tunc dicitur eum vellecum hærede habitare, non si velit particulam domus pro se non pro modico tempore.*

111 *Alimenta legata conditionaliter si vel donec steterit,debent præstari in domo potius hæredis quam extra,cum ea conditio sit posita fauore hæredis grauati minori incommoditate ac impensa faciliori.*

112 *Alimentarius alendus in domo hæredis,quia sit dictum si steterit in domo debet pro conditione suæ personæ operas aliquas obsequiales præstare vbi manducat ad beneficium hæredis,& ibi non stare tanquam corpus mortuum.*

113 *Alimentarius potest quandoque consequi legatum suum alimentorum extra domum seu alimentaria non stando cũ filijs quando casu vel facto eorum contingit hoc abesse.casu vt morte filiorum quo casu durat legatum perpetuo fauore alimentorum.de quo fauore ibid.multa.*

Ampliatur si steterit casu fortuito etiam contingente in personam legatarij,sic testatore disponente & vt ibid.

Et quando facto eorum cum quibus debet morari euenire dicatur dic & declara vt ibi latius.vbi de multis causis non habitandi simul exprimitur per iudicem dijceptando & cognoscendo.

114 *Alimentarius debet probare & ei incumbit onus hoc quòd non potuit habitare & morari simul cum hæredibus, & quia hæ indignationes & odia male possunt probari ideo admittitur probatio per famam vicinæ & extra per testes singulares,& vt ibi habetur.*

115 *Alimentarius potest habere alimenta extra domum non obstante testamẽto quando id esset inductum fauore ipsius vt quia esset minor debilis infirmus adeo vt auxilio hæredum indigeret, quia tunc potest fauori suo renuntiare sicque habebit extra domum habitationem & reliqua.*

116 *Alimentarius cui sunt relicta alimenta separatim & habitatio quando dimissa habitatione domus possit petere alimenta extra domum & de ratione diuersa habitationis et victus ac vestitus & quomodo hæc intelliguntur et de materia.vide ibidem late.*

117 *Alimentarius non potest quandoque habere alimenta extra domum quando non sint probatæ causæ iustæ non habitandi cum filijs hæredibus testatoris & non sint seruatæ conditiones appositæ, item eo vel ea continente causas vt debeat à domo expelli.*

Item ea extra domum consequi non potest quando fuerunt relicta commodo hæredum, vt eorum negotia administret & gubernet eos infantes indigentes opera legatarij, cum id relictum magis tunc videatur pro mercede datum quam dono, ex quacunque ergo causa deficiat conditio morandi cum hæredibus talibus cessat relictum.118.

119 *Item nec extra domum peti aut cõsequi possunt,quando tale relictum habitationis in domo & alimentorum factum fit cum hæredibus infrascriptis, & si facto dictorũ hæredum legatarius habitare non potuerit quòd habeat extra domum alimenta aucta pro duobus alijs, & primo hærede instituto mortuo non potuit per eum dici culpa commissa, & legatarius tenebitur morari etiam cum substitutus nec extra domum petet alimenta & quare ibidem vide.*

DVBIT. XI.

SVPER alimentis legatis non parũ quoque frequens est circa ista præsertim.

I. An sint legata.
II. Cui.
III. A quo.
IIII. Quid.
V. Quantum.
VI. Ex quibus rebus.
VII. Quando.
VIII. Vbi sint præstanda alimenta.

Primo an sit † legatum alimentorum videndum & sciendum est.quòd diuersæ sunt formæ legandi alimenta eundem tamen fauorem habentes secundum Ang. in l.cum hi.§.si integra.ff.de transact.& iam ibi Bal.expresserat tres esse formas relinquendi alimenta, vel tres casus,s.quandoque per modum dispositiuum aliter non exemplificando, sed vt per Corn.consil.311.col.prima, versic.& ex dissolutione lib.primo,quòd verba dispositiua sunt ita dicendo habeat victum & vestitum, vel reliquit Titio alimenta, tunc enim sunt verba clara,à quibus

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

bus non est recedendum per l. ille. §. cum in verbis, & l. non aliter. de legat. 3. dicit Corn. d. consil. 32. in princip. Bald. subiungit quandoq; per modum conditionis implendæ, & quandoq; per modum modi, quoquo autem modo dixerit testator, etiam disponit, dummodo respiciat fauorem alterius quàm implere debentis per l. 2. C. de his quæ sub mo. dicit Corn. d. consil. colum. prima, d. ver. & ex dissolutione, etiam si dicatur extrinsecum onus, vt alimenta præstentur, vt l. cum pater. §. primo. &
A ibi gloss. de leg. secundo. Vnde † relictum certæ quantitatis pecuniarum alicui factum ad alimenta interpretatur relictum alimentorum, not. Bal. in d. §. si integra. sed aduerte relictum ita factum ad alimenta demonstrat proprietatem quantitatis relictæ pertinere ad legatarium per l. 4. in princip. & l. pen. in fin. de ali. leg. & l. Proculus de vsufru. & ibi per Bald. & Ang. Gualden. de art. testan. tit. 6. cau. 23. num. secundo, & per text. in d. §. si integra, si non adesset illa adiectio, & mortis tempore pecunias restituat, & ibi firmat Fulgos. num. secundo, qui melius quàm faciat si sibi, percipit mente Angeli, quia ibi Ang. respondendo l. fundi trebatiani. de vsufru. leg. remanet
3 vltimo in hac differentia, † si redditus pecuniæ sit relictus pro alimentis, pecunia debet stare penes hæredem, vt tenet in prima solutione per d. l. fundi. si vero pecunia sit relicta, ex cuius commodo se alat legatarius, debet remanere penes legatarium ipsum cum cautione de restituendo post mortem, & sic finita causa alimentorũ, ibidem Castr. probat num. 9. per tot. titu. de vsufruct. eare quæ vs. consu.

Atque si ita verba testamenti se habeant, voluit & iussit quòd sui filij debeant † ali penes eorum matrem, vel
4 vna cum eorum matre, exinde legatum alimentorum intelligitur etiam esse factum matri, Bald. in l. si mulieri. in fin. ff. de vsufruct. accrescen. pro singulari ponit Cremen. singu. 63. testator iussit, vbi & idẽ si testator dixerit relinquo vxori meæ habitationem cum filijs quòd tacite videntur legata alimenta vxori, Bald. hoc tenet in l. si. num. 8. C. de in di. vidui. tollen. per dictam l. si mulieri. vbi ampliat etiam si esset alia persona quàm mater, puta amita, vel patruus, sequitur Ang. Aret. tract. testa. glo. 46. in fi. ego addo tamen cum grano salis, si pauper esset, qui aid esset in compẽsationem laboris. l. Seio. de an. lega cum alijs ibi per Bald. allegat. quem refert & sequitur Nat. consi. 379. num. 9. & plenè Campegi. tract. de exacti. dot. q. 58.

5 Idem quòd habeat † gubernium domus, designat legatum alimentorum, gubernando domum, Corn. consi. 3. colum. pen. lib. secundo, accipiendo illa verba passiua, & probato communi vsu loquendi in loco. ibi Corn. intelligit, sed crederé hoc verum, etiam si verba accipiantur actiue, & hoc per rationem Bal. modo relatam, quia id esse debet in compensationem laboris gubernantis, per d. l. Seio. cum ali.

6 Idem ita † relictum vxori testatoris, puta in casu viduitatis quòd habeat regressum ad domum testatoris, vna cum filijs testatoris, quib. etiam mortuis per l. 1. C. de leg. hoc aliud non videtur importare quàm alimẽta in totum vel in partem probat. Corn. consi. 93. colum. 1. versi. nec refragatur. lib. 3. facit l. Caio. §. si. de ali. leg. ibi, vt & recum sunt semper volo.

7 Idem vbi † testator grauat hæredem vel legatarium aliquem quòd debeat tenere & tractare aliquam personam vti filium, hoc similiter aliud non importare, nisi legatum alimentorum illi tali personæ factum, cum tractatus conueniens filijs sit præstatio alimentorum, l. si quis à liberis. in prin. & §. si vel parens. de liber. agno. in specie tenet Ruin. consil. 45. col. pen. nu. 5. lib. secundo, per not. à Bart. & ab ali. in l. quidam cum filium de verborum obligat. alioquin autem paria sunt grauare hæredem, vt educet talem, & hunc tali relinquere alimenta per tex. in l. fin. de ali. lega. Ang. Aret. de testa. gloss. 45. nu. 10. Idem est grauare, vt præster suum viuere, quia continet alimenta & omnia, sine quibus homo non potest viuere. l. quos nos. §. verbum viuere. de verborum signi. Ang. Aret. d. glo. 45. num. nono, & Dec. in l. de alimentis. colum. 2. numero 4. C. de transact. ac etiam tantum est alicui relinquere, vt possit sibi facere expensas, quantum est alicui relinquere alimenta pro not. per text. ibi tradit Ang. in auct. contra rogatus. C. ad Treb. & in corpore vnde sumitur, si in auc. de resti. idem Ang. ex gloss. ibi iuncto text. notat ad talem quæstionem, testator dixit, relinquo tali tantum, quòd ei sufficiat pro faciendis expensis quòd tantum importat esse legatum quòd ex expensis illis possit se sustentare, idem si dicat, relinquo centum vel fundum, vt commodius se sustentare valeat, Hier. Gig. de pensi. quæstio. 51. num. 20. & ibi num 19.
8 ponit † legatum alimentorum siue pauperi, siue diuiti factum semper reputari factũ ad pias causas, sic quando relinquitur pauperi tantum, Ang. Aret. de testa. gl. 45. nu. 5. ita est com. opin. Emanu. Soarez. thesau. recept. sententia. litera A. num. 167.

9 Idem si dicat † pro necessitatibus suis ad congruam sustentationem pro alimentis interpretatur Aym. consi. 199. num. 4.

10 Idem si dicat commendo † Petrum hæredibus meis, quòd si Petrus sit pauper pro necessitate suæ rei familiaris, vel suæ personæ potest ab hæredibus petere sibi opportune subueniri Alexan. consil. 158. colum. 2. num. 6. lib. 7. Et sic importat legatum alimentorum, & magis prius legatum quàm sit aliud simplex legatum alimentorum, sin casu d. auct. quia pro hoc non debetur, nisi prout vires patrimonij patiantur ex redditibus vt infra dicetur in 7. quæst. pro illis vero alimentis potest poni manus ad vendendum proprium ex speciali prouisione per legẽ in hunc casum, quòd possit fieri alienatio per grauatum, ita dicit Ang. in d. auct. contra rogatus.

11 Item † si non dicatur pro alimentis, cum tamen legatum reperitur factum pauperi tacite intelligitur pro alimentis maxime & quantitate legati, & qualitate personæ inspectis d. l. cum hi. §. fi in annos. & ibi Bal. & alij & Bar. in l. Stichus. in prin. de ali. lega. Ang. Aret. tract. de testa. gloss. 21. num. 7. versquæro an in dubio. maximè quando est annuum legatum, per l. si cui annuum. de an. lega. & Albe. in l. libertis. §. posthumus. de ali. lega. Alci. consi. 88. sic testamentum habet. num. 5. lib. 9. & alia ratione personæ cui relinquitur, habenda pro legato alimentorum, dicentur infra seq. q.

12 Quando autem † vxor relicta est domina patrona, vsufructuaria, & c. liberis hæredibus institutis, hoc ex cõsuetudine Bulgari interpretati pro relicto alimentorũ, plene tractatum est præced. dubi. vbi differentia, alioquin non parui momenti est cognoscendi, an sit legatũ alimentorum, vel vsufructus, respectu quoq; publicationis bonorum, quia legatum vsusfructus viuente vsufructuario tranhit ad fiscum, alimentorum vero non, quia est legatũ conditionale ponit Bossi. in pract. crimi. tit. de publica. bono. num. 71. 72. per quam rationem est tenenda hæc opinio etiam æqua secundum Albe. de statu. par 3. quæst. 11.

Postremo aduertendum est quòd Gualden. de arte
13 testan. de legatis, tit. 6. cau. 23. dicit alimentorum † legatum multiplicabile non esse exemplum ponendo, si vir legat vxori alimenta, deinde alius eidem relinquat alimenta, quòd legatum secundum modicæ sit vtilitatis, dando cautelam, vt ibi per eum, quem ad literam sequitur Petr. Fech. de testa. coniug. lib. 5. c. 10. nu. 6. quia existimo hoc principale dictum non esse verum, quinimò legatum alimentorum secundum ab alio factum valere, & tantam legatariæ afferre vtilitatem, quantum
14 eius alimenta simpliciter valerent. cum primo † legatũ ali-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

alimentorum contineat debitum in genere consistente in his quę pondere, numero, mẽsuraue constant, & functionem inuicem recipiunt per text. in dict. l. cum hi. §. fi cui. ff. de transact. vt est frumentum, oleum, vinum, vel pecunia, l. 2. in prin. & §. 1. fi cer. peta. & ibi glos. & Docto. vnde in his regula de duabus causis lucratiuis non impedit concursum obligationis, & solutionis ex testamẽtis omnino diuersorum, per l. fi quis duos. & ibi Bartol. ff. de solut. idem Bart. in l. Meuius. §. duorum. in princ. & colum. 5. nume. 8. de lega. 2. & ibi Castr. colum. fin. num. 9. & Cuma. colum. penult. sub numero 2. dum allegant d. l. fi quis duos. & ita communiter soluunt præsertim multiplex legatum alimentorum ex se esse videtur, quia ex annua præstatione dignoscitur, & censuram recipit, l. si cui annuum. de an. lega. ibi iuncta glo. & quid annuum præstandum inducit plura legata in se ipso, l. si in singulos. l. cum in annos. co. & eo magis inducitur in testamentis diuersorum in legatis non certi corporis, sed consistentibus in quantitate bene apta multiplicare legatum, & in re, & in extimatione, vt l. plane vbi. §. sed si duorum. & l. Titius. de legat. primo. Præterea & secun-
15 do † ei, qui vel ex artificio, vel alio modo habet alimenta & vnde se alat, debetur etiam legatum alimentorum, & sic iure actionis potest alimenta præterita petere, & quoad se quodammodo consequi alimenta multiplicata ad commodum suum petendo vel extimationem puta habitationis, vel speciem, puta frumentum, vinum, & similia, ita in alimentis debitis ex testamento vt l. libertis quos. §. primo, & ibi Bartol. de alimen. lega. Alexand. in l. de alimentis in princip. C. de transa. Corn. consilio 136. in princip. lib. quarto. Ruin. consil. 80. colum. secundi. num. 5. lib. secundo, Gram. decis. 59. num. 52. comprobat Tiraquel. de iure primogen. quæstio. 75. numero tertio, vertic. quod autem & probo per text. in l. hi qui. §. sed & personarum, ibi vtrum frugi vitę hi sint, qui alias sufficere sibi possint, & §. nihil. ibi locupletes. ff. de transact. non obstant l. dominus. §. fin. de vsufruct. & l. 4. §. primo, de ali. lega. allegatæ per Gualden. & Pech. quia non probant quòd alimentorum legatum non sit multiplicabile, sed quòd in eo inter plures collegatarios non habet locum ius accrescendi, quia ipsum legatum naturaliter cassatum est, ita expresse dicit Bal. in d. l. dominus. §. fin. & Bart. in l. re coniuncti. num. 42. de lega. 3. & ibi Ripa num. 14. concor. plur. citat. & Alci. sub num. 41. & l. libertis quos. in princip. de ali. lega. loquitur in diuersa scriptura vnius, & non diuersorum, ita procedit dict. §. sed si duorum. cum alijs alleg. supra in pluribus scripturis diuersorum.

16 Limita tamen † legatum alimentorum eidem factum nõ esse multiplicabile in duobus casibus, primo si eidem factum sit in suo testamento per hęredem primi testatoris eidem prius alimenta relinquentis per argum. l. huiusmodi. §. si Sempronius. de leg. 1. & ibi Docto. & Rimin. Sen. consil. 230 nume. 2. Secundo si in quolibet testamento adsit expressa conditio vel adiectio, si legatarius steterit in tali loco, habeat alimenta, & loca sint diuersa ipsorum testamentorum, non potest quidem esse ad commodum ipsius legatarij eodem tempore nisi simplex legatum alimentorum, quia pro adimplenda dicta conditione vno & eodem tempore non potest esse nisi in loco vno, & alimenta loci à quo abest sibi non præstantur. l. Stichus. §. fin. & l. libertis quos. §. fin. de ali. lega. l. qui concubinam. §. vxori. de lega. 2. l. illis libertis. de
17 condit. & demonst. adde & postremo † legata in causam alimentorum relicta deberi ex minus solemni testamento per l. primam. C. de fideicom. tenet Guid. Pap. in quęstio. 200 ad finem.

18 Secundo † cui alimenta sint præstanda responsio facilis est. omnes quidem homines, qui manducant, & quibus alimenta reperiuntur relicta, possunt ea capere, siue libertini, siue ingenui sunt, siue diuites vel pauperes, artifices vel inertes sunt, d. l. cum hi. §. nihil autem interest. §. sed & personarum. ff. de transa. & serui fratres minores & mendicantes, l. seruos. & ibi Bart. de ali. lega. latissimè discutit Signoro. consil. 40. per tot. Ang. in dict. l. cum hi. § fi vni. circa med. condemnati ad metallum, vel hodie ad triremes. l. is cui. de ali lega. & ibi Bartol. & Alber. in d. l. seruos. in fin. quòd valeat legatum alimentorum in persona bannitorum per l. legatum. ff. de capi. diminu. & ibi glos. dicit quòd non consideratur ius, an capere possit ex testamento, vel non, sed factum an possit comedere, & bibere, vel non, & ibi Bartol. infert iterum quòd fratres minores sunt capaces legati alimentorum quod tamen legatum in singulos annos, vel annuum habere non possunt, quia habet aliquid proprietatis.

Vxori etiam quæ est per statutum prohibita acquirere à viro relictum alimentorum factum valet tradit plura de alimentis adducendo Cuma. consil. 30. statuto cauetur. colum. 1. & 2. compre- at Plot inter consi. vlti. volunt. consi. 168 num. 71. & sequitur Bossi. in pract. crim. tit. de alimen. vxo. præstan. num. 12. Notum est spurio legatum factum tenere vsque ad quantitatem alimentorum & non vltra, quia præsumeretur fraus, Bartol. in l. fin. num. 7. ff. de his qui. vt indi. Castr. consil. 5. quicquid dicatur. colum. 2. num. 5. lib. 1. Iaf. consil. 26. column. penult. num. 3. lib. 1. Roland. à Val. consil. 54. num. 64. lib. secundo. Petr. Duen. reg. 367. sub num. 3. vertic. quod est verum. Cephal. consil. 498. num. 1. & per tot. vbi epilogat personas quibus debentur alimenta. Martil. sing. 358. vbi in fin. ponit ex dicto Bald. in l. id. quod pauperibus. colum. fin. C. de episc. & cleri. quòd etiam si pater testamento prohiberet filijs spurijs dari alimenta, nihilominus hæredes dare cogerentur, & sequitur Iaf. d. consilio
19 26. nume. 4. idem circa † dotem filiæ spuriæ per patrem non excessiue relinquendam, in his locis Doct. traduntur & Roland. à Val. de lucr. dot. quæst. 94. nume. 4. & si talis dos esset excessiue relicta posset diminui, & arbitrio boni viri reduci ad dotem conuenientem spuriæ, probat Cur. Iun. consilio 37. colum. fin. num. 5. Ang. Aret. tract. de testa. gloss. 69. num. 2.

20 Quando autem non sit † expresse dictum pro alimentis, tunc qualitas personæ cui relinquitur si sit pauper, pro alimentis censetur legatum, Cephal. consilio 564. num. 1. Berinten decis. 22. num. 3. & quomodo ibi num. 15. & quantitas rei sit parua & annua, si vero sit dives, quantitas magna & non annua, alimentorum legatum non reputatur, text. Bar. Bal. Ang. Alber. & Cast. in d. l. cum hi. § fi in annos, & Bartol. in l. si cui annuum. de an.
21 legat. hinc est, qnòd † mulieri habenti magnam dotem, legatum non præsumitur factum pro alimentis, dicit Bal. consil. 255 confirmans. in fin. lib. 2.

22 Legatum † alimentorum est factum alicui personæ puta Titio si ducat vxorem, non intelligitur factum & vxori, quia maritus & vxor, licet dicantur duo in carne vna, tamen sunt duæ & distinctæ personæ, & legatum alimentorum personale est, & non egreditur personam, ita in terminis probat Calde. consil. 3. testator leganit. rubr. de testa. Sed vbi factum est alimentorum legatum alicui. puta Ioanni, & suæ vxori, si tempore testamenti Ioannes habebat vxorem, de ea, & non de alia vxore intelligitur legatum per doctr. Barto. in l. si cognatis. col. fin. de rebus dubijs, volentis relictum cognatis tertij intelligi de cognatis tempore testamenti, l. si ita de aur. & arg. lega. sequitur Corn. consi. 131. ad finem. lib. tertio, si vero nõ habebat, sed postea duxit vxorem, eaque defuncta aliam duxerit, de ea & quacũque alia vxore per eum ducenda legatum alimentorum intelligi, per plura multum insistendo probat decisiue consulendo Alexand. consilio 171. viso processu. num. 2. 3. vsque ad numerum 7. lib. 2. retuli in præce. dubit. vers. quo vero ad vxorem,

quan-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

sanũ habere non expedit, pariter earum pretium petendum est. le. patronus qui operas. in fi. & l. si libertus artem in fi. ff. de oper. liber. si vero tales sint res quas etiam me habere nunc expedit, vt frumentum vinum oleum, & similia necessaria ad victum, tunc res ipsæ sunt petendæ, & non earum extimatio. l. nul. C. de eroga. mili. an. lib. 12. nisi prius alimenta præstare de bens fuisset constitutus in mora, quia post moram posset peti, & veniret extimatio, per not. in le. vinum. si cer. peta. refert & comprobat Alexan. consilio 72. col. secunda, numero 3. 4. libr. 5, & plenius consil. 178. colum. fin. libr. 6. refert Ioan. de Ana. dict. consilio 54. in princip. dicit tamẽ quòd in casu suo debet peti extimatio, & iudex eam declarabit iuxta qualitatem personarum, & vires hæreditatis, suum casum aliter non dicit, & alia iura non allegat, pro quo facit text. in le. verba in fi. de ali. leg. ibi quorum modum viri boni arbitrio statuendum esse, pro communi doctr. hanc Bart. ponit Franci. Viui. de com. opin. in ver. alimenta præterita.

91 Hæc autem doctrina † vsquequaque generalis & perfecta non videtur, quia plures aliæ res sub laegto alimentorum continentur, quæ in sua specie non sunt in legato, sed earum extimatio, veluti sunt epulæ, vel vt vulgo dicitur componaticum, sal, carnes recentes, caseus, ouа, pisces, & similia comestibilia necessaria victui hominis cum pane, de quo solo non viuit homo, vt dicit scriptura, & calciamenta, vestimenta, quæ sine pecunia non possunt haberi, & aqua, vbi est venalis, cum res omnes istæ comprehensæ in legato alimentorum passim venales sint, ideo earum species in legato non sunt, at earum extimatio, sub exemplo aquę venalis text. est in leg. Mela. §. quidam libertis. de ali. lega. per hæc expressa verba, vbi aqua venalis est, dicebam igitur esse emolumentum fideicommissi, siue habiles quis cisternas, id reliquerit, siue non, vt sit in fidecommisso quanto quis sibi esset aquam comparaturus, vnde ibi Barto. opponendo quòd non debeatur extimatio, sed ipsa species pro solutione se remittit ad ea, quæ dixit in leg. prima, eo. vbi sub numero secundo, soluendo oppositionem, & assumendo quòd alimenta debent præstari menstrua l. fin. de alen. vel agno. libe. concedit quòd in aqua carnibus, & similibus debetur extimatio, & nõ species per dict. §. quidam libertis, ea ratione quod si in earum specie præstarentur pro toto mense corrumperentur, in frumento autem & alijs quæ pro toto mense soluta non corrumperentur, eorum species & non extimatio debetur. l. cum hi. §. si cui. ff. de transact. Et ex hoc habes dicit Bart. quid petere debeas, quando petis alimenta futura. quando vero sint petenda præterita, remittit se ad dicta sua in dict. leg. libertis quos. §. primo, quæ supra retuli, cur etiam quando petuntur alimenta præterita peti debeat extimatio dictarum rerũ quæ ex nummarijs pretijs habentur, & non earum species, diuersitatis rationem non video.

Cum in eis debitum semper & in præteritum fuerit in extimatione per texe. in dict. §. quidam libertis, vbi non confideratur de specie aquæ vti corruptibili, sed quòd veniat in legato aquę pretium, quo eam legatarius esset emptur. & sic de alijs simil. venalib. Ad alia diuersa tendit text. in dic. §. si cui, de legato alimentorum, in nummis, vel in frumento, oleo, vel alijs necessarijs ad victum, commutari, vel transigi de eo quomodo valeat, & propterea Barto. in dict. l. libertis quos. §. primo non dissentit pro alimentis præteritis posse peti extimationem rerum, quarum debitum est in extimatione, immo de his expresse sentit quas non expedit habere, licet ponat exemplum in medicinis præteritis, tamen eadem ratio non expedientiæ, &c. eadem ratio iam in his assignata per Barto. corruptibilitatis pro toto mense habitis, immo maior militat in eisdem rebus

92 corruptibilibus, non solum pro mense præterito, sed pro anno vel annis quandoque decem vel 15. præteritis quibus debita alimenta non fuerũt solutа, si fieret solutio in ipsa earum specie, vt hæc ex se nimis sunt patentia quare pro alimentis præteritis de his venalibus pariter congrua videtur petitio ih extimatione prout initincte solutionem esse faciendam in estimatione sequendo Bartol. in dict. leg. prima, de ali. lega, tenet practi. Papien. in for. libel. pro leg. rei sing. gloss. prima, numero 106.

In summa dictum est † alimenta relicta alio non apparente deberi legatario toto tempore vitæ suæ modo videndum est quando ei præstari debeant, ic quidem et voluntate testatoris, & legis dispositione determinatur voluntas enim testatoris determinatum dignoscitur expresse & tacite, expresse tunc apparet quando testator dixerit in alimentis annuis, qua die, quo mense, quo anno, & qua parte mensis vel anni præstari debeant alimenta, sane in die designata præstari debent alimenta. l. annua his verbis. §. à Titia. & l. cum quidam. de annu. lega. similiter in mense vel anno demonstrato pract. 93 Papien. dict. gloss prima. numero 104. Quid si sit † legatum alimentorum semel præstandum, tunc alimenta non habentia certam diem non debent præstari nisi post interpellationem factam modico spatio addicto tradit Aret. in leg. ita stipulatus, columna decimotertia, verficul. in alimentis autem. de verbo obligation.

Tacita vero voluntas testatoris demonstrat ex natura ipsius legati alimentorum. eo quòd vult præstari ea legatario omni die, & omni tempore quo eis indiget, eaque sibi necessaria sint. l. nec semel. §. si in habitationem, ibi iuncta gloss. in verfi. voluntatis. ff. quando dili. leg. ce. Bartol. in l. qui hoc anno. in fi. de verbo. obliga. & ex natura rei legatæ, vt si pro alimentis quolibet anno legat tres salmas frumenti, decem salmas vini, metreta olei, aureos decem, ex redditib. suorum bonorum, vtiq; præstantur hæc tempore recollectus eorum. l. firmio. § pater annua. quando di. leg. ce. & ibi gloss. in ver. non initio. & Bartol. in dict. l. qui hoc anno. sup. fin. Ver. fallit secundo. & ibi alij sequuntur, & Bald. in l. prima, numero 3. verf. nisi alio tempore. C. de fideicommiss. & Alcia. consil. 54. testamenti sic verba, numero 5, 6. lib. 9. & similiter eodem tempore soluuntur 10. aurei ob coniunctionem quam habent simul; Barto. in l. si legatarius. §. primo, de lega. 3. ad idem Barto. & alij in l. si cui. in princip. de leg. 3. idem posui supra dubit. 9. ver. de natura rei. & repeto quòd si non fuisset dictum ex redditibus suorum bonorum, granum, & vinum non expectarentur dari tempore recollectus grani & vini; sed in principio anni deberent præstari, vt sit in legatis annuis per l. 1. C. quando di. leg. ce. cum concordan. ibi in gloss. in specie decidit Bartol. consilio 216. Adde Lan-dus, num. 5.

94 Dispositione autem † legis designatur tempus, quo debeant alimenta præstari dictim, vel in mensem vel in annum, vbi hoc omissum est per testatorem, quòd ab eo tempus statutum non sit, Arge. in dict. l. cum hi in princ. verfic. sequitur in text. & testator si non dixit in menses vel in annos, Bald. in dict. le. cum hi. verfi. plane. Nam dictim esse præstanda alimenta quoad cibaria, quando à legatario dictim sit aliquid implendum, vt si fuerint alimenta relicta vxori quando in domo mariti caste vixerit quoad vestimentum hoc esse præstandum in princip. anni præstita cautione de restituendo illud in statu quo erit, vel extimationem tunc faciendam quando nuberet, tradit Bald. in dict. l. prima, sub numero 3. verfi. aut aliquid. C. de fideicommiss. de menstruis alimentis & sic in mensem præstandis est text. in leg. fi. de liber. agno. idem de menstruis annuis sic & in

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

menſem, & in annum præſtandis, tex. eſt in l. pecuniæ. in fi. de ali. lega.

95 Vnde quia † alimentorum relictum in dubio præſumitur annuum, per l. qui concubinam. §. vxori. de leg. 3. dicit Bald. in dict. ver. plane & per not. in l. ſi cui annua lega. etiam ſi eſſet factum ad certos annos, puta ad 10. annos, annuum dicitur, & contiſet plura legata alimentorum pro primo anno eſt purum, pro ſequentibus conditionale ſi alimentarius vixerit, per l. ſi cum præfinitione in principio. ff. quando dict. leg. ce. & ibi Bartol. ideo legataipſa hæc annua in principio cuiuſque anni præſtanda eſſe inquit text. in l. prima. C. eo. & ibi gloſſ. & doct. eſt gloſſ. in ſpecie in ver. voluntatis. in dict. leg. nec ſemel. §. ſi in habitationem. ff. eo. dicens, ſi alimenta 10. ſingulis annis ſint relicta debentur in principio anni, & tunc legatum eſt ſoluendum, quia tunc legatarius incipit egere, & in principio anni eſt præſtandum pro toto anno dicit Bal. in l. prima. ſub numero 3. C. de fideicom. & Bal. in l. ſi cui legetur. in princ. ſub nu. 3. ver. fallit ſi eſt relictum. de lega. 1. dicit quòd relictum annuum ratione neceſſitatis deb. ſolui tempore neceſſitatis imminentis idem dicit in ſummario d. §. ſi in ha-
96 bitationem, idem no. in l. ſi. in fi. C. de ordi. cogni. † taxationem alimentorum relictorum viduæ debere fieri in princ.

Sed aliam doctr. tradit Bartol. in dict. le. fin. de liber.
97 agnoſcen. & in d. l. pecuniæ. de an. leg. quòd ſi † alimenta ſint relicta perſonis in vniuerſali non morituris, puta pauperibus ex veriſsima ſententia Dei noſtri Saluatoris, Pauperes ſemper habebitis vobiſcum, tunc annua, & in principio anni debent præſtari, per l. ſi quis ad declarandam. Cod. de epiſco. & cler. ratio poteſt aſsignari quia pro his communiter ſunt conſtituti adminiſtratqui per totum annuũ bene habent conſeruare, & ſubminiſtrare pauperibus neceſſaria, ſi vero relicta ſint perſonis in particulari morituris, puta vxori, fratri, Titio. tunc quoad cibaria, & commeſtibilia dari debent de menſe in menſem, quoad veſtimenta & calciamenta de anno in annum, prout his legatarius indigere videbit, ita dicit debere intelligi dict. l. ſi ibi menſtruis alimentis, & d. l. pecuniæ, de menſtruis & annuis oneribus alimentorum, ſequitur Ang in dict. leg. cum hi in princip. ver. ſequitur in text. & Bal. in dict. le. prima, numero 3. non diſſentit in l. non poteſt. ff. de adopt. dicit quòd alimenta dare debens, tenetur ſoluere de menſe in menſem in principio menſis pro toto menſe, eandem doct. commun. probat pract. Papien. dict. gloſſ. prima, numero 104. in for. lib. pro leg. reſting. Socin. conſi. 11. colum. fin. lib primo, & Crat. conſil. 87. in fi. lib 2. & vide Bar. in d. l. pecuniæ, num. 4. qui practicam ponit formandi libellum in petitione alimentorum.

Aliam demum temporis dilationem non pati præſtationem alimentorum, quiſque viuens in ſe ipſo experitur, & à natura ipſa, communique vſu edocetur, quemadmodum homo viuens dietim & victu & veſtitu indiget, ne fame pereat, ne nudus diſpiciatur, quam-
98 obrem & lege id quoq; ſancitum eſt, quòd † cauſa alimentorum agitari poſsit tempore feriarum, vt l. ſecunda. ff. de fer. & ibi Alber. numero 3. quando etiam petantur alimenta ex teſtamento, & aliunde non habeat legatarius vnde poſsit ſe ali, peti poſſunt tempore feriato ſecundum Gul de Cun. & indiſtincte tenet Barto. in l. diuus. eo & in l. ſolent, numer. decimoquinto, & in l. Mela. in princip. ad fin. de ali. lega. ponendo & hoc inter priuilegia alimentorum, vt etiam ponit quòd non poſsit appellari à ſententia de alimentis lata per l. fin. ff. de appell. recipien. vbi videtur tranſire cum opin. Gul de Cun. & ibi in apoſtil. quòd non admittatur appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum, quia interim debent præſtari alimenta ſi non habet vnde ſe alat & Alber. tenet idem in leg. ſi quis à liberis. in princip. in fi. de liber. agno. ſenſit Bart. tract. de ali. col. pen. ad fi. ver. quæro an ſententia, per l. ſi quando. & ibi no. C. de ordi. cog. quòd ita communiter intelligitur, dicit Bartol. quando petens alimenta fundauerat ſuam intentionem, & iudicis conſcientiam informauerat. & ſequitur Cephal. conſi. 518. nu 28. firmat Bal. Nouel. de dote par. 9. priuil. 7. n. 2.

99 Octauo & vltimo † vbi ſint præſtanda alimenta, ita dubitationem propoſitam in hac vltima partitione diſſoluendo reſpondetur. Primo ſi non fuerit dictũ in quo loco deberet legatarius ſtare vel habere alimenta, ſed ea ſimpliciter appareat ſibi relicta, nempe ea habere & conſequi poteſt, & ſtare vbi velit, Bart. in l. quarta. §. primo, in fin. de ali. lega. comprobat Bald. in l. in annalibus, nu-
100 mero 4. Co. de lega. ſubiungendo in fi. quòd ſi † hæres habeat commodas & honeſtas domos teſtatoris pro habitatione legatarij vel legatariæ, quæ fuerit vxor teſtatoris, vt in ea Bartol. & Baldu. ponunt exemplum, non cogitur hæres alienam domum conducere aſsignando legatariæ vnam ex domibus ſuis, in qua poſsit decenter, & honeſte morari, & hoc ſufficit hæredi dicit
101 Bald. late ſequitur † Riminal. conſilio 250. numero ſeptimo, & rurſus quòd legatarius tamen non cogatur accipere alimenta & morari in eadem domo cum hærede per text. ibi tradunt Bald. in leg. cum hi. §. eam tranſactionem. ff. de tranſact. & ibi Ang. & Fulg. in §. vult igitur, numero quinto, in fin. inferentes eſſe vtile pro vxoribus & filijs naturalibus, quibus conſueuerunt alimenta relinqui quòd poſsint ea habere extra domum hæredis, & ibi laſo. in quinto no. ſequitur, idem Ange. Aret. de teſta. gloſſ. 45. in princip. Aym. conſilio 205. numero ſecundo, Bero. conſilio. vigeſimo quarto, numero decimoquarto, lib. ſecundo, quatenus Aym. dict. conſilio 205. numero ſecundo, reprehendat Alexandr. in conſilio 178. in fin. lib. 6. adducentem in contrarium vxorem non poſſe conſequi alimenta relicta extra domum, etiam quòd teſtator non dixerit ea ſe relinquere in domo, quia tamen hæredes non tenentur ea præſtare in alia domo, & liberantur, alimenta aſsignando legatario in domo vna teſtatoris, ſic eius mente interpretata allegando Bald. in dict. leg. in annalibus. in fi. dicendum eſt ita ſimpliciter intelligendo Alexand. male loqui & ſic contra text. & ibi contra commun. opin. docto. in dict. §. vult igitur, & contra Barto. in d. l 4. §. pri-
102 mo, in fi. Sed poſito caſu quòd † legatarius, cui ſunt ſimpliciter relicta alimenta velles ſibi ſolui ab ha rede penſionem, vel mercedem vnius domus pro habitatione comprehenſa in legato alimentorum per l. legatis. de ali. leg. non cogeretur hæres aliam domum conducere aſsignando legatario vnam ex domibus teſtatoris, in qua competenter & honeſte poſſet morari, & hoc caſu loquitur Bald. in dict. l. in annalibus. in § & Caſtren. in leg. ſi domus. in princip. de lega. primo, poſito etiam caſu quòd iſte legatarius tempore vitæ teſtatoris ſolebat cum eo morari à ſolito teſtatoris interpretando eius voluntatem circa habitationem alimentorum partem, per leg. penul. in princip. de ali. lega. prout tradit Bartol. in leg. 3. ſub numero ſecundo, de vi. trit. ol. leg. dum ponit exemplum alimentorum, ſi vellet habitationem cum alimentis teneretur in domo teſtatoris habitare ſi commode & honeſte poſſet, & his caſibus bene loquitur Alexand. conſi. 178. in fin. lib. 6. & limitari poſſet d.
103 commun. ſententia, quòd † alimentarius aſsignata ſibi congrua domo pro habitatione non poſſet ſub legato alimentorum habere penſionis ſolutionem pro habitatione domus, & morari vbi velit.

104 Quid ſi † hæres & alimentarius habeant diuerſa domicilia, vel diuerſas habitationes, alimenta vbi ſint petenda & præſtanda, an in domicilio, vel ad domum hæredis vel legatarij, dixi ſupra dubi. 8. verſic. fin. & tetigi ali qua

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

aliqua generaliter, & magis remissiue de locis petitionis & præstationis legatorum. De loco autem petitionis, & præstationis, legati alimentorum in specie tradit Barto. in i. prima, numero 4. de ali. lega. Papien. diglo. prima, numero 107. 108. in for. libel. pro leg. rei. sing. Ang. & Fulgo. in dict. l. cum hi. §. vult igitur, concludendo ex glos. in verſi. alteruter eorum, in dicto §. vult igi-
105 tur, quod † alimenta ſunt præſtanda in loco domicilij hæredis, niſi aliter appareat de voluntate teſtatoris expreſſa vel tacita per le. ſi fideicommiſſum. in princip. & l. ſed ſi ſuſceperit. §. libertis. ff. de iudi. & l. cum res in pri. de lega. primo. Alio & ſecundo modo concludendo ea quæ poſſunt portari ſine expenſis, vt pecuniæ ſi eſſent ſoluendæ pro alimentis, debere portari ad domum legatarij, ſi vero requirerent ſumptus in portando, vt frumentum & vinum ea dabit hæres in domo ſua, & poſtea legatarius portabit ad domum ſuam, licet Fulg. in dict. §. vult igitur, numero 4. dicat hanc diſtinctionem
106 nulla lege probari † putarem tamen hoc poſſe procedere in alimentis relictis & taxatis à teſtatore qui aliter non diſponendo de eorum aſportatione videtur in dubio ea voluiſſe ſolui, vbi ſolui debeant de iure communi, dicit Ang. in dict. le. ſi fideicommiſſum. in princip. ita attenduntur not. per gloſſ. Bart. & ali. in l. item illa. ff. de conſtit. pecu. & in l. quod legatur. ff. de iudi. & in le. cum res in princ. in alimentis autem taxandis arbitrio iudicis cum aliis conſiderationib. per me expreſſis ſupra in 5. quæſt. dubitationis huius deberet etiam conſiderari de ſumptibus iſtis neceſſarijs pro alimentis deferendis ad legatarium, argum. l. Mæuia. §. vxore. de annu. lega. & not. per Imo. in l. cum filius familias. §. fi. de verb. ob-
lig. vbi in alimentis infert debere attendi, ne alias inutile ſit legatum, idem ſentit in cap. indicante, ſub numero decimonono, de teſta. vbi magna impenſa requireretur ad præſtandum relictum ad locum, vbi eſſet legatarius, & facit tex. in dict. l. cum res. in principio ibi, vel vbi verum ille eſt eum voluiſſe, & ibi glo. in ver. veriſimile, ex primens ex conditione perſonarum poteſt addi etiam ex loco, pro hoc tex. in l. penul. in fi. de conditio. demonſtrat ibi vt alias aliud ex perſona locoque ſit extimandum. & gloſſ. in dict. leg. ſed & ſi ſuſceperit. §. libertis, di-
10 cit † relictum pro alimentis eſſe dandum, vbi degit alimentarius, ne interim in itinere periret, & aſſentit ibi Barto numero ſecundo ſentit & Rayner. de mont. Vbiano inter conſilia vlum. volunt. volum. primo, conſilio decimoquarto. numero 62. & Menoch. de arbitr. iudic. lib. ſecundo, caſ. 270. ſub num. decimonono, vbi numero præceden. & ſequen. de his aliqua ad caſum iſtum ponit, & ſi alimentario ceperit hæres ſoluere in loco vno, non poterit variare & opponere ſe non teneri in illo loco ſoluere per text. in dict. leg. ſi fideicommiſſum. § fin. & ibi glo. ſi. & doct. vnde a iudice hæc erunt diſpicienda, vt hæreditatis vires nimium non opprimantur, & legatario relictum alimentorum vtile remaneat ex mente iuris. in d. le. cum hi. per tex. & glo. & doct. in locis alleg. ſupra. item tacita mens teſtatoris deprehenditur ex lo-
10 co quod velit ibi præſtari legatum, vt quando fuerit † relictum quid ſcholari ſtudenti Paduæ vel Bononiæ in ſubſidium ſui ſtudij debeat id præſtari legatario in loco vbi ſtudet. Barto. Bald. Ang. & Fulgo. tradunt in dict. §. libertis. & le. ſed & ſi ſuſceperit, accedente etiam fauore relicti cauſa ſtudij, de quo per doct. in leg. 1. ſolut. matr.

109 Deinde quid ſi † teſtator vxori, vel alij alimenta reliquit in domo cum ſuis hæredibus, vel nominatim cum aliquo quo cum habitant, vel ſi & quo vſque ſteterit in domo teſtatoris, vel ſi habitationem in domo ſe paratam reliquit, & ſeparatim alimenta? Breuiter reſpondendum eſt, idem eſſe dicere, relinquo alimenta cum hæredibus meis, vel cum filijs meis, vel apud hæredes meos vel in domo filiorum meorum, Bald. conſilio 484. caſus talis eſt, quidam Simon. ſub verticul. non obſtant contraria. libro quarto. Riminal. ſeni. conſilio 589. non video differentiam, in princip. vbi ſubiungit voluntatem teſtatoris interpretari quod legatarius nō ſolum debeat morari in eadem domo cum hæredibus, ſed etiam quòd debeat cum eis comedere & bibere, niſi ergo ſit commen alis, non dicitur morari cum filijs, vel cum hæredibus, quod eſſe notandum dicit Bald. in leg. prima, numero 8. Codice. de lega. etiam relatus per
110 Riminal. idem ibi Ang. probat † quem dici cum hærede velle habitare, quando cum eo eſt commenſalis, non ſi velit particulam domus proſe, non pro modico tempore. leg. ſi quis ita legauerit de conditio. & demonſtr. & ibi Imo. numero ſecundo, Capra conſilio 72. numero decimotertio, ita vbi teſtator deſignauit, & aſcripta conditione morandi per legatarium expleta alimenta ſunt præſtanda eidem legatario, & non alibi. l. qui concubinam. §. vxori. de lega. 3. l. illis libertis. de conditi. & demonſtr. & dict. l. prima, C. de lega. & ibi doctr. & late inſiſtendo in ſpecie firmat Grat. conſilio 69. numero 7. cum ſequen. & conſilio 87. numero 6. & ſequent. lib. ſecundo, & Bald. dict. conſilio 484. colum. prima, in fin. lib. 4. & Bartol. conſilio 211. quidam ſibi filios, numero 6. relato per Bald. d. conſilio ſuo, Alexa. conſi. 100. colum. prima, lib. primo, & clarius conſil. 178. numero 5. lib. 6. idem tenet Ang. Aret. de teſta. gloſſ. 45. in princip. vbi omnes, præter vim conditionis, ſi, vel
111 donec habitauerit explendæ, vbi fuerint † approbata concludunt hoc eſſe fauore hæredis grauati minori incommoditate, ac impenſa faciliori præſtantis alimenta in
112 ſua domo quam extra, & † lucrantis operas aliquas obſequiales, quas legataria pro conditione ſuæ perſonæ debet in domo præſtare vbi manducat, & ibi non ſtare tanquam corpus mortuum, nempe & locus à teſtatore demonſtratus expreſſe vel tacite attendi debet ac in perſoluendis legatis obſeruari. d. l. cum res. in principio, de leg. primo, & l. ſi. fideicommiſſum. in prin. & l. ſed & ſi ſuſceperit. §. 1. ff. de iudi. cum alleg. ſup. dubit. 8. in princ.

Cæterum aliquæ ſunt difficultates euenientes caſu. quo alimentarius, vel alimentaria non ſteterit, vel non ſtat cum hæredibus in domo, nam quandoque conſequi debet alimenta, etiam non ſtando cum filijs & extra domum, quandoque non, vt plenè percipi & dignoſci poteſt per legendo ea quæ diffuſe ſcripſi ſupra dubit. 8. ver. pone ſecundo teſtator legauit, cum ſequen. licet remiſsio iſta ſufficeret non piget hoc in loco ſuo breuiter & in ſumma repetere. quando alimenta conſequi poſſint, non ſtando cum hæredibus & extra domum, &
113 quando non † poſſunt autem per legatarium conſequi alimenta extra domum non ſtando cum filijs, quando caſu vel facto eorum contingit hoc abeſſe, caſu quando filij ſunt mortui per tex. in dict. l. prima. C. de lega. & in l. Caio. §. imperator. de ali. leg. vbi proprie talis voluntas & cogitatio teſtatoris interpretatur, vt alimentorum præſtatio perpetuo maneat, ita ibi gloſſ. vt robique Barto. & doct. communiter tradunt id fauore alimentorum, & hoc clypeo refutant multa contraria ibidem, & in le Seio in princip. de an. lega. & in l. in teſtamento. 2. & in l. illis libertis. de conditio. & demonſtra. fauore alimentorum concedit Deci. conſi. 526. col. pen. ver. primo. & verſi. ſecundo reſpondetur. & late probat conſil. 501 num. 4. & ſequen. etiam pro alimentis in matre translatis in vſufructū per mortem filiorum, idem tenet & Riminal. ſeni. conſi. 250. num. 8. ampliaſi & ſteterit caſu fortuito contingente in perſonam legatarij, quòd non valeat ſtare cum alio, quo cum morari debeat, non cum grauato ſic teſtatore diſponente, vt diſtinguendo & ſequendo Caſtren. tenet Alexandr. in dict. le

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

prima, numero quinto. Cod. de lega. immo si ftaret per casum fortuitum in sua persona. Nat. consil. 387. nume. quinto. Menoch. dict. cas. 170. numero decimoseptimo. facto eorum, cum quibus debet morari, dicitur euenire contrarium non solum per eorum factum proprium sed etiam per factum eorum qui ftant cum illis, quia habent vxores rixosas, seu alium omnino impedientem legatarium, ne habitet cum hærede grauato, vt tradit Castren. consilio 167. considerandum est, columna secunda, lib. primo, & Corn. consilio tricentesimo vigesimotertio. videtur in hac consultatione, columna secunda, lib. primo, vbi in proposito adducit tres not. theoricas, vt ibi per eum, & quando grauatus fuit interpellatus & conuentus in iudicio contradicit, Nat. dict. consi. tricentesimo octuagesimoseptimo, numero 4. 5. 6. facto eorum magis euenit, quando molestias inferunt. & probabiles causas excitant, inducitque suspitio, ne macula fiat honori pudicitiæ alimentarię. sic comm. honestius, & magis quiete stet extra domũ hæredum, per dict. leg. Caio, §. imperator. ad fin. & ibi Bartol. numero tertio, Angel. in dict. leg. prima, ibi Salyc. numero quarto, cũ concordan. per Aymo consilio ducentesimo sexagesimooctauo, columna tertia, versicul. quarto quod vbi maritus, & sequent. & Roland. à Vall. consilio vigesimo secundo, numero secundo, libr. primo, & Menoch. dict. cas. 170. numero duodecimo, facto etiam hæredum accidit, quando diuidunt, & seperatim habitant, vt post Cuma. & Ruin. per Roland. à Vall. dicto consilio vigesimosecundo, numero decimoquarto & decimoquinto, libro primo, & consilio octuagesimonono, numero decimoquarto, versicul. sed præmissis. libro tertio, & Ioseph. Asisien. Perusi. decis. nonagesimasecunda, numero decimonono, causa etiam rationabilis reputatur non habitandi cum hæredibus, quando abeis discederet causa habitandi cum suis filijs, à quibus non debet parens separari. leg. possessionum. C. comm. vtriusque iudic. ponit pro iusta causa Ioan. de Ana. consilio quinquagesimoquarto, ver. præterea illud est verum, & ibi Bologn. in addit. ver. dum vero dubitatur, sequitur. Val. d. consi. vigesimosecundo, numero decimotertio, & Cro. consilio 377. numero decimosexto, ver. & sciendum est, idem si causa habitandi cum vxore per dict. leg. possessionum, Bartol. in l. Mæuia. §. primo numero secundo, de annu. leg. 1. Tob. Perusi. consi. octuagesimo quinto, ad fin. Reputatur quoque pro iusta causa non habitandi simul. si legatarius & hæredes ad inuicem litigant, vt sæpe potest euenire, ita firmat Iaso. consilio quadragesimoquarto, numero secundo, libro primo, refert & Val. dict. consilio vigesimosecundo, numero duodecimo, & si quæ aliæ iustæ causæ tute & pacifice non habitandi simul per legatarium & hæredes videbuntur iudici, stant quidẽ in eius disceptatione & cognitione per text. & ibi not. in leg. si cum dotem §. eo autem tempore. solu. matrim. tradit Castren. dicto consil. centesimo sexagesimoseptimo, considerandum est supra fin. ponit in fimi. Menoch. dict. cas. 170. num. decimoquinto, per aliud Castren. consil. 428. viso casu supra scripto, columfina. sub numero 3. lib. secundo, facit clausula tex. si qua alia iusta mihi causa esse videbitur, in le. prima, in fin. ff. ex qui. ca. maio.

114 Sed aduertendum est quòd † legatario se fundanti in dictis causis incumbit onus probandi eas Anch. consilio ducentesimo quinquagesimoquarto super primo, colum. prima, Iaso. in dict. leg. prima. C. de lega. Quæ cũ in genere consistere videantur ad effectum demonstratiuum indignationis odij, periculi, molestationis & malæ gratiæ hæredum & legatarij non pacifice non secure simul habitandi licet per Alexand. consilio centesimo, columna penultim. lib. primo, tenetur non posse probari de his per testes singulares, tamen cum sint de his quæ non palam accidunt, possunt probari per famam vicinię, firmat in specie ipse Alexand. consilio sexagesimosexto, ad fin. libro 3. etiam per testes singulares, vt latissime de pluribus modis probandi rixas & discordias inter has similes personas in terminis tradit. Corn. consi. 266. columna 4. & sequen. libro 3. pro commun. opin. ponit Gabri. Roma. de commun. conclu. libro primo. tit. de testi. conclu. secund. numero 18. & nu. quinquagesimosecundo, quòd ad probandum discordiam sufficiunt testes singulares.

115 Rursus † alimenta extra domum hæredum legatarius habere potest quando apparet illud habitare legatarij cum hærede esse inductum in fauorem ipsius legatarij, quòd vt sit minor, infirmus, & debilis & demũ talis, quòd possit indigere in aliquibus auxilio hæredum, eum quibus habitando eis aspectum sit, quia huic fauori ex tali habitatione etiam quòd prouenitat ex testamen. renunciare potest, per re. l. si quis in cõscribendo. Codice. de pact. tradit Abb. consi. vndecimo, numero primo, libro secundo, ita præter habitationem habere poterit reliquum alimentorum extra domum, quod eo inuito facere non possent hæredes, vel ille, qui debet retinere in domo legatarium, vt hos casus discurrendo probat Bero. Consilio 24. columna penult. & fin. à libro secundo.

116 Idem dicendum est quando † legatario sunt relicta alimenta seperatim, & habitatio, quæ licet specialiter sit relicta, & sub legato alimentorum generaliter facto habitatio alia non debeatur per leg. alimenta. §. Basilicæ. de ali. lega. ait Barto. in consilio 9. super eo quod quæritur. in fin. vol. primo, videtur tamen quòd legatarius dimissa habitatione domus possit petere alimenta extra domum, vt concludit Ioan. de Ana. dicto consilio quinquagesimoquarto, ver. tam ẽ illud procedit, p quo allego Barto. consil. 5. super declaratione prædictorum, volum. secundo, impref. Venę. vbi sub hac forma legati reliquit victum & vestitum & habitationem in domo, interpretando dicit illa verba in domo referri ad habitationem non ad victum & vestitum, assignata ratione diuersa in habitatione cum victu & vestitu inferente absurdum intellectum, cum habitatio sic iussa contineret speciem seruitutis. l. Titio, §. primo. de conditio. & d. monstrat. & concludit alimenta esse relicta simpliciter, & illa verba in domo, intelligi ibi esse præstanda alimenta si legatarius velit & alibi hæredem non esse obligatum ea præstare, & si legatarius ea alibi velit, portabit ea quæ velit suis expensis. l. si res mobiles. ff. de rei vendi. & ita non nocere legatario si non stetit in domo, vel non fuit protestatus quo minus possit petere alimenta præterita & futura per leg. libertis quos. §. primo, de ali. lega. ergo isto casu alimenta peti possunt extra domum vt Bartol. & Ioan. de Ana. consuluerunt.

117 At e contra quando non † debeant præstari alimenta extra domum, id primum indubitatum est, quando pro parte legatarij non sint probatæ causæ iustæ & rationabiles non habidandi cum filijs & hæredibus testatoris, & non sint seruatæ conditiones appositæ legatariæ etiam committente causas vt expelli debeat ex domo, & cohabitatione hæredum, vt per Alexand. consilio centesimo, columna secunda, & per tot. libr. primo, Riminal. sen. consilio quingentesimo octuagesimonono, numero secundo, & sequent. Capra consi. septuagesimosecundo, numero duodecimo, Grat. dict. consilio sexagesimonono, numero decimoquarto, & seque. lib. secundo, Ber. consilio trigesimo secundo, num. secũdo, & sequent. lib. secundo, cum alleg. supra versic. deinde

118 quidi testator † item consequi non potest alimenta extra domum legatarius aliquo modo, quando stare debeat in domo cum filijs & hæredibus testator. causa, & com-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

& commodo ipsorum hæredum, vt eorum negocia ad ministret, & gubernet eos infantes. & minores, & omnino indigentes opera & auxilio legatarij, cui adeo quod relictum est, videtur magis sibi datum pro mercede suorum laborum, quàm dono, ita ex quacunque causa deficiat conditio morandi cum talibus hæredib. cessat & ipsum relictum per l. Seio. in prin. de an lega. & l illis libertis. in fi. de cond. & demonst. & ibi gloss. Bar. & alij, & in d.l. C. de lega.

Item isto casu alimenta non possunt peti extra do-
119 mum si quando relictum habitationis in domo testatoris, & alimentorum factum sit cum hæredibus infrascriptis, & si facto & culpa dictorum hæredum non potuerit habitare in domo, legatarius habeat extra domum alimenta aucta etiam pro duabus alijs personis, vnde mortuo primo hærede instituto non potest primum dici per eum commissa culpa vel factum aliquod, deinde illa verba, cum infrascriptis hæredibus, intelliguntur etiam de substitutis hæredibus, cum quibus legatarius tenetur morari, ita & alimenta extra domum petere non potest, diffuse probat Riminal. seni. consilio 250. columna tertia, & sequent. quòd mors hæredis nullam inferat culpam ipsius defuncti, tangit & Bero. consilio quadragesimoprimo, numero 8. 9. 10. libro secundo.

SVMMARIVM.

1 *Dotes habent fauores & priuilegia vsque ad mortem 354. quæ dantur pariter legatis dotium in decisione statuti, quòd non currat præscriptio in dotibus venit & dotis legatum, & de alijs fauoribus vsque ad num. 7.*

2 *Dos dicitur & mulier dotata, quando data est etiam in testamento & non titulo actionis sed rei effectu inspecto.*

3 *Fauor dotium datum per statutum datur & legatis dotium.*

4 *Actio datur à marito & vxori pro legato dotis facto vel futuro marito, vel marito de præsenti pro vxore et hoc fauore dotis.*

5 *Falcidia non detrahitur de legato dotis pro aliqua muliere maritanda, nec voluntas testatoris seruatur casu quo filia remaneret indotata, quæ falcidia non detrahitur quando legatum est factum mulieri pauperi vti factum ad pias causas.*

6 *Legatum factum dotis mulieri pauperi, vt Titio nubat fauore dotis mortuo Titio, vel muliere, soluitur alij pauperi mulieri cum consensu episcopi nubenti, nec potest dispensari in alias pias causas, vel mortuo Titio mulier debet alij nubere vt consequatur legatum, & vt ibi diffuse habetur.*

Item fauore dotis valet legatum dotis incertæ.

Item non venit in restitutione fideicommissi. ibidem.

Item factum in testamento non censetur diminutum per generalem diminutionem legatorum factam in codicillis.

Item eadem sunt priuilegia legatis dotis quæ sunt legatis alimentorum.

Item per patrem factum filiæ vti æs alienum præfertur alijs legatis.

7 *Legatum dotis ab auo vel ascendentibus factum neptibus vel descendentibus quandoque dicitur factum contemplatione neptum cum nominauerit eas quæ sunt nubilis ætatis apparentibus vehementibus indicijs, & quoad patrem dicitur de bonis aduenticijs, quæ dos non venit nepti imputanda in legitimam debitam ex bonis paternis, nec patri in legitimam debitam ex bonis sui patris, intellige, vt numero sequenti.*

Et quando contemplatione filiæ & non neptum dicatur factum dotis legatum, vide ibidem diffuse, per exempla. ibidem.

8 *Dos relicta ab auo ita demum imputatur in legitimam debitam, tam nepti in bonis sui patris quam patri in bonis sui patris & dotata à patre nepti non potest petere dotem relictam ab auo, hocque quando dos ea esset soluenda à filio, secus si à substituto filij à fic vti à diuersis debitoribus vtranque consequeretur & eam aui & eam patris, vt ibi late, & quod idem sit pro ea maritanda vel pro dote dicere, & de vtroque legato sibi debendo ab auo relicto & à patre.*

9 *Dotes relictæ ab auo neptibus in maiori quantitate quàm fecerant filij & parentes dictarum neptum & filiarum, qui diminuto patrimonio sub fideicommisso relicto inter eos masculos minorem quantitatem promiserant & reliquerant suis filiabus, neptibus aui fideicommittentis, quando ab ipsis neptibus possint peti in eo pluri in testamento aui relicta.*

Et habita testamento aui & testamento filiorum hæredum pro vno testamento & diuersis legatis quòd eadem causa dotis eisdem personis facta in dicto testamento statur vltimo legato dotis, & vltimum attenditur ac debetur.

Idem in eodem dicendum legante ducentum pro dote & postea dotante in centum, quòd legataria illud plus petere non potest. 10.

Et quando illud plus petere possit nec in eo intelligatur facta compensatio quæ quando fiat, ibi. numero quinquagesimoprimo.

Quicquid Natta contradixerit cum loquatur in legato simplici facto ab auo neptibus & non in causa dotis & vt ibi latius de materia hac, cum numero sequent. habetur, & quando semper præsumatur in causa dotis, & vt ibi.

12 *Hæres obligatus soluere legatum dotis mulieri legando eidem vel dando eandem dotem intelligatur facta compensatio.*

13 *Legatum factum ab ascendentibus fœminis descendentibus innuptis vt plurimum fit pro dotibus, & simpliciter etiam factum & sufficiens doti intelligi debet pro dotibus relictum, sicut de patre dicitur simpliciter filiabus innuptis relinquente, & est communis opin. secus in extraneo non obligato dotare, reprobato Natta, & vt latissimè de hac materia ibi colligitur.*

14 *Dotes relictæ neptibus ab auo soluendæ per earum patrem fideicommisso grauatum restituere alys masculis, debent prius solui ex legitima & Trebellianica patris grauati quatenus capiat, deinde in residuo & integraliter suppletur ex bonis subiectis fideicommisso.*

Et attenditur tempus restituendæ dotis si legitima sufficiat & Trebellianica cui non nocet quin pro ea bona fideicommisso subiecta capiantur si prius maritus ipsam legitimam & Trebellianicam dissipauerit, idem cum numer. sequent.

15 *Bona fideicommisso subiecta possunt capi & diminui pro restitutione dotis vero habitæ & receptæ & non pro dote filiæ & confessata quæ non habet dotis priuilegia.*

16 *Dotes relictæ certæ ab auo fideicommittente, vel disponente fœminas descendentes ex suis filijs masculis hæredibus institutis & alijs descendentibus masculis ad inuicem perpetuo fideicommisso grauatis debere competenter dotari aliquo masculo aliciante legitimam & Trebellianicam filiæ eius poterunt dotari de bonis subiectis fideicommisso pro dotibus certis vel declarandis competenter, & vt de hac materia latius ibidem discutitur, in xta dispositionem. l. antten. res quæ. C. communia. de lega.*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

17 *Dotes relictæ filiabus grauatorum filiorum per auum simpliciter non expressò alio ex quibus bona debeant solui an tempore restitutionis fideicommissi solui debeant de bonis earum patris grauati vel aliorum coheredum fideicommissariorum vel de bonis fideicommisso subiectis, & dic esse soluendum & quod consequi possint & debent solui detracta legitima grauati vel grauatorum per fideicommissum pro hæreditatis portionibus, secundum Corne. maxime quando nominatim per auum legatum dotis sit factum nepti, & quare & de ratione vide multa ad hanc materiam discussa per auctorem, cum numero sequent.*

18 *Legatum de mille factum nepti per auum in subsidium maritandi institutis hæredibus filij solui debet per eorum hæredes pro hæreditatis portionibus nec alij sunt liberati ex eo quòd pater dotauit filiam.*

19 *Auus viuens sicut tenetur dotare neptem, ita per omnes suos hæredes legatum dotis illi relictum solui debet alio non expresso per testatorem.*

20 *Paria sunt dotare inter viuos dando vel promittendo, vel in testamento legando dotem, & est communis doctorum sententia, vbi de effectu dotationis agitur respectu obligationis bonorum dotantis.*

21 *Statutum quod stantibus masculis fœmina dotata non succedat sufficit quòd sit dotata in testamento.*

22 *Dotes relictæ ab auo neptibus debentur vltra legitimam patris grauati ex dispositione testatoris aui.*

23 *Dotes quando sunt relictæ neptibus ab auo non nominatim ex certo filio forsan grauato pluribus filiabus institutis filys suis pluribus & eorum descendentibus perpetuo fideicommisso reciproco inuicem & successiuo mandante filius ex eis descendentes dotari certa dote vel cõpetenter non earum contemplatione hoc factum dicitur sed intuitu masculorum, non erunt soluenda de bonis fideicommisso subiectis vti fœminis exclusis ab eis ideoque debent solui de bonis paternis grauati, & in legitimam patris veniunt imputandæ debitam patri ex bonis aui testantis & vt de hac materia latissime disputatur per auctorem, cum num. seqq.*

24 *Intellectus authenticæ res quæ. C. communia de legat. quando procedat, & num. 29. cum seqq.*

24 *Dos relicta ab homine filiæ grauati compensatur in legitimam grauati patris qua non sufficiente alienari possunt res fideicommisso subiectæ.*

Nec dicitur onus impositum legitimæ dum imputatur dos filiæ eius in eum ad quem spectat ipsa legitima, & vt ibi hoc latius declaratur.

25 *Aduentitium dicitur quod extra causam dotis est relictum.*

26 *Legatum dotis per auum neptibus relictum soluendum est de bonis filij grauati, ita debet solui de suis bonis & sic de legitima quam detrahere debet ex bonis paternis testatoris.*

27 *Dotes filiarum grauatorum fideicommisso ex aui testamento vel proaui fideicommittentis tempore quo dies fideicommissi cedit non expectato contractu matrimonij poterunt peti, & bona alienata pro eo legato competit hypotecaria contra tertios possessores.*

28 *Fideicommissum potest annihilari per dotes relictas ab auo neptibus cum tot filiæ et neptes ex descendentibus possint nasci ex masculis comprehensis in fideicommisso quòd earum dotes relictæ in tanta quantitatibus multiplicatæ poterant absoluere omnia bona fideicommisso subiecta, dic tamen de hoc vt latissime discutitur, nume. maxime 33 in fin.*

29 *Dotes filiabus grauati cui debetur legitima ex bonis testatoris si non sufficiat legitima ex bonis fideicommissi non possunt constituiri seu filiabus quæ fuerint natæ vel concepta tempore vitæ testatoris. secundum Corn quod quomodo intelligatur, vide num. 32. & 33. cum seqq.*

Quæ opin. longo apparatu & pulchro tollitur per auctorem, vt ibi per eum, cum numeris sequentibus quæ omnino videnda sunt quia multa ad propositum declarantur.

30 *Legitima est triens vel semis portionis debitæ ab intestato.*

31 *Filia grauati à patre suo debet dotari.*

34 *Dotes relictæ filiabus descendentium masculorum debentur eis etiam conceptis post mortem testatoris, cum valeat legatum factum posthumis & nascituris, & quod prius tales dotes sint constituendæ ex bonis proprijs & legitimæ patris ipsarum filiarum quibus in testamento aui sint dotes relictæ quæ computantur in legitimam patris maxime cum sint conceptæ & natæ post mortem aui, quia non earum sed filij contemplatione præsumitur dos relicta, & vt ibi declaratur.*

35 *Dos non computatur in legitimam, sed filia vtranque potest habere & dotem sibi per testatorem traditam, & legitimam ex bonis paternis testatore sic relinquente filiæ legitimam sibi de iure contingentem & in dotibus & indumentis sibi traditis eam hæredem instituente.*

Et an idem sit dicendum prout in extraneo, dic & declara vt ibi.

36 *Legatum dotis vel eius nomine an dicatur purum vel conditionale vide considerando, an testator sit extraneus vel ascendens, an iure ciuili municipali inspecto excludente eam à successione legantis.*

Item qua forma verborum legatum concipiatur cum qualitate legatariæ, quæ omnia latissime discutiuntur vsque ad finem dubitationis fere.

37 *Legatum factum ab extraneo simpliciter pro dote vel causa, & nomine dotis dicitur conditionale testatore tunc sentiente de matrimonio sine quo dos non est.*

Et hoc legatum est fauorabile non solum legatariæ, sed etiam alteri incertæ personæ, scilicet. Cato. futuro & reipub. 38.

39 *Auia non est obligata neptem dotare.*

40 *Legatum non sufficit pro dote nisi sit vera dos.*

At contra quandoque ibidem.

Et legatum pro dote indistincte continet causam finalem non impulsiuam. ib id

41 *Dictio pro, quid significat & quomodo diuersimode accipiatur.*

42 *Legatum pro dote accipitur ac si sub modo scriptum esset, vt idem si pro dote & causa dotis, vel vt se dotet, attamen magis dicitur conditionale quàm modale.*

43 *Causæ dotationis & dotandi sunt plures, quandoque interest solius mulieris declarando, vt ibi tunc que causa dicitur impulsiua, quandoque interest testatoris, quandoque interest tertij & vtroque casu dicitur causa finalis declarando pariter, vt ibi.*

44 *Legatum pro dote est purum matrimonio iam contracto, est modale pro sponsalibus contrahendis, est conditionale pro sponsalibus contrahendis.*

45 *Legatum factum pro dotandis pauperibus puellis differt à legato facto pro maritandis pauperibus puellis, vt ibi dicitur.*

46 *Legatum in auxilium maritandi non debetur puellæ iam matrimonio collocatæ, quia causa finalis euanuit, & vt ibi.*

47 *Legatum certæ quantitatis factum per fratrem pro maritaggio primæ filiæ sororis suæ cum hoc quòd si prima filia moreretur antequam maritaretur, quòd tale legatum cedatur aliæ sorori pro maritaggio aliarum suarum filiarum, prima filia iam nupta inscio testatore legatum est in casu præstandi sorori causa prædictæ.*

48 *Legatum simpliciter factum pro dote à patre vel ascendente filiæ vel nepti respectu legitimæ dicitur purum & incontinenti peti potest, nec aliquod gramamen aut conditio cessi-*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

consideratur in eo, accipiendo illa verba pro dote, pro monitione, vt nubat, Quinimmo vltra legitimam dicitur & totum purum secundum Bart. quicquid Bald. in contrarium in hac parte senserit, hocque de iure communi, quid modo de iure municipali stante excludente fœminas ab hæreditatibus parentum stantibus masculis, opin. doctorum sunt diuersæ, prout diuersitas verborum & statuti reperitur vnius loci ab alio, vt quandoque dicatur purum quandoque conditionale, declarando, vt ibi late habetur.

49 Legatum purum dotis respectu legatariæ dicitur, testatore legante centum mulieri si nupserit Titio quæ parata erat eum accipere, cum tamen illa noluerit, vti pro impleta conditione habetur.

Idem Titio moriente ante requisitionem d. matrimonij cum legataria, ipsa tamen existente paupere, secus si esset diues, & vt ibi.

50 Legatum puellæ de centum, vt vadat in auxilium sui nuptus & amore Dei non dicitur conditionale ac modale & debetur cautione præstita de reddendo nuptijs non secutis, fructusque interim pertineat ad puellam pro impinguando legatum.

51 Legatum est purum factum mulieri de fundo vt nubat vel nubere possit, & si non sit nubilis ætatis datur cautio de nubendo.

Interimque legatum id transmittit ad hæredes si moreretur.

Idem in legato dando tempore quo maritabitur. ibidem.

52 Legatum purum dicitur factum à patre filiæ de centum pro dote, in quibus eam dotauit & hæredem instituit mandansque ne plus petere possit, sicque ad hæredes transmitti potest, ponderando, ibi. vt per auctorem, cum sequentibus.

53 Legatum dotis iure institutionis factum filiæ exclusæ à successione vniuersali succedit loco legitimæ, si quæ purum dicitur.

Item est purum quando est substituta masculis vltra dotem, nume. 54.

55 Legatum occasione dotis mulieri factum vti ex causa remota & impulsiua non est conditionale ac purum sicque in præsenti peti potest.

56 Legatum dotis factum à patre filiabus dein dicatur quòd eis decedentibus in ætate pupillari vel antequam nubant quòd perueniant ad manus hæredum suorum vel ad domum testatoris, purum censetur consideratione ibi per auctorem relata.

Idem si per verba de præsenti loquutus sit, voluit quòd suæ filiæ habeant mille pro suo maritare & vt ibi asciturpurum & transmißibile ad hæredes, est 57.

Idem si dixerit pro se maritandis vel ad se maritandem in extraneo præstita cautione de nubendo, ibidem.

58 Legatum purum dicitur factum à patre filiæ simpliciter de centum nec dici pro dote, cum censeatur hac causa legatum & statim potest peti, etiam si conditio vel tempus ei explicitè adiciatur, declarando vt ibi quia est transmißibile, & vt alys coniecturis de quibus ibi constare hoc possit, & de materia vide.

59 Legatum dotis purum dicitur non conditionale adeo vt in continenti peti possit vbi adsit communis vsus loquendi in loco vel consuetudo, & probaretur hoc legitime, quod illa mulier cui in testamento patris vel extranei relictum est quid pro dote dicatur suam dotem habere in hoc articulando essentiam, proprietatem ac veritatem dotis ac si talis mulier esset nupta, & vt ibi latius exponitur.

60 Fructus possessionis legatæ alicui mulieri ad nubendum interim percepti spectant ad heredem.

61 Legatum dotis factum alicui puellæ cum peruenerit ad tempus maritandi vel ad nubilem ætatem, ita demum consequi potest peruenta ea ad eam ætatem, fatta pubere quod quandoque pro 12. annis accipitur quandoque pro sexdecim & de hac materia latius ibi, cum sequen. numer.

62 Dispositio collata in tempus nuptiarum differt ab ea in tempus nubilis etatis, prout aliud est esse nubilis ætatis aliud est contrahere nuptias.

63 Nuptiæ dicuntur vbi mutuo consensu contrahuntur matrimonium.

64 Nubilis etas in fœmina est in tempore duodecimi anni, nisi malitia supleuerit ætatem.

65 Legatum factum alicui puellæ de aliqua hæreditate vel magna quantitate facultatum cum hoc quòd debeat nubere alicui de agnatione vel patria testatoris, siue sit pubes vel impubes tempore mortis testatoris per triennium exspectatur ad nubendum, alias priuatur relicto, quòd licet aurum videatur, vt ibi declaratur tamen seruandum est.

Quid ea nupta agnato vel de patria testatoris & vidua remanserit an absque priuatione relicti cui velit possit nubere, & dic quod sic, declarando, vt ibi latius, infra numero sequenti, nisi testator id prohibuerit dicendo velle talia bona remanere inter suos de agnatione & quare, vide omnia pulchre, ibi decisa sexagesimosexto.

67 Conditio à testatore apposita sufficit quòd semel sit impleta, cum natura conditionum sit vt non requirat veritatem actus permanentis sed sufficit veritas actus transeuntis.

68 Conditio vel dispositio habens verba cum tractu successiuo, non adimpietur momento, sed perseuerantia requiritur.

69 Legatum factum puellæ si nupserit alicui de agnatione vel patria testatoris, & reperiatur nullus in agnatione vel patria cui honeste & iuste nubere possit, poterit nubere cui voluerit tali conditione retenta, vel habita pro impleta cum per eam non stetur.

70 Legatum factum de bonis testatoris vel de certis pecunijs distribuendis in maritandis mulieribus vel filiabus suorum descendentium an interpretetur de mulieribus quæ nuptæ amplius non fuerunt secundum opin aliquorum, an vero etiam de viduis secundum altam opin. Iac. Butr. quam tenet auctor, ratione paupertatis, pietatis & affectionis testatoris æqualiter, & vt latius & pulchre declaratur per auctorem cum numero sequenti.

71 Maritare tam virgines quàm viduas iuuenculas indistincte & generaliter pium est.

72 Legatum factum de certa quantitate in maritandis filiabus descendentium concurrentibus & virginibus & viduis in æquali statu paupertatis vel æquali periculi pudicitiæ, tunc virgines debent præferri viduis, cum virginibus nuptiæ magis faueant, sicut habens mains priuilegium præfertur.

73 Legatum certæ quantitatis pecuniarum factum in distribuendo pro maritandis puellis pauperibus natis ex consanguineis testatoris, pertinebit ad puellas pauperiores natas ex agnatis testatoris etiam viciniores gradus quæ præferentur natis puellis ex cognatis, hocque testatore exprimente pauperiores, vel quia sic intelligi debeat vt ibi, secus vbi diceret pauperes, per executorem eligendas, quia pauperes potest eligere licet pauperiores reperirentur.

Et de materia paupertatis & quando nobilis dici possit pauper, & vt ibi latissime, cum numero sequente.

74 Pauper potest dici nobilis habens facultates cum pluribus tamen filiabus ad nubendum, & eius filiæ possunt alci partem

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

pariter pauperes, ei ergo tanquam pauperi in subsidium dotium filiarum dari potest de bonis inter pauperes distribuendis, intelligendo tamen, vt ibi. quando de eis non videtur sensisse testatorem.

75 *Pauper quis, & quis nobilis dicatur, vide ibidem late. Et quomodo nobilis habens in bonis quinque milia duci possit pauper & rusticus habens centum possit dici dives, & vt ibi de materia.*

76 *Legata dotium à parentibus filiabus facta diuersos effectus afferentia iuxta diuersitatem casuum vide expressa & narrata ibidem.*

77 *Legatum ducentum factum filiæ in testamento iure institutionis asserendo ea fuisse in dotem data cum tamen nil dederit, nullum est, asserendo vt tanquam præterita potest dici se filia testamentum nullum.*

78 *Legatum dotis factum & relictum à patre filia in testamento simpliciter, debetur illa, vna cum credito certæ quantitatis sibi soluendo adueniente nubili ætate relicto & descripto in monte Florentiæ, in quo fuit creditrix descripta etiam de pecunijs paternis, nam vtrunque consequi debet.*

DVBIT. XII.

SVPER legatis dotium, indies ita præmanibus esse potest vltimarum voluntatum interpreti nostro, sicut vltimum elogium, quodq; & fere nullum inuenitur, quod legatum dotis vel vxori, vel filiabus, neptibus, vel puellis alijs factum non contineat Cum enim dubitatio hæc ex diuersis factorum accidentijs oriri, ad diuersosque iuris articulos & effectus tendere possit, ac eorum maiorem partem in superioribus explicauerim. Ne rem igitur iudicio meo bene actam iterum agam, ad mei laborem superuacuum, & ad aliqualem legentium nauseolam, dicam itaque breuiter, & legentes remittam, quemadmodum iam de legatis etiam dotium factis vxoribus plura scripti supra ea. interpretat. dubitat. decima, ver. aduertendi sunt effectus, & plenus est titulus. ff. de dot. prælega. text. glos. & doct. in l. 3. cum sequent. C. de fac. ali. lega. & l. prima. §. sciendum. de rei vxor. act. & de legato dotis facto filiæ, vxori, vel marito quando animo compensandi cum legitima cum lucro dotis, vel alijs debitis testantis, dixi ante in dubitatio. 6. sunt & alij admodum quotidiani articuli iuris de dotibus legatis filiabus, an per eas transmittantur ad hæredes, de hoc vide, non tam plenè quám clare tractaui lib. præceden. interpretatio. prima. dubitati. 5. soluto. 4. verſic. quarto super transmissione, & an super dotibus filiæ possint grauati fideicommissio, declaraui lib. præceden. interpretatio. 3. dubita. secunda, solutio. 4. versic. tertio quæro. cum sequent. Ac etiam de legato dotis incertæ facto filiæ vel vxori non contemnenda plura exposui supra dubit. 5.

Nunc huius nostræ dubitationis circa alios iuris articulos exponam has, quæ sequuntur, solutiones.

Primo † fauores dotium à iure dati dotibus qui tales
1 & tanti sunt traditi per doc. in l. prima. solu. matrimon. & Bald. Nouel. tract. de dote par. 6 per to. & Bapt. de sancto Blas. tract. de priuileg. dotium adducendo fauores attributos dotibus vsque ad nume. 354. dantur pariter & legatis dotium in decisione statuti, quòd in dotibus non currat præscriptio, venire & legatum dotis, qua ideo † etiam in testamento data mulier dicitur do-
2 tata. glos. in ver. alio patre. in l. cum plures. §. penult ff. de admini str. tuto. & non tituloactionis, sed rei effectu inspecto, respondit Bald. consi. 268. super primo puncto, numero septimo, versic. super sexto. lib. 3. promemoria dignum ponit Catel. Cot in suis memo. sub ver. dos habet multa priuilegia in pulchro casu præhabita longa dicusione † itidem fauorem dotium etiam datum per statutum dari legatis dotium tenet Castr. consilio tricentesimo vigesimosecundo, viso puncto. per 3
tot. lib. primo, eodem † fauore dotis pro legato dotis facto vel futuro marito vel marito de præsenti pro vxori vtrique & marito & vxori dari actionem per leg. seruo legato. §. si testator. & ibi gloss. in versi. non enim gener. de leg. primo, & l. Titio centum. §. fina. de conditio. & demonstratio. inter priuilegia dotis inserit Bapti. de sancto Blasi. dict. tract. de priuileg. do in secunda centu. numero 23. 24. sicut & inserit in tertia centu. numero 4
decimosexto † de legato dotis pro aliqua muliere maritanda non detrahi falcidiam, & ibidem numero sexagesimoquarto, voluntatem testatoris non seruari, casu quo filia remaneret indotata per l. cum pater. §. pater certam. de legat. secundo, & ibi gloss. & Barto. de falcidia non detrahenda ex legato dotis propter gloss. contrariam; & ibi Salic. in l. talis facta. §. primo. de iur. dot. intellige quando legatum dotis est factum mulieri pauperi, quia tunc dicitur legatum ad pias causas, in quo cessat falcidia, ita probat Rom. in auct. si mulier. colum. secunda, numero quinto. C. ad leg. falcid. & Campegit. tract. de dote, part. prima, quæstio. nonagesima prima, idem plene discutiendo tenet Bald. Nouel. dict. tract. par. 6. priuileg. 49. cum alijs concordan cum tul. per. Tiraquel. de priuileg. piæ cau. in præfa. pagin. 12. 13. idem Bald. Nouel. ea. par. sub priuileg. septuagesimoseptimo,
6 diffuse examinando super † legato dotis facto mulieri pauperi, vt nubat Titio, si aliquo casu, vel voluntatis, vel mortis Titij, vel mortis mulieris non sequeretur matrimonium, vt testator disposuit, concludit mulierem ipsam, vt consequatur legatum debere alij nubere, vel ea nolente nubere, vel mortua hæredem cum consensu episcopi teneri dictum legatum soluere alij mulieri pauperi nubenti, & pro dote & non aliter posse dictum legatum retineri, vel dispensare etiam in alias pias causas, & hoc fauore dotis & piæ causæ matrimonij, vt ibi longo apparatu probat, idem ea. part. 6. priuileg. 50. in fi. tenet vsum matrimonij dici piam causam & fauore reipublicæ per. l. primam, solu. matrimon. & isto casu legatum pro dote continere causam finalè, discurre per eandem. 6. part. legatum dotis incertæ fauore dotis valere in priuileg. vndecimo, legatum dotis non venire in restitutione fideicommissi & quomodo in priuileg. sexagesimosecundo, legatum dotis factum in testamento non censeri diminutum per generalem diminutionem legatorum factam in codicillis, vt priuileg. 72. vbi etiam adiecta est generalis doct. eadem esse priuilegia legatialimentorum & legati dotis, legatum dotis per patrem factum filiæ quasi, vt æs alienum præfertur alijs legatis, Bald. Nouel. eo. tract. part. 7. priuileg. 19. per doctr. Bart. in l. secunda. §. si sponsa. ff. de priuileg. credi. idem Roland. à Vall. consi. 25. num. 21. lib. 4.

Secundo † legata dotium, quæ ab auo vel ascendentibus alijs fiunt neptibus vel descendentibus, alijs fœminis variam capiunt interpretationem ad varios iuris effectus. Nam auus quandoque relinquendo dotem nepti dicitur hoc facere contemplatione neptis, cum dicat nominatim se relinquere ei quæ sit nubilis ætatis, & vehementia inditia appareant, Alexand. consilio 31. columna prima, sub nume. 4. lib. 4. & de quibus per Socin. Iun. consilio 79 numero 51. & sequent. lib. 3. & Bero. consilio 46. numero 8. 9. lib. secundo, qui in eodem casu pro Regina Maria responderunt, & Alcia. consilio 49. lib. nono, ita tunc dos ista nepti relicta quoad patrem diceretur de bonis aduentitijs filiæ l auus. ff. de iur. dot. & ei non veniret imputanda in legitimam debitam ex bonis paternis, nec patri esset imputanda in legitimam debitam

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

debitam ex bonis sui patris Alexand. dict. consilio trigesimoprimo, nume. 4. & plene Socin. Iun. dict. consil. septuagesimonono, numero quinquagesimotertio. Et quandoque dicitur facere contemplatione filij & non neptum, vt cum appareat hoc cedere ad vtilitatem & exonerationem filij plures filias habentis ad dotandū, vel cum neptes non sint nominatæ nominibus proprijs, vel non sint nubilis ætatis, vel non natæ nec cognitæ per auum, vel fumus in dubio an filij vel nepotum contemplatione legauerit, tunc huiusmodi dos legata quoad neptes ipsius deceretur profectitia. L. profectitia. in principio. ff. de iur. dot. & soluta à patre, vel ab auo dote, non possent neptes petete, & eam relictam ab auo firmat Bartol. consilio centesimo trigesimoprimo, primo arguitur, repetito consilio 55. columna secunda, & per text. & ibi Bartol. in lega. dedit dotem. ff. de colla. bon, Ang. & Ioan. de Ric, consil. 78. Ioannes philippi, & consilio sequen. sequitur Riminal. seni. consi. 230. num. 6. 7. comprobat consilium præbendo arbitris Deci. consilio 81. colum. penul. in 6. dubit. has similes distinctiones firmat Alexand. consilo 154. colum. secunda, sub numero 3. lib. septimo, post alios Ripa in l. in quartam, numero 206. ad leg. falci. Cepha. consil. 105. numero 23. & seq.

8 Exinde inferunt doct. in his locis talem † dotem ab auo relictam imputari in legitimam debitam tam neptis in bonis sui patris, quàm patri in bonis sui patris, & neptem dotatam à patre non posse petere dotem relictã ab auo, Bartol. dict. consi. 131. aduerte singulariter hoc, precedere, quando dos ab auo relicta neptibus à filio esset soluenda, secus vbi alius puta, substitutus filij esset granatus hanc dotem soluere, quia tunc neptes consequerentur & dotẽ eis relictam in testam. aui, & dotẽ relictã in testamento patris, vti à diuersis debitoribus, & sic à diuersis hæredibus legata præstanda forent, ita concludit Castren. consilio 35 videtur dicendum quòd vtrunque legatum, colum. penult. verfic. sexto & vltimo, lib. secundo, cum quo transit Rui. consil, 138. supra fin. libr. 2. & pro quo est text. in leg. quid ergo. §. si quis duos. de lega. 1. vbi in vno testamento quid relictum à diuersis hæredibus debetur ac si relictum esset in testamentis diuersorum, vt ibi Bartol. Bald. & alij illum text. intelligunt.

Namque posito quòd legatum dotis non ab hærede grauato sed ab alio fuisset solutum mulieri vel marito suo, postea quando nupsit, vtique etiam potest mulier actione ex testamento petere legatum ipsum per l. Publius. in princip. de cond. & demonst. ibi tradunt Castr. & Soc. post Gul. de Cun. in l. cum is. §. si mulier. de cond. indeb. comprobat idem Cast. consi. 147. proponitur in facto. libr. 2. & consi. 214. Ego Paulus. lib. 1. vbi idem firmat per alia media etiam si esset nupta viuente testatore, & quidem sit dicere pro ea maritanda vel pro dote, ad idem Ias. in l. de alimentis. in fi. C. de transact. & Socin. Iun. dict. consi. 79. numero. 83. 84. lib. 3. Bero. dict. consi. 46. numero septimo, lib. secundo. & Alcia. consil. 49. lib 9. vbi consuluerunt, vt dixi, in eod casu Reginæ Mariæ, quæ dotatæ ab auo paterno quando nupsit, debeatur etiam legatum sibi prius relictum in testamento paterno.

9 Aduerte & secundo quòd si † legatum dotis factum ab auo vel ab alio vlteriori ascendente continet maiorem quantitatem, puta mille pro qualibet fœmina nubenda descendentium masculorum, quàm sit quantitas dotis alicui ex his fœminis relictæ promissa, vel data ab aliquo ex descendentibus masculis, puta quingenta. quod vere possit contingere & congruum videri alicui testatori locupleti dotes fœminarum descendentium futuras esse tantæ quantitatis & huius patrimonio sub fidei commisso inter masculos perpetuo & peruento ad plures masculos, & sic inter eos, in plures partes diuiso, itaque masculi ipsi vlteriores pro eorum facultatibus diminutis minorem quantitatem dotis relinquant, vel tradant suis filiabus, nunquid neptes istæ possint petere & illud plus ex relicto dotis facto in testamento aui, vel antecessoris fideicommittentis, vel relinquentis, non parum ambigua dubitatio est. Nam primum habitis testamento aui, & testamento filiorum & hæredum pro vno testamento, vt l. huiusmodi. §. fi Sempronius. de legat. primo, clare probat Riminal. seni. con. ducentesimo trigesimo, num. 12. 13. & diuersis legatis pro eadem causa dotis eisdem personis factis in testamento aui, & in testamento hæredum, statur vltimo legato dotis, & vltimum attenditur, & debetur tantum per leg. libertis quos in prin. de ali. lega. tradit Bart. in leg. cum centum, vltra med. ver. aut legatum est ob vnam & eandem causam. de ali. lega. & in specie Castren. consi. trigesimo quinto, videtur dicendum, colum. 1. verfic. secundo ad idem 10 lib. secundo, ita † in eodem tamen qui legauit pro dote ducenta, & postea dotauit cum centum legatariam non posse petere illud plus ex legato concludit disputatiue, vt dicit ipse Ioa. Campeg. tract. de dote part. 1. quæstio. 36.

11 Quinimmo videtur posse † peti illud plus existens ex primo legato ex testamento aui, aut loquimur in ipso plus legante pro dote, & postea minus dante pro dote, vt est commun. conclusio Bald. Castr. imo. & Alexand. in l. huiusmodi. §. cum pater. de lega. primo. Bald. Ange. Salyce. & Castren. in l. filia legatorum. C. de lega & ibi Iaso. dicit, quòd omnes ita tenent & sic esse commun. opin. concord. allegando tenet Paris. consilio sexagesimoprimo, numero trigesimooctauo, lib. secundo. Aut loquimur in testamento aui continente legatum maioris quantitatis, & in testamento hæredis cotinente minoris quantitatis legatum, quòd illud plus debetur, argumen, l. quid ergo. in princip. de lega. primo, eo quod in illo pluri non intelligatur facta compensatio, quæ nõ fit nisi pro concurrenti quantitate debiti & crediti. l. si 12 constat, & l. etiam. C. de compens. prout per † hæredem obligatum soluere legatum dotis mulieri eidem legando vel dando eãdem dotem intelligi factam compensationem plenissime per com. opin. doct. probaui supra dubita. 6. ver. pater in testamento. Huic sententiæ non obstat quòd contrarium defendere conatur Nat. consilio tricentesimo sexagesimosecundo, Sebastianus Louana, quòd debeatur & totum legatum factum neptibus in testamento aui, quia sua principalis defensio est in eo quòd ibi legatum ab auo non dicebat pro dote, sed erat factum simpliciter nepotibus, ita impleta non poterat dici eadem causa dotis. l. Lucius. de lega. secundo, & datum ab auo neptibus non in causam dotis dicitur aduentitium. gloss. in leg. qui in aliena. §. interdum. de acquir. hæredi. equidem dico hoc esse de raro contin- 13 gentibus quòd † ascendentes maxime relinquendo fœminis descendentibus innuptis non dicant pro dote, vel quando nupserint, vel pro eis maritandis, etiam quando talibus quid simpliciter sufficiens ad dotem esset relictum per auum paternum probabilius putarẽ posse intelligi pro dote, sicut intelligitur pro dote relictum simpliciter filiabus innuptis factum per patrem. ex communi doct. opin. per Rol. à Vall. consilio 25. numero 22. libro 4. vltra allega. per eum, idem pro singulari ponit Cremen. sing. 3. & Ioan. Campeg. tract. dot. part. prima quæstio. 37. vbi in fin. improbat illam limitationem, quando esset factum relictum simpliciter filiæ infanti & adhuc non nubili, ita esse commun. opin. docto. dicit Roland. à Val. d. consilio vigesimoquinto, numero vigesimo sexto, idem Phanu. Lucens. de lucro dot. glo. octaua, numero octuagesimosecundo, secus tamen est in extraneo non obligato dotare Ruin. consil. 3.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

in princip.lib.3.Quia illud quod gloss.in l.talis.§.primo & Bartol.in leg.quod autem.ff.de iur.dot.& doct.communiter exemplificant in parte simpliciter relinquente filiæ intellig. pro dote prouenit & reputatur ex eo quòd pater tenetur dotare filiam.l.qui liber.de ri. nup. & le. nn.Co.de dot.promiss.& per hoc simpliciter relinquendo vel dando filiæ intelligitur relinquere pro obligatione & causa dotis qua tenetur.l. fi cum dotem.§.fi pater.solut.matrimon. cum satisfactio præsumatur ex causa debiti apparentis per allega.in meo consil. 30.nu. vigesimoquinto,libro primo.sed quia & auus paternus sicut pater continetur sub dict.l.qui liberos, vt teneatur dotare neptem, Bald.de Bar.in l.prima,num.103 solut. matrim.& spec titu.de iudi.§.sequitur, colum.5. versi. quid si vnus ex fratrib.par.4.& dos promissa per auum paternum intelligitur promissa de bonis suis,sicut promissa per patrem de bonis paternis probat Bart.in di.le. prima,nu.11.& 12.& ibi Rip.num.76.ergo eadem ratione dicendum est auum paternum simpliciter relinquendo neptibus intelligi relinquere & legare pro earum dotibus,prout intelligitur in parte relinquente,in hoc nõ video rationem diuersitatis immo identitatis,vt modo ostendi , sic est idem ius.l.illud.ad l.aqui.leg.à Titio.de verb.obligat. Præterea fallacia alia est in dic.consil.Nat. quòd testamentum patris & testamentum filij hæredis reputantur, vt plura testamenta à diuersis personis facta,vt ibi sub numero 10.& 14 licet ita in facto videatur, tamen quoad effectum iuris veritas est in contrarium, quòd pro vno testamento ab eadem persona factum reputatur,per d. le.huiusmodi.§.fi Sempronius.de legat, primo,cum alleg.per Riminal.sen.d.consi.230.num.12. 13.& bene in terminis Aymo consil. 131.sub.nume.14.ex quo legatum eidem factum constitens in quantitate nõ debetur nisi semel.le.plane.1.§.1.& seq.de leg.primo,repugnante etiam regula ex duabus causis lucratiuis, vt per Bart.& ali.in l.Mæuius.§.duob.de legat.2.cum similibus,per Cephal.cons 84.num.12.13.& per Barto Bald. Castr.& ali.in d.§.fi Sempronius.& pro hoc facit Bald. in l.Nesennius colum.secunda, verti. ex hoc inducitur in argume.ff.de nego.gest. & ibi Bar.num.5. proprie in patre filiæ debitore in aliquo eam dotante tenet presumptionem hanc violentam,vt non dicatur dotasse de suo, quatenus est debitor filiæ tollere præsumptionem pietatis,quod dicit esse multum not.vt sic cesset præsumptio.l.fin.de dot.promissita & in debitore dotante probat Alexan.consil.100.num.secundo, ver.quoad tertiã. li.secundo,& in patre debitore filiæ ex testamento suii patris,idem probat Bald.consil.330.casus talis est,auus. li.5.licet loquatur in legato in subsidium maritandi, tamen fundat se & in ratione quòd filius videatur dotasse suam filiam animo se liberandi , quatenus est hæres sui patris per d.l Nesennius.& l.fi.ff. de peti.hæred.& cũ alijs adduct.supra d dub.6.d.versi.pater in testamento, ex quibus sine alio progressu in responsionibus ad alia fundamenta d.consil.362.Nat.quæ sunt extra propositam materiam , credo illud sicut plura sua & aliorum consilia quod magis verisimilia, & defensiua sunt pro parte consultante,& pro aduocato quàm veridica & iuridica pro iudice veritatem sequente, quare in similib. maxime & tractando , & iudicando , vt verum sequamur,intellectus oculi sunt aperiendi.

14 Aut & tertio loquimur in † dotibus relictis ab auo neptibus,& soluendis per earum patrem fideicommisso grauatum restituere alijs masculis,& tunc solutio dotium fit primo ex legitima & Trebellianica patris grauati quatenus capiat, deinde in residuo & integraliter suppletur;& sit ex bonis subiectis fideicommisso,ita dispositio huiusmodi testatoris conformis est dispositioni legis per auct.res quæ.com. de lega.& in corpore vnde sumitur & l.mulier.§.cum proponeretur.ff.ad Trebell. tradit Castren. consilio 64. licet plura quærantur. colum.fin.nu.4.versi. quinto loco.libr. secundo,diffuse comprobat Cephal.consil.105.num.19.& seq.idem clare firmat Berot.consil.116.num.14.& sequen.& colum. 15 fin.numero 25.lib.secundo, vbi in colum.fi. tenet † bona subiecta fideicommisso posse capi & diminui pro restitutione dotis vere habitæ & receptæ , & non pro dote ficta & confessata, quæ non habet priuilegia dotis, vt ibi per eum,& clare per Paris. consi.52.columna.fin.numero 40. libro secundo.& Corneli. consilio 120.libro tertio,& attenditur tempus restituendæ dotis, si legitima sufficiat & Trebellianica pro dotis restitutione cui non nocet, quin pro ea capiantur bona subiecta fideicommisso, si prius maritus dissipauerit ipsam legitimã & Trebellianicam,Castr.consil.219.visis & consideratis.colum.fin.lib.1.attestando ita esse commu.opin.late sequitur.Curt.consi.59.

16 Exinde similiter idem dicendum videtur, † si auus primus testator fideicommittens reliquerit dotes certas, vel disposuerit fœminas descendentes ex suis filijs masculis hæredibus institutis, & alijs descendentibus, masculis,& ad inuicem fideicommisso perpetuo inter masculos grauatis debere competenter dotari, & aliquis masculus alienauerit suam legitimam & Trebellianicam habens filias, poterunt quidem fœminæ dotandæ accipere de bonis fideicommisso subiectis pro dotibus certis relictis vel declarandis competenter secundum tempus requisitæ earum dotationis per dictas decisio.Cast.dict.consi.219.col.fi.& Cur.Iun.d.consi.59. per tot. & si loquantur in dote restituenda eadem tamẽ & principalior dispositio legis est in dote constituenda per d.auct.res quæ.& præcipue relicta à testatore cuius dispositio secundum dictam legis dispositionem intelligi & capi debet,vt in specie dicunt Bero. dict consi.116. sub nu.16. verti.& in dubio dispositio, & plenius Ceph. d.consi.105.nu.13.& seq.& dixi consi.127.nu.31.& Tiber. Dec.con.10 nu.7.li.2.addo in specie Imo.in l.cũ auus.in fi.de conditio.& demonst. qui tenet filiam grauati, qui consumpserit forte legitimam & Trebellianicam, sequendo Bart.ibi debere dotari ex æquitate per di.auct. res quæ.& inducit etiam hippothecarium contra tertios possessores pro ipso legato dotis, per l.commun.de lega non expectata etiam celebratione nuptiarum arguendo à legato dotis facto vxori operante representationis commodum per l.1.de dot.præleg.probat Berod. consil.116.nu.16.dotationes autem fieri debent competentes, cum testator sic disponit secundum tempus, quo contigerit dotes constitui, l. Titia. in fin.ff.de iur. dot.& per illud vulga.quòd qualitas iuncta verbo intelligitur secundum tempus verb le.in delictis.§. fi extraneus ff. de noxa.act. l.ex facto. §. si quis aut. ad Trebel. Pro his facit in specie,quod late pro hac parte corroboranda adducit Riminal.Iun consi.190.nu.2.cum seque. ad quod tollendum responsiones suæ num.58.& sequ. non militant,quia in casu suo non aderat legatum dotium ab auo factum neptibus,idem pro hac parte sentit consi 143.nu.3.6.& ante eum Socin.in le.cum auus.sub nu.76.de conditio.& demonst.vbi expresse transit cum hac conclusione quando legitima & Trebellianica esset consumpta.

17 Quid de istis † dotibus relictis & præordinatis filiab. grauatorum per auum simpliciter alio non expresso ex quibus bonis debeant solui,& quomodo imputari tempore restitutionis fideicommissi,an de bonis earum patris grauati.vel aliorum cohæredum,& fideicommissariorum,vel de bonis subiectis fideicommisso Cor.consi. 197.colum.fin.lib.primo,videtur tenere has dotes detracta legitima grauati esse soluendas per fideicommissarios pro hæreditarijs portionibus, vt ita omnes censeantur onerati ad dandum dictas dotes, nihil alle-

gar ad

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

gat ad hoc, quod ita probet, pro quo allego Bald. consilio
18 330. cuius talis est, auus lib. 5. vbi ſ legatum de mille in
subsidium maritandi per auum factum nepti, & institutis hæredib. filijs patre neptis, & alijs, & nepotibus
decidit ur ſolui debere per omnes hæredes pro hæreditarijs portionib. nec alij ſunt liberati ex eo quòd pater
dotauit filiam, vt ibi per eum quæ quidem decisio, vt
comprehenditur ſic eſſe eius casum poteſt admitti in le-
gato dotis nominatim per auum facto nepti habentem
19 plures filios cum patre puellæ nubilis, quâ ſicut ſ auus
viuens tenebatur dotare per l. profectitia. §. ſi filius. ad
maced. & l. & ideo. in fin. & l. ſequent. de in rem verſic.
dicit Spec. tit. de iud. § ſequitur. ver. quid ſi vnus ex fra
tribus, cum ſimil. per Cephal. conſil. 343. num. 6. ita per
omnes ſuos hæredes legatum dotis ab eo factum ſoluj
debet alio per teſtatorem non expreſſo, l. ab omnibus.
in princ. de leg. 1. cum ib. not. & in l. 2. C. de hæred. acti.
& leg hæreditariarum de acti. & oblig. quia vbi agitur
20 ſ de effectu donationis reſpecta obligationis & bonorũ
dotantis pariatur dotare inter viuos dando vel pro-
mittendo. vel in teſtamento legando dotem, vt eſt com-
21 mun. ſententia doctr. in illa quæſt. ſtatuti. quòd ſ tantibus maſculis fœmina dotata non ſuccedat, quòd ſufficiat eſſe dotata in teſtam. Bart. in l. Titio centũ. §. Titio
genero. column. fin. verſic. in contrarium. de condit. &
demonſt. quem ibi communiter doctor. ſequuntur, &
alleg per Alber. Brun. de ſtatu. fœmi excluden. art. 6. nu.
194. 195. 213. & ſequent. Rip. in rub num. 61. ſolut. matri-
mo. & proprie Bar. ol in l à filia. in princip. numero 3. ff.
ad Trebel. in materia dotis minuentis fideicommiſſum
equiparat dotem legitam in teſtamento, & datam inter
viuos, pro not. dec 1 & ibi probat Alexan. numero. 11. &
maxime in auo relinquente dotem certæ quantitatis
neptinotæ, & ſic erga eam habente affectionem, arg. no.
in l qui filiabus. in princip. de leg. 1. vnde vel affectione,
& contemplatione neptis, vel contemplatione filij o-
nerati forſan pluribus filiab. ad nubendum, dicatur tã-
lis dos relicta, ſequitur quòd ſoluenda ſit per omnes fi-
lios cohæredes ſecundum Bald. dict. conſilio 330. lib. 5.
quia in perſonis omnium hæredum erat contracta ob-
ligatio, reſpice tamen quòd Bal. non loquitur in caſu ex
tantis, vel cedentis fideicommiſſi inter filios cohære-
des, nam fideicommiſſo exiſtente, & eius die cedente
quòd vnus ſit grauatus & conuentus ad reſtituendum
fideicommiſſarijs ſuperſtitibus, tunc onus dicti legati
dotis, ſicut aliorum legatorum ſoluendorum ſpectaret
ad ipſos fideicommiſſarios, per l. 2. & fin. Co. ad Trebel.
& ibi gloſſ. & doct. & gloſſ. in l. §. fin. & ibi Bar. & alij,
& in l. Marcellus in prin ff. eo. & Gui. Pap. in quæſt 296.
in prin qui dicit d. gloſ. in d. l. 1. §. fin. eſſe magiſtralem &
communiter approbatam & Aymo conſil. 16. in princi.
& hoc casu credo procedere, & habere locum quod
tradit Corn. d. conſi 197. colum. fin. lib. primo, quo non
allegato idem tenet Rubeus Alexandri. conſil. 157. colu.
pen. nu. 7. & colum. fin. onus dotandi filias grauati ſpe-
22 ctare ad fideicommiſſarios, ſ quinimmo dotes iſtas ex
diſpoſitione aui teſtatoris deberi extra legitimam
patris grauati, ibidem tenet Cornelius & ante eũ
Caſtr. conſilio 101. videndum eſt primo. colum. ſecun-
da. verſic. in contrarium. lib. 2. concludendo quòd filiæ
grauati, quibus ex diſpoſitione expreſſa teſtatoris fa-
ctum eſt legatum dotis. aliter non debent dotari ex le-
gitima patris grauati, quam autem ex perſona patris de-
bent debere, & ex perſonis earum dotem conſequi ex
relicto eis ex preſſe facto, eo quòd auth. res que. comm.
de lega. non loquatur quando grauatus dotat ex diſpo-
ſitione expreſſa defuncti, quasi etiam tale grauamen nõ
poſſit imponi ſuper legitima. l. quoniam in prioribus.
C. de inof. teſta. vt ibi per eos, quos minime tenendum
arbitror. vt modo dicam.

23 Cæterum vbi teſtator ſ non nominatim certis nep-
tibus ex certo filio onerato forſan pluribus filiabus nu
bendis reliquerit dotem, ſed habens plures filios maſ-
culos conſtituendo inter eos, & eorum filios & deſcen-
dentes maſculos reciprocum, & ſucceſſiuum fideicom
miſſum mandat generaliter filias ex eis deſcendentes
dote certæ quantitatis, & non vltra, vel quantitate non
expreſſa honorifice & concedenter dotari debere, vel
eis congruenter dotatis, imperpetuum deſcendentes
maſculi per fideicommiſſum ſuccedant. Quoniam tunc
ordinationem huiuſmodi pro dotibus neptum, & deſ-
cendentium filiarum ex maſculis non earum contem-
platione factam cenſeo interpretandam fore, verum
intuitu maſculorum pro efficaciori & clariori demon-
ſtratione fideicommiſſi inter eos inducti excluſis fœ-
minis, vt ex prouiſione dotis, qua debeat ſtare conten-
ta filia dicitur excluſa & ſic facta aliena ab hæreditate
patris, per tex. & ibi glo. & doct. in l. qui volebat. ff. de hæ
red. inſti ac etiam ex diſpoſitione de dotandis fœminis
per maſculos hæredes inſtitutos & ſubſt. apparere inter
maſculos ipſos, & pro eis inductum fideicommiſſum
alibi ante dixi, & repeto per Guid. Pap. in quæſtio. 299.
teſtator, laſ. conſil. 108. colum. 3. verſi. ſecundo principa-
liter. lib 4. Crot. conſil. 349. nume. 18. 19. Dec. conſil. 477.
num. 3. Cur. Iun. conſi. 87. colum. ſecunda. num. 2. Alex-
andri. conſil 63. nume. 3. hæc autem teſtatoris ordinatio
de fœminis dotandis non alterat nec̃ mutat iuris diſ-
poſitionem quæ eſt quòd quiſq; ex ſuis hæredibus in-
ſtitutis & ſubſtitutis teneatur de ſuis bonis dotare ſuas
filias per l. fi. C. de do. prom. & l. qui liberos. de ritu nup.
& cuius alia eſt quòd ſi dos filij grauati conſtituẽda eſt ex
legitima patris grauati in ſufficiat, pro eo quod deeſt,
permiſſa eſt alienatio rerum ſubiectarum fideicommiſ-
ſo per d. auct. res quæ. & ibi omnes doct. & in l. mulier.
§. cum proponeretur. & in l à filia. in princip. ff. ad Tre-
bel. immo diſpoſitioni huic iuris voluntas teſtatoris
conformis eſſe præſumitur, & ſecundum eam intelligi
debet, Deci. conſil. 278. colum. penul. verſ. decimo quia,
Cur. ſeni. conſil. 76. num. 34. Ruin. conſil. 194. column.
penul. nu. 6. lib. ſecundo, cum ſimil. in ſpecie per Cepha.
dict. conſil. 105. numero 13. & alibi fæpe per alios vlteri-
us prouidendo teſtator de dotibus neptum magis hoc
facere dicitur contemplatione illius fui filij habentis
filias quàm non habentium, cum primo ille reueletur
ab obligatione dotandi proprias filias, argu. l. fideicom
miſſa. §. interdum. de leg. 3. & l. ſeruo legato. §. ſi teſtator.
de leg. 1. & in ſpecie. l. dedit. de colla. bono. & Ange. dicto
conſilio 78. colum prima, verſic. ſecundo probatur. vbi
legatum dotis factum per auum neptibus in cognitis
firmat dici factum contempla. patris earum quib. ideo
concluditur dictas dotes relictas eſſe imputandas in le-
gitimam earum patris, debitam ex bonis aui teſtantis,
per l quoniam nouella. C. de inof teſtam. ſentit Bar. in l.
in quartam. ſub num. 12. ad l. Falcid. & ibi poſt Ang. firmat Alexand. nu. 27. 28. & ibi Rip. numer. 202. ſequendo
Cyn. in l. ſcimus. in 5. quæſtio. Cod. de inof. teſtam. & in
terminis concordan. allegando ita eſſe commun. opin.
tenet Ruin. conſil. 138 colum penult. & fin. lib. ſecundo,
Aymo. conſilio 219. colum. prima, Bero. conſil. 81. num.
26. conſilio 116. numero 18. pro communi & tenenda
ponit Gabr Roman de commun. concluſio. libro terti.
tit. de iur. dot. concluſ. vltim. numer. 2. 3. 5. late in conti-
nentia facti, licet in parte dotis per auum viuentem da-
ta marito neptis, has concluſiones firmando reſpondi
conſilio 65. numero 7. 8. & ſeq. & conſequenter in detra
ctione legitimæ grauati per fideicommiſſum habenda
eſt ratio dotis relictæ filiæ grauati, quòd ſi per eum data
fuerit in ipſam legitimam venit imputanda per dictam
l. quoniam nouella. & d. communem doct. ſententiam,
ſi vero ſoluta non fuerit ex dicta legitima ſoluenda eſt,

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

quatenus sufficiat, alias pro complemento permissum
est capi tot de bonis fideicommisso subiectis per d.auct.
res quæ, vt Castr. probat d.consil. 64. colum. fin.verfic.
quinto loco. & bene sequitur Cephal. d.consil. 105.nu.
20.& Bero.dicto consil.116.numero 14.ita in facto cum
alio excl.Doct. com.arbitro decidendo iudicaui, vt in
meo consilio 137.num. 26. vsque ad nume. 48. non ob-
stant rationes Corn.dict.consil.197.colum. fin. lib. pri-
mo,& Castren.dict.consil.102.num.secundo,lib.secun-
do, & Alexandr.dicto consi.157.nu.7.& nouissimè Me-
24 noch. consilio. 151. in prima dubit. quia responsiones in
promptu sunt, † quod auct.res quæ.clare sentit dotem
disp ositione hominis datam vel relictam filiæ grauati,
computandam esse in legitimam per dict.leg quoniam
in nouella, dum si ipsa legitima non sufficiat dotis solu-
tioni,disponit posse alienari res fideicommissi, sic tol-
litur ratio Castrensis,item legitimæ non dicitur impo-
situm grauamen, dum in eam imputatur dos filiæ eius,
ad quem spectat ipsa legitima, dicta l. quoniam nouella,
ita ratio Cornelii cessat. Nec cum detractio legitimæ fit
ex grauamine fideicommissi per dict.l. quoniam in pri-
oribus.C.eo.iuri consonum est , quod legatum dotis
imputandæ in legitimam, vt toties dictum est, & sic se-
mel solutum maxime ei, qui etiam prætendit legitimã
vt hæres patris iterum soluant fideicommissarij contra
leg. bona fides non patitur. de reg.iur. corruit ita ratio
Alexandrini, non omittam quoque verbum facere de
consil.257. Rimin. seni.à num. 16.vsque ad nu. 25 quòd
ab eo cauendum est , quia loquens de auo relinquente
generaliter dotes neptibus ex suis filijs & suum princi-
pale fundamentum faciens in glos. in §. interdum.l.qui
in aliena.de acquir.hæred. quòd tale relictum ab auo ne
ptibus respectu earum patris dicatur aduentitium, &
non profectitium, ideo ei non debere computari in le-
gitimam, l. illud de collat.mouetur quidem erroneo &
fallaci fundamento, eius namq; fallacia est in dote ob-
uenta ab auo, qui cum ad eam teneatur propter filium
vel pro filio,ea quidem profectitia reputatur per dictam
leg. profectitia.in princip.iuncta primaglo.& §.si filius
fam.de iu.dot. post Cuman. Alexand. Aret. & Ang.dict.
consil.78. Ioannes Philippi ad fin. firmat Zas. in dict. §.
interdum.ad fin.idem expresse dicit Imol. in l. quæritũ.
25 in princip.in fin.de leg.primo, quòd † aduentitium di-
citur quando extra causam dotis est relictum, in cæte-
ris etiam maxime quòd auus relinquendo in testamen-
to dotes neptib.non dicatur facere contemplatione fi-
liorum,idem Rimin. male loquitur, & contra Bart di.
consilio 131. & com. opin. doct. in locis supra allega. &
contra Alexand.qui consil.201.colu.penult.in fin. ver.
26 & si quæratur. lib. 6. proprie dicit † legatum dotis per
auum neptibus relictum soluendum de bonis filij gra-
uati,ita debere solui de suis bonis,& consequenter de le
gitima, quam detrahere debet ex bonis patris testato-
ris, vt ibi pereum legaliter more suo prosequendo vsque
ad fin.idem concludentem in fin. & est clara decis. con-
tra Riminal.& clarius contra rationes Riminaldi plura
dicit Bero. dicto consilio 116. num.14. & sequen. in to-
to 5.dubit.libr.secundo.Nec etiam attendendum quod
Rui.consil.58.colum. penul.& fin.lib. secundo,dicit de
tem relictam neptibus non posse computari in legiti-
mam filij,vt nec filio , nec eis adhuc debitam ab auo,
quia res non procedit vt ipse deducit sed intelligi debet
congruo tempore post mortem aui,cum debita est legi-
tima filio.tunc enim eius filiabus relictum pro dote per
suum patrem computatur in ipsam legitimam, vt ipse
met Rui.sibi contrarius attesta. ita esse com. opi. probat
dicto consilio 138. columna penultim. & fin. libro se-
cundo.& Alexandri. consilio centesimo vigesimoquar-
to. ad num. tertium , quartum, & sic tenendum puto.

Porro ex his aliqua magni quidem momenti infe-

72 renda & animaduertenda sunt. Primum est, quòd † do-
tes filiarum grauatorum fideicommisso ex testamento
aui, vel proaui fideicommittentis tempore diei cedenti
fideicommissi non expectato contractu matrimonij
poterunt peti, & si bona erunt alienata pro eis legatis
competet hypothecaria contra tertios possessores per
leg. 1. com. de lega. tradit Bero. d. consi. 116. nu. 16. lib 2.
28 Secunda est quòd † longo temporis progressu tot fi-
liæ poterunt descendere ex masculis comprehensis in
fideicommisso, quòd earum dotes relictę in tantis quan
titatibus multiplicatæ poterunt absorbere omnia bona
subiecta fideicommisso, & sic in totum fideicommissum
annihilare , quia sic voluit & potuit testator non relin-
quere fideicommissum non sic & sua bona dispensare, l.
in re mandata .Codi. de mand. & §. disponat in auct. de
nupt. & l. videamus. §. sed an iudex. ff. de lit. iu. & le. qui
plures in prin. de vulg. & pupil.

Tertium & vltimum quod ex dicta auc. res quæ.
29 commun. de lega. † dotes filiabus grauati, cui debetur
legitima ex bonis testatoris , si ipsa legitima non suffi-
ciat, ex bonis fideic. non possunt constitui nisi eis quæ
fuerint natæ vel conceptæ tempore vitæ testatoris,
vt per Corn. in d. auc. res quæ. Paris consil. 52. num. 34.
& seq consil. 63. num. 46. 47. lib. secundo, Alciat. consi.
164 nunquid, auct. res quæ. libr. 9. vbi plures rationes
adducit , licet non aperiat si loquatur in filia grauati,
quem refert, sed magis alio fundamento adductus Me-
noch. con. 95. n. 95. n. 132. ita pro hac parte vidi decisionẽ
rotæ Florentiæ in causa dominæ Alexandræ de Capponibus, lib. 10. num. 122. Hæc autem opinio de filia grauati dotanda quòd requiratur eam esse natam, vel con-
ceptam tempore vitæ fideicommittentis nunquam
mihi placuit, & eam non credo veram, in qua vero par-
te locum veritatis contineat, dicam modo , text. in §.
quamobrem. in corpore auct. vnde sumitur d. auct. res
quæ. Bart. Salyc. Castr. & alij ibi. tradunt præsuppo sita
regula proh. bitionis alienationis rei subiectæ fidei-
commisso licentiam alienandi pro causa dotis & dona-
tionis propter nuptias esse concessam liberis fideicom-
mittentis grauatis restitutione, vel sit vir, qui tenetur
exponere donationem dictam, vel mulier quæ tenetur
offerre dotem, & sic se ipsam dotare, vel sit filius qui te-
netur suam filiam dotare, ita que iuris huiusmodi deci-
sio præsupponit & respicit duas personas, vnam aliena-
nantem, vel oblig. alterã recipientẽ alienationẽ, vel ob-
ligation m præsuppositæ etiam legitima quæ debeatur
personæ alienanti, vt expresse habetur in tex. d. § quam
obrem. quia ei alienatio non permittitur nisi quando
30 sua legitima non sufficiat d. auct. res quæ. † quæ quidẽ
legitima cum sit triens , vel semis portionis debitæ ab
intestato, vt in auct. nouissima. C. de inoffic. testam. ne-
cesse est igitur quòd persona alienans sit de descenden-
tibus testatoris, & talis quòd ei tempore mortis possit
succedere ab intestato, vt ei debeatur dicta legitima vul.
iur. ista ergo persona est vt succedat ab intestato fidei-
committenti, quæ debet esse nata vel concepta tempo-
re mortis testatoris, per l. Titius. ff. de sui. & legi hæred.
& §. cum autem quæritur. instit. de hæred ab intestato.
31 & non persona recipiens dotẽ, vt est † filia grauati, quæ
à patre suo debet dotari per l. fin. C. de dot. promis. &
per dict. auctẽ. res quæ. in specie dicit Bartol. sub nu-
mero quarto, & Socin. sub numero 76. in l. cum auus. de
condit. & demonst. & plenius idem Bartol. in l. à filia in
princip. ff. ad Trebel. vbi hoc firmat in dotatione à patre
grauato facta filię inter viuos & multos magis in testa. &
quæ etiam stante patre in medio, qui eam præcedit. nõ
potest esse in consideratione ad succedendum auo, dicto
§. cum autem quæritur. per not. in leg. neptem. ibi Iaso.
& in l. si quis filium. ibi Bald. colum. prima. C. de inoffi.
testam. & l. si quis filio. in princip. de inmf. & rupt. testa
cum.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

cum simil. ita debet intelligi hæc materia. ſ. de deſcendentibus grauatis, quòd ſint nati vel concepti tempore mortis grauati, & non de his qui debent recipere in causam dotium à grauatis, & alia opinio etiam nullatenus placet. Cur. Iu. dicit ipſe in d. auc. res quę. ſub nu. 18. ver. retentatamen. Comprobo veriſsima & inconuincibi-
32 li ratione, quia concluſio illa † quòd acquirens debet eſſe natus, vel in vtero matris tempore mortis eius, de cuius bonis acquirendis agitur, procedit & ſane intelligitur tantum in ſucceſsione legitimo iure hæreditario ab inteſtato, & in acquiſitione hæreditatis legitimæ & ſeeus eſt in alijs acquiſitionibus per l. Paulus. §. Paulus. ff. de bon. libert. tradit Bart. in l. item prætor. ff. de ſu. & legi. hæred. pro apertiſsima ratione & communi opin. concord. cumulando ponit Tiraq. de retract. tit. 1. §. 1. gloſſ. 9. nume. 89. & ante & poſt, firmat Menoch. conſi. 92. num. 5 §. Cephal. conſi. 302. nume. 145. & plenius conſi. 318. nume. 37. paſsim enim traditum & com-
33 muniter receptum † eſt non curari quoad alia quàm quoad ſucceſsionem fiendam auo in tempore vitæ ipſius aui nepos ſit natus vel conceptus vel non, vt Imo. in l. quod dicitur. colum. 4. ſub num. 5. verſi. tertio addit hic Aug. de verborum obligatio. cum quo tranſit ibi Alexand. ſub num. 2. Iaſ. in colum. penult. verſic. contra Bar. & Iate Guliel. de Bened. in cap. Raimutius. part. ſecunda. verſic. & ſobol. quam gelt. in vtero. ſub numero 48. At perſpicuum & euidens eſt perſonam quæ recipit alienationem vel obligationem in cauſam dotium. etiam de boms ſubiacentibus reſtitutioni fideicommiſsi, hoc non habere ex aliqua ſucceſsione ab inteſtato ipſi fideicommittenti, vel ex aliqua eius tacita voluntate, cum primum ſimul in cauſa teſtati, & quod detrahitur ex fideicommiſſo, ſit contra voluntatem eius Bart. in l. nemo poteſt. num. 7. de legat. primo, vbi de Trebellianica etiam conceſſa à lege, ſed habere à lege vt de filia grauati, cuius cauſa huius diſceptationis maior pars eſt, & quæ habet à lege, vt eius pater cuiuſcunque vel grauantis, vel alterius ſit filius tenetur eam de ſuo dotare per dictam l. fin. de dot. promiſ. & ſi de ſua legitima non habet tantum pater priuilegio attributo dotibus per d. auct. res quæ. recipit ipſa de rebus fideicommiſsi, & ſic nulla ratione nec facultate ſuccedendi auo grauanti, cum etiam eam præcedat ſuus pater l. ſi quis filio. in pri. de iniu. & rup. teſta. & minus ex aliqua ſucceſsione grauanti poteſt dici habere dotem maritus à filia grauantis. nec vxor donationem propter nuptias à marito filio grauantis per dictam auct. res quæ. & obligationem in bonis etiam fideicommiſsi pro ſua dote reſtituenda habita etiam poſt fideicommiſſum factum per Deci. conſi. 519. colum. 2. vbi de communi, & Menoch. conſi. 33. num. 27. Cephal. conſi. 574. num. 9. ſed habent iſti, vt dixi, priuilegio dotis, & d. auct. res quæ. vt ibi omnes appellant hoc priuilegium dici, & Aret. conſil. 37. colu. 3. ver. venio ad tertium, & Bald. Nouel. de dote part. 6. priuileg. 13. & hęc veriſsima & neminem rectà ratis cenſura inficiari poſſe arbitror, opinionem autem contrariam puto locum poſſe habere de nato vel concepto &c. in ipſo filio grauato, vel filia grauata, vel alio deſcendente grauato, & ob id eſſe ibi vocabulum, liberis, vt poſsit habere legitimam ex bonis grauatis iam præſuppoſitam in tex. d. auct. res quæ. & ſine qua ceſſaret diſpoſitio d. auct. vt præſuppoſito legis ceſſante, vulg. gloſſ. in ver. aduocandum. in l. mancipia. C. de ſer. fugit. & ibi Salyc. num. 3. & Fulgo. l. 1. §. ſimili modo. ff. de eo qui protut. l. hos accuſare. §. omnibus. ff. de accuſa. ita ſentit etiam Alci. d. conſi. 164. nu. 3. in 3. ratione lib. 9. acertam ita ceſſat ſua quinta ratio ibi quòd fideicommiſsa poſſent in totum extingui per tantas dotes omnium deſcendẽtium, cum diſpoſitio d. auc. res quę circa perſonas dantium, & obligantium in cauſam dotium non ſe extendat vltra primos grauatos, quib. poteſt obuenire legitima.

Reaſſumo nunc iſtud tertium animaduertendum, quòd magni momenti dixi, quemadmodum oſtenditur in hoc, quòd exinde tolluntur opiniones de natis
34 conceptis vel non tempore vitæ teſtatoris, quia † dotes relictæ filiabus deſcendentium maſculorum debentur eis etiam conceptis poſt mortem teſtatoris, cum valeat legatum factum poſthumis & naſcituris, l. qui filiabus. in prin. de leg. 1. cum pluribus in ſpecie adductis per Ruin. conſi. 30. col. 3. & plenius conſi. 160. num. 4. vſque ad num. 12. lib. 2. ita in terminis firmat Pau. de Caſt conſi. 77. viſa facti narratione. colum. 3. verſi. circa quintum, lib. 2. vbi proprie comprobat quæ ſupra dixi, quòd non attendatur quando quis ſit conceptus non veniens ad ſucceſsionem alicuius ab inteſtato tanquàm attinens proximus, ſed venit ex diſpoſitione inter viuos, vel vltimæ voluntatis, vel ex iure ad eum tranſmiſſo per alium, vt ibi per eum, quod pro vero præſupponit & adducit Rimi. ſun. conſi. 143. nume. 3. 4. 5 6. idem expreſſe firmat Petr. Ant. Auguſ. Placent. in ſuis conſi. in materia vltimarum voluntatum, lib. 6. conſi. 75. col. fin. vbi etiam in fi. animaduertit dotem iamdiu forſan certæ quãtitatis taxatam per teſtatorem nunc intelligi rebus ſic ſtantibus & eſſe loco æris alieni intelligitur, tamen Alexand. conſi. 124. num. 4. 5. prius tales dotes eſſe conſtituendas ex bonis propriis & legitimæ patris ipſarum filiarum, quibus in teſtamento aui ſunt relictæ dotes, quæ vtique computantur in legitimam patris, & in dotem à patre datam, cum maxime conſtat eaſdem filias legatarias eſſe conceptas, & natas poſt mortem aui teſtatoris, ſic non earum, ſed filij contemplatione præſumitur relicta dos, vt in ea fideicommiſſum quo filius erat grauatus, diminuatur, vt tradit Bar. d. conſi. 131. ita nunquam videtur fuiſſe in fideicommiſſo illud quod fuit neceſſarium pro dote filiæ, dicit idem Bart. in dict. l. à filia. in prin. ad Trebell. per l. mulier. §. cum proponeretur. eo. & ibi Caſtr. & hoc caſu recte loquitur Ruin. conſi. 89. colum. penult. ver. ad hoc reſpondetur. lib. ſecundo, dicens quòd omnes liberi etiam conſpiciendi dummodo ſint grauati pro dote conſtituenda, vel recipienda poſſunt bona fideicommiſsi obligare.

35 Caſum nota, in quo † dos non computatur in legitimam, vt ſi teſtator reliquerit filiæ legitimam ſibi de iure contingentem, & in qua legitima, & in dotib. & indumentis ſibi traditis eam hæredem inſtituerit & eſſe voluerit, filiam quidem hanc vltra dotem ſibi traditam per teſtatorem, poſſe quoque legitimam conſequi ex bonis paternis, poſt Bened. Capr. Bald. Nouel. & Antonium de Caffarellis longa diſcuſsione ſubſcribendo reſpondit Corn. conſi. 200. & ſubſcript. ſequent. per totũ. lib. 3. Nam ſi pater relinqueret dotem filiæ, cui alias reliquerat legitimam, idem eſt prout in extraneo, dicit & ſi ad aliud propoſitum Bart. in l. Titio centum. §. Titio genero. col. pen. ſub nu. 4. ver. ſi vero legat de conditio. & demonſtratio. & ibi Caſt. col. 3. ad fin. exprimit tunc legatum dotis eſſe conditionale ſicut in extraneo, ex bonis autem extraneis non debetur legitima, Campeg. tract. dot. par. prima. quæſt. 29. col. pen. ſic ergo & iſto caſu legatum dotis non imputabitur in legitimam aliàs filiæ relictam, veluti quid conditionale cum legitima non compatibile, vt l. quoniam in prioribus. & l. ſcimus. §. cum autem. C. de inoffic. teſtamen. Et hæc ratio bene concludens addita eſt vltra Corn.

Tertio principaliter inter cætera de legatis dotium videnda, ſuccurrit primum illa fatis intricata & dubia
36 quæſtio, an † legatũ pro dote vel nomine dotis dicatur purum. & conditionale, & ſic quando peti poſsit, vel pro aliis effectibus iam explicatis à me vt ſupra in principio huius dubitationis indicaui, nunc adeo longa, & plura ſunt ſcripta doctorum ſuper hac quæſtione, vt

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

propemodum deuentum dici posit ad ea, quæ antiquitus eadem quæstio edi fecit immensa librorum volumina, vt in text. l. sancimus. il primo. C. de nupt. Verum tamen quo breuius & clarius fieri poterit eius resolutionem ad pauca restringendo de his inspiciendum est, quis sit testator legans, an extraneus vel ascendens legatariæ obligatus eam dotare, an iure communi vel municipali inspecto eam excludente à successione legantis. Ex qua forma verborum legatum ipsum concipiatur admixta consideratione qualitatis personæ legatariæ.

37 Si enim extraneus † testator, qui aliqua obligatione dotare non tenetur, legatum dotis fecerit mulieri, tale quidem legatum simpliciter pro dote, vel causa, & nomine dotis factum conditionale dicitur testatore per mentionem dotis relictæ fœminæ solutæ sentiente de matrimonio per eam contrahendo, sine quo dos esse non potest. l. fin. C. de dona. ante. nup. l. 3. ff. de iur. dot. vt in specie concludit Bar. in l. Titio centum. §. Titio genero. colum. terti. de conditio. & demonstra. vbi dicit

38 hoc † legatum fauorabile esse non solum legatariæ, sed etiam alteri in certæ personæ, scilicet viro futuro & reipublicæ. per l. primam solut. matrimon. quem ibi Cast. sequitur sub num. 7. ver. circa primum. & Bald. ibidem.

39 sequitur ad finem, probat † in auia non obligata dotare neptem, Ang. consil. 30. domina Francisca. in princ. & consi. 124. lotus. colum. fina. versi. centum si per extraneum. vbi per totum latissimè in materia & Corn. consil. 229. licet claram. colum. 1. ver. tamen Bart. lib. 4. vbi dicit quòd opin. Bart. communiter tenetur, ita & ponit Gualden de art. testan. titu. 6. cau. 51. cum concord. cumulatis per Couar. in cap. nos quidem. num. 11. de testa. subiunge idem esse dicere pro dote vel pro maritanda. Castr. consi. 213. lego Paulus. in prin. lib. 1. & in d. §. Ti-

40 otio genero. colum. 3. versi. item dicit Bart. † non sufficit legare pro dote, nisi vera sit dos, Bart. in l. is qui. § pen, de lega. præstan. quomodo tamen quandoque contra vide text. in l. cum scriptum in fin. de dot. præleg. vbi adiecto pro dote, non veram sed fictam dotem delignat, pro dote causa videtur finalis dicit Cyn. in d. l. sancimus. colum. 1. ver. circa hoc legatum pro dote indistincte continere causam finalem, & non impulsiuam tenet Bald. in Nouel. d. tract dot. par. 6. priuileg. 50. in fin.

41 stam dictionem, † pro significare causam finalem plura allegando probat Socin. consi. 237. colum. 9. ver. confirmantur omnia præmissa lib. 2. cum aliis per Deci. consi. 46. num. 1. & nume. 4. idem firmando quando respicit causam de futuro, sequitur Alben. consi. 52. num. 2. idem Franc. Marc Delph. decis. 858. num. 7. & Luc. de Pen. in l. 1. in prin. C. de diuers. præd. lib. 11. dicit præpositionem hanc. pro, diuersis modis accipi plenius explicat Rebuf. in l. 1. gloss. 2. nume 1. cum seq. C. de sent. quæ

42 pro eo quod inter. & in proposito † relictum pro dote, accipi ac si sub modo scriptum esset, & idem esse dicere pro dote, & causa dotis, vel vt dotet, vt ibi per eum, magis receptum tamen videtur hoc legatum dotis esse conditionale isto casu quam modale per Bart. & alios in d. §. Titio genero. & Ang. d. consi. 124. colum. pen. & fin.

43 vbi considerat † plures casus causarum dotationis, vt quandoque interest solius mulieris, quando per extraneum relinquitur mulieri diuiti Castrum pro dote, túc dicitur causa impulsiua, & non exspectatur vt nubat, quandoque interest testatoris volentis consulere animæ suæ reliquit alicui pauperi mulieri centum pro dote. hæc est causa finalis. qui defectus matrimonij faceret deficere legatum quandoque interest tertij, puta Titij accipientis in vxorem eam, cui est legatus fundus. pro dote, ne eam habeat indotatam, ita causam istam esse finalem vt ibi per eum, hæc congruis iuribus proban

44 tem, breuem distinctionem vide † legatum pro dote est purum matrimonio iam contracto, est modale prospōsalibus contractis, est demum conditionale pro sponsalibus contrahendis, per Bald. in l. si plures. num. 26. C.

45 de condit. infert. aduersasque † differentiam inter legatum pro dotandis pauperibus puellis, vel pro maritandis pauperibus puellis. quòd pro dotandis demonstratur posse dari dotē vel augeri puellis iam nuptis fine dote, vel cum modica dote. pro maritandis apparet tale legatum non debere dari puellis iam maritatis, probat Bald. Nouel. dicto tractat. dot. par. quinta, sub num. 12. pro hoc vltimo vltra allega. per eum addo in terminis Bald. in consi. 433. considerato quòd testator. lib. quin-

46 tō, qui tenet † legatum in auxilium maritandi factum non deberi puellæ iam matrimonio collocatæ, quia euanuit causa finalis, vt patet ex forma testamenti, à qua non est recedendum, l. ille. § cum in verbis. de legat tertio, Bald. in dicto consi. non allegato, sentit idem Alben.

47 dict. consi. 52. num. secundo, vbi in pulchro casu † de relicto certæ quantitatis facto per fratrem pro maritaggio primæ filiæ suæ sororis cum conditione, si prima filia moreretur, ante quàm maritaretur, quòd tale relictum cedatur suæ sorori pro maritaggio aliarum suarū filiarum, prima filia iam nupta inscio testatore Alb. ibi concludit legatum esse in casu præstandi sorori pro nubendis suis alijs filiabus, idem in legato facto pro maritandis quòd non debeatur iam nuptæ concedit Castr. consi. 308. in isto facto plura videntur. col. 2. ver. secundo facit. lib. 1. maximè si legatum dotis factum fit mulieri quando nubat. Nat. consi. 485.

48 Si vero † testator sit pater, vel ascendens qui tenetur dotare legatariam, & legauerit filiæ vel neptí, quatenus autem ascendat legitima ex bonis testatoris debita legatariæ, legatum simpliciter ei factum pro dote iure cōmuni inspecto purum reputatur, & adiecto pro dote demonstrat magis monitionē factam filiæ quod nubat dote sibi destinata, arg. l. muto §. hanc autem. de tute. quam conditionem vel grauamen, quòd non potest imponi legitimæ, in l. qm̄. in priorib. & sic nec legato dotis imputandæ in legitimā, l. quoniam nouella. C. de inof. testa. vt firmat Bart. in d. §. Titio genero. nume. 4. & ibi Castr. sequitur in col. 3. ver. circa secundum. & incontinenti potest peti dicit Bart. consil. 45. super quæstione. num. 1. volumi. 2. idem legatum non esse conditionale vsq; ad legitimam, immo de hoc inanem esse quęstionē tenet Bald consi. 248. quidam dicunt, & plura in consi. seq. lib. 4. idem Ang. dict. consi. 124. colum. penult. ver. distinguendo iam. & Ang. Aret. tractat. de testa gloss. 61. sub num. 3. versi. primo casu. etiam quoad quantitatem quæ excedit legitimam in totum esset ita purum legatum dotis, ne diuerso iure censeatur, sequendo Bart. in d. §. Titio. num. 4. tenet Ruin. consi. 53. num. 12. lib. 2. licet in hoc vltimo vltra legitimam contrarium teneat Bald. d. consi. 249. supra fin. lib. 4. & sentit Alber. in l. penult. de opti. lega. & Card. consi. 51. ad primum. colum. secunda, versi. ad tertium respondeo, tamen Bartolum sequitur & Socin. Iun. consi. 134. nu. 19. 20. & præceden. firmat & primam conclusionem lib. primo, & prius Socin. seni. consi. 92. colum. 5. versi. ex quibus sequitur. lib. primo, idem vt supra tenet Franc. Marc. Delphin. decis. 862. num. 3. 4. & hoc omnes tenent, & indubitatum est, quando vel sub conditione vel sub modo dos relinquitur ei personę, cui per testatorem necesse est relinqui legitimam. plene tradit Bald. in l. generaliter. colu. pen. de episc. & cler. Bart. consi. 200. quæritur de legatis. nu. 1. & Campeg. tract. dot. par. 1. q. 29. post longam disputationem ita concludit in colum. pen.

Iure autem municipali seu statutario inspecto excludente fœminas stantibus masculis ab hæreditatibus parentum, prout fere in omnibus locis Italiæ tale statutum extat, hinc opinionum dos. diuersitas, & contrarie-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

tranetas insurgunt, secundum diuersitatem verborum statuti vnius loci ab alio statuto alterius loci, vt quando quę legatum dotis dicatur purum quasi debitum loco legitimæ per statutum præseruatę & non limitatæ saltem in tempore, & quandoq; dicatur conditionale nulla ratione habita legitimæ nõ debitæ fœminis exclusis ab intestaot, vt per Bart. Bal. Castr. & Imo. in d. §. Titio genero. Cyn. Bal. & Salyc. in d. l. sancimus. C. de nupt. Albert. de statu. libr. secundo, quæstio. 104. Iaso. colum. penult. & alij in l. si pater. C. de instit. & substit. Alexan. consi. 13. nume. 12. & sequent. lib. 3. consi. 36. num primo, & consi. 211. colum. penult. lib. 7. & consi. 55. per tot. lib. secundo. Georg. Nat. in capit. quamuis. columna 41. de pact. in 6. Rolan. à Val. consi. 29. num. 15. lib. 4. & Thom. Grammat. consilio ciuil. 146. numer. primo, Riminal. Iun. consi. 157. & alijs in his locis relati, merito quæstionem hanc multum pendere ex forma verborum statutorum ciuitatum dicit Bart. consi. 45. super quæstione, nume. 4. volum. secundo, proinde ego in materia transmissionis istarum dotium, & circa onus fideicommissi super dotibus mulierum iam feci distinctiones aliquas de formis diuersis verborum istorum statutorum, & de casibus diuersis eorum, quę loco huic & materiæ proposite congruenter, & optime inseruiunt, ideo eas si libet reuidere poteris ante in locis delignatis supra in principi. huius dubitationis, reliqua vero ad rem nostram non prosequar.

Si denique formam verborum, qua legatum dotis conceptum sit diligenter consideremus, simul & qualitatem personæ legatariæ, & communem vsum loquendi, vel ab extraneo, vel in casu statuti excludentis fœminas á successione legantis ab intestato factum appareat legatum dotis facilis tamen erit cognitio quando dotis relictum huiusmodi non conditionale sed purum deprehendi possit, & consequenter in præsenti debitum esse. hoc est. n. quod in vtroque casu prædicto dicit Bar. in dict. §. Titio genero. sub num. 3. verfic. prædicta vera, & sub num. 6. verficu. prædicta vera, vbi appareat expresse, vel per coniecturam, vel communem vsum, vel per præsumptionem quòd ille qui reliquit pro dote, vel dotis nomine, voluit legatum esse purum super his etiam perscrutando Couar. Hispa. in c. nos quidem. sub num. 2. de testa. collegit casus aliquos, quibus legatum dotis purum dignoscitur, quos ego quoque corroborando & alios addendo, á qualitate personæ legatariæ inspiciendo ita dico.

49 Primo si testator † reliquerit tali mulieri centum nomine dotis, si nupserit Titio, qui eam paratam sibi nubere noluerit in vxorem accipere habita quidem conditione pro impleta quoad eam, legatum dotis purum effectum est per text. in l. in testamento ita erat de conditio. & demonstr. ponit Ang consi. 124. Tolus. colum. pen. ver. ideo ego, idem est si Titius moriatur ante requisitionem de matrimonio contrahendo cum legataria, quæ si pauper sit habebit legatum, & alij nubere poterit, secus si diues sit, probat Bald. Nouel. dict. tract. dot. part. 6. priuileg. 76. ad finem, sequitur Couar. d. c. nos quidem. sub num. 2. ver. 5.

50 Secundo si † testator legauerit puellæ centum, & postea adijciat, & hoc cedat & vadat in auxilium sui nuptus, & amore Dei, sane hoc legatum non conditionale, sed modale, & deberi præstita cautione de reddendo nuptijs non contractis, pro noua decisione sic respondit Ang. consi. 392. Pierius. & interim fructus & redditus ad puellam pertinent vt in legatum impinguent, vt ibi per eum.

51 Tertio † testator reliquit mulieri fundum, vt nubat, vel nubere possit. purum est legatum, arg. l. mulier. C. de iur. dot. dicit Bald. consi. 249. an legatum circa med. lib. 4. ponit Couar. d. c. nos quidem sub num. 2. verfi. secundo, addeidem tenere Bald Nouel. d. priuileg. 76. colum. penu. ver. primus est, subiungendo si adhuc non sit nubilis ætatis, quod tamen tenetur cauere de nubendo. l. quibus diebus. §. Termilius. de condit. & demonst. & interim mulier transmitteret legatum ad hæredes, si moreretur, l. si fundum per fideicommissum. §. primo, de legat. primo, sentit & Fulg. consil. 40. dominus testator ad finem, ita & legatum dandum tempore quo maritabitur, Tiber. Decia. consilio quinto, num. quarto, lib. 3.

52 Quarto pater † reliquit filiæ centum pro eius dote, & in his eam dotauit, & hæredem instituit, mandans quòd plus petere non possit, censeri legatum purum, & transmissibile ad hæredes & geminatione, & reiteratione verborum testamenti, in his eam dotauit, & hæredem instituit, nec esset verborum inculcatio superflua, sed operans, l. si quando. in princip. de leg primo, cap. si Papa. de priuileg. in 6. probat Anchar. consi. 232. subtilissime. in princip. sequitur Thom. Gram. consil. ciuil. 57. ad num. 12. bene comprobat Bero. consili. 155.

53 colum. penult. nume. 44. lib. 2. dicens † legatum dotis iure institutionis factum filiæ exclusæ á successione vni uersali succedere loco legitimæ & dici purum per alleg. ibi per eum, hoc etiam pariter ex verbis in relicto dotis iure institutionis, & ex prohibitione de plus non peten

54 do, sed stando tacita, &c. † & ex substitutione masculis facta de filia vltra dotem, le gatum dotis purum late confirmat Socin. consi. 92. colum. 6. & seq. lib. primo, & ex charitate filiæ cui relictum est arguit Fulg. dicto consil. 40. colum. secunda, in fin. verficu. item mouet, sequitur Thom. Grammat. ciuil. consi. 146. num. 4. & ex verbo dotauit designante rem perfectam & actũ consummatum, & sic dotem etiam ante nuptias spectare & censeri esse legatariæ demonstrando sentit Corn. consilio 40. colum. 6. verfi. nihilominus ergo. & colum. sequen. lib. 3.

55 Quinto vbi † testator reliquit mulieri centum occasione dotis vti ex causa remota & impulsiua, legatum ipsum dotis non esse conditionale, & posse in præsenti peti tenet Bald. consi. 237. Titius in testamento. num. 5. lib. 1. refert & sequitur Thom. Gram. decis. 59. num. 51. & latius probat d. consi. ciuil. 57. num. 1. & seq.

56 Sexto si † pater post legatum dotis factum filiabus, eis decedentib. in ætate pupillari vel postea antequam nubant substituerit hæredes suos in dictis dotibus, vel quòd dictæ dotes deueniant & remaneant ad domum testatoris ad manus hæredum, ex mentione quidem dotium in ætate pupillari, & ex reditu earum ad domum, & ad manus hæredum ostendi animum testatoris & eius mentem in assumendo dotes etiam sine matrimonio, & præterea quantitates dotium relictas tunc pure & simpliciter censeri putat & concludit Corn.

57 dict. consi. 40. colum. 7. lib. 3. † idem si loquutus fuerit per verba de præsenti, voluit quòd suæ filiæ habeant mille pro suo maritare, vel reliquit ad maritandum, vel pro suo maritaggio plene se diffundendo per eadem fundamenta, legatum dotis purum deberi ante contractas nuptias, & transmitti ad hæredes legatariæ, respondit Thom. Gram. d. consi. 57. & consi. 146. ciuilium. idem si dixerit pro se maritanda, vel ad se maritandam sequendo Bart. tenet in extraneo, & præstita cautione de nubendo Campeg. tract. dot. part. prima. quæst. 29. colum. penult. vltra med. & Alexand. consi. 77. col. 1. versũ. ideo enim. lib. quinto.

58 Septimo quando pater † relinquit filiæ centum simpliciter, & non dicit pro dote tunc quidem nõ expectato tempore nubili, vel quòd nubat, potest filia statim petere legatum, vt tenet Bart. in l. qui negociationem. §. pupillo. ff. de administr. tut. eo non attento quòd pater simpliciter reliquit filiæ, censetur id reliquisse pro dote,

Rolan.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Rolan.à Vall.consi.25. num.22.lib.4. quia conditio tacita vel sub intellecta à lege non facit legatum conditionale,text. gloss. & doctor.in l. conditiones de condit & demonst. Cui etiam legato sic explicato si adijciatur conditio vel tempus pro eius executione, vel solutione, puta relinquo centum filiæ , quæ fint & esse debeant pro sua dote, vel habere possit quando nupserit , quia tunc conditio,vel tempus non substantiæ legati,sed eius executioni adiectum non impedit transmissionem legati,Bald.consi. 286. super primo puncto. colu. prima, versic.super tertio.lib.3. & cum eo Aym. consi. 101. ver. sed præmissis , vbi & alias coniecturas adducit ex eo quod testator iam voluit legatum peruenire ad legatariam post certam conditionem appositam , & ex eo quòd iam alij mulieri nuptæ fecit simile legatum , & ex eo quòd legataria iam possidet bona legata, inferendo legatum tale non esse conditionale , & quando conditio sit apposita executioni legati,non dissentit Menoch. consilio 60. nume.38. & 50. addo quod Alexand. voluit consilio 211. colum penult.ad fin. sub nume.9.lib.7.non dici ob causam dotis relictum quando testator in testamento de filia infante simplicem institutionem fecerit, quam voluerit habere effectum quando nupserit, & sic conditio videtur adiecta executioni relicti, & non dispositioni, quam ideo conditionalem non facit per l.si quis vina. in princip. ff. de peri. & como. rei vendi. & l. ex his.C. quando di. leg. cod. tradit Bart. in l. prima. colum. fin. de conditio. & demonstrat. & Capra consi. 133. num.5. bene facit tex. in l.quidam testamento. in princ. de lega. primo.

Octauo vbi communis vsus loquendi, & consuetudo extaret in loco,& probaretur legitimè quòd illa puella,virgo, vel vidua, cui in testamento patris attinentis, vel extranei certum quid est relictum pro dote, dicatur dotem suam habere , & in hoc articulando proprietatem, essentiam, & veritatem dotis , & eius nomen, ac si talis puella nupta esset & prout veritas talis communis vsus loquendi se habet , tunc dicendum est
59 † tale dotis legatum non esse conditionale , & incontinenti posse peti.cum testatoris verba intelligi debeant secundum ipsum communem vsum loquendi,l. librorum §.quod tamen Cassius.de legat.3.cum vulg.ita docto. tradunt communiter , vt Bar. ind. §. Titio genero. nu.3.ver.item si ponamus.& ibi alij sequuntur,& consi. 200.quæritur de legatis,volum.primo,& consi.45.super quæstione.ad fin.volum.secundo,Socin.Iun.consi.134. num.27.28.lib.primo Couar.dict.cap.nos quidem,sub num.2.ver.quarto infertur, post Laur.Palati.tract. stat. fœmi.exclud.num.237.idem probat Fulg consi.40.dominus testator colum. penult. ver. in aduersum.

60 Item nota † fructus perceptos interim legatæ possessionis alicui mulieri ad nubendum spectare ad hæredem Alber.in l.pen.de opti. lega per tex. ibi.

61 Vlterius quando poterit consequi † legatum dotis factum alicui puellæ,cum peruenerit ad tempus maritandi,vel ad nubilem ætatem, respondit Alexand. consil. 20. num. 9. lib. 2. tempus maritandi esse,cum puella peruenit ad pubertatem per dictam l. sancimus. C. de nup. & l. minorem. de tit. nupt. & l. hæc conditio filiæ meæ.de conditio. & demonstr.vel si inspiciatur consuetudo regionis , & attendatur, prout in tempore ætatis puellæ nubendæ probata reperitur, vt ibi in 16. anno. idem ad nubilem ætatem esse peruentam eam,quæ duodecimum ætatis annum compleuerit. & tunc eam posse tale legatum consequi,tenet Alexand.consilio septuagesimoseptimo,in primo dubio. libr. quinto , per dictam l.minorem.l.si vxor.§.fin.ff.de adult. l.secunda.§. fin.de priuileg.credi,& capit.continebatur,de spons.im
62 puber. cum alijs ibi per eum subiungendo † aliud esse dispositionem collatam esse in tempus nuptiarum & non in tempus nubilis ætatis, prout aliud est esse nubilis ætatis,aliud est contrahere nuptias, † quæ dicuntur,
63 vbi mutuo consensu contrahitur matrimonium,dict. l. sancimus.& l.nuptias.de regulis iuris, & proprius tex.
64 in l.cum fuerit.de condition. & demonstration.& † nubilis ætatis in fœmina est in dicto tempore duodecimi anni, nisi malitia supleuerit ætatem per not.in cap.primo,de spons.impub.in sexto,& hæc similia ex doctrina Iurisconsultorum & aliorum prosequitur Guliel. Benedin cap. Raynutius.in tertia part. verti. qui cum alia matr.concr.num.60.& sequent.

Nota singularem casum de alio certo tempore ad nu
65 bendum, quòd † si filiæ,vel alicui puellæ sit relicta aliqua hæreditas, vel magna quantitas facultatum cum hoc quòd debeat nubere, vel se maritare alicui de agnatione vel de patria testatoris , & puella ista tempore mortis testatoris sit pubes , vel sit impubes, pubes quidem post mortem testatoris, & impubes post pubertatem per triennium exspectatur ad nubendum, aliás priuatur relicto,dixiante & repeto per tex.in l.secunda.§. ad filiorum. C. quando & qui.part. pars.lib.decimo,& ibi Bartol. & Ioan. de Plat.not. & Alexand.ad Bartol.in l.hæc conditio.in principio, de condition. & demostration.probat & Guliel.Benedict.in capitu.Raynutius.in secunda part.versic. cuidam Petro tradiderunt,numero quarto , quinto, & Francif.. Marc.decisi. Dephin.in quæstio.563. dura admodum & periculosa videtur ista decisio contra puellas sic honoratas, & nubendas,ne de facili, & fere continuo eis in nuptijs triennium istud prætereat quod verisimiliter primum ab eis inconsultis ignoratur,deinde eis pro verecundia,& pudore puellari per se non conuenit perquirere & expostulare maritum aliquem , adeo quòd remanet durus iste sermo, tamen seruandus.l. prospexit.ff. qui & à qui.at demum puellæ diuiti & bene dotatæ, quibus continuo nubere possit,non desunt competitores.

66 Sed quid si ista † puella semel nupta fuerit vni de agnatione,vel de patria testatoris,qui postea decesserit, & ea remanserit vidua,an possit retinendo patrimonium relictum alij non de agnatione, nec de patria testatoris nubere , dicendum est posse per casum. l. si quis hæredem C.de institutio. & substitutio. & ibi doctor. & in l. in substitutione.de vulgar.& pupillar.faciunt regulam,
67 quòd † conditio apposita à testatore sufficit semel esse impleta licet non duret impleta, & per plures concordant. probat Iaso. consilio quinquagesimoquinto, columna penultima ,ad finem,& colum.fina. libr.tertio, Socin. consilio 117. column. fina. versicu. confirmatur prædicta.lib.primo, Ruin. consilio octuagesimonono, in fin. lib. quarto, Tiraquell.in l. si vnquam. versi. fusceperit. numero 127. de reuocan. donatio. & text. in l. rogo.in principio.ff de fideicommiss. libert. & Bald. in aucten.sed & si quis sub nume.2. C. de secund. nupt.dicit naturam conditionum esse, vt non requirat veritatem actus permanentis, sed sufficit veritas actus transeuntis, vt ibi exemplo probat , idem in l. humanitatis, sub numero vigesimooctauo. C.de impuber.& ali. substitu.quod sine tempore , nisi testator expressam rationem apposuisset tali relicto, quia vult talia sua bona relicta remanere inter suos de sua agnatione, vel de sua patria ; cum ratio ista faciat conditionem quodammodo successiuam , & perseuerantiam requirat,illa puella tunc non posset , & magis secundo nubere extraneo ne bona ad extraneum perueniant.l.peto.§.fratre.de legasecundo. l. si quis ita legauerit dum vxor. & l. pater Seuerinam.§.socrus. de condition. & demonstratio. bene declarat Bald.in dict.l.humanitatis.numero vigesimooctauo. & non dicitur remansum vel peruentum quod non durat maximè circa locupletiorem inter suos doctrin.not.maximè ad implementum conditionis,facit.

Ang.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Ang.in l.ſi poſſeſſor.§.ait ſenatus.ff.de petitio,hæredita.

68 † Conditio enim vel diſpoſitio habens verba cum tractu ſucceſſiuo non adimpletur momento, ſed perſeuerantia requiritur,per plura iura probat Alexand.conſil. 43.colum.fin.numero duodecimo. libr.tertio, Afflict. deciſ.341.nume. quinto,& Ang conſil.34.conitantinus. colum fin.vbi præſertim apparet, quòd teſtator voluit prouidere alij perſonæ quàm legatariæ, vt ibi per eum, & per Dec.conſil.177.ſupra fin.& Pariſ.conſil.32.numero 85.86.lib.1. Nota quòd iſto caſu eſſet honeſta cauſa diſpenſandi matrimonium cum agnato, ne bona tranſeant ad extraneas nationes ſecundum Saly.in l.ſemper.in fin.de rit.nupt.

69 Rurſus & hoc ipſum intellige, † ſi aliquis nō reperiatur in familia. vel in patria,cui puella hęc commodè, honeſtè,& licite nubere poſſit, alioquin cuilibet quidem alij nubere poterit, aut reiecta tali conditione per text. in pluribus à contrario & directo ſenſu,in l. cum ita legatum ſit.& in l.hoc modo.de condition.& demonſtration.aut habita dicta conditione pro impleta cum per eam ſtare non poſſit q ıo minus impleatur, per regul.l. iure ciuili.cum ſimilibus.eod. & l.ſi Titio.in princip.de legat.primo.l. Lucius. §. quiſquis. pri.in fin.& ibi gloſſ. de legat.ſecundo,l.ſi peculium.§.is cui de ſtatulib.l.vter. ff.de cond.inſtit.& ibi gloſſ.& in ſpecie Ioan.Baptiſt.Plotus conſilio 15.numero 9.& 18.inter conſi. matrimo.aut ipſa puella eſt habita demum pro libera & exempta à talionere,& conditione,prouterit ille qui tenetur reſtituere fideicommiſſum illis de familia, & nullus reperitur, cui poſſit reſtituere.l.cum pater.§. libertis.in fi.l. qui ſolidum.§.pen.de legat.2.cum concord.ibi in gloſ.& alibi ſupra dict.in eſt,& alia circa relicta hæc, vt nubat, vel ſi non nubat tali,vide Felin.in capit.vltimo.colum fin.in fall.pen.de treu.& pac.

70 Præterea † relictum iſtud, item reliquit & mandauit bona ſua,vel certas pecunias irrogari,& diſtribui in maritandis mulieribus, vel filiabus ſuorum deſcendentium interpretatur & intelligitur de illis mulieribus,quæ amplius non fuerunt nuptæ vt talis ſermo verificetur in prima vice, & ſic non de viduis ſecundum Baldum,in proœ. de cr.numero vigeſimoquinto, congerendo Cardinal.Florentin.& Alexandrin.Iaſ.Cla.Seiſel.& Chatel. Cot ſequentes hoc dictum refert Tiraquel.in l.boues.§. hoc ſermone.numero 111.in reg. de verborum ſignification.refert & ſequitur Guli.Bened.in capit. Raynutius. tertia part.verſicul. qui cum alia matr.contrahend. numero ſeptuageſimonono. & Roland.à Vall.conſilio 68. numero vigeſimoſecundo,& ſequent.lib. quarto. Sed reperio quòd in generali legato facto pro maritandis non certis filiabus deſcendentium teſtatoris, veniunt etiam viduæ,quarum nuptiæ, licet non ſint fauorabiles ratione primæ,tamen non ſunt odioſæ, ſed etiam fauorabiles reipubl. fauore eodem ciuitatis replendæ liberis per l.primam,ſolut.matrimo.ita hac ratione & auctoritate Iacob. Butr.in ſua quæſtio. incipien.quidam paterfam.tenet Caſtrenſ.conſilio 308.in iſto facto plura ad finem,lib.primo. Huius autem contrarietatis vel diuerſitatis opinionum meminiſſe videor neminem; neceam quidem bona diuerſitatis, vel concludenti ratione con-

71 uiari poſſe, † cum maritare iuuenculas tam virgines quàm viduas indiſtincte & generaliter pium ſit. l. cum his.§.mulier.ff. de con.dic. in debi. & pariter reſpiciat fauorem publicum ob liberorum procreationem dicta l. prima,ſolut matrimo. itidemque non nuptæ & viduæ ſint ſub eadem permiſſione.& conſilio eccleſiæ & Apoſtoli in cap. ſeptimo, ad Corinthios prima, melius eſt enim nubere quàm vri. & in cap. fin. extra de ſecund. nupt. & capit.quomodo & ſequent.31. quæſtio. prima, atque ſimiliter tam in virgine & in nupta quàm in vidua per matrimonium ſpiciatur periculo ne quid deterius committatur & turpe ſecundum gloſ.in l.oratione.de rit.nupt quare opin.iſtam poſteriorem laco. But. & Caſtren. veriorem & magis tenendam puto quòd in relicto diſtribuendo in maritandis mulieribus veniant tam virgines quàm viduæ, quæ tempore mortis teſtatoris,vel alicuius apoſitæ euenientis conditionis reperiuntur in nuptæ & ſunt incertæ de certis. quia de proprietate ſermonis continetur & vidua. quę reſpectu diſpoſitionis teſtatoris dicetur illa prima vice maritata de bonis teſtatoris, & ſic in ea etiam proprie loquitur text. in d.§.hoc ſermone,vt in ſpecie contra Bal.reſpondit Deci. in rubr.colum.prima, ſub numero quarto.C. de ſecund. nupt. Sic que verificatur intentio teſtatoris de nupta prima vice de ſuis bonis, prout ſua diſpoſitio intelligitur & de bonis ſuis.l.cum in teſtamento. de aur. & arg. legal. ex facto.in princi.ad Trebel. & not. in l.conficiuntur. §.huius autem. de iur. codicil. & non magis in virgines quòd in viduas maritandas teſtatoris affectio habita videtur,dummodo & viduæ ſint pauperes & egenæ, quia relictum hoc dicitur ſolum fauore animæ, & quodammodo factum Deo immortali, apud quem non eſt acceptio perſonarum,nec apud teſtatorem, quia in tali relicto in perſonam certam ſingulariter non habet affectionem,ſed ad genus perſonæ, id eſt qualitatem paupertatis,vel pietatis,quæ vna & eadem eſt.ita in ſimili propoſito adducit idem Bald.in l.poſt mortem,colum fin.ſub numero 10. C. de fideicommiſſ. quem ibi Raph. & Caſtren.ſequuntur; licet hoc dictum Bald.in illa quæſt.ibi propoſita habeat contradictores, tamen ſua dicta,& ſuæ rationes ibi optime conferunt, & adaptantur noſtræ quæſtioni,& bono ac recto ſenſui non poſſunt tergiuerſari,in eo maxime quod Bald.ibi dicit, quia teſtator in certam perſonam ſingulariter non habet affectionem, ſed ad genus perſonæ, id eſt qualitatem paupertatis,vel pietatis,quæ vna & eadem eſt, idem de ſolo fauore pietatis per Bald. in l. ſi quis ad declinandam. in princ. columna prima. C. de epiſc. & cler. idem de cauſa finali & mentem teſtatoris videri eſſe rationem paupertatis per Alexand.conſilio 109.colum 2.ſub num.7.verſic. ſed vbi nullæ.lib.7.eadem conſideratio per Bald.in l. poſt mortem.colum.fin.ſub num.10. C.de fideicommiſſ. Ego facio neceſſariam illationem, ſcilicet quæ quidem pietas vna & eadem eſt & in virgine paupere, & in vidua paupere, maximeq; data proprietate ſermonis ipſius teſtatoris,& in vidua, quæ & ipſa dicetur prima vice nupta de bonis teſtatoris,vt tenet Dec.d.rubr.num.4.C.de ſecun. nupt.

Veruntamen ad commodum huiuſmodi relictum conſequendum nubendo † in concurſu æqualis paupertatis, vel æqualis periculi pudicitiæ, virgo viduæ præferri deberet, cum virginis nuptiæ magis ſint fauorabiles per not.in auctent.cui relictum.C.de indi.vidui.tollen.in rubr.& totum tit.C.de ſecund.nupt. Caſtr. dicto conſilio 308.ad finem,libr.primo,ita fauorabilior,& habens maius priuilegium præfertur l. Titio vſufructus. §.primo, de condition. & demonſtrat. & ibi not. Imol. hoc enim caſu ſententiæ Bald.in dict.proœm.de cr.num. vigeſimoquinto, & ſequ. cum duntaxat exiſtimarem eſſe locum.

72

73 Item in † relicto certę quantitatis pecuniarum diſtribuendo in maritandis tot puellis pauperibus natis ex conſanguineis teſtatoris, pauperiores quidem puellas natas ex agnatis teſtatoris etiā vlteriores gradus puellis natis ex cognatis præferendas eſſe ex facto reſpondit Alben.conſilio ſexageſimonono, proponitur in facto,iuribus,& rationibus.vt ibi per eum, quatenus dicat pauperiores puellas præferendas eſſe. intellige id verum eſſe,ſi teſtator expreſſerit pauperiores vel ſimpliciter mandauerit per hæredes dotari puellas pauperes ſuas conſanguineas, quia intelligi poteſt de pauperioribus, per

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

l.ſi quis ad declinandam.§.ſi autem ampliores. C. de Epiſcop.& Cleric.& §.ſi quis in nomine.in auctẽ. de eccleſ. tit.ul. per Dec. conſilio ſeptuageſimoſecundo, ſub numero tertio, ſecus ſi diceret puellas pauperes eſſe maritandas ad electionem executoris quia poſſet eligere pauperes, dummodo tales ſint, etiam quòd aliæ reperirentur pauperiores, per l. cum quidam. de legat. ſecundo. tradit Bald. in repetitio. l. primæ, numero trigeſimo primo, verſic. item quæritur. C. de ſacroſanct. eccleſ. & in l. id quòd pauperibus. numero trigeſimoquarto, de
74 epiſcopis & cleric. † Quatenus etiam dicat nobilem aliquas facultates habentem cum pluribus filiabus ad nubendum dici pauperem. & ſuas filias pauperes ideo eis tanquam pauperi in ſubſidium filiarum de bonis eiſtribuendis inter pauperes dari poſſe, tenet Bald. in dict. l. ſi quis ad declinandam. columna tertia, ſub numero quinto, verſicul. circa tertium. quia onera dotandi ſunt onera nimis magna dicit Alexand. conſilio 74. colum. ſecunda, numero ſexto, lib. quarto, intellige & hoc niſi teſtator mandauerit aliquam paruam quantitatem pecuniarum, vel patrimonium paruum diſtribui in maritandis pauperibus puellis, non poterit diſtribui puellis nobilibus, licet pauperibus, quia de nobilibus non videtur ſenſiſſe teſtator ex tex. ibi tam modica. not. Angel. in l. ſed & ſi ſuſceperit. §. primo. ff. de iudi. facit text. in l. quidam in teſtamento de legat. ſecundo, ibi aut ex magnitudine eius pecuniæ, aut ex mediocritate facultatum, quas teſtator reliquit, & text. in l. ſi filiæ. de legat. tertio, ibi ex dignitate, ex facultatibus, præſumptio enim habetur tam ex rei legatæ, quàm ex legatariorum ipſorum qualitate, vel conuenientia, dicit gloſſ. fin. in l. quæſitum. §. fin. de fund. iuſtruct. & per Bald. in l. Titia. in princip. de lega. ſecundo, ſolent autem Docto. quære-
75 re de his agentes, † quis pauper, vel nobilis dicatur, & probetur, in ſpecie de pauperibus virginibus maritandis, quę ſint pauperes executor teſtamentarius arbitrabitur & ſi male arbitrabitur, recurritur ad iudicem per l. primam, de legat. 2. & l. hæreditas in fin. de petitio. hæred. dicit Bald. in auctẽ. præterea. numero quarto. C. vnd. vir. & vxor. ſic arbitrio iudicis relinqui quis dicatur pauper operi ſuo oportunis concordan. aggregatis ponit Menoch. de arbitr. iudic. libro ſecundo. centur. prima, caſ. 65. numero ſeptimo, quis dicatur nobilis ponit caſ. 67. quia tales dici poſſunt diuerſis qualitatibus & conditionibus perſonarum ſe eorum, & reſpectibus inſpectis ideo eorum cognitio remittitur iudicis arbitrio, Alexand. conſilio 126. colum. ſecunda, numero 9. libr. quarto, Marſil. in l. quæſtionis modum. numero 9. de quæſtio. vbi caſus alios, quot quòt, credo, ſibi ſuccurrerunt inter legendum libros recollegit, itidem & aliquos in vnum collegit Tiraquel. in l. ſi vnquam. verſi. omnia. numero 28. 29. 30. 31. de reuocand. donation. qui & ijdem caſus Iacobo Menoch. non tam laborioſum quàm ſubtile & perutile opus dicto titul. de arbitr. iudi. edendi materiam in toto iuris corpore ſparſam præbuerunt, idem de qualitate perſonarum & locorum in paupertate conſideranda per Bero. conſilio 76. ad finem, numero decimotertio, lib. tertio, & conſilio 120. numero decimoquinto, lib. primo, vbi hac ratione qualitatis diuerſæ perſonarum nobilem in bonis habentem quinq; millia pauperem, ruſticum vero habentem in bonis centum diuitem cenſeri tradit, idem declarando tenet Bello. conſilio decimoſexto. numero quinto, ſexto, & per totum. & Riminal. Seni. conſilio 109. numero ſexto, & ſequent. & de his Tiraquel. de pia cau. in præfati. colum. 10. in prin.

76 Poſtremò aduertenda eſt † diuerſitas caſuum legatorum dotium à parentibus factorum filiabus diuerſos effectus afferentium, nam quandoque dos eſt promiſſa genero, & poſtea legatur filiæ, quandoque eſt data marito, poſtea eſt legata filiæ, quid ſi data ſit in quantitate, & legata eſt in ſpecie, vel econtra, quandoque eſt legata in teſtamento poſtea vel in minori quantitate, vel in diuerſa re data eſt, & ſoluta per ipſum patrem teſtatorem, vel per extraneum, pro iſtorum reſolutione breuiter ad eas text. gloſſ. Barto. Bald. Caſtren. Imol. Alexand. & Iaſ. in l. huiuſmodi. §. cum pater. de legat. primo, textus Bartol. Alber. Caſtrenſ. & Cuman. in l. cum pater. §. pater filiæ. de legat. ſecundo, text. Bald. Salyc. & Iaſ. in l. filia. legatorum. C. de legat. text. & Salyc. in l. cum pater. de iure dot. Roman. conſilio 253. videamus. Bero. conſilio 47. numero quinto, lib. ſecũdo, Gabri. Eugub. conſilio 129. Campeg. tracta. dot. part. prima. in quæſtio. 36. Pariſ. conſi. 61. numero 28. 37. 38. lib. ſecundo, Tiber. Decia. conſilio ſeptimo. lib. ſecundo. Sed ſi † pater nihil de- 77
derit in dotem filiæ, & ei in teſtamento reliquerit iure inſtitutionis ducenta, vt aſſerunt data in dotem, ex hoc relicto filia nullam habet actionem & tanquam præterita poſſet dicere teſtamentum nullum, Bald. conſilio
78 386. quidam M. deceſſit. in princip. lib. quinto. † Et filia pro creditrice etiam de pecunijs paternis deſcripta in monte Florentiæ pro certa quantitate ſibi ſoluenda adueniente nubili ætate cui etiam pater legauit ſimpliciter in teſtamento, poteſt quidem conſequi & dictum creditum montis, & legatum dotis, reſpondit Capra conſil. 72. ad fin. in vlti. quæſt.

SVMMARIVM.

1 *Præceptum teſtatoris nullum eſt quo libertas matrimonij impeditur, quod leges fauore perſequuntur ob publicam vtilitatem liberorum procreandorum, declarando vt ibidem.*

Et quando valeat præceptum teſtatoris ne puella nubat, dic vt ibi.

Conditio matrimonio impoſita an & quando valeat reſpectu temporis. vide verb. præceptum teſtatoris inducens.

2 *Præceptum teſtatoris inducens omni tempore viduitatem nullum eſt et regitur, at reſpectu certi temporis limitati valet, & contrafaciens puella priuatur hæreditate, & quæ dodicatur contrafeciſſe dic & declara vt ibi.*

3 *Minor an reſtituatur in integrum aduerſus priuationem hæreditatis à teſtatore inflictam, non parens præcepto ipſius & quòd reſtituitur ſecundum Aret. intelligendo & declaran. vt ibi per auct. non tamen reſtitueretur ſi fuiſſet in mora & dolo non parendi, & vt latius de materia hac diſcutitur vt ibi cum ſeq.*

4 *Minor & eccleſia non reſtituitur conueniens præcepto teſtatoris propter dolum etiam in omittendo.*

5 *Teſtator poteſt prohibere hæredem ne petat reſtitutionem in integrum ex perſona defuncti, vel ne quid aliud quod officio meo ſiue id expeditur.*

6 *Præceptum teſtatoris factum filiæ vel nepti ne nubat valet quando eſt reſtrictum ad perſonas certi loci, vel certæ familiæ, vt ne forenſibus nubat & ei qui non ſit ſui municipij vel de tali caſata modo ibid. honeſte poſſit nubere.*

Et quod non euitaret pœnam ſi nuberet vni effecto ciui vel de familia reſcripto principis vel alio ciuili & legati modo ibid.

Quid ſi in municipio non reperiatur dignus ſuis nuptijs vel quia eſſent conſanguinei in gradu prohibiti, dic quod cui velit poteſt impune nubere, nil operante hoc in caſu diſpenſati, & quare num. 7.

8 *Impoſſibile illud dicitur & reputatur quod obtineri non poteſt niſi per viam diſpenſationis.*

9 *Præceptum negatiuum factum filiæ ne contrahat matrimonium niſi cum mercatoribus & contrafaciens priuat eam hæreditate ſolum ei legitimam relinquens, valet, adeo vt primo marito mortuo non niſi alijs mercatoribus nubere poterit vigore præcepti negatiui.*

10 Præ-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

10 *Præceptum testatorn ne nubat sine consilio alicuius pone matris, patrui, vel fratris valet adeo vt tale consilium est requirendum alias priuatur hereditate, vel pœna committitur, non tamen consilium id erit sequendum si nolit.*

Ampliatur etiam si verba sint multiplicata vt de voluntate, consensu & consilio, cum solum accipiatur & attendatur verbum consilium. ibid.

11 *Negatiua consilij nõ requisiti pro rubendo ad quod tenebatur nubere volens sub pœna est probanda ab eo qui negat non fuisse requisitum consilium, & quomodo casu faciliter negatiua ea probari possit ibid. dilucidatur.*

Secundum aggredior interpretationem circa præcepta aliqua testãtium, qua quidem expediam solutiones dubitationum quarundam, quæ magis vsu contingibiles visæ fuerint ordinem præmissum sequendo.

DVBIT. I.

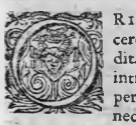

RITVR ex præcepris, quæ testatores facere solẽt filiabus, vel alijs puellis, hæreditate vel legato honoratis, ne nubant intra certum tempus earum ætatis, nec personis certi loci, vel certę conditionis, nec fine consensu, licentia, voluntate, cõsilio, certarum personarum pœnas priuationis hæreditatis, vel legati, & similes apponendo. super quibus primo dicendum est talem & tantum esse fauorem à legibus matrimonijs propter vtilitatem publicam ex libe-4
1 rorum procreatione, quod † conditio vel præceptum testatoris nullius est momenti, & reijci debet quando ex eo libertas matrimonij tolleretur, vt quia puella prohibita esset nubere certo modo vel non habendo cui honeste & commode nubere posset, vel iussa nubere indigno, vel arbitrio & voluntate alterius nubere, qui posset nunquam arbitrari & velle, per l. filiæ suæ. in princip. l. cum ita legatum sit, in vltimo respon. & l. hoc modo. & l. cum tale §. rescriptum, §. Meuiæ. & l. mulieri. de conditio. & demonstration. & doctor. ibi, & in l. turpia. §. primo, de legat. primo, Ang. Aret. tractat. testan. gloss. 66. num. 2. 3. Corn. consil. 105. in fin. lib. secundo, posui supra lib. secundo, interpreta. 2. dubitat. 2. solut. 2. versi. 18. ponit Tiber. consil. 13. numero 9. cum sequent. lib. primo, Ioan. Baptist. de Plot. inter consil. matri. consil. 87. num. 11. & sequent.

Deinde autem & econtra, ne puella nubat, valet testatoris præceptum restringens generalitatem temporis, locorum, personarum, & arbitrij alterius, vt singula hęc nunc probabo per doctr. Bar. in l. sed si hoc. §. fin. de condit. & demonst.

2 Namque si conditio † inducens viduitatem in omne tempus non valet & reijcitur, valet tamen respectu certi temporis appositi Bartol. & Imol. in dicto §. fin. & in l. mulieri. sub numero quinto, eod. vt quòd talis puella non debeat nubere intra suæ ætatis 25. ann. valet præ-5
ceptum, & contrafaciens hæreditate priuari debet, contrafecisse enim dicitur contrahendo tantum per verba de præsenti matrimonium, eiusque consummationem per copulam carnalem expectando post dictum 25. ann. ita ex facto respondit Aret. consil. 67. colum. 2. versic. venio ad primum.

Vbi in col. 4. vers. venio ad quartum. mouet dubium 6
3 pulchrum & difficile secundum eum dicentem in eo si malle ab alijs doceri, quàm alios docere, † an. s. minori competat restitutio in integrum aduersus dictam priuationem hæreditatis à testatore inflictam contra ipsum minorẽ non parentem suo præcepto, & aggreditur dubium illud plene discutiendo argumentis hinc inde illatis, & demum concludit huic puellæ sic contauenienti tali præcepto testatoris ratione minoris ætatis concedi restitutionem in integrum aduersus priuationem hæreditatis sic per eam incursam inducendo. l. tertia. §. & si hæres. ff. de mino. & l. Iulianus. §. fin. ex quibus causis. maio. & l. post legatum. §. ætati. ff. de his qui. vt indi. & doctrin. Bald. in l. pupillorum. numero quarto. C. de repud. hæred. sua dicta referendo & amplando sequitur Ruin. consil. 199. numero quarto, quinto. Et hoc posset procedere, vbi minor incideret in pœnam priuationis relictorum negligentia, & lapsu temporis à testatore prę fixi. dicto. §. si hæres. ita Bartol. in l. secunda. colum. fin. num. 13. C. in quib. cas. in integr. restit. non est necess. vel negligendo & omittendo, quo casu conseruaretur ille sus etiam absque restitutione. Castr. consi. 47. vltra ea. quæ superius. in princ. lib. secundo.

Secus autem dicendum est quãdo minor esset in mora & in dolo non parendi præceptis testatoris & sic contra fecerint, quia tunc non restituitur, vt multifariam ostendit Aymo consilio 193 columna prima, & sequent. ita vt odiosus testatori, & delinquens reijcitur à beneficio restitutionis in integrum, per l. auxilium. §. in delictis. & leg. si ex causa. §. nunc videndum. & §. in commissum de mino. tradit Bald. in dict. l. pupillorum. in fi. & Matheus Feliciani inter consil. Castrens. consil. 259. colum. fin. lib. primo, late sequitur Paris. consilio 19. numero 83. & sequent. lib. secundo, ita partem istam denegandæ restitutionis minori non parenti præcepto testatoris defendere plene assumpsit Cephal. consilio 356. per totum, vt ibi per eum, fatetur & Aretin. dicto consilio 67. colum. sexta, sub versic. quinto & vltimo, quod † propter dolum etiam in omittendo non datur restitutio in integrum minori vel ecclesiæ contraueniendi testatoris præcepto, & pro formali decisione quæst. quæ prius fuit Baldi in dict. l. pupillorum. in fin. eum allegat Aymo dicto consilio 193. colum. secunda, versicu. sed in terminis præterea dicerem, multum parce fore procedendum in concessione restitutionis in integrum minori, vel alij aduersus præcepta & voluntates testatorum, cum eas non obseruare impium & iniquum reputatur etiam prohibere de danda, vt l. contra. C. de testam. manumi. l. prima, de sacrosan. eccles. l. apud celsum. §. præterea. ff. de do. ma. excep. & l. fin. in fin. commun. de leg. ibi vt ex omni parte, omnique studio, in quod semper properamus, ad effectum perducantur vltima elogia defunctorum, & legitimum finem sortiantur, & dicit Angel. consilio 168. testator, colum. secunda, in principio, ne quidem impium, vel iniquum quidpiam sequatur, silent specialia priuilegia restitutionum. l. sciendum, ex quibus causis maio. l. quod si minor. §. primo, de minor. ibi. sed ad bonum & æquum redigenda sunt, ac ibi gloss. & Doctor. huc bene tendunt in specie scripta per Fulgos. consilio 61. colum. fin. versic. cæterum quod restituatur, eo etiam accedẽte quòd non debemus vnum altare discooperire, & aliud cooperire ex illo tex. Bartol. numero quarto, & alij not. in l. assiduis. C. qui pot. in pign. hab. & magis proprie etiam accedente quòd † testator potest prohibere hæredem ne petat restitutionem in integrum ex persona defuncti vel ne quid aliud quod officio mero iudicis expeditur, tenet ita prius dicendo quòd cessat æquitas prætoris, Bartol. in l. licet. columna prima, in fin. verficul. idem potes dicere. ff. vt l. legat. nom. ca.

Item & secundo † testator restringens sead personas certi loci, vel certæ familiæ valide præcipit filiæ vel nepti, ne nubat forensibus, & alicui, qui nõ sit oriundus & ciuis sui municipij, vel qui non sit de tali casata, & familia. dummodo ibidem honestè nubere possit, l. cum ita legatum sit, & l. hoc modo. de condition. & demonstration. l. prima, & secunda. C. de instit. & substitu. & l. prima, de his quæ pœ. nom. adeo quòd hæc nubenda nõ euitaret pœnam amissionis relictorum, & spreti præ-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

cepti, testatoris, si nuberet vni effecto eius, vel de familia
rescripto principis, vel alicui ciuili & legali modo, vt late
in vtranque partē arguendo probat, & concludit Fulgos. dicto consilio 61. domina Catharina, ex inde incidi-
7 mus in aliam resolutionem, quòd † si in municipio vel
in familia non reperiatur aliquis, cui talis mulier nubere honeste & commode possit, quia omnes vel sunt nuptijs suis indigni, vel sunt consanguinei in gradu prohibiti ad contrahendum secum matrimonium, tunc im- 11
pune posset alijs nubere relecta conditione, & præcepto huiusmodi vti matrimonij impeditiuo dicta l. cum ita legatum, & dicta l. hoc modo. cum allegat. & in terminis Abb. consil. 65. & primo. colum. tertia, in princip. lib. secundo, Ioan. Baptist. Plot. inter consil. matri. consilio 87. numero 9. & 18. Nec habenda esset ratio quòd possit obtineri à summo Pontifice dispensatio contrahendi matrimonium cum consanguineo aliquo alias digno, quia conditionis huiusmodi, & præcepti verba sunt intelligenda naturaliter & non ciuiliter nec ficto & dispensatiuo modo. l. ii ita quis in testamento. §. fin. de legat. secundo, cum concordant. ibi in gloss. & ibi Bart. & alij, & Bartol. & Bald. in l. fin. C. de his qui ven. æta. Dec. consilio 541. colum. tertia, numero 13. versic. secundo dato. & numero decimoquarto, & in specie Curt. Iun. consilio
8 54. colum. quarta, & sequent. numer. 13. 14. † illud enim reputatur impossibile, quod non potest obtineri nisi per viam dispensationis not. Gemi. in cap. gratia. colum. penultima, numero nono, de rescript in sexto, & Ioan. Baptist. Plot. dicto consilio 87. numero decimo, inter consil. matri.

Testator & tertio personarum generalitatem restrin-
9 gens † potest iubere filiæ quod matrimonium non contrahat nisi cum mercatoribus, & si contrafecerit eam priuare hæreditate, & solam legitimam relinquere potest, ita non metu pœnæ perdendi de proprio, sed non consequendi lucrum valet hoc præceptum, vt in specie tradit Oldrad. consilio decimosexto, thema tale est, Titius habens. columna secunda, in prima quæstio. comprobat Iaf. in l. Titia. in princip. colum. quarta, versiculo. capio gloss. de verbor. oblig. & concord. Felin. Guli. Bened. & Dec. allegando Aym. consilio 80. numer. 11. & quia tale præceptum verbis negatiuis est conceptum, mortuo primo marito ex mercatoribus accepto, ista mulier secundo & semper nubere volens, non possit nubere nisi mercatoribus, vt per Oldr. in dicto consil. 16. colum. secunda, in prima quæstio. ad finem, sequitur Felyn. in capit. fin. colum. fin. in penult. fallen. de pa. & treu. ampliando firmat Tiraquel. in l. boues. § hoc sermone. in 7. limita. numero primo, & sequent. & hoc propter vim sermonis negatiui vt ibi per eum & Dec. consilio tertio, num. quarto, consilio 581. numero octauo, in l. 1. numer. 14. C. de pact.

Vltimo alterius consensum, voluntatem, & arbitriū
10 restringendo solum consilium, testator † potest mandare filiæ ne nubat sine consilio suæ matris, vel sui patrui, vel fratris sui, & consilium hoc nubere volens requirere debet, at sequi non tenetur, vt in materia consilij ab alio requirendi tenet Bald. in rubr. numero sexto. C. de exercito. & instito. & Bartol. in l. prima. § si plures. colum. quarta, sub numero sexto, versic. vt ergo liquet. ff. eo. & Abb. in capit. cum olim. colum. secunda, de arbitr. & in capit. venerabili. colum. fin. de offic. delegat. in eo casu, quòd ab eo qui alias potest contrahere, vel actum facere debet requiri consilium eius qui aliter non est particeps in actu, ita in specie firmant Ioan. de Ana. consilio 15 versic. his non obstantibus. & ibi Bologni. in addi. & plene Castrens. consilio 300. videtur dicendum colum. prima, lib. primo, Deci. in l. 1. nume. tertio. ff. de offic. assessor. & late comprobat Aymo consilio primo, columna secunda, versic. solum superest, vbi defer-

dit etiam si verba sint multiplicata de voluntate, consensu, & consilio, quòd cætera verba reijciuntur, & remanet verbum consilium, quòd licet non sequi, tamen requiri debet pro conditione appositā per testatorem, vt etiam pulchrè probat Ruin. consilio 126. colum. secunda, numer. 6. libr. secundo, & Cephal. consilio 320. numero 42. & sequent. ita quòd non requirens tale consilium, & nubat, priuatur relicto, vt ibi per eum & alios in locis allegat. Sed quis † debeat probare negatiuam hanc, non requisito consilio nuptias fuisse contractas siue contra præceptum testatoris. Facilis quidem est responsio, onus probandi huiusmodi negatiuam incumbere actori, & ei, cuius intentio & fundamentum est illam nuptam non requisito consilio fuisse priuatam hæreditate per hoc deuoluta ipsi agenti, vt talis communis & infallibilis est regula Ang. in l. veteribus. columna penult. in fin. ff. de pact. Bartol. in l. in illa numero quinto, de verborum obligation. & ibi alij Dec. consilio 534. numero quarto, cum alijs pluribus ex professo collect. per Herc. Perusi. de proba. nega. numero secundo, tertio, quarto, & in specie onus esse probandi talem negatiuam eius, qui agendo dicit consilium non esse requisitum in nuptijs, & sic contrafactum præcepto testatoris, tradit Bart. consilio 137. statuto communis Gualdi. numero quarto, versic. super quarto. Salyc. in auctē. hoc amplius. numero quinto, in 8. quæstio. C. de fideicommiss. & Aymo dicto consilio primo, numero septimo, allegando Corn. in pluribus consil. præter allegan. per eum allego in terminis eundem Corn consil. 105. colum. penult. versicul. nam qui se fundat in negatiua. lib. secundo, & Gozad. consilio 34 colum tertia, numero decimo & Ioan. Baptist. Plot. dict. consil. 15. numer. primo, secundo, inter consil. matrimo. Huius autem se fundantis in negatiua eius probatio forsan non ita erit difficilis in coarctando eam loco & tempore, quia quo tempore illud consilium debeat requiri determinat in ipso actu dum tractatur de celebratione & conclusione eius, Bal. in d. rubrica C. de exercito. & instito. numer. sexto, in fin. per capit. cum in veteri. de electi. quòd consilium præcedat placet Alexand. in l. si quis mihi. § iussum. column. fina. numer. decimoquarto ff. de acquirend. hæred. post Roman. ibi numer. septimo. Vnde negatiua ista probari poterit per absentiam debentis præbere consilium loco & tempore tractatus & conclusionis actus, vt adducit Aym. dict. consil. primo, num. 9. & per non contradictionem partis vt ibi etiam numer. 11. ita quando altera pars non contradicit, non opponit de affirmatiua, videtur fateri negatiuam ipsam, vel remittere eius probationem, comprobat Hercul. dict. tract. proba. nega. num. 111. veritas enim apparet eius, quòd nō reuocatur in dubium dicit Bald. consil. 466. ad intelligentiam. colum. 2. num. 4. lib. 5. Dec. consil. 7. colum. 2. versi. 1. de fide. facit Rom. in d. § iussum. in fin.

SVMMARIVM.

Testator prohibens simpliciter hæredi ne aliquid petat quomodo id intelligi debet, vide verb prohibitio à testatore.

1 *Prohibitio a testatore facta hæredi vel legatario simpliciter ne aliquid petat, intelligitur de ea quæ fit de facto, & non quæ de iure fieret.*

Bart. contra quod etiam de ea quæ fit de iure in vltimu. §. voluntatibus, & vide concordiam per auctorem. ibid.

2 *Prohibitione quis molestet simpliciter facta ne inquietet vel turbet differt ab ea, ne simpliciter petat. vt ibi pulchrè declaratur.*

3 *Prohibitio facta filiæ cui debetur legitima iure naturæ de centum, ne amplius de bonis suis ratione legitimæ petere possit, an alio quocunque iure non officit quin filia possit petere*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

petere ſupplementum legitimæ cui onus aliquod non impoſuit, reiecta tali prohibitione, & dotem maternam ſibi etiam debitam, & latius vt ibi.

4 *Teſtator non poteſt imputare debitum ſuum in legitima debita filio niſi ſit morte patris confirmatum vt donatio facta a filio.*

5 *Prohibitio etiam non tollit beneficium l. hac edictali. C. de ſe cun. nupt. filio contra nouercam.*

6 *Prohibitio facta hæredi vel legatario cui teſtator erat debitor propter fideicommiſſum ne plus habeat vel petat, & quòd ſit tacitus & contentus relicto, nil operatur quando fideicommiſſum peti poſſit ex alio teſtamento debito, cum non cenſeatur remiſſio non viſis verbis dicti teſtamenti quicquid Ruin. in vno loco dixerit, & quare dic vt ibi latius. & nu. 7.* 1

7 *Bona fideicommiſſo ſubiecta non veniunt in diſpoſitione teſtatoris ſed ea ſolum de quibus ipſe diſponere poteſt.*

Nec feudalia vel liuellaria.

8 *Prohibitio ne amplius hæres vel legatarius petere poſſit & quòd ſit tacitus & contentus inducit compenſationem creditorum legatarij vel hæredis cum legato ipſo ſic agnito, & an domina petere poſſit vt in re emphyteutica & in alio ordine ſuccedendi & an & quando petere poſſit quod eſt extra corpus hæreditarium, conſideran. eſt modus clauſulæ, quando ſimpliciter ſit prohibitus quòd plus non petat. Quid ſi verbum amplii in bonis vel de bonis & vt ibi diſcutitur, & an quando dos materna peti per filium poſſit de materia hac latiſſimè vide ibid. cum ſeq.*

9 *Dictio de, ſignificat ſeparationem, vnde dicendo ne petat de bonis non includuntur altera quin peti poſſint.*

10 *Prohibitio facta filiæ vnius grauati dotare certa ſumma ex teſtamento grauantis cui peruenerit hæreditas vel pars grauata fideicommiſſo vniuerſali vel particulari ſeu legato particulari, ne plus petat ſed ſtet tacita & contenta. cenſetur & ipſa grauata fideicommiſſo, vnde in reſtitutione non poteſt detrahere legitimam & trebellianicam cum eas patris habeant imputare in dotem relictam, & prohibita cenſetur etiam treb. ex perſona ſua, idemque & falcidia ex legatis particularib. per d. clauſulæ de plus non petendo & vt ibi latius declaratur.* 2

10 *Clauſula de plus non petendo ſed quod ſtet tacita vel tacitus dote vel alio relicto, quid importet, & de natura d. clauſulæ. vide ibi & de materia latiſſimè per totam aubitationem ſecundam interpre. ſecundæ lib. 4. huius clauſulæ diſcutitur.*

11 *Prohibitio facta filiæ vel alij inſtituto & inſtituta in re certa alio vniuerſali hærede inſtituto vacante hæreditate per repudiationem vel alio modo cum clauſula, ne plus petat licet ſtet tacita & contenta non impedit quin in tota hæreditate ſuccedat accreſcendi iure quod eis tolli non poteſt per d. prohibitio.*

Fallit in duobus caſibus vt per Alci. de quo ibi. & hac apparente manifeſtiſſima voluntate teſtatoris ibi.

Fallit & tertio quando alias ſine. dict. clauſula eſſet dubium de admiſſione talis prohibiti, quia tunc ſtat prohibitio. ibidem.

12 *Clauſula de plus non petendo adiecta legato certæ rei ſiue ſit in eadem vel diuerſa ſcriptura an huic legato ſint conformia vel difformia alia legata eidem legatario facta, et an verbo generali ſit concepta impedit petitionem aliorum legatorum. ſ. conformium.*

DVBIT. II.

MVLTIPLEX, & varia ſuboritur ex ſolita clauſula teſtamentorum, volēs & iubens eum, vel eam ſtare tacitum & contentum, vel contentam & tacitam tali relegata, & amplius nō debere, nec poſſe petere, habere, vel conſequi, & prout diuerſis & ampliorib. verbis concepta eſt, ita exinde plures dubitationes inſurgunt, quæ diuerſas pariter recipiunt interpretationes in ambiguis omnino neceſſarias l. in his quæ de condit. & demonſt. quia dictæ clauſulæ verba ambigua dicuntur. Roman. conſil. 277. non eſt dubium. colum. 1. verſic. reſpondeo quomodo autem debeant interpretari verba talis clauſulæ, p formulis eius diuerſis pro diuerſis q; rerum accidentijs & caſibus videndum eſt.

Namque primum aliquando † teſtator prohibet ſimpliciter hæredem vel legatarium petere aliquid, ſane intelligitur de petitione quæ ſit de facto, & ſine iuſtitia, non autem de ea quæ ſit iure, ita de moleſtatione facti & non iuris ſentire cenſentur huiuſmodi prohibitiones teſtamentariæ ſaltem ſub forma ſimplicium verborum per alleg. à Pariſ. conſilio ſexageſimoquinto, colum. penult. numero vigeſimoprimo, libro ſecundo, & Barb. conſilio quinquageſimonono, colum. penult. libr. primo, cum ſimilibus allega. interpret. præceden. dubit. 10. verſic. ſupereſt & illud, cum ſeqnent. Aduertas contrarium dictum Bartolum in l. licet. verſ. oppoſ. dicitur hic. ff. vt lega. nom. cau. & in l. Mutius. colum fina. numero ſeptimo, de conditio. & demonſtratio. dicentis quòd illud non petere intelligitur in vltimis voluntatibus, quòd iure non petat, equidem pro concordia & reſponſione dicerem, quòd Bartol. loquitur in materia prætoriæ cautionis præſtandæ de legatis, vel fideicommiſſis ſoluendis, quæ ſi à teſtatore remittatur, vt remitti poteſt, quòd non petatur per dictam l. licet. ſi petatur de facto & non in iure, non dicitur contrauentum, quia talis cautio vere non petitur & præſtatur, niſi iure, ergo eam non petere iuſtam per teſtatorem intelligitur non petere, quòd iure non petat, ſic ex poſtulante ſubiecta materia ſecundum quam aliquando intelligitur de moleſtia & petitione iuris, probat Crot. conſilio 212. numero vigeſimoquarto. Præterea † differentia eſt inter prohibere ne moleſtet ſimpliciter, inquietet, vel turbet, & prohibere ne petat ſimpliciter, quia prohibere ne moleſtet, verificatur facto ipſo moleſtationis, inquietationis, vel turbationis extraiudicialiter per allega. à Pariſ. & alijs ſupra & etiam iudicialiter per alleg. ab Alexand. conſilio quinquageſimoſecundo, libro ſecundo. & à Felyn. in capitul. cauſam quæ. colum. antepen. de reſcript. prohibere vero ne petat, cum petens in pœnam incideret & obligaretur contraueniendo, verificatur cum petat in iure & in iudicio, & non extraiudicialiter, quia non petere ſic, ſed velle petere videtur per text. & ibi Bartol. & ali. in l. amplius. ff. rem. rat. habe. & glo. & Bart. in d. l. licet & hoc maximè in vltimis voluntatibus ſecundum Bart. ibi, ita & hoc verius & tenendum arbitror. 1 2

Secundo vbi † teſtator filiæ ſeu alij cui debetur legitima iure naturæ reliquit centum, & prohibet eam amplius poſſe aliud petere de bonis ſuis ratione legitimæ, ſeu alio quocunque iure, & filia agnouit & acceptauit hoc legatum, nihilominus talis prohibitio non tollit quominus legataria poſſit obtinere ſupplementum legitimę ſibi debitum in bonis teſtatoris eo quòd teſtator nō potuit apponere legitimæ talem prohibitionem, vel onus aliquod, § cæterum in auctē. vt cum de appel. cognoſ. & l. omnimodo. l. quoniam in prioris. & l. ſi quando. §. & generaliter. C. de inoffic. teſtam. & ibi expreſſe tradit Bald. num. 1. Saly. num. 6. 7. Iaſ. colum. 1. in ſecundo not. ſequitur concord. allegando Alexand. conſil. 69. colum. 1. in fin. lib. 1. conſil. 89. colum. fin. verſic. nec obſtat id. lib. 4. & Guid. Pap. in quę. 93. Pater in teſtamento, vbi facta diſcuſſione contrariorum per eum allegat. dicit quòd ita fuit iudicatum in camera conſilij, & Fabi. de Goichis in auc. nouiſſima. num. 107. C. eo. late probat Socin. conſ. 1. colum. 2. in 1. q. lib. 4. & Dec. conſil. 242. colum. fin. verſ. poſtremò. plene Ruin. conſil. 60. colum. 2. 3

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

num.4.5.lib.2. vbi tenet quòd talis prohibitio & onus quoad legitimam reijcitur, & quòd alia iura legatarij importât dispositionem & non modum, vt ibi exempla ponit, quinimò quoad legitimam dicta verba prohibitiua superflua dicit Card.consi.22.versad aliud respondeo. hoc autem adeo, procedit, quòd si filiæ fit debita dos matris, & legitima simul, relictum ei factum cum dicto præcepto plus non petendi, vt testamentum valeat imputatur primo in legitimam, quam demum filia habet sine onere, & potest consequi dotem maternam, tenet, li
4 cet confuse, Socin.consil.225.lib.secundo. quia in † legitima debita filio testator non potest imputare debitum suum, tradunt Cyn. & Salyc. in l.cum patrem. ad fin. C. de iure dot. nisi debitum sit morte patris confirmatum, vt donatio facta filio, hoc enim potest imputari in legitimam, Rom.d.consi.177.colum.2.in princ. rursus talis
5 ſ prohibitio non tollit filio contra nouercam beneficiũ l hac edictali. de secund.nupt. tenet Bald.consil.161.quidam mecum. lib.5.

6 Tertio quandoque † testator est debitor hæredis vel legatarij propter fideicommissum ex alio testamento debitum apponendo hæredi vel legatario præceptum prohibitiuum, ne plus habeat, vel petat, & remaneat tacitus & contentus relicto, non intelligitur prohibere, ne habeat & consequatur tale fideicommissum, late probat Dec.consil.425.colum.fin. cui addo Corn. consilio 212.colum.fin.lib.1. quia etiam agnitio huiusmodi relicti non impedit ius competens ex alio testamento, quin possit id obtineri non remissum, ita non visis & cognitis verbis huius testamenti in specie adducit Ruin. con- 9
filio 117.colum.penult.num.21.lib.secundo, cum etiam
7 non veniant in dispositione testatoris † bona fideicommisso subiecta, sed solum ea de quibus libere potest disponere per alleg. à Paris. consilio septimo, numero 9.lib. primo, nec bona feudalia, vel liuellaria, Riminal. Seni. consilio 131. numero duodecimo. licet, vbi illa verba ne plus habeat, vel petat, ad aliud testatoris debitum non possint referri, nisi ad fideicommissum, quod tunc, & fideicommissum ipsum non posse peti teneat Ruin. consilio 197. ad finem, lib. secundo. Hoc tamen in specie nostra tenendum non puto, sed magis quod ipse Ruin. dicit dict. consilio 117. numero vigesimoprimo, quia illud de dispositione relata necessario ad vnam rem, quòd hanc rem complecti censeatur, per l. fundus qui locatus. cum sequent. de fun. instruct. procedit quando testator disponendo esset vsus verbo vniuersali, vt si testator legasset fundum cum omni instrumento, ita Hiero. Cagnol. in rub. colum. fin. versi. considerabitis tamen si quis ius di. non obtemper. ita & Bald. in l. liberti libertæque. sub numero 28. C. de oper. libert. allegatus per Ruin loquitur per verbum vniuersale, ibi, quid ergo si filia cedit omnia iura &c. Vel dicendum est dispositionem relatam ad solam rem, hanc continere, habere locum quando talis comprehensio & dispositio potest depẽdere à sola voluntate disponentis, at secus est vbi requiritur etiam voluntas alterius remittentis iura sua, quia & iste in proposito agnoscendo relictum cum tali clausula prohibitiua, vt remittat fideicommissum sibi debitum, vel alia credita sua, necesse est quòd de his & de dicta clausula habeat notitiam & scientiam per l. de his. ff. de transact. & Bartol. & Doctor. in l. qui Romæ. §. duo fratres. in secunda quæstio. & sequent. de verborum obligatio. Ruin. dicto consilio 117. numero 21. ita & in simili specie probat Crot. consil. 317. numero 17. & sequent. addo Alexand. consi. 132. viso instrumento. col. fin. sub verſic. sed ita est. li. 2. qui dicit quòd debet apparere legatarium agnouisse legatum scienter.

Quarto maior vis est quæ tribuatur propositæ clausulæ de stando tacitum & contentum, & non posse am-
8 plius aliud petere quàm per eam inducatur † compensatio creditorum legatarij cum legato ipso sic agnito, cũ de huiusmodi compensatione plene tractauerim supra inter. præceden. dubitat. 6. sufficit ideo remisso ad scripta ibidem, quod autem nunc repeto hoc est, quòd bene inspiciantur verba dictæ clausulæ quia si dicat simpliciter, quòd non possit plus petere, vel habere, non habet aliam vim quàm compensationis in tollendo obligationem, & non dominia, vt in re emphyteutica, vel in alio ordine succedendi secundum Baldum in l. penult. C. de hæred. actio. & non tollit quin possit, non tamen per cohæredem id peti, quod est extra corpus hæreditarium etiam petendo contra hæredem dummodo non vt ab hærede, sed vt à possessore, declarat Bald. in l.2. colum. fi. numero 8. C. de iur. dot. si vero dicat in bonis, vel de bonis, vel in & super bonis, & hæreditate vel de hæreditate, vel pro omni & totò eo, quod petere & habere posset ex quocunque iure & causa, vel his simil. formulis, vt diuersam recipit declarationem & interpretationem, ita breuitatis gratia, diuersos & in pluribus concordes hos videas Doct. Bartol. in l. vt iurisiurandi. §. si liberi, colu. penult. & fin. ff. de oper. liber. in consil. 60. quæstio ista, numero 4. vbi iussus non plus petere de bonis testatoris, potest petere rem emphiteuticam, & dotem maternam, in emphiteusi concordantes allegando hanc opin. Bartol. tutiorem tenet Alexand. consil. vigesimo secundo, colum. 4. ver. tamen hoc quartum. lib. 5. in verbo. de bonis suis in dote materna, idem sequitur Capra consi. 62. numero 1.2. consilio 164. numero secundo, & sequent. & Iaſ. consi. 214. colum. penul. in 5. dub. lib. secundo, quando dicit de bonis suis, quia dicto † De, significat diuisionem id est separationem, sic non includitur ne petat de alienis, sequitur Bald. in d.l. liberti. libertæque, numero 28. ver. si autem testator diceret. C. de ope. libert. vbi subiungit secus esse si dixerit super bonis, vel super hæreditate, & in testamentis dicere in bonis, vel super bonis, idem est ac si diceret super hæreditate, vt Ang. consilio 181. A. fecit. ad fin. & Dec. in auct. præterea, numero decimotertio. C. vn. vir. & vx. & debita dicunt esse in hereditate, ideò videntur peti prohibita per dicta verba, Bal. dict. numero 28. sequitur Capr. dicto consilio 62. nume. secundò. Gui. Pap. decis. 93. ad fin. Ruin. consi. 79. colum. penul. numero 8. lib. secundo, Ang. Aret. tract. de testam. gloss. 60. in fin. Gabr. Eugub. consil. 85. colum. fina. idem prohibita peti videntur ex his verbis, non possit petere in bonis, vel super bonis, quia videntur tollere omne ius competens legatario vel filiæ. quod quacunque occasione haberet in bonis testatoris, per l. rem in bonis. de acqu. rerum domin. l. bonorum. § in bonis. de verbo. significat. tenet pract. Papien. in for. libel. quo pet. hæred. ex testam. in gloss. in omnibus. in fin. idem si dos materna est in quantitate, probat Bal. in l. quoniam nouella. ver. penult. C. de inofic. testam. Potest tamen talis prohibitus vendicare bona propria. quia aliquid non dicitur petere in bonis testatoris respondit Abb. consil. 88. ad fin. lib secundo, & vbi legatum est in specie & dos materna est in quantitate, talem clausulam etiam amplis verbis conceptam non impedire petitionem dotis maternæ, defendere nititur Bero. consil. 134. numero 9. & seq. lib. secundo, illa enim verba, non petere aliud intelliguntur iure hæreditario, vel tanquam filia non petere, sed non alio iure, & vt quilibet extraneus hæres suæ matris, ita Castren. consi. 193. super isto puncto, colum n. penult. ad fin. lib. secundo, & filiam sic prohibitam plus petere in, & de bonis paternis, cum verbis etiam generalibus posse petere dotem maternam, vt posset quilibet alius non filius, & contra quemlibet hæredem extraneum pluribus rationibus, & argumentis respondit Old. consi. 297. domina Stella, col. 2. & seq.

Quinto considera & nota propositæ clausulæ mirabilem effectum, & magni momenti, quòd si aliqua hæreditas

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

ditas, vel eius pars fideicommisso vniuersali in gratiam agnatorum masculorum vel particulari, vel particularibus legatis grauata peruenerit ad filiam vnius grauati cui ex testamento grauantis fuerit prouisum † quòd debeat dotari certa summa & quantitate dotis adiecta ipsa clausula, quòd debeat stare tacita & contenta dicta dote, & non posse plus petere & habere, cum exinde ipsa filia etiam censeatur fideicommisso grauata. l. peto. in princip. de legat. secundo, cum al eg. in meo consilio 110. columna penultima & fin. lib. primo, & supra libro præceden. interpreta. vltim. dubitat. 1. solut. 12. verfic. nono & sequent. & legitima Trebellianica q̃ filij grauati & patris dictæ filiæ sit imputanda in dictam dotem per not. in auct. res quæ. commun. de legat. & in l. quoniam nouella. C. de inofficio. testam. & in l. in quartam. ad l. falcid. sequitur ideo quòd dicta filia in restitutione dicti fideicommissi non potest detrahere vel retinere aliam legitimam & Trebellianicam, quia eas iam habet imputatas in dotem relictam, & quia per dictam clausulam intelligitur prohibita Trebellianica, etiam ex persona sua, vt probat Bald. consilio 170. quidam Nicolaus, colum. secunda, numero 4. 5. lib. quinto per not. in l. decem. ff. de fideicommiss. liber. licet hanc Bald. decis. non ponat pro constanti, Dec. consil. 242. ad fin. tamen fatetur ibi discedere ab ea esset facere gratiam aduersario, eã equidem probo æquiparando Trebellianicam & falcidiam, vt per Docto. in l. in quartam, & in prohibitione, in specie per gloss. & Docto. in auctẽ. sed cum testator. & in auct. sed in ea. C. ad l. falcid. verum sicut pariter in 12
soluendis legatis particularibus per dictam clausulam plus non petendi est prohibita falcid. per gloss. & ibi expresse Bald. ad fin. & Salyc. sequitur in l. cum patrem. C. de iure dot. & pro not. & menti tenendum etiam sequitur Ang. Aret. tract. de testamen. gloss. 88. numero 3. idem probat in Trebellianica Barb. consilio secundo. colum. secunda, versicul. præterea est aduertendum, lib. primo, allegando Imo. in l. prima. §. si ex fundo. ff. de hæred. instit. qui hoc dicit sub numero 65. ad fin. accedente quòd ex his verbis plus non petere ostenditur manifestissimã voluntatem testatoris colligari ex text. in l. quoties. §. si duo. ff. eo. dicit ibi Barto. dictam opinion. etiam probat Angel. consilio 148. dominus Quiricus, column. 3. quos Deci. præfert non vidisse sentire cum Baldo, ita ergo & in Trebellianca tenendum est, optime enim conferunt quæ scribit Corseu. tractat. Trebellia. §. 2. numero 6. vsque ad fin.

11 Sexto quandoque quis est † institutus in re certa clausula inserta, quòd remaneat contentus, & non posit plus petere, nec habere, & alius est vniuersalis hæres institutus, qui vel repudiat hæreditatem, vel aliter deficit hæreditate non adita, quæ vacans est, an clausula ista impediat ius accrescendi pro instituto in re certa. Non nona est altercatio & diuersitas inter Docto. vt per Bartol. & alios in dict. l. quoties. C. eo. Imo. in d. l. prima. §. si ex fundo. ff. eo. Iaf. consil. 8. colum. 8. & sequent. lib. 3. Franc. in cap. primo, colum. 15. & sequent. de testam. in sexto, & alibi Doct. iam & alibi sup. lib. secundo, interpret. 2. dubit. secunda, solut 2. verfic. decimonono testator, posui circa hæreditatem ex testamento contra dispositionem. huius nostrum. de regn. iur. testatorem non posse prohibere ius accrescend: secundum commun. opinion. Doct. per Curt. Seni. consilio 75. column. secunda, & sequent. & Vasqui. tractat. de succes. progres. lib. 3. de taci. subit. in præfat. numero 17. & sequent. perque Emanu. Costa in dict. cap. primo in 1. part. ver. in re certa, sub numero 14. de testam. in 6. verum & ita clausulæ nostræ sermonem non egrediendo in casu proposito, quando filia est instituta in re certa, & iussa amplius non petere hæredibus vniuersalibus institutis qui aliquo modo defecerint in tota hæreditate, tunc succedit instituta in re certa, non impediente clausula plus non petere, quia non intelligitur prohibere quominus petatur vniuersum quod obuenit iuris necessitate per dictã l. ius nostrum, & intelligitur rebus sic stantibus. id est, stantibus hæredibus vniuersalibus institutis, vt late declarando tradit Corne. consi. 31. colum. 3. & sequent. lib. 4. & Laur. Calca. consil. 33. ad num. 4. 5. 6. & per tot. & Ang. Aret. de testam. dicta gloss. 60. num. 3. dicit stante alio vniuersaliter instituto, & eo deficiente, dictam prohibitionem nihil operari secundum Bart. & omnes adeo sub eodem intellecturebus sic stantibus prohibitũ plus petere alijs deficientib. censeri vocatum ad fideicommissariam substitutionem tenere Bald. consilio 396. quidam habens vnum filium lib. 3. sic intelligit & Corn. consil. 118. colum. tertia, versi. præterea dicta clausula, lib. secundo. & ante per Barto. in dict. l. quoties. §. si duo. numero 5. de hæred. instit. & Alcia. in l. re coniuncti, numero 42. de lega. tertio, quoad duos casus exceptos ibi per eum, crederem in his bene requiri apparere manifestissimam voluntatem testatoris, iux. verba tex. in dict. §. si duo, potest excipi alius casus, quando alias sine dicta clausula esset dubius de admissione talis prohibiti, tunc addita ipsa clausula non admittitur. & stat prohibitio, Ruin. consilio 90. in fin. lib. secundo, præter eum probo, quia in dubio præualet prohibitio, & quid impediens Bart. in l. sufficit. de cond. indeb. Bald. in l. cætera. §. si duobus. de legat. primo, & in l. si qui posthumos. ad Sillan. Luc. de Pen. in l. si quis decurio. colum. fin. C. de decu. lib. 10.

Vlterius, vbi † clausula plus petere non possit adiecta fuerit legato certæ rei, an sit in eadem, vel in diuersa scriptura, an huic legato sint conformia, vel difformia legata aliarum rerum eidem legatario facta, & an verbis generalibus sit concepta clausula ipsa. Quæ quidem, vt ita respondeatur conformia, & non difformia legata alia censetur adimere, & eorum petitionem impedire. ff. conformium, Bart. in l. fideicommissa. §. si quis ita, per l. Paulo Calimacho §. primo, de leg. 3. Bald. in d. l. liberti, col. pen. num. 29. C. de oper. liber. Ruin. consi. 23. colum. pen. & fin. & consil. 33. num. 8. 9. lib. secundo, Ang. Aret. d. gloss. 60. num. 5.

SVMMARIVM.

1 *Comprehensa in legato & in dispositione in rebus & casibus non exceptis, magis firmata & declarata existunt.*
2 *Intellectus. §. fin. l. nam quod liquide de. pen. leg.*
3 *Exceptio semper excipit deprehendentibus, & operatur quandoque affirmationem, quando præcedit omnino negatiua, quando non affirmatiua operatur negationem.*
4 *Exceptio in aliquibus, in cæterũ regulam confirmare videtur.*
5 *Exceptio per testatorem facta ad diminuendum legatum et minus grauandum hæredem aut alium grauatum interpretatur latissime in fauorem talis grauati.*
6 *Exceptio in tantum potest esse ampla quòd in totum legatum vel dispositionem excludere potest, vt in legato generali excepto potere facto sub qua exceptione remanent eius accessoria.*
Et tollit omne dubium quod dispositiones habet circa dispositas, declarando vt ibi.
7 *Exceptio ad fauorem eius pro quo est facta huc tendit, quòd declarat & firmat regulam in casibus non exceptis sic, at eam non ampliat vt casus & res contineat quos alias non contineret sine ea exceptione, & vt de hac materia latius ibi & infra num. seqq.*
8 *Testator prouidens vni singillatim de specie vna, & alij in genere, ab ista generali prouisione species illa excepta videtur.*
9 *Exceptio facta à testatore, vt tale quid faciat, cum alias generaliter esset obligatus facere & id comprehensum*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

in obligatione generali operatur, vt nil aliud facere debeat.

Intellige & dic, vt ibi latissime de hac materia exceptionis, & sit & dicatur de regula, vel de genere, num.10.cum sequentibus.

11 *Exceptio facta de certa re venali operatur, vt alia venalia veniant.*

12 *Legatum mobilium quæ reperiuntur in capsis exceptis linteaminibus, vt sit exceptio de regula intelligitur de linteaminibus solitis stare in capsis.*

13 *Exceptio vt valeat & operetur exclusionem, declarationem, confirmationem & aliqualem ampliationem, debet esse clara & certa & congruenter discerni ab eo à quo excipitur.*

Et hæc tamen corrigit in exceptuatis & est contra dispositionem cui opposita est.14

15 *Correctio & mutatio voluntatis non præsumitur ideo reperitur in contrarium vehementer & clarior probatio.*

Voluntas vt mutetur & corrigatur non præsumitur, vide verbum correctio & mutatio.

16 *Exceptio in testamentis multipliciter potest apparere vel oratione, vel dictione exceptiua & exclusiua, & vt ibi, videlicet declarando, verbi gratia.*

Lego fundum excepto ædificio ibid.

Esto hæres ex semisse bonorum exceptis domibus meis, ibidem.

Omne fundi instrumentum lego excepto pecore, ibid.

Lego omnes res quæ domi habeo excepto argento, ibi.

Et de dictionibus exceptiuis. decimoseptimo. cum sequentibus.

17 *Dictio, præter, vbi est apposita, excludit id ad quod refertur.*

Et de tribus dictionibus exceptiuis, præter, nisi, & præterquam.

18 *Dictio solummodo est exclusiua.*

19 *Dictio salua, adiecta alicui dispositioni prohibitiuæ vel permissiuæ stat modificatiue & exceptiuè.*

20 *Dictiones solus, tantum, duntaxat, sunt taxatiuæ & exclusiuæ eorum, ad quorum exclusionem ascriptæ sunt, & quæ non sunt eis connexa vel similia.*

21 *Legans maiorem quantitatem in vna scriptura, et minorem eidem in alia, videtur à prima maiori recedere.*

22 *Legatū partis derogat legato totius.*

23 *Ius accrescendi impeditur in particulari institutione per dictionem tantum exclusiuam, quæ abnegat in alijs.*

24 *Dictio vsque, est inclusiua vel exclusiua prout iura rationi & disponentis intentioni conuenit.*

25 *Dictiones taxatiuæ quomodo differant à dictionibus exceptiuis, & de tribus limitationibus ibidem.*

26 *Dictio tamen est limitatiua seu restrictiua præcedentium.*

27 *Dictio ita tamen includit quod determinat, & omne aliud excludit.*

28 *Dictio donec est limitatiua.*

29 *Dictio, sed, etsi, si autem, & similis aduersatiua aduersatur præcedentibus iniure, & in facto determinando casum aduersum, repetendo qualitates & terminos eosdem casus præcedentis cui aduersatur.*

30 *Clausula salua prohibitionibus prædictis ostendit eis per aliam dispositionem testamenti non derogari.*

31 *Clausula salua tamen ratione rectæ sermonis, item salua omnibus præmissis operatur, vt prohibitio alienationis sit & alia sequentia declarentur, limitentur & restringantur.*

32 *Inclusio & admissio vnius est alterius exclusio quandoque procedit & elicitur ex dispositionibus testantium, vt latissime de materia hac ibi aspicitur cum num seq. vbi & de multis similibus.*

Intellige tamen vt num.39.& declara, vt ibi, & num.40. cum seqq.

33 *Dictiones exclusiuæ, vt tantum solum, duntaxat inducunt, vt quod vni duntaxat attribuitur, ab omnibus aliis removeatur.*

34 *Adiectio in stirpes & non in capita in testamento, & non in codicillis videtur testantem recessisse & eam removisse.*

35 *Præceptum testatoris de fructibus certi prædij diuidendis æqualiter inter hæredes operatur vsufructum aliarum rerum in totum esse vxoris.*

36 *Grauamen successiuum impositum decedentibus & vni sic datum sine filijs, alij simpliciter decedenti non subintelligitur sine filijs.*

37 *Legata facta in testamento & quibusdam cassatis in codicillis, cætera ea videntur confirmata.*

38 *Dispositio limitata in masculis dicitur prohibita in fœminis.*

39 *Concessio de vno facta quando & de alio concessum esse videtur.*

40 *Dispositio limitata non egreditur personas in ea contentas.*

Fallit nisi ratio inclusionis personæ conueniat eius filio, tunc enim filius non excluderetur, ibidem.

Fallit quando dispositio est limitata ad factum obligatiuum per taxatiuam quia hæres non excluderetur ibid.

41 *Voluntas limitata vltra limites suos non operatur.*

42 *Potentia limitata vlterius non potest suos effectus operari quam possit.*

43 *Modus limitatus non debet excedi & non potest extendi.*

44 *Forma in distributionibus à testatore data de certis personis debere seruari, alias non valet distributio.*

45 *Res vel quantitas limitata vltra suos limites non præsumitur nec operatur, quia limitatum inducit effectum.*

46 *Clausula limitata limitatum producit effectum.*

47 *Tempus limitatum, prout dispositio temporalis concepta loquitur, natura ipsius temporis limitati elapsi inducit & operatur vel prohibitionem, vel negationem, vel permissionem.*

DVBIT. III.

IN medium affertur de exceptionibus seu limitationibus testatore factis super aliquibus comprehensis in legatis, & in alijs testamenti dispositionibus.

Namque debitationis huius dissolutio & declaratio ad duo tendit, primum est quòd comprehensa in legato & in dispositione in rebus & casibus non exceptis magis firma, rata, & declarata existunt. l. Caius. in princ. de legat. secundo. l. quæ sicum, § denique. de fun. instr. & ibi plena gl. in ver. non potest, Barto. & Alber. & l. nam quod liquidæ † §. fin. de pen. legat. in eo quod ibi Barto. in fi. dubitat, eiusdam textus verus intellectus est, ibi omnem pœnam considera dictam regulare, & vniuersale tam respectu rerum, quàm locorum. l. fina. eo. præter vinum quòd Romæ erit, hæc est quidem exceptio per Alber. ibi in fi. qui declarat dispositionem in alijs rebus non exceptis procedere in ver. ibi præcedent. declarat quoque locum, ideo iureconsul. dicit sola penus quæ Romæ &c. itaque declarat respectu & rerum & locorum, quòd locus legatæ penoris solius fit solum Romæ, amplius non dicit excepto vino, quia eius exceptio est quę excludit alia loca, in quibus quicquid penoris vsus causa testator habuisset præter locū Romæ, ideo alias excludens seipsum non excludit, vt & exceptio fit de ipsa regula per not. à Bartol. in l. prima. de re. iur. & ita ibi Hier. Cagno. numero vigesimoseptimo, † & exceptio semper excipit de præcedentibus, nam operatur quandoque affirmationem, quando præcedit oratio negatiua, quando vero affirmatiua oratio præcedit operatur negationem dicit Alber. in l. Titia. de annu. legat. sentit Bart. in l. prima. in prin. num. 3. ff. si quis. iusdi. non obtemper. & in l. si eum. §. qui iniuriarum, colum. secunda, nu. septimo, si quis cautio. exinde infertur vulgata con-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

4 conclusio quod exceptio in aliquibus, regulam in cæteris confirmare videtur per l. tribunus §. fina. ff. de mili. testa. Bal. in l. prima §. excipiuntur, in fin. ff. de fer per l. generali. §. vxori, ibi Bartol. & Alber. de vsufruct. lega. concordan. congerit Alexand. consilio 64. nu. secundo, lib. 4. Catel. Cot. memor. exceptio firmat. Rui. consilio 124. colum. 3. nume. 8. lib. secundo, plene Paris. consilio 67. colum. fin. lib. secundo, in specie excipiendo expensas dotium filiarum cohæredis, omnes alias expensas familiæ includi in communione per iura hanc conclusionem probantia late firmat Alexand. consi. 36. colum. 2. lib. 6. repetito consil. 203. lib. 7. ita hæc non excepta clara & firma remanent legatario, vel cui testator per generalem dispositionem prospicere voluit.

5 Alterum & secundum est † quod exceptio ipsa vt per testatorem fieri videtur ad minuendum legatum, & minus grauandum hæredem, seu alium grauatum, ita in huius fauorem in dubio latissime interpretanda est, dicunt Bald. & Castr. num. 3. in l. si fundum. §. qui fundum. de legat. primo, per tex. ibi in legato fundi excepto ædificio, quod ædificium exceptum remaneat hæredi & solum in quo situm est ædificium cum seruitute ipso iure, addo alium tex. in l. fundi. de fund. instru. vbi in
6 generali † legato excepto pecore, sub hac exceptione remanent eius accessoria, & exceptio intantum potest esse ampla, quòd in totum legatum vel dispositionem exclu dere potest. l. si ita legatum. in princi. de legat. primo. & ibi doct. licet verba exceptionis non disponant, ibi Bal. post glo. per l. Titia. in princi. de legat. secundo, & l. emptor. §. fina. ff. de rei vendi. vbi habetur de voluntate testatoris expressa in exceptis constare, vtique exceptio tollit omne dubium quod disponens habet circa dispositum, vt l. si in venditione. §. fin. comm. præd. & le. fi. §. ad Trebell. vbi per exceptionem à testatore plures filios duorũ matrimoniorum habente factam de bonis maternis, ostenditur testatorem conueniens non putasse bona materna vnius filij fideicommisso grauati auferri alteri filio superstiti eiusdem matrimonij, & dari alij filio alterius matrimonij, voluisse tamen ad bona paterna per fideicommissum admitti fratres diuersorum matrimoniorum, vt aduertit ibi Castren. adducit & Cror. consilio 283. nu. 6. ver. pro ista.

Ideo quoque ad fauorem eius pro quo facta est exceptio tendit hoc, quòd licet † exceptio declaret & firmet
7 regulam in casibus non exceptis, non tamen eam ampliat, vt res contineat, & casus, quos alias sine dicta exceptione non contineret per d. l. generali. §. vxori. de vsufruct. ibi Bartol. & Alber. l. Lucius. §. pluribus. ad Trebel. ibi Barto. in fin. Ang. & Castr. firmant quòd exceptiones non ampliant regulam, vt ea porrigatur ad casus, ad quos alioquin porrigi non poterat inferendo no.
doct. in propolito, quoties enim † testator prouidet vni
8 sigillatim de specie vna, & alij prouidet in genere, quòd ab ista generali prouisione species illa excepta videtur per le. vxorem. §. Felicissimo. de legatis 3. l. Stichus nutricis. in principio. de ali. leg. faciunt scripta per Ruin. consilio quadragesimoprimo. colum. penul. & fin. libr.
9 secundo, vbi † testator excipiendo quòd quis aliàs generaliter obligatus faciat certum quid tantum de comprehensis in generali obligatione velle quòd nil aliud facere debeat, & per Sebast. Medi. tract. de regu. iur. in præfa. nume. 32. post Dyn. in rubr. numero decimosexto, de regu. iu. in 6. & in specie idem Ruin. consilio 61. colum. 5. num. nono, lib. 3. Iq exceptio non ampliat regulam, idem Alexandr. consilio 18. colum. penultima. numero, nono, consilio 186. ad fin. lib. 6. Soci. consilio 47. colum. secunda, ver. sed ad hanc, lib. primo, cum pluribus timi. per Felin. in cap. quoniam frequenter. in princip. in prima limit. & in sequent. vt lit. non contest. vbi ad regulam propositam tres limitationes adducit tendentes ad hoc ipsum, quòd exceptio non ampliat regulam, idem declarat & tenet admodum se tractando melius, quàm alibi scriptum sit. Dec. in cap. cum dilecta, colu. secunda, ver. & vlterius, & sequen. de confir. vti. vel inuti. & Couar. vari. resoluti. libro. secundo, cap. 6. numer. 6. & sequen. vbi plura discurrendo in specie proposita, & quæ de interpretandis vltimis voluntatibus testatorum dicit ipse ad num. decimum, scripsit & aliqua subiungendo quæ indicant ampliationem legatorum, qua de re alibi latius ante locutus sum.

Cæterum conclusio hæc ita intelligenda est, vbi contentum in exceptione sub certa specie expressa per contrarium non facta exceptione veniret in generali dispositione, sed non venit propter ipsam exceptionem, quæ ideo in cæteris firmat principalem dispositionem. non tamen ampliat, quòd veniant alia, quæ sine dicta exceptione etiam non venirent, vt in rebus venalibus, per tex. in d. l. generali. §. vxori. At secus est, vbi propter generalitatem dispositionis plura sunt apta complecti sub dispositione, sed non veniunt propter aliquam restrictionem loci. dict. l. nam quod liquidæ. §. fi. de pen. leg. vel quia requirunt specialem expressionem, vt disponentis intentio certior habeatur, quæ quidem tunc haberi dicitur quando de his requirentibus specialem expressionem aliquid specialiter excipitur à tali generali dispositione, alij dicunt, vt exceptio inanis, & superflua non reddatur per l. si quando, de leg. primo, cap. si Papa
10 de priuile. in 6. † ego vero dico quemadmodum exceptio disponentis voluntatem ostendit expressam in exceptis, vt excludantur à principali dispositione, te. in ista. glo. in l. emptor. in fin. ff. de rei vendi. ita per eandẽ exceptionem expressa habetur disponentis voluntas, vt similia exceptis includantur in dispositione, & pro expressis habeantur ad suam operationem & suum effectum, vt exceptio & regula respectiuè in officijs suis congruant, illa ad excludendum expresse, ista ad includendum expresse, in dispositione, sic efficitur quòd exceptio est de regula, vel de genere, Bartol. in le. prima, ad fin l. & ibi alij de regu. iur. & Cyn. & canon. in rubr. eo in 6. & doct. in l. in his. ff. de legi. & Barto. in le. si eum. §. qui iniuriarum, num. 6. verfic. tertio. ff. si quis cauti. ita quòd excepti. passim doct. exempla ponant facta de requirentibus speciale & expressum mandatum ad dispositionem continentem generale mandatum ad omnia, vt facere possit omnia sicut ipse constituens facere posset præterquam iurare de calumnia, vel conferre beneficia, vel similia requirentia mandatum expressum facit, & quodammodo ampliando declarat cætera in dispositione continere speciale mandatum ad exequendum disposita & vno casu excepto per Principem non
11 præiudicandi tertio, in cæteris præiudicatur, & † certa re venali excepta à legato, alia venalia veniunt post alios per eum relatos, tradit Dec. in dict. cap. cum dilecta, colum. secunda, verfi. & ista conclusio. & Tiraquel. de retract. titu. primo, in fin. numero 95. Couar. dict. cap. 5. numero 8. 9. Sebast. Med. in dict. præfa. numero 42. & sequent. Aym. consilio 214. numero 14 15 consilio 294. colum. 11. verfic. nono, Cror. consilio 236 numero 41. consilio 161. numero 31. consilio 291. numero 14. 15. idem sub ista ratione vt exceptio sit de regula firmat Alexand in l. fin. sub numero 4. quod quisque iur. Grat. consilio 114. numero 27. 28. libr primo, consilio 88. numero 15. lib. secundo. eo quòd verba regulæ non repugnant, & eius generalis conclusio per exceptionem specialem declaratur, vt Hiero. Cagn. in dict. l prima, numero 30. & sequen. Paris. consil 67. in fin. lib. secundo, & Rolan. à Val. consilio duodecimo numero 55. & sequen. lib. 4. quibus in specie addo quod adducit Corn. consi. 218. colum. secunda, ad fin. verfic. tertio satis. lib. quarto, de legato vxori rerum pro ea hactenus factarũ

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

dubio existente super perlis per exceptionem iocalis vere non facti pro vxore factam de legato ipso intelligi in eo venire aliqua etiam non facta ad vsum vxoris, vt ibi per eum, & quod respondit Rap. Cuma. consilio 34. pater vxori. de prælegatis factis vxori, in vita tantum exceptis à substitutione filiæ hæredi decedenti sine liberis facta de tota hæreditate restituenda ecclesijs, subiungendo eadem prælegata post mortem vxoris velle ad eandem ecclesiam peruenire mortua vxore ante filiam confirmando exceptionem & regulam, prælegata ipsa non debere ad ecclesiam peruenire, nisi & post mortem filiæ sub eadem conditione ascripta regulæ, intelligendo exceptionem, vt ibi per eum, & Alc. ia. consil. 95.

12 Bernardini de Imperialibus, numero 6. lib. 9. & à † legato mobilium, quæ reperiuntur in capsis, exceptis linteaminibus, vt exceptio sit de regula, intelligitur de linteaminibus solitis stare in capsis, Goz. consilio 82. numero 16.

Præterea non omittenda hæc existimo, qualis debeat esse exceptio huiusmodi & qualiter, & quomodo de
13 ea interpreti nostro constare possit, vt ī enim exceptio valeat, & operetur exclusionem, declarationem, & aliqualem ampliationem, de quibus proxime dictum est, debet esse clara & certa & congruenter discerni ab eo, à quo excipitur, per text. glo. & doct. in l. Titiæ textores in princ. de leg. primo, & text in l. intradentis. in prin.
14 commun. præd. videtur ratio quia † exceptio, de qua loquimur corrigit in exceptuatis, & est contra dispositionem, cui opponitur est, Dec. in dict. leg. prima, numero vigesimo, Cagnol. numero vigesimo secundo. de regu.
15 iu. † Correctio autem & mutatio voluntatis non præsumitur. leg. non ad ea. & ibi glo. & doct. de conditio. & demonstr. Alexand. consil. 59. numero nono, lib. 3. leg. 3. & ibi gloss. l. eum. qui. ff. de proba. Alexand. consilio 168. numero 5. consil. sequen. numero 3. Dec. consilio 190. colum. fina. numero 6. qua quidem præsumptione contraria stante requiritur in contrarium vehementior, & clarior probatio. leg. fin. in principio, & not. ibi Bartol. ff. quod met. & not. in capit. quia verisimile. de præsumpt. Luc. de Pen. in l. 3. columna secunda, verti. hoc autem. C. de apoc. publ. lib. 10. probaui consi. 149. num. 9. libr. primo, tic ergo hac ratione exceptio debet esse omnino certa.

16 Exceptio † autem in dispositionibus testamentarijs multipliciter apparere potest. s. vel oratione vel dictione aliqua exceptiua & exclusiua præsupponendo semper dispositionem apparentem, à qua quid excipitur & excluditur, huius namq; rei exempla aliqua inferam breuiter, vt his similia plurima intelligi queant. ita, lego fundum excepto ædificio. l. fi fundum. §. qui fundū de l. i. esto hæres ex semisse bonorū exceptis domibus meis, vt l. Caius. in princip. de leg. secundo, omne fundi instrumentum lego excepto pecore. l. fundi. in fina. de fun. instru. lego omnes res quas domi habeo excepto, ar. vt l. generali. §. vxori. de vsufr. l. cum simil. ante
17 allega. vbi est apposita † dictio præter, excluditur id, ad quod refertur. l. fi ita legatum. in princip. de leg. primo. l nam quod liquidæ §. fin. de penul. leg. & ibi Alb. in fin. declarat Socin. Iun. consil. 36. colum. fi. numero fi. lib. primo, post Barto. in dict. l. fi eum. §. qui iniuriarum, numero 6. fi quis cauti. vbi dicit tres esse dictiones exceptiuas, præter, nisi & præterquam, de quibus ibi per tot. plene tractat, & post eum ibi Alexandr. & Iaso. Posit hæres testari, & dimittere bona sua solummodo propinquis suis, ergo alios excludit per dictio-
18 nem † solummodo, quæ est exclusiua, Bald. consilio centesimo tertio decimo quarto, in quæstione quæ vertitur. numero secundo, lib. 3. quales tamen patiatur limitationes, vide late per Roma. consilio 456. in proposito casu.

19 † Alicui dispositioni prohibitiuæ, vel permissiuæ adiecta clausula, vel dictio, saluo, stat modificatiue & exceptiue, Crot. consilio 79. numero 36. Alci. consilio 95. numero quinto. consilio 112. num. 16. & sequent. libro nono, per gloss. in ver. pure. in l. item Labeo. §. primo, ff. famil. erciscun. de qua plura per Paris. consilio 70. numero, decimoquinto, & sequent. lib. 3. vbi & numero vigesimosecundo, & sequen. quod limitat & modificat præcedentia & sequentia prout refertur, ad idem Menoch. consilio 4. numero 24. vtique sciunt omnes,
20 cum in scriptura testamenti reperierint dictiones † solus, tantum, duntaxat, eas esse taxatiuas & exclusiuas eorum, ad quorum exclusionem ascriptæ sunt, & quæ non sunt eis connexa, vel similia. Bald. in l. cum mulier. colum. antepenult. & penul. solut. matrim. & in leg. si quis ex consensu. colum. prima, numero secundo. C. de episcop. audi. Bartol. Bald. Alexand. colum. prima. Iaso. colum. penult. & fin. & Dec. numero 3. vsque ad num. septimum, in l. prima. C. de bon. pos. contrarrab. Dec. consi. 124. colum. fi. consi. 328. numero 5. text. & Bartol. in l. 3. 9. cum Titio. de al. lega. & ibi in apostil. Castr. consi. 338. quia exceptiones. colum. secunda, ver. hoc præmisso. libr. primo, vbi in materia interpretationis considerando adducit dictiones taxatiuas non vltra, non amplius, solum solummodo, duntaxat, & similes in reiduo e xclusionem inducere per dict. §. cum Titio. & le-
21 rationes. C. de prob. ac inferendo † qui legat maiorem quantitatem in vna scriptura, & minorem eidem in alia videtur à prima maiori recedere. l. libertis quos. in
20 princ. de ali. lega. † & per legatum partis derogari legato totius. l. vxorem. §. in testamento. de legat. tertio. leg. cum quæstio. C. de lega. & per Paris. consilio 157. colum.
23 4. nu. 18. lib. 4. & Curt. Iun. consi. 12. colu. secunda, † vbi in particulari institutione impediri ius accrescendi per dictionem, tantum exclusiuam, plene tradit plures decis. allegando de hac dictione, tantum, q̄ sit exclusiua, idem Socin. Iun. consi. 53. numero 5. de dictione, solum. consi. 152. num. 3. 4. lib. 2 Grat. consi. 137. numero decimooctauo, lib. 2. Riminal. sen. consil 117. num. 19. dictio tantum abnegat in alijs, Capra consi. 121. nu. 3. & per Euerard. in centu. locorum legal. loco 70. à natu. dicti. taxati. vbi plene.

24 Dictio † vsque est exclusiua, vel inclusiua, prout iuris rationi, & dispositionis conuenit plene examinando declarat Bartol. in l. patronus. §. Sempronio de leg. 3. Cyn. Bald. & Salyce. in l. à caligato. C. de nupt. sequitur explicando consulendoque Socin. Iun. consil. 6. colum. fina. lib. 1. Curt. Iun. consil. 80. nu. 2.

25 Vide differentiam † inter dictiones taxatiuas, & dictiones exceptiuas per Bartol. in dict. l. fi cum. §. qui iniuriarum, colum. secunda, numero 6. verfic. secundo scias, si quis cauto. quòd dictio taxatiua affirmatiue prolata ponit vnam speciem, seu vnum indiuiduum, & aliud genus totum excludit, exceptiua aūt facit contrarium, quia à genere remoto eo quod excipitur in reliquo remanet vniuersalis vera, vt ibi per eum, qui & numero septimo, & sequen. ponit de dictione, nisi, quando fit exceptiua & de effectu operandi negatiue, vel affirmatiue per dictas dictiones exclusiuas, idem in dict. leg. prima, in princip. numero primo. & sequent. si quis iudi. non obtempe. & Alber. in l. Titia. de annu. lega. vt citatur ante. & Cagnol. in dict. l. prima, num. 29. & sequent. vbi post Iaso. & Aquen. tres limitationes prosequitur, quæ possunt videri, ne super his immorer.

Rursus plures modi formæque dictionum, clausularum, & dispositionum in testamentis inspici possunt quibus deprehenduntur. vel præcedentia vel sequentia limitari, restringi modificari, & excludi, vt earum natura & vis est, ac subiecta materia suadet, tandem ali-
26 quas recensebo, dictio † tñ est limitatiua, seu restrictiua præceden-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

præcedentium, Aym. consilio 301. nu. sub quinto, versi. secundo respondeo. Tiber. Decia. consilio 31. numero
27 quarto, libro secundo, vbi idem, de dictionibus † ita tamen includit quòd determinat, & omne aliud excludit Ruin. consilio 41. columna tertia, numero octauo, libro secundo, de qua per Paris. consilio 17. numero 19.
28 20. consil. 106. numero nono, lib. primo. † Dictio donec, est limitatiua, Deci. consilio 584. columna fina. declarat Ruin. consilio 37. colum. penul. numero septimo, consilio 42. numero 6. libr. secundo, Boer. decis. 44. numero
29 38. † Dictio, sed, & si autem, & similis aduersatiua, aduersatur præcedentibus in iure & in facto determinando casum aduersum, repetendo qualitates, & terminos eosdem casus præcedentis, cui aduersatur, vt per Corn. consilio 188. columna 3. ad princ. lib. 3. & Socin. consil. 52. colum. 5. versi. confirmatur prædicta, lib. primo, vbi istam appellat interpretationem intellectiuam & declaratiuam mentis testantis, & verborum testamen-
30 tii, & dixi consilio 110. numero primo, lib primo † clausula, saluis prohibitionibus prædictis ostendit eis per aliam dispositionem testamenti non derogari, Castren. consilio 302. visis & diligenter consideratis. colum. 2. post princip. libr. primo, & plene Alexand. consilio 193.
13 a d fin. lib. 6. † salua tamen ratione recti sermonis Card. consi. 49. ad fi. saluis omnibus præmissis, sic prohibitio alienationis & alia sequentia declarantur, limitantur, & restringuntur, Paris. consilio 70. numero 13. 15. libro 3. Dec. in l. eunuchis. nu. 13. C. qui test. face. pos. Corset. tract. Trebellia. §. 2. numero 8. Soci. consilio 251. colu. secunda, ad fin. & sequen. lib. secundo, Gualden. de arte testan. ti. 4. cau. 4. in fin.

Dispositiones autem testantium quandoq; inter plura etiam diuersa & contraria taliter vertuntur, & ex-
32 tant, quòd facile exinde istud infertur, quod † vnius inclusio & admissio est alterius exclusio, vulgo aliegat ad hoc. l. cum prætor. in principio. ff. de iudi. cum concordan. ibi fign. in gloss. & per Signorol. consilio 231. numero primo, & leg. cum ita legatum. de conditio. & de-
33 monstr. & ibi Bartol. dicit & notat quod † vni duntaxat attribuitur, ab omnibus alijs remouetur, & hoc in ducunt dictiones exclusiuæ, vt tantum, solum, duntaxat, idem ibi Alber. & Bald. allego. tex. in l. rogo. in princ. & in l. generaliter. §. si petitum. ff de fideicommiss. liber. vbi ex eo quod testator mandat seruum suum non debere experiri seruitutem alterius, videtur ei reliquisse libertatem, ita datur admissio ex prohibitione contrarij, cum nihil tam contrarium est seruituti quam libertas, dicit ibi tex. in dict. l. rogo. bene Cyn. declarat in l. prima, in princi. in 3. not. de cadu. toll. & qui prohibet aliquem, puta hæredem vnum reddere rationem alteri de expensis factis pro conseruatione status, censetur velle de introitibus, & fructibus debere reddere rationem per dictam regulam, quin vno negat & prohibet videtur in alijs affirmare & concedere, per d. l. cum prætor. ca. nonne. de præsumpt. tradit Corne. consilio 243. colum. 4. in fin. & sequen. sub ver. & constat aliud. libr. 3 ex eadem regula, quod de vno conceditur, &c. ab ad-
34 iectione † in stirpes, & non in capita ascripta in testamento non ascripta in codicillis testantem videri recessisse, & eam remouisse, & reiecisse, respondit Curt. seni. con-
35 silio 43. in fi. & † ex præcepto testatoris de fructib. certi prædij diuidendis æqualiter inter hæredes, vsufructum aliarum rerum in totum esse vxoris per dict. leg. cum prætor. arguit Ruin. consilio 190. colum. penult. num.
36 decimoquarto, lib. secundo. † Sub grauamine successiuo imposito decedentibus vni sit dictum fine filijs, alij simpliciter decedenti non subintelligitur fine filijs per l. cum auus. de cond. & demonstratio. ex quo vni dicit fine filijs, alij videtur denegare talem conditionem per dict. leg. cum prætor. retulit Socin Iun consilio 100. nu-
37 mero 16. libr. primo. † Ex legatis factis in testamento quibusdam calsatis in codicillis, cætera videtur confirmasse, per l. tribunus. in fin. ff. de testam. milit. Castren. consi. 291. quia in puncto quæritur. in fi. libr. primo. Ex
38 eadem regula † dispositionem limitatam in masculis dicit prohibitam in fœminis probat Gui. Pap. in quæstio. 485. in fin. & Bartol. in dict. leg. cum auus, numero 4. & Castren. consi. 152. in fi. lib. primo, quando testator vnū nominatim permittit, alia prohibere videtur, not. Ang. in l. in fideicommissi. §. cum Polidius. ff. de vsu. & Corn. consil. 47. colum. secunda, ver. & sub conditione, libr. 1. in exemplo, vt ibi per eum, cæteraque huiusmodi in mille locis etiam in alijs materijs reperiuntur.

Intellige prædicta habere locum † qñ sunt quædam
39 separata vel contraria habentia diuersam rationem. secus est si sunt connexa, & procedentia per eandem rationem, quia tunc quod de vno conceditur videtur de alio concedi secundum Bald. in l. prima, numero secundo. C. de diuer. rescript. Aym. consi. 62. numero decimo quarto, idem etiam si in vno expresso occurrebat maior frequentatio, vt ibi in apostil. idem est quoque, quando aliud omissum remanet in dispositione iuris communis, ac iuri non contrarietur, & illud expressum est causa dubitationis tollendæ, ita alij casui non fit derogatio, vt declarat Salic. in l. de crimine. num. secundo, in 2. oppo. C. qui accu. sequitur Dec. consil. 11. sub numero 17. versi. non obstat quòd vnus, & consil. 99. colum. fin. versi. tertio non obstat. idem & posset limitari ex dictis & alleg. per Signoro. d. cons. 331. num. 5. 6. 7.

Ea demum quæ supra limitata, ac restricta dicta sunt apparere in testamentis, respiciunt vel personas, voluntatem, potentiam, vel modum, res, vel causas, vel tempus, vltra quæque hæc singula non operantur. Nam pri-
40 mum † limitata dispositio non egreditur personas in ea contentas. l. cum ita legatum, & ibi Bartol. de conditio. & demonstra. iam ante alleg. & l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pac. no. tex. in l. prima. de leg. præstan. cum sign. ibi in glo. ver. quibusdam præter alleg. per Tiraqu. infra & Bal. consil. 304. nobilis vir dominus Gulielmus. lib. 5. respondit prohibitionem factam certis personis. earū personas non transgredi, vt generale est quamlibet personalem dispositionem limitatam dici & personam ipsam non egredi, habui alias late discutere consi. 160. lib. primo, & per Soci. Iun. consil. 53. numero 3. lib. secundo, limitatur nisi ratio inclusionis personæ conueniat eius filio, quia tunc filius non excluderetur, Curt. seni. consilio 76. dominus Ludouicus. colum. antepenul. numero 75. & sequen. & Bartol. & alij in l. etiam. fol. matrimon. & nisi limitata sit dispositio ad factum obligatiuum per taxatiuam, quia hęres non excluderetur Dec. consi. 281. colum. 3. ad num. 5. Ripa in leg. si constante, numero 87. solut. matrimo. Boer. decis. 67. numero 3. & seq.

41 Et voluntas limitata vltra limites suos non operatur l. pat. feuerinam. in princ. de cond. & de aucten. hoc locum. C. si secu. nupt. leg. fi. ne vx. pro mari. cum simil. per Aym. consilio 312. colum. 3. versicu. ad idem quod voluntas.

42 Et † potentia limitata vlterius non potest suos effectus operari, quàm posuit. l. si is quiex bonis, Bal. & Imo. in l. sed si plures. §. in arrogato. de vulga. & pupil. faciunt. not. in l. nemo potest. de legat. primo. & quæ scripsi sup. libro secundo, inter pr. 2. dubit. 2. solut. secun. per tot.

43 Et † modus limitatus non debet excedi, & non pōt extendi, not. Bald. in l. pen. post pr. C. de seruit. & aqu. refert Iaso. consi. 231. num. 1. in fi. lib. 2. & Cephal. cons. 82. num. 72. & iux. illud, est modus in rebus, sunt certi denique fines. Quos vltra, &c. facit & l. nomen debitoris. §. vlt. de leg 3. & l. quibus diebus. §. fin. de cond. &

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

demonſtratio. & le. ſi ita fuerit ſeruis. in princip. de ma-
44 nu. teſta. vt ita dicendum ſit † quòd forma in diſtribu-
tionib. à teſtatore data de certis perſonis debeat ſeruari, aliàs non valet diſtributio, Bald. in l. fin. C. ſi manci-
pia ſu. ali. Alber. Bru. tract. de forma. in arti. qualis debeat eſſe for. & ſolemn. ver. penul Pariſ. conſi. 19. columna prima, numero 8. & ſequen. li. 2. aliàs priuatio ſequitur vt ibi num. 55.

45 Et † res vel quantitas limitata vltra ſuos limites non præſtatur, nec operatur, quia limitatum inducit effectum. leg. in agris. de acqui. rerum dom. dict. l. ſi vnus. §. ante omnia. ff. de pact. Rui. conſilio 84. numero ſecundo, lib. ſecundo, vbi de his in dubio teſtator intelligitur taxatiue locutus. & clare Socin. Iun. conſil. 152. numero 3. 4. 5. libr. ſecundo, Deci. conſilio 551. numero 9. not. text. & ibi Bartol. Bald. & Imo. l ſi quando. §. primo, in fin. de legat. primo.

46 Et † limitatam cauſam limitatum producere effectũ eſt vulgatum dictum per l. 2. ff. de his quæ in teſt. dein. cum ſimil. per Dec. dict. conſilio 551. numero 9. conſil. 584. colum. fin. numero duodecimo, in diuerſis materijs plura dict. ad hoc cumulat Felyn. in cap. cum ordinem. colum. 4. & ſeque. de reſcript. cumulatque plures leges Tiraq. de retract. titu. primo. §. 32. gloſ. 1. numero 49.

47 Poſtremo & † limitatum tempus, vel prohibitionẽ, vel negationem, vel permiſſionem, prout ſ. ſpoſitio tẽporalis concepta loquitur, natura ipſius temporis limitati elapſi inducit & operatur l. ſi quis ita. ibi Bartol. & alij nos. l. ex facto i §. item quæro. de vulg. & pupil. Bald. in l. obſeruare. §. proficiſci, colum. ſecunda. ff. de off. pconſ. Alexandr. conſilio 68. colum. ſecunda, numero 5, lib. quarto, & l. eum qui ita. §. qui ita. de verb. oblig. Caſtren. conſil. 241. ſuper hoc puncto, colum. ſecunda, ver. fed his lib ſecundo, tex. Barto. & alij in l. ſtatuliberum. §. Stichum. de leg. ſecundo, & l. ſi intra. in principio, de ſtatu. lib. l. ſicut. §. penul. ff. qui. mo. pign. ſol. aliaque ſimil. congerit Tiraquel. de retract. tit. 2. §. primo. gloſſ. 2. numero 44. cum plur. ſequent. Cephal. conſil. 356. numero 36. & ſequen. no. tex. in l. Thais. §. intra certa. de fideicommiſſ. liber. pulchre Anto. de Butr. conſilio 47. in quæſtione arbitrio boni viri etiam anguſtiam temporis limitante magiſtraliter Roma. conſilio 348. quæritur nunquid.

SVMMARIVM.

1 *Ordo eſt in extraordinaris ordinem non ſeruare.*
2 *Præceptum teſtatoris regulariter eſt ſeruandum.*
Dummodo non ſit contra ius.
Vel non ſit nudum.
Non continens quid inhoneſtum vel illicitum.
Et non ſit iniuſtum & irrationabile, aliàs pro lege obſeruatur teſtatoris voluntas.
Et quomodo iſta ſic dicantur. vi. num. 3.
4 *Præcepta contra ius vel illicita, vt cauſa irrationabili facta aut conditiones tales operantur, vt pœna aliqua non valeat qua adimitur ab vno & in alium transfertur hæreditas vel legatum.*
5 *Conditio dicitur contra ius & impoſſibilis quando teſtator vult prohibere Papam vel Principem, ne in loco infringat, vel immutet teſtamentum ſuum, declarando vt ibi latius, cum numer ſequent.*
6 *Ius teſtandi eſt anguſtatum auctoritate principis.*
7 *Princeps ante aditam hæreditatem & poſtea ex cauſa reſpiciente publicam vtilitatem, & indiſtincte ex poteſtate abſoluta poteſt infringere & immutare teſtamentum.*
8 *Teſtator non poteſt prohibere epiſcopum ne ſe intromittat in ſuo teſtamento, minus prohibere principem qui eſt ſuprà ius.*
Nec facere quin lex habeat locum in ſuo teſtamento.
9 *Princeps dicitur lex viua, cuius factum pro lege habetur.*
Et maius crimen eſt contemnere legem viuam & ſic principem ac periculoſius quàm legem mortuam.
10 *Teſtator non poteſt facere quòd leges & qui eſt miniſter legis, & qui poteſt interdum ſupplere, interdum interpretari legem, in ſuo teſtamento locum non habeant. & quod fieri non poteſt per modum diſpoſitiuum lege prohibente, non poteſt etiam fieri per modum conditionis.*
11 *Teſtator poteſt de pecunijs ſuis loqui, & facto priuatorum, non autem ponere os in cœlum, loquendo de facto ſummi Pontificis vel ſui principis & de alijs meri & mixti imperij.*
12 *Nemo facto, odio, vel culpa alterius debet priuari præmiari aut damnum pati.*
An & quando ſtante d. regula præceptum vni factum & non obſeruatum alicui debeat priuari hæreditate vel fideicommiſſo, ſicque an per conditionem impoſitam vni & ſcriptam hæreditati legato vel fideicommiſſo aliq præſtando, ſit talis priuatio, vide de materia hac late diſcuſſum, 13. cum num ſeqq.
14 *Legatum factum filio pure conditione patri appoſita quòd ſe peteret fideicommiſſum ſibi debitum à teſtatore decedente ſine filio quòd filius ſit priuatus relicto valebit legatum patre conditionem non ſeruante, & quare ibi.*
Quando tamen cenſeatur priuatus filius, quia ſic placuerit teſtanti, non reputata pœna ea. dic vt ibi latius & pulchre.
15 *Priuatio valet inducta à teſtatore contra honoratum etiam ex facto alterius ſicut ſtatutum valet quòd quis puniatur ſaltem in bonis pro delicto alterius, A pari procedunt enim diſpoſitio ſtatuti & teſtatoris.*
16 *Legatum factum filio ſub conditionib. pluribus vna tamen dependente ex facto alterius. ſ. patris affirmatiuè, vt liberet hæredes teſtatoris, vel negatiue, ne petat quicquã, &c. quo contrafaciente priuat filium &c. amittitur eo le gato priuatus remanet filius, & de ratione & materia ibi.*
Intelligendo prædicta teſtatoris voluntate ſic apparente, vel le quid dare vel auferre in vim pœnæ vel conditionis vel tranſlationis in aliũ & quando hoc cenſeatur, numero 27.
18 *Præcepta teſtatorum licita ſunt ſeruanda & ea ſpernentes priuantur relicto ſibi facto.*
19 *Præceptum & prohibitio teſtatoris facta filijs hæredibus ne alienent aliqua bona hæreditaria & contra facientem priuant portione ſua valet adeo vt ſi quis alienauerit vel tentauerit etiam in vita ſua ſolum venit priuandus portione hæreditaria detracta tamen legitima.*
20 *Hæres iuſſus in tempore præfixo quid facere, & non fecit priuatur hæreditate, ſic teſtatore iubente.*
21 *Præceptum vni ex cohæredibus factum de contrahendo ſocietatem & communicando lucra cum ſuis cohæredibus pœna priuationis hæreditatis contrafaciendo, valet & ſine interpellatione non ſeruando præceptum hæreditate priuatur.*
22 *Amplia in eccleſia quæ priuatur relicto per inobedientiam ſui prælati non parentis præcepto teſtatoris.*
23 *Legans bona eccleſiæ poteſt imponere prout bonis ſolitum collectas & onera, ac ſi bona ipſa poſſiderentur de laicis.*
24 *Legatum alimentorum alicui factum, & ademptum hac conditione ſi vitam deteſtabilem & damnoſam ſeruauerit, verificata per expulſionem familiæ teſtatoris defuncti ex domo hæreditaria & vtibile habetur.*
25 *Legatarius iuſſus nõ moleſtare vxorem teſtatoris hæredem ſub pœna amiſſionis legatorum, incidit in pœnam, eam moleſtando etiam in iudicio, quæ poteſt vendicari ab eo cui applicata ſunt, etiam priùs non declarato in alio*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

iudicio quòd legatarius sit priuatus, & vt ibi late deducitur.

26 *Præceptum testatoris quantumuis modici momenti est seruandum vel committitur pœna per eum inflicta, cum propter modicum defectum perdi possit magna hæreditas cum voluntati testatoris resisti non possit sic volenti, & vt ibi patet exemplum.*

27 *Præceptum testatoris factum filijs ne bona alienent vel ea diuidant nisi omnibus completis 25. annis sub pœna amissionis portionis hæreditatis eius qui contrafecerit, applicanda, &c. vt ibi valet etiam quoad legitimam, adeo vt petendo etiam legitimam incidit in pœnam vel eam alienando perdit residuum portionis.*

Fallunt prædicta testatoris præcepto existente inhonesto & illicito quia excusantur contrafacientes 28. vt inf. num. nonnullis seqq. constat.

28 *Præceptum inhonestum testatoris ac illicitum non est attenden. & contrafacientes excusantur exempla. inf. patebunt, quando sint talia præcepta.*

29 *Præceptum testatoris non seruatum sub pœna, nil officit, onere acceptato per grauatum licet non executo aliter, declar vt ibi latius.*

30 *Condemnatur ad locandum sub pœna excusatur ab ea locan do licet vlterius in eam non perfistat patientiam non præstando sufficit enim quòd non renuerit acceptare, vt pœna non committatur.*

31 *Pœna vt committatur pro aliquo exequendo, requiritur interpellatio & iudicialis non extraiudicialis requiritur.*

32 *Terminus anni ad construendum monumentum, non constituit grauatam sororem ad id construendum in mora, cum per hoc non fit obligatio nec actio orta, & de ratione ibi, & quòd requiratur interpellatio scientia & mora, ibidem.*

33 *Præceptum testatoris non operatur effectum vt pœna ab eo imposita committatur in casu contrauentionis, quando illud contrafactum, restitutum est in pristinum, antequam alicui sit ius quæsitum, vt quia nullius interfit, declarando vt ibi, sufficit enim implementum semel factum & de excusationibus à tali pœna, ibidem colligitur.*

34 *Præceptum factum hæredi vt debeat accipere cognomen & arma testatoris faciendo se nominare de casata illius aliàs puniatur priuatione hæreditatis applicando hospitali, morte præuentus hæres viuente testatore nil operatur illud præceptum ad fauorem hospitalis, quia non dicitur contrauenisse, vt ibi latius habetur de materia cum num seqq.*

35 *Legatarius non dicitur noluisse facere cum non potuerit morte præuentus ideo non incidit in pœnam præpositam dando aliquid alicui, & vt ibi late hoc declaratur.*

39 *Iussus & damnatus qui potest testatorem ad standum in communione & communicandum lucra cum fratre pœna priuationis hæreditatis excepta legitima non debet pati talem pœnam mortuo fratre, & non interpellatus conferre lucra non dicitur in mora conferendi. ibidem.*

37 *Præceptum testatoris abgiendum est vti inhonestum & contra tus, instituto nepoti ex filia here de nupta iam nobili viro, cum hoc quod debeat se nominari facere de familia ipsius testatoris ex vili proie orti & vili artificio multum. s. & quid agere debeat talis hæres, & hoc clare discutitur.*

38 *Filius quoad honores & familiam sequitur conditionem patris & non matris, ideo contra ius est vt nominetur de familia matris, & non patris nec vllus est quòd hoc facere possis principe excepto.*

39 *Pœna per testatorem imposita quando transeat ad hæredem hæredis, seu alios quid sit inspiciendum ibidem cum multis seqq.*

40 *Pœna non afflixit hæredem iussi proprio vel relatiuo nomine ad aliquid dandum vel faciendum infra certum tempus si eo durante iussus obierat, & quare, ibi, & non fuerit in mora.*

Et quando relatiuo & restrictiuo nomine dicitur quòd iussus. ibidem.

41 *Pœna hæredem afflixit & bona priuaretur ipse quando iussus cuius est hæres non paruit præcepto testatoris & decessit post moram. quia ipso iure priuatus censetur absque alterius indicis declaratione contra defunctum facta, & vt ibi pulchre.*

42 *Pœna imposita hæredibus siqua nomine appellatiuo si tale quid non agant dent hu deficientibus quia non dederant, &c. hæredes hæredum ipsorum tali pœnæ priuationis subiaciantur, sicque hæredes afficit.*

Et de ratione vulgari, ibidem, quia hæres hæredis &c. 43.

44 *Præceptum testatoris hæredibus factum quando comprehendat tam institutos quam substitutos vti omnes qui dicantur hæredes.*

45 *Conditio dandi alicui tam potest comprehendere institutos quam substitutos facta, scilicet institutione & substitutione hæredum.*

Item & fideicommissarium. 47.

46 *Appellatione institutionum comprehenduntur etiam substituti in conditione specifica implenda.*

48 *Præceptum aut prohibitio facta a testatore sub pœna non finitur in primi personis institutis at substitutos comprehendit.*

49 *Fallit in substituto vulgari, in quem non transit onus simpliciter impositum instituto.*

50 *Præceptum testatoris de standoin communi vel de communicando bonis diuersimode accipitur quia si rem respicit, vt quòd bona teneant & possideant in communi & communiter, vel quòd bona omnia sint inter eos communia, altero parato conferre bona sua, omnia bona sint communia æqualiter, si respicit actum verbi, vt quòd debeant stare & morari communiter, fructus in communi percipi debent & expensæ de communi fiunt, declarando vt ibi.*

Fallit in expensis dotationum filiarum quæ non veniunt ex tali communione iussa. de communicando lucris & expensis, & quare ibidem, num. 51.

Nec hæreditas venit alicui aliunde obuenta nec legatum, ibidem.

52. *Præceptum factum vni ex fratribus instituti his verbis cum hac conditione quod debeat redire, stare & morari continuo & communicare bona vna cum cæteris suis fratribus sub pœna priuationis suæ portionis applicandæ alteri fratri, quid operetur, & quomodo intelligatur eo fratre moriente non adita hæreditate cui erat applicanda portio, superstite tamen filio, dic vt ibi pulchre, cum nu. seqq.*

53 *Verba ea imposita in testamentis, cum hac conditione, quando non important conditionem sed modum, vt in casu de quo ibi proxim. sup. ex post impiendum.*

54 *Verba testamenti interpretanda sunt vt significent modum potius quàm conditionem.*

55 *Prælegatum factum cohæredi non adeunti hæreditatem debetur.*

56 *Præceptum testatoris factum filijs suis hæredibus in testamento, quod debeant tempore diuisionis bona æqualiter dividere, quid inde tale præceptum operetur.*

57 *Res quæ ex iussu testatoris debet remanere communis inter filios hæredes & eorum successores non transit ad extraneos hæredes, nec accipi potest in tenutam per creditores filiorum.*

58 *Mandatum an ea quando valeat factum per testatorē procuratori suo specialiter, vt in animā eius etiam defuncti iuret in supplementum probationis suæ certæ tentionis*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

deductæ in causa quam habebat cum alio dic. vt ibi lazius, cum nume. seqq. vbi hæc materia distinguendo declaratur, & dicitur valere immo vti superfluum habetur, procuratore effecto domino litis viuente testatore, per litis contestationem iam factam, declarando, vt ibi.

Item mandato reuocato per mortem testatoris lite non contestata, valebit tamen datum mandatum inuentum in testamento ad iurandum, vt sup. & quare. ibi. num. 59.

60 *Testator potest constituere procuratorem ad exigendum debitores suos cuiuscunque generis, & dare etiam mandatum duraturum post mortem.*

Testator potest alicui mandare actiones, ita quod hæredis mandatum amodo sit superuacuum, & tale mandatum durat post mortem duplici ratione, vt ibi.

62 *Testator quilibet valide potest constituere procuratorem post mortem suam ad distribuendum bona sua pauperibus, & fauore animæ valet ob incertitudinem personarum pauperum, alias si essent certæ personæ generaliter valeret.*

68 *Procurator debet iurare in animam constituentis, & quomodo intelligitur iurare in animam constituentis iam mortui & eum periurio obligare & tandem quomodo intelligatur iurando in animam sui domini principalis intelligatur. s. in animam hæredis, cum num. seqq.*

64 *Animæ defunctorum sunt extra perturbationem huius mundi, & quiescunt in domino.*

65 *Hæres constituendo procuratorem ad adeundam hæreditatem, &c. quod fit animo videtur tunc adysse.*

66 *Mandatum post mortem testatoris collatum potest reuocari per hæredem, quo non reuocato procurator dicitur procurator hæredis non defuncti, nisi iuris fictione, vt ibidem.*

67 *Mandatum factum hæredi vel legatario de soluendis debitis suis & omnibus, à se habere debentibus intelligitur de soluendis debitis vel legatis validis & exigibilib. nec venit creditor qui exceptione præscriptionis legis communis vel statuti excludi potest, quæuis vel alia exceptione, & hoc quando relictum à testatore factum fit simpliciter, nulla facta mentione quantitatis expresse, secus si esset expressa, vt mando solui centum quæ debeo tali, quia non tollitur præscriptione, & vt ibi latius.*

68 *Mandatum de satisfaciendis debitis factum per testatorem hæredi vel alij quorum principalis nomine, intelligitur mandasse & extenditur ac intelligitur mandatum de soluendis ei ad quæ tenebatur principaliter & non fideiussoris nomine & quare, ibi.*

69 *Mandatum factum alicui de soluendo debito quod ex verbis significetur de debito in diem vel in futurum, qui iussus est satisfacere, tenetur soluere omnia debita in diem & legitimam iure naturæ, cui deberetur ex bonis testatoris, non autem tenetur ad debita contracta ante mortem testatoris, & de ratione ibi. & num. seq.*

70 *Pagæ & solutiones decursæ post mortem testatoris non veniunt ex contractu conductionis gabellarum facto ante mortem ipsius.*

71 *Mandatum factum alicui de soluendo debito prout ipsi placebit cui dicto & assertioni stare voluit non valet vti relictum captiuum et dependens à voluntate alterius, alias. s. probatione non apparente de debito.*

Fallit si in testamento dicatur testatorem dixisse in secreto ipsi iussio & mandatario quoad quantitatem debiti & quoad personas creditorum.

Quia valeret & staretur dicto mandatarij operanti ad declarationem non ad dispositionem, & vt ibi late.

Mandans de bonis suis construi & dotari capellam an possit mandare ne episcopus loci se ad id intromittatur, vide verb. testator mandans.

72 *Testator mandans de bonis suis construi fundari ac dotari capellam non potest mandare ne episcopus loci se intromittat in ea prouidendo de rectore qui in ea celebrare habeat, nec aliud valeat quod si contra canones vti pro non adiecto.*

Potest tamen mandare quòd eidem capellæ prouideatur de idoneo capellano qui debeat in ea celebrare missas, & valet tale mandatum & præceptum adeoque seruandum est, vt non nisi qui sit habitu & actu simul sacerdos non potest præsentari in capellanum, alias præsentatio non valet & ordinarius tunc potest alium actualiter sacerdotem in capellanum instituere. 73.

74 *Episcopus debet seruare dispositionem testatoris circa administrationem concessam layco de bonis relictis ad vsum pauperum & ad aliud non se intromittere nisi ad tuitionem & executionem ipsius dispositionis.*

75 *Præceptum testatoris debet seruari circa alienationem bonorum suorum per eum relictorum ecclesiæ, alia canonica solemnitate non seruata de bonis ecclesiæ non alienandis.*

76 *Testator relinquens etiam terræ alicui altari existenti in aliqua ecclesia, vt ibi celebretur missa pro anima eius, sic accipere relictum vt fructus dict. terræ pertineant ad rectorem vel guardianum dict. ecclesiæ, qui tantum præbet presbytero inseruienti illi altari quantum ei sufficit pro sustentatione & victuali stipendio, residuum pro se retinet.*

77 *Missæ an fuerint celebratæ in aliqua ecclesia, cui ad hoc sit factum, creditur dicto cum iuramento rectoris, vel guardiani fratrum, quando fit factum ecclesiæ fratrum, quòd sint celebratæ.*

78 *Legatarius quòd debeat facere ædificari domum hæredis sic mandante testatore, si quantitas impensarum pro domo ædificanda superat legatum ne sit eiusdem præstabit tantum operam & precium operarum, lapides & tigna & cætera sumptibus hæredis facere debet.*

Et quod debeat soluere omnia legata facta in testamento, soluet tantum legata valida in quantitatibus consistentia, non quæ facta sunt creditoribus & quæ consistunt in speciebus, vt ibidem habetur.

79 *Executor testamenti alterius puta Titij, credens forte eandem potestatem quam habet de accipiendo bona Titij & soluere legatarijs posse ad suum hæredem transmittere, in testamento suo mandauit & iussit suum hæredem debere exequi contenta in testamento Titij, nil dicto in testamento de officio suo, vt legatum afferat commodum legatarijs dicitur quod hæres executoris sit iussus non conficiens inuentarium de suo, alias eo confecto de patrimonio testatoris executoris detrahendi soluet legata contenta in testamento Titij, & quare, & de materia hac late, & quomodo pro maiori commodo legatarij præsumatur testatorem voluisse potius & duplici præstatione grauare hæredem, & vt ibi.*

80 *Testator disponens quòd talis possit administrare certam quantitatem pecuniarum testatoris ad eius conscientiam & quod credi debeat partitis eius libris, intelligitur quòd pecuniæ impendantur in traffico, & dimidia quæstus & lucri debetur legatario, ratione per eum redden. remissa scrupulositate. dum absit dolus.*

81 *Læsio quanta esse debeat vt arguatur de dolo administratione maxime quando testator se remittit ad libros hæredum.*

82 *Administratores alicuius negociationis vbi sunt plures constituti in testamento, & vt plures tutores, & sic dictum quod vnus sine altero administrare nequeat, vno mortuo, cæteri amplius non possunt se intromittere, & alij administratores sunt constituendi.*

83 *Verba hæc volens testator præstitus bonæ fidei agnoscere significante quòd fiat iusta distributio declarando tamen, vt ibi pulchre.*

84 *Verba cum commodum ei erit, expensuntur cessantibus difficultatibus & impedimentis.*

85 *Verba,*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

85 *Verba cum fieri possit intelliguntur, secundum ordinem iuris.*

86 *Verba donec reddita fuerit ratio, exponi debent. id est, reddi debuerit.*

87 *Verba, si forte contigerit aliquem ex heredibus præmori testatori &c. intelligitur verificata condō siue ante siue post mortem testatoris aliquis heres moriatur, & de ratione & quare, ibidem patet expresse.*

88 *Verba more solito aliquid iussum fieri intelligitur de more communi & notorio in loco, in quo illud tale quid fieri debet, & intelligeretur etiam sine hn verbo de communi loci consuetudine, in quo fuit testatum & decessit testator.*

89 *Dictiones tam & quam simul positæ etiam in testamentis possunt stare copulatiuè, & comparatiuè, seu alternatiuè, seu distributiuè, vel disiunctiuè, & quomodo hæc dignosci possint, vide ibidem.*

90 *Verba testatoris, quod omnia bona & pecuniæ stent apud dominam suam vxorem quod ea teneat omnia, &c. important quoad custodiam & non quoad vsumfructum.*

91 *Verba hæc quòd sua bona vel eorum possessio non possint peruenire ad suam filiam sed esse debeant penes filium masculum, interpretantur quòd possessio bonorum & eorum administratio, esset omnino penes masculum, et quare ibidem.*

92 *Verba hæc, quod bona & fructus stare debeant in manibus & Titu potestate, intelliguntur sub cura & administratione Tity.*

93 *Mater non videtur tutrix testamentaria constituta per filium a testatore sibi relictum & in eius custodia.*
Secus vbi esset relictum sub potestate matris sue tunc enim censetur constituta tutrix testamentaria. ibidem.

94 *Verba ista, si quatenus noluerit tale quid facere, exponuntur, id est, si requisitus & interpellatus declarauerit se nolle, denegauerit & recusauerit facere.*

95 *Verba plura in testamentis sæpius ascribuntur quorum vnum exponit aliud vel in partem affirmatiuam deberi legatum, vel in negatiuam non deberi, & vt ibi patet.*

96 *Testator præcipiens ac iubens alicui, vt nonnullos contractus faciat inter vivos, qui sic contrahens non aliter remanet obnoxius legibus vel statutis loquentibus de contractibus inter vivos, sed habetur vt quilibet obligatus & emolumentum habens ex vltima voluntate, cuius natura & origo attenditur in actibus eius vigore facti inter vivos, & vt ibi habetur.*

DVBIT. IIII.

DE varijs & extraordinarijs miscelaneis quibusdam præceptorum & verborum à testantibus factorum & dictorum solnenda est ordine non seruato sicut vulgo dicitur † ordinem esse in extraordinarijs ordinem non seruare, verum ità de vno in aliud saltu quodam prout succurrit, arbitratus sum progrediendum fore.

Illud primum igitur obuiam accedit passim in quolibet testatoris præcepto, accurateq; attendendum quod scribit Io. de Imo. in l. paterfam. testamento, colu. 1. versi. in gloss. fina. ff. de hæred. instit. quòd testatoris † præceptum regulariter est seruandum dummodo non fit contra ius. l. nemo potest. de legat. 1. vel non fit nudum. l. filiusfam. §. diuus. eo. & non contineat quid inhonestum, vel illicitum. l. quidam. de condi. instituto. ac etiam non fit iniustum & irrationabile. d. l. paterfamil. idem & Alber. in l. verba. sub numer. 1. C. de testa. aliàs enim voluntas testatoris pro lege seruatur. §. disponat. in auc. de nupt.

Quid autem † contra ius esse, vel nudum, vel illicitum, irrationabile dicatur exemplain seruntur, & gloss. ac docto. traduntur in dictis locis, vnde infertur ex his † contra ius vel illicita aut irrationabili causa deductis in præceptis vel conditionalibus pro adimendis ab vno & in aliud transferendis hæreditatibus vel legatis tale quid pœnale non valere. l. 1. de his quæ pœn. nomi. & l. 1. in fin. C. eo. & §. fina. de lega. & dict. l. paterfamil. & ibi Bart. & alij, & Bald. in dict. l. 1. in 5. oppo. nume. 10. C. de his quæ pœn. no. Socin. Iun. consi. 115. nume. 31. præced. & sequent. lib. 1. post canon. Couar. in c. Raynutius. §. primo. num. 7. de testa.

Quia contra ius esse, & impossibilem de iure testatori existimo † conditionem istam, quòd facta institutione de vxore, & factis de filio, & filiabus substitutionibus, dicatur, si summus Pontifex vel princeps in loco infringat, aut immutet testamentum aliquo modo tūc testator hæredes instituit omnes masculos legitime descendentes de sua agnatione quali fecerit hoc in vilipendium supremæ auctoritatis Principis & suæ potestatis auferendo hæreditatem à primis institutis & substitutis, & dando alijs institutis, quod nempe facere non potest cum ius † testandis sit angustatum auctoritate principis, per text. in l. verb. legis in fin. ff. de verb. signif. & posit † Princeps maximè ante aditam hæreditatem, & postea ex causa respiciente publicam vtilitatem, & indistinctè ex potestate absoluta infringere & immutare testamentum, præcedente demonstraui supra lib. 1. dubitatio. 3. solut. 13. & vlti. † non potest enim testator prohibere etiam episcopum, ne se intromittat in suo testamento, tex. & gloss. in versi, interdici, & cano. in cap. tua nobis, & in cap. requisiti. de testa. & in cle. secunda. de religi. dom. minus potest fieri per principem, qui est supra ius. cap. proposuit. de conce. præben. l. princeps. ff. de legi. prout facere non potest quin lex habeat locum in suo testamento dic. l. nemo potest & conditionem apponere non potest, nec contra eam si princeps immutet vel infringat si testamentum facere institutionem de alijs hæredibus quia facit contra. l. † viuam, vt est Princeps in auct. de consul. ad fin. & ibi gloss. in ver. legem animatam, & contra factum Principis, quod pro lege habetur. §. sed & quod principi. insti. de iu. nat. genti. & ciui. & l. 1. ff. de const. princ. ad propositum l. uc. de Pen in l. prima, columna antepenult. versic. & sicut C. de expen. iud. libr. 12. dicit, sicut animatum excessiue potentius est inanimato, sic princeps excessiue potentior est ipsa lege, vnde periculosius est contemnere legem viuam maiusque crimen quam legem mortuam per not in gloss. penultim. in versic. causis in cap. bonæ memoriæ magun. 1. de elect. Quinimmo idem Luc. de Pen. in dict. l. prima, columna quarta, versu fin. dicit † quòd testator non potest facere quòd leges, & qui est minister legis, & qui potest interdum supplere, interdum interpretari legem, in suo testamento locum non habeant. per dict. l. nemo, & quod enim fieri non potest per modum dispositiuum, lege prohibente non potest etiam fieri per modum conditionis, per l. Seius & Augerius. ff. ad l. fal. sentit id Baldus in l. filiæ. ad fin. versi. tu dic. C. famil. ercis.

Est quoque dicta vltima institutio de alijs hæredibus facta sub conditione impossibili, vti dependente à solo Principe, & sic turpis & nulla est, vti à furioso facta, per text. & doct. in l. apud Iulianum. §. fina. de legat. primo, cum simil. script. supra libro secundo, interpretatio. secunda, dubitatio. secunda, solutio. secunda. versicu. decimo. † Potest enim testator de pecunijs suis loqui, & factis priuatorum non autem ponere os in

cœlum

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

cœlum loquendo de factis summi Pontificis, vel sui Principis, & de alijs meri & mixti imperij. l. testandi. C. de testa. Bal. in dict. l. prima. num. 15. l. secunda, C. de crimi. sacrileg. ideo ex tali conditione testatoris impossibili iure non posse verificari illam vltimam institutionem hæredum, & minus eis contra immutationem testamenti per principes forte sequitam tribui hæreditatem, & ex hac ratione censeo non tutum, nec verum responsum Cephal. consilio quinquagesimo secundo, licet hac ipsa ratione omissa subtiliter circa alia insisterit, cum maximè hic primi nominati essent filij testatoris, qui in eodem testamento sub conditione casuali vel mixta exhæredari non possunt, probat Barto. in d. l. paterfam. num. 4. & alij sequuntur, & vbi conditio non fit potestatiua seritit Iaso. consilio vigesimotertio, colum. prima, atque ab eadem iuris censura puto esse alioquin elegans cons. Rimi. iu. 116. in eadem facti specie datum, qua fuit illud Cephali.

22 Nota est iuris regula † neminem facto, odio, vel culpa alterius debere priuari, prægrauari, vel damnum pati. dict. l paterfam. l. si quis. §. fin. C. de inoffi. testa. l. quidem ita. §. si quis filium. ff. ad Trebell. l. nemo debet. de regu. iur. ex qua non modica difficultas videtur, an per conditionem impositam vni, & ascriptam hæreditati,
23 legato vel fideicommisso alij præstando, vel per † præceptum, si vni factum & non obseruatum alius debeat priuari hæreditate, vel fideicommisso, communis resolutio videtur, & breuis, omissa plurium casuum enumeratione, quòd si † in relicto alicui, puta filio facto pu-
24 re, sit apposita conditio alij, puta patri, si petierit forte fideicommissum sibi debitum à testatore decedente filijs, ipso relicto filius sit priuatus patre non seruante conditionem, vt ex causa ista irrationabili per legem reiecta dependente ex facto alieno, non debet filius priuari relicto, per d. l. paterfam. quam Bal. & alij reputant singularem, Corset. in sing. in ver. testator. & per eam simil. decis. firmat Bald. in dict. l. prima, numero 10. & 11. in 5. oppo. C. de his qtæ pæn. nomin. & Castren. in l. Lucius. §. tres hæredes, numero 4. ad Trebell. Socin. consi. vigesimoprimo, numero 3. & 20. lib. 3. & late in terminis etiam in relicto facto filio sub conditione non dependente ex facto tertij, & sic patris, per eandem regulam firmat Ruin. consilio 122. colum. 5. numero 9. libr. secundo. idem concludit Gabri. Eugub cons. 105. ad fin. & Cephal. sensit dict. consi. 52. num. 10. 11. si tamen ex verbis testamenti præcisis vel reiteratis, non aliter, nec alio modo importantibus renocationem si fiat aliter, Ioan. de Ana. consilio septuagesimoseptimo, Iaso. consil. 162. numero quinto, lib. secundo, & per clausulam omni modo meliori, per Ruin. consilio centesimo quinquagesimo, numero 9. 10. lib. 3. apparet de voluntate testatoris, quòd ei sic placet filium priuari relicto propter contrauentionem patris, valet quidem talis priuatio non reputata in pœnam, sed quia sic placet testanti per l. si ita scriptum. §. regula. de liber. & posthum. tenet Ange. in dict. l. paterfam. & ibi comprobat Imo. colum. prima. versicu. sed Ange. hic dicens ex eo, quia sic placet testanti, cuius dispositioni videtur standum in eo quod vltimo dixit, per l. si ita scriptum. in principio. ff. eo & l. si mihi. §. in legatis. de legat. primo, & l. translatio. in fin. de adi. leg. idem sentit Cuma. in dict. l. paterfam. ad numerum 3. rationem adducens nam pro quia testator potest, si vult, ex facto alterius alium excludere, sentit idem & Socin. d. consilio vigesimoprimo, numero vigesimo, verfic. ex quibus etiam tollitur. lib. 3. & Gualden. de arte testan. titul. tertio. cau. 4. sub numero secundo. verfic. sed si testator, & satis clare Socin. Iun. consilio 129. numero 19. 20. lib. 3. ita hæc qualis sit, vel pœna, vel conditio, vel translatio, dependet à voluntate testatoris per tex. & ibi Bart. Cast. & Soci. in l. secunda. ff. de his
15 quæ pœnæ nom. & valet † priuatio inducta à testatore contra honoratum etiam ex facto alterius, sicut valet statutum, quòd quis puniatur saltem in bonis pro debito alterius, & si hoc etiam culpa cessante, sufficit, tamen quòd fiat causa subsistente. s. vt pater in specie nostra pareat testatori in eo quod iussit, ne sequatur priuatio contra filium, & sic in statutis, vt abstineatur à delictis, vt cap. fine culpa, de regu. iur. in 6. Bald in l. prima. numero tertio. C. ne fil. pro pa. & in l. sancimus. C. de pæn. Barto. in l. iure, & ibi Alexand. in apostil. C. de Fabricen. lib. vndecimo, & Ioann. Baptist. Sanseuer. in l. omnes populi, numero quadragesimosecundo, de iusti. & iu. dispositio enim statuti & testatoris à pari procedunt probat Rom. consi. 65. viso Themate, colu. 2. ver. hæc autem æquiparatio. & Lud. Bologn. consil. 32. viso igitur, colum. penult. ver. & ideo dicimus. Deci. consil. 227. colum. 4. in prin. sub numero 8. Aymo. consil. 254. colum. penult. numero 4. Curt. seni. consilio 52. numero 17. non obstat ratio dict. l. paterfam. quia ibi non erat defectus potestatis testatoris, sed potius voluntatis, vt intelligit ibi Cum ad numerum tertium. quæ ideo vbi appareat, seruanda est ad vnguen. l. fina. ad fin. com. de legat. Bald. consilio 150. viso isto processu, nume. tertio, in fin. lib. 4. cum vulg. quòd valeat saltem via fideicommissi in præcepto facto filio ob contrauentionem matris Bald. consi. 208. punctus pater diligens. lib. 5. bene facit & tex. in l. si cum exceptione. §. in hac actione. ibi, nec cuiquam iniquum videatur ex alieno facto, &c. ff. de eo quod met. ca.

16 Si vero & his etiam proximè dictus inhærendo † relictum filio fuerit factum sub conditionibus etiam pluribus, sed vna dependente ex facto alterius. s. patris, vel affirmatiue si liberauerit, & quietauerit hæredes testatoris de aliquo credito, quod prætendit à testatore, vel negatiua si non petierit, vel non molestauerit hæredes pro aliquo suo credito, aliàs si non seruauerit, & contra fecerit, testator priuat legatarium vel fideicommissarium relicto, quod eo casu voluit haberi pro non facto, & illud cessauit, & annullauit, vt vidi testamenta his similibus, & amplioribus verbis concepta, vt relictum debeatur, quippe conditiones omnes appositæ verificari debet. l. si hære. plures de condi. insti. cum pluri. concor. per Deci. consilio 417. numero primo, vbi etiam in materia pænali, vnde ad propositam speciem dicendum est illam dependentem ex facto alterius sufficere non verificari in forma vel negatiua vel affirmatiua, qua ascripta reperitur, vt non debeatur relictum, vel eius sequatur priuatio & non implente, per quem testator voluit conditionem ipsam impleri per l. si ita fuerit de manu. testa. tradunt Bartol. Ange. Cuma. & Imo. dict. l. paterfamil. dicente ibi Imo. hoc esse tenendum menti pro limitatione illius legis, ita in terminis medijs tamen alijs motus filium, cui fuerat relictum fideicommissum sub conditione etiam quadam seruanda per patrem & eo non implente eam, fuisse priuatum fideicommisso, late firmat Paris. consilio 8. numer. 17. vsque ad fin. lib. tertio. & Gualden. dict. titu. 3. cau. 4. numero secundo, in fin. eo quòd testator suis rebus talem conditionem apponere potest, ideo eius honesta præcepta seruanda sunt per l. quoties. C. de dona. quæ sub mo. & cap. verum. de condi. appo. cum sign. ibi in gloss. per l. ob res ff de pact. dota. ibi lege enim suæ rei dicit & per alia plura, Paris. consi. primo, nume. 70. & sequen. consi. vigesimosecundo, nume. 60. 61. lib. 3. & consi. vigesimosexto, colum. secunda, & sequent. lib. quarto, & in specie etiam Ruin. dicto consilio 150 numero 9. 10. 11. lib. tertio. Alcia. consilio 38. facti præsens species, numero 32. libro nono.

17 Hæc autem procedunt dummodo † testatoris voluntas appareat, siue in pœnam qui fiat, quod noluit testator,

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

testator, vel sub conditione impleta vel non, seu via translationis, & postrema scriptura in testamento quid detur, adimatur, vel transferatur, vt dict. l. secunda, ff. de his quæ pœ. nomi. l. translatio. l. si tibi certam, in fin. l. dini. & to. tit. de adi. leg. & dict. cap. verum, in fi. de condi. appo. & quando in vim pœnæ, vel conditionis, vel translationis testator censeatur quid dare, vel auferre pleno, vt aiunt folio discutere assumpserunt Menoch. consil. 78. Riminal. iu. & ante eos Rui. in l. centurio nu. 71. & seq. de vulga. & pupil.

18 Cum igitur † præcepta testatorum licita vel honesta passim iura clamitant obseruanda fore, sequitur quòd ea spernentes datorum, & relictorum priuatione ple-
19 ctuntur, vt si testator generaliter † prohibuerit suos filios hæredes alienare aliqua bona hæreditaria, vt si alienauerint, vel alienare tentauerint sua portione hæreditatis alienantem priuauit, & contingat vnum ex hæredibus alienare etiam nulliter aliqua bona hæreditaria solum in vita sua, eum quidem priuatum tota sua portione hæreditaria detracta legitima respondit Corne. cons. ducentesimo quadragesimotertio, circa primum.
20 in primo dub. lib. 3. † etiam si hæres iussus non seruat in tempore præfixo à testatore facere quod præcepit testator priuatur hæreditate, idem Corn. post Bal. de Bartolinis firmat consilio 99. quòd sic, lib. 1.

21 Idem si † testator mandauerit vnum ex hæredibus debere contrahere societatem, & communicare lucra cum cohæredibus, & si hoc nō seruauerit, priuauit eum hæreditate, vnde eum absque alia interpellatione non seruantem tale testatoris præceptum in communicando, & communicare continuando lucra cum patribus suis cohæredibus iuxta præceptum ipsum hæreditate priuatum, subtiliter post alios ante eum consulentes lateque defendit Socin. consilio centesimo trigesimotertio, profecto. libro primo, quod est replicatum consilio centesimo septuagesimoquarto. lib. secundo. eo magis hoc procedit, quādo testator expresse disposuerit quòd inobediens ipso facto, & iure sit priuatus, & ex nunc priuatus esse intelligatur, vt Paris. consilio nonagesimo primo, numero quinquagesimonono, libr. secundo, vbi columna penultima, & fin. multa congerit contra inobedientes præceptis testantium, & per Alexand. consilio centesimo trigesimooctauo, column penult. nume-
22 ro vigesimoquarto, lib. primo. Amplia hoc etiam habere locum in ecclesia per inobedientiam sui prælati, vel administratoris, qui excepto testatoris relinquentis bonaecclesiæ debuerit aliquid seruare & non seruauerit. Ecclesia priuatur relictis tanquam ad eam translatis ad tempus, & postea reuocatis ex lege testatoris ab initio valide suis rebus imposita, vt eleganter consuluit Ruin. consilio vigesimoseptimo. circa, lib. secundo, vbi maximè sub num. quarto, allegat Anchar. consilio 217. dubiū
23 tacit tenentem aliquem † relinquentem bona Ecclesiæ posse imponere pro his bonis solui collectas & onera, ac si bona ipsa possiderentur per laycos, locum habet priuatio hæreditatis ex dicto præcepto nudo de non alienando, sed corroborato ex ipsa pœna priuationis imposita in casu alienationis, quæ etiam non posset fieri per præceptum ipsum sine consensu vxoris prohibitæ per statutum acquirere à marito testatore, tamen per contrauentionem sequitur priuatio, plene Alexand. consilio quinquagesimoseptimo, prospectis. libro secundo,
24 † Perditur & legatum alimentorum alicui factum, & ademptum hac conditione, si vitam detestabilem & damnosam seruauerit, verificata per expulsionem familiæ testatoris defuncti ex domo hæreditaria & per verberationem filij testatoris factam per legatarium contra voluntatem matris filij verberati, & suorum tutorum, quòd inducit inobseruantia conditionis ascripta, pro conseruatione legati. probat Cald. consilio tertio
25 testator legauit. titul. de testa. † legatarius iussus non molestare vxorem testatoris hæredem sub pœna amissionis legatorum incidit in pœnam molestando vxorem etiam in iudicio, & res legata sic perdita potest vendicari ab eo, cui testator eam pœnæ nomine transtulit, & applicauit absque eo, quòd prius fuerit petitum in alio iudicio declarari primum legatarium esse priuatum, quia sufficit hoc peti incidenter in eodem iudicio principalis vendicationis rei legatæ perditæ, Alexand. consilio quinquagesimosecundo, viso testamento, libro secundo, repetitio in quinto libr. consilio 177. ad idem Dec. late sequitur consilio 613. colum. prima. & sequent. Rui. consilio septuagesimoseptimo, colum. 3. & sequen. lib. 2. Socin. Iun. consilio 113. num. 28. lib. primo. Tiber. Decia. consilio secundo. num. 93. lib. 2. ipso iure intelligitur imposita absque alia sententia, idem consil. 1. num. 9. 10. lib. 3.

26 Per inobseruantiam † precepti testatoris etiam modici momenti potest amitti magna hæreditas, ecce valet præceptum testatoris, quòd hæredes debeant maritare filiam eius cum consilio Petri, sub pœna amittendi hæreditatem & applicandi ipsi filiq, hoc consilium videtur modicæ importantiæ, quia tenentur requirere, sed non sequi, si tamen non requisito dicto consilio maritauerint filiam testatoris, vt eius præceptum contemnentes perdunt hæreditatem, quæ ad filiam pertinet ita testatore disponente, tradit Castren. consilio. 300. videtur dicendum. lib. primo. & Ioan. de Ana. consilio decimoquinto, circa testamentum. ad fin. & Aym. consilio primo, colum. secunda, & dicit Castren. consilio ducentesimo nonagesimosecundo, circa primum, colum. 4. numero 6. versic. super quinto. lib. secundo, quem non parentem præcepto testatoris propter modicum defectum posse perdere magnam hæreditatem, quia pœna non commensuratur culpæ, sed voluntati testatoris, cui resisti non potest, & aliud dici non potest, nisi quod sic voluit testator, per l. cum quidam, in fin. C. de necess. ser. hæred. instit. vt ibi per eum plene loquentem in materia, & concludentem in fin. vbi sit pœna à testatore imposita, aliam iudicis admonitionem non requiri.

27 Adeò autem testatoris † præceptum huiusmodi tanti quidem faciendum est quod si videat filios minores, pronos ad dissipationem bonorum, & minus industrios prospiciendo eis pater in testamento potest prohibere eos, ne modo aliquo alienent aliqua bona eorum, vel diuidant ea vsque quo compleuerint omnes ætatem 25. annorum, & qui eorum contrafecerint, amittat suam portionem ipso facto tali Ecclesiæ applicandam pro dimidia, & pro alia dimidia cohæredibus non contrafacientibus, alibi ante lib. præced. interpre. 1. dubit. vlt. solut, 2. ver. veruntamen. plene comprobaui tale præceptum proficuum filijs valere etiam quoad legitimam, ac obseruandum fore, vnde præceptum hoc non obseruās etiam alienando, vel petendo solam legitimam incidit in pœnam priuationis impositā, vt consulendo firmat Castr. consi. 302. Visis, & diligenter consideratis, colum. 2. lib. 1. allegando idem Castr. consi. sub num. 77. eo. lib. 1. late sequitur Nat. consil. 528. num. 12. licet. ad aliqua alia ibi vertat suum responsum, quia in casu illo minor deliquerat. pro magis communi quòd valeat tunc prohibitio etiam in legitima ponit Gab. Roma. de com. conclu. lib. 6. tit. de legitima conclu. 1. nu. 21. pro communi quando prohibitio est facta ad tempus, etiam tenet Gualden. de arte testa. tit. 8. cau. 2. num. 4. vt loco alleg. dixi, idem in specie alienantem vsque ad legitimam contra prohibitionem testatoris incidisse in pœnam priuationis residui hæreditatis sequitur Ruin. consi. 136. col. 5. num. 13. lib. 2. idem expresse Cephal. consil. 153. num. 91 & est tex. in §. si quis autem, ibi aliud vero totum auferri, in auct. de hæred. & falci.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

28 Sed aduerte tamen vt ante admonui † prædicta locũ non habere, quando præceptum teſtatoris eſſet illicitum & inhoneſtum, per l. primam. ff. de his quæ pœnomi. & §. fin. inſti. de lega. & in pluribus caſibus à pœnis huiuſmodi præceptorum doctores excuſationes adducunt, breuiter aliquos referam.

29 Teſtator † ſororem hæredem inſtituens, mandauit ſibi fieri in termino anni monumentum marmoreum, & in eo expendi 20. & ſi ſoror hæres noluerit acceptare onus exequendi hoc, & ſic executa non fuerit, ſui conſobrini teneantur illud facere, ad quos eo caſu teſtator voluit ſua bona peruenire elapſo anno, & monumento per ſororem conſtructo eam à reſtitutione bonorum conſobrinis facienda defendit Ruin. conſilio 184. viſo puncto, lib. primo, & primo quòd ſatis eſt ad pœnam euitandam, quòd ea acceptauit onus, licet aliter non fuerit illud executum inducendo Docto. Bar. in l. ſi fideiuſ-
30 ſor. §. meminiſſe de legat. 1. de arbitro † condemnante aliquem ſub pœna ad locãdum quòd ſit excuſatus à pœna per ſolam locationem, licet vlterius in eam non perſiſtat, & patientiam non præſtet, & eo quòd non recuſauit acceptare pœna non eſt commiſſa, exponendo illud quatenus noluerit acceptare, id eſt, ſi declarauerit ſe nolle acceptare, argum. l. ſi ita relictum. §. illi ſi volet. de leg. primo, ad quod declarandum non habet limitatum tẽ-
31 pus † ad exequendum vero, vt pœna committeretur, requirebatur interpellatio per l. ſi pœnum. ff. quando di. leg. ced. & non ſufficiebat extraiudicialis, quia ad cõſtruendum monumentum teſtatori per eum in teſtamento iuſſum orta non eſt obligatio, ſed pro auctoritate teſtatoris conſeruanda competit officium iudicis, per l. Quintus Mutius. de an. leg. & l. hæreditas. §. ſi. de peti. hæred. pro interpellatione autem & mora eius qui tenetur officio iudicis non ſufficere extraiudicialem, ſed iudicialem interpellationem omnino requiri, tex. eſt & ibi no. omnes in l. cum poſtulaſſem. de dam. infec. & hac ratione, quam veram & concludentem reputat, & ex præſumpta ignorantia contentorum in codicillis, & ex reſtitutione in integrum concedenda ex iuſta ignorantia, & ex clauſula generali, ſi qua mihi &c. Ruin. defen-
32 dit, vt ibi per eum, cui addo quòd † terminus anni ad faciendum monumentum, cum pro hoc non ſit obligatio nec actio orta, non conſtituit ſororem illam in mora faciendi per ea quæ ſcribit Deci. conſilio 2. ſub numero 5. ver. ex quo ſequitur. limitando. l. magnam. C. de contr. & committen. ſtipul. per Bart. in l. ita ſtipulatus, num. 40. de verb. oblig. ne eodem tempore contrahatur obligatio & mora, contra. l. quod dicimus. ff. de ſoluti. ita & per Gui. Pap. in quæſtio. 497. iux. prætactam excuſando hæredem à mora, & ad talem pœnam omnino requiritur commiſſa mora late Caſtrenſ. conſilio 47. vltra ea. ver. & conſtat. lib. ſecundo. & Aret. conſilio. 150. colum. 2. & ſequent. licet poſt alios in eadem cauſa conſulentes, oſtendere ſui ingenij volens acumen multum ſubtilizauerit Socin. conſil. 233. lib. primo. Quod interpellatio ſcientia & mora requiratur, late probat Oldr. conſilio. 232. quidam teſtator, & conſi. 242. tota præſens quæſtio. colum. 1. Anch. conſi. 79. ſubtiliter, ver. vlterius. Cephal. conſil. 455. num. 51. & ſeq.

33 Excuſatur † quis à pœna eo caſu, quo non remanet læſa voluntas teſtatoris, puta alienatio, vel quid aliud factum eſt contra prohibitionem teſtatoris, ſed poſtea bona alienata reuerſa ſunt ad alienantem, vel quid aliud cõtra factum reſtitutum, & redditum eſt in priſtinum, antequam aliquis dicatur læſus, & alicui fit ius quæſitum, vt per Ang. conſilio 169. ſuper puncto ſuprascripto, colum. ſecunda & maximè quando vltimus de prohibitis contrafecit, & non adfit alius cui debeat fieri reſtitutio, Ruin. conſilio centeſimo nono, numero decimo ſexto, lib. ſecundo, & ſic nullius interſit, vt Dec. conſilio 584. ad fin. refert Aymo conſilio 254. colum. penult. verſicul. octauo, & poſt Ancha. conſil. 47. pro clariori, vbi maximè ceſſare debet pœna, quando non remaneat impedita executio voluntatis defuncti, & quando implementum reſpicit commodum ipſius non parentis, Aymo conſilio 56. numero 2. 3. & ſequent. vbi & alia adducit excuſantia à tali pœna, & ſufficit implemẽtum ſemel factum, licet non fuerit ſecutus effectus, Socin. conſil. 221. lib. ſecundo.

34 Apparet quis inſtitutus hæres hoc † præcepto ei impoſito, in teſtamento, quòd debeat accipere cognomen & arma teſtatoris, & facere ſe nominari de caſata & familia teſtatoris, quod præceptum alibi dixi honeſtum & conueniens, & ſi hoc non fuerit ſeruatum, voluit teſtator ſuam hæreditarem peruenire ad hoſpitale, & hæredi ſic inſtituto decedenti ſine filijs, ſubſtituit alium, hęrede mortuo ante teſtatorẽ, & ſic non eueniente caſu, quo hęres potuerit dici contraueniſſe, nolendo ſe nominari de cognomine & familia teſtatoris, ceſſat pœna pro hoſpitale, quòd proinde nihil habet conſequi, vt late defendit Deci. conſil. 273. in caſu propoſito præſertim per caſum eum ibi not. per Bartol. in l. pater Seuerinam.
35 in principio. de conditio. & demonſtratio. † vbi quid alij præſtandum ſi legatarius tale quid non fecerit, venit, & intelligitur, ſi legatarius noluerit facere, & non ſi non potuerit facere morte præuentus, ita priuatio & pœna ceſſat extra ſuum caſum poſsibilitatis nolendi, & de caſu ad caſum, de perſona ad perſonam non extenditur per l. mulcta. de conditio. & demonſtratio. ſed propriè & ſtrictè facienda eſt interpretatio, vt non ſit locus pœnæ, vel priuationi, vt ibi per Barto. & Deci. dict. conſilio 273. numero 3. & conſilio 290. columna 3. numero 2. 3. Alexand. conſil. 110. numero duodecimo, lib. 3. vbi
36 etiam late tradit † quem damnatum per teſtatorem ad ſtandum in communione & communicandum lucra cum fratre ſub pœna priuationis hæreditatis, excepta legitima non debere pati talem priuationem mortuo fratre & non interpellatum conferre lucra non diciin mora conferendi ideo pœnam non conferentis pati non debere per l. ſi quis filium. § fin. ff. de coll. bon. & l. ſi pœnam. ff. quando di. leg. ced. & ſtante ſua ignorantia præſumpta teſtamenti paterni ad not. in l. eius qui in prouincia. §. fin. ſi certum pet. & ad Bart. & ali. in l. qui Romæ. §. duo fratres. in 3. quæſtio. de verbo. obliga. non debere puniri tali pœna priuationis, per l. genero. ff. de his qui no. infam. l. generali. C. de tabular. lib. 10. vt per Alexand. d. conſi. 110. lib. 3.

Proinde ſequitur, vt vidi teſtamentum cuiuſdam ex vili prole orti, & ex vili artificio mulieris aliquantulum ditati habentis vnicam filiam nuptam viro ex nobili & antiqua familia ciuium orto in loco, & inſtituentis hæ-
37 redem nepotem ex filia prædefuncta † hoc præcepto adiecto, quòd debeat ſe appellari, & cognominari facere de cognomine & familia ipſius teſtatoris, & non ſui patris, aliàs priuabat eum hæreditate deferenda ad alios. Huic hæredi conſului, vt iudicem adire deberet & coram eo citatis eis, quibus delata eſt hæreditas in pœnam ſuæ priuationis proponere & probare ſemper citra iniuriam loquendo vilitatem familiæ teſtatoris, & nobilitatem familiæ ſui patris, quibus probatis à iudice obtinere debet declarationem ſibi licuiſſe & licere impune ſpernere tale præceptum, vti contra ius, & inhoneſtum ſibi, & familiæ ſuæ propriæ & originali, nam primum talis modus agendi & implorandi officium iudicis ſuper declaratione exceptionis, vel iuris alicui competentis, probatur per gloſſ. & Doctor. in l. ſi contendit. ff. de fideiuſſ. in l. Aurelius. §. centum. de liber. leg. in l. ſi duo patroni. in princip. ff. de iureiur. Bartol. & alij in l. ſi finita. §. eleganter. de dam. infect. Alexand. conſilio 70. colum. 1. num. 3. lib. 7. Angel. Aret. in rubr. colum. 19. verſ

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

66. colum. Bart. in l. secunda. §. sed ñ quis mihi. ad fin. ff. de dona. & cum alleg. per Sebast. Mediolanen. suo lib. tit. mors oma. fol. part. secunda, concl. 64. ad num. 190. præter alleg. per eum, & Dec. consil. 441. colum. penult. nu. 3. & Socin. consil. 11. colum. penult. in fin. & sequent. lib.

60 primo, vbi † testator potest constituere procuratorem ad exigendum debitores suos cuiuscunq; generis, & dare etiam mandatum duraturum post mortem, per l. sed interim. §. ñ vxor. ff. de donat. inter vi. & vxor. & Bald. in l. ex legato. ad finem. numero 12. C. de legat. not. dicit

61 quòd † testator potest alicui mãdare actiones, ita quòd hæredis mandatum amodo sit superuacuum, & tale testatoris mandatum durat post mortem duplici ratione, quia est mandatum in rem suam mandatarij, & quia post mortem collatum est, potuitq; misceri testamento, cum tendat ad idem cum ipso per not. in l. hæredes palam. in fin. ff. de testa. idem Bald. in cap. auditis. in fin. ff.

62 de procura. dicit quòd † valide quis potest constituere procuratorem post mortem suam ad distribuendum bona sua pauperibus, & fauore animæ valet ob istam incertitudinem personarum pauperum per c. cum tibi de testa. alias si personæ essent certæ, generaliter valeret. cõprobat. Socin. in l. quidam relegatus. colum. 5. sub num. 13. de reb. dub.

63 Aduerte quoad iurandum per † procuratorem, cum debeat iurare in animam constituentis per gloss. in cap. tibi. 63. dist. absurdum videri procuratorem posse iurare in animam Domini constituentis post eius mortem, &

64 eum obligare periurio quia † defunctorum animę sunt extra perturbationem huius mundi, & quiescunt in Domino, glos. in cap. pacem. de consecr. dist. 2. dicerem hoc iuramentum procuratoris retrahi ad tempus mandati, quo Dominus sic constituendo procuratorem ad iurandum videtur se obligare tunc periurio, si per procu-

65 ratorem committeretur iurando arg. eius quòd † hęres constituendo procuratorem ad adeundam hæreditatem, quod sit animo, videtur tunc adijsse per not. in l. per procuratorem. ff. de acquir. hæred. & in l. ñ auia. C.

65 de iu. delibe, vel dici potest quia † mandatum post mortem testatoris collatum potest reuocari per hæredem. l. fundi venditor. §. 1. ff. de acquiren. possess. & ibi Castr. Roman. & alij tenent, & Socin. d. consil. 11. colum. fin. in princ. lib. primo, quo quidem non reuocato procurator ipse dicitur hęredis procurator, & non defuncti, nisi fictione iuris ipsius defuncti, cuius persona per hæredẽ repręsentatur in auct. de iureiur. à mor. præst. post princip. dicit Socin. consil. 112. multum abunde colum. sexta, versic. secundum est. lib. primo, ergo suum iuramentum in animam Domini sui principalis intelligitur in animam hæredis.

67 Relinquit † testator, & mandat per hæredem, legatarium, seu alium satisfieri omnibus à se recipere, & habere debentibus, committendo, & remittendo quandoque arbitrio eius per quem facienda est satisfactio, quibus sit faciendum, huius autem relicti seu mandati interpretatio circa hæc verti videtur. primo quòd ex tali relicto non potest experiri & obtinere creditor testatoris prætensus, qui exceptione præscriptionis legis communis vel municipalis posset excludi, per l. ñis cui. §. 1. de soluti. ibi Bar. & alij tradunt, & l. legati. ibi Bar. de liber. lega. & Bart. in l. ñ creditori. de legat. 1. vbi amplian quacunque exceptione, qua posset creditor repelli, sequendo adducit Crot. consil. 37. numero 16. hoc enim procedit quando relictum esset simpliciter factum nulla quantitate debiti expressa, secus esset vbi esset expressa debiti quantitas, puta mando solui centum quæ debeo, quia præscriptio non tolleret debitum quin remaneret naturaliter debitum. & sic veniret in legato l. quibus diebus. §. dominus. & ibi Bar. & alij firmãt de cond. & demonstr. vbi etiam tradit Bar. relictum debiti simpliciter factum non expressa quantitate nihil releuare nisi probetur debitum per d. l. legati. in fi. idem Cast. & alij in d. l. ñ creditori, & intelligitur tale mandatum de soluendis debitis vel legatis validis & exigibilibus. Nat. consil. 402. col fin.

68 Secundo † ñ testator esset debitor plurium, & aliquorum principali nomine, & aliquorũ fideiussorio nomine intelligeretur mandasse satisfieri debita, ad quæ principaliter tenetur, & non fideiussorio nomine, cum hæc possent excludi exceptione excussionis prius faciendæ contra principales debitores, auct. præsente. C. de fideiusso. vt post alios tenentes contra Bald. declarat. ibi. in l. ñ fideiussor. in princ. colum. fin. de legat. 1. & melius Ang. Aret. tract. de testa. in glos. 40. incip. item mandauit.

69 Tertio ñ † ex verbis talis relicti aliquo modo significantibus debitum in diem vel in futurum ita appareat ipsum relictum factum, is quidem qui iussus est satisfacere tenetur soluere etiam debita in diem, & legitimam iure naturæ cui deberetur ex bonis testatoris, probat Corn. consilio 34. quamquam verba. lib. 3. & debita in diem, vel sub conditione omninò extitura, Cast. in l. ñ ita scripti esset. de legat. secundo, sequitur Crot. consil. 14. numer. 19. non ita dicendum est quando relictum hoc restrictum est ad debita contracta, & facta ante mortem

70 testatoris, quia etiam ex contractu conductionis gabellarum facto ante mortem testatoris non veniunt pagæ & solutiones decursæ post dictam mortem, vt not. dicit Bald. consil. 446. casus talis est, Gregorius de Marinettis de Ferraria. lib. 1.

Quarto vbi circa talem satisfactionem debitorum

71 testator se remisit † voluntati eius per quem mandauit satisfactionem fieri, hoc vel simili modo, secundũ quod placebat Petro, & de hoc credi, vel stare voluit dicto vel assertioni ipsius Petri, nam hoc relictum vti captatorium, & dependens à voluntate aliena & probatione alia non apparente de debitis non valere ex facto respondit Bar. consil. 168. quidam habens num. 3. & seq. comprobat in l. Theopompus. nu. 4. de dot. præleg.

Tempera hoc, nisi in testamento dicatur, & quo ad quantitatem debiti, & quoad personas creditorum testatorem dixisse in secreto ipsi iusso, & mandatario, quia tunc valere relictum, & staretur dicto mandatarij per ea quæ late scribit Ruin. consi. 19. nu. 5. & seq. lib. 2. & dictũ mandatarij sic non operatur ad dispositionem, sed ad declarationem, vt post alios per Soc. in l. si ita scripsero. de conditio. & demonstr. opportuneque per Alex. consi. 54. sub num. 3. & seq. lib. 2. Afflict. decis. 371. num. 5. & seq. & alibi dixi.

72 Quamuis † testator mandando de bonis suis cõstrui, fundari & dotari facellum, seu capellam non possit mãdare & disponere, quominus episcopus loci se intromittat in dicta capella prouidendo ei de rectore, seu capellano, qui habeat in ea celebrare diuina, & spiritualia, & temporalia recipere, Deci. consil. 121. num. secundo, tertio, & omne aliud mandando quod sit contra canones non valeat & habeatur pro non adiecto, Calder. consil. 14. testator reliquit, tit. de testa. Abb consilio 59 quidam

73 dominus Iacobus. ad finem. lib. secundo, † tamen mandando quòd eidem capellæ prouideatur, & ea conferatur presbytero seu capellano idoneo, qui per se, vel aliũ presbyterum debeat in ea celebrare missas, valet huiusmodi præceptum testatoris, & debet seruari in hoc, quòd ad dictam capellam non potest præsentari, nec instituti in capellanum, qui habitu & actu simul non sit sacerdos in sacris celebrans missam, alias præsentatio non valet, & ordinarius potest alium actualiter sacerdotem in capellanum instituere, vt late probat Barb. consil. 33. colum. 4. versic. modo dicitur & per rot. libr. secundum, quia huic præcepto honesto per testatorem fuę rei dicto parendum est, cap. verum. de cond. appos. capit. vltima

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

voluntas.13.quæstio.11. cum simil. & pulchrè per Anch.
74 consil.129,super primo dubio.ad fin.vbi † episcopus debet seruare dispositionem testatoris circa administratio nem concessam layco de bonis relictis ad vsus pauperum, & ad aliud non se intromittere nisi ad tuitionem, & executionem ipsius dispositionis per Cle. quia contingit.de relig.dom.& cap. si hæredes. & cap.tua nobis.
75 de testa. debet quoq; seruari † præceptum testatoris circa alienationem bonorum suorum per eum relictorum ecclesia aliâ canonica solemnitate non seruata de bonis ecclesiæ non alienandis vt tradit Castr. consil. 436. visis omnibus supradictis.versic. præterea satis lib.1.

Vide tamen quòd si quis reliquerit centum ecclesiæ pro emendis tot bonis stabilibus, intelligitur exinde tacite prohibere,ne talia bona vendi possint,per text. in l. Titio centum.in princ.de condit. & demonstrat. Idem si de pecunijs, & mercantijs mandauerit emi tot bona stabilia hæc bona pariter censentur sub prohibitione à testatore intellecta, ne possent alienari, per dict. l. Titio centum.in prin.tradit Socin.consil.249.materia.colum. 16.ver. circa quartam & vltimam lib. secundo, pro singulari ponit Catel.Cot.in suis memor.in versic.testator legando.

76 Quid si testator reliquerit † altari existenti in aliqua ecclesia petiam terræ pro victu presbyteri de missa, qui debet ibidem celebrare missam, hoc ita recipitur quòd principalis rector illius ecclesiæ recolligit fructus petiæ terræ legatæ & tantum præbet presbytero inseruienti illi altari, quantum ei sufficiat pro sustentatione & victuali stipendio,& quod supereſt de fructibus pro se retinet vt decidit Bald.consilio 250.viso isto processu. nu-
77 mer.4. 5.libr. 4. & vbi reuocatur in dubium an † missæ fuerint celebratæ,pro legato ista de causa facto ecclesiæ stari & credi debet dicto cum iuramento ipsius rectoris, vel curati, vel guardiani fratrum,quando tale relictum pro missis celebrandis factum fuerit ecclesiæ fratrum, vt sæpissime fuisse iudicatum in illa curia firmat Guid. Pap.in quæstio 614.si relinquatur, facit Roman. consil. 76.in causa nobilis.colum.secunda, versic.quoad quartam.& gloss.in ver.sacramento. in l.properandum.§. & si quidem pars. C.de iudi. vbi id esse propter difficilem probationem.

78 Mandauit testator, † quòd legatarius debeat ædificari facere domum hæredi, vel quòd debeat soluere omnia legata per ipsum testatorem facta in suo testamento, quoad primum inspicienda sunt hæc, legati quantitas, & impensarum quantitas pro ædificanda domo, quæ quales,& quantæ sint, quæ ideo vbi superant quantitatem legati, vt legatum ipsum vtile remaneat legatario, Dec.consil.324.colum.secunda,sub num.3. versic.sexto id suadetur.Castr.consil.383.notandum est, colum. prima, versic.de mente vero.cum alijs simil.pluribus consi. 203.num.8.9.lib primo, determinatio fit, quòd legatarius debeat ponere operam & pretium operarum,lapides vero & tigna,cæteraq; remanentia in substantia ædificij, sumptibus hæredis facere & ponere debet, per l. Titius.de legat.tertio, ita Bald. in l.prima.§. ne autem. colum.secunda,numero 13.de cadu.tollen. Alterum pariter interpretatur ne legatum inutile deterioriumve sit legatario,quòd legatarius ipse teneatur tantum soluere legata valida consistentia in quantitatibus non autem ea,quæ facta sunt creditoribus,& quæ consistunt in speciebus vt late probat Castr.consil.50. viso codicillo. lib. secundo.

79 Quid si quis existens † executor testamenti alterius, puta Titij,credens forsan eandem potestatem,quam habet de accipiendis bonis Titij testatoris, & soluere legatarijs posse transmittere ad suum hæredem, in suo testamento,legauit,iussit, & voluit suum hæredem debere exequi,& executioni mandare contenta in testamento dicti Titij,nulla tamen facta in testamento commemoratione sui officij executoriæ contentorum in dicto testamento Titij,hoc nempe designat & importat, vt similiter legatum afferat commodum & vtilitatem legatarijs,per l. Titia cum testamento.§. Lucius. de legat. secundo,quòd hæres ita iussus de suo, si non confecit inuentarium,aliàs de patrimonio testatoris detractis detrahendis soluit legata contenta in testamento Titij, & pro his potest conueniri in iudicio à legatarijs, & hæredibus Titij,quorum commodo & contemplatione apparet factum tale præceptum & legatum.l.fideicommissa.§.interdum.de lega.3.§. fin. de liber.lege seruo legato. §.si testator de legat. primo, quia iussus per testatorem exequi,& sic facere vt alius habeat, cogendus est ipse dare,per l.si hæres iussus in princip. de leg.primo, ex facto respondit Angel. consilio 278. punctus est Ioannes de Florentia,licet Iaſ.in d.l.si hæres hanc decis.reprobet, tamen si bene aduertantur motiua Angeli fundata in verbo legauit,& in eo quòd vltimus testator nullam mentionem fecit de officio suæ executoriæ, enixè directe & disponendo respexit factum suorum hæredum, quos potuit grauare in mandando executioni contenta in testamento alieno, quod est facere, vt habeat quis quod habere debet ex ipso alieno testamento, & sic debeant dare secundum text.in dicta l.si hæres.& non potuit grauare alienos hæredes l.abeo.C.de fideicommiss.vel commettere quòd grauarentur, quia vltra vitam suam non se extendebat sua executoria Alexand.consil.206.num. 7.lib.6.Cur.Iun.consilio 66.num.primo, cessat ergo ratio Iaſ.ex dicto Bald.in c.Abbatem.de rescript., de compellendo alium vel de prouidendo quod pertinet ad alium,cessatque regula quòd in dubio censeatur testator minus quàm possibile sit grauare hæredem.l. vnum ex familia.§.si rem.de legat.secundo,quando aliàs legatum redderetur inutile, quod imò vt magis vtile sit & maius commodum afferat legatario præsumitur testator voluisse potius, & duplici præstatione grauare hæredem per iura alleg.à Castr. consil. 224. legatum prædictum, vers.præterea si testator.lib.secundo, & Ruin. consil.98. colum.6.num.decimoquinto.lib.secundo, Crot. consi. 188.num.18.ita verior & tenenda videtur sententia Ang. dicto consil.288.quem etiam in specie sequitur Petr.Gerar.in sing.85. incip.tene mente.

80 Dispositiones † tales testamentariæ. quòd talis possit administrare certam quantitatem pecuniarum testatoris ad eius conscientiam, & quòd credi debeat partitis eius libri,intelliguntur quòd pecuniæ debeant impendi,& implicari in mercantijs & trafficis,& dimidia quæstus & lucri debetur legatario ratione per eum reddenda remissa scrupulositate dum abstit dolus vt per Corn. consil.3.colum.secunda,in fin.& colum.sequent. lib. secundo,& Alexand.consilio 47. colum.secunda,& sequ.
81 lib.primo, vbi † qualis debeat esse læsio vt arguatur de dolo administratoris,& maxime quando testator se remittit ad liberos hæredum,vt Alex.consil.239.colum.1. & sequent.lib.6.

82 Quando quidem essent plures † administratores alicuius cognationis in testamento constituti etiam vt plures tutores, & esset dictum quòd vnus sine altero non possit administrare, nam si vnus moriatur, superstites amplius non possunt se intromittere in administratione,& alij sunt administratores constituendi, per cap. si. §.sane.de testa.in 6.& l.Pedius.§.fin.de arbitr. Bald.consi. 308.testator.& consil.320.relicti fuerunt.lib.2.

Verba hæc in testamentis inserta interpretationem recipiunt, qualem ex mente doctorum infra exponam, & quemadmodum ipse testator eo viuente faceret important quòd ille ad quem diriguntur, non potest facere rem prohibitam,nec damnosam quemadmodum verisimile est testatorem sic non fecisse,vt per Corn. consi.

centesimo

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

19. vers. & est aduertendum. instit. de excep. Marsil. singul. 280. Petr. Gerar. sing. 91. Contard. Genuen. in commentar. l. diffamari. de inge. & manu. in ampliationibus 17. amplia. num. 108. & sequent. Ruin. consil. 139. colum. 1. & sequent. lib. 5. Quod autem iudex ita debeat declarare præceptum illud contra ius, & inhonestum proba-
38 tur, quia † contra ius est quòd filius debeat se cognominare, de familia matris & non patris, cum filius quoad honores, & familiam sequatur conditionem patris & non matris l. 1. ff. ad munici. l. 3. C. de munici. & orig. lib. 10. & text. clarus in l. familiæ. §. 1. ff. de verborum signifi. & ibi Alciat. tenet neminem præter principem posse constituere, vt filij matris originem sequantur, & nō patris, ita lege expressim prohibitum est, vt l. exemplo. C. de decu. libro 10. quia & secundo illud præceptum indignum, ignominiosum, & inhonestum arbitrandum est, quo quis dimisso cognomine nobilis suæ originariæ familiæ debeat adhærere, & assumere cognomen alienæ, vilis & plebeæ familiæ, ideo respuendum & reijciendum est ab institutione hæredum tale præceptum, & habendum pro non scripto per l. conditiones. l. filius. ff. de condi. institu. & l. 3. §. si emancipatus. de bonor. possess. contab. & l. nepos Proculo. de verborum obligat. in simili specie firmat Oldr. consil. 16. thema tale est, Titius. col. 2. ver. si autem prædictæ. facit l. sed sciendum in fin. & l. facta. §. si vero turpis. ff. ad Trebel.

39 Quæritur item quando † pœna per testatorem impo sita transeat ad hæredem hæredis seu alios, pro clariori resolutione diligenter respicienda sunt quæ & quales sint formulæ verborum, quibus præcepta pœnalia testantium concepta sunt.

40 Namque aut testator † proprio vel relatiuo nomine alicui personæ quid faciendum, vel dandum imponit sub pœna priuationis relictorum vt plurimum ascripta, & infra certum tempus quo quidem tempore durante si iussus tale quid facere vel dare obierit, eius hæres ad talem pœnam non teneri ex duplici ratione, quia certam personam pœna respiciens eam non egreditur. l. mulcta. ff. de condit. & demonstr. non afflictiuè non delinquentem. l. sancimus. C. de pœn. & quia primo iussus nō fuit in mora. nec eius hæres, ergo sine mora cessat pœna, l. si pœnam. ff. quando di. leg. ced. ex facto consuluit Bart. consi. 7. factum tale est, Andreas quidam Martini, quem sequuntur eius dicta reassumentes in plerisque locis Doct. vt Alexand. in l. fin. colum. secunda, sub nume. 4. ibi Iaf. colum. 3. vers. secundo limita. C. de hæred. instituend. ita quòd melius loquatur & distinguat Bart. in d. consil. quàm faciat ibi Bald. in quæst. 22. num. 42. vt tenent Roman. num. 4. & sequent. Alexand. Aret. colum. fin. Iaf. colum. fi. in l. si quis filium. §. fi. de acquir. hæred. plene Aret. in l. paterfam. col. secunda, & sequent. de vul. & pupil. plene & Alexand. consil. 140. viso dicto testamento. num. 34. lib. 6. & Riminal. consil. 328. visa facti narratione. num. 19. & sequent. vbi late de pœna apposita alicui nomine proprio, quòd non trahatur ad alias personas etiā ei substitutas, & Dec. in l. qui per successionem. num. 4. plenius ibi Cagn. num. 11. de reg. iur. relatiuo & restrictiuo nomine dicitur quis iussus hoc modo, infrascriptum, suprascriptum, & prædictum, & postea, vel antea fuerit suo proprio nomine expressim nominatus, vt allegant Doct. & Menoch. consil. 89. num. 134. & seq. Soc. Iun. consil. 54. num. 9. & sequ. lib. 4. Aym. consil. 98. num. 8. cum fin.

Vnde si cessante secunda ratione contigerit illum,
41 cui testator tale præceptum pœnale fecit decessisse † post moram per eum commissam contra suum hæredem priuationem actione ex testamento obtinere potest is, ad quem deuoluta & translata sunt bona per dictam l. 1. C. de his quæ pœ. nomi. cum simil. per doct. in rubr. ff. eo. vt in specie decidit Bart. cons. 29. proponitur quòd in testamento Francisconi. non obstat quod Aym. in cons. 59. in fin. ait eum probari in additionibus quia solum ibi in additionib. contradictio fit, quòd mora non committitur absq; interpellatione ergo mora existente, ibi apositallans transit cum Bart. in d. consi. cum quo etiam contra defunctum purificata conditione prouisionis pœna lis transit Aret. in dict. l. paterfam. colum. fin. de vulgar. & pupil. alia allegata per Aym. dicto consil. 59. in fin. loquuntur in his, quę non admittuntur nisi per querelam iniuriati, quæ non valet fieri contra hæredem, per l. fin. de reuoc. dona. cum simil. secus est in hærede, qui non paruit præcepto testatoris, quia priuatur ipso iure. Bald. in auct. hoc amplius. num. 6. C. de fideicommiss. & ibi alij sequuntur, & Alyc. in 3. quæstio. & Iaf. colum. fin. versi. secundo not. reprobans Castr. contrarium inaduertenter dicentem, & sicut contra ipsum priuatum, & quemlibet possessorem possent vendicari bona, ita & contra eius hæredem. l. commissa. de publi. l. videamus. ff. quod met. cau. quod enim ipso iure fit, transit aduersus hæredes, ad hoc concordan. cumulat Tiraqu. in l. si vnquam vers. reuertatur. nu. 296. de reuoc. don. absq; alia declaratoria iudicis facta contra defunctum tenet Bosi. tracta. crim. tit. de senten, nu. 47.

42 Aut testator nomine † appellatiuo tantum præcipit, & iubet, vt puta per hæredes eius aliquid fieri vel dari, alias quòd priuati sint, tunc hęredum hæredes subijciuntur etiam tali pœnę priuationis, vt dictionem hanc probant omnes supra alleg. in d. l. fin. & in d. l. paterfam. & in d. l. si quis filium. §. fi. per doctr. Bar. in l. Lucius. §. 1. de leg. 3. Alexan. consil. 56. num. 1. lib. 1. d. consil. 140. lib. 6. &
43 Ruin. consil. 44. num. 18. lib 2. quia † vere & proprie hęres hæredis dicitur hæres testatoris primi defuncti secundum communem opin. Doct. collect. à Tiraquel. de retract. tit. 2. §. 1. glo. 6. num. 21. à Ceph. consil. 393. num. 64. & Menoch. d. consi. 89. num. 125. & seq.

Idem videtur dicendum si adijciantur verba illa infrascriptos, vel suprascriptos hæredes & nominatis hæredibus plures alij gradatim nominibus collectiuis fu-
44 erint substituti, † quòd substituti sicut primi instituti comprehendantur sub tali præcepto, ita omnes dicuntur hæredes testatoris, vt probat Corn. consil. 279. videtur prima facie. colum. secunda, & sequent. lib. 3. & Aymo consilio 243. num. 1. 2. est gloss. 1. in l. quæ conditio.
45 in princip. de conditio. & demonstratio. † quòd si facta institutione & substitutione hæredum dicatur, ad quemcunque fuerit delata hæreditas ille fit hæres, si 10. dederit Titio, ita sub tali conditione dandi possunt cōprehendi tam instituti hæredes, quàm substituti per dicta gloss. ibi iunc̄to text. & per Socin. ibi num 6. idem in l. si à primo. in princip. num. 4. de liber. & posthum.
46 notat † appellatione institutorum venire substitutos etiam in conditione specifice implenda per l. mulier. in fin. ibi Bart. & Bald. de cond. institu. nam generale verbum hæredes suos comprehendit & primos hæredes, & secundos substitutos, quando secundi veniunt ad successionem primorum ex iudicio testatoris exemplificando in pupillari tenet Castr. in consil. 49. notandum est. colum. secunda, versic. in contrarium tamen. lib. se-
47 cundo, † idem dico in substituto fideicommissario, cum veniat & succedat iste etiam iuridico testatoris per text. in l. credendum. §. fi vero maritus. ibi quæ alieno iudicio. ff. qui pet. tut. & l. sed & si fic. de leg. 3. maximè cum tale præceptum de aliquo dando, faciendo vel obseruando contineat actum & effectum successiuum duraturum ad commodum aliorum. pro quo explendo etiam effectus ipse, & eius casus indicat in personas substitutorum quorumcunque, & hæredum. vt l. secunda. C. ad Treb. l. 2. ff. eo. vbi de fideicōmissarijs, & præsumpta voluntate testatoris quòd teneantur ad onera legatorum, & de hæredibus hæredum in locis supra proxi-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

mè alleg. qui pariter tenentur seruare honesta præcepta testatoris vti legem. §. disponat in auct. de nupt. cũ vulg. & non seruando delinquunt quodammodo. l. aliud est fraus. de verbor. sign. iuncto tot. tit. ff. & C. de his quę pœ. nom. & l. multa. de conditio. & demonst. & propte
48 rea concludo † prohibitionem factam à testatore non finiri in primis personis, quia non finitur delictum, quod menti tenendum mandat Bal. notãdo ex illo tex. l. fin. in fin. C. qui non poss. ad libert. perue. & quia ea, ve luti lex semper loquitur, & complectitur omnes ex ea immediate, mediate ac realiter sentientes commodum, vt singula hæc nota sunt, & probatur per l. Ariani. C. de hæreti. dicit in specie Bald. in l. quidam elogio. column. secunda, num. 3. verũc. tertio præmitto. ad fin. C. de iur. deliber. quòd testator semper videtur iubere quantum
49 ineſt. & l. 1. §. pro secundo. de caduc. tollen. cum simil ibi in gloss. in versi. sentire, & l. secundum naturam. de reg. iur. ita ex commodo reali & extensiuo inter omnes po-
50 steros onus esse perpetuum inter filios testatoris, & descendentes ex eis arguit Ancar. consil. 152. plura sunt du bia. colum. p. n. † fallit in substituto vulgari, in quem non transit onus simpliciter impositum instituto post Bartol. declarant Bald & Imol. in l. sub conditione. ff. de hæred. institu.

Præcepti † testatorum hæredibus quandoque facta de standoin communi, vel de communicandis bonis prout diuersis verborum formulis dictata reperiuntur, ita diuersam recipiunt interpretationem, nam si dicant respiciendo rem, quòd bona teneant & possideant communiter, quòd omnia sint inter eos communia, hoc importat quòd altero parato in communi bona sua conferre, bona omnia sint communia æqualiter, per l. fi. §. Lucius. de legat. 2. & per eadem verba l. Lucius. in princip. ad Trebellia. tradit Barto. in consil. 168. quidam habens. nume. secundo, & in l. quintus. de an. leg. & probat text. in l. 3. §. de illo ibi communis sit. ff. pro soc. si vero dicant respiciendo actum verbi, vt quòd debeant stare & morari communiter, per hæc verba lata ad plures habentes patrimoniũ commune & indiuisum significatur quòd fructus percipiantur in communi, & de communi etiam fiant expensæ nulla habita ratione, quòd alter habeat maiorem familiam altero, vt ibidem firmat Bart. exponen lo verbum communiter, id est æqualiter, per dictũ
51 §. Lucius sequitur Alex. consil. 76. viso themate. numero secundo, libro 4. vbi in 2. colum. † ex tali communione inssi per testatorem de communicandis lucris & expensis concludit non venire expensas dotationum filiarum, quia sunt onera animis magna, sic per verisimile cogitatum testatoris, l. cum in testamento. de reb. dub. nec venire hæreditatem aliunde alicui obuenta nec legatum d. l. 3. §. 1. & l. nec adiecit. ff. pro soc.

52 Item pluribus † fratrib. institutis his verbis adiectis, cum hac conditione vni ex fratribus imposita quòd debeat redire, stare, & morari continuo, & bona ipsius cõmunicare vnà cum certis suis fratribus cum pœna, si hoc facere noluerit, priuationis suæ hæreditatis applicandæ alteri fratri, qui illo casu sit hæres insolidum, quę quidem alterum fratrem euenit, superstite filio, decessisse non adita hæreditate, super hac facti specie consuluit Bartol. consil. 4. factum tale est, quidam Dominicus,
53 probando illa verba † cum hac conditione, hoc in casu non importare conditionẽ, sed modum ex post implendum iam per hæredem redeundo, & communicando, non attento verbo conditione per l. Meuia. ff. de manu. testamen. & l. secunda. §. fin. de dona. vt & bene declarat
54 Aret. consil. 150. in prin. vbi etiam in dubio dicit † verba testamenti interpretanda esse, vt significent modum potius quàm conditionem, idem consil. 154. colum. secunda, vltra medi. vbi etiam exponit illa verba: hac conditione, id est hoc onere, idem Alexand. consil. 162. colum. prima, & sequent. num. 4. lib. primo. Socin. consil. 21. vo. 18. lib. 3. nec non Bartol. dicto consilio 4. numer. 4. ob dictionem, vna exponendo grammaticaliter probat omnes fratres sic institutos ad inuicem vt alij fratri teneri communicare bona quæ propria erant exinde concludit fratrem superstitem teneri communicare filio superstiti & hæredi alterius fratris præfuncti bona quæ habebat propria, cum emolumentum hoc ad ipsum præfunctum pertinens in vim modi, sicut legatum & fideicommissum pure relictum fuerit trãsmissum ad eius hæredem l. 1. & 2. C. de his quæ sub mo. vt per Bar. d. consil. & per glos. in l. à testatore. de condit. & demonstrat. & l. si post diem. §. ijsdem autem. ff. quando di. leg. dicit idem Bar. istam esse veritatem, in l quibus. §. fin. sub nu.
55 13. de condit. & demonstrat. eo etiam accedente quòd † prælegatum factum coheredi non adeunti hęreditatem debetur, & l. qui filiabus §. fin de leg. 1.

56 Quid autem e contra operetur † præceptum testatoris, quod in testamento facit filijs hæredibus suis quòd debeant tempore diuisionis bona æqualiter diuidere, declarat Bar. in l. cum pater. §. dulcissimis. de leg. 2. quem ibi Cuman. & Imo. sequuntur, vt ibi per eos.

57 Et quando aliqua † res puta domus, ex iussu testatoris debeat remanere communis inter filios hæredes, & eorum successores non transit ad extraneos hęredes, neque etiam per creditores ipsorum filiorum potest capi in tenutam probat Capra consil. 126.

Et de his communionibus inter hæredes, & diuisionibus factis iussu testantium ad alios effectus iuris occurrentes alibi in superioribus dixi.

58 Testamentum vidi continens † mandatum cuidam causidico prius procuratori ad lites existenti factum specialiter nomine, & in animam testatoris etiam defuncti ad iurandum in supplementum probationis suæ certæ intentionis deductæ in causa & lite, quam pendentem cum alio ipse testator habebat, nunquid tale mandatum valeat, respondeo primo, aut viuente testatore per procuratorem lis ipsa contestata fuit, vnde procurator dicitur dominus litis effectus mortuoque principali domino constituente. & cessantibus causis reuocationis etiam procurator irreuocabilis remanet, & inchoatam causam iurgiumque finire potest. l. procuratoribus, & l. nulla. C. de procurat. gloss. & Docto. ibidem, & l. si. defunctus. in princip. ff. eodem, & in l. mandatum. C. manda. Tunc absque dubitatione aliqua valet mandatum hoc in testamento datum denuo, & superfluum quodãmodo reputatur, quia absque eo, & ex simplici mandato iam inter viuos facto procurator ipse ita post litem contestatam dominus effectus litis potuisset admitti ad iurandum in suplementum probationis, vt singulariter decidit Corn. consil. 21. visa dicta repudiatione. columpen. versi. & si qua dubitatio. lib. 2.

59 Aut & secundo † post mortem testatoris lite nondũ contestata ita mandato iam facto per mortem mandantis existente reuocato. §. recte. institit. manda. & l. inter causas. in princip. ff. eo. inuenitur in testamento datum mandatum ad iurandum, vt propositum est, tunc & sane dicendum est tale mandatum valere, probatur per hanc communem theoricam. nam de eo quod quis fortasse cogitans de breui se moriturum, & credens in visa non posse expedire, in testamento procuratorem informatum constituit ad peragendum illud, & expediendum etiam post testatoris mortem, ita demum valet mandatum in testamento factum de perficiendis post mortẽ collatum, morteque mandantis non expirat per l. si vero non remunerandi. §. final. ff. mand. trad. unt ibi gloss. Bar. Alber. Bald. & Fulg. & l. mortis causa capimus. §. Titia. ff. de donat. causa mort. & ibi Bartol. Roman. & Imo. & Bart. Angel. Castr. & Imol. in l. si. ff. de solut. Cyn. Bald. & Salyc. in l. mandatũ. C. mand. firmat. Aret. consi.

66.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

83 Volens † testator prædictus bonam fidem agnoscere, significant quòd fiat iusta distributio vnicuique tribuendo quod suum est agendo secundum naturam & bonam conscientiam, ita quòd nec se nec alium velit cum aliena iactura locupletari per Soc.consil. 36. col.6. vers. 3.hoc ostenditur.lib.1.

84 Verba † cum commodum ei erit,exponuntur cessantibus difficultatibus, & impedimentis per l. nepos proculo.de verborum significat.& l.Thais.§.1. ff. de fideicommiss. libert. Bald. consilio 301. constitutio patriarcalis. colum.pen.nu.3.lib. 2. & per text. & gloss. in l.rogo.ff. quando di.leg.ced.

85 Verba † cum fieri possit,intelliguntur secundum ordinem iuris,l.2.in fin.ff.de admini.re.ad ciui.per ti.l.sed hoc nisi.cum gloss.de iur.dot.per Castr.consi.154.in præsenti causa.colum.2. ad med.lib.2.& Abb.consil.43. nu. 2.lib.1.

86 Donec † reddita fuerit ratio, exponi debet id est reddi debuerit,l.3.§.fi quis Titio.de admen.leg.per Roma. consi.312.circa propositam.col.1.

87 Si † forte contigerit aliquem ex hæredibus præmori testatori &c. intelligitur verificata conditio siue ante,siue post mortem testatoris aliquis hæres moriatur, propter verbum forte, quod ad certum tempus non se restrinxit, sed vtrunque in ambiguo contingentiæ & prout contigerit complectitur, probat Ruin.consi.170. colum tertia, numero 5. & replicat consil.183.colum.fin. num.11.lib.2.

88 Aliquid iussum † fieri more solito,intelligitur de more communi & notorio in loco, in quo illud tale quid fieri debet,& sine his verbis,intelligeretur etiam de cõmuni consuetudine loci, in quo fuit factum testamentum,& in quo decessit testator,vt per Cuman.consil.12. Ioannes ab armis.& alib.dixi.

89 Dictiones † tam & quàm simul positæ etiam in testamentis possunt stare copulatiue & comparatiuè, seu alternatiuè,stant autem copulatiue quando terminus,vel sermo,ad quem referuntur, & cui cohærent est vniuersalis prolatus tamen respectu vnius effectus,ad quem simul concurrere debent,vt l.hoc legatum.de leg.3. & in rubr.C.vt omnes iud.tam ciui. quàm crimi. cum simil. alleg.per Dec.consil. 186.in princ. & stare comparatiue, seu distributiue vel disiunctiue dignoscuntur quando quælibet per se operatur eundem effectum verbi vel participij.cui in eiusdem effectus comparatione sunt simul ascriptæ,vt in prin instit.de hæred.instit.& l.fin.§. fi. de leg.2. ibi propter iustam ignorantiã tam mulieris quàm emptoris,& in l.pro hærede.in princip.ff.de acquir.hæred.& ibi Aret supra nu.4. dicit dictionem tam & quàm poni comparatiue,& ita communiter sequi Modern.late declarat Signorol.de Homod.consil.207.in quæst.colum.fin.sub num.5.Bero.consi.66.num.36.lib.2.& quæstio.120.nu.11.

90 Verba † testatoris,quòd omnia bona & pecuniæ stent apud dominam suam vxorẽ quòd ea teneat omnia &c. important,quoad custodiam & non quoad vsufructum Castr.consi.416 ad primum quæritum.column. prima,
91 versic.ad secundum.lib. secundo, hæc † autem verba quòd sua bona,vel eorum possessio non possint peruenire ad suum filiam sed esse debeant penes filium masculum,interpretantur quòd possessio bonorum & eorum administratio esset omnino penes masculum,hac interpretatione sumpta ex dictione,penes.l.Titia.§.Caius.de legat.secundo, & ex digniori qualitate masculi, l.cum pater.§. pater pluribus. eod. per Bald.consilio 321.testa-
92 tor tria fecit,libr. secundo. † & hæc quòd bona & fructus stare debeant in manibus & potestate Titij,intelliguntur sub cura & administratione Titij, vt per Corn.
93 consil.243.colum.quarta.lib.4.Item per † hæc verba,reliquit filium eius suæ matri vel in custodia matris non videtur ea testamentaria tutrix constituta. l. qui aliena. §.quamquam.ibi Bald.not.ff. de nego.gest. secus est vbi reliquit filiam suam sub potestate matris suæ, quia fic censetur relicta tutrix testamentaria. cap.ex parte de ap
94 pell.& ibi Bald.& Franch.in fin Atque † verba ista,si,vel quatenus noluerit tale quid facere, exponuntur,si est si requisitus & interpellatus, declarauerit se nolle, denegauerit,& recusauerit facere.Ruin.consil. 184.nu. 5.lib. 2.Bero.consil.101.num.7.lib.2.

95 Enimuero † plura verba sæpius in testamentis ascribuntur,quorum vnum exponit aliud vel in partem affirmatiuam legatum deberi, vel in partem negatiuam non deberi,vt l.Titia cum testamento.in princ.de lega. 1.ibi Modestinus respondit ex verbis consultationi insertis &c.& l.Titia.§.qui Marco.de annu.lega.ibi: respõdit nihil proponi cur non secundum ea,quę in consultatione collata essent.& l.nummis.ibi neque ex contextu testamenti &c.de legat.tertio,cum pluribus simil.& per Castr.consil.378. primo videndum est. colum.2. versic, tertio dico.lib.1.

96 Præterea si quis † exequendo præceptum & iussum testatoris contractus aliquos fecerit inter viuos, aliter non remanet obnoxius legibus vel statutis loquentibus de contractibus inter viuos,sed perinde haberi debet,vt quilibet obligatus,& emolumentum habens ex vltima voluntate,cuius natura & origo debet attendi in actibus eius vigore factis. inter viuos, de his particular. decis.plures videas per Tiraqu.in l.boues.§ hoc sermone.in 9.limit.nu 13.de verb. signif. & plenius de retract. tit.1.in fin.num.3.vsque ad num.10.Dec.consilio 497.in fin.Imol.in l.si ita.quis.§.ea lege.ad finem,de verborum obligat.

SVMMARIVM.

1 *Legatum ad pias causas dicitur fieri præfatis.* §.
Monasterio, Ecclesiæ, Monacho, Hospitali, fraternitatibus laicorum, pauperibus viduis, & alijs personis miserabilib. pro anima.
Consanguineo pauperi exprimendo id fieri amore dei vel pro anima sua, modo probetur pauper tenendo medium, quod sit indigens secundum statum suum viuens suis operibus & exercitio quod arbitrio iudicis remittitur modo, non sit excessiuum legatum, quia non esset pietas. pro redemptione pauperum, pro alimentis pauperi dandis, pro dote pauperculæ, pro imagine depingenda, pro organis faciendis in ecclesia, pro studio sacræ Theologiæ pro refectione pontium & viarum pro custodia ciuitatis eiusque fortificatione, pro monumento construendo. Meretrici vt se corrigat, pro incertis male ablatis, pro satisfaciendo creditoribus, pro maritandis pauperibus puellis. 2. & sequent.

3 *Pia causa dicitur improprie & largo modo quando essentia publicam vtilitatem, & proprie quando respicit salutem animæ disponentis.*

4 *Priuilegia piæ causæ. 167. enumerantur per Tiraquel. vt ibidem.*

5 *Probatio legitima est facienda de relicto ad pias causas quæ fit per duos testes idoneos & legitimos, & qui non sint idonei ibi cum seq.nu. habetur.*

6 *Legatarius non est testis idoneus in probando institutionem aut relictum de ecclesia factum.*
Nec testis infamis admittitur.
Nec criminosus suspectus, nec vilis etiam leui macula aspersus probans testamentum pro pia causa, & vt ibi de materia.

7 *Priuilegia piæ causæ locum non habent nisi in casibus expressis & priuilegiatis, vnde factum relictum sub casu limitato & conditionibus limitatis extra eas priuilegium non procedit.*

† Lega-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

8 *Legatum factum ecclesijs vel monasterio in pœnam hæredum institutorum vel substitutorum legatariorum & c. si tale quid non faciant, non intelligitur principaliter factum per omnia aut fauore religionis, ideo vti principalis intentio attendenda non erit fauorabile sed potius odiosum & sic non extendendum aut ampliandum & multa de hoc principali proposita vbi de materia hac late habetur.*

9 *Testamentum debet regulari secundum leges ciuiles quando pricipaliter non esset pia causa instituta, sed hæres laycus, licet esset legataria.*

10 *Legatum ad piam causam est illud vbi mandat testator fieri monumentum vno vel in alio loco vbi eius cadauer erit sepeliendum sub pœna de cele brando anniuersario pro anima sua & c. ideo & præstand. erit tale legatum præstita cautione per eos ad quorum manus ab hærede peruenerint pecuniæ expendendæ, vnde parendum est testatori in hoc nisi insolita iusserit, & vt ibi late de materia.*

11 *Legatum factum de centum fratribus minoribus pro sua sepultura & alibi sepelliatur non valet nec eu debetur, nisi culpa sua hoc euenerit quia pone esset excommunicatus, quia deberetur legatum.*

12 *Doctor existens in magistratu condens testamentum dum esset infirmus & sub pœna priuationis suæ hæreditatis in testamento iussit si ibi moreretur quòd corpus suum deferretur in patriam, & ibi sit mortuus quid dicen. vide ibidem.*

13 *Anniuersarium mandatum fieri more solito per testatorem, debet fieri in loco vbi sit sepultus testator, & de sepulturis eligendis & similibus ad materiam ibid. vide.*

TERTIA supereſt & vltima interpretatio expediendæ circa alias teſtantium diſpoſitiones quaſdam, & earum extinctionem & finem, qua ſimiliter dubitationes diſſoluentur quæ ſequuntur.

DVBIT. I.

SE offert ſuper diſputationibus & relictis ad pias cauſas factis, quibus ſine extare ferè nullum legitur teſtamentum; plenius igitur quæ ad hæc ſpectant attingenda forent, & iam omnia hæc oportune explicanda ſum arbitratus his duobus inſpectis. Primo quale dicatur. qualeue ſit relictum ad pias cauſas. Secundo huius fauore quales ſpecialitates quantaq; priuilegia inducta reperiantur, verum quia de vtroq; ſito video mihi ademptum laborem ex ſcriptis per Tiraquel. in ſuo de priuilegijs piæ cauſæ tractatu, ad quem itaque noſtrum interpretem remitto. Nam primũ in initio quod inſcribitur, præfatio, declara reaſſumpſit, non piget in ſummã exemplorum capita referre vt opus cum fuerit, reuideantur, † relictum ad pias cauſas nominari & dici factum his, vt eius etiam ſequar ordinem, ſcilicet Eccleſiæ, Monaſterio, Monacho, Hoſpitali, fraternitatibus laycorum, pauperibus viduis, & alijs miſerabilibus perſonis. Pro anima, vltra alleg. per eum Bartol conſilio vigeſimoquinto, viſo teſtamento Gentilis, Anchar. conſilio 46. prima facie videretur. colum. prima, Abb. conſilio 54. videtur primo. column. prima numero ſecundo, lib. ſecundo, Ang. Aret. tract. de teſta. gloſſ. 17. conſanguineo, pauperi, pro redemptione pauperum, proalimentis pauperi, pro dote pauperculæ, pro imagine depingenda, adde pro organis faciendis in eccleſia, reſpondi ego conſilio 86. num. 6. libro primo. pro ſtudio ſacræ Theologiæ, pro refectione pontium & viarum, pro cuſtodia ciuitatis, & eius fortificatione, pro monumento conſtruendo, meretrici vt ſe corrigat, pro incertis male ablatis, pro ſatisfaciendis creditoribus, ſingula hæc quidem in diſcurſu dict. præfat. iuribus & author. opportunis Tiraquel. probat, quæ breuitatis gratia hîc omittuntur, adde & † relictum pro maritandis pauperibus puellis dici ad pias cauſas factum, Angel. Aret. dicto tract. de teſtam. gloſſ. 15. ad finem, Grammat. conſil. ciui. 57. ad fin. Bello. conſil. 16. nume. 4. Attendeq; declarationem per Dec. conſilio 72. colum. 3. ad num. 3. quod † pia cauſa dicitur improprie, & largo modo quando reſpicit publicam vtilitatem, & proprie quando reſpicit ſalutem animæ diſponentis, atque relictum conſanguineo pauperi factum, vt dicatur ad pias cauſas, & non præſumptione conſanguinitatis factum requiritur per teſtatorem exprimi id amore Dei, vel pro anima ſua relinquere, Crot. conſilio 3. numer. 22. Deci. conſilio 120. colum. fin. verſicu. ſecus ſi exprimatur. requiritur etiam probari quòd ſit pauper. Dec. ibidem colum. prima, ſub num. 3. Alexand. conſilio 125. numero 3. lib. 4. & ſufficit quòd teneat medium, & non ſit euidenter dives & locuples, ſed quòd ſit indigens ſecundum ſtatum ſuum, & viuiens ſuis operibus & ſuo exercitio, id demum remittendo arbitrio iudicis, vt bene in ſpecie declarant Albe. in l. ſi quis ad declinandam. colum. fin. numero vndecimo. C. de epiſcop. & cleric. Riminal. Seni. conſilio 520. num. 12. de ſequent. & Bello. dicto conſilio 16. num. 6. & ſeq. generaliter Menoch. de arbitr. iudi. lib. ſecundo, centur. 1. caſ. 65. num. 7. & ſeq. & dummodo relictum non ſit exceſſiuum, Bal. in auct. ſimiliter. nu. 3. verſ. quæro quid ſi legatur. C. ad leg. falc. quatenus enim datur ſupra modum non eſt pietas, idem in repet. l. primæ. nu. 25. de ſacroſanct. eccleſ.

Alterum & ſecundum de ſpecialitatibus, & priuilegijs piæ cauſæ, Tiraqu. dict. tract. plene inueſtigando & colligendo enumerat † 167. priuilegia pię cauſæ per eum excerpta ex ſcriptis Docto. vnumquodque excutiendo per generalem regulam iuris, & per ſpeciale piæ cauſæ priuilegium probat, vt ibi per eum, ſuper quibus equidem aliter nõ inſiſtam, cum poſſint ibi videri, niſi quòd ignorare nemo præſumitur debere prius conſtare legitime de relicto facto ad pias cauſas, † legitima autem eius probatio ſit per duos teſtes qui ſint idonei, legitimi vt ſonant verba text. in cap. cum eſſes. & in cap. ſequent. incip. relatum. de teſtam. Et hoc habet locum in relictis, quæ ſaltem animam ſpecialiter, vel principaliter reſpiciunt, Bald. in l. prima, in prima lectur. ad finem. C. de ſacroſanct. eccleſ. cum ergo contra teſtes aliquid opponitur & probatur, propter quod apparent ſuſpecti & non idonei, deficiente probatione, eiuſdem relicti ratio non habetur, vt per Corn. conſilio 261. colum. tertia, lib. primo, vbi de † legatario quod non ſit idoneus teſtis, & non probet inſtitutionem de eccleſia factam, & conſilio 55. colum. ſecunda, lib. quarto, vbi de teſte infame, Alci. conſilio 79. dubitatur circa hæreditatem. numero 3. 9. 11. lib. 9. vbi de teſtibus criminoſo vno alio ſuſpecto, alio vili, quòd non probent teſtamentum „ p̃ pia cauſa etiam leui macula aſperſus Bald. conſilio 167. thema proponitur. in fi. lib. 2. & debet capitulari & probari iſta idoneitas teſtium, Barb. conſilio 32. colum. 8. lib. 1. approbata fide teſtium, de quo ſtandum eſt diſcretioni iudicantis, dicit Bald. conſilio 28. ſuper eo quod quæritur. ſupra fin. lib. tertio.

Illud etiam conſequens eſt, quòd talia † priuilegia piæ cauſæ locum non habent niſi in caſibus expreſsis & priuilegiatis, Pariſ. conſilio 74. colum. tertia, nume. 20. lib. tertio, in eadem facti ſpecie conſuluerunt Ruin. conſil. 4. lib. 3. & Alciat. conſil. 46. lib. 9. itaque vbi relictum apparet factum ad piam cauſam, ſub certo & limitato caſu, & ſub certis & limitatis conditionibus, extra has cõditiones, & extra illos caſus, priuilegium aliquod piæ cauſæ non procedit contra voluntatem taſtatoris, nec in præiudicium alterius vt per Ancha. conſilio 137. principaliter

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

paliter ponderandum est, & consil. 276. iste magister. & plene comprobat Paris. consi. 86. col. pen. & fin. numero 69. cum seq. l. 2.

Præterea animaduertendum est frequenter euenire
8 † relicta ecclesijs, vel Monasterijs fieri in pœnam hæredum institutorum, vel substitutorum, vel legatariorũ, si tale quid non fuerit factum, vel obseruatum, quòd tali casu non principaliter pro anima vel fauore religionis relicta dicuntur facta, sed vt magis & timore pœnæ applicandæ ecclesiæ, & sic in potentiorem auctoritate & fauoribus expleantur, & seruentur ipsius testatoris mandata. quare potius hoc pœnale & odio sum dici debet, & restringendum, quàm fauorabile, & aliquibus piæ causæ priuilegijs ampliandum, quæ ideo cessare debent, probat Dec. consilio 273. prope fin. & consil. 290. in fin. quia principalis intentio disponentis est attendenda. l. si quis nec causã. in prin. cum ibi not. Ficert. pet. est not. tex. in l. quãuis. de aur. & arg. leg. vbi q̃ prin non quod secundario venit inspicitur, & dicit Bar. in l. cum res. §. culpa. in fin. de leg. 1. quod illud inspicitur quod principaliter agitur, & Bal. in l. 1. col. 1. verfic. vtrum scias. Co. de lega. dicit illud ordinari fauore alicuius, quod eius fauore fit principaliter, & non secundario, idem in l. non vere dicitur. ff. ex qui. ca. maio. & in l. non solum. §. fi. de in integ. resti. vbi notat principale propositum considerari, non id quod venit per consequentiam, & per not. in l. qui exceptionem. in princ. de cond. indeb. sola. n. religio ipsa, & liberalitas mera erga Deum intuetur & respicitur, & alia necessitas non subest in relicto propriè facto ad pias causas arg. l. 1. ff. de donati. dic. Bar.
9 in repet. l. 1. nu. 36. C. de sacrosan. eccl. Exinde dr̃ † quando principaliter non esset instituta pia causa sed esset laicus, quod testamentum quoad solemnitatem tunc regulari deberet secundum leges ciuiles, Soc. consi. 115. col. 2. nu 7. li. 4.

10 Illud etiam his accedit respiciens religiosam † & piam causam, quòd testator prouidet & mandat vbi suum sit sepeliendum cadauer, de monumento aliquid disponendo vno, vel in alio loco pœna hæredi indicta de anniuersario sibi pro anima sua celebrando, vel alia pro sepultura relinquendo, nam facilis & clara voluntatis testantis est interpretatio, quod legatum pro sepultura, & pro monumento construendo ornandoq; etiam præstita satisdatione per eos ad quorum manus ab hærede peruenerint pecuniæ expendendæ præstandum est per tex. in l. quib. dieb. §. fin. de cond. & demon. & in l. legatum. & in l. si tuus. C. de relig. & sump. fune. & in his ca sepulturam testatori parendum est. c. illud versi. quia ergo secundum 13. q. 2. & c. §. fi. de sepul. in 6. l. quid ergo. §. secundum mortuum. de le. 1. dummodo excessiuas impensas superinde irrogari, vel alia insolita testator non iusserit, quia in his eius voluntas non esset sequenda. le. sed si quis. §. quod ergo de religi. & sumpt. fune. & l. quidam in suo. in prin. de condi. insti. ponit Guli. de Bened. inc. Raynutius. vers. mortuo itaq; testatore. i. num.
11 69. de testa. Quid si † testator legauit centum fratribus minoribus pro sua sepultura, & alibi se peliatur, legatum eis non deberi tradit Alber. in l. alumne. §. Seia. in fin. de adi. lega. Si quidem non potuerit ibi sepeliri culpa sua quia excommunicatus obijt debetur legatum, Capra consi. vltim.

12 Quidam † doctor de marchia existens in magno magistratu Florentiæ, ibi infirmus in suo testamento subpœna priuationis suæ hæreditatis, si moreretur ibi, per suos hæredes iussit corpus eius deferri in suam patriã, ac ibidem mortuus est, simile casus est in dict. §. Seia. & quæst. ponunt Castr. in l. cum seruus. §. constat. de lega. primo, in colum. fin. & ibi Aret. colum. fin. & Alexandr.
13 num. 8. & decidunt vt ibi per eos, & † si anniuersarium quod testator mandauit fieri more solito, debet fieri in loco vbi testator ipse sepultus est. respondit Cuma. consil. 12. Ioannes. quem posse eligere sepulturam: & demum sepeliri in ecclesijs monialium, late distinguendo tenet Nat. consilio 432. Alia de sepulturis eligendis vbi contigerit, vide per Gualden. de arte testãd. tit. 9. per totum. per Ang. Aret. tract. de testa. glos. octaua.

*SVMMARIVM.

1 *Clausula derogatoria & quomodo per secundum testamentum derogetur primo, anne primum valeat secundum vero non dubia & controuersa est quæstio, vide de hac clausula vbi tractetur plene. ibidem.*

2 *Et de sex considerationibus. habentis circa hanc clausulam. & quales sint.*

3 *Testamentum à parentibus vtriusque sexus conditum inter liberos habet clausulam derogatoriam ad sequens testamentum continens hæredem extraneum institutum vel minus liberum fauorabile, & de secundo pari modo habente dictam clausulam ad primum minus fauorabile liberis etiam inter liberos, & quomodo primum tollatur habens etiam legalem clausulam derogatoriam per secundum fauore liberorum factum non habens talem clausulam, & quomodo subintelligatur ad primum præcedere, & quomodo magis præteritis derogetur, quàm futuris, et de hac materia ibi late discutitur.*

4 *Testamentum inter liberos quod est fauorabilius liberis siue sit prius siue posterius dicitur habere clausulam derogatoriam eius quod est minus fauorabile ex quasi cuiusdam odij tacita exclusiuam, & est communis, quando scilicet hoc sit. vide ibi.*

5 *Testamentum dicitur aliud esse fauorabilius inter liberos quod eos liberat ab oneribus & legatis seruans inter eos æqualitates, non quod vni plus tribuat in damnum alterius.*

Et minus fauorabile est illud in quo filius est fideicommisso grauatus. ibid.

6 *Testamentum plurib. vtile & proficuum licet vni damnosum, præualet & derogat in eodem casu, altero alterius mentionem non faciente.*

Quod intellige & prædicta procedere vt nu. 7.

8 *Testamentum si vnicum sit factum inter liberos inæqualitatem continens si solemniter sit factum valet & debere seruari, sicut potest relicta filijs legitima rusticum relinquere. Quid si sit minus solemne inæqualitate existente & valet etiam secundum Castr. inæqualitate magna existente, & de communi opi. sed quod non valeat vbi sit inæqualitas excessiua, secundum auctorem secus si modica, vide distinctionem hanc & multa ad materiam hanc pulchra longum apparatum, reprobato Natta per auctorem vt ibi. cum nu. seqq.*

9 *Abutens potestate sibi concessa, ea vti indignus priuari debet.*

10 *Opinio ea est tenenda in dubio per quã fratres reducuntur ad æqualitatem.*

11 *Intellectus. §. ex imperfecto. l. hac consultissima. C. de testamen.*

12 *Pater inæqualiter inter liberos testando non solemniter dicitur contemptor legis ideo fauore non est dignus sed punitione.*

13 *Intellectus aut. hoc inter liberos. C. de testam. cum multis seqq. vsque ad vers. oportet.*

14 *Testamentum primum quod non tollatur per secundum nisi fiat cla derogatoria & specialis primi testamenti, factum q; fit secundum in præsentia septem testium, & hoc respicit fauorem filiorum in primo testamento institutorum non autem iudicium paterum conseruandũ. Quicquid Natta dixerit, & vt hoc latiss. discutitur per auctorem, vsque ad nu. 21. & verficulum oportet.*

15 *Manifestum fieri dicitur quod multitudine testium sit.*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

16 *Filij in quodammodo dominij habent in bonis patris eo viuente, quod firmius appareat ex institutis à patre in primo testamento, quod non potest tolli nisi apparuerit de expressa priuatione exheredatione aut speciali derogatoria primi.*

17 *Duo vincula magis stringunt.*

18 *Intellectus auct. de testa. imperf. in prin. §. 1. & §. si quidem.*

19 *Lex illi magis fauet cui magis fauet testator.*

20 *Fauor filiorum consideratur tam si filij & in eo qui sunt vocati in testamentis parentum, quàm si essent ab intest. à successione exclusi lege municipali aut alia dispositione, vt filiæ neptes stantibus masculis, cum naturalis ratio in hoc attendatur.*

21 *Testamentum primum inter liberos nuncupatiuum solemniter vel minus solemne confectum, sicut manuscriptum patris censetur habere clau. derogatoriã ad sequens. prout est communis. Quicquid Aug. contra cum sequacibus.*

Et quod secundum primi reuocatorium potest esse in scripto vel nuncupatiuum quod habet clausu. derogatoriam ad præcedens vti magis fauorabile liberis, & ibi late hoc declaratur.

22 *Testamentum primum inter liberos non reuocatur per secundum inter extraneos, vel liberos simul tantum in legitima instituto nisi duob. vel trib. concurrentib. & adhibitis septem testib. reuocan. expresse primum nec quandoq; sufficiunt secundum Nattam iuxta literam Grecam & quare. ibi late & pulchre.*

23 *Codicilli reuocatorij primi testamenti inter liberos possint fieri coram quinque testib. secundum Nattam & quare vi. ibi per eum. Cuius tamen opi. reprobatur per auctorem vt ibi cum num. seq.*

24 *Testamentum primum non potest reuocari per codicillos cũ in eo testamento essent filij hæredes instituti, & de ratione ibi.*

25 *Testamentum primum inter liberos habens clau. derogatoriam ad sequentia testamenta non intelligitur reuocatum per codicillos postea simpliciter factos, & de ratione. ibi.*

26 *Nec institutio vnita cum fideic. per codicillos non reuocatur non seruata iuris solemnitate. 7. s. testium & non quinque. vt supra.*

Fallit si codicilli essent etiam inter liberos & eis fauorabiliores, & dic tandem vt ibi.

27 *Testamentum vltimum inter liberos factum etiam coram duob. testibus non rogatis reuocat primum testamentum coram. 7. testib. factum continens fratrem hæredem cum expressa etiam clau. derogatoria ad sequentia testamenta de omnibus. ibi.*

Et est com. opin. reprobato Iasone contrarium asserente.

28 *Testamentum secundum reuocat primum adhibitis. 7. testib. in eo & cla. derogatoria non generali, sed speciali, eo modo vt ibid. declaratur.*

29 *Testamentum secundum non censetur continere clau. derogatoriam primi inter liberos ex proœmio secundi dicente, talis nollens intestatus decedere demonstrante testatorem non recordari primi testamenti, ideo potuisse pœnitere eius de quo non habuit memoriam. declaran. vt ibi.*

30 *Testamentum primum factum inter liberos continens duplicem clausu. derogatoriam legalem & alteram vt ibi, non potest tolli per secundum nisi pariter duplex cla. derogatoria interuenerit tollens primum duo vt declaratur ibid. Et illa clau. omni mel. modo non operatur vti simus generalis vnam reuocatoriam. ibid.*

31 *Reprobato Natta asserente vnam simplicem derogationem sufficere, cum communis sit in contrarium in qua non est recedendum.*

32 *Pater testando inter liberos non solum apponendo suam clau. derogatoriam tacite non censetur remouisse sed nec etiam expresse potest remouere legalem clau. derogatoriam, nec aliquid disponere contra auct. hoc inter liberos. Cod. de testa.*

Nec potest derogare legibus, quæ vel certam formam inducunt, vel clausi derogatoriam habent. ibid. late discutitur.

33 *Prouisio hominis quando faciat cessare prouisionem legis 34.*

34 *Pactum nudum de eo quod alias erat debitum ex aliqua parte iuris dicitur lege corroborari.*

35 *Testamentum inter extraneos non habens clau. derogatoriam ad sequentia testamenta & vnum vel multa alia fiant, vulgata regula succedit ius, quòd vltimum derogat prioribus & seruandum est, modo ex eo hæreditas adiri posit hoc; non fuerit adita voluntate hæredis vel casu, cum sufficiat fuisse secundum perfectum & potuisse contingere casum licet non contigerit adeundi hæreditatem.*

36 *Item fit irritum testamentum superueniente legitimatione filij spurij.*

37 *Amplia prout etiam si posterius valeat iure speciali, quod tollitur primum prædictum.*

38 *Amplia si per testamentum fuerit consensu hæredum firmatum, poterit tamen alio posteriore per testatorem reuocari.*

Contra per Curt. Iun. ibi.

39 *Amplia quod nedum primum testamentum reuocatur sed omne quod in eo continetur factum & quod ab eo dependet.*

Fallit in actu inter viuos inducto in testamento puta in aditione hæreditatis alicuius delatæ testatori, quia testamento reuocato non reuocaretur talis aditio hæreditatis.

41 *Testamentum primum solemne non reuocatur per secundum nisi pariter fit solemne & ex eo saltem possit adiri hæreditas, alias primum remanet.*

Et ex duobus testamentis vnius personæ apparentib. quale debent esse illud quod reuocat alterum. ibi.

42 *Testamentum primum non reuocatur per secundum nullo defectu hæredis præmortui.*

Fallit elapso decennio, nil operante in eo clausula cassans &c.

43 *Non reuocatur per secundum carens institutione hæredis licet sit donatio cau. mortis vniuersalis omnium bonorum quæ tamen debet per hæredem impleri.*

44 *Fallit existente clausula, volens omnib. aliis præualere, quia saltem valebit vt vltima voluntas.*

45 *Non reuocatur primum per secundum nullum præteritione, quoad institutionem, sed solum quoad legata & fideicõ. quæ tamen debentur ab hæredib. scriptis in primo.*

46 *Et quando instituti in primo censeantur grauati per fideic. restituere scripto hæredib. in testamento.*

47 *Non reuocatur primum per secundum non rite perfectum. s. defectu rogatus notarij & testium, & nimiæ difficultatis intelligentiæ loquelæ testatoris.*

48 *Non reuocatur per secundum in quo sunt in reb feudalib. instituti hæredes domini consensu non accedente.*

49 *Non reuocatur per secundum quando est suspectum per contraditionem etiam vnius testis testamentarij.*

Vel quod metu etiam, vel violentia sit factum. ibid.

Vel suspectum est ratione perplexitatis doli & fraudis.

Vel quod per adulationes dolosas fuerit inductus testator ad reuocandum primum & facien. secundum. ibi.

Et in his probandis sufficiunt indicia & singulares testes. ibid.

50 *Non reuocatur per actus inter viuos deficiente nu. testium requisito in vltimis voluntatibus.*

51 *Testamentum primum irritum remanet testatore coram solemni nume. testium dicente simpliciter se nolle valere primum suum testamentum & id reuocare, adijciendo tamen, quia voluit decedere intestatus, vel quod sua hæreditas, vadat ad quos spectat ab intest. vnde venientes ab intest. censentur restituti, & aditione eorũ hæreditatis confirmatur hæc secunda dispositio.*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

32 *Notarius mandati testatoris vocatis 7 septem testibus cancellans testamentum per modum Crucis irritum remanet.*

33 *Notarius non potest nec debet ad petitionem testatoris cancellatum testamentum de eius mandato dilacerare, ita quod non reperiatur, sed debet seruare & tenetur de eo facere adhuc copiam ad effectum redarguendi secundum de falso vel de nullitate.*

34 *Testamentum potest cassari verbo per testatorem facto notario stipulanti & acceptanti nomine omnium quorum interest & interesse poterit in futurum testibus septem vocatis, aliqui etiam non adiecto verbis quod dicatur revocatum primum non quo ad institutionem sed legata & fideicommissa tantum. vt ibi late.*

35 *Testamentum primum quando testator vult valere & illud haberi ac si esset vltimum ita debet valere & seruari.*

36 *Clau. derogatoria in testamentis solita poni quandoque dupliciter à doctoribus accipitur & æquiuoce, aut ad sequens testamentum, aut ad præcedens.*

37 *Clau. derogatoria ad sequens testamentum posita in primo tripliciter formari contingit vel solemnitati, vel potestati, vel voluntati, & quòd non valeat primis duobus modis formata quomodo & quare. ibi. & quod tunc secundum testamentum derogat priori.*

38 *Clau. derogatoria voluntati quomodo valeat & teneat per modum. f. protestationis declaratoriæ voluntatis, facta circa id quod consistit in mera voluntate protestantis declarando vt ibi late & pulchre. cum nu. seqq.*

Quid testatore iurante testamentum non reuocare, quomodo intelligi id debeat, & quomodo non impediat testamenti reflectionem. Quidue operetur tale iura. & vt latius ibi ac materia hac habetur. ibi.

39 *Statutum non valeat mandans testamentum vltimum seruari etiam absq; derogatione aliqua derogatoriæ clausulæ præcedentis testamenti; & quare. ibi.*

60 *Clau. derogatoriæ quando per testatorem in testamento suo inferantur, vide ibi pulchre.*

61 *Claus. derogatoriæ solitæ vt plurimum apponi in testamentis debent apponi de scientia testantis, aliàs nil operantur vt quando essent appositæ in testamentis personarum mulierularum rusticorum & similium quia præsumitur ex capite notary fuisse appositas pro in seruiendo amico forte hæredi substituto, ideoque per postetius testamentum reuocatur primum, & vt ibi late discutitur & de materia. vide.*

62 *Testamentum secundum potest fieri à testatore & valebit non facta mentione clausulæ derogatoriæ in primo positæ verbis intricatis & multum implicitis adeo vt induci videtur oblitio in testatore. & vt ibi habetur.*

63 *Index debet qualitatem clau. derogatoriæ & conditionem personarum, necessitudinem, institutorum hæredum tã in primo quam in secundo testo considerare, cuius arbit. hæc varietas dirimenda est & pro quo testamento magis sit inclinan. & quod tunc multum refert iudicem habere amicum, & vt ibi dicitur.*

64 *Clau. derogatoria expressa tam in primo quam in secundo testamento facit certam voluntatem testatoris, quæ expresso designat eam adesse vel deesse.*

65 *Clau generalis derogatoria seu primi reuocatoria sufficit dicendo se velle valere præsens testamentum cassans ac reuocans omne aliud, quando pariter in primo generalis adesset aut adfuisset derogans sequenti, vt declaratur satis bene ibi. tuncq; dicitur quodammodo specialis respectiue primæ derogat. & quod comemoratio primi idem operetur quod cla. derogator.*

66 *Claus. generalis reuocatoria primi non sufficit, puta cassans & reuocans omne aliud volens hoc præsens alijs præualere & quando in primo verbis generalib. & specialib. derogetur sequenti prohibitiuæ & permissiuæ certis verbis exprimentis in sequenti & vt ibi late, de materia hac habetur.*

67 *Verba generalia appellantur omnia, quæ derogatoriorum, vel verborum vel clausulæ mentionem non faciunt, ad cognoscen. quando his verbis generalibus derogetur primo testamento.*

68 *Verba generalia inducunt obscuritatem & ambiguitatem & possunt trahi ad plures & varios sensus.*

69 *Dispositio testatoris debet esse talis quòd nullam contineat obscuritatem vel ambiguitatem.*

70 *Testamentum præcedens non reuocatur habens. f. clausulam derogatoriam ad sequentia per codicillum carentem speciali clausula reuocatoria.*

71 *Testamentum secundum vt tollat primum non requirit habere iudiuiduam reuocationem clausulæ derogatoriæ primi sed specialis sat est faciendo mentionem in reuocatione etiam de clau. derogatoria vel quibuscunque verbis derogatorijs.*

72 *Testamentum secundum tollit primum habens cla. derogatoriam quando in secundo adest iuramentum quo iurauit testator hoc secundum valere, & de ratione. ibid.*

Quid quando primum habet & clau. derogatoriam & iuramentum, quid requiratur in secundo vt tollatur primum. ibid.

73 *Cla derogatoria reputatur & vim habet eiusdem in secundo testamento expressio, quæ fit in eo testamento, vel nomine notary qui primum scripsit, vel de nominib. hæredum in primo institutorum, vel nuncupatim de ipso primo per eius tempus certam, vel alias eius qualitates exprimendo & vt ibi. de hac materia late discutitur. cum num. seqq.*

Et quòd commemoratio testamenti primi idem operatur quod clau. derogatoria. ibid.

74 *Clau. derogatoria semel reuocata per voluntatem testatoris potest fieri sequens testamentum totiens quotiens placuerit ipsi testatori absque alia speciali reuocatione præcedentis.*

75 *Testamentum primum tollitur per secundum etiam si secundum esset simpliciter factum, quando ex coniecturis quibuscunque potest constare iudici testatorem voluisse secundum valere.*

76 *Voluntas testatoris euidens dicitur, quæ ex coniecturis habetur.*

77 *Notarius potest extendere testamentum secundum cum claus. sufficienti ita quod primum tollatur quando in primo sit d. licentia notario extendendi instrumentum ad sensum sapientis, sicq; sapiens potest consulere tales clau. derogatorias apponendas esse iuxta consuetudinem quam habent notary eas apponendi.*

78 *Notary de consuetudine apponunt clau. reuocatoriam alterius testamenti sub quacunque forma etiam si testamentum id haberet claus. derogatorias.*

79 *Testamentum primum cursu decennij conditum non habens clau. derogatoriam ad sequentiam, non tollitur cursu præfato decennij nisi alio condito testamento solemni, vel coram trib. testib. ad minus vel in actis appareat de contraria voluntate tuncq; statim & ipso iure tollitur. Idemque tollitur habens clausulam prædictam per secundum simplex factum sine speciali derogatione primi obliuione præsumpta d. clausula in testatore, & vt ibi latius de hac materia dicitur. cum num. seq. etiam quod deficerent tres menses ad complendum decennium & vt ibi dicitur.*

Et est communis opin.

80 *Dilio statim exponitur. i. ipso iure.*

81 *Testamentum primum tritum intelligitur cum omnib. suis cla. & cum omni voluntate testatoris, ex voluntate contraria eius etiam minus solemni reducendo voluntatem testati ad voluntatem intestati simpliciter ex decennio elapso, & quando incipiat currere tempus d. decennij 83. vbi super hoc late.*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

82 *Verba derogatoria contenta in testamento rupto nihil valent, & quod facilius tollitur qualitas quam substantia, nec potest esse sine subiecto, & de alia ratione. ibid.*

84 *Testamentum prius habens claus. derogatoriam ad sequentia ut dicatur revocatum, requiritur etiam absq; mentione speciali. d. clausulæ illius revocationem esse factam post decennium à die prioris testamenti.*

85 *Decennium, secundum Bald. & sequaces elapsum operatur annullationem prioris testamenti cum omni sua clausula etiam derogatoria, quicquid Rui. in contrarium dixerit quia secundum valebit.*

Fallit in testamento cæci non seruatis solemnitatibus requisitis in eo. 86. in fi.

86 *Testator non potest sibi lege imponere, quando elapso decennio possit revocare testamentum.*

87 *Conjecturæ colligi possunt partim ex verbis testamenti partim ex factis & circunstantijs occurrentib. extra testamentum, & in quo testamento primo vel secundo magis videntur vigere, id testamentum attenditur post positis etiam clausulis amplis. derogatorijs & ut ibi latius habetur.*

Testamentum id attenditur in quo magis urgent coniecturæ de voluntate testatoris. vide verb. coniecturæ colligi possunt partim.

88 *Testamentum primum videtur tolli per secundum etiam non facta mentione clau. derogatoriæ ex voluntate testatoris, quando ex quibuscunque coniecturis id constare potest iudici.*

89 *Testamenta duo si reperiantur, primum cum cla. derogatoria ad sequentia secundum cum cla. non tamen sit specialiter expressa revocatoria precedentis ut communiter per doct. sic requiratur, cum ex coniecturis constare possit voluntatem testatoris adesse secundo id attenditur, & de alijs limitationibus & ampliationibus ad præfata vide ibid.*

Et circa hanc materiam vide sex consideranda perpulchrè per auctorem posita, ibid. vsque ad fin. dubit.

89 *Considerationes sex utrum primum an secundum testamentum valeat vsque in fi. dubit.*

90 *Lex ciuilis habet illud pro probato, cum contrarium non est credibile vec per suaderi potest alicui bono viro, ad cuius arbitr. tale quid referri solet.*

91 *Testamentum primum tollitur respectu qualitatis personæ testantis per secundum sine mentione etiam cla. derogatoriæ in primo posite potius ex capite notaquam ex consensu testatoris cum sit maxime persona idiota rusticana ignara. d. verborum scriptorum in ea clausula. & ut ibi hoc aperte demonstratur.*

92 *Cogitatus credibilis testatoris operatur ut ei stetur standum, et personæ qualitas præstat intellectum dispositioni.*

93 *Testamentum primum tollitur respectu verborum significatum per secundum in quo revocatoria clausula per verba generalia fit ascripta, licet in primo adesset clausula derogatoria etiam per verba precisa & clausula omni mel. modo maxime quando fit concepta verbis enunciatiuis cum permissione futuri testamenti faciendi sub cond. multum difficili, puta si totum psalterium ecclesiæ scripserit, quia pro non adiecta habetur, unde vti generalis revocatoria mera remanens tollitur per secundum & ut ibi latiss. de materia habetur horum verborum derogatoriorum. cum nu. seq.*

94 *Paria sunt aliquid non extare, & extare sed id non posse consequi nisi cum magna difficultate.*

95 *Testamentum primum censetur revocatum de voluntate testatoris his verbis adiectis in secundo ex certa scientia omne aliud testamentum revocans. Vel illud vltimum facere ex certa scientia.*

Et an ex clausula omni mel. modo in vlt. apposita censeatur revocatum primum, & quod sic secundum Burs. ex communi. As contra auctor. vt ibi per eum.

96 *Testamentum primum censetur revocatum per secundum licet in secundo non fit specialis mentio facta de revocatoria clausula primi quando extra testamentum secundum probarentur verba testatoris derogatoria primi & velle vltimum testamentum prævalere & attendi, quæ probari sufficiunt vel per codicillos post primum testamentum confectos vel per testes, & quod obliuione notarij non fuerit posita derogatoria, & vt ibi late de materia.*

97 *Voluntas testatoris potest probari per librum suarum rerum memorialium, & ex sua scriptura.*

98 *Testamentum primum tollitur & revocatum censetur habens etiam claus. derogatoriam ad sequentia per secundum absq; alia mentione derogatoriæ precedentis, quando per gesta & facta circa posterius per ipsum testatorem constare potest illud secundum verum esse valiturum & obligatorium, sicque coniecturari posse, & vt ibi late hoc declaratur, exempla vide num. 101. 103. 104.*

99 *Actus a quo est remotus consensus agentis dicitur fictus ac simulatus.*

100 *Testamentum primum tollitur per secundum quando ex quibuscunq; coniecturis constare potest quod testator secundum testamentum etiam simpliciter factum prærale re voluit. Et de ratione. ibid.*

102 *Pœna apposita dispositioni reddit eam validam quæ alias non valeret, & magis enixam & specificam ostendit testatoris voluntatem explendi quod disposuerit & prius per obligatum obseruandi.*

105 *Testamentum primum tollitur respectu qualitatis consanguineorum per secundum sine speciali etiam mentione derogatoriæ cla. in primo cessante causa præsumpta derogatoriæ & scriptæ pro testamento ne s. testator inducatur à consanguineis ad id primum revocandum, vt quando sint instituti in secundo hæredes pupilli. & vt ibi late declaratur. cum seqq.*

106 *Testamentum secundum valet quando hæres in eo institutus est longe absens à loco vbi factum est testamentum.*

Item valet secundum simpliciter factum sine mentione derogatoriæ prioris, quando in hoc primo sunt instituti extranei, & in secundo venientes ab intest.

108 *Item valet secundum sine mentione primi, quando in eo sit instituta persona dilecta à testatore.*

109 *Testamentum primum tollitur etiam clausulatum derogatoria ad sequentia respectu causæ mutatæ. i. per secundum quando ista causa superuenerit quando primum mutandum sit, & multa afferuntur exempla ibid. quæ videre licet, quibus tollitur primum sine mentione derogatoriæ in secundo veluti propter offensam primi hæredis & grauissimam. ibi. 110.*

Fratre reperto viuo testatoris, instituto in secundo cum extaret fama tempore prioris testamenti de eius morte, ita causa vt alium institueret. ibid.

Mortuo primo hærede primi testamenti. ibid.

Mortuo etiuliter primo hærede in primo instituto.

Item quando hæres in primo vnus remoueretur in 2. quia multus pecunius habuerit à testatore & vt ibi declaratur. ibid.

111 *Testamentum primum non tollitur respectu. s. loci temporis & modi seruatorum in confectione & mutatione testamen. per secundum clausulis in vtroq; derogatorijs existentibus primo. s. testamento in loco libero confecto, secundo vero in loco non libero ex quo libere agere non poterat, vnde secund. non valet ad primum & vt ibi declaratur.*

112 *Testamentum primum ab vxore separata à viro de licentia superiorum ob malos tractatus viri in quo fuerat neptis sua instituta cum qua habitabat, non tollitur per secundum factum ab ea reuersa ad virum pejus quam prius tractantem, egrotantem & coactum d. maritum hæredem instituere ita cum clau. derogatorijs primum declaratum. vt ibi late habetur.*

Ne:

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Nec pars vlla dotis ei debetur quæ ex fructu lucrari solet, vt ibi.

113 *Testamentum prius factum nil prodest hæredi instituto in eo impedienti testatricem posse mutare illud.*

114 *Testamentum secundum non valet nec tollit primum quando fit factum ab infirmo instigatione testantis per hæredem & pro eius complacentia, sicut nec valeret si blandicijs induceretur vt reuocaret testamentum iam factum in gratiam alterius, & ipse hæres instituretur.*

115 *Testamentum vltimum attenditur in ciuitate Venetiarum in qua viuitur cum summa puritate & libertate, ideo clausulæ derogatoriæ non procedunt in testamento in loco facto, & vt ibi habetur.*

116 *Testamentum primum cum clausula derogatoria ad sequentia non solum tollitur per secundum factum post x. annos sine mentione speciali de derogatoria primi sed etiam si post biennium duo testamenta facta reperirentur ab eodem tunc expresse habetur ac si reuocasset derogatoriam primi & quare ibidem.*

117 *Mulier post biennium primæ promissionis, si hic pro alio promiserit habetur ac si certificata renuntiasset Velleiano & valet obligatio sua, & quare. ibidem, clare haberur.*

118 *Testamentum illud valere & magis pro eo præsumitur quod scriptum reperitur manu notarij magis legalis, & sic respectu famæ & conditionis notarij attenditur, sicque præsumptio pro eo stat pro quo est auctoritas notarij.*

119 *Testes & notarij æquiparantur.*

120 *Instrumentum à notario non boni nominis factum licet non reprobetur in totum, redditur tamen suspectum.*

121 *Testamentum factum à notario non matriculato non probat sic statuto distante. Vnde primum attenditur si fit confectum à matriculato & secundum à non matriculato, & de hac materia vide latius ibidem esto quòd habet non matriculatus priuilegium notariatus à principe.*

122 *Statuta de matricula notariorum valens vti facta à populo habente auctoritatem statuendi.*

123 *Milites non gaudent priuilegio militum nisi sint descripti in matricula.*

124 *Leges veræ dicuntur quando sunt licitæ & non faciunt monopolium.*

124 *Monopolium reprobatur.*

125 *Alphonsus Neapolitanorum rex summa ratione laudabat presbyteros & notarios vti duas hominum species summæ venerationi in populo tamen nullius fere considerationis, & quare, & de ratione ibid. pulchre.*

126 *Facultates dicuntur hominum vitæ.*

127 *Mandatum aut libera concessio principis ad aliquem actum intelligitur, salua lege municipali, & locorum consuetudine.*

128 *Municipale eius est obseruandum.*

DVBIT. II.

RESOLVENDA est circa reuocationem, & † clausulam derogatoriam sequentis vel præcedentis testamenti, namque tam dubia & controuersa est, quantum sæpe videntur contentiones, magni momenti inter causarum patronos & consulentes verti, vno primum testamentum validum extare, altero quinimmo id reuocatum, & secundum testamentum vigere defendere conante, vt videre est apud Deci. consi. 582. & Curt. Iun. consi. 169. cum alio consulente nitentes ostendere primum testamentum, & non secundum fore attendendum, & in eadem facti specie apud. Socin. Iun. consi. 124. lib. primo. & Bero. consi. 3. lib. secundo, respondentes non primam illius testatoris voluntatem, sed vltimam in testamento sequenti expressam seruari debere, merito diffi cilem esse materiam & scabrosam exoriturNeuiz. consil. 63. lib. primo, & de clausula hac derogatoria Marc. Anton. Nat. tractatum edidit plenum impressum post suam repet. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testam. vt meminit suo consilio 531. nume. 40. & quomodo per secundum testamentum derogetur primo, plures ex professo adducit conclusiones Couar. Hisp. 2. in rubr. de testa. part. secunda. nume. 19. cum sequent. nec non & Iul. Clar. in suo §. testamentum. quæst. pen. in quibus locis doct. isti adeo exacte materiam clausulæ huius derogatoriæ, examinant, distinguunt & declarant, quòd omnino superflua videatur omnis alia declaratoria.

Veruntamen adhuc pro faciliori & clariori nostri interpretis instructione has promoueo, ac propono cõsiderationes & inspectiones.

2 † Primam, si testamentum tam primum quàm secundum vel eorum alterum sit inter liberos.

Secundam, si testamentum inter extraneos non habeat clausulam derogatoriam.

Tertiam, si testamentum primum ascriptam habeat clausulam derogatoriam, & quibus verbis conceptam.

Quartam, si testamentum vltimum sit cum clausula derogatoria primi & quibus verbis expressa.

Quintam, si post testamentum conditum per decem annos testator vixerit.

Sextam, & vltimam, si coniecturæ ex contingentis facti specie colligi possint de obseruantia vel primi, vel secundi testamenti attendenda. Deinde ad vnam quamque considerationem istarum pro modica facultate mea, breuitati studens, probatis decisionibus, & veris rationibus adhærens, resolutiones adducam, non minus perspicuè & vtiliter, ni fallor, quàm per alios hucusque de hac re tractantes actum fuerit.

3 Ad primam itaque dico, quòd † testamentum à parentibus vtriusque sexus conditum inter liberos habet clausulam derogatoriam ad sequens testamentum continens hæredem extraneum institutum; vel minus liberis fauorabile, per text. in auctẽ. hoc inter liberos. C. de testa. & ibi docto. omnes firmant, & in corpore vnde sumitur in auctẽ. de testa. imperf. §. si quidem & gloss. in ver. reuocare. in ca. primo. de constitu. in 6. pro. communi post Boer. deci. 240. sub numer. 10. ponit Iul. Clar. in dicto. §. testamentum. in quæst. pen. versi. retenta prædicta. Pari modo sequens & secundum testamentum censetur habere clausulam derogatoriam ad primum præcedens testamentum minus fauorabile liberis etiam inter liberos, licet Soci. in l. si mihi & tibi. §. in legatis. colum. pen. sub num. 10. ver. quibus tamen non obstan. de lega. primo, dicat se non reperire iure cautum clausulam derogatoriam intellectam in testamento inter liberos esse reuocatoriam etiam ad præcedens testamentum habens maximè etiam expressam clausulam derogatoriam ad sequens testamentum, vt etiam late prosequitur consil. 163. colum. fin. lib. secundo. Tamen posito quòd primum habeat tantum legalem clausulã derogatoriam tollitur per vltimam voluntatem factam in fauorem liberorum quantumcunque non habentem reuocationem clausulæ derogatoriæ in primo adiectæ, ita Roman. consili. 179. amplissimè doctor. colum. pen. versi. secundo dico. Et hoc ex clausula subintellecta derogatoria quoque ad primum præcedens testamentum. probat Iaf. in l. sanctimus. col. tert. a. in 7. fallen. C. de testa. sequitur Socin. Iun. consi. 124. numer. 31. lib. primo. Ioseph. Asisien. Perusi. decis. 2. numer. 26. & sequen. aperte Bero. consi. 3. num. 9. versi. alia & secunda. lib. secundo, subiungendo rationem magis proprium est testamenti præteritis derogare quam futuris. §.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

posteriore. institu. quibus modis testa. infirm. sic esse commun. opin. attestando sæpius & defendendo tenet Couar. d. rub. de testa. part. secunda, sub num. 19. versi. sexto, deducitur. ponit & pro communi Clar. d. §. testamentum. quæstio. 98. etiam si secundum testamentum sit minus solemne & primum solemne, ac eadem & plura Ludo. Zunt. Parmen. suo respon. pro vx. num. 484. & sequ. procedit non solum in derogatione totius sed etiam partis testamenti, probat Rim. sen. consi. 459. nu. 9. Iaf. in d. auct. hoc inter liberos. colum. 1. versi. secundo pondera.

4 Adeo quòd illud † testamentum inter liberos quod fauorabilibus est liberis, siue prius, siue posterius fuerit dr habere clausulam derogatoriam eius quod liberis minus est fauorabile quasi cuiusdam taciti odij excluſiuam. tenet Bald. in d. auct. hoc inter liberos, sub num. 4. ibi sequuntur Salyc. num. secundo, Fulgos. in ſi. Corn. colum. secunda, ad princ. versic. & scias quòd text. noſter. Iaſo. colum prima, in prima limit. & Rom. consilio 385. in casu præmiſſo. colum. 1. ver. primum quia Aym. consil. 143. nume. 7. consi. 152. in fin. Rimi. sen. consilio 110. sub num. 16. versi. & propterea concludit. Dec. consil. 475. colum. 3. sub num. 11. versi. tertio respondetur. & consi. 631. sub num. 4. Pariſ. consi. 24. sub num. 13. lib. secundo, Corn. consi. 31. colu. fin. in prin. sub ver. quòd autem primum lib. 2. Soc. Iun. consi. 127. num. 10. lib. 1. subſcribit Grat. consil. 90. nume. 28. lib. 2. poſt eundem Socin. Iun. consili. 144. numer. 57. versicu. & hoc maximè procedit. lib. 2. Ita patet hanc esse com. doct. sententiam ideo tenendam, quando non ſuperuenit parenti causa mutandi testamentum, vt Bal. & alij dicunt in d. auct. hoc inter liberos. quid autem ſi ſuperuenerit causa mutandi, cadit infra in ſexta & vltima conſideratione.

5 Ex † testamentis autem inter liberos illud dicitur fauorabilibus, quod liberat filios ab oneribus, & legatis & ſimilibus inter eos ſeruat æqualitatem diſponens in fauorem omnium æqualiter, non quòd plus vni, velali quibus tribuat in damnum alterius vel aliorum Soci. Iun. d. consi. 127. num. 11. 19. lib. 1. minus fauorabile dicitur teſtamentum in quo filius est grauatus fideicommiſſo, Io. Bap. de Sancto Blaſi. consi. 168. ad num. 3. inter 6 conſilia diuerſorum de vlt. volun. † & pluribus etiam vtile & proficuum, licet vni damnoſum ſit præualet & derogat in eodem caſu altero alterius mentionem non faciente firmant Riminal. ſen. dict. conſil. 110. num. 13. & 16. & Ruin. conſi. 9. colum. ſecunda, num. 5. 6. lib. ſecundo, arg. l. quæritur. de ſtat. homi. & l. maiorem ff. de pact. idem Riminal. conſi. 459. ſub num. 10. verſi. & adadducta. & conſi. 331. num. 10. dixi conſi. 174. num. 7. vſque in fin. lib. 1. nititur totis viribus ad rem ſuam demonſtrare Lud. Zunt. Parmen. ſuo elaboratiſsimo reſpon. pro vxore à num. 751, vſque ad num. 772. & nu. 788. cum ſeq. vt plurimum de his agendo circa materiam auct. hoc inter liberos.

7 Intellige prædicta locum habere † quando apparent plura teſtamenta patris vel matris inter liberos de iure communi vel ſpeciali valida, quòd magis fauorabile liberis & ſeruans æqualitatem inter eos debet præualere, & derogare illi teſtamento inæqualitatem relicto- 10 rum inter filios continenti. & aliquibus eorum magis 8 damnoſo, vt præallegz. doct. probant. † ſi vero vnum tantum inter liberos teſtamentum eſſet factum quantumcunq; aliquibus liberis damnoſum, & inæqualitatē inter eos continens, tamen valet & ſeruari debet, ſicut relicta integraliter alias ſuplendalegitima filijs de reſiduo poteſt parens diſponere, vt ſibi placet relinquendo alijs filijs vel extraneis per vulg. text. in auctēn. de trien. ſemiſ. & in §. hæc autem. verſ. cæterum. in auct. vt cum. de appell. & in §. fin. in auct. de nupt. & in l. omnimodo. & in l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. teſtam. &

hoc expeditum eſt, vbi tale teſtamentum ſolemniter factum appareat ſi autem minus ſolemne fuerit contentio eſt inter docto. an valeat quando inter liberos non ſeruat æqualitatem, valere quidem tenet Caſt. in l. hac conſultiſsima. §. ex imperfecto. num. 3. C. de teſta. & ibi Corn. in 3. colum. verſic. nec videtur iſte text. & March. Anton. Natt. numer. 63. in 11. quæſtio. tenendo etiam ſi magna inæqualitas ſit in teſtamento tali inter liberos cum ſimilibus, etiam de communi opin. per Lud. Zunt. Parmen. dicto ſuo reſpon. pro vx. num. 782. & Emanu. Coſta. in c. ſi pater part. prima, verſi. in ſuo teſtamento. num. 1. 2. 3. de teſta. in 6. fundantes ſe in generalitate tex. d. §. ex imperfecto. & ibi ſolus Nat. nume. 30. verſ. quinto accedendo. plures rationes huius deciſionis adducendo ſe firmat in ea, quòd ideo ſit fauore teſtamenti paterni, & eius voluntatis reuerentia, quam ei filij debent, & hanc replicat conſi. 423. num. 12. 13. in ea enixe perſiſtit conſi. 622. num. 3. cum ſeq. vſque ad fin. vbi ſic comprobat teſtamentum minus ſolemne etiam inæqualiter tractans liberos valere & debere ſeruari.

Cui equidem in hoc non aſſentior quando inæqualitas ſit nimis exceſsiua & iniurioſa aliquibus filijs quia hæc in teſtamento minus ſolemni non videtur tolleranda, quid falſitatis, & non ſinceræ voluntatis parentis ſapiens, & tantum deuians à cauſa inteſtati æqualiter vocantē liberos, l. vt liberis. C. de collat. & l. penult. C. commun. diuidun. cum lex præbuerit talem facultatem parentibus teſtandi inter ſolos liberos minus ſolemniter confidens quòd deberent ſic teſtando imitari legem ab inteſtato liberes ex æquo vocantem eis maximè ingratis non exiſtentibus, vt ſic tali legislatione digni fiant per not. & clara verba text. in §. fina. in auctentic. de nupt. Vnde tali facultate abutentes ita exceſsiuam inæqualitatem inter liberos teſtando ſeruantes indigni reputari debent, quòd teſtamenta huiuſmodi ſine ſolemnitatibus debitis teneant argum. eius, quod 9 dicitur † abutentem poteſtate ſibi conceſſa, ea vti indignum priuari debere ex alleg. per Bero. conſil. 10. 175. numero vigeſimotertio, lib. ſecundo, & conſilio 76. nume. 11. lib. tertio.

Quare breuiter hanc diſtinctionem tenendam arbitror, quòd ſi magna inæqualitas inter liberos inducta ſit per teſtamentum parentis non ſolemne hoc quidem non valeat vti ſcandalum & inuidiam inducens inter filios argum. l. cum oportet. §. primo, de bon. quæ liber. per ea quæ in ſimili tradit Ang. Aret. in §. penult. colum. fina. vltra med. inſtitut. quibus modis, teſt. infir. & quia tunc ſtatur voluntati parentis, qui vtique filio recte proſpexit, inquit text. in l. tertia §. primo. ff. de adminiſtr. tutorum. Si vero inæqualitas ſit modica, & aliqua rationabili cauſa ſuffulta vti proueniens à iuſto parente, tunc voluntas iſta valere debet, ita probat Curt. Iun. dicto §. ex imperfecto. columna ſecunda, ſub numero tertio, late ſequitur & comprobat Alexandri. conſilio ſexto, & conſilio ſeptimo, numero quarto, & ſequent. Tiraquel. in l. ſi vnquam. verſicu. donatione. num. 125. de reuocand. donatio. & plenius in tracta. primigen. quæſtio. 4. num. 4. 5. & ſequent. vbi in dubio dicit eſſe 10 tenendam † illam opin. per quam fratres reducuntur ad æqualitatem, vt ibi per eum, & per plura quæ poſſem hic replicare alibi in ſuperioribus ſcripta, probat & Socin. Iun. conſil. 147. numer. 35. & ſequent. lib. ſecundo, & Couar. in cap. Raynutius. ſuo §. primo, numero tertio, de teſta. Cell. Hugo. conſi. 102. ſub numer. tertio verſic. ad dictum Riminal. ſeni. conſi. 331. numero decimo, Cephal. conſilio 780. num. 9. Crot. conſili. 121. numero vigeſimoquarto, & ſequent. & ita hæc opin. vti æqua, & magis commun. in iudicando tenendæſt, Socin. Iun. ait dicto conſilio 147. nume. 44. cum quo pertranſit vbi inæqualitas ſit non modica Gabr. Roman. de com-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

commun. concluſ. lib. 4. tit. de teſtamentis, concluſ. 6. in fin. fore quoque reſpuendum teſtamentum parentis inæquale & damnoſum filijs, probat Vincentius de Pal leotis Bononien. ſuo conſili. centeſimo trigeſimoquinto, numero 34. 35. & ſequent. inter conſil. vltim. volunt. lib. 1.

11 Accedente ratione deciſionis † dicti §. ex imperfecto quòd ea ſit fauore liberorum, & non teſtamenti paterni qualecunque ſit amplectendi per filios, & ſeruandi, vt tantum capiti ſuo impreſſit Mar. Ant. Nat. quòd bis & ter eam ſcriptis inſeruerit, & in dicto §. ex imperfecto. numero trigeſimoprimo, & trigeſimoſecundo, & conſilio 423. numero duodecimo, & conſilio 622. numero 6. & ſequ. quòd enim hæc ſua opin. in hoc ſit erronea falſa, & ſola, ideo nullo pacto tenenda, demonſtratur primo ex communi, & receptiſſima aſſertione gloſſ. & doct. quòd ſpecialis diſpoſitio d. §. ex imperfecto. ſit priuilegio & fauore liberorum, ita gloſſ. vna in §. pen. inſt. quib. mod. teſt. infirm. ibi per Ang. Aret & alios approbata Bart. in d. §. ex imperfecto. in 1. appo. ibi Bald. ad ſi. Salyc. in verſi. ſed pro concordia. Caſt. ſub num. 5. Aret. in 2. not. Iaſ. ad fin. Corn. colum. pen. ver. in ea tibi corrigi, & Iul. Clar. in d. §. no 9. teſtamentum. quæſt. 8. in 1. ver. replicat & in verſi. quæro. ad fin. & quæſt. 12. verſi. item quæro. & alibi fæpe doct. & dicit Grat. conſi. 90. num. 26. lib. 2. quòd tunc dicitur teſtamentum inter liberos, 12 quando eſt factum fauore liberorum, & non quando eſſent tantum inſtituti in legitima eis de neceſſitate relinquenda, & ita commun. docto. dicere non inficiatur Nat. d. §. ex imperfecto. num. 30.

Ergo huic communi opin. ſtandum eſt reiecta ſingularis doct. opinione dicit Rom. conſi. 179. colum. 4. ver. quoad & ſecundum. & Alexand. conſi. 134. a. i fin. lib. 1. cum vulg. demonſtratur & ſecundo erronea & non vera d. opin. Nattæ ex phraſi, & accurata inſpectione literæ d. §. ex imperfecto. quæ duo continet, regulam communem, & ſpecialem exceptionem, regula communis reſpiciens teſtamentum imperfectum defuncti, & ſic parentis eſt dictata ſermone negatiuo & prohibitiuo, ibi ex imperfecto autem teſtamento voluntatem tenere defuncti, niſi, &c. non volumus ſpecialis autem exceptio reſpiciens ſolos liberos eſt expreſſa ſermone affirmatiuo deſignato per dictionem, niſi, ſubſequentem orationem negatiuam, Bart. & alij traduntur in l. actione. C. de tranſac. quo fit manifeſtum non tribui fauorem validitatis voluntatis defuncti teſtamento imperfecto parentis per dictum verbum negatiuum, non volumus quod omnino contrariatur dictæ validitati, vt patet ad ſenſum, ſed tribui ſolis liberis in exceptione poſitis per dictam affirmatiuam inductam modo quo dictum eſt, ergo affirmatiua hæc præualet adid quod ipſa ponit, & eſt attendenda quòd ratio dictę deciſionis ſit fauore ſolo liberorum, & non paterni teſtamenti imperfecti, ita fauor debet eſſe æqualiter omnium liberorum per indefinitum verbum, liberos. l. ſi pluribus. in pri. de leg. 2. cum ſimil. ne quod eorum fauore, &c. l quod fauore, C. de legi. nec opin. Nattæ ſuffragatur Caſtr. conſi. 162. lib. ſecundo, quia primo quædam in diſcurſu arguit in teſtamento cæci inter liberos, an valeat ſine ſolemnitate requiſita, per l. hac conſultiſſima. C. qui teſt. face. poſſ. 13 deinde in ſecunda colum. ad prin. concludit, quòd ſi faceret filios multum inæquales intereſſet liberorum q illa ſolemnitas obſeruaretur, ergo ſentit pro nobis quòd fauor & intereſſe liberorum eſt ſupra valorem teſtamenti parentis, dum caret ſolemnitate generaliter requiſita nec faciunt l. ſi pars. ff. de inoffic. teſtamen. & l. ſecunda. C. de edi. di. Adri. toll. quas Natt. adducit pro ſua opin. quia loquuntur in teſtamentis aliàs ſolemnibus, argum. l. ſi quando in prin. C. de inoffic. teſtament. & in fauore teſtamentorum non ſolum contra filios, ſed generaliter etiam contra alios, vt text. eſt etiam in capit. fin. de re iudic. & dummodo etiam vicium teſtamenti non ſit viſibile, gloſſ. & doctor. in dict. l. ſecunda, quod ideo apparens ex ipſo teſtamento vt defectus ſolemnitatis contra aliquem & minus contra filium non defendit teſtamentum ſaltem iniquum per not. in l. fin. C. de edi. diu. Adri. tollen. & text. in dicta lege. ſi pars. in prin. ibi, niſi aperte iudicem inique, &c.

Atque cætera fundamenta Nattæ non ſunt vera fere omnia elicita ex prætenſo fauore parentum, ſicut hoc veriſimum eſt ſolemnitatem teſtamenti inter liberos per dict. §. ex imperfecto, eſſe relaxatam non fauore parentis, ſed liberorum, vt eſt receptiſſima omnium ſententia probata, & exinde ſi cauſa teſtati neceſſitate ſeruandę æqualitatis inter liberos quaſi fruſtratoria videatur conformis cauſæ inteſtati, tamen & ipſa cauſa teſtati dicitur cum inſtituuntur hæredes etiam venientes ab inteſtato per l. ſecundam. ff. de iniuſt. rupt. teſt. Bald. & ali. in l. 1. in prin. ff. ad leg. falci.

Si autem velit teſtando pater inter filios aliquam enormem inæqualitatem ſeruari non eſt ſibi clauſa via teſtandi ſolemniter. Alia namque via per eum electa teſtandi minus ſolemniter non dicitur irreuerentia haberi nec iniuria fieri ſuo teſtamento imperfecto impugnato per liberos veluti magnã inæqualitatem inter eos 12 continenti, quia † parens ipſe non teſtando ſolemniter, primo eſt contemptor legis ideo fauore non eſt dignus ſed punitione ad not. in gloſſ. penult. in cap. primo. de matr. contract. contra interd. eccleſi. cum ſimil. ſecundo, velle videtur ſuam teſtamentum non valere, arg. l. an inutilis. ff. de acceptilati. & l. non ſolum ff. de actio. & obliga. propriè adducit Roma. conſilio 179. ampliſſimè. columna penultima. in fin. verſi. ardor amoris liciti, ſentit poſt Cuma. & Caſtr. & Alexand. in l. prima. §. ſi quis ita, columna ſecunda, numero octauo, de verb. oblig. & Socin. conſilio 98. colum quarta, ſub verſi. ex quibus concludendum eſt, lib. tertio, & facit. l fin. ff. de manu. teſt. vbi quid inepte diſpoſitum ab agente pro nullo, & magis ad impediendum habitum intelligitur, vnde volenti non infertur iniuria nec irreuerentia. l. cum donationis. C. de tranſact. l. quamuis. ff. de in ius vocan. cum ſimil. & ſi dicatur parentem inter liberos teſtantem velle tenere teſtamentum, vt inter liberos etiam minus ſolemniter factum per dict. §. ex imperfecto, replicatur id habere locum dum cauſa inteſtati fouet cauſam teſtati ita quòd nimis inæqualiter teſtamentum non damnificet liberos alioquin ab inteſtato æqualiter vocatos, quorum fauore diſpoſitio dicto §. ex imperfecto. emanata cenſetur vt gloſſ. & doct. omnes præter. Nat. communiter tradunt in locis ſup. alleg. ideo in eorum odium non debet redundare dict. l. quod fauore, vt in ſimili arguit Iaſo. in dict. auct. hoc inter liberos, colum. prima. in prima limit. poſt Ang. ibi itaque non vera eſt opin. Nattæ pro vt etiam vera non eſt quòd ſimiliter diſpoſitio dict. auct. hoc inter liberos ſit inducta fauore teſtamenti paterni & non filiorum, vt infra modo etiam oſtendam.

Cum igitur teſtamentum inter liberos habeat clauſulam derogatoriam ad ſequens teſtamentum per text. 13 & doctor. in dict. auct. † hoc inter liberos, huius deciſionis rationem perſcrutari ad plura multum intereſt, eam enim eſſe pariter fauore conſeruandi iudicij paterni, ne per aliquas excogitatas falſitates ſubuertatur, ſi minori quam ſeptem teſtium numero fiat ſequens teſtamentum, firmat idem. Natta. in dicta auctentica hoc inter liberos, verſiculo tertio præmitto, idem ibi replicat in prima in quinta & in octaua quæſtio. póderando verba text. in § ſi quidem. in auct. de teſtam. imperfecto & in §. & quod ſæpe. de trien. & ſemiſſ. ne artificio alicuius criminoſi & inuentione

aliquo-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

aliquorum malorum testium primam voluntatem defuncti commutari & subuerti tentetur, ego autem sto
14 cum communi opin. quòd † primi testamenti paterni specialis, vt infra dicetur, derogatio & adhibitio septem testium requirantur in secundo testamento fauore filiorum institutorum in primo testamento, ne auferatur, eis, vel diminuatur hæreditas paterna sine expressa & manifesta voluntate patris expressa per verba text. in dict. §. si quidem. ibi, hoc ipsum expresim significantem, &c. manifesta, vt ibi subiungitur, sub præsentia
15 septem testium, &c. quorum † quidem testium multitudine quid manifestum fieri dicitur per l. fin. C. de fideicommiss. dicit Bald. in l. pen hanc, colu. prima. C. de tempo. appell. ita ab hac opi. non est discedendum, quia commun. est in dict. auct. hoc inter liberos, approbata ibi per Ang. Fulg. ad fin. Castr. numero secundo, Saiyc. numero primo. Alexand. Iaſ. in colum. prima, in prima limit. & colum. secunda, in secundo not. & Socin. Iun. consi. 127. numero nono, lib. primo, & Riminal. consil. 459. numero nono, & Guil. Bened. in c. Raynutius. par. prima. versi. testamentum 2. numero decimo, de testa. ita communiter doct. tenere fatetur ipse Nat. in dict.
16 auc. in 8 quæstio. & quia verisima demonstratur † nam ius quodammodo dominij, quod in bonis paternis filij habent viuente patre. l. in suis. de liber. posthum. l. prima. §. largius. de succe. edic. l. cum ratio. in prin. de bon. damn. firmius apparet esse eradicatum & inuisicatum in filios ipsos primo testamento patris eos instituentis hæredes ita cum dispositione legis concurrente dispositione hominis, vnde cum pro illius fere dominij filiorum priuatione & derogatione, vt patris teneat testamentum, in eo requiratur certa & specialis ex hæredatio filiorum, vt l. prima, & secunda, de liber. & posthum. & ibi doct. & text. in l. si sub conditione. ff. de bon. poſ. contra tab. ibi, certo enim iudicio liberi à parentum succesione remouendi sunt, & in l. maximum vitium. §. sancimus. C. de liber. præter. ita expresionem verborum requirit exheredatio, Bald. in l. si pater. ad fin. in penu. quæstio. C. de institu. & substitu. & sit specialibus verbis, vt fieri derogationem præcedentis clauſulæ derogatoriæ ex communib. doct. Bar. & ali. adducit Iaſ. in l. Titius. in princip. colum. penult. ver. tu autem dic. de liber. & posthu. & fauore filiorum est inductum, quòd tacite vel generalibus verbis non potest fieri talis priuatio. idem Iaſo. probat in dict. l. in suis, colum 6. versi. ista ratio, quia fauor est pro filio extare hæredis institutionem dict. l. secunda, eo. & gloſſ. in ver. pure. in l. sub conditione. ff. de hæred. insti. & tex. in l. filium. §. sed si portio, de legat. præſt. cum simil.
17 Ita ergo eadem & fortiori ratione † cum duo magis stringant vincula auc. ita que. C. commun. de succeſ. cap. primo. de treu. & pa. dicendum est ius quaſi dominij filiorum primo testamento patris firmatum non intelligi. Secundo patris testamento sublatum vel diminutum niſi specialiter derogando primo testamento voluntate patris contraria specialibus verbis expreſſa etiam manifesta coram 7. testibus, vt dixi, ita decidit text. in dict. auct. hoc inter liberos, & in originali ex quo sumitur, cuius quidem decisionis ratio quodammodo manu tangitur, quòd est fundata principaliter in fauore filiorum & non patris per ea quæ scribit Pariſ. consil. 72. nu. 27. & sequen. lib. prouidendo filijs ne ius eorum in succesione patris prius de lege. deinde primo testamento patris debitum ita de facili auferatur, vel turbetur secundo patris testamento, nota enim iuris est regula, dispositionem aliquam censeri factam principaliter fauore eius, in cuius commodum & vtilitatem dispositio ipsa dirigitur. l. fideicommiſſa. §. interdum de leg. 3. l. cum pater. §. donationis. de leg. secundo l. secunda. §. si duo fratres. ff. de colla. bon. l. si cui legetur. §. fina. de lega. primo, & not. in l. qui exceptionem. in prin. ff. de cond. indeb. & Bar. in l. liberationem. §. fina. in prima oppo. de liber. lega. veritas ideo hæc, quòd dispositio dict. auct. hoc inter liberos, sit emanata fauore liberorum & non iudicij paterni conſeruandi, patet ex accurata lect. text. in auct. de testa. imper. in princip. & §. primo. & §. siquidem. ex quo sumitur dict. auct. hoc inter liberos, & ex lectione text. in §. & quod sæpe, & §. sequent. in auct. de trien. & semiſ. in quibus etiam se fundat Nat. contrarium defendere nitens, & non bene iudicio meo quoad alia sua fundamenta principalia respondi supra circa rationem dict. §. ex imperfecto, nunc breuiter dico veritatem d. communis opin. apparere ex
18 dictis auctor. Primo inſpiciendo tex. † auct. dict. titu. de testa. imperfec. clare colligitur ex prin. quòd relaxatio facultatis testandi, & exinde quælibet validitas etiam ex coniecturis habita testamenti eius, qui parens est procedere videtur in suis filijs, itaque ratione & fauore ipsorum filiorum ostendunt verba text. in prin. ibi, inter filios tenere, & ibi, & hoc in suis & in emancipatis filijs, & in §. primo. similiter charitas requiſita generaliter in defunctorum dispositionibus per legislatorem modis ibi expreſsis in testamentis parentum inducta videtur etiam fauore filiorum, vt sunt verba aperta, ibi nullam vlterius contentionem filijs derelinquat, & in dict. §. si quidem forma testandi secundo loco sub præsentia 7. testium apparet quoque inducta fauore filiorum instituto rum in primo testamento, ne falsitas contra eos committatur, quæ tandem eis præiudicaret & noceret, & non iudicio parentis defuncti, quod etiam in primo testamento & in secundo, dummodo in vno vigere potest, & demum quoad defunctum nihil refert, dummodo testatus decesserit quòd vtique sibi deficere non potest, cum vtrunque testamentum subuerti non quæratur, bene facit tex. in l. poſt legatum. §. non idem. ff. de his qui vt indi. ac bene facit Aymo consilio 143. numero decimoquinto, itidem euidens est ex dict. §. quod sæpe, & §. sequen. in auct. de trien. & semiſ. quæ ibi per legislatorem dispoſita sunt circa diuisiones bonorum per parentes, inter filios faciendas in testamento cedere ad vtilitatem, & cautelam filiorum & sic eorum fauore & non paterni testamenti, vt ibi, & indubitatam det filijs hinc vtilitatem, & tex. in §. si vero aliquis. sequent. ibi oportet enim prouidere subtiliter cautela filiorum.

Miror equidem Marc. Ant. Nattam bonæ & notæ eruditionis & subtilis ingenij virum in talem fuiſſe opinionem erroneam lapſum fuiſſe, quòd ratio decisionis dict. auct. hoc inter liberos non sit fauor filiorum ſed pro conſeruatione primi testamenti paterni, cum & hoc esse non possit ſine fauore filiorum in ipso testamento hæredum institutorum, cum & eorum totum commodum & tota vtilitas succeſsionis, ex tali primo testamento conſeruato futura sit. Namque ita principalis est fauor hæredum, quibus testator plus reliquit, & is principaliter inſpici debet ſecundum Barto. in l. cum
19 res. §. culpa. in fin. de leg. primo, † & cui magis fauet testator eidem magis fauet lex, per l. in testamento ita, & l. mulcta. §. fin. de condit. & demonſt. dicit Bal. in l. prima. colum. 1. ſub nu. 8. C. de inſt. & ſubſtit. bonus text. in l. ſeruo legato. §. non ſolum de leg. 1.

Etenim huiuſce diſceptationis & defenſionis veræ & communis ſententiæ, quòd ratio dict. auct. hoc inter liberos fundata est in fauore liberorum vtilitas euidens est in quæſtione. ſuperinde emergentibus in quibus liberorum fauor militare & prævalere poteſt ſpecialiter & in iſta quæſtione quòd exiſtentibus liberis hæredibus inſtitutis in primo & in ſecundo testamento patris abſque alia ſpeciali derogatione fauore liberorum id teſtamentum prævalet & attendi debet q. magis liberis fauorabile eſt, cuius contrarium. ſ. quòd tenet primum

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

primum prætextu ſuæ contrariæ opinionis ſentit idem Nat. in d. ſua repet. dict. auct. hoc inter liberos, numero 3. in 1. quæſt. illa tamen, quam modo dixi, eſt vera fundata in vera ratione fauoris liberorum & com. opi. vt ante demonſtraui ea dubit. verſ. adeo quòd illud, ſequitur & Boer. deciſ. 240. ſub num. ſecundo, ver. & quia etiam ſi ambo, & Zunt. Parmen. di reſpon. pro vx. nume. 746. idem dicendum eſt in quæſt. 5. & 8. d. repetitionis Nattæ, quod vbi poteſt militare ſemper præualet liberorũ fauore.

20 Aduerte eundem † fauorem tribui liberis vocatis in teſtamentis parentum, etiam ſi ab eorum ſucceſsione ab inteſtato liberi ipſi eſſent excluſi lege municipali, ſeu alia diſpoſitione, vt filiæ vel neptes ſtantibus maſculis, quia in hoc naturalis ratio attenditur, vt per Rom. dic. conſilio 119. colum. 5. Riminal. ſeni. conſilio 495. numero 10. ſentit. Fulgo. in l. hac conſultiſsima. §. per nuncupationem in fin. Cod. de teſta. firmat Boer. deciſ. 241. ſub numero tertio, verſicul. & per iſta Alexandr. Clar. in dicto §. teſtamentum. quæſtio. duodecima. verſicul. item quæro, vbi de communi, poſt Guli. Bened. in capi. Raynutius, par. prima, verſic. teſtamentum 1. numero 81. de teſta.

Oportet quoque ſcire, & hoc vnum præcipuum eſt in materia, cum hodie frequentiora ſint teſtamenta nuncupatiua, quàm in ſcriptis confecta, quòd † primũ
21 inter liberos teſtamentum nuncupatiuum ſolemniter, vel minus ſolemniter confectum, ſicut manu patris ſcriptum clauſulam cenſetur habere derogatoriam ad ſequens teſtamentum ex dict. auct. hoc inter liberos, licet ibi contrarium per continuationem literæ ad præcedentem aucten. quod ſine, teneat Ange. late ſecutus per Barb. conſilio ſecundo, libro primo, & per Alexan. conſilio centeſimo quadrageſimoſexto, libro ſecundo, tamen pro teſtamento dicto nuncupatiuo eſt communis opin. vt per Caſtren. Alexand. & Iaſ. in ſecunda lim. in dict. auct. hoc inter liberos. ex continuatione etiam cum dict. §. ex imperfecto hanc opinio. veriorem tenet Boer. deciſ. ducenteſima quadrageſima, ſub numero decimo, & placet Nattæ in dict. repet. in ſecunda quæſtio. numero quarto, per æquiparationem teſtamentorum & in ſcriptis & nuncupatiui, & ego dico per fauorem liberorum, & eorum ius dominij bonorum paternorum firmatum iam in primo teſtamento, tale quale ſit, vel manu parentis ſcriptum, vel nuncupatiuum per ea quæ ſupra ſcripſi, diuerſitatis ratio non eſt, immo eadem videtur ex deciſione expreſſa dict. auct. hoc inter liberos, & ex communi ſententia doctorum ibi deciſio eſt, quod ſecundum teſtamentum reuocatorium primi poteſt eſſe in ſcriptis, vel ſine ſcriptis nuncupatiuum, quod ideo nuncupatiuum exiſtens liberis magis fauorabile habet etiam clauſulam derogatoriam ad præcedens ex communi doctorum ſententia ſcripta ſupra in princip. huius conſiderationis, ſicergo & teſtamentum nuncupatiuum clauſulam derogatoriam continere probatur, ita pro communi opin. tenenda in iudicando & conſulendo ſubſcripſit Clar. dicto §. teſtamentum. in q. vndecima.

Teſtamentum † itaque primum inter liberos non
22 reuocatur per ſecundum teſtamentum inter extraneos, vel liberos ſimul, tantum in legitima inſtitutos, niſi duo vel tria concurrunt, & adhibitis ſeptem teſtibus, & reuocando expreſſe primum teſtamentum tale & aliam diſponendo voluntatem fiat ipſum ſecundum teſtamentum per text. dict. auct. hoc inter liberos, & in dict. §. ſi quidem. & communiter docto. vtrobique, non placet ſufficere quinque teſtes adhiberi ſecundum literam græcam, vt tenet Natt. in repet. dict. auct. hoc inter liberos, numero ſecundo, verſic. quarto præmitto, quia non conſtat illam literam græcam nouellarum, quæ in græco ſermone circunferuntur, habitam eſſe ex originali exemplari, ex quo translatum fuit in ſermonem latinum volumen auctenticorum, quod in libris legalibus inſertum habemus. Quiſquis fuerit ille translator, nempe hoc vnum eſt ſatis, quòd eius translationes pro veris & nouiſsimis vniuerſalibus conſtitutionib. Iuſtiniani imperatoris per tot ſecula fuerunt approbatæ, per tot Pontifices, & Imperatores, & lectæ in ſcholis publicis totius Chriſtiani orbis terrarum & ſecutæ per gloſſatores & doctores in tantis libris, quanta eorum eſt copia, & ſeruatæ, ac in dies ſeruantur in iudicijs, adeo quòd ab eis nullo pacto diſcedere debemus, & ſic tenere firmiter coram ſeptem teſtibus factum requiri ſecundum teſtamentum reuocatorium primi facti inter liberos ſecundum communem vulgatam literam dict. aucten. hoc inter liberos & dict. §. ſi quidem. Ita iuſtitia circa contrariam dandi & auferendi inter liberos facultatem teſtandi parentibus congrue diſtribuit & æquat, quantum enim ſolemnitatis de communi ſolemnitate ſeptem teſtium dando liberis relaxauit teſtamento parentis, dict. §. ex imperfecto, tantum reſtituit communis ipſius ſolemnitatis ſeptem teſtium, & expreſſe auferendo liberis teſtamento reuocatorio eiuſdem parentis dict. auctent. hoc inter liberos ex rationibus ſuperius adductis, & quia iuſta eſt contrariorum diſpoſitio. leg. fin. de legat. tertio, cum ſimil. ibi in gloſſ.

Proinde ſequitur reprobatio alterius opinio. Nattæ
23 in dict. repetitio. numero ſecundo, inferentis † coram quinque teſtibus poſſe fieri codicillos reuocatorios primi teſtamenti inter liberos, cum ita coram quinque teſtibus poſsint fieri codicilli, & quælibet alia vltima voluntas per l. fin. C. de codicil. & dicta litera græca originalis ſecundum eum dicat in præſentia ſeptem, aut etiam quinque teſtium. Reprobatur quidem iure hæc ſua opinio. quia primum non eſt ſtandum dictæ literæ græce de quinque teſtibus, ſed cõmunib. & receptiſsimis translationibus latinis firmiter loquentibus de præſentia ſeptem teſtium pro vno requiſito principali conficiendi ſecundum teſtamentum reuocatorium cũ clauſ. ſpeciali reuocatoria primi vt modo dixi, & infra
24 repetam. Deinde quia per † codicillos non poteſt reuocari primum teſtamentum in quo filij ſunt hæredes inſtituti, ea ratione etiam quòd codicillis dari vel adimi non poteſt hæreditas. l. ſecunda. C. de codicill. non ſolum hæreditas, ſed etiam certa res filio relicta in teſtamento iure inſtitutionis codicillis adimi non poteſt, vt ſequendo conſilium Iacob. de Bel. probat Bald. numero quarto, Salyce. numero tertio, Caſtrenſ. in fin. l. omnimodo. in principio. C. de inoffic. teſtamen. & ibi Iaſo. in columna fina. verſic. antequam veniam, comprobat & idem Iaſo. conſilio ducenteſimo vigeſimotertio, teſtamentum iſtud columna fina. verſi. ſed dubitatur ſecundo, lib. ſecundo, vbi in fin. etiam expreſſe te
25 net † primum teſtamentum inter liberos habens clauſulam derogatoriam ad ſequentia teſtamenta, vel ad ſequentes vltimas voluntates non intelligi reuocatum per codicillos poſtea ſimpliciter factos, idem probat Ruin. conſilio vigeſimotertio. columna tertia, numero ſeptimo, & ſequen. lib. ſecundo, & ea quoque ratione quia non interuenerunt ſeptem teſtes, & non fuit ſeruata ſolemnitas de qua in dict. auctent. hoc inter liberos, ita per Rim. ſenio. conſi. quadringenteſimon quinquagenteſ. mononono. decimo, & Iaſ. in d. auct. ad pri.
26 Idem † inſtitutionem etiam vnitam cum fideicommiſſo per codicillos non poſſe reuocari non ſeruata dicta iuris ſolemnitate & diſpoſitione tenet Pariſ. conſilio trigeſimoquinto, numero vigeſimooctauo, & ſequent. libro ſecundo, intellige tamen niſi codicilli etiam eſſent inter liberos, & eis fauorabiliores, quia præcedentem

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

reuocarent voluntatem parentis , vt late discutiendo consuluit Socin. Iun. cons. centesimo vigesimoseptimo, num. 9. 10. & sequen. vsque ad fi. lib. 1. vel si non reuocarent saltem eam reducunt ad æqualitatem, vt quòd inter filios minus habentes in testamento & plus in codicillo habente dependentiam ex testamento, & codicillo simul, non quòd vltimus codicillus dicatur reuocare testamentum, vt pulchre declarat Corn. consilio vigesimo primo, column. tertia, & sequent, libro quarto, pro not. ad limitationem d. auc. hoc inter liberos, ibi refert Natt. num. 16. in 11. quæstio.

27 Dignum animaduersione quoque est quòd † testamentum vltimum inter liberos factum etiam coram duob. testibus non rogatis reuocat primum testamentum coram septem testibus factum continens fratrem testatoris hæredem institutum etiam cum expressa clausula derogatoria ad sequentia testamenta, & hoc per gloss. fi. in vers. perfecta. in d. §. si quidem, & per quinque rationes, & sequendo Roma. dicto cons. 127. colum. penulti. ad fin. versic. secundo dico. probat Iaso. consilio ducentesimo vigesimotertio, col. prima & secunda, maxime in versi quinimo etiam si primum testamentum, lib. secundo, refert, & sequitur ita esse commun. opinio. attestando Couar. in rubr. par. secunda, sub nume. decimonono, versic. sexto deducitur. de testa. & sequitur Boer. dict. decis. ducentesimo quadragesimo, num. secundo, per hoc enim, nequaquam stes vel credas Iasoni in cons. sexagesimooctauo. viso themate, lib. primo, tenenti testamentum præcedens inter extraneos solemniter conditum non tolli per sequens testamentum inter liberos factum minus solemniter defectu rogationis testium, & allegantis ad hoc Roma. consilio tricentesimo sexto, propolita consultatio, quia Rom. ibi non dicit hoc, imo sub ver. nec quidem huic sententiæ dicit solemnitatem rogitus testium relaxari in testamentis conditis inter liberos, quia ipsi absque alio testamento iusti parentum successores futuri essent, cum eorum sit prima causa in successione parentum assumendo rationem ex tex. in l. prima. Co. de his qui sibi adscribunt, & quia contra eum in hoc communis sententia extat modo probata per gloss. ipsam Iaso. Roso. Roma. Couar. & Boer. in locis modo alleg. & Castren. in dict. auctent. hoc inter liberos, numero sexto, Alexand. consilio centesimo quadragesimosexto, colum. penu. numero decimo, lib. secundo, & Guli. Bened. in cap. Raynutius, part. prima, ver. testamentum. 1. numero septuagesimoquinto, de testa. Soci. Iun. consil. centesimo quadragesimoquarto, numero trigesimoprimo, quadragesimoprimo, li. secundo, Plot. consilio 6. numero quarto, cum simil. per Ludo. Zunt. Parmen. suo respon. pro vxo. num. quingentesimo nonagesimosecundo, & sequen.

Vltra autem adhibitionem septem testium in secun-
28 do testamento reuocatorio primi inter liberos in ead. † clausula derogatoria, seu reuocatoria primi non sufficit quòd sit generalis, scilicet cassans & reuocans omne aliud testamentum hucusque factum manu cuiuscunque notarij, & indiuidua omnino non est necessaria, licet dubio procul sufficeret, scilicet cassans & annullans præcedens testamentum tali die, & manu talis notarij scriptum per eundem testatorem factum, sed specialis sufficit reuocatio, scilicet cassans, & reuocans omne aliud suum testamentum factũ etiam inter liberos, ita enim expressio ista specialis inter liberos facta in clausula derogatoria præcedentis testamenti inter liberos inserta in secundo testamento ostendit nobis voluntatem parentis expressam reuocandi primum testamentum inter liberos, & reuocatũ remanet per dict. auctent. hoc inter liberos, expresse ibi tradunt Castren. nu. 10. quarto, Corn. in princ. Alexand. cons. 163. colum. secunda, numero 5. libr. 7. Curt. Iun. consil. 169. columna 3. numero 9. Couar. dict. rubr. par. secunda, sub numero 19. in versicu. sexto deducitur, vltra med. de testa. Alexandr. consilio vigesimoquarto, nume. quinto, probatur hæc specialis expressio reuocationis testamenti inter liberos ex verbis apertis dict. auctent. hoc inter liberos, ibi declarat se nolle testamentum tale valere, dictio enim tale, relatiua refertur ad testamentum inter liberos in principio, ibi expressum, quod est dicere, declarat se nolle testamentum inter liberos valere, vt patet ad sensum visus & auditus. Nota
29 singulariter † secundum testamentum non censeri continere clausulam derogatoriam primi inter liberos ex procœmio ipsius secundi dicente, vt solet communiter, talis nolens intestatus decedere, ita demonstrante testatorem non recordari primi testamenti, ideo eius, de quo non habuit memoriam pœnitere non potuisse firmat Ioan. Bapt. de sanct. Blas. in consilio centesimo quadragesimooctauo, numero quarto, quinto. inter consi. diuers. vlt. volunt. addo quòd proprie in hoc pro fundamentali ratione, quòd testator sit certus de facto suo proprio, ita quòd non possit dicique quòd non intelligit vim verborum, adducit Bald. in dict. auct. hoc inter liberos, sub nu. 1. vers. & ista est fin. conclusio.

Similiter autem vbi in primo testamento † inter li-
30 beros duplex adesset clausula derogatoria ad sequentia testamenta, scilicet legalis, per dict. auct. hoc inter liberos, & altera expressa per testatorem, protestando se nolle valere aliud testamentum in futurum faciendum, nisi de nomine notarij qui primum scripsit, mentioné in alios fecerit, seu quid aliud expresserit, oporteret quoque tunc in secundo testamẽto apponere duplicé clausulam derogatoriam primi, vnam reuocãdo præcedens testamentum factum etiam inter liberos, alteram non obstante quacunque clausula derogatoria, nam alteram solum tollere non sufficeret. l. si domus, de serui. vrba. prædi. ita probat Castrens. in dict. auctent. hoc inter liberos, numero quinto, cum eo ibi transit Corne. circa principium comprobat Alexan. consilio centesimo sexagesimotertio, columna secunda, numero quinto, libro septimo, & Socin. consilio 163. columna penultima ad fin. lib. secundo. Curt. Iun. consilio centesimosexagesimonono, numero nono, Couar. rubr. par. secunda, sub numero decimonono, & sub versiculo quarto, versic. hinc scribit Pau. de testa. ita esse commun. opinio. dicit auctore Alexandr. consilio vigesimoquarto, columna secunda, & sequent. numero quinto, & sequent. & post hos Gualden. de arte testan. titu. 10. cau. prima, sub numero tertio, idem tenet Clar. in suo §. testamentum, quæstio. penult. verbicu. hæc autem conclusio, dixi ego consilio centesimo septuagesimoquarto, ad numerũ septimum, libro primo, allegando & Tob. Perusi. consilio vigesimosecundo, numero nono, vbi etiam insistit clausulam omnimodo meliori, vti nimis generalem non operari vnam reuocationem, vt ibi per eum, eandem comprobat sententiam Menoch. consilio 170. numero 2.

Ab hac quidem communi † sententia non est rece-
31 dendum ex eo quòd Nat. in dict. auctent. hoc inter liberos, numero septimo, in quarta quæstio. tenet sufficere simplicem derogationem, quia vt ante dixi, communi opinio. standum est reiecta singularis doctoris opinione per Roma. consilio centesimo septuagesimonono. columna 4. versi. quoad secundum, & Alexandr. consilio 134. ad fin. lib. primo, cum simil. per Neuiza. in syl. nuptia. li. quinto, numero primo. & sequent. & quia sua motiua leuia sunt. Nam dictum Castren. ibi, non est contra mentem Bald. imo eam declarare profitetur, ne ea aliquem faciat incidere in errorem, vt dicit vidisse aliquos errare dicentes Bald. dicere quòd sufficiat generalis clausula cum contrarium habetur expressum in l. si quis

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

ſi quis in principio. de lega. tertio, à qua igitur contrarietate, vt ſaluentur eius dicta, ibi debent intelligi, prout
32 Caſtren. declarat, & † pater teſtando inter liberos, non ſolum apponendo ſuam clauſulam derogatoriam tacite non cenſetur remouiſſe. ſed nec etiam expreſſe poteſt reuocare legalem clauſulam derogatoriam, nec aliquid diſponere contra dict. auctent. hoc inter liberos, per leg. nemo poteſt, & ibi plene not. de leg. primo, vbi text. illum expreſſe ſummando Bart. & Caſtrenſ. intelligunt prouiſionem teſtatoris facere ceſſare prouiſionem legis, & leg. verbis legis. de verbo. ſignificatio. & ibi expreſſe Alcia. in fin. dicit quòd teſtator non poteſt derogare legibus, quæ vel certam formam inducunt; vel clauſulam derogatoriam habent, cum ergo non in ſupplementum vel in ſubſidium eius, quod facere pater deberet teſtando inter liberos primo loco, ſed principalem & ordinariam infirmandi teſtamentum inter liberos formam præbeat, & diſpoſitionem inducat legislatoris in dict. auctent. hoc inter liberos & in corpore vnde ſumitur, quòd vocatis ſeptem teſtibus cum expreſſa declaratione & ſpeciali reuocatoria primi teſtamenti inter liberos fiat alia diſpoſitio, ſi præter hanc legalem derogatoriam teſtator in primo teſtamento apponat ſuam expreſſam clauſulam derogatoriam, vt Caſtren. & alij prædicti formant quæſtionem, vtique dicendum eſt duplicem clauſulam derogatoriam vigere, & duplicem requiri reuocationem, vt ipſe Caſtren. & alij alleg. dicunt, & hic locum non habere brocardicam materiam de diſpoſitione expreſſa faciente ceſſare tacitam. l. cum ex filio. §. primo, de vulga. & pupilla. & de prouiſione expreſſa hominis faciente ceſſare prouiſionem legis. l. fin. C. de pact. conuen. & dict. §. Stichum, quia ceſſat ratio dicti primi, quòd tacitum veniat ſupletiue, vt per Iaſ. conſilio ducenteſimo vigeſimo, nodoſa eſt, co-
33 lum. penult. ad princ. libro. ſecundo, & † prouiſio hominis tollit prouiſionem legis, quando iſta legis eſſet in ſubſidium inducta, tradunt Bartol. in l. & habet. §. cum quis. ff. de preca. Bald. in dict. l. fina. ad fin. de pact. conuent. & in le. prima, ſub numero decimoquarto, commun. de lega. vbi proprie dicit d. leg fin. providere de remedio extraordinario introducto in defectũ prouiſionis hominis, & de his vt dictum eſt non eſt prouiſio di. auctent. hoc inter liberos, ergo corruunt huiuſmodi motiua Nattæ, magis enim credendum eſt patrem teſtatorem voluiſſe & ſuam & legis prouiſionem, & quamque earum effectum ſuum operari pro maiori firmitate teſtamenti, argum. l. tertiæ. ff. de mili. teſtam. & l. Lucius. de ali. lega. & l. ſi iscui via. quemadmo. ſerui. amitta. & not. per Bartol. in leg. legitima. columna ſecunda. numero tertio. ff. de pact. † vbi pactum nudum de eo quod aliàs erat debitum ex aliqua parte iuris dicitur lege corroborari, ad hoc bene facit quod tradit Iaſon conſilio octauo, columna decima, ad fin. ver. præterea teſtator, lib. tertio, & prouiſio hominis non tollit prouiſionem legis, quæ plenius prouidet Rip. in leg. prima, numero penultimo, de legat. primo. vel æquè ſimpliciter diſponat cum vtraque ſit lex ſeruanda, Alber. in l. nemo poteſt, nu m. quarto, eo. & melius inductio per Bald. in l. ex par te. ff. de acquiren. hæredi. quòd prouiſio teſtatoris non impedit prouiſionem legalem, quando prouiſio legalis importat neceſſitatem, vt videtur importate circa reuocationem teſtamenti inter liberos prouiſio dict. auctent. hoc inter liberos.

35 Ad ſecundam conſiderationem † propoſitam dico, ſi teſtamentum inter extraneos non habeat clauſulam derogatoriam ad ſequentia teſtamenta, & vnum, vel plura alia ſequantur teſtamenta, & quotquot, etiam ſi mille fuerint, iuris regula vulgata eſt, quòd vltimum & poſterius teſtamentum derogat prioribus, ipſo iure valet & ſeruari debet dummodo ex hoc hæreditas adiri poſſit. l. prima. ff. de iniuſt. rup. teſtamen. & §. poſteriore, inſti. quibus mod. teſt. infir. vbi magiſtralis & plenus text. eſt ſi voluntate hæredis, vel caſu hæreditatis adiectio defecerit poſteriori teſtamento, nihilominus prius remanet ruptum & ipſo iure. l. ſancimus. C. de teſtam. & ibi poſt Angel. Alexand. in ſecunda colum. verſi. in eadem ibi vel loquitur, tenet ſatis eſſe ad tollendum primum teſtamentum, quòd ſecundum ſit perfectum & abſolutum, & ex eo adeundi hæreditatem potuerit contingere caſus, licet non contigerit, & idem ibi ad ſi. per. l. pater filio. in prin. ff. de hæred. inſtit. & l. cum in ſecundo, de iniuſt. rupt. teſtam. Bal. in l. ſi pater. §. ſi ex aſſe. de vulga. & pupilla. Guli. Bened. in capit. Raynutius. part. prima, ver. teſtamentum, numero ſeptimo, de teſt. pro communi ponit Clar. dicto ſuo. §. teſtamentum, quæſtio. nonageſima ſexta, ad hæc plura ordiendo congerit Pariſ. conſ. viegſimoquarto, columna prima, lib. ſecundo, & conſilio decimo, columna prima, libr. 3. Abb. conſilio quadrageſimoprimo, numero ſecundo, Burſ. conſilio quadrageſimoſeptimo, numero ſex. Nat. in repet. auctent. hoc inter liberos. in principio. C. de teſta. inſpecto autem tempore conditi ſecundi teſtamenti, quòd ex eo potuerit adiri hæreditas Alexandr conſilio trigeſimoſeptimo, ſub numero primo. libr. primo,
36 conſilio octuageſimoſeptimo, numero ſecundo, lib. 3. † irritum quoque & ruptum fit teſtamentum ſuperueniente legitimatione filij ſpurij, Ancha. conſilio ducenteſimo nonageſimo, in ſucceſſione, columna ſecunda, vl-
37 tra med. † Amplia etiam ſi poſterius valeat iure ſpeciali, probat Iaſ. conſ. ducenteſimo vigeſimotertio, teſtamentum iſtud, columna prima. libr. ſecundo, & Socin. Iun. conſilio centeſimo quadrageſimoquarto, numero trigeſimoſeptimo, trigeſimo octauo, lib. ſecundo, Caſtren. conſil. 327. dubium facit, libro. primo, ſequitur Alexan. conſilio centeſimo quadrageſimoſexto, colum. penult. ad fin. lib. ſecundo, & conſilio 106. colum. ſecunda, numero 6. libr. quarto, & eo modo puta ſi per duos teſtes dictante teſtatore poteſt probari teſtamentum, poteſt & ſic probari per duos teſtes poſterius teſtamentum reuocatorium, tenet Ripa in rubr. numero octauo. ff. de acquiren. poſſeſſ. cum ſimil. per Iaſ. conſilio centeſimo, quadrageſimoprimo, columna prima, & ſequen. libro
38 quarto. † item amplia ſi primum teſtamentum fuerit conſenſu hæredum firmatũ, poterit tamen alio poſteriore teſtamento per teſtatorem reuocari plene per Dec. conſilio quadringenteſimo ſeptuageſimoquinto, columna ſecunda, & Pariſ. conſilio vigeſimoquarto, numero decimoquarto, & ſequen. lib. ſecundo, ſed in hoc quomodo contra, vide per Curt. Iun. conſilio vigeſimo ſexto, columna ſecunda, & conſilio 91. columna ſi.

39 Amplia quoque non ſolum † primum teſtamentum, ſed omne quod ab eo dependet, reuocatur per aliud teſtamentum reuocatorium, vt ſi conſtituo me ſoluturum quod erit relictum in teſtamento Titij, qui poſtea tale teſtamentum reuocauit, me aliter non teneri, per l. fina. ff. de ſolu. & l. cum quis decedens. in principio, de legat. tertio, firmat Bald. in l. fin. Co. de conſti. pecu. l. ſecunda, in princ. & ibi notat Barto. de lega. præſtan. ſequitur Alex. conſilio tertio. numero fin. & Ruin. conſilio centeſimo vigeſimonono, columna penultima, lib. primo, late inſiſtit donationem factam in teſtamento, vti ſequentem naturam vltimæ voluntatis cenſeri revocatam revocato toto teſtamento, & Bal. conſilio tricenteſimo ſeptuageſimoſeptimo, quædam mulier. libr. quinto, tradit quid deſtinatum poſt mortem donantis diſtribuendum ſapiens mortis cauſa capionem poſſe reuocari & cauſa finali donanti reuocata intelligi reuocat & à ipſam donationem, & Bero. conſil. quinquageſimoquinto, numero quinto, ponit donationem præſumptam vni filiæ factam dici reuocatam per teſtamen-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

tum post: i factum contrarium eam sinaul heredem cum aliis in stitutam, vi de materiam dotis vxoris confessatæ in testamento postea reuocato satis discussa per Bal. consi. decimoquarto, Antonius fecit testamentum, lib. secundo, & consi. 418. in quodam testamento, lib. quarto, & consil. tricentesimo octuagesimoprimo, confessio viri. libr. 5. & Angel. consil. 181. A. fecit testamentum, & Castren. in l. 3. § fin. numero quinto, & ibi Alexand. de liber. & posthum. de similibus confessatis in testamento postea reuocatis.

40 Aduerte tamen si † actus aliquis inter viuos testando induceretur, puta aditio hæreditatis alicuius delatæ testatori, reuocato testamento non reuocaretur talis actus & talis hæreditatis aditio, Bald. & alij in l. si auia. Cod. de iure deliber. aduerte quoque & intellige quòd

41 † primum testamentum solemne vt reuocetur per secundum, requiritur quòd hoc secundū sit etiam solemne, & ex eo saltem posset adiri hæreditas, Bald. consilio 448. quæritur in primis, numero 3. libro primo. Ang. consilio 233. punctus est quædam domina Margarita, ad fi. plene in cap. Pisaurensi, Barb. consilio trigesimosecundo. & quidem viso processu, columna prima, & per tot. lib. primū, aliàs si hæreditas non potest adiri ex secundo testamento remanet primum late Paris. consi. quadragesimosexto, numero vigesimoquinto, & seque. libr. 3. & ex duobus testamentis vnius personæ apparentibus quale debeat esse illud, quod reuocat alterum declarat Roman. consilio ducentesimo trigesimoquar-

42 to, quoad primum colum. penult. ver. quoad sextum. † Item primū testamentum nō reuocatur per sēm nullū defectu hæredis præmortui, nisi esset elapsum decennium per l. sancimus. Co. de testam. Bal. consi. quadragesimosexto, testamentum in quo, lib. quarto, in quo clausula cassans irritans, & c. nihil operatur, vt ibi per eum,

43 & Ang. Aret. tracta. de testa. glos. 103. † nec per secundū carens institutione hæredis, licet sit donatio causa mortis vniuersalis omnium bonorum, quæ debet tamen per hæredem impleri, Bald. consi. 454. ed euidentiam præmittendum est. lib. 1. & Ruin. consil. 6. numero pri-

44 mo, † testamentum tamen secundum, etiam carens institutione hæredum continens clausulam volens omnibus aliis prælalue conscientia non potest dicere quòd saltem valeat vt vltima voluntas, Bald. consilio vigesimonono, secundum testamentum, lib. tertio, ité

45 per † secundum testamentum, nullum præteritione non tollitur primum quoad institutionem, sed quoad legata & fideicommissa, legata vero & fideicommissa relicta in secundo debentur ab hæredibus scriptis in primo, Ancha. consilio centesimo quadragesimoquarto posset argui ex duobus, & Corn. consi. septimo, colu. fin. lib. quarto, sic & quando secundum sustineretur per clausulam codicillarem instituti in primo censerentur grauati per fideicommissum ad restituendum hæreditatem scriptis hæredibus in testamento secundo, Iaso. consi. centesimo vigesimoquarto, colum. secunda, versi. octauo, & vltimo, & columna penultima, versi. quarto respondeo. lib. primo. Per secundum carens hæredis institutione reuocatur primum quoad legata non quoad institutionem hæredum, Bartol. consilio trigesimooctaua

46 uo. Paulus Hug. idem per † secundum non rite perfectum, scilicet defectu rogitus notarij & testium & minimæ difficultatis intelligentiæ loquelæ testatoris non tolli primum testamentum, probat Rom. consi. tricentesimo sexto, proposita consultatio, & consi. 494. in casu

48 propositæ ad fi. vbi primum † testamentum non reuocatur per secundum in quo sunt in rebus feudalibus in stituti hæredes domini consensu non accedente, Item

49 † primum testamentum non reuocatur per secundum, quando est suspectum per contradictionem etiam vnius testis testamentarij, vt per Socin. consili. ducentesimo vigesimonono, columna secunda, ver. ex quibus infero, lib. secundo, licet contrarium in eodem facto contur defendere Iaf. consi. 124. libro primo, de quibus per Menoch. de arbitr. iudic. li. secundo. centu. secunda. cas. 105. numero decimoseptimo, vel est suspectum quòd metu vel violentia fuerit factum, Bald. consilio tricentesimo quinquagesimo, proponitur quòd Ghirardus, num. secundo, lib. tertio, vel est suspectum ratione perplexitatis doli & fraudis. Aym. consil. centesimo quadragesimotertio, column. fin. numero decimoquarto. versi. secundo respondeo vel quòd per adulationes dolosas fuerit testator inductus ad reuocandum primum, & faciendum secundum testamentum, Cot. in memor. versi. testatorem inducere, & Ioan. Bapt. Plot. consi. 168. nu. quinquagesimosecundo, & sequent. inter consi. vlti. volunt. vbi de his sufficere probationes per inditia &

50 testes singulares, † nec per actus inter viros deficiente numero testium requisito in vltimis voluntatibus reuocatur testamentum Iaf. consilio 141. columna prima lib. 4.

51 Denique si † testator coram solemni testium nu. dixerit simpliciter reuocare & nolle valere suum primum testamentum, id quidem per hoc non dicitur reuocatū defectu alterius testamentariæ dispositionis non factæ, sed si adiecerit, quia volo decedere intestatus, vel quòd mea hæreditas vadat ad eos ad quos spectat, ab intestato, cum ex hoc venientes ab intestato censeantur instituti hæredes, & eorum aditione hæreditatis posit firmari vltima hæc dispositio testatoris, ita infirmatum & irritum remanet primum testamentum. § penul. insti. qui mod. test. infirm. Bart. in l. si iure sub nu. 3. de legat. tertio, est magis commun. opin. per Alex. consi. 30. nu. 3. libr. 3. & late consi. 159. num. 5. & sequent. lib. 7. & Corn. consilio 39. lib. secundo, pulchre explicando tradit Signoro. consilio 230. numero quarto, & Deci. consi. 582. nu. 1. & Nat. in repet. auct. hoc inter liberos, nu. 2 in sexta quæstio. Ruin consi. 6. numero primo, libro secundo, & late Barb. consilio 60. columna nona & sequent. lib. secundo, & Alexandr. consilio centesimo quarto, libro

52 secundo, & Aym. consi. 228. vbi † notarius mandato testatoris vocatisque septem testibus cancellauit testamentum per modum crucis, quod ideo sic irritum remanet, sequitur Clar. dist. §. testamentum. quæstio. 53.

53 Non potest tamen notarius nec debet ad petitionem testatoris illud testamentum etiam cancellatum dilacerare, ita quod non reperiatur sed debet seruare, & de eo ad huc tenetur facere, copiam ad effectum redarguendi secundum de falso vel de nullitate secundum Barto. in l. secunda. §. si plura. ff. quemad. test. aper. & ibi Alex. in apostil. & Gul. Bened. in cap. Raynutius, par. prima, ver. testamentum, 2. numero 6. & Hiero. Cagn. in l. si libra-rius, nu. 56. de regu. iur Prosequitur & Alex. consil. 41.

54 nu. quinto, vbi tradit valere † cessationem verbo per testatorem factam notario stipulanti & acceptanti nomine omnium quorum interest & interesse poterit in futurum testibus 7. vocatis, aliqui volunt, etiam non adiectis verbis, quia voluit decedere intestatus intelligi venientes ab intestato institutos, ideo primum testamentum reuocatum dici, vt per Gui. Pap. decis. 200. Eymardus. quod quidem non tenetur, vt per Ancha. Regi. in quæstio. vltim. part. secunda. Quod quidem verum est quoad hæredis institutionem, quo vero ad legata & fideicommissa tenet huiusmodi reuocatio, nemine doctore discrepante inquit Bero. consi. 4. nu. 8. & seque.

55 lib. 2. & quando testator voluit † primum testamentū valere, & illud haberi ac si esset vltimum ita debet valere, & seruari Ruin. consi. 2. per tot. lib. 2 sentit Castre. consi. 155. viso puncto, columna secunda, libro primo, & quomodo in suo casu Menoch. consilio 176. per totum.

Aa

Ad tertiam conſiderationem, ſi teſtamentum primum aſcriptam habeat clauſulam derogatoriam & qui
56 bus verbis conceptam, dico quòd † doctores videntur dupliciter & æquiuocè accipere clauſulam derogatoriam, aut ad præcedens teſtamentum, de qua dicetur in ſequenti conſideratione, aut ad ſequens teſtamentum,
57 de qua nunc agitur, † & hæc tripliciter emitti & formari contingit derogatoria, vel ſolemnitati, vel poteſtati, vel voluntati ad ſequentia, primis duobus modis derogatoria ſolemnitati vel poteſtati, vt aliud teſtamentum facere non poſſit niſi ſua manu fuerit ſubſcriptum coram decem teſtibus, vel niſi fuerint citati ad illud hæredes inſtituti in præſenti teſtamento, vel quid aliud fuerit obſeruatum, aut ſimpliciter quòd aliud non poſſit facere teſtamentum non valet, quia nemo poteſt ſolemnitatem iuris publici mutare, nec ſe inteſtabilem reddere, vt contra bonos mores, nec ſibi legem imponere, à qua diſcedere non liceat, his enim caſibus ſecundum teſtamentum paſsim priori derogat, vt l. diuus. §. licet. de iure codicill. l. ſi quis in principio, & ibi Bar. numero quarto, de legat. 3. & l. ſi mihi. §. in legatis. numer. 59
3. per l. ſtipulatio hoc modo concepta. de verbo. obligat. & Caſtr. in dict. §. in legatis, numero 6. in fin. & ibi alij tradunt, & Corn. conſi. vigeſimoprimo, colum. penul. verſi. præterea d. clauſula, lib. quarto, Caſtren. conſilio 284. in facto præſenti, colum. ſecunda, verſi. cæterum, lib. 1. vbi declarat derogatoriam poteſtatis, vel actus teſtandi, vel ſolemnitatis non valere, idem Io. Campeg. conſilio 156. numero 1. 2. inter conſi. vlt. volun. lib. primo, & Pariſ. conſilio vigeſimoquarto, numero 26. 27. 60
58 lib. ſecundo. † Alio autem & tertio modo formatur & concipitur clauſula derogatoria voluntati non abſolutè derogans ſequenti voluntati, ſed ſub proteſtatione quadam declaratoria ſuæ voluntatis eam abfuturam eſſe ſequenti teſtamentariæ diſpoſitioni, niſi talis conditio aſcripta ſeruata fuerit, quòd in ſequenti teſtamento fuerit deſcripta oratio dominicalis, vel alia oratio, vel alia expreſſa fuerint, prout teſtator voluerit exprimenda fore, iſta quidem derogatoria voluntati tenet & valet per modum proteſtationis declaratoriæ voluntatis facta circaid quod conſiſtit in mera & libera poteſtate, & voluntate proteſtantis & derogantis, vt circa teſtamenti confectionem exemplificando, probat Bartol. in leg. non ſolum. §. morte, ſub numero decimotertio, & 17. de oper. not. nuncia. quem ibi alij magis communiter ſequuntur idem in leg. omnes populi. ſub numero trigeſimoprimo, de iuſt. & iur adducendo rationem quia proteſtatio præcedens declarat animum in futuro deeſſe, per l. at ſi quis. §. plerique. de reli. & ſumpt. fun. & l. qui in aliena. §. fina. de acquir. hæred. & ibidem Bart. & alij idem tradunt, & in dict. l. ſi mihi. §. in legatis. & in dict. l. ſi quis in principio, & in l. fancimus. C. de teſta. Bald. in l. humanum, colum fina. ver. 3. caſu, C. de legi. & Ang. Aret. ponit in gloſ. 105. incip. & ſi contingat ſui tract. de teſtam. item eandem validam clauſulam derogatoriam importare iuramentum appoſitam teſtamento, vt quando teſtator iurauit teſtamentum non reuocare ſequendo Ioan. Andr. probat Bart. in dict. l. ſi quis in principio, ad fin. nume. decimoquinto, ſequitur Caſtr. conſilio 205. numero ſecundo, libr. primo, ita eſſe commun opin. comprobat Socin. Iun. in d. l. ſi quis in principio, numero 72. & ſequent. cum alleg. 61
per Couar. rubr. de teſta. part. ſecunda, ſub numero decimonono, verſi. ſecundo infertur, & Iaſo. in l. pacta. columna prima, C. de pact. Curt. Iun. conſilio vigeſimoſexto, columna ſecunda. numero 5. Bello. conſilio 60. numero 17. idem de communi per Nat. de clauſ. derog. ver. circa quintum. nume. 66. illud enim ita accipitur, quòd quis teſtando non poteſt iuramento ſibi vlteriorem teſtamenti factionem actiuam auferre iuxta plenè tradita per Oldr. conſi. 160. Thema tale eſt, Titius condidit, & iuxta commun. opin. extantem quòd iuramentum non impedit teſtamenti refectionem per Catel. Crot. in ſuis memor. in verſi. teſtatorem inducere, ſub ver. & nota dignum. Veruntamen ſic iurando quis videtur tunc oſtendere voluntatem abeſſe alij futuro teſtamento, vt teſtamentum iuratum eo meliori quo poteſt modo valeat, arg. l. cum pater. §. filius matrem. de legat. ſecundo, & l. cum quis decedens. §. codicillis. de legat. tertio, & ibi not. per doct. donec teſtator aliter non pœnituerit, vt donec viuit poteſt penitere. l. cum hic ſtatus. §. pœnitentiam. ff. de dona. inter vi. & vxor. cum ſimil. & ita iuramentum vltimæ voluntatis ſic per pœnitentiã reuocabili adhærens eius naturam aſſumit. l. fin. cum ibi not. per doct. C. de non numera. pecu. per Tiraquel. in l. ſi vnquam, in præfati. numero 165. de reuoc. dona. Et clauſulam derogatoriam inducit, vt de eo mentionem fieri oporteat in ſequenti teſtamento, ſicut requiritur pro certitudine voluntatis ſecundo teſtantis, vt in ſequenti conſideratione.

Hæc enim de clauſulis iſtis derogatorijs adeo militant, quòd ſtatutum non valeret, mandans teſtamentum vltimum ſeruari etiam abſque derogatione aliqua derogatoriæ clauſulæ præcedentis teſtamenti, quaſi velit teſtamentum valere contra vel ſine voluntate teſtatoris, ita ex facto reſpondit Caſtr. conſi. 443. videtur ſine dubio, lib. ſecundo, ſequitur. Nat. dict. tract. de clauſu. derog. colum. prima, ſub nume. vigeſimoſexto, verſi. hanc concluſionem.

Ratio † autem vel cauſa, qua mouetur teſtator ad inſerendum teſtamento huiuſmodi clauſulas derogatorias, aſſignatur, ne teſtator inſtigatione vel importunitate propinquorum, vel alterius moleſtatione, & turbatione ſolicitetur, inducatur, vel cogatur ad mutandum teſtamentum ſic clauſulatum & ſemel ſecundum ſuum placitum bene firmatum, vt per Socin. conſilio centeſimo ſexageſimotertio, columna tertia, verſic. prima eſt, lib. ſecundo, & in dict. in legatis. ſub numero ſexto, verſic. confirmantur præmiſſa, Goza conſi. 98. num. 10. Aymo conſilio 25. ſub numero ſecundo, Socin. Iun. in dict. l. ſi quis in principio, numero 3. & plenius Roland. prima part. filiorum teſtamen. rubr. trigeſimoſecundo, ſi teſtator voluerit præcedentibus, vel ſubſequen. ſu. vlti. volunt. derogare, vbi & ſubiungit, vel ne etiam aliquod falſum teſtamentum poſt illud verum factum appareat, & propterea ibi ponendo ad clauſulam derogatoriam plura exempla verborum exprimendorum in ſequenti teſtamento, vt valeat & appareat poſterius de voluntate ſua factum, etiam ſubiungit ibi, vel aliquod aliud verbum celatum, quod diuinari non poſsit.

At frequentius vidi clauſulas tales derogatorias appoſitas eſſe teſtamentis mulierc ularum, & ſimilium ſimplicium & idiotarum perſonarum potius requiſitione, voluntate, prece, non dicam prætio hæredum inſtitutorum ſummopere affectantium teſtamenta ipſa in eorum gratiam condita non mutari, ac potius inuentione, & ſagacitate notariorum non curantium quandoque in diſcrimine ponere conſcientiam pro amico, quàm quòd teſtatores ipſi ſciant aliquid de clauſulis derogatorijs, nec de eorum verbis ab eis veriſimiliter ignoratis, vnde † cum tales clauſulæ apponi debeant in teſtamentis de ſcientia teſtatoris per text. ibi ſciens, in dict. l. ſi quis in principio. expreſſe dicit Salyc. in l. fancimus. colum. penult. ad fin. numero ſeptimo, in 6. quæſt. C. de teſta. ſequitur Gui. Pap. in quæſtio. 127. numero 3. & perſonæ teſtantium idiotæ & ignaræ latini ſermonis, & vix ſcientes orationem dominicam veriſimiliter neſciuerint, qualitatem & vigorem iſtarum ſimilium clauſularum dicendum eſt eas fuiſſe appo-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

ſitas ex capite notarij, ideo eas non operari, & per generalem reuocationem primum, teſtamentum reuocari poſteriore recondito, ita per Pariſ. conſilio decimo, columna ſecunda, numer. decimo, lib. tertio, poſt Barb. in cap. cum ceſſet, colum. fina. de teſtam. vbi in contingentia facti teſtamenti cuiuſdam ruſticani ſe conſuluiſſe dicit in Romandiola, vt ſuo conſilio ſeptuageſimoſecundo, lib. tertio relato per Nat. dict. tract. de clauſu. derog. ſub numero 28. eandem doctrinam probat Guli. Bened. in dict. capit. Raynutius, part. prima, verſ. teſtamentum, lib. ſecundo, ſub numero decimoſeptimo, de
61 teſtam. ſequitur Couar. dict. rubr. par. ſecunda, ſub numero decimonono, verſi. decimotertio, facit quòd † ex verbis derogatoriæ primi teſtamenti intricatis, & multum implicitis inducitur obliuio in teſtatore qui ideo poteſt facere ſecundum teſtamentum alia de ipſa derogatoris mentione non facta, vt per Gui. Pap. in d. quæſt. 127. ſub numero quarto, ver. ideo ſeruando, idem probat in ſuo tract. de præſumpt. numer. 88. & bene idem firmat Capra conſi. 31. num. 19. & ſequent. & euitatione impoſſibilitatis, quæ eſſet in exprimendo, allegando cap. 1. de exceſſ. præla. idem probat Card. in cle. 1. in 3. &
63 vlti. opp. in nn. colum. 3. de ſepult. † Nam demum clauſulæ huius qualitatem, & perſonarum conditionem, neceſſitudinemq; inſtitutorum hæredum tam in primo quàm in ſecundo teſtamento conſiderare debet iudex, arg. l. ob carmen. §. fin. & ibi not. ff. de teſti. tradit in ſpecie Io. de Ana. conſi. 56. his quæ in facto, ad fin. idem ſentit Capr. d. conſilio 31. ad nume. 19. faciunt & text. & not. in leg. voluntatis. C. fideicommiſſ. & in l. ſi ſeruus plurium. § fin. de leg. 1. & l. Mæuia. §. pen. de annu. leg. ibi ideoque huiuſmodi veritas viri boni arbitrio dirimenda eſt, & prolixior eſt ſententia pro teſtamento in quo eſt inſtitutus hæres aliàs ſucceſſurus ab inteſtato, per l. hac conſultiſſima. §. quis autem. C. de teſta. & l. 2. ff. de intuſt. rupt. teſta. vt. Bar. conſi. 76. factum ſuper quo, nume. 2. col. 2. ita in his bonum eſſet habere iudicem fauorabilem qui ex varijs circumſtantijs poſſet aliquando
64 in vnam, aliquando in aliam partem moueri prudenter. d. dic Clar. in d. § teſtamentum q. pen. ver. ſed quæro quo modo ad fin nihil tamen allegando. ſed quæ hic ego allegaui, bene conferunt. hoc idem ante Clar. dicit Socin. in d. § in legatis, col pen. ſub nu. 9. in fin. vt Clar. ipſe allegat, ita ex com. opin. Zunt. Parmen. defendit ſuum reſpon. pro vx. num. 906. & ſeq.

Ad quartam conſiderationem ſi teſtamentum vltimum ſit cum clauſula derogatoria, ſeu reuocatoria pri-
64 mi, & quibus verbis expreſſa, dico † cum ex clauſularũ huiuſmodi derogatoriarum expreſsione tam primi quàm ſecundi teſtamenti certi eſſe poſsimus de voluntate teſtatoris, ſicut talis expreſsio deſignat adeſſe, vel deeſſe ipſam voluntatem, per l. qui in aliena. §. fi. de acq. hær. & l. a ſi quis. §. pleriq; de reli. & ſump. fun. tradunt Bar. & ali. in d. §. morte maximè in proteſtatione declaratoria, vt ante dixi, & in d. l. ſi quis in prin. de leg. 3. & Rom. conſi. 179. ampliſſime col. fin. ver. ſecundo moueor. ideo videndum eſt, qualis ſit clauſ. derogatoria primi teſtamenti an verbis generalibus voluntas teſtatoris, vel ſpecialibus expreſſa fuerit, vt in præcedenti conſideratione declaratum eſt.

Nam ſi verbis generalibus derogat ſequ. voluntati, vt
65 quia voluit teſtator aliud ſuum teſtamentum in futurum faciendum valere, tunc † ſufficit ſecundum & vltimum teſtamentum continere generalem clauſ. derog. ſeu reuocatoriam primi, vt dicens ſe velle valere præſens teſtamentum & caſſans & reuocans omne aliud teſtamentum per eum hactenus cõditum, ita remanet primum reuocatum, & aſſertione contrarij eius quod fuerat prius dictum. Bart. in d. l. ſi quis in prin. ſub nume. 8. Angel. in dict. auctẽ. hoc inter liberos, ſup. fin. verſic. quid autem, & quodammodo ſpecialis reuocatio dicitur reſpectu primæ derogatoriæ, Nat. d. tract. de clau. derog. ſub nu. 31. licet Salyc. in l. Sanctimus, col. pen. in §. q. verſi. ego verò dico. C. de teſta. velit etiam & iſto caſu addi non obſtante clauſula derog. in ea poſita, tamen veriorem cenſet ſententiam Bar. ſub d. num. 8. Couar. rub. 2. par. ſub nu. 19. ver. prima concluſio. de teſta. cum nominatim primum teſtamentum tollatur, adde Bald. ſingulariter dicere in l. ſi idem. de leg. ſecundo, commemorationem primi teſtamenti idem operari, quod clau
66 ſula derog. facit l. conficiuntur. §. fide iur. codicil. † ſi vero verbis generalibus & ſpecialibus derogat ſequenti prohibitiuæ & permiſsiuæ certis exprimendis verbis in ſequenti, vt explicatum eſt in præcedenti conſideratione, tunc ad reuocationem primi teſtamenti in ſecundo non ſuffit generalis clauſula reuocatoria, puta, ceſſans & reuocans omne aliud ſuum teſtamentum antea factum & volens hoc præſens teſtamentum ſuum, & ſuam vltimam voluntatem alijs omnibus teſtamentis, ſeu vltimis voluntatibus retro factis prætualere, vt plene conſuluit Alexand. conſi. 44. per tot. lib. quartũ, etiam quòd dicat manu cuiuſcunque notarij, Ruin. conſi. ſexageſimoſecundo, colum. fina. lib. 3. & conſilio 5. numero ſecundo, & conſilio vigeſimoſecundo, columna prima, numero ſecundo, lib. ſecundo, idem reſpondet Feder. de Sen. conſilio 47. habita ſuper caſu, ſequitur Caſtr. conſilio 4 o 8. dubitatur, lib. ſecundo, non ſuffic t mentio generalis notarij, & verborum, ſi non dicatur derogatoriorum plurium auctoritate probat Ioan. Campeg conſilio 156. numero 17. inter conſi. diuerſ. de vltim. voluntat. volum. primo, & Socin. in dicto. §. in legatis, columna quarta. numero ſeptimo, cum ſimil. concordan. ad plenum cumul. per Ioan. Neuiza. conſilio 63. numero 18. & per tot. vbi ſæpius ita de communi, & de rationibus huius concluſionis, & per Nat. dict. clauſul. derogato. numero trigeſimoquinto, verſicu. circa tertium, vbi declarat in propoſito quæ dicantur verba ge-
67 neralia † magis autem commun. doctorum ſententia videtur, quòd generalia appellantur verba omnia, quæ derogatoriorum, vel verborum, vel clauſulæ mentionem non faciunt, vt per omnes in dict. l. ſi mihi. §. in legatis, in dict. l. ſi quis in principio, & in dict. l. ſancimus. de qua per Ioan Campeg dicto conſilio 156. numero decimoſeptimo. Clar. in dict. §. teſtamentum, quæſtio. penult verſi. ſed quæro, & verſi. ſed in hoc propoſito. Couar. dict. rubri. par. ſecunda ſub numero decimonono, ver. primum in quæſtione, vbi poſt generalem reuocationem primi teſtamenti oportet quidem addere, ſub quibuſcunque verbis derogatorijs conditum, & hoc procedit etiam ſi vnicum tantum teſtamentum præceſſiſſet, vt reprobata opin. Bart. eſt commun. opin. doct. paſsim per docto. attеſtata, de qua per Couar. ſub dict. numero decimonono, ver. tertium, & Clar dict. quæſti. pen. verſi. & hæc quidem concluſio. idem de communi circa expreſsionem derogationis teſtamenti cum clauſula derogatoria, per Ruin. conſilio decimo, numero 3. lib. 2.

Vera etenim probatur hæc communis concluſio,
68 quia † generalia verba inducunt obſcuritatem, & ambiguitatem, & poſſunt trahi ad plures & varios ſenſus. l. ſed & ſi quis. §. quæſitum. ff. ſi quis. cautio. l. Titiæ textores. de lega. primo. gloſſ. in ver. rerum. in l. ita fidei. de iu-
69 re fiſ. & † teſtatoris diſpoſitio debet eſſe talis quòd nullam contineat obſcuritatem, vel ambiguitatem, dicit Aret. in l, nam hoc iure, column. ſecunda numero quinto, in vlti. not. de vulg & pupilla. & tex. in §. nos omnia igitur clara, in auctent. de teſtam. imperfect. vnde ſtante proteſtatione declaratoriæ voluntatis teſtatoris per ipſam clauſulam derogatoriam adeſſe primo teſtamento facto ipſam voluntatem, & abſuturam alij teſtamento-

fiendo,

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

fiendo, vera concluſio ſequitur ipſum hoc teſtamentum ſecundo loco factum non continere, & non probare ipſam teſtatoris voluntatem, per not. in L veteribus. ff. de pact. & in l. neque natales. C. de proba. & in ſpecie in dict. §. morte, per Barto. numero 13. 17. & omnes in dict. §. in legatis, & in dict. l. ſi quis in principio, & proprie Ang. conſilio 314. viſo dicto teſtamento, vbi etiam
70 per † codicillum carentem ſpeciali clauſula reuocatoria, non reuocari præcedens teſtamentum habens clauſulam derogatoriam ad ſequentia late defendendo probat.

Cæterum & alia hæc vera & communis ſententia ſe-
71 quitur, quòd † nec individua reuocatio clauſulæ derogatoriæ primi teſtamenti in ſecundo requiritur, ſed ſpecialis ſat eſt, eo quòd dictum eſt modo faciendo in reuocatione mentionem etiam de clauſula derogatoria, vel quibuſcunque verbis derogatorijs per ſæpius alleg. l. ſi quis in principio & ibi Barto. ſub numero decimo, & poſtali. Soci. Iun. vbi numero 53. & ſequen Angel. Aret. tract. de teſta. gloſſ. 101. Barto. conſilio vigeſimoprimo, vt dixit & aſſeruit Ruin. conſilio vndecimo, colum. penult. numero ſecundo, lib. ſecundo, Alexand. conſilio centeſimo trigeſimoquarto, columna ſecunda, lib. primo. conſilio ſeptimo, columna ſecunda, num. 6. duplicato conſilio quadrageſimoquarto, lib. quarto, gloſſ. in d. §. in legatis. ibi doct. maximè Socin. numero quinto,
72 & ſequens Pariſ. conſilio vigeſimoquarto, numer. 9. lib. ſecundo. Capra conſilio trigeſimo, colum. 3. & ſequen. Couar. dicta rubr. dicto numer. 19. verſic. tertia concluſio. & Clar. dict. quæſtio. penult. verſic. ſed quæro quomodo.

Secundo † iuramentum appoſitum in ſecundo teſtamento, quo teſtator iurauit hoc eſſe ſuum teſtamentum & valere voluit, & ſimilia tollit primum teſtamentum habens clauſulam derogatoriã quia iuramentum vim habet clauſulæ derogatoriæ, ita eſt commun. opin. tenenda in iudicando per Socin. in dicto. §. in legatis, columna penul. numero ſecundo, verſi. ſexto infertur, & Clar. in dict. quæſt. pen. §. item ſcias, declarat Soci. Iun. in d. l. ſi quis in principio, colum. pen. nume 77. & tenet Ruin. conſi. 11. colu. pen. num. 15. lib. 2. ſimiliter & quando primum teſtamentum eſſet roboratu miuramento, vltra clauſulam aliam derogatoriam, in ſecundo oportet dicere, non obſtante clauſula derogatoria, & etiam iuramento, & ſic facere mentionem de iuramento, Bar. in d. l. ſi quis in prin. ad fin nume. 15. Caſt. conſil. 206. in fiſco præſenti, duplicato & magis completo in conſilio 284. lib. 1. licet Socin. Iun. in dict. l. ſi quis in principio, numero ſeptuageſimoquinto, ſeptuageſimoſexto. primo comprobando opinio. Caſtr. contra Gemi. conſilio centeſimo decimoquinto, in illis verbis, quouis modo factum, in hoc de iuramenti expreſsione impugnet Caſtren. & relinquat cogitandum, tamen quòd requiratur etiam expreſsa mentio iuramenti in ſecundo reuocatorio, tenet Fulgo. conſi. trigeſimonono. primum videtur, & conſilio 156. viſis themate, columna prima, in fin. verſic. & dato quòd derogare potuiſſet, ſequitur Bello conſilio 60. ſub numero 18. & nuncupatim comprobat Couar. dict. rubr. de teſta. part. prima, ſub numero decimonono, & ſub verſi. ſecundo infertur, & in hoc cum Fulgo. & Caſtr. eorum opin. approbando tranſit Nat. d. tract. de clauſul. derogato. ver. circa quintum, ad fin.

Tertio vim ſpecialis verborum derogatoriorum, &
73 clauſulæ derogatoriæ mentionis habet † expreſsio facta in ſecundo teſtamento, vel de nomine notarij, qui ſcripſit primum teſtamentum, vel de nominibus hæredum in eo inſtitutorum, vel nuncupatim de ipſo primo teſtamento per eius certum tempus. vel alias eius certas qualitates exprimendo, vt per Corne. conſilio centeſimo ſeptuageſimoquarto, in præſenti conſultatione, columna 3. ver. ideo quando facit, lib. ſecundo, pro quo allego ſingulare dictum ab aliquo, quem viderim non animaduerſum, Baldi in l. fi idem. de legat. ſecundo, dicentis commemorationem primi teſtamenti idem operari, quod clauſula derogatoria, vbi Corn.
74 dic. conſilio 174. columna quarta. tradit † quòd ſemel pro voluntate teſtatoris dicta clauſula derogatoria ſpecialiter reuocata poteſt fieri ſequens teſtamentum totiens quotiens placuerit teſtatori abſque alia ſpeciali reuocatoria præcedentis, apertius idem probat Couar. dict. rubr. ſub num. decimonono, verſi. decimoquinto, & Nat. de clauſul. deroga. nume. 52. Et ſi hoc generale videatur non ſufficere pro clauſula derogatoria præcedenti in ſecundo teſtamento, tamen ſatis conſtare facit de mente teſtatoris, quòd ipſum ſecundum teſtamentum prævaleat, vt declarando tenet Soc. d. §. in legatis, colum. penult. numero nono. verſicu. quarto, infertur ſequitur, Aym. conſili. 25. numero ſecundo, & conſilio 126. numero quinto, ita eſſe commun. opin. licet impugnet certo modo, atteſtatur Soci. Iun. in dict. l. ſi quis in princ. nume. 50. ſed impugnatio ſua tollitur per declarationem Socin. dict. numero 9. & per dictum Baldi modo alleg. & per generalem concluſionem de intentione omnium ſecundum Socin. dict. §. in legatis, colu.
75 fin. num. decimoquinto, quæ eſt quòd † ex quibuſcunque coniecturis iudici poteſt conſtare teſtatorem voluiſſe prævalere ſecundum teſtamentum, tollitur primum, etiam ſi ſecundum eſſet ſimpliciter factum addu cendo rationem, quia tota hæc materia fundata eſt in præſumpta mente teſtatoris quam corroboro, & firmo ratione legislatoris ſcripta in l. 3. C. de liber præter. ibi, cum enim manifeſtiſsimus eſt ſenſus teſtatoris, verborum interpretatio nuſquam tantum valeat, vt melior
76 ſenſu exiſtat. † Quippe euidens etiam voluntas teſtatoris dicitur quæ ex coniecturis habetur, per tex. & ibi no. in l. licet imperator. in princip. de legat. primo. quomodo ergo per coniecturas in ſpecie propoſita conſtare poſſit de voluntate teſtatoris, quòd poſtpoſita formali expreſſa in ſecundo teſtamento mentione derogatoriæ clauſulæ primi ſecundum prævalere & ſeruari debeat, dicam in ſequentibus conſiderationibus.

Poſtremo aduerte, ſi in † ſecundo teſtamento, vt fe-
77 re in omnibus inſtrumentis notarij in calce ſcribunt, data ſit licentia notario extendendi inſtrumentum ad ſenſum ſapientis, quòd notarius poteſt extendere tale teſtamentum cum clauſula ſufficienti ita quòd primũ tollatur tenent Cuma. & Fulgo. refert Socin. dict. §. in legatis, col. fin. numero 14. verſicu. octauo dubitari, late comprobat Socin. Iun. conſilio 124. numero 47. cum ſeq. libr. primo, & maxime cum clauſulis derogatorijs præcedentium, cum id congruat iuri, & non ſequentium, quod eſt abſurdum in eodem facto firmat Bero. conſilio 3. numero 4. & 23. & 24. lib. ſ. cundo, æquiorem & excuſabilem iudici propter auctoritatem gloſſ. & Iac. de Aret. hanc opin. eſſe tenet Imo. in l. illa inſtitutio. col. 5. numero ſecundo, ff. de hæred. inſti. & in cap. cum tibi, numero 24. de teſta. & cum hac opinio. ſtat. Franch. in cap. primo. colum. vigeſima ſecunda, verſic. vndecimo quæritur, eo in ſexto, confirmo ex eo quod dicit Card. in clem. prima, columna tertia, in 3. opp. de ſepult. quòd
78 † notarij de conſuetudine apponunt illam clauſulam reuocans omne aliud teſtamentum ſub quacunque forma, etiam ſi haberet clauſulas derogatorias, idem dicit & ſequitur Socin. Iun. dict. conſilio centeſimo vigeſimoquarto, numero quadrageſimoprimo. Ergo notarius ex ſe, & ex veriſimili mente & voluntate teſtatoris poteſt extendere & apponere clauſulam derogatoriam præcedentis teſtamenti, cum eenſeatur rogatus ad extendendum teſtamentum, & ſuum inſtrumentum

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

mentum cum clauſulis conſuetis, per text. in l. fin. ad fi. & ibi gloſſ. C. de fideiuſ. & alia plura alleg. tradunt Iaſ. in l. certi condictio. §. ſi nummos, columna quarta, ver. adde etiam ad prædicta. ff. ſi certum pet. & Barto. Cepol. in l. quod ſi nolit. §. quia aſſidua. numero quadrageſimoprimo de edil. edict. & Hiero. Cagn. in l. ſi librarius, numero 10. 50. de regu. iu. pariter & ita ſapiens poterit conſulere ſecundum dictam conſuetudinem eſſe apponendas clauſulas derogatorias in extendenda dicta clauſula, reuocans omne aliud teſtamentum, vt omnes circa conſuera aſſentiunt, in dict. l. illa inſtitutio. & in dict. §. ſi nummos maximè ſic extendendo dictam clauſulam iam generaliter appoſitam, vt diſtinguit Nat. de dict. clauſul. derog. num. 41. licet circa hæc multum diſputando inſiſtat Neuiz. conſi. 64.

79 Ad quintam, ſi poſt † teſtamentum conditum per decem annos teſtator vixerit, dico ipſum teſtamentum adhuc eſſe inſpiciendum ſi non habeat clauſulam derogatoriam ad ſequentia, vel habeat, nam ſi non habet, curſus decennij nil derogat teſtamento, niſi teſtator aliud condiderit ſolemne teſtamentum, quia tunc ipſo iure, & ſic ſtatim prius tollitur teſtamentum, vt & di-
80 ctio ipſa † ſtatim, exponitur ipſo iure, Bartol. in l. iubemus. §. ſane ſi hoc numero duodecimo, C. de ſacr. ſanct. Eccleſijs. vel coram tribus teſtibus idoneis ad minus, vel in actis manifeſtauerit ſuam voluntatem aliquo modo contrariam dicto teſtamento, tunc irritum hoc teſtamentum remanet tam per contrariam voluntatem, quàm per curſum decennij, vt eſt tex. in l. ſancimus. C. de teſta. ſi vero habeat clauſulam derogatoriam, tunc quoque per aliud ſimplex teſtamentum, ſine ſpeciali derogatione clauſulæ primi, hoc ipſum primum teſtamentum reuocatum dicitur obliuione ipſius clauſulæ in teſtatore præſumpta propter longinquitatem temporis, & tali curſu decennali qui debet aliquid operari per d. l. ſancimus. ita ibi refert Bald. columna fina. ſub numero ſexto, in fin. ponendo inter alias limitationes ad dictam clauſulam derogatoriam, & ibi Caſtren. probando hæc dicta Baldi dicit ea perpetuo tenenda menti, & Fulgo. ſequitur ibi ſub numero ſecundo. verſic. quarta exceptio, & Alexand. numero quinto, dicit, quòd cum Baldo tranſeunt alij in dictis fallentijs per eum traditis, licet ibi Aret. & Iaſo. & Socin. Iun. in dict. l. ſi quis in principio, nume. 58. videantur impugnare in hoc opin. Baldi & ali. quia clauſula derogatoria primi teſtamenti facit deficere voluntatem teſtatoris in ſecundo, & cum decennali curſu debet contraria voluntas teſtatoris concurrere per dict. l. ſancimus & hanc Are. & Iaſ. opinionem aſſerat magis ſequi velle Couar. dict. rubr. numero 19. verſicu. nono. de teſta. tamen in contrarium eſt communis opin. vt fatetur Socin. Iun. dict. numero 58. & ſequitur Socin. dict. §. in legatis, columna fina. numero 15. & Nat. de dicta clauſula derogatoria, numero 55. & commun. atteſtando ſequitur Ruin. conſilio vndecimo, numero decimo, lib. ſecundo, & Pariſ. conſilio 10. numero 17. lib. 3. ita per ſecundum teſtamentum abſque ſpeciali mentione clauſulæ derogatoriæ primi conditum poſt decennium à die dicti primi tollitur ipſum primum in quo eſt clauſul. derogatoria, tenet Alexan. conſilio 234. colum. fina. verſi. ex quo præſumitur, lib. primo, & conſilio 105. colum. ſecunda, ver. ad hoc probandum, libr. 4. & Rom. conſi. 179. colum. fina. ver. tertio, & vltimo, Socin. conſilio ſecundo, colum. 3. verſi. præterea inter primum, lib. tertio, vbi hoc probat etiam ſi deficerent tres menſes ad complendum decennium quia ſatis videtur quòd iudex tale tempus poteſt arbitrari eſſe inductam obliuionem in teſtatore de clauſula derogatoria primi teſtamenti etiam minori tempore decem annorum per gloſſ. communiter approbatam in l. furtum. §. fin. de vſucap. comprobat & Pariſ. d. conſi. 10. numero 17. libr. 3. idem per Clar. dict. §. teſtamentum, quæſt. 99. ver. ſcias etiam, & comprobat Burſat. conſili. 47. numero decimonono, ita ab hac opinio. communi non recedendum puto ſtante dicta obliuione præſum
81 pta, & diſpoſitione dict. l. ſancimus, † ex contraria voluntate teſtatoris etiam minus ſolemni reducendo voluntatem teſtati ad voluntatem inteſtati, ſimpliciter ex decennio elapſo pronunciantis & decidentis irritum primum teſtamentum, & intelligitur cum omnibus ſuis clauſulis, & cum omni voluntate teſtatoria, Curt. Iun. conſilio centeſimo ſexageſimo nono, numero 15. 16. Gabri. Eugub. conſi. 97. numer. vigeſimoſeptimo, facit conſequentia. l. qui vxorem. in fin. ff. de iniu. rupt. te-
82 ſtam. & in ſpecie † verba derogatoria contenta in teſtamento rupto nihil valere, tenet Bart. in l. ſi quis in prin. numero ſeptimo, quia facilius tollitur qualitas quàm ſubſtantia, Nat. de clauſul. derogato. num. 50. Quinimmo non poteſt eſſe ſine ſubiecto. l. prima. ff. de vſufruct. cum ſimil per Deci. conſi. 508. ſub numero 4. quia quod per legem irritum & nullum eſt, nullum operatur effectum, per vulg. non ita vero quando per hominem reuocatum & annullatum eſt, ſic ratio Aret. & ſequacium procedere, ſentit Alexand. conſilio 30. columna penult. numero 4. lib. 3. & gloſſ. in verſi. perfecte. ad princ. ibi, illud euenit non ſola mutatione in §. penult. inſtit. quibus mo. teſt. infir.

83 Verum non modica difficultas videtur † an decennium currere incipiat poſt diem primi teſtamenti, vel poſt diem ſecundi teſtamenti reuocantis gloſſ. fin. in d. l. ſancimus, vult quòd incipiat poſt diem primi conditi teſtamenti, quam ibi plures ſequuntur, & pro magis communi opin. ponit Clar. dicto ſuo. §. teſtamentum, in quæſt. 91. in fin. addo tamen Fulgo. late probare in conſilio quinquageſimoſeptimo, quæritur teſtator, ſiue ante, ſiue poſt decennium ſequatur voluntas reuocatoria, vbi per eum volentem quòd hoc ibi non reuocabatur in dubium quoad contrariam voluntatem, & Gui. Pa in quæſtione ducenteſima, Eymardus, firmando illam opinionem, vt magis æquam, quòd ſufficiat decennium eſſe ſequutum poſt reuocationem teſtamenti factam, etiam intra decennium à cõfectione prioris teſtamenti, diſtinguit poſtea in reuocatione minus ſolemni non eſſe neceſſarium effluxum decennij eſſe an tetalem reuocationem, ſed ſufficere viuente teſtatore eſſe elapſum decennium ante vel poſt dictam reuocationem, in reuocatione vero coram ſolemni teſtium numero facta non eſſe neceſſarium curſum decem annorum vt ibi per eum, quicquid ſit in alijs caſibus breuiter
84 in caſu noſtro puto verius & tenendum, quòd † vt prius teſtamentum habens clauſulam derogatoriam ad ſequentia dicatur reuocatum, requiritur etiam abſque mentione ſpeciali dictæ clauſulæ illius reuocationem eſſe factam poſt decem ann. à die illius prioris confecti teſtamenti, vt ſonant verba docto. ſupra alleg. hanc ſententiam firmantium, & expreſſe approbat Ruin. conſi. ſexto, columna prima, numero ſecundo, lib. ſecundo, & pro communi, vt dixi, ponit Clar. in dicta quæſtio. 91. in fin. & Ancha. Regien. qõ. vltim. num. 10. part. 2. Zunt. Parmen. ſuo reſpon. pro vxo. num. 92 5. cum ſeque. & eſt vera rectè inſpiciendo d. l. ſancimus.

85 Prædictæ opin. Baldi & ſequacium ſup. † allega. de curſu decennij operante annullationem prioris teſtamenti cum omni ſua clauſula etiam derogatoria non refragantur quæ in contrarium adducit Ruin. conſilio decimo, columna penultima, & fin. libr. ſecundo, quia ſunt contra commun. opinio. etiam per eum alibi firmatam, vt patet, ex alleg. ſupra. Et quia teſtator aliquibus ſuis clauſulis etiam reſpicientibus futurum, aliter enim non formatur clauſula derogatoria ad ſequentia non poteſt tollere diſpoſitionem dict. l. ſancimus, irritantis

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

ciantis suum primum testamentum, secutis cursu decennij, & reuocatione, vt disponitur in ea per. l. nemo potest, cum ibi not. de legat. primo, specialiter de cursu temporis inducto à lege non immutando nec impedié-
86 do per testatorem. † Quia ideo non potest sibi legem imponere quin elapso, dicam, decennio possit reuocare testamentum, per dict. l. si quis in principio, de legat. tertio, qua reuocatione facta similiter non potest impedire, quin sequatur dispositio dict. leg. sancimus, qua irrita effectum est prius testamentum, sic per contrariã voluntatem minus solemnem causa testati reducta est ad causam intestati dict. le. sancimus, si per contrariam voluntatem solemnem causa testati ex priori testamento rupto etiam per legem ex sola contraria voluntate reducta est ad causam testati ex secundo valido sic dict. leg. sancimus, disponente magis ex decennali cursu quàm ex oblitione aliqua testatoris de clausula derogatoria, seu alia, firma ergo remanet conclusio posterius testam. ntum continens postremam voluntatem testatoris fore attendendam & præualere secundum Baldi & aliorum communem sententiam, ita absque vlteriori progressu hæc materia iudicio meo accipienda est. Prædicta tamen non habere locum in testamento cæci specialibus solemnitatibus requisitis in testamento cæci non seruatis, limitat Fulgos. consilio nonagesimoprimo, super eo dem columna 2.

Ad sextam & vltimam consideration em, si coniecturæ ex contingentis factis specie colligi possunt de obseruantia, vel primi, vel secundi testamenti attendenda, dico propositam hanc consideration em totum facere, sicut dicitur voluntatem testatoris totum facere. l. ex facto. la secunda § rerum autem. ff. de hæredi. instit. quia per eam deuenitur ad cognitionem ipsius voluntatis defuncti, quæ ex inspectione verborum, & prioris & posterioris testamenti quemadmodum dignosci & percipi possita desse, vel deesse posteriori testamento, vel
87 priori, in superioribus visum est.

Nunc de coniecturis cogitandum, & perscrutandum est, quæ partim ex verbis testamenti, partim ex factis & circunstantijs concurrentibus extra testamentum colligi & haberi possunt, & quæ nobis, & interpreti nostro demonstrare videntur testatoris voluntatem attendendam & seruandã esse, quæ in eo ex presso est testamento, pro quo coniecturæ ipsæ magis vrgent, & impellunt nos ad ita credendum, post positis etiam amplissimis clausulis derogatorijs, & earum specialibus expressionibus, & derogatorijs derogatoriarum appositis in priori, vel in vtroque testamento, † nam doct.
88 passim admittunt pro generali conclusione, & de intentione omnium, quòd ex quibuscunque coniecturis potest iudici constare testatorem per secundum testamentum eam non facta mentione aliqua clausulæ derogatoriæ primi voluisse tollere primum hoc censetur reuocatum, & secundum præualet, vt per Capr. consilio trigesimo primo, sub numero decimosexto, Socin. dict. §. in legatis dict. leg. si mihi, de leg. primo, columna fin. numero decimoquinto, Ruin. consilio vndecimo, numero decimo quarto, libro secundo, Angel. consilio 365. quædam domina, ad fin. Alexandr. consilio centesimo trigesimoquarto, columna quarta, numero secundo, libro primo, Coua. dict. rubr. de test. par. secunda, sub numero decimonono, verficula quarta conclusio, Ay. consil. centesimo vigesimosexto, col. secunda, numero quinto, Burs. consilio quadragesimo septimo, numero vigesimo, Francis. Sarmient. libro tertio, c. 14 num. 7. select. interpr.

89 Proinde duobus † testamentis eiusdem defuncti repertis, scilicet priore cum clausula derogatoria ad sequentia, & posteriore cum clausula non ita formaliter, & specialiter expressa reuocatoria præcedentis, vt requiritur per communem docto sententiam supra relatam in quarta consideratione Doct. coniecturando voluntatem testatoris ex varijs circunstantijs, inferunt limitationes, conclusiones, & casus aliquos, quibus dignosci posse arbitrantur voluntatem testatoris adesse posteriori, etiam sine illa exacta speciali mentione derogatoriæ prioris testamenti, vt per Bald. in dict. l. sancimus, col. fin. numero 6. C. de testa. adducentem quatuor limitationes ibi per Castren. & Fulg. approbatas, & per Iaso. ampliaras vsque ad vndecim, & per Couar. dict. rub. par. secunda, sub numero decimonono, dict. verfi. quarta conclusio, cum seque. & per Nat. dict. clausula derogatoria, numero trigesimoseptimo, cum sequ. per totam 4. quæstio. enumerantem tresdecim casus, & per Socin. in dict. §. in legatis, colum. fin. vt in his locis per eos videri potest, cum casus euenerit, huius enim rei summa est exacta diligentia perscrutari & inspicere.

Primo de qualitate, & conditione testatoris.

Secundo de efficacia significatoque suorum verborum tam in testamentis quàm extra prolatorum, pariter & suorum gestorum.

Tertio de qualitate conditione, coniunctioneque hæredum.

Quarto de causis mutandi testamenti.

Quinto de loco, tempore, & modo seruatis in confectione, & mutatione testamentorum.

Sexto de qualitate, conditione, & forma notarij, qui testamentum scripserit, his quidem inspectis coniunctim, vel disiunctim potest iudex firmare motum animi sui pro quo nam testamento priore, vel posteriore testatoris voluntas appareat. Quoniam hæc versantur & proponuntur ad probandam testatoris voluntatem, & non sunt determinata certa lege, atque certa doctrina tradi non potest, quòd probent an ne, ideo remissa sunt arbitrio iudicis, argument. l. primæ, in fin. ff. de iur. de liber. & l. tertia. & l. ob carmen. §. fina. ff. de testi. & not. per Anto. de Butr. in cap. ex literis, in sexto not. de probat. & Deci. consilio quadringentesimo sexagesimo tertio, in fin. consilio 510. numer. primo, & alibi, & dicit Bald. consilio ducentesimo quarto, longum thema. ad
90 fin. lib. tertio, quòd † lex ciuilis habet illud pro probato, cuius contrarium non est credibile, nec potest persuaderi alicui bono viro, ad cuius arbitrium hæc omnia referuntur, ita hæc expresim esse remissa arbitrio iudicis probantante in tertia consideratione. in fin.

Nam primo pro aliquali iudicis arbitrij informatione breuiter adhuc commemorandum est de qualitate
91 & conditione testatoris, si apparuerit † persona rustica, vel idiota & ignara verborum ascriptorum in clausula derogatoria appositi in primo testamento, coniecturatur talis clausula appositi fine suo consensu, ideo condendo secundum testamentum sine mentione illius prioris derogatoriæ tollitur primum, & secundum obseruari debet, vt per Barba. consilio septuagesimo secundo, lib. tertio, sequitur Guli. Bened. dict. capit. Raynutius, part. prima, ver. testamentum, il secondo, numero decimoseptimo. & Couar. di. rub. d. numero decimonono, verficulo decimotertio, probat & Burs. consilio quadragesimoseptimo, numero decimoseptimo, decimooctauo, quia præsumitur clausula derogatoria in primo testamento appositi ex solo capite notarij, vt ibi dicit Gul. Bened. probat & idem Paris. consi-
92 lio decimo, numero duodecimo, libro tertio † credibili enim cogitatui testatoris standum est. leg. cum in testamento, de rebus dub. personæque qualitas præstat intellectum dispositioni, Afflict. decis. 401. numero secundo, & leg. ex militari in principio. ff. de milita. testa. leg. penultim. in fin. ff. de conditio. & demonstratio, cum simil.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Secundo de efficacia significatoque verborum per
testat. tàm in testamento quàm extra prolatorum simi
liter & suorum gestorum inspiciendum est qualia sint
hæc, & quomodo possint concludere in probatione vo
luntatis testatoris demonstratæ per prius vel posterius
93 testamentum. Nam † & si per verba generalia reuoca-
toriâ ascripta in secundo testamento defectu voluntā-
tis testatoris non sic probatæ dicatur non reuocatum
primum habens clausulam derogatoriam per commu-
nem Barto. & doct. opin. in dict. l. si quis in principio, in
dict. §. in legatis, etiam per verba præcisa, vel per clausu-
lam omni modo meliori, vt per Nat. de dicta clausu. de-
rogatoria, numero 38. 39. 40. & Tob. Perusi. consilio vi-
gesimosecundo, numero 10. 11. & sequent. Neuiza. con-
silio sexagesimotertio, sub numero 22. 26. & sequen. ta-
men clausula derogatoria primi cum sit concepta ver-
bis enunciatiuis cum permissione futuri testamenti fa
ciendi sub conditione multum difficili, si totum Psal-
terium Ecclesiæ scripserit, videtur habenda pro non ad
94 iecta, quia † paria sunt alig. nō extare, & extare sed id nō
posse consequi nisi cum magna difficultate, Alexand. in
l. si constante. §. si vxor, sub numero secundo, solut. ma-
trim. ita talis derogatoria remanens solum in suis fini-
bus generalis derogatoriæ tollitur per posteriorem de-
rogatoriam consimilem quantum ad generalitatem
verborum effectualium, & maioris efficaciæ attributæ
posterioribus, quæ derogant prioribus. l. diuus. §. licet,
de iure codicill. vt ex facto respondit Bald. consil. 424.
verba apposita, libr. primo, idem tenet consilio ducen-
tesimo octuagesimo, quæstio mouetur, libro quarto,
quando verba generalia talia sunt, quòd ex eis potest
95 constare specialiter de voluntate testatoris, allegando
not. in capit. primo, de consti. in sexto, vbi Ioan. Andre.
& clarius in cap. primo, ad fi. de excess. prælat. in sexto,
dicit quòd in omni materia, si per verba derogatoria ge
neraliter prolata ab eo qui derogare potest, apparet eius
voluntas quòd generaliter derogare voluit, illi standū
est, in specie sequitur Ange. consilio 365. quædam domi-
na, ad fi. & Alexan. consilio centesimo trigesimoquar-
to, colum. 4. numero secundo, lib. primo, Paris. consilio
vigesimoquarto, numero 32. 33. lib. secundo, quibus cū
sint auctoritates in contrarium non starem, nisi admi-
nicula alia concurrerent pro tali testatoris voluntate
vrgentia per no in l. 2. in princip. ff. de ex cu. tuto.

Item ex † verbis dicitur constare de voluntate testa-
toris in secundo testamento si fuerint hæc verba adie-
cta, quia dixit, vel omne aliud testamentum reuocare
ex certa scientia, vel illud vltimum facere ex certa sci-
entia. sic esse satisfactum dict. l. si quis in principio, ibi te
net Cuma. sub numero septimo, pro pulchro & singu-
lari verbo sequitur Nat. de dict. clausul. deroga. numero
46. late comprobat Bursat. consilio quadragesimosep-
timo, numero 22. & fin. vbi & numero vigesimoprimo,
sic ex communi tenet etiam per clausulam omni modo
meliori appositam posteriori testamento, quod de hac
clausul. omni modo meliori dictum solum iudicio meo
non multum concludit pro voluntate testatoris osten-
denda, quia nimis ad generalia tendit dict. clausul. om-
ni modo melio. quæ generalia verba non demonstrare
volunt item reuocandi, doct. in materia loquentes om-
nes consentiunt & ponitur ex capite notarij in omni
sua scriptura, cum aliud nescit dicere sub inuolucro ver
borum, vt notum est, ideo parum de ea curandum est
per allega. à Tiraquel. in præfat. numero centesimo vi-
gesimosexto. l. si vnquam. de reuocat. donatio. merito
de ea cogitandum reliquit Socin. Iun. in dict. leg. si quis
in principio, numero vigesimoquinto. in fin. bene sen-
sit quòd non probet voluntatem mutatam in priori te-
stamento, Nat. de dict. clausul. derogato. numero trige-
simonono, & Tob. Perusi. dict. consil. 22. nu. 2. & sequ.

96 Atque ea per testatorem † dicta, vel scripta extra te-
stamentum vltimum, quibus testator significat clausu-
lam derogatoriam prioris testamenti esse reuocatā, &
se velle vltimum ipsum testamentum prævalere, ac at-
tendi, obseruarique debere, iudicem mouere debent ad
credendum voluntatem testatoris ad esse huic posteri-
ori testamento, etiam quòd aliam prioris testamenti
derogatoriæ specialem mentionem non contineat, &
quæ sufficiant probari per codicillos post primum te-
stamentum confectos, vel per testes, quod fuerunt per
testatorem prolata verba derogatoria, sed per notarium
errore vel obliuione omissa, vt tradit Natt. dict. tract.
de clausul. derogat. numero quinquagesimo secundo,
97 quinquagesimotertio, vel per † librum testatoris suarū
rerum memorialium, in quo scripserit, & memoriam
fecerit de tali suo vltimo testamento, vt sciri & reperiri
possit per suos hæredes post eius mortem ita de volun-
tate testatoris ex suis libris, & ex sua scriptura liquere
potest per tex. in leg. qui concubinam. §. cum ita legatū
esset quanta, in leg. prædijs. §. Titio. in leg. seruis vrba-
nis. in princip. de lega. terti. & Bartol. in leg. alimenta.
in princip. de ali. leg. no. quando dubitatur de volun-
tate testatoris, eam ex sua scriptura posse probari, ad
idem tex. & ibi Socin. not. numero septimo, in leg. pri-
ma, de rebus dub. cum simil. ante per me plene allega.
libro primo, interpret. prim. dubit. terti. solut. quint.
vbi locus de interpretatione suæ voluntatis obscuræ
habenda à testatore ad rem hanc nostram, etiam adduc
it Zant. Parmen. suo respon. pro vx. numero octingen
tesimo septuag. prim.

98 Præterea quæque † facta & gesta testatoris circa posteri
us conditum testamentum possunt demonstrare penes
animum & intentionem testantis illud non fore fictū,
vel simulatum, vel iactatorium, sed verum, valiturum,
obligatorium, & magis exequendum. Exinde coniectu
rando dicere & concludere possumus illud ipsum po-
sterius testamentum absque alia mentione derogatorię
præcedentis continere voluntatem testatoris, & præ-
ualere præcedenti testamento habenti clausulam dero-
gatoriam, ad sequentia, cum ita appareat huius dероga-
toriæ destrui & tolli effectum inductiuum cuiusdam
fictionis, vel simulationis actus sequentis testandi
cui voluntatem, & consensum testatoris deesse faciunt
verba ipsa derogatoria vim habentia huiusmodi præ-
ambulæ protestationis declaratoriæ per leg. qui in alie-
na. §. fina. de acqui. hæred. & l. ar si quis. §. plerique. de
99 relig. & sump. fun. Bartol. & alij traduntur in dict. leg. si
quis in principio. † & actus à quo est remotus consen-
sus agentis dicitur fictus & simulatus, Bald. in leg. pri-
ma, numero quarto. Codice. plus va. quod agi. in spe-
cie oportune declarat Francis. Sarmien. tract. Select.
100 interpret. libro tertio, cap. penultim. numero septimo
& de imosexto, † quando & quibuscunque coniecturis
potest constare quòd testator secundum testamentum
etiam simpliciter factum prævalere voluit, tollitur pri
mum, quia tandem sensus testatoris prævalet in interpre-
tationi verborum. leg. tertia. Codice. de liber. præter.
leg. non aliter. de legat. tertio, & qui vult consequens. s.
ita firmiter esse manere & exequi secundum testamen-
tum vult antecedens scilicet verba derogatoria primi
esse sublata, & eorum reuocationem, sine qua non pos-
set stare testamentum secundum per regula. lega. illud.
de acquir. hæred it. & leg. secunda, de iurisdict. om-
nium iudic. & l. ad rē mobilem, de procurat. cū similib.

Horum autem factorum & gestorum testatoris pro
positæ materiæ congrua exempla aliqua inferam, vnū
101 est exemplum † si testator in seruando testamento ap-
posuerit pœnam hæredi priuationis hæreditatis, si
non fecerit, vel seruauerit quod ei testator iusserit, ex
hoc demonstrari testatorem voluisse valere &
obseruari

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

& obſeruari teſtamentum hoc ſecundum tradit Barb. conſi. penult. lib. quarto, refert & quia alium veterem ſcriptorem non allegat, cum eo frigide & non conſtanter tradit Natt. dict. tract. de clauſul. derogator. ſub numero quadrageſimo ſexto, ſed deciſio hæc probari po-
102 teſt his legum argumentis, quòd † pœnæ appoſitio reddit diſpoſitionem validam, quæ alias non valeret, & magis enixam, & ſpecificam oſtendit voluntatem teſtatoris explendi quod diſpoſuerit, & prius per obligatum obſeruandi argumen. l. Mæuius. & l. in conditionibus, in principio, & leg. in teſtamento ita, de conditio. & demonſtratio. & l. prima. ad fin. de pen. lega. & l. ſecunda. ff. de his quæ pœ. no. & l. ſtipulatio iſta. §. alteri, de verb. obli. & l. & magis. de ſoluti. ideo iſta deciſio placet, ſicut & Nattæ in dict. loco numero quadrageſimo octauo, placet alia deciſ. Barb. in dict. conſil penult. in alio facti
103 exemplo † quando teſtator ipſe ſoluendo mercedem notario leuauit & redemit inſtrumentum ſecundi teſtamenti, & illud bene cuſtoditum in arcula teſtatoris inuentum eſt, firmando quia non minus facto quam verbis voluntas declaratur. l. de quibus. ff. de legi. & le. Paulus, rem fatam hab. addita præſumptione iſta de ſolutione mercedis pro redimendo teſtamento facta per teſtatorem, ne dicatur iactata. l. cum de indebito ff. de proba. & leg. ſi cum aurum, de ſolu. voluntas teſtatoris credibilis eſt pro ipſo ſecundo teſtamento, quòd teneat
104 & præualeat. Aliud ponitur exemplum † ſi teſtator in ſecundo teſtamento pro exequendis & ſoluendis legatis, & alijs adimplendis per eum diſpoſitis in eo precando fecerit executorem Epiſcopum, Principem, Magiſtratum aliquem, ſeu magnos viros aliquos loci domi-
110 cilij teſtatoris, cum magna & ampla poteſtate accipiendi de bonis ſuæ hæreditatis, licet de hoc prout de alijs ſimilibus factorum exemplis doctoris deciſio non inueniatur, cum tamen iura & rationes ſupra allegatæ militent, & in hoc, vel ſimilibus caſibus, idem dicendũ eſt de voluntate teſtatoris præſumpta, & tenenda pro ſecundo teſtamento, argumen. l. illud. ff. ad l. Aquil. l. à Titio. de verbo. obligatio. cum ſimil. nam maxime teſtator videatur actum nugatorium feciſſe, & deluſiſſe illos magnos viros, quos pro executorib. ſui teſtamenti deputauit, vt in ſimili poſt alios per eum alleg. adducit Nat. dict. tract. numer. 47. Socin. conſilio ſecundo, columna tertia, ſub numero decimo, verſiculo ſecundo propter. lib. 2.

105 Tertio de conditione qualitate † coniunctione quæ hæredum perſecutatio dignoſcere ſicit, quòd ſi in ſecundo teſtamento ſint hæredes inſtituti pupilli, qui verſimiliter teſtatori impreſſionem, ſeu compulſionem aliquam inferre non potuerunt, vt eos inſtitueret hæredes, ceſſante cauſa præſumpta derogatoriæ aſcriptæ precedenti teſtamento, ne teſtator inducatur à conſanguineis, vel ab alijs ad reuocandũ ipſum precedens teſtamentum, præualet ideo ſecundum ſine ſpeciali mentione dictæ derogatoriæ, tradit Socin. Iun. conſilio 124. numero 54. lib. primo, ita ſigillatim Cuma. in dict. le. ſi
106 quis in principio, ſub numero ſeptimo, ponit † quando ratio, ob quam appoſuit clauſulam derogatoriam ceſſat eadem ratione ſecundum teſtamentum valere, quando hæres in eo inſtitutus eſt longe abſens à loco vbi factum eſt teſtamentum, concludit Av. conſilio 25. ſub nume-
107 ro ſecundo † idem dici poteſt ſecundum teſtamentum valere ſimpliciter factum ſine reuocatione derogatoriæ prioris, quando in hoc primo ſunt inſtituti hæredes extranei, & in ſecundo venientes ab inteſtato ſunt inſtituti, hanc coniecturam probat Bartol. conſilio 76. factum ſuper quo, num. ſecundo, volum. ſecundo, eandem tenet Io. de Ana. conſilio 56. his quæ in facto. in ſi. Alexan.
108 conſilio 105. colum. ſecunda, ſub numero 5. libr. 4. † ad idem tendit de qualitate perſonæ valde dilectæ teſtatori inſtitutæ hæredis in ſecundo teſtamento, quòd id etiam valeat ſine mentione derogatoriæ primi, vt Ro. conſilio 179. colum. fin. in princ. pro ſingulari refert. Iaſ. in l. non dubium. ad ſi. Co. de teſta. licet aliud non allegando dicat ibi in ſi. hoc ſe non credere verum, tamen magis credendum eſt Bar. Roma. & Ioan. de Ana. nunc alleg. idem ſentit Angel. conſilio 365. in ſi. in perſona inſtituta in alijs teſtamentis, & ſic dilecta teſtatori, vt ciare ſequitur Gram. deciſ. 62. nume. 27. quando aliæ coniecturæ concurrerent, eandem deciſ. tenet & Soci. Iun. in dict. l. ſi quis in principio, numer. 28. & ſequitur Bur. conſilio 47. numero 14. & tandem remittit arbitrio iudicis Couar. d. rubr. par. ſecunda, ſub numero 19. verſi. octauo, de teſta. iſtorum quidem reiecta ſimplici negatione Iaſonis iam relata iud. l. non dubium. in fin. ſimplici verbo, & recte ſecuta per Nat. dict. tract. numero 49. non ſolum communior ſed etiam iuſtior eſt ſententia.

109 Quarto de cauſis mutandi teſtamentum, † nempe omnes aſſentiunt, ſi iuſta cauſa ſuperuenerit mutandi primum teſtamentum clauſulatum derogatoria ad ſequentia, & ſecundum fuerit ita ſimpliciter factum tacita reuocatione derogatoriæ primi, hoc tamen ſecundum præualeret argum. l. 3. C. de inoffic. teſta. l. penul. ff. de confir. tut. l. ſi cum Cornelius. de ſolu. le. ſecunda. & tertia, de adi. leg vt Angel. in auctent. hoc inter liberos, ver. idem foret. C de teſta. Bald. in dict. l. ſancimus, colum. fin. ſub numero 6. ibi, vel quia noua ratione motus, Soci. Iun. dict. l. ſi quis in principio, numero 30. Soci. ſeni. conſilio ſecundo. colum. 3. ſub numero ſecundo, lib. 3. & hoc indubitatum & receptiſſimum eſt † ſed operepretium eſt videre quibus nam factorum exemplis iſtud doct. affirment, nam Bald. in d. l. ſancimus, colum. fina. ſub dicto numero 6. dicit, puta propter offenſam primi hæredis inſtituti, vel propter aliam indignationem, cum quo ibi Fulgo. & Caſtr. & Alexand. & Iaſo. tranſeunt, Soci. conſilio 163. colum. 5. verſi. ſed ad hoc. lib. ſecundo, intelligit de offenſa & indignatione grauiſſima, per l. 3. in fi. & l. ex parte. de ali. leg. ſequitur Natt. dic. tract. numero 50. & Coua. dict. rubr. ſub nume. 19. verſicu. quinto ex præmiſſis, dicit hoc iudicis arbitrio relinquendum, & Socin. Iun. dict. l. ſi quis in principio, d. num. trigeſimo. explicit ſimpliciter, quòd primus hæres fuerit effectus inimicus teſtatoris, infert etiam aliud exemplum, ſi tempore primi teſtamenti fama erat fratrem teſtatoris eſſe mortuum, & ſic alium inſtituit hæredem teſtator cum clauſula derogatoria ad ſequentia, poſtea tali fama detecta falſa in ſecundo teſtamento ſine mentione d. derogatoriæ inſtituit fratrem, ideo hoc ſecundum præualere.

Proponit quoq; aliud exemplum, vt ſi hæres inſtitutus in primo teſtamento fuerit mortuus, quòd hæc iuſta cauſa ſit faciendi ſecundum teſtamentum, quod ſine alia expreſsione derogatoriæ præualeat primo citando ſuum conſi. 124. numero 55. 56. lib. primo, vbi ad id allegat Barb. conſi. ſecundo, colum. 3. libr. primo, vbi hoc tradit ex d. doctr. Bald. in dict. l. ſancimus, de cauſa ſuperuenienti, & ex illo vulg. di. & quæ de nouo emergunt, &c. ad quod in diuerſis materijs forſan centum deciſ. accumulauit Marſil. in l. prima. §. ſi quis vltro, numero vigeſimo primo, cum præceden. & ſequent. de quæſtio. idem eſſet ſi primus hæres in primo inſtitutus eſſet mortuus ciuiliter Zunt. Parmen ſuo reſpo. pro vx. numero 900. Et aliud ponit exemplum valde ponderandum Socin. dict. conſilio ſecundo, colum. 3. ſub numero ſecundo, verſicu. ſecundo & hoc multum, libr. 3. quando teſtator in ſecundo teſtamento cauſam adiecit remouendi vnum ex hæredibus inſtitutis in primo, quia multas pecunias à teſtatore habuit, ita veniret æqualitas ſeruanda inter hæredes, idem ex hac cauſa ſu-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

peruenienti receditur à disposítione testatoris prima, vt per Deci. consi. 349. colum. penul.

111 Quinto † de loco, tempore, & modo seruatis in confectione, & mutatione testamentorum accurate inspectis coniecturæ, & demonstrationes voluntatis testatoris satis apertè in vnam vel alteram partem esse possunt. scili. an primum, vel secundum testamentum attendi, & seruari debeat, vt si vno loco libero fuerit factum primum testamentum, etiam cum derogatorijs clausulatum & alio loco ductus testator, ex quo libere exire non posset fecerit secundum testamentum etiam derogatorijs clausulatum, metus, vt violentiæ suspitione vrgente ad hoc secundum faciendum, hoc ideo non valere, sed primum testamentum congrue discurrendo tradit Bald. consilio 350. proponitur quòd Ghirardus.

112 libro tertio, Vidi simílem quæstionem in facto, quædam † vxor de licentia iudicis ecclesiastici seorsum habitans à viro in domo cum sua nepte ex sorore, ibi testamentum fecit cum clausula derogatoria ad sequentia, & hæredem instituit suam neptem, postmodum reuersa ad domum mariti ab eo peius tractata quàm prius esset, & effecta infirma, & egrotans, coacta fuit facere secundum testamentum, & in eo instituere hæredem maritum appositis clau. derogatorijs primi, quo facto maritus semper domum clausam tenuit non permittens eam visitari à consanguineis, neq; etiam à vicinis, vsque quo ea à medicis non curata, neque confessa sacerdoti decesit, orta magna lite inter neptem & maritum super eius testamentis factis probationibus de malo modo, & malis tractatibus, & clausura habitis in vxorem per maritum, & de lamentationibus vxoris quòd fuerat coacta facere illud secundum testamentum per duas sententias conformes fuit iudicatum primum & non secundum testamentum valere, postea ego consultus super reuisione dictarum sententiarum, cessante effectu secundi testamenti nullam partem dotis deberi per statutum hæredibus mariti ob eius pessimos tractatus in vxorem, respondi consil. 113. libro primo, vbi sub numero 22. de primo testamento attendendo, & non secundo. me remitto ad allegationes domini Aduocati, ita pro primo testamento nunc mihi succurrit facere

113 Bald. dict. consilio 350. & Grammat. consili. ciuil. 26. † vbi hæredi impedienti testatricem posse mutare testamentum in nihilo prodesse tale testamentum iam factum respondit & Corn. consilio 86. columna 3. verfic.

114 constat autem. libro tertio, vbi † secundum testamentum ab infirmo instigatione astantis pro hærede, & pro eius complacentia, & causa euitandi molestiam & instigationẽ eius, vt tale conderet testamentum. hoc sane non valere, sed primum probatur, sequitur Neuiz. consilio 63. numero 24. vbi quis etiam blanditijs non potest aliquem infirmum existentem in domo sua inducere, vt reuocet testamentum iam factum in gratiam alterius, & eum hæredem instituat, & quòd ob id quidem valeat primum testamentum, vt ibi per eum, & pulchre per Afflict. decis. 69. numero quarto, & sequent. & plene Ioan. Bapt. Plot. consilio 90. numero primo, & sequent. Catel. Cot. in memor. in versi. testatorem inducere. Cels. Hugo consilio 14. numero nono. & per not. in l. j. & fin. C. si quis aliq. test. prohib. Intelligunt hæc si dolose fuerint gesta aliàs secus vt per Decis. consilio 489. colum. pen. num. 6. & contra similem seuere inuehit Castr. consil. 348. viso casu columna secun-

115 da, numero 3. libro secundo. Item aduerte quòd in † ciuitate Venetiarum non habet locum appositio clausulæ derogatoriæ in testamentis ne molestia, vel alicuius metu inducatur ad reuocandum testamentum, quia viuitur ibi cum summa puritate & libertate, & sic attenditur vltimum testamentum sine verbis derogatorijs primi, refert Gul. Bened. in dict. cap. Raynutius. part. prima, versi. testamentum. 2. num. 24. de testa. pro quo facit & verissimum est quòd aliud ex loci nobilitate & excellitudine vtique extimandum est. vt l. fin. in princip. ff. quod me. cau. l. pen. in fin. de conditio. & demonstra. aliaque respicias tam respectu locorum in quibus confecta sunt testamenta quam respectu aliarum circunstantiarum adducta per Ceph. consilio 32. nitentem defendere primum testamentum prævalere.

Dictum quoque est ante à tempore primi testamenti
116 conditi clausula derogatoria muniti † post ann. 10. si fiat secundum testamentum nulla facta mentione speciali cla. derogatoriæ primi, hoc nempe secundum prævalere, adde quòd non solum post 10. ann. sed etiam post biennium si fiant duo testamenta simpliciter absque mention e aliqua derogatoriæ primi, ex his enim & biennalis temporis cursu, & bina confectione testamentorum habetur perinde ac si testator expresse reuocasset dero-
117 gatoriam primi, sicut † mulier post biennium primæ promissionis pro alio si bis promiserit, habetur ac si certificata renunciasset Velleiano, & valida remanet sua obligatio, vt l. si mulier perfecte. C. ad Velleia. ita in proposito rumpitur primum testamentum, quasi expressa reuocatione & pœnitentia per alia duo testamenta post biennium simpliciter facta, & prævalet vltimum. §. posteriore. instit. quib. mod. test. infir. & hoc in terminis probat & verum putat. & quòd ita consuleret dicit Bar. in consilio 76. factum super quo. ad fin. volum. secundo, quod ab alio adhuc non vidi animaduersum, & potest sæpius contingere, summopereque notandum est pro summa auctoritate Bartoli, & comprobari posset ex vi actuum geminatorum per doctor. in centum locis ponderata, eam non tacebo vim esse clausulæ ex certa scientia & derogatione clausulæ non obstante ex alleg. per Felin. in c. si quando. colum. pen. & fin. de rescrip. & in cap. si cautio. columna 1o. & seq. de fid. instru. & Cur. sen. consil. 50. nu. 394. & alibi per alios.

Sexto & vltimo de qualitate, conditione, & fama notarij, qui testamentum scripserit, breuiter dicendum
118 est, quòd sicut † præsumptio pro instrumento testamenti esse dicitur, pro quo auctoritas est notarij, l. cum precibus. Co. de proba. per Affli. decis. 69. nume. 3. ita videtur esse maior vel minor præsumptio pro eo testamento, quod scriptum apparet manu notarij, cuius persona est magis vel minus legalis, nota enim est iuris regula, magis credi honestioribus, per not. in leg. 3. in princip.
119 & in leg. ob carmen. in princip. ff. de testibus. † quod de testib. dictum conuenit etiam notarijs, cum æquiparatio tradita sit inter eos, l. Domitius. ff. de test. per Bar.
120 in l. si librarius. sub nu. 8. de reg. iur. Vnde † instrumentum à notario non boni nominis factum, licet non reprobetur in totum, redditur tamen suspectum, Aymo cons. 134. col. 8. nume. 34. glos. 1. & doctor. in l. iubemus. C. de proba. Gram. cons. ciui. 66. nu. 59. vbi quod multũ
121 attenditur qualitas notarij, † & non probat testamentum quando est factum à notario non matriculato, sic disponente statuto, prohibente & annullante quòd instrumentum non valeat & non probet scriptum à notario non matriculato, ita in terminis vltimum testamentum scriptum per notarium non matriculatum non attendi, sed primum à notario matriculato scriptum prævalere, inter alia fundamenta adducendo ex facto respondi consil. 173. nume. 10. lib. primo, vbi decisi tam concluſionem hanc clare probantes, addo Fulg. cons. 151. egregius miles. col. secunda, versi. 2. nec quia. Socin. consil. 97. colum. 1. lib. 1. Dec. consil. 564. colum. penultim. num. 13. versic. prædictis et iam, Rolan. à Val. consi. 91. num. 27. lib. 3. etiam si talis notarius non matriculatus haberet priuilegium notariatus à principe loci statuentium, tamen post dictum statutum à principe confirmatum, vt per Ruin. cons. 201. numero 12. lib. 1.

ac etiam

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

ac etiam si in loco statuti esset factum testamentum per forenses ex commun. doct. opin. late Ioan. Bapt. Plot, consilio primo, numero quarto, Ex quibus dato quòd statutum de matricula notariorum esset confirmatum à vero superiore in loco constat male consuluisse Iaso. consilio centesimo vigesimosecundo, colum. secunda, & sequent. lib. quarto, & contra commun. doct. sent. in
122 locis supra alleg. quæ est quòd † talia statuta de matricula notariorum valeant, vt facta à populo habente auctoritatem statuendi per l. omnes populi. de iust. & iu. & publicam vtilitatem recipiunt pro fide communi negociorum hominum plurimum consistente in notarijs, vt non omnes admittantur ad conficiendum instrumenta, sed tantum approbati, & tales in libro ma-
123 triculæ describuntur, sicut † milites non gaudent priuilegio militum, nisi sint descripti in matricula, Castr. in l. scriniarios. nume. 5. C. de testa. mili. vnde non facit ad propositum Iasonis allegatio de Bart. in l. fina. num. vigesimo, ff. de colleg. illic. quia loquitur in alijs collegijs, & non notariorum quando possint facere proprias
124 leges, † quæ vere sint licitæ & non sapiant monopolium per l. primam. C. de monopol. quod vtique dici non potest de statuto matriculæ notariorum ita respiciente publicam vtilitatem, vt facultates, cunctaque negocia hominum cautius stent sub fide certorum notorum per talem matriculam approbatorum notariorum, & non respiciente illam pauculam mercedem, quæ pro instrumentis daretur notarijs solum matriculatis, sic l. 1. de monopol. omnino abest rei nostræ, & nequaquam facta est pro statuto matriculæ notariorum destruendo maximè approbato ab vniuerso populo, & superiore cum omni iurisdictione in loco per not. in dicta l. omnes populi. In proposito multæ importantiæ, & magis respe-
125 ctus notariorum non omittam hic ascribere, † quod fertur Alphonsum Neapolitanorum regem solitum dicere, quòd duæ hominum species in vniuerso populo sunt modicæ & fere nullius venerationis, & extimationis. Cuius contrarium penitus iudicio suo esse deberet, has scilicet duas hominum species præ cæteris vniuersi populi hominibus in tanta veneratione, & extimatio ne habendas fore, quanta hominibus & plus tribui potest. Vnam esse de presbyteris, & alteram de notarijs. Cuius enim prudentissimi regis dicti ratio est. De presbyteris, quia is quotidie precando horis suis, & celebrando alloquitur Deum Opt. Max. & illius veri filij sanctissimum, & gloriosissimum corpus manibus pro prijs pertractat, hoc & sub testum eius intra, & hominum ille animarum curam tandem habet, quæ dicitur ars artium, capit. penult. de æta. & qual. præficiend. & ibi glos. rationem assignat, quia animæ præciosiores sunt omnibus alijs rebus & corporalibus. De notario
126 autem, quia † facultates, iura omnia hominum, quæ eorum vtæ dicuntur per text. sub §. vt ego omnia hæc in auctē. de tabel. & negocia cuncta sub fide stant, custodiuntur, & conseruantur notariorum in eorum instrumentis, ad quæ vti veritatis sacrarium passim recurritur, ergo de notarijs statutum de matricula eorum, & omnis alia prouisio pro sinceritate, fide & legalitate eorum conualidanda & tuenda seruari debet, cui per priuilegium tabellionatus à summo Pontifice, vel à
127 principe concessum non censetur derogatum, quia † libera concessio, seu mandatum principis ad aliquem actum intelligitur salua lege municipali, & consuetudi-
128 ne loco rum, † quod municipale ius proinde est obseruandum per l. si quando in principio. ibi Baldus numero secundo. C. de inofficio. testamen. per l. missi opinatores. C. de exacto. trib. lib. decimo, Baldus in l. prima. numero quarto. C. si propter publi. pensi & Ruin. dicto consilio ducentesimo primo, numero duodecimo, tredecimo, lib. primo.

LIB. IIII. INTERPR. VLT.
DVBIT. VLT.

Tertia & vltima dubitatio, an & quatenus legatum vitiatum, mutatum, extinctum, finitumue dicatur adduci, & his quæ sequuntur inspectis, dissolui potest.

I. Inspecta dispositione legis, principis, vel iudicis.
II. Inspecto modo, vel forma legati.
III. Inspecta forma mutata rei legatæ.
IIII. Inspecto facto testatoris.
V. Inspecto facto legatarij.
VI. Inspecto iure testatoris.
VII. Inspecto casu euenienti.
VIII. Inspecto temporis cursu.

SVMMARIVM.

1 *Legatum cum semel extitit censetur durare & extare & in dubio inducatur conseruatum & non extinctum.*
Fallit quando interpretatione legum vel principis auctoritate coangustaretur, ibi.
Et de casibus quibus voluntates defunctorum per leges tam circa legata quàm alia restringuntur, ibidem, numero secundo.
2 *Voluntas defunctorum quibus casibus per leges restringuntur quorum nonnullos vide infra num. seqq.*
3 *Legata reseruantur per legem falcidiam adeo vt quarta pars hæreditatis hæredi remaneat, quando totum ferè patrimonium legatis esset profusum, hoc que conficiente inuentarium aæta per eum hæreditate alias non detrahit.*
4 *Falcidia non detrahitur hærede adeunte & inuentarium bonorum non conficiente. 9.*
5 *Item cesset falcidia testatore expresse prohibente detrahi, & quando hoc fiat. ibidem. vbi cum seqq. de materia latius.*
6 *Legata plura facta per testatorem prohibente detrahi falcidiam ex eo quod vult integraliter solui, & alijs hæres totam detrahet falcidiam & hoc vbi cessat ex mente testatoris, secus si ex lege vel priuilegio, declarando vt ibi.*
7 *Falcidia ipso iure hoc est si petatur resecat legata, si tamen hæres velit vti lege falcidia.*
8 *Non detrahitur in iudicio condemnatorio ad præstan. legata si non apparet in processu per hæredem fuisse petitā de falcidia.*
10 *Nec detrahitur per filium qui velit & detrahere legitimam.*
11 *Legata in totum vel in partem vitiantur prout legibus vel statuti est prohibitum, & vt ibi declaratur.*
12 *Legatum factum filijs naturalibus tenet vsque ad vnciam tantum extantē legitima sobole, aliàs vbi vsque in totam substantiam.*
13 *Legatum factum filijs spurijs valet vsque ad conuenientia alimenta.*
14 *Legatum factum per coniugem vitrico vel nouercæ suorum filiorum ex priorum matrimonio, non valet in eo pluri quod eis reliquit quam filijs reliquerit quod scilicet excedit æqualem vel minorem portionem filijs relictam & pro non scripto habetur, nec id plus quod defertur filijs imputatur in legitimam, quam habet vltra æqualem portionem cum vitrico vel nouerca, & vt de hoc ibi late habetur.*
15 *Legatum factum vxori vltra dispositā à statuto posse fieri valet in parte ea permissa a statuto residuo vitiato. cum num. seqq.*
16 *Vtile per inutile non vitiatur in separabilibus ex diuidui.*
17 *Legata eatenus vitiantur quatenus statuta vel consuetudines testantes relinquere prohibent.*
18 *Legata quandoque mutantur auctoritate principis & Papæ ad quod cognoscendum, videre licet an sint facta in*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

commodum & vsum priuatum & tunc non potest mutari & integraliter illi debetur, declarando, vt nume. 19. aut in vsum publicum, aut vsum pium, & de his omnib. vide latissime discursum vsque ad num. 26.

20 *Princeps non potest mutare legatum in præiudicium certæ personæ.*

21 *Legatum factum in vsum publicum si respectu loci modi & quantitatis licitæ potest ordinationi testatoris satisfieri, sic debet formiter legatum præstari, si vero sic non possit verti in vsum a testatore expressum dic vt sibi late.*

22 *Legatum factum in vsum pium, quandoque alteratur in aliam causam auctoritate Papæ, vel episcopi, declarando tamen vt ibidem cum seqnent. pulchre.*

23 *Papa solus & non sine causa potest disponere contra voluntatem testatoris*

Et quando possit commutari voluntas testatoris in consimilem causam auctoritate episcopi. vide ibidem limita vt num. 26. & seqq.

24 *Episcopus nec Papa de potestate ordinaria nisi iusta causa subsistente non potest alterare dispositionem testatoris certa ratione personæ, causæ, vel loci licet possit de potestate absoluta.*

25 *Legatum in causa quæ respiciat pietatem, vel decorem publicum dicitur causa finalis, & non potest in aliam causam conuerti.*

26 *Legatum non conuertitur nec conuerti debet in alios vsus quando expresse id per testatorem fit dispositum, quia velit remanere penes sicum hæredē potius, si modo quo disposuit distribui non possit, & vt ibi late.*

27 *Nec legatum conuertitur, quando repugnat conditio adiecta per testatorem & eius voluntas quòd non vult hæredem aliter teneri.*

28 *Non conuertitur in alium vsum pium contra eius voluntatem quando per dictiones taxatiuas tantum, & non aliter restrinxit legatum ad certum opus vsus pij.*

29 *Legata certa quantitas si fit a testatore pecuniarum ad certum opus pium perficiendum, eo perfecto & completo, quod superfuit forte dedicta quantitate relicta non debet conuerti in alium pium vsum, sed restitui hæredi vel legatario cui fuerat relicta ea quantitas tota ad illud opus perficiendum.*

30 *Legata res auctoritate iudicis vel creditorum seruato iuris ordine potest vendi, & non potest vendicari a legatario, & sic eo perijt legatum.*

DVBIT. III.

1 DPrimum namq; dicendum est, quòd vbi constiterit † legatum semel extitisse postmodum & hoc extare, & durare frequentissimas leges adiuuantes testatorum voluntates, se posuisse inquit imperator in l. fin. C. de posthu. ipsarum legum quoque & doct. interpretationes passim pro legati validitate procliuiores apparent. l annua. §. 1. de an. leg. l. quotiens. de reb. du. l. Gallus. §. quid si is. & ibi. gloss. in vers. vt ultitate, de liber & posthu. Castren. consilio 197. visis & examinatis. colum. 1. sub nume. secundo, lib 1. Alexand. consi. 33. colum. 3. num. 10. l. b. 3. & in specie dicit Deci. consil. 601. ad finem, quòd in dubio iudicari debet legatum esse conseruatum & non extinctum, hoc autem regulare, & generale est, nisi vel interpretatione legum, vel auctoritate principis coangustatum sit, l. verbis legis. de verborum signi, & ibi gloss. & doct. † exprimunt casus, quibus voluntates defunctorum tam circa legata quàm alia per leges restringuntur, alijs vero omissis non multum vsitatis hos equidē casus prosequar.

2

3 Vt si quis † suum ferè totum patrimonium profuderit in legatis notum est lege falcidia legata resecari intantum, quòd remaneat hæredi iustituto quarta pars hæreditatis, l. 1. in princip. ff. ad l. falci & gloss. 1. instit. de leg. falci. hoc ita demum hæredi conceditur per ius nouum, si adeundo hæreditatem, inuentarium bonorum hæreditariorum confecerit, vt per l. fin. §. & si præfatam. C. de iur. de liber. & §. hinc nobis. in auctē. de hæred. & falcid. & auctē. sed cum testator. C. ad leg. falc. 4 † aliàs falcidiam non detrahit, vt in his iurib. habetur, † cessat quoque falcidia, si testator eam detrahi expresse 5 prohibuerit per text. in dicta. auctē. sed cum testator. Dicitur etiam testatorem prohibere mandando legata tota & integra solui per glo. in l. decem. ff. de fideicommiss. libert. sequitur Bald in dict. auctē. sed cum testator. colum. secunda. numero septimo. & consilio 354. ad euidentiam in fin. libr. quinto, cum pluribus concordan. rationibus plene adductis per Alexandr. consilio 201. perspectis verbis. numero 6. & sequent. libr. 6. vbi refutat rationes in contrarium apparentes ex consi. Roman. 75. & in columna quarta. sub nume. 14. versi. bene facit dicit ita videri magis commun. opin. & consequenter in iudicando tenendam. & per Ruin. consi. 62. num. 5. & plene consi. 97. colum. pen. num. quinto, lib. 1. vbi maximè fine adiecta verba integraliter & sine diminutione, Castr. consilio vigesimooctauo in causa quæ vertitur. colum. secunda, num. quarto, & column penult. versic. præterea in casu nostro, lib. secundo, † Idem dicendum est si ex pluribus legatis factis testator diceret vnum legatum debere solui integraliter & sine diminutione, ex hoc quidem non detraheretur falcidia, quę cederet in damnum aliorum legatariorum quia hæres ex eorum legatis totam ipsam falcidiam detraheret, vt est not. doct. Bart. in l. qui quadringenta, in princip. ff. ad l. falcid. quam ibi Castren. in fin. sequitur, & dicit perpetuo esse tenendam. menti, & sequitur Imol. & Alexan. saluat ab oppos. sua & Tum. & habet locum vbi falcidia cessaret ex mente testatoris, secus si ex lege, vel priuilegio, vt in legatis ad pias causas, quia id non noceret alijs legatarijs, cum falcidiam tunc non paterentur, nisi pro legatis proprijs, vt per doct. ibid.

Est & quid momenti scire, quòd licet † falcidia ipso iure dicatur resecare legata. l. lineam. ff. eo. hoc tamen locum sibi vendicat, si hæres velit vti lege falcidia per l. patrem. ff. quæ in fra. cred. tradit Bald. in l. 1. numero secundo. C. ad l. falcid. sequitur Tiraq. in l. si vnquam. ver. reuertatur. numero 16. de reuocan. dona. adde & per text. in l. si sponsus. §. fin. ff. de dona. inter vi. & vxor. ita hoc casu, quod dicitur ipso iure, suppletur, si petatur vel opponatur ab homine per glossa. in fine. in l. si id quod. ff. de compens. cum simil. per Tiraq. d. versi. reuertatur 8 numer. 15. & sequ. adeo quòd † in iudicijs in condemnationibus ad præstandum & soluendum legata non habetur ratio distractionis falcidiæ, si non appareat in processu pro parte hæredis fuisse petitum vel oppositum de falcidia ad not. per doct. in l. 3. §. hoc autem iudicium. de dam. infect. † non habetur quoque ratio legis falcidiæ, si hæres non confecerit inuentarium per text. in §. hinc nobis. & §. si vero non fecerit. in auctē. de hæred. & falc. & exinde assumpta auct. sed cum testator. C. ad leg. falcid. † Falcidiam quoque detrahere 10 non potest filius, qui detrahere vult & legitimam, tradit Alci. consilio 145. mihi semper placuit. lib. nono, & Pau. de Castr. inter consi. diuers. vlti. volunt vol. 1. consi. 81. nume. 16.

Legibus vel statutis in aliquibus casibus est coangustata testatoribus potestas legandi certis personis quibus ideo si fuerint facta legata, hæc quidem legata, vel in totum vel in partem vitiantur, prout leges ipsæ talibus 11 personis prohibent fieri legata, nam in totum irritantur legata illis facta, quibus prohibitum est legari, vt per gloss. in §. legari instit. de lega. his vero, qui pro parte

sunt

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

capaces lega. facta valent, pro modo capacitatis, & vltra
12 vtriantur, † vt filijs naturalibus relictum tenet vsque ad vnciam tantum legitima sobole extante. §. discretis. in auct. qui. mod. natu. effi. sui, & non extante sobole legitima vsque in totam substantiam auct. licet. C. de natu. liber. & ibi Saly. dicit hoc esse ius nouissimum. quod
13 hodie seruare debemus, † filijs autem spurijs valet relictum vsque ad conueniētia alimenta, Bart. & Saly. in auct. ex complexu. C. de incest. nupt. & canon. in c. cum haberet de eo qui dux. in matr. & late Aym. consi. 219. colum. pen. & fin. & alibi dixi ante.

14 Si † coniux habens filios prioris matrimonij vitrico, seu nouercæ suorum filiorum reliquerit plusquàm suis filijs id quidem totum quod excedit æqualem, vel minorem portionem filijs relictam pro non scripto neque relicto habetur, & ipsis primi matrimonij filijs defertur per vulg. l. hac edictali. C. de secund. nupt. vt declarat Dec. consi. 246. colum. secunda. num. 5. vbi. nu. 6. subiungit illud quod tales filij acquirunt ex dispositione d. l. hac edictali. non imputant in legitimam, & habent legitimam vltra æqualem portionem cum vitrico, vel nouerca, & hoc ibi firmat auctor. plur. doct. plene comprobat idem Aym. consi. 194. in prin. vbi nume. 3. & 4. & sequen. prosequitur & tenet d. l. hac edictali. habere locum in legato alimentorum seu vsusfructus facto vitrico, vel nouercæ habita ratione temporis ætatis
15 legatarij, secundum l. hæreditatum. ff. ad leg. falcid. vt per eum d. consi. 194. sub num. 4. & Rolan. à Vall. consi. 29. nu. 25. lib. 4. Fran. Mar. Delph. decis. 850. idem sequitur Hippol. Rimin. consi. 170. num. 25.

Idem dicendum est si † statuto vel decreto prohibitum sit posse relinqui vxori nisi vsumfructum tantum pro quarta bonorum, & fuerit à marito relictus vxori vsusfructus omnium bonorum, sane hoc legatum tenet pro quarta parte, & in reliquis vitiatur per dictā l. hac edictali. versicu. si vero plusquàm & l. Iancimus. C. de dona. & l. si is qui ex bonis. de vulgar. & pupill. probat
16 Ruin. consi. 44. colum. 3. nume. 9. lib. secundo, † & per regulam quod in separabilibus & diuiduis vtile per inutile non vitiatur, vt per doct. in l. 1. §. sed & si mihi. de verbor. obligat. & in reg. vtile de reg. iur. in 6. Namque
17 generale est eatenus vitiari † legata, & relicta, quatenus statuta, vel consuetudines testantes relinquere prohibent, de quibus aliqua scripsi supra lib. secundo, interpre. 1. dubitat. 1. solut. quarta, versicu. statuto etenim.

Auctoritate quoque principis & præsidis interdum
18 † legata mutantur, vt l. verbis legis in fin. de verborum sign. & l. legatum. de vsufruct. legat. l. legatum. ff. de admini. rer. ad ciui. pertt. essent hic repetenda, quæ late scripsi supra lib. 1. interpr. 1. dubit. 3. solut. 13. de potestate principis circa interpretandas voluntates testantium discurrendo per interpretationes ipsius, & correctorias & restrictiuas, & extensiuas, & declaratorias ab earum effectu & operatione sic per doct. nominatas & ad cuiusque earum operationem quantum possit princeps in vltimis voluntatibus interpretandis omni sua potestate, & ordinaria, & absoluta, quam ei ex mente legum doct. communiter tribuunt, breuitatis gratia ea reuidere volentem ad ibi scripta remitto, sed hic in proposita specie legati mutandi tantum dicam inspiciendum fore in quem vsum & commodum sit factum legatum, aut in vsum priuatum aut publicum, aut pium,
19 & in † priuatum non memini vidisse legem vel decisionem doct. legatario posse vel debere auferri, vel mutari legatum. quin illud integraliter consequatur, quatenus sit capax, vel legitima filiorum, vel lege falcidia non veniat retinendum auth. nouissima C. de inof. testa. & per
20 supra proxime alleg. Quinimmo † principem non posse mutare legatum in præiudicium certæ personæ dicit Castr. in l. si testamentum. C. de testa.

21 Si in vsum publicum, & † tam respectu loci, quam modi & quantitatis erogandæ licet possit ordinationi testatoris satisfieri, sic formiter legatum præstari debet, & aliter non alterari, sin vero & econtra licite, & sufficienter nequeat legatum verti in vsum à testatore expressum, exempla fingere ex te quàm plurima potes, tunc quidem auctoritate principis vocatis hæredibus potest tale legatum mutari, & verti in alium vsum publicum licitum, & morib. ciuitatis, & necessitati maximè congruentem, per dictam l. legatum. de vsufr. leg. & d. l. legatam. de admi. re. ad ciui. perti. & ibi Bart. declarat etiam si licite potest fieri, & pecunia legata sufficiat auctoritate principis potest verti in alium vsum, & si non potest licite fieri, & legata pecunia non sufficiat potest tunc in alium vsum conuerti etiam sine auctoritate principis, sed cum consensu hæredis, & regentium publicum idem clare Alber. in l. liberto. §. Lucius. de annu. lega. & Bart. in d. l legatum.

22 Si † autem in vsum pium factum sit legatum, cum id fieri diuersimode contingat, etiam in hoc casu commutationis eius diuersitas recipit interpretationes, vt de his cum plurium ipsius legati formæ primæuæ, & commutatæ exemplorum assertione in totum voluntatem testatoris alterando in aliam causam auctoritate Papæ;
23 per cle. quia contingit. de religi domi. † solus enim Papa & non sine causa potest disponere contra voluntates testantis Bald. consi. 297. testator in fin. lib. secundo, & non ex toto, sed ex parte aliqua infringendo, & in aliam magis necessariam consimilem causam commutando voluntatem testantis auctoritate episcopi, & clare distinguendo tradunt Imol. in l. 1. colum. secunda, ver. sub dit et iam Ang. de condit. instit. Ang. Aret. tract. de testa. gloss. 9. 13. & 25. & 96. num. 7. Bald. in l. abeo. in fin. C. de fideicommiss. in l. cum rem alienam. num. 5. 6. C. de leg. in l. 1. num. 58. de his quæ pœ nom Roma. sing. 475. legatum. Ioan. de Ana. consi. 77. & ibi addi. Bologn. Abb. in c. 3. num. 6. 7. in cap. tua nobis. nu. 4. de testa. Ant. de Butr. consil. 26. consultus ego numero secundo, Castr. consil. 187. super primo quæsito. ad princip. lib primo, Socin. in l. quibus. §. fin. colum. peñ. num. 14. de condit. & de
24 mon. Guid. Pap. in quæst. 556. tenet quòd † vbi dispositio testatoris est certa ratione personæ, causæ, & loci, non potest per episcopum alterari, neque etiam per Papam de potestate ordinaria, nisi subesset iusta causa, de potestate vero absoluta potest vtibi per eum alleg. Ang. & ibi Bald. Castr. Roman & Iaso. in l. si testamentum C. de testa. & longe se dilatando super commutatione relicti pij facta per dominos commissarios fabricæ Basilicæ sancti Petri quòd non valeat plura in materia adducit Aym. consi. 259. per totum, vbi maxime in colu. 9. versi. consideret etiam probat potestatem commutandi, seu alterandi in alium vsum voluntatem testatoris Papæ non cōpetere de potestate ordinaria, sed de absoluta
25 idem firmat Francis. Sarmient. select. interpr. suo. lib. 1. cap. 8. num. 24. aduerte quòd † datum in causa, quæ respiciat pietatem, vel decorem publicum, quòd hæc dicitur causa finalis & non potest in aliam causam conuerti, Baldus in leg. si quis pro redemptione, C. de
26 dona.

Intellige & limita prædicta non habere locum † quando testator disposuit rem legatam expendi & erogari integraliter in causam per eum expressam, & non aliter, quia potius vult & mandat rem legatam reuerti, esse, & manere penes suum hæredem quàm alij, tradatur, non seruato speciali modo per eum rei suæ legatæ adiecto per text. expressum in l. liberto. §. Lucius. de annu. lega. & ibi Bart. firmat conuertionem legati non fieri in alios vsus, quando testator prouidit expresse, quòd si hoc non fieret ad suos hæredes reuerteretur, quòd ait, tene

menti,

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

menti, idem repetit in d.l. legatum. ſub num. 4. verſic. quandoque pecunia. & per text. in L quidam reipu. de vſufruct. leg. idem probat Bald. in l. ſi quis ad declinandam. in prin. ſub num. 10. verſi. ſuper hoc reſpondit Iac.
27 Butr. C. de epiſ. & cler. idem concludit † commutationem legati fieri non poſſe quando repugnat conditio adiecta per teſtatorem, & eius voluntas, quòd non vult hæredem aliter teneri. Abb. conſilio 27. videtur primo. libro primo, idem breuiter examinando articulum,
28 † quando teſtator per dictiones taxatiuas, tantum, & non aliter reſtringit legatum ad certum opus vſus pij, non poſſe fieri de legato commutationem, ſeu conuerſionem in alium vſum pium contra voluntatẽ teſtatoris conſuluit Bened. Capra conſi. 121. motus & auctoritate Fede. de ſen. & Imol. in locis ibi per eum alleg. idem ſequitur Dec. conſi. 506. colum. fin. nume. quinto, ita & tanto magis quando permutatio vſus fuit per teſtatorem prohibita expreſſe, quod eſſe multum ponderandum per §. ſanctiſſimas. in auct. de alie. & emphi. ibi niſi ſub hac conditione poſſeſſiones aliqui ei dederint, vt nullo modo has alienent, tenet Bald. conſil. 82. factum proponitur. numer primo, in fin. lib. primo, vbi etiam præmittit loquendo de rationabili potentia non poſſe apoſtolicum, vel imperatorem reſcindere teſtamentum vel contractum, vel aliam piam diſpoſitionem, vis enim ſtat in poteſtate cuilibet habili data de iure gentium, & firmata per omnes leges mundi ad teſtandum, & de voluntate teſtatoris licita & honeſta ſeruanda per alleg. à Laur. Calca. conſi. 8. num. 15. 16. & ab alijs ſæpiſſime, ne dicam ad nauſeam per Ioſeph. Aſiſien. Peruſ. deciſ. 61. nume. 23. & ne dicam multa ad pompam more ſuo cumulare & allegare affectantem. Idem tenendum
29 eſt, quòd † ſi certa quantitas pecuniarum per teſtatorem fuerit relicta ad certum aliquod opus pium, quo quidem perfecto, & completo de quantitate relicta aliquid ſuperfuerit, reſiduum hoc non debet conuerti in alium vſum pium, ſed reſtitui hæredi, vel legatario, cui fuit relicta tota illa quantitas ad illud tale opus pium perficiendum. vt volunt Ange. Caſtr. nume. 5. Alexand. nume. ſecundo. ff. ad l. falcid. per text. in l. Lucius. lib. ſecundo. §. primo, de legat. ſecundo, intellige vt per Caſtr. conſi. 187. ſuper primo. lib. 1. † Auctoritate iudicis vel
30 creditorum ſeruato iuris ordine res legata poteſt vendi & nõ poteſt vendicari à legatario & ſic ei perijt legatum vt per Bald. in l. fi. §. & ſi præfatam. nu. quarto. C. de de iure deliber.

SVMMARIVM.

1 *Forma legati debet attendi, vt ſuper illo iudicetur.*

2 *Verba quibus concipitur & conſtituitur legatum oſtendunt formam legati.*

3 *Forma & modus legati eſt idem tenor ſcripturæ continens ipſum legatum.*

Et pro eodem quandoque capitur modus & forma. ibidem.

Et tandem forma eſt quæ dat eſſe ipſi legato. ibidem.

4 *Legatum vt formetur & conſtituatur quæ requirantur.*

5 *Legatum aut fit ſub conditione, aut ſub modo, aut ſub cauſa, & quotuplex fit conditio, modus, & cauſa, vide ibidem diffuſſim.*

6 *Forma dicatur inducta, cum quid conditionaliter profertur, & quæ inducta ſeruanda eſt etiam ex ordinatione teſtatoris præſertim in conditionibus quæ debent ſeruari in forma ſpecifica.*

7 *Legatum deficit & extinctum dicitur & pro non facto habetur deficiente & non impleta conditione.*

8 *Legatum cohærens perſonæ finitur defuncta perſona, cui demum voluntate domini fuit reſtitutum, & dic vt ibidem.*

9 *Titius accipiens emphyteuſim proſe & nomine ſui fratris, quo etiam decedente ante ceſſionem & acceptationem factam finitu emphyteuſis pro eo recepta, & reuertitur ad dominum.*

10 *Legatum quomodo deprehendi poſſit finitum & extinctum translatione vel ademptione per multiplicem legatorum formam, vide & dic vt ibi habetur.*

11 *Legatum & eius modus exiſtit & maximè ſtare debet in ſolutione prout ſonant ipſa verba legati.*

12 *Legatum factum monaſterio de x. ſalmis vini vel frumenti annuum non liberatur hæres à legato annuo offerendo tantam vineam vel terram ex qua monaſterium ſibi poſſit ſatis facere.*

Et de ratione ibidem.

13 *Legatum primum cenſetur mutatum, & loco ſecundo repetitum valebit & debetur quando idemmet in eadem ſcriptura reputatur aliquo tamen ipſius ſcripturæ intermedio & cum diminutione vel adiectione aliqua. Vel vt ibi clare oſtenditur.*

DVBIT. II.

AD ſecundum dico, inſpecto modo vel forma legati, dignoſcitur, an legatum exiſtat, vel extinctum ſit, † forma enim legati debet attendi, vt ſuper illo iudicetur not. Angel. in l. fideicommiſſi. §. fin. in 5. not. ff de vſu. † verba autem quibus concipitur, & conſtituitur legatum oſtendunt formam legati. l. quoniam indignum. C. de teſta. l. in legatis. C. de lega. & † modus vel forma legati eſt idem tenor ſcripturæ continens ipſum argum. l. qui Romæ. §. Flauius. de verborum obligat. & pro eodem quandoque capitur modus & forma, leg. fin. C. de modo mulct. & tandem ipſa forma eſt quæ dat eſſe legato. l. Iulianus. §. ſi quis rem. ff. ad exiben. † Vnde in legato formando & conſtituendo cum opus ſit, & verbis, quibus percipitur legatum, & perſonis, quibus legatur, & rebus quæ legantur, hęc breuibus diſcurrendo quomodo eius forma deſtruatur, & conſequenter legatum ipſum poſſit extinctum dici videndum eſt.

Namque inſpiciendum eſt, ſi verba † legati ſint prolata ſub conditione aliqua, vel ſub modo, vel ſub cauſa, quoniam longa eſt materia conditionum, quomodo diffiniatur, quemodo inducatur, & quotuplex ſit, an caſualis, poteſtatiua, vel mixta, poſſibilis, vel impoſſibilis, de qua plene per Bart. in l. prima, & tot. tit. & ibi per doct. de condit. & demonſtrat. Bald. in rubr. C. de inſtit. & ſubſtit. & tot. tit. & per doct. ibi, & Bart. Imol. in l. prima. ff. de condit. inſtit. ſimiliter materiam modi quoad eius diffinitionem, inductionem, & effectum, late tradunt Bart. Caſtr. & Soc. in l. quibus diebus. §. ſi. de condit. & demonſtr. & tot. tit. & ibi Bart. Bald. & alij. C. de his quæ ſub mo. & Ang. Aret. tract. de teſta. glo. 53. & glo. 54. vbi plene de legatorum demonſtratione, & modis, ſi demonſtratio fuerit falſa quando vitiatur legatum, & quando per modum non adimpletum deficiat legatum, & per Cuma. conſi. 108. teſtator. vltra med. Item & materia cauſæ an ſit de præterito vel præſenti, quomodo diffiniatur, inducatur, operetur, an vera, vel falſa, an inſpeculatiua, vel finalis tractatur diffuſe per Bart. Caſt. & Socin. in l. demonſtratio. ver. vel §. fi. de condit. & demonſtra. & Bart. Cuma. Rom. in l. ſecunda §. fi. de donat. Tiraq. colligere habuit ſuo tractat. cau. ceſſan. part. prima. Ideo de his breuitatis gratia ad loca alleg. remiſsio ſufficiat, & ad Alben. conſi. 52. num. 6. 7. Caſtr. conſi. 148. proponitur in facto. lib. 2. vbi de lega. pro dote facto nuptæ quòd debeatur, & Rui. conſi. 75. colu. fin. lib. 2. Præmiſſa autem & præſuppoſita horum cognitione, poſitione, & interuentu in legatis, de quorum exiſtentia, & extinctione,

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

6 ctione, vel deficientia dubitatur. Primum scitur † cum quid conditionaliter profertur exinde forma dicitur inducta. Bald. in auct. matri & auiæ sub num. 3. C. quomodo, & quando muli. sequuntur eum Afflict. decis. 355. num. quinto, Aym. consil. 265. ante num. 6. Rip. respon. lib. 1 cap. 13. n. 20. Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 21. nu. 13. Rolan. à Val. consilio 30. nu. 15. quæ forma etiam ordinatione testatoris inducta seruanda est. Bal. in l. fin. C. si manci. ita fue. alien. & præsertim in conditionibus, quæ quidem verificari debent in forma specifi. l. qui hæredi. in princ. le. Meuius. & l. cui fundus. de conditio. & demonst. l. si vsufr. aut decem. §. si quis ita. quando di. l.

7 ced. Exinde † elt quòd deficiente & non impleta conditione ita legatum deficit & extinguitur quòd habetur pro non facto per l. pecuniam circa fin. vers. perinde. ff. si cert. pet. glo. in vers. ipso iure. in l. si ita scriptum. de leg. primo, ponderat Castr. consil. 292. circa primum dubium. colum. secunda, vers. item testator. lib. secundo, Paris. consil. 14. colum. prima, num. 3. libr. 3. Ias. consil. 48. ad princip libr. 3. & text. in l. facta. §. si vero turpis, ibi vtiq; autem testator, &c. de conditio. & demonstra. cum simil. alibi.

8 Legatum cohærens personæ, puta † vsufructus dispositione testatoris ad plures personas successiue progrediens finitur defuncta persona, cui demum voluntate domini fuit restitutum, l. si quis vsumfructum, de vsufr. leg. & ibi glo & Baro. inferendo ad quæstionem,

9 † Titius accepit emphiteusim prosę, & nomine fratris sui, quo ante cessionem & acceptationem factam etiam decedente finitur emphyteusis pro eo recepta, & reuertitur ad dominum vt per Bar. & alios in l. si mihi & Titio. de verbor. oblig. & Alexan. cons. 24. colum. 3. num. 6. & seq. lib. 5. Ruin. consil. 5. colu. pen. num. 5. libr. primo.

10 Translatione, † vel adeniptione per multiplicem legatorum formam quomodo in legatario extinctum vel finitum legatum deprehendi possit vide per contando tit. de adi. l. præsertim voluntas testatoris mutata censetur in reb. per codicillos seu vltimam voluntatem reformatis ex pluribus dispositis in testamento, seu priori voluntate, l. alumnæ. §. qui filias. l. 3. §. cum Titio. eod. de adimen. leg. per Castr. consil. 155. viso puncto. colum. secunda, lib. primo, Ias. consil. 18. colum. secunda, versic. verum quia libr. 3. & quatenus appareat ex codicillis de rebus reformatis, Corn. consilio 44. colum. penu. vers. & casu quo. lib. tertio, & Deci. consilio 190. col. fin.

11 Modus † legati existit & maxime in solutione stare de
12 bet, prout sonant ipsa verba legati, vt si factum sit † legatum alicui monasterio de salmis x. vini, vel frumenti quolibet anno, non auditur hæres vel grauatus, vt liberet se à legato annuo offerendo se daturum monasterio tantam vineam, vel tantam terram, ex qua poterit monasterium quolibet anno percipere suum legatum salmarum x vini, vel frumenti, quia legatum quantitatis non taxatum ex certis bonis in genere est debitum, & non potest deficere vel diminui legatario vt diminui posset si restringeretur dari ex certis bonis expectando siltem suppleri ex vberiori recollectu, vt le. legatum. §. primo, de an. l. & l. cum certum. & l ex eo. de vi. tri. ole. leg. ita firmat Castr. consil. 47. vltra ea quæ superius. ad finem, li. secundo, sequitur Tir. de retract. tit. primo, §. 1. glos. 6. nunte. n. respondendo Iasoni et aliis tenentibus contrarium fundantibus se in dicto Baldi in l. si quis argentum. in prin. sub numer. 6. C. de dona. quòd illud ex text. in dicta leg. si quis argentum. sit speciale fauore donantis per Barb. in rub. colum. vlti. de dona. & præcedens ratio probatur per Bal. in dict. l. si quis argentum. in prin. in fin.

13 Si † legatum idem repetatur in scriptura eadem aliquo tamen ipsius scripturæ intermedio & cum adiectione, vel diminutione aliqua, primo loco factum mutatum censetur, & secundo loco repetitum valet & debetur, vel quando incontinenti, vel cum primi commoratione repetitum est, clare decidit tex. in l. non ad ea. & ibi glo. & doct. de cond. & demonst. Ruin. cons. 38. num. 16. & consil. 133. ad fin. lib. 5.

SVMMARIVM.

1 *Legatum cognoscitur extinctum vel non ex qualitate personarum mutantium, rerum mutatarum, & temporis quo fuerint mutatæ, distinctiones congruas faciendo, vt ibi habetur, & docetur.*

2 *Legatum non extinguitur sed de acquisita re præstatur quando à testatore fuerit rei legatæ forma mutata de quantitate ad aliam rem.*

3 *Legatum factum à testatore de specie legata mutata ad aliam speciem valet, in vltima hac specie legata. Ac extinguitur de specie legata iungendo aly species in totum quid maius faciendo mutationem testator, & vt ibi declaratur.*

4 *Legatum remanet & mutatio non impedit, rei legatæ si forma artificialis sit ex materia reducibili in suum maternatum vt in metallo, alia testatoris voluntate non apparente in contrarium secus si non sit ex sua materia in suam materiam reducibili vt si de lana legatæ fiat vestis extinguitur legatum. & vt ibi.*

5 *Legatum domus si particulatim à testatore etiam in totum sit reaptata valet secus si destructa in totum fuerit, quia extinguitur.*

6 *Legatum domus destructæ & non ædificatæ, onera seu solum domus destructæ remanet, sub legato, & sic valet legatum.*

7 *Legatum non extinguitur sed venit augumentum, quando mutatio formæ rei legatæ fit addendo & augendo.*

8 *Legatum natu in totum etiam refectæ, debetur.*
Fallit in vsufructu super quo non potest aliquid invocari sed debet remanere res in ea forma quam reliquit testator. ibid.

9 *Legatum debetur factum legatario nec ei præiudicat hæredi formam rei legatæ mutanti.*

10 *Legata res animata vt bos equus & in singulari corpore existens, quandocunque perierit sine culpa hæredis perit legatario quoad totum animal, quoad accessoria carnem et corium. s. sunt legatarij si tamen perierit post diem legati cedentę.*
Secus si consistat in vniuersali corporum vt in grege, armento, & dic vt ibi.

11 *Legata res inanimata consistens in vniuersali corporum, vt hæreditas, dos vel peculium: quod super fuerit ex peremptis remanet legatario & quare aut quomodo dic vt ibi.*

12 *Legatum consistens in pluribus corporibus, si principale omnium perierat totum legatum extinguitur, secus si non principale sed aliud de comprehensis, remanet legatum in cæteris rebus.*

13 *Legatum præstandum ex certa quantitate fructuum percipiendorum ex certo loco si demonstratus locus ille fuerit positus eo destructo aut cessante reddere fructus tales non extinguitur sed aliunde fit solutio, secus si taxatus locus appositus esset, cum seq.*

14 *Donatio centum cumulorum frumenti percipiendorum ex fructibus certi molendini machinantis ad aquam, destructi postea impetu aquarum non extincta durat & tenet obligatos dic tamen vt in n. præced. 13.*

15 *Legatum & donatio pariantur.*

16 *Legatum vnde soluatur, cum defunctis legati naturam non mutat.*

17 *Legatum annuum vltra primum annum dicitur & est censuale, idcoque extinguitur extincta persona a qua*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

nominatim debet præstari, à legataria mortua cui præstatur. Item deficiente reddítu loci taxati.
Fallit hoc in legatu pijs quia eo loco destructo non sunt extincta legata & quare. ibid. & num. 18.

D tertium quod est inspiciendum, de forma rei legatæ mutata, dicendum est cognoscí † legatum esse extinctum, vel non, ex qualitate personarum mutantium, ex qualitate temporis, quo fuerit mutatæ faciendo super his distinctiones congruas, vt per tex. glos. & doct. in l. si grege. in fin. in l. seruum filij. §. si areæ. in l. si ita legatum. §. si domus. de legat. primo, in l. mortuo. in princi. in l. peculium. §. quadrigæ. de legat. secundo, in l. quæsitum. §. illud. in l. lana. de legat. tertio, & in l. Seia. de aur. & argent. legat. l. repeti. §. 1. qui. mo. vsuf. amit.

1

2 Nam si † forma rei legatæ fuerit mutata à testatore de quantitate ad aliam rem remanentem in patrimonio, non extinguitur legatum, sed de re acquisita præstatur l. pater. de adimen. lega. declarat Cephal. consil. 144. nu. 39. 40. † Idem de specie lega. de voluntate testatoris mutata ad aliam speciem, in hac vltima specie legatū valet per text. & ibi not. docto. in l. filiæ. §. in primo de condit. & demonstr. Capr. de reg. & commun. conclus. reg. 107. numme. 24. Sed si de specie legata iungendo alij speciei, in totum quid maius faciendo mutationem testator fecerit exinde quidem legatum extinctum est, d. l. Seia. de aur. & arg. leg. quasi res desinat extare Bar. in l. rem legatam. sub num. 6. ver fic. aut legatum fuit factum simpliciter de adi. legat. † Si rei legatæ forma artificialis sit ex

3

4 materia reducibili in suum materiatum, vt in metallo, alia testatoris voluntate non apparente in contrarium mutatio non impedit, & remanet legatum. d. l. seruum filij. §. si Pocula. de leg. 1. in d. l. si quæsitum. §. illud. & d. lege. lana. in fin. de leg. 3. Si vero non fit ex materia in suam materiam reducibili, vt si de lana legata fiat vestis, ex tali mutatione extinguitur legatum, d. l. lana. vbi & de legato nauis dissolutæ postea in omnibus extincto, † si

5 domus legata postmodum destructa in totum à testatore fuerit, & in totum reædificata, legatum euanescit, non ita si particulatim et iam in totum fuerit reaptata, vt dicta leg. si ita legatum. §. si domus. de leg. primo, leg. quid tamen. §. non tantum. ff. quibus mod. vsufr. amit.

6 † Domo tamen legata destructa & non reædificata area, seu solum domus destructæ remanet sub legato, l. si grege. in fi. de legat. 1. Bart. in dicta l. seruum filij. §. si areæ. & in dicto §. si domus. & ibi doct. communiter sequuntur, Anton. Gomez commen. 1. tur. tom. 1. cap 12. de lega. nu. 42. † Si mutatio formæ rei legatæ fit addendo & augendo non solum legatum non extinguitur, sed venit & ipsum augumentum, vt alibi ante dictum est, per leg. quod in rerum. §. si quis. post. l. si ex toto. in princ. & d. l. seruum filij. §. si areæ. de leg. 1. & Bart. in dict. §. si domus.

7

8 Iaſ. in d. l. si pocula. versi. secundo habes. † Idem in naue legata etiam in totum refecta quod debeatur d. l. quod in rerum. in fin. Fallit tamen in legato vsufructus, super quo non potest aliquid innouari, sed remanere debet res in ea forma, quam reliquit testator, vt l. vsufructuarius nouum. la 1. & 2. ff. de vsufruct. & ibi Alber. Ful. & Ang. in 2. in fin. dicit quod ratio est quia mutata forma extinguitur vsusfr. quod mandat bene notandum.

9 Si vero † hæres rei legatæ formam mutauerit in deterius, id hæredis factum legatario non præiudicat, leg. cætera. in fi. siue sciuit, vel ignorauit hæres, vt ibi, in leg. sequen. & ibi gloſ. & doctor. de leg. 1. & in d. §. si pocula.

10 Si res † legata sit animata consistens in singulari corpore, vt in boue, & equo, quandocunq; perierit fine culpa hæredis, periit legatario qu oad totum animal, quoad accessoria, scilicet carnem, & corium, sunt legatarij si perierit post diem legati cedentem, l. mortuo. in princi. de leg. 2. Bar. in l. si seruus. §. boue. num. 2. ff. de condit. furt. leg. solum. §. 1. de rei vend. consistens vero in vniuersali corporum, vt in grege, armento quod non perierit, & superfuerit etiam in vno corpore remanet legatario. d. l. si grege. de leg. 1.

11 Si res † legata sit inanimata consistens in vniuersali corporum; vt hæreditas, dos, vel peculium, similiter ex peremptis quod superfuerit remanet legatario, l. peculium in prin. de leg. 2. l. qui dotem. de dot. præle. l. cum filius. §. Lucio. de le. 2. Bal. in l. prædia. nu. 1. Co. de fideic. Alexa. in l. si res obligata. sup. fi. & ibi Iaſ. col. 5. de leg. 1. probant ex eo quod dicunt, commoda & onera in legato vniuersali spectare ad legatarium, sic quod superfuerit ex tali legato pertinet ad legatarium.

12 Consistens † vero in plurib. corporib. si principale omnium perierit, legatum totum extinguitur, si non principale sed aliud de comprehensis perierit, remanet legatum in cæteris rebus, d. l. peculium. §. quadrigæ, & ibi glo. Cast. & Imo. tradunt exemplo legato quadrigæ.

13 Si consistat † legatum præstandum ex certa quantitate fructuum vel prouentuum percipiendorum ex certo loco reddente tales fructus, vel prouentus cum talis locus fuerit appositus taxatiue pro legato consequendo, & non demonstratiue, eo quidem loco destructo, & fructus amplius non reddente legatum ipsum extinctū est, per l. cum certus. de ui. triti. ole. leg. & l. si debitor. §.

14 1. ff. de contra. emp. in quæstione † donationis centum tumulorum frumenti percipiendorum ex fructibus vel prouentibus certi molendini mactnantis ad aquam destructi postea impetu aquarum cessare talem obligationem consuluit Io. de Ami. de Venafro consi. 46. colu. pen. nu. 12. & col. fin. vbi allegat iura loquentia de legatis, legatum enim & donatio parificantur, Capi. decis.

15 180 nu. fin. & l. legatum est. de leg. 2. & §. 1. insti. de le. non ita dicendum esset, si locus, ex quo deberet solutio fieri, demonstratiue esset appositus, quia aliunde fieret solutio cessante loco demonstrato, l. quidam testamento. in princ. de lega. 1. & ibi doct. declarant, & Bald. consil. 151. dubium istius quæstionis. libro 5. cum simil. in meo

16 consi. 117. num. 14. quia † designatio vnde soluatur legatum tunc legati naturam non mutat Alc. consi. 188. fie testamentum. ad fin. lib. 9.

17 Hoc præsertim locum habet in † legato annuo, quod vltra primum annum conditionale est. l. si in singulos de annu. lega. sic pro sequentibus annis deficiente persona à qua nominatim debet præstari. l. Titia. in prin. eo. & cui præstatur, scilicet legataria mortua legatum finitum videtur, l. Caius. in fin. eo similiter deficiente reditu loci taxati deficit conditio ipsius legati, sic & ipsum legatum deficit & amplius non debetur, di. l. cum certus. de triti. ole. lega. per Io. de Ami. d. consi. 46. nu. 10. 11. 12. congrue declarat Guald. de art. testan. tit. 6. cauſ. 59. Sed

18 & hoc non procedere † in legatis pijs, quia in his locus, ex quo debet fieri solutio legati poni dicitur vti obligatus, quo igitur destructo vel alienato non videntur extincta talia legata tenere tentat Rom. fin. 430. quæritur in testator. concor. allegando sequitur Tiraq. de priuil. piæ cau. priuil. 63. non tamen loquuntur in loco destructo, de quo est nostrum quæsitum.

SVMMARIVM.

1 *Legatum facto testatoris quandoque apparet extinctum quandoque non in vltima voluntate vel inter vivos.*
2 *Legatum extinctum & reuocatum dicitur quando primo loco factum in eodem testamento vel codicillo illud reuocauit in alterum transferendo etiam incapacem, & quando hoc constare debeat veluti quando per quinque teſtes.*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

teſtes, & quando per duos quòd fuerit reuocatum vel ademptum legatum vel fideicommiſſum, ibidem & de materia hac vide late. 1

3 *Legatum in voluntate ſolemni non intelligitur tacite reuocatum per voluntatem minus ſolemnem.*

Et quando cenſeatur reuocatum per voluntatem expreſſam & ſpecialem inualidam. ibid. 2

4 *Legatum quando poſsit eſſe reuocatum non tamen ademptum ita vt alia via debeatur, vide ibi pulchre declaratur.*

5 *Legatum factum de fundo, quando eo alienato non ſit extinctum & remaneat legatum in inſtrumento.*

6 *Legatum facto teſtatoris inter vivos quomodo extinctum perpendatur & quomodo hoc fieri & procedere intelligitur.*

7 *Voluntas teſtatoris dicitur mutata ex actu inter vivos contrario diſpoſitis in teſtamento.*

8 *Legatum omnino extinguitur teſtatore alienante rem legatam titulo lucrativo etiam inualido.*

9 *Legatum extinctum dicitur, ſi teſtator rem legatam vivens concedit legatario vel apud hunc aliter ex cauſa lucrativa reperiatur res legata, niſi etiam eius æſtimationem præſtari eidem legatario voluerit, ſecus ſi legatarius habuerit rem legatam tit. oneroſo, quia eius æſtim. ibi deberetur.*

Idem quando cum eodem vel maiori onere res legata eſſet penes legatarium, quia legatum durat. ibid.

10 *Legatum tollitur teſtatore alienante rem legatam tit. oneroſo ſpecialiter voluntarie; ſecus ſi ex neceſsitate rei familiaris quia non cenſetur reuocatum.*

Et quomodo multa modo capiatur neceſsaria alienatio. ibid.

Et non apparente cauſa voluntaria vel neceſsaria in dubio ea cauſa præſumitur per quam legatum non reuocetur et ſic de neceſsaria, vt ibi latius.

11 *Legatum intelligitur ademptum ſi ex titul. oneroſo teſtator alienauerit, ſecus ſi ex lucrativo.*

Et pro parte intelligatur ademptum ſi pro parte voluntariè fuerit alienatum, etiam per ſolam alienationem abſque traditione rei. ibid.

Nec reconualidatur legatum per recuperationem talis rei alienatæ, vt ibidem late diſcutitur.

12 *Legatum quòd fuerit ademptum vti in caſu alienationis voluntariæ, non neceſsariæ, quo debetur onus probandi contrariam teſtatoris voluntatem incumbit heredi adimendi legatum cum leges pro abſoluta voluntate præſtiti caſibus teſtatoris, ſcilicet non habeant legatum extinctum in caſu voluntariæ, & quod debeatur in caſu neceſsariæ alienationis at in caſu voluntariæ alienationis pro legato incumbit onus legatario de contraria voluntate teſtatoris, & vt ibi late diſcutitur.*

13 *Legatū de re ſpecialiter al. cui relicta non intelligitur reuocatum teſtatore generaliter titulo oneroſo alienante omnia bona ſua.*

Et de ratione. ibid.

Fallit ſi teſtator fecerit rem illam in ſpecie legatam eſſe de alio genere declarando vt ibi. 8

14 *Legatū nō dicitur extinctum, ſi teſtator rem legatam longo tempore locauerit perpetuo tamen non ſit duratura alienatio, declarando. vt ibi habetur.*

15 *Legatum nominū debitorū quod dicitur legatum liberationis extinguitur teſtatore exigente contra inuitum debitorem ſecus ſi reciperet debitum a ſponte offerente & ſolvente, quia non extingueretur.* 9

16 *Legatum non dicitur extinctum ſed eſt præſtandum fratribus legatoris quibus ſoror creditrix eorum pro dote promiſſa marito, liberationem legauit, ea mortua maritum poſtea a fratrib. exigeret.*

17 *Legatum nominis debitoris conceptum verbis reſpicientibus præteritum, vel cum adiectione, omne commodum declarando vt ibi. debetur, etiam ſi nomen debitoris fuerat exactum ante teſtamentum.*

D quartum dico inſpecto teſtatoris facto, vel in vlt. volun. vel inter vivos apparere † legatum quandoq; extinctum, quandoq; non, nam per vlt. voluntatē liquet ademptum legatum ſi teſtatorin eod. teſtō, vel in codicillis † legatum prius factum aliquo modo reuocauerit vel in alium tranſtulerit l. 3. §. cum Titio. l. translatio. l. ſi tibi. in fi. de ad. leg. & §. 1. inſti. eo. etiam ſi perſona in quam fieret translatio eſſet illius legati incapax, tamen quoad primum legatarium legatum eſt reuocatum l. plane. 1. in prin. de leg. 1. l. & ſi tranſeram. de adi. leg. tex. glo. & doct. in l. fideic. C. de fideic. vbi de voluntate huiuſmodi, vt legatum, vel fideic. intelligatur ademptum expreſſe & ipſo iure debet conſtare per quinq; teſtes, vt vero ademptum cenſeatur tacite per legem, & ope exceptionis de eo quod inducit veriſimiliter pœnitentiam & reuocationem legati conſtare ſufficit per duos teſtes, vt ibi per Bar. Salv. Caſtr. & Iaſ. & Couar. proſequitur hæc rub. par. 2. ſub nu. 21. de teſta. aliàs. n. valere debet vltima voluntas per quam legatum ſeu fideic. tacite ademptum dici queat, qm † relictum in voluntate ſolemni, non intelligitur tacite reuocatum per voluntatem minus ſolemnem, l. ſi iure. de le. 3. & ibi Bar. comprobat, & hoccōiter teneri dicit Capr. tract. reg. & concl. com. conclu. 108. nu. 9. & ſeq. expreſſe autem relictum dicitur reuocatum per voluntatem ita expreſſam & ſpecialem etiam inualidam reſpondendo l. militis. §. veteranus. ff. de mili. teſt. tenet Cyn. in l. noſtram ad fi. C. de teſta. & reſpondendo de quæſtione dicte plane. in prin. de l. 1. probat Bar. inl. fi. §. de aur. & arg. leg. quandoq; autem inuenies † legatum per teſtatorem reuocatum, ſed non ademptum, vt ſi in teſtamento ſit alicui legata domus, quæ fuit vxoris teſtatoris, & in codicillis eidem fuerint legata omnia bona quæ fuerunt vxoris codicillantis, & reuocata omnia legata facta eidem in teſtamento, ſic legatum domus dicitur reuocatum, ſed non ademptum, & debetur legatario ex codicillis, ſubtiliter diſcurrēdo, probat Cor. conſ. 249. qm̄ res parui. cōlu. 2. & per 10. li. 4. † Alienato fundo legato qñ non fit extinctum & remaneat legatum in inſtrumento Bar. in l. ſi cui. ſub nu. 1. de fun. inſtr.

Aut. n. † teſtatoris facto inter vivos legatum extinctum perpendatur, & qūo hoc fieri & procedere intelligatur magiſtraliter declarat Bart. in le. rem legatam. de adi. leg. & doc. in l. fideic. §. ſi rem. de l. 3. & in §. ſi rem. inſti. de l & Ant. Gom. ſuo com. iuris to. 1. c. 12. de l. n. 56. & Cap. d. tract. regu. d. concl. 108. † nam ex actu inter vivos contrario diſpoſitis in teſtamento dicitur mutata voluntas teſtatoris per l. vxorem. §. teſtamento quo. de le. 3. ibi gl. ſi. adducendo triplicem rationem fideicommiſſi ibi non extantis, primam quia teſtator dando inter vivos filiæ dotem relictam ſibi & ſuæ filiæ ſtipulando voluntatem teſtamento expreſſam creditur mutaſſe, vt ibi per eam, quam Bar. & alij ſequuntur. † Vnde in propoſito teſtatore alienante rem legatam tit. lucrativo etiam inualido legatum omnimodo extinguitur d. l. rem legatam, & l. legatum. in fi. de adi. leg. ita de actu inualido inter vivos adimente legatum per tex. & gl. & Bar. in l. 3. § minor. de fun. inſtr. Bar. in d. l. fi. §. fi. in fi. de aur. & arg. l. Cap. d. concl. 108. nu. 7. 8. eo magis † ſi teſtator ipſe rem legatam vivens concedit legatario, vel apud hunc aliter ex cauſa lucrativa reperiatur res leg. niſi eius extimationem etiam præſtari eidem legatario teſtator voluerit, legatum extingui placitum eſt. l. nutu. in prin. de leg. 3. l. filia. C. de leg & ibi doctor. & d. l. vxorem. §. teſtamento quo. declarat Ceph. conſ. 84. nu. 9. 10. 11. 12. 13. aduerte tamen & hoc caſu poterit per teſtatorem legatum ſic traditum reuocari, & fructus exinde perceptos repeti, probat Cremen. ſing. 15. ſi legatum, late probat, & dicit in cauſa propria ita obtinuiſſe Catel. Cot. in me

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

mor. vers. lega. factum. Secus vero esset si legatarius habuerit rem lega. tit. oneroso, quia etiam ex lega. cau. eius extimationem consequi debet, vt ibi nu. 6. & sequ. & sub nu. 13. per doct. Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres. in 12. q. 26. de verb. obl. idem quando cum eo. vel maiori onere res le. esset penes legatarium quòd legatū duret, vt per Ceph. cons. 379. n. 40. cadit & hoc in sequenti in specto.

10 Testatore † autem titulo oneroso rem legatam specialiter alienante voluntariè, & non necessitate rei familiaris coacto legatum tollitur. d. l. fideicommissa. §. si rem. de leg. 3. ibi Bar. Bal. Alber. Bar. in d. l. rem legatam. de adi. le. Io. Fab. Ang. Are. & alij in §. si rem. inst. q. de le. Capr. cons. 3. nu 12. 16. pulchre & notabiliter Alex. cons. 157. viso testamento & codicillis. nu. 1. li. 7. vbi ex voluntaria alienatione in dubio legatum reuocatum dicitur, ex necessaria vero non reuocatum, multis quidem modis posse capi necessariam alienationem remittendo ad gl. & Bal. in d. l. fideico. §. si rem, & non apparente causa voluntaria vel necessaria alienationis, quæ alio titulo quam donationis facta fuerit, in dubio dicit Ale. d. cons. 157. & cons. 31. ad fi. l. 3. alienationem præsumi factam ex illa causa per quam non inducitur reuocatio legati allegando Iac. But. in l. 3. C. de leg. & gl. 1. in d. §. si rem suam. inst. de lega. & ibi Christop. Por. sub §. si quis rem. col. 1. vers. in fin. gl. alienauerit, tenet, in dubio videri factam alienationem ex necessitate, & sic ex illa causa quæ non perimit legatum comprobat & Cor. d. l. 3. sub nu. 4. addo bene facere text. in l. cum hic status. §. pœnitentiam. in fi. ff. de don. inter vi. & vxo. & Portius stando tamen
11 distinctioni dicit in d. §. si rem suam. † aut ex titulo oneroso alienauerit, & intelligitur ademptum legatum, secus si ex lucrativo, intelligitur. n. ademptum legatum ét, p parte ü, p parte fuerit alienatū voluntarie. d. §. si rē suam. ver. si vero quis partem. l. si ex toto, in prin. de le. 3. Ale. cons. 169. nu. 1. in 6. etiam per solam alienationem absque traditione rei alienatæ. leg prædia. §. liberto. de fun. instr. recuperandoq; talē rē alienatam non reconualidatur legatum, l. cum seruus. ibi Bar. de ali. le. hæc An. Aret. in d. §. si rem suam. & Capr. d. conci. 108. nu. 14. Bal. in d. l. 3. nu. 5. C. de lega. & ibi Iaſ. col. 2. versi. & postquam testator. & ibi in vers. 2. nota. limita, sequendo gl. Barto. Saly. & Alex. probat quod modo dictum est sufficere solam alienationem absque traditione, quia si per alienationem, quæ etiam non valet, reuocatur legatum, l. legatum §. patre ortos. de adi. lega. multo fortius per alienationem validam sine traditione, & sicut voluntas testatoris in dando lagatum apparet & ex solo verbo prolato, relinquo, vel lego, aut alio verbo, dummodo eius intentio comprehendatur l. in legatis. Co. de lega. it ain adimendo satis apparere debet ex sola alienatione, & quasi nuda voluntate. l. 3. §. fin. & l. si seruo. & l. sequent. de adi. lega. & non reintegrari relictum in pulchro casu tradit Rui. cons. 75. col. 2. & seq. & cons. 61. nu. 14. li. 2. nisi & legatarius esset institutus hæres, vt in simili casu ecclesiæ construendæ mandato testatoris in tali loco postea per eum alienato respondit Bar. consil. 26. testator in testamento.

12 Cum his autem † casibus & voluntariæ alienationis iura non habeant, p absoluta voluntate testatoris quòd legatum remaneat extinctum, & necessariæ alienationis quòd debeatur, ideo & hoc casu alienationis tradunt onus probandi contrariam voluntatem testatoris, scilicet adimendi legatum incumbere hæredi, vt l. fideic. §. fi rem. & l. Lucius. 1. in fin. de leg. 2. & illo casu voluntariæ alienationis onus probandi contrarium, scilicet voluntatem testatoris adhuc esse pro legato præstando saltem in extimatione incumbere legatario d. l. Lucius vers. Celsus ait, & quomodo ibi Bar. nu. 3. & glo. in vers. substantia in d. §. si rem. & l. cum seruus. de adi. le. ad hęc per Alex. cons. 168. nu. 5. & cons. sequent. nu. 3. libr. 6. & consilio 157. lib. 7. Gualden. de art. testan. titul. 10. cau. 7. & Capra consilio 3. numero 16. & consil. 112. nume. 2. & num. fin.

13 Si vero † testator generaliter titulo oneroso alienauerit omnia bona sua per hoc non intelligi reuocatum legatum de re specialiter aliter alicui relicta probat Iaso. in d. l. 3. colum 3. Co. de lega. eo. quòd remanserit mens testatoris per speciem semper reuocandi generi. l. seruo manumisso. de pec. legat. le. seruis vrbanis. in fin. de leg. 3. & alia similia adducit Aymo consil. 144. colum. 3. nu. 11. & sequent. & consil. 234. sub nu. 3. per quæ vniuersaliter disposita demonstratur non intelligi derogatum alijs specialiter dispositis, dummodo testator non fecerit illam speciem legatam esse de alio genere, quia tunc in specie illa esset extinctum legatum per casum, & ibi Bart. in l. pen. in princip. de adimen. lega. tenendo semper menti quòd species derogat generi non ex significatione verbi sed ex interpretatione iuris not. Bal. in l. si domino Stichus. ad fin. de leg. 1.

14 Atque si † testator rem legatam longo tempore locauerit perpetuo tamen non sit duratura alienatio legatum non extinctum tradit Alex. d. cons. 168. nu 3. libr. 6. sequitur Boer. decis. 48. sub nu. 3. ex communi doctrin. gloss. & docto. in d. l. 3. C. de lega. & tex. ibi quòd ex contractu gesto, & obligatione inita per testatorem super re legata, dummodo spes remanserit rem ipsam reluendi vel recuperandi, non mutata voluntas testatoris censetur circa legatum sed durare quòd legatum debeatur.

15 Præterea † legatum nominis debitoris, vel ipsius legatarij quod dī legatum liberationis vel alterius extingui tur testatore exigente contra inuitum debitorem, testatore autem recipiente debitum à sponte offerente, & soluente non extinguitur legatum, d. l. fideicommissa. §. ergo & si nomen. l. non solum autē. §. fin. & l. si id quod mihi. de lib. leg. l. pen. §. si. de adi. leg. Aret. cons. 46. in fin. Cap. cons. 112. col. fin. & Cor. cons. 26. col. fi. li. 2. vbi no-
16 tab. casū † soror creditrix fratrum pro dote promissa marito legauit fratrib. liberationem dictæ dotis, quam postea maritus exegit à fratrib legatarijs, & testatrice mortua legatum hoc non esse extinctum sed debere præstari legatarijs in se retinendo commodum liberationis legatæ, vt ibi subtiliter discurrendo Cor. probat
17 aduerte quoq; ad d. Are. cons. 46. col. fi. quod † si legatum nominis debitoris est conceptum verbis respicientib. præteritum, vt lego centum, quæ mihi Petr. debuit, vel cum adiectione, commodum, vt lego nomen debitoris talis, & omne commodum, quod si nomen debitoris fuerit exactum etiam ante testamentum, nihilominus quidem legatum debetur, vt ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 *Legatum facto legatarij quandoque extinctum potest esse, quandoque non.*

2 *Legatum quasi non fit nec legatarij, legatario ipso repudiante legatum.*

3 *Legatarius repudiando legatum non potest dici fecisse hæredi donationem inualidam, nec infringere per superuenientiam liberorum. Nec per defectum insinuationis.*

4 *Legatarius eiusdem rei legatæ particularis vel vniuersalis plurium corporum in totum potest repudiare, pro parte vero repudiare & pro parte non minime potest.*

Fallit in pluribus hæredib. legatarij ipsius, quia quilibet hæres suam portionem repudiare & agnoscere, vt alter suam portionem acquirat & alter repudiet.

Intelligen. prædicta etiam si legatum vnica dispositione conceptum esset in pluribus præstantibus quia non potest vna præstatio expleri, & alia respuis. ibid.

5 *Legatarius conjectiens rem legatam per hæredem vendi vt soluatur es alienū testatoris, reservando sibi ius prælegato*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

eo legato extincto in re non erit tamen extinctum in pretio quod consequi poterit.

6 *Legatum debitum in casu contrauentionis, legatario consentiente tali contrauentioni, in toto euanescit pro illo.*

7 *Item extinctum pro eo dicitur legatum quando non seruat conditiones legato appositas per testatorem.*

8 *Legatarius emens vel alio modo acquirens rem legatam. an sibi fit salutum ius legati, & quomodo. ibidem vide.*

1 2 3 4 5 7 8

ADquintum inspecto legatarij facto dico etiam quandoque † legatum esse extinctum, quandoque non, nam quando † legatarius repudiat legatum, pro eo erit quasi nec quidem legatum fit, & legatarij nunquam fuerit, l. legatarius. §. 1. l. si tibi homo §. cum seruus. de lega. 1. vnde iuris huius querendi, sic † repudiando legatarius non potest dici fecisse hæredi donationem inualidam per l. si sponsus. §. si maritus. ff. de dona. inter vi. & vxo. nec infringere per superuenientiam liberorum per plura alleg à Tiraquel. in l. si vnquam. verſi. donatione largitus. num. 180. vsque ad nu. 189. de renoca. donat. nec per defectum insinuationis. Barb. consi. 41. col. 17. ver. modo in proposito. lib. 1. Pariſ. consi. 26. num. 80. lib. 2. Bero. consi. 52. col. 3. nu. 6. lib. 1. vt ex facto respondi, † eiusdē. n. rei legatæ particularis vel vniuersalis plurium corporum legatarius in totum repudiare potest pro parte vero repudiare, plures & pro parte non, minime potest, nisi sint legatarij ipsius hæredes, quia hæres quilibet suam portionem repudiare, & agnoscere, vt alter suam portionem acquirat, & alter repudiet, d. l. legatarius. in princ. & l. nemi- 1
nem. l. grege. de leg. 1. Angel. Aret. tract. de testa. gloss. 63. Corn. consi. 249. col. fin. lib. 4. Crot. consi. 52. nu. 20. vbi infert ex dictis doct. notanda, & sic cōsiter teneri etiam si legatum vnica dispositione conceptum esset in pluribus præstationibus diuisum, quia non pōt vna pstatio expleri, & alia respui. vt per Grat. consi. 82. nu. 1. 2. 15. & seq. & consi. præced. lib. 2.

E: quando † legatarius consentit rem legatam per hæredem vendi, vt soluatur æs alienum testatoris, si legatum in re extinguatur, non tamen in pretio, quod ideo legatarius potest consequi maximè reseruando sibi ius pretij consentiendo per text. gloss. & doct. in l. si fundum per fideic. de l. 1. & per Mnoch. latissime consi. 2
58. num. 20. & seq. † cum vero legatum debeatur in casum contrauentionis legatario censentiente tali contra uentioni, pro eo quidem legatum ipsum in totum euanescit. l. mihi. §. 1. eo. Old. consi. 15. ad fin. † legatarius item inuenit legatum pro eo extinctum quando nō seruat conditiones legato appositas per testatorem, vt per Calder. consil. 3. tit. de testa. cum fim. eo. tit. de cond. & demonst. & de cond. infert. Grat. consi. 81. num. 29, & per 3
tot. & d. consi. seq. lib. 2.

Quando quidem † legatarius emerit, vel alio modo 4
acquisierit rem legatam, an sibi salutum sit ius legati, & quomodo clare distinguit Bart. in l. qui Romæ. §. duo 5
fratres. n. 26. in 12. q. de verb. oblig. & ibi alij modern. tradunt, & Alexand. consi 100. lib. 7. Ruin. consil. 156. num. 4. lib. 5. Cephal. consil. 84. num. 6. & seq. & consil. 6
379. num. 4. text. gloss. & doct. in l. non quocunque. in prin. de leg. 1.

SVMMARIVM.

Legatum ius illud intelligitur esse quod testator ipse ea in re legata habet.

Et finitur, finito iure quod habet testator in re. ibidem.

Et habens vsufructum rei legatæ in vita ipsius, tantum durat & ipsum legatum. ibid.

Etiam testatore ignorante se ius habere. ibidem.

2 *Legatum factum per maritum de fundo dotali, vel facto in quo solum habet vsufructum, vel ius emphyteuticum censetur legatum solum ius quod sua morte finitur adeo quòd nec debetur etiam estimatio.*

Et est communis opin. vt tibi.

3 *Legatum extinguitur, extincto illo iure, quando testator legauit aliquid prætextu alicuius iuris.*

4 *Idem in re feudali legata.*

5 *Idem in feudo emphyteutico, morte testatoris deuoluto ad dominum legatum in eo est inutile.*

6 *Testamentum liuellarij in bonis liuellarijs quamdiu viuit generatio tertia adhuc seruandum est qua finita re ad ecclesiam reuersa non est amplius seruandum testamentum quia ius emphyteuticum est finitum, & dic vt tibi latius de hac materia.*

7 *Legatum iuris pignoris vel hippothecæ dicitur factum solum, cum in re legata testator tantum habeat ius pignoris vel hippothecæ.*

8 *Legatum factum rei partim iuris proprij testatoris & partim sui iuris emphiteutici durat & existit in parte propria & libera testatoris.*

9 *Ius testatoris, quando est resolutum & sic legatum, resoluitur & finitur ius acceptoris & sic legati & legatarij maximè ex causa quæ retro fingitur, siue per casum siue per culpam datoris ius resoluatur.*

Fallit quando lege permittente datur, tunc ius datoris non attenditur sed veri domini. ibidem.

ADsextum inspecto testatoris iure in legato dico certi iuris esse † in legato intelligi venire ius quod testator habet 1
in re legata, vt l. serui electione. §. fin. l. quod in rerum. §. primo. l. si domus. §. si fundus. l. si tibi homo. §. si. de legat. primo. qui concubinam. §. qui fundum. de legat. tertio. Vt ergo finiturum est ius testatoris in re legata, ita legatum ipsum finitum intelligitur, nam si solum vsufructum testator habet in re legata in testatoris vita duraturum, tantum durat & ipsum legatum, l. vxor. patrui. & ibi doct. C. de lèga. Angel. Aret. tract. de testa. gloss. 21. num. 12, & Ruin. hoc tenet consi. 114. colum. fin. num. 16. & consil. 115. ad finem, lib. secundo, etiam si testator ignoraret se ius habere, & Bald. in l. fin. num. 52. in quæstio. 32. C. de hæredibus. institu. ita † maritus legans fundum dotalem, vel fundum in quo habet solum vsumfructum, vel ius emphyteuticum, censetur legare solum ius quod habet, sua morte finitur, adeo quòd nō debetur etiam extimatio & per Alber. in l. seruum filij. § primo. de lega. primo. & plene Iaſ. consi. 109. per totum. lib. 4. ita est commun. opin. idem. Bald. tenet in l. dotem. supra fin. & Ang. ibi. ff. de testa. mili. & Bald. in l. si Titius. in prin. de legat. secundo, dicit quòd † testator, si legat aliquid prætextu alicuius iuris, quòd extincto illo 4
iure, extinguitur legatum, † idem in feudali legato probat Alexan. consi. 19. num. 11. lib. 6. & Soci. Iun. consi. 74. numer. 20. lib. primo, † idem in fundo emphyteutico morte testatoris deuoluturo ad dominum legatū in eo est inutile, & opportune dicit Bald. consilio primo. libr. secundo, quòd in bonis liuellarijs quamdiu viuit generatio tertia adhuc seruandum est testamentum liuellarij per dictam l. si domus. §. fina. sed finita tertia generatione, id est re ad ecclesiam reuersa non est seruandum testamentum, quia finitum est ius emphyteuticum, & nisi testator dixerit omnino illum fore præstandum, vel pro hoc aliquod cōmodum dederit hæredi, vt per Gualden. de arte testan. titul. sexto, cau. 22. nisi etiam ius finiturum morte testatoris omnino esset deuoluturum ad hæredem, quia legatum esset præstandum per hæredem. bene probat Ruin. consilio 25. colom fin. lib. secundo, & ante eum Corn. consilio 84. columna

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

penult.verſic.& clarius Imol.lib.ſecundo, ſentit Alexand.conſi.173.column.ſecunda,numer.4.lib.ſecundo,
7 Affict.deciſ.3.num.15.16.Si † in re legata teſtator habet tantum ius pignoris, vel hypothecæ, hoc ius ipſum pignoris, vel hypothecæ legatum dicitur, tradit Alexand. conſil.47. numero ſecundo, tertio, & ſequen.lib.
8 3.vbi quoque † res legata partim eſſet iuris proprij teſtatoris, & partim ſui iuris emphyteutici legatum purat & exiſtit in parte propria & libera teſtatoris,Socin. Iun.conſi.72.nume.70.lib.primo,allegando Calca.conſil.74.qui hoc dicit ibi ſub numer.12.verſic.propterea Ricard.

9 Reſoluto enim † iure teſtatoris,& ſic legantis, reſoluitur & finitur acceptoris, & ſic legati & legatarij, maxime ex cauſa, quæ retro fingitur, expreſſe dicit Alber. in l.ſeruum filij. in princip. de legat.primo, Caſ. in l.ſi patroni. §.actiones.num.6.ff. ad Trebell. & generale eſt per reg.l.lex vectigali.ff. de pign. cum ſimilib. per Aym. conſi.299. colum. ſecunda,num. 4. vbi quòd id procedit ſiue per caſum ſiue per culpam datoris ius eius reſoluatur,ſequitur Menoch.conſi.116. num.31. vbi numer. præceden.& ſequen. aliqua in materia,limita hoc quando lege permittente datur, quia tunc ius datoris non attenditur ſed veri domini, vt per Alexand. conſil.173. col.2. num.5.lib.2.& de hoc plene agit Tiraq.de retract. tit.2. conuentionali.§.3.nume.9. cum pluribus ſeq. Ari. Pinel.in l.1.part.3.ſub nume.72.C. de bon. mater.

SVMMARIVM.

✝ 1 *Legatum multipliciter poteſt intelligi extinctum euenientę caſu, vel conditione legato aſcripta deficiente, vel cauſa legati ceſſante, vel legatarij honorati, vel onerati morte,vel rei legatæ interitu.*

2 *Legatum quòd dicatur extinctum conditione deficiente videndi eſt qualis ſit conditio an poteſtatiua an mixta vel caſualis.*

3 *Legatum caſu non extinguitur ſi conditio ſit poteſtatiua & non ſit in mora etiam implendi honoratus.*

4 *Legatum extinguitur caſu ſi conditio ſit mixta dependens ex facto legatarij & alterius.*

Et in alimentis etiam quando non fuerit inchoata impleri per legatarium vt ibi dicitur.

Item ſi deficit facto tertij iuſto,& non ordinato principaliter ad ipſum conditionis defectum, ibidem.

5 *Legatum peryit quando conditio ſit caſualis & caſu deficiat ſecundum opin.commun.*

Idem in conditione mixta. ibi. ex hoc in legato ſimplici, ſecus in annuo,& de ratione ibi.cum num.ſeq.

Et de ſucceſſione facti ſucceſſiui, vel facti momentanei ibid. cum num.ſeq.& dic vt ibi de materia.

6 *Conditio,deficere dicitur quæ non impletur.*

✝ 7 *Legatum ceſſat, cauſa ceſſante finali, ſine qua teſtator non feciſſet veriſimiliter legatum & quæ cauſa ſit de futuro ſicque ſapiens conditionem.*

Et de ratione ibidem.

Nec reuiuiſceret legatum ceſſante etiam cauſa extinctionis legati.ibidem.

8 *Legatum efficitur caducum, moriente legatario ante teſtatorem.*

9 *Idem ſi legatarius moriatur pendente conditione legati.*

10 *Legatum extinguitur, extincta ea perſona certa nominata cui erat ſoluendum.*

11 *Item extinguitur ſi legatarius ſuccedat grauato, ſicut quando creditor ſuccedit debitori.*

✝ 12 *Item expirat legatum factum contemplatione alicuius perſonæ, non ad piam cauſam vel aliam, ea ſcilicet perſona deficiente.*

13 *Item extinguitur legatum ipſum morte onerati vel grauati ad id præſtandum, quando nominatim à teſtatore impoſitum reperitur hunc talem debere ſoluere & præſtare legatum, huicque ſuccedens eſt præter voluntatem teſtatoris.*

14 *Legatum extinguitur rei legatæ interitu, qui acciderit ſine mora & culpa hęredis*

15 *Dolus vel culpa hęredis quomodo accipi debeat in damnum legatariorum.*

D ſeptimum inſpecto caſu euenientę dico † legatum multipliciter intelligi poſſe extinctum, vel conditione legato aſcripta deficiente,vel cauſa legati ceſſante, vel legatarij, & ſic honorati, vel onerati morte, vel rei legatæ interitu.

Primo † autem conditione legati deficiente, ſciendum eſt, qualis ſit conditio, an poteſtatiua, an mixta, 2 vel caſualis, † ſi poteſtatiua ſit, & non ſit in mora eam implendi honoratus caſu non extinguitur legatum,per l.quæ ſub conditione.§.quotiens.ff. de condi.inſtitu.& ibi gloſſ.& doct.Ruin.conſi.42.ſub num.2.verſi.ſi vero conditio. lib. 2. † ſi vero conditio ſit mixta dependens 4 ex facto legatarij & alterius, caſu quidem extinguitur legatum per l.in teſtamento.2. ibi Bart. & alij de condit.& demonſt.Ruin.conſi.17.col.pen.vbi etiam in alimentis,quando nõ fuerit inchoata impleri per legatarium,& conſi.42.col.2.nu.2.& conſi.46. nu.3.lib.2.vbi idem ſi deficit facto tertij iuſto & non ordinato principaliter ad ipſum conditionis defectum, & d. conſi. 42. num.17.18.& Socin.Iun.conſi.110.num.7.lib.1.

Idem in † caſuali conditione, quæ & magis ſi defecerit caſu,periit legatum ſecundum com.opin.idem & in 5 conditione mixta firmatur per Deci.conſil.526.num.3. conſi.537.num.3.conſ.620.col.1.nu.2.& l.legatum.& ibi doct.C.de condit.& infer. † Conditio enim deficere dicitur quæ non impletur per l.1.de indi.vidui.tollen. & l.1.§.ſiũ autem aliquid.de caduc.tollen.tradit Dec.conſ 227.col.2.ad prin.declarando vt per Ruin.conſi.81.col. pen.num.15.lib.2.& per gloſſ.& doct.in l.Seio.in princ. de annu.lega. hæc ſane procedunt in legato ſimplici, ſecus eſt in legato annuo, & ſic vbi eſt conditio facti ſucceſſiui,quia defectus conditionis annorum præteritorum non officit futuris annis, quin & in his conditio poſſit impleri, quia plura ſunt legata per tex. in l.pater Seuerinam.§.fin.de condit.& demon. & de conditione facti ſucceſſiui,vel facti momentanei ſentit Bart.in d.l. in teſtamento.& in l.libertis.eo. ſecus eſt etiam quando teſtator fuiſſet omnino legaturus,vt per gloſ. & Angel. in l.1. C.de inſti. & ſubſti. & ibi per omnes ample declaratur hæc materia, & per Ang. conſi.150. viſo themate. colum.1. & ſeq.

Secundo, vel cauſa legati ceſſante, bene videndum eſt ſi cauſa legati ſit impulſiua vel finalis, de qua alibi dictum eſt, & plene per Bart.in l. demonſtratio.§. quod autem. de condi. & demon. & Ang. Aret. de teſta. gloſſ. 7 52. † nam ſi finalis eſt, in qua diſpoſitio legati omnino fundata eſt,& ſine ea teſtator non feciſſet veriſimiliter legatum, & quæ cauſa eſt de futuro, & ſic conditionem ſapiens,tali quidem cauſa ceſſante, ceſſat & legatum,l. epiſtolam. in prin. & ibi Bart. ad Trebell. probant & Roman.conſi.438.in cauſa conſultationis,colu.ſecunda,verſi.in quo quidem.Oldr.conſi.162.verſi.in noſtro autem themate,Pariſ.conſi.84.nu,25. lib. primo, Ruiconſi.160.num.17.lib.3.Cephal.conſi.81.num.8. Anchconſi.47. pro clariori.colum.1.verſi.hæc eſt enim regula.Tiraq. tract. caſ. cef. part.1.num.121. vbi in ſpecie D. Hyppol.Riminal.conſi.219. num.39. quia legati cauſa eſt quæ regit & regulat ipſum legatum Pedem.deciſ.98. num.10. & ſic ceſſante etiam cauſa extinctionis legati non reuiuiſceret legatum,Soc.Iun.d.conſi.110.num.8.

lib.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

lib.1.cuius rationi addè spec. tit. qui fi. sint legi. §.1. col. 8. ver. quid si accedit virum, & tex. in l. si seruus. in fin. de adi. lega. Pancirol. Regien. consi. 92. num. 14.

8 Tertio moriente † legatario ante testatorem certum est legatum effici caducum, l. prima. §. & cum triplici. versi. vel viuo testatore. & §. pro secundo de caduc. tollen. † Idem est si legatarius moriatur pendente conditione legati, dicta. l. 1. §. fin autem aliquid. l. 4. ff. quando dies. leg. ced. intercidit. de condit. & demonst. vbi non solum morte naturali legatarij pendente conditione legatum extinguitur, sed etiam morte ciuili, scilicet damnatione inferenti seruitutem vt ibi per doctor. in ferentes ad plura quando legatarius mutat statum, & cum similibus per Imol. in capit. 3. nu. 19. de testa. quomodo legata fiant caduca, & legatum soluendum certæ personæ nominatæ, nempe hac persona extincta extinguitur, Paris. consi. 57. colum. secunda, num. 11. lib. tertio, Pancirol. Regien. consi. 132. num. 1. 2. † Idem si legatarius succedat grauato extinguit legatum sicut quando creditor succedit debitori. l. Lucius Titius. in princ.

12 & ibi Ang. de leg. 1. † Idemque vbi legatum deprehenditur factum contemplatione alicuius personæ non ad piam causam vel aliam, ea persona deficiente quippe legatum expirat Abb. in c. 3. ad fin. de testa. per l. pater. §. Tusculanus. de leg 3. post Bar. ibi distinguendo & Imo.

13 in d. c. 3. num. 20. † Onerati vel grauati ad præstandum legatum quoque morte extinguitur legatum ipsum quando nominatim à testatore impositum repetitur hunc talem debere soluere & præstare legatum, & huic succedens est præter voluntatem testatoris, vt l. Celsus. §. 1. l. si Titio. §. 1. & vtrobique gloss. Bart. Castr. Imo. & in l. cum pater. §. cum extimaret. de le. 2. & Titia. in prin. de annu. leg.

14 Vel & quarto rei legatæ † interitu qui sine mora & culpa hæredis acciderit ipsum quidem legatum extinguitur, l. cum res. §. fin. l. Titiæ textores. §. fin. l. si alienũ. l. quid ego. §. si hæres. & §. an vero. l. si ita legatum. in fin. l. si fic. §. proinde. l. ab omnibus. §. 1. l. filiusf. §. fin. de leg.

15 1. † quo. n. dolus vel culpa hæredis accipi debeat in damnum legatariorum, est text. in l. is cui. §. dolum. ff. vt in pos. legat. seu fideicom.

SVMMARIVM.

1 *Legatum dicitur tolli & extingui temporis cursu & præscriptione à lege inducta & à testatore, & à natura ipsius legati.*

2 *Legatum quomodo tollatur præscriptione à lege inducta per decem 20. vel. 40. annos.*

3 *Legatum vel fideic. factum à testatore ad certum tempus, expirat post illud, nam concessa ad tempus post tempus censentur prohibita.*

Quod tempus non currit legatario ignoranti.

4 *Tempus non currit legatario ignoranti cui fit factum legatum ad certum tempus.*

5 *Legatum alicui factum in vita, extinguitur eo extincto cui est factum.*

6 *Dispositio collata in tempus vitæ alicuius non transit etiam ad eius substitutũ instituti ipsius etiã hæredis vniuersalis.*

7 *Legata res & ad tempus disposita, reuertitur ad hæredem testatoris iure hæreditario & consolidationis.*

8 *Legatum alimentorum, vsus, habitationis, vsusfructus, legatum annuũ, cuius tempora à natura inducti extinguitur extincta persona legatarij, cum respectu ipsius sit vt plurimum personale, & cohæreat personæ.*

9 *Alimenta pro futuro tempore diuersis temporum spaciis determinantur pro ætate & diuersorum annorum spacio finiendo ætatem legatarij alimentorum.*

10 *Intellectus. l. hæreditatum. ff. ad l. falci. & in quibus casibus pro eadis.*

11 *Legatum vsufructus in quo omnes conueniunt factum alicui non particulari personæ sed vniuersali, puta ecclesiæ, ciuitati, collegio, concilio, reipublicæ, communitati extinguitur spacio centum annorum, etiam si adsint dictiones semper & perpetuo, & quare & quomodo ibidem, vide.*

12 *Legatum annuæ præstationis factum, cum in multis differat à legato vsufr. alicui vniuersitati, collegio, cõmunitati, ciuitati, reipublicæ, concilio, ecclesiæ, & simili loco vniuersali, dicitur durare ac perpetuo durat, maxime dictionibus in eo appositis semper vel perpetuo & de ratione ibidem.*

13 *Et quòd etiam censeatur expiratum secundum opin. glos. & Bart. in l. si vsusfructus municipibus. ff. de vsufr. ley spatio centum anno. quando ex verbis, causa, modo legati deprehenditur testatorem non sensisse de perpetuitate, sed de tempore quodam sortiente exitum ex causa per testatorem apposita, vt eius animæ exoneretur à pœnis purgatory, declaran. vt ibi de hac materia pulchre, & satis bene.*

AD octauum & vltimum inspecto temporis cursu dicitur † legatum tolli & extingui. s. ipsius temporis præscriptione inducta & à lege & à testatore, & à natura ipsius legati.

Etenim temporis † per x. xx. vel xxx.

2 an. præscriptionem inductam à lege quo tollatur legatum vel fideic. dixi latis, & pro solutione præsentis dubitationis supra lib. preced. interp. vlt. dubit. vlt. fol. vlt. ad fin. ideo ad scripta ibi me remitto, & ad Ang. pulchre in consi. 299. quidam Cicolus.

3 Et à testatore inducti temporis cursu euanescit † legatum, vel fideic. qñ testator expresse vel tacite ad tempus deberi, vel præstari mandat legatum, vel fideic. & tps ipsum amplius non durat, ac effectus temporalis appositus dispositioni legati suum sortitus est fi. per tex. in l. quod fideic. de leg. 1. & in l. liberto. §. fi. de ann. leg. & in l. fi. C. de leg. vbi tex. est formalis, & cõiter doct. tradunt legatum, vel fideic. posse dari ad tempus, quo quidem elapso consequens est necessarium dicere legatum esse extinctum contra legatarium, per regulã, & concessa ad tempus, post tempus censentur prohibita. l. statu liberorum. §. Stichum. de leg. 2. vbi Bart. & alij expressim in tpe statuto à testatore, & l. si intra. in prin. ff. de statulib. & l. sicut. §. pen. qui. mo. pig. solu. c de causis. de offi. de

4 leg. cum sim. per Aym. consi. 216. nu. 19. 20. † Verum attẽdi debet & hoc tps non currit legatario ignoranti, Cald. consi. 37. mandauit testator. in fi. tit. de testa. glos. in ver. si mulier. iuncto ibi text. in l. 1. §. si mulier. de libe. agnos.

5 Dec. consi. 530. nu. 8. 9. Rursus † legatum alicui factum in vita, dubium non est eo defuncto esse extinctum, Paris. consi. 109. nu. 38. lib. 3. Card. consi. 49. cum testatoris voluntas. nu. 5. vbi † dispositio collata in tempus vitæ alicuius, non transit etiam ad eius substitutum instituti ipsius etiam hæredis vniuersalis, & Ruin. consi. 86. nu.

7 5. lib. 2. Dec. consi. 597. col. 2. nu. 4. vbi † res legata, & sic ad tempus disposita reuertitur ad hæredem testatoris iure hæreditario, & consolidationis, vt declarant Bart. Castren. in leg. Titia. cum testamento. §. fina. de leg. 2. Castr. & Alexan. in d. l. fi. C. de leg. 1. Cas. consi. 225. pro eui dentia. col. 2. vlt. m[illegible] lib. 2. Guald. de art. test. tit. 6. cau. 9. num. 2. Paris. consi. 21. nu. 44. lib. 2. & alibi dixi. facultas redimendi bona legata concessa hæredi quotiescunque ei placebit tollitur spacio 30. an. ex facto respondit Menoch. consi. 143.

Et denique à natura legati inducti temporis cursus operatur extinctionem, & finem legati quod quidem tã le est † legatũ alimentorum, vsus, habitationis, vsus fructus vel annuum legatum, quia huiusmodi legatum, vt

pluri-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

plurimum respectu legatarij personale est, & sicut ipsius legatarij persona temporis cursu omnino peritura est, quinimmo breui victura tempore l. hæres meus. in pridecondi. & demon. & iuxta illud homo natus de muliere, breui viuens tempore, hoc nempe certissimum in natura nostra mortali probatione alia auctor. non indiget ita legatum ipsum cohærens personæ, persona ipsa extincta extinguitur. l. 3. §. fin. ff quib. mod. vsufr. amit. l. cum hi. §. modus. in fin. de transa. l. habitatio. l. corruptionem. de vsu & habit. l. in singulos annos. l. Caius. in
9 fin. de an. leg. cum vulg. atque ita † alimenta pro futuro tempore diuersis temporum spacijs determinãtur pro
10 ætate, & diuerso annorum spacio finiendæ ætatis legatarij alimentorum per mirabilem text. † in l. hæreditatum. ad l. falci. quam legem & eius determinationem loquentem in legato alimentorum & pro ratione legis falcidiæ habenda habere locum etiam in legato vsusfructus, & generaliter in omnibus actib. hominum tenent. Rolan. à Vall. consi. 29. nume. 25. lib. 4. & latius defendit Hipo. Ruin. consi. 170. num. 16. & seq. per Bald. in d. l. cum hi. §. nihil. in fin. & alios, vt ibi per eum in hoc ex professo pulchre dilatantem.

11 Vbi autem † legatarius annuæ præstationis maximè & vsusfructus non est singularis persona viuens sed vniuersalis, & respublica aliqua, collegium, concilium, communitas vel locus aliquis perpetuo duraturus, ciuitas & ecclesia non parum controuersa quæstio est, quanto tempore extinguatur, vel duret tale legatum. Breuiter vera ex fonte legum & communis resolutio est ex mente doct. quòd legatum vsusfructus his locis duraturus perpetuo, vel vniuersitatibus factum hac ratione, ne proprietas inutilis semper sit penes proprietarium commensurando tempus longissimo vitæ hominis spacio centum annorum extinguitur per tex. in l. an vsufructus. ff. de vsufru. & ibi Alber. bene declarat. in legato vsufructus recte loquitur Alexand. consi. 60 etiam si forent appositæ dictiones, semper, perpetuo, in infinitum. Paris. consi. 74. colum. fina. numer. 85. 86. lib. 3. & per text. in l. si vsufructus municipib. de vsufru. leg. & Ruin. consi. 143. colum. 4. sub numer. 11. verfic. & quam uis. lib. 4. dicit omnes conuenire in legato vsusfruct. vt dicatur durare vsque ad centum annos

12 Legatum vero † annuæ præstationis dictis locis vel vniuersitatibus relictum, quia in eo cessat ratio perpetuæ inutilitatis proprietatis, quoad dominum proprietarium, & quamplurimis alijs differentijs inter legatum vsusfructus & pium annuum legatum existẽtibus per text. in l. in singulos. de an. leg. ideo non spacio centum ann. per l. C. clauditur, sicut legatum vsusfructus, verum perpetuo durare decisum est, in l. annuam pecuniam, & in l. pen. de an. leg. ita communi sententia modernorum responsum est, vt post Iaf. per Rip. in l. 2. in prin. num. 3. 4. solut. matr. Couar. vari. resolu. lib. 3. c. 8. num. 10. Viui, de com. opin. ver. legatum, eo magis ita tenetur appositis in testamento dictionibus, semper, perpetuo, vt, vt nouissime per D. Gui. Pansir. Reg. consi. 135. num. 5. & per tot. & latissime per D. Hyp. Rim. consi. 219. num. 9. & seq.

13 Posset forte † opin. gloss. & Bart. in d. l. si vsusfructus municipib. de vsufruct. leg. & Alexand. dict. consi. 60. libr. 1. dicentis esse com. & concordantium alleg. per D. Rimi. d. consi. 219. num. 4. & Panci. d. consi. 136. num. 4. quòd etiam legatum annuũ præstandum ecclesijs vel monacis finitur cursu centum ann. quando ex verbis, causa modo legati deprehenditur testatorem non sensisse de perpetuitate præstationis annuæ legati, sed de tempore quodã sortiente exitum ex causa per testatorem appositã, vt eius anima exoneretur, & releuetur à pœnis purgatorij, vt sic operari legatum factum pro anima ponit Mich. de Accoltis suo consi. 91. num. 23. inserto prin. lib. diuers. cons. vlt. volun. vel ex eo quod dixerit donec & quousque eius anima fuerit liberata à pœnis purgatorij, quoniam apud nostram Sacros. Cath. Eccl. Rom. indubitatissimum est, pro animabus defunctorũ fidelium expurgandis, diuina misericordia simul & iustitia statutas esse purgatorij pœnas ad tempus, quod quidem primum finitur per satisfactionem, vbi animæ temporalem pœnam inductam sustinuerint, nam cuiusdam anima spatio xxx. die. & alia xv. die spatio à pœnis purgatorij liberatæ leguntur ex relatione aliorum apud Guli. Bened. in c. Raynutius. par. 2. in ver. fabsque liberis moreretur. nume. 208. de testa. deinde abbreuiatur & tollitur per suffragia viuorum, vt c. animæ defunctorum. 13. q. 2. tradit F. Io. Viguer. Granaten. suo lib. institutionum ad Christianam Theologiam. c. 16. versi. 33. de liberatione animarum á purgatorio, hoc nostante, licet misericordiæ Dei nec mensuras possimus ponere, nec tempora diffinire, nec scire, an Deus misereatur, nec ne, tamen scriptum est quòd apud eum nullas patitur veniæ moras conuersio etiam quam faciunt pie viui pro defunctis, & sufficit homini de prima facie iudicare, vt simul probant tex. in c. his qui. 26. q. 6. & tex. in d. c. animæ defunctorum, & Bald. in l. iubemus. sub nume. 2. in 2. opp. in fin. C. de testa. ergo legatum hoc annuum præstandum ecclesiæ, quasi in alimentis egentis animæ testatoris donec euolauerit ad vitam æternam, arg. c. decimæ. 16. q. 1. hoc sane casu dici potest extinctum eursu centum an. secundum d. opi. Bart. Alexand. & alii. cum temporis longissima centum an. determinatio sit per omnia iura nostra, etiam diuino spiritu promulgata tam ciuilia quàm canonica, vt l. fin. C. de sacros. eccl. &c. 1. 13. q. 2. c. cum. nobis. de præscrip.

LIB. IIII. FINIS.

DE

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

DE INTERPRETATIONE VLTIMARVM VOLVNTATVM TRACTATVS.

SIMONE DE PRAETIS IVRISCON. PISAVREN. AVCTORE.

Liber Quintus.

VPEREST tãdem, vt aggrediar quintum, & vltimum librum vltimarũ voluntatum interpretationes vtilius, ac frugalius pertracturus, cum de eis quidem seruandis, adimplẽdis, & exequendis agatur, sicut enim parũ esset ius esse in ciuitate, nisi ius ipsum hoc per magistratus redderetur, & debitæ executioni demandaretur, l. 2. §. post originem, de orig. iur. sicut & de sententia per iudicem lata dicitur parum profutura, nisi exequatur, to. tit. C. de execu. rei iudi. & l. à diuo Pio. ff. de re iudi. exorditur & sic Afini. Florenti. iudici. prax. §. 31. cap. 1. ita vltimæ voluntates nihil essent, nisi seruarentur, exequerentur, & sic operarentur, l. si quando. in prin. cum ibi not. de leg. primo, cum vltima voluntas, & lex dicatur, & interpretationes recipiat, quas lex recipit. vulg §. disponat. in auct. de nupt. l. Labeo. de statulib. & l. si ita fuerit. §. primo, de manu. test. & æquiparatur sententiæ iudicis, & e conuerso sententia iudicis æquiparatur vltimæ voluntati, Socin. in l. quibus diebus. §. quidam Titio. col. fin. num. 9. de cond. & demonst. addo & per text. in l. 3. in princ. de ali. leg. & ibi glos. per l. 2. verbic. in dmissionem. C. de diui. rut. considero itaque materiam istam, vt procedatur ordine iam præmisso, & dubitationes cõgruas excitando, & dissoluẽdo posse declarari per interpretationes istas tres quæ sequuntur.

Prima interpretatio recensẽt iura de seruandis vltimis volũtatibus, & personas declarat obnoxias obseruantiæ earum, & requisita aliqua pro earum obligatione firmitateque inducenda.

Secunda interpretatio personas respiciens, quibus sint, seruandæ adimplendæq; vltimæ voluntates, explicat præparamenta quædam, remedia, cautiones & probationes de quib. personæ huiusmodi agere debẽt.

Tertia & vltima interpretatio exponit aliqua determinanda explicandaq; per iudicem pro effectuali executione ipsarum vltimarum voluntatum.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas vltima defuncti omnibus modis vti lex seruari debet.*
2 *Quæ quidem totum facit.*
3 *Et quod in testamento est scriptum, valeat.*
4 *Et de legibus habentibus rationem præcipuam eiusdem voluntatis, vt fiat determinatio quæ voluntati eiusdem congruat.*
5 *Et preualet sententia quæ magis voluntati defuncti conuenit.*
6 *Et verba secundum voluntatem eiusdem exaudienda sunt. 6.*
7 *Et plura de testatoris dispositione obseruanda etiam principis rescripto non obstante.*
8 *Et in fideicommissis præcipue est seruanda.*
9 *Et contra quam nihil fieri debet.*
10 *Et non sufficit fieri quod testator iubet, nisi fiat vt iubet.*
11 *Et est seruanda quibuscunque verbis Latinis, Græcis, Punicis, Gallicis, vel alterius cuiuscunque gentis deprehendi potest.*
12 *Et est exequenda vel sit expressa vel tacita.*
13 *Licet videatur reprehensibilis & sine ratione, tamen seruanda est.*
14 *Et sine ratione tantum sufficit de facto obseruari.*
15 *Et quid iniquum in effectu ture communi, dicitur æquum inspecta voluntate defuncti.*
16 *Cuius fauore adimplenda lex restringit beneficium suum.*
17 *Nec est nimia scrupulositate destruenda.*
18 *Nec diuidi potest ratione iuris vel varietate rei dispositæ, adeo vt quis velit in partem parere & in partem non iudicio testatoris.*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

19 *Et quando iustis & iniustis voluntatibus testatoris sit parendum.*

20 *Et habet vim legis in rebus testatoris, ideo est seruanda.*

21 *Et ligat minores scientiam talis voluntatis habentes, adeò, vt contrafacientes non possunt petere restitutionem in integrum casu quo bona ad alios deberent peruenire in tali casu contrauentionis.*

22 *Restitutio in integrum non datur pupillo cum alterius iniuria, & vt ibi habetur.*

23 *Voluntas testatorum vt seruetur pium est & interesse publicum & è contra iniquum eas non seruare, & vt latius ibi.*

Et ex bono & æquo est tuenda, ibid.

Et denegatur audientia venienti aut petenti contra eam. ibid.

24 *Voluntas testatoris vt expleri debeat quale factum debeat esse, an de iure, vel de facto, & de vnoquoq; latissime, vide ibidem cum nu. seqq. vbi de materia.*

25 *Factum non dicitur, quod de iure non fit, de his quæ de iure consistere debent.*

26 *Factum merum vt impleatur, requiritur & attenditur in conditionibus.*

27 *Testamenta de facto sunt seruanda, & intelliguntur prout possunt de iure etiam de facto, id est, de voluntate testatoris.*

28 *Verba quæ non possunt intelligi de iure, intelliguntur de facto.*

29 *Obligatus facere ex vltima voluntate tenetur præcisè facere & non liberatur soluendo interesse.*

30 *Voluntas testatoris duobus modis non seruatur, & contra eam fit, primo respectu executionis, & quando hoc sit & fiat. nu. 31. secundo per modum impugnationis.*

32 *Hæres renuntiando institutioni non videtur impugnare iudicium testatoris, cum aliud sit impugnare, aliud repudiare, intellige tamen & declara, vt ibi latè per auctorem.*

33 *Filius petens legitimam vel supplementum eius, dicitur facere contra voluntatem testatoris in primo capite executionis, de quo verbo voluntas testatoris valide permanente testamento, et illud tale imputatur in dimidia ipsi filio quam habebit ex fideicommisso testamenti paterni.*

Idem in detrahente quartam, quod faciat contra voluntatem defuncti. 34.

35 *Petitio supplementi legitimæ non est propriè impugnatio testamenti.*

36 *Filij non seruantes quod pater eis iussisset honestum & licitum, eisq; magis proficuum sub pœna priuationis hereditatis, petendo legitimã, & sola ea retenta, incidunt in d. pœnam pro residuo hereditatis quod totum ab eis auferretur.*

37 *Hæres dicitur impugnare testamentum, quando quid agit quod tendit ad id destruendum, vt si sit solus hæres & repudiet.*

Vel dicat non iure factum respectu solemnitatum non seruatarum.

Vel nullum respectu inhabilitatis testantis.

Vel incapacitatis hæredis.

Vel falsum, vel inofficiosum, an possit sic impugnans ex eo commodum reportare, ibid. & nu. seq.

38 *Hæres, vel alius nõ parens præcepto testatoris priuatur commodis ex testamento prouenientibus.*

Et ad quem tunc peruenire debeat. 39.

Et quod de legatis ad pias causas. 40.

39 *Emolumentum testamenti quo priuatur contrauenies & inobediens testatori, ad quem peruenire debeat.*

Et ad quem legata ad pias causas ob contrauentiam implere debentis. 40

40 *Legata ad pias causas spectant ad episcopum distribuenda, ob contrauentionem debentis implere per testatorem dispositа.*

41 *Tutor legatarius, fideicommissarius vel substitutus pupillariter, non parens testatori in suscipiendo tutelam vel curam impositam a testatore, quid amittant, & quid de eis dicendum.*

42 *Fiscus quandoque accipit, quæ ab indignis vel aliquo modo priuatis aufertur, & vide casum, quando inobediens priuatus est per testatorem & non est qui possit seruare testatoris voluntatem. 43.*

44 *Fiscus non venit, sed venientes ab intestato certi, vbi institutus est spurius.*

45 *Fiscus non aufert relictum spurio, nisi duobus cõcurrentibus, quando clam sit factum relictum. & hæres scriptus fidem præstiterit de soluendo id spurio, cuius confessio absente etiam procuratore fisci illi proderit.*

46 *Filius nihil habebit de hæreditate, spurio palam instituto a patre pretenso, etiam sub nomine matris, vt talis filius donnæ Bertæ.*

47 *Filius nil habet etiam sub consecutione bonorum, vti bona sint conditionalia, quando hæreditas, fideicommissum, vel legitima non existit acquisita bannito, sed sub spe & conditione, & non agnita sit.*

48 *Bona subiecta restitutioni non confiscantur propter delictum hæredis, item nec conditionalia confiscantur. 49.*

50 *Fiscus non consequitur hæreditatem paternam filio banniti ante mortem patris, sed ad banniti filium pertinet.*

51 *Fiscus cũ sit loco hæredis extranei, non consequitur vsumfructum, sed mater totum integrum habebit confiscatis bonis filij hæredis patris cum relicta vsufructuaria stante filio solum habebat alimenta, iuxta Bul. consuetudinem declarando, vt ibi latè.*

52 *Filius bannitus capitaliter in testamento patris præteritus nulla in ciuitate bona relinquens, successorem non habet.*

53 *Fiscus nomine filij banniti capitaliter, præteriti in testamento non potest dicere testamẽtum paternum nullum, & eius sic successionem obtinere non potest ex persona banniti & qualiter.*

54 *Iura fisci & aliorum, quando euenit aliquem fuisse impeditum testamentum condere, vbi appareant.*

55 *Et quæ necessario sint probanda.*

56 *Emolumentum consequutum ab eo, qui non paruit conditioni, modo, aut testatoris voluntati, potest auferri abillo per eum, cui tali casu contrauentionis id applicatur, conditione sine causa vel ob causam.*

57 *Legata soluta repetuntur, postea apparente testamento inualido.*

58 *Voluntas testatoris non omnis, nec semper est sequenda, nec dicitur testamentum patris, nec est sequenda per filium, quando non transit in dispositionem, & quando est circa ea, in quibus disponere non potest, nec quando est contra leges vniuersales, contra bonos mores, contra publicam vtilitatem, quando est irrationabilis, illicita, omnia apiens ad delinquendum, impossibilis, nuda, vana, dolum, fraudem continens.*

59 *Voluntas testatoris contra leges in eo, quod prouident in vniuerso vel ad publicam vtilitatem, vel formam respiciunt vel actuum solemnitatem, non est seruanda.*

60 *Nec potest facere testator, quod leges & eius minister, qui*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

qui interdum potest supplere, interdum interpretari leges in suo testamento locum non habeant.

61 *Nec seruatur iuri contraria illicitum continens vel inepta.*

Amplia etiam si a principio non fit contra ius, sed postea cursu temporis detegatur iniusta, ibidem.

Et tandem quando sit seruanda & ad eam seruandā quis compelli possit, sub nu. 62.

62 *Voluntas testatoris non seruatur, sed lex Dei, vt qui seruit altari, pascatur ex ipso, testatore legante fructus possess. expenden. in ornamentis Ecclesiæ, cum ea illis abundat, & rector eius illis indigeat, quia in alimentis rectoris conuerti possunt.*

63 *Voluntas testatoris contra bonos mores non est seruanda, exempla vide ibidem, & qui dicantur boni mores & de iure ciuili, & de iure canonico, quod vtrumq; ius seruandum est, ideo & c. cum seqq.*

64 *Pacta non tenent, quæ sunt contra bonos mores, exemplum ibid.*

65 *Mores boni qui dicantur, & de iure ciuili & de iure canonico, quod ius vtrunque seruandum est.*

66 *Voluntas testatoris contra publicam vtilitatem non seruatur quando matrimonio contrahendo præstat impedimentum, exemplum ibidem vide.*

67 *Voluntas testatoris irrationabilis & illicita non est seruanda, exemplum ibidem vide cum nu. seq.*

68 *Mandatum superioris non adimpletur, vbi ratio non adimplendi reddi potest.*

69 *Voluntas irrationabilis testatoris dicitur, quæ turpem personam prætulit fratri vel sorori, ideoque testamentum fratris vel sororis continens hæredem institutum infamia, vel turpitudine, vel leui nota maculatum, potest infringi per alterum fratrem querela inofficiosi testamenti.*

70 *Persona turpis instituta quæ dicatur, vide multa ibidem.*

71 *Voluntas testatoris viam aperiens ad delinquendum non est seruanda, vt liberando obligatum ad reddendā rationē administrationis à confectione inuentarij, & vt ibi, & latius explificatur, cum seq.*

72 *Vxor iussa a marito manifestare aurum & argentum suis hæredibus, & dein in codicillis reluata a tali manifestatione, & c. potest cogi ea omnia reuelare, & dic vt ibi.*

73 *Voluntas testatoris impossibilis, nuda, vana, parum proficua non est seruanda, vt de conditionib. impossibilib. vel derisorijs, item de præceptis nudis sine causa, item si cognoscat iudex non expedire quod testator iusserit, & vt ibi latius hoc discutitur.*

74 *Voluntas testatoris dolum continens & fraudem non est seruanda, quando constare potest coniecturis etiam, indicijs & legitimis præsumptionib. dolo, fraude, delimine tus, instigationib. machinatione & simulatione quorundam testatorem fuisse inductum ad faciend. testamentum relinquendo ipsis dolosis struendo vel succedentes ab intestato, vel hæredes scriptos in primo testamento, et quomodo hæc probentur & de exemplis, vide cum nu. seqq. 75. 76. 77. 78.*

75 *Legatum vti dolose factum non valet marito clam introeunti ad cubiculum vxoris infirma testatus super eius faciem importune rogantis, vt ei sibi relinqueret.*

77 *Parentes mouentur ad iniuriam filiorum propter blanditias & deceptiones nouercarum, & tales blanditiæ habent intra dolum admixtum, imo maq; quando hæreditas auferetur eis debetur.*

78 *Pater quicquid facit contra filios habentes nouercam, præsumitur feciſſe suasionibus nouercalib. ideo tolerari non debet.*

79 *Renuntiationes factæ a patri per filios de hæreditate paterna seu filias habentes nouercas, præsumitur factas propter insidias nouercales, quia sic leges præsumunt.*

80 *Testamentum dolo alicuius conditum, non est seruandum nec toleran. vt ex instigationib. nouercalib. & ex importunis persuasionib. mariti, quod procedit, siue dolosus fuerit institutus vel alius dolo tamen alterius declarando vt nu. 83. 84. 85. 86. vbi de materia late.*

81 *Legatum vxori factum ex importunis precib. eius per maritum non valet.*

82 *Testamentum matris solum filio masculo relinquentis legitimam filiam hæredem vniuersalem instituentis eiq; fratrem matris substituendo huius fratris dolo & instigatione non valet, nec seruandum est.*

84 *Dolus alterius alteri nocere non debet.*

85 *Veniens ab intestato contra testamentum patris dolo conditum, pro eius annullatione quasi necesse habet supplicare principi.*

86 *Dolus tuus sicut mihi nocere non debet, ita non debet esse causa mei lucri.*

87 *Testamentum dolo factum compertum per sententiam iudicis in totum vel etiam in parte rescindi potest.*

88 *Iudex in causa coram eo vertente habet potestatem interpretandi leges & canones.*

89 *Lex quod concedit, frustra imploratur à principe, & petitur per iudicem pronuntiari.*

90 *Testamentum factum a patre, in quo filio ex primo matrimonio relinquit solum legitimam, hærede instituto alio filio ex secundo matrimonio, an & quando valeat, vide pulchre hoc declaratum per auctorem latiss. vsque ad finem dubit.*

91 *Actus suspectus redditur ex insolito contrahendi modo.*

99 *Fraus præsumitur ex nimia affectione, non communi, nec laudabili.*

INTERPRET. I. DVBIT. I.

DVBITATIO prima de seruandis vltimis voluntatibus, licet primum per vulg. iura ciuilia, & Canonica clarissima reddatur, quod † vltima voluntas defuncti modis omnibus vti lex seruari debet. §. disponat. in auctē. de nupt. & §. his igitur. & §. sequen. in auctē. de hæred. & falci. vbi sunt dictiones præcisè, omnimodis, & omnibus modis quod præceptum est per testatorem impleatur, idem & in cap. vltima voluntas. 13. q. 2. & cap. tua nobis. de testa. ibi & secundum defuncti voluntatem vniuersa procedant. idem & in l. prima. §. si enim testator. & l. fin. in fin. commun. de leg. ibi vt omnibus modis voluntati eius satisfiat, & ex omni parte, omnique studio in quo semper properamus, ad effectum perducantur, & vltima elogia defunctorum legitimum finem sortiātur † & faciet quidem totum voluntas defuncti, l. ex facto proponebatur. §. rerum autem. ff. de hæred. inst. et semper vestigia voluntatis sequimur testatorum: l. cum quidam. post principiū. C. de necess. hæred. inst. eaq; regit conditiones & modos primum in eis locum obtinens. l. in conditionibus. in principio & l. pater Seuerianus. in princip. de condit. & demonst. Bald. consilio 250. vbi in isto procedu. in fin. lib. 4. † testatoris voluntas facit quod in testamento scriptum est valeat. l. si mihi. in fin. de lega. primo. &

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

4 passim conspiciuntur † leges præcipuam voluntatis testatoris rationem habere, vt determinatio fiat, quæ voluntati testatoris congruat, l. ab omnibus. in princip. quæ testatoris voluntati obtemperat, l. seruo alieno. in princip. eo. quæ fit propter voluntatem testatoris. l. Titia. cum testamento. in fin. & quæ fit ex defuncti voluntate, l. cum parer. §. ab intestato. & §. donationis, ibi in quem voluntatis intentio dirigatur, de legat. tertio, & l. Lucius. §. Lucius eo. vbi perspicuam testatoris voluntatem esse dicit ad illam decisionem † & scientia prævalet. quæ magis voluntati defuncti conuenit, l. qui concubinam. §. si stichus. l. quisquis mihi. de legat. tertio, † verbaque secundum voluntatem testatoris exaudienda sunt, l. si peculium. §. si seruus. de pecu. leg. voluntati testatoris per omnia obediendum est, l. cum antiquitas. ad fin. C. de vsu & habit. & similia sæpius reperiuntur discurrendo leges, & indices communes Alber. Bertach. tract. lectu. 7 & consiliorum quorquot sint, † & plura colligit de testatoris dispositione obseruanda etiam Principis rescripto non obstante Calcan. consilio 8. num. 15. 16. Dec. consilio 557. num. 4. & sequen. Roman. consilio trigesimo primo, visis his. vbi de istis infinita esse similia dicit, idem ait Corn. consilio 275. colum. secunda, versi. licet autem. lib. 4. & colligere habuit Per. decis. 61. & Tiber. Decian. consilio 39. numero 1. & sequ. lib. secundo. consi. 1. numero 164. lib. 3. alibi dictum, 8 & de ratione † in fideicommissis præcipue iura mandant, seruandam fore testatoris voluntatem, vt l. penult. de lega. primo, l. fideicommissa. §. item si quis. & l. 9 quisquis mihi. de leg. tertio. l. cum virum. C. de fideicommiss. contra voluntatem testatoris nihil fieri debet: Bald. in l. verbis ciuilibus. in 6. not. de vulgar. & 10 pupill. † & non sufficit fieri quod testator iubet, nisi fiat, vt iubet. & per modum descriptũ ait Luc. de Pen. in l. prima, colum. 4. ver. & cum volũtas. C. de expen. lud. lib. 11.

11 Quibuscunque enim verbis, Latinis, Græcis, Punicis, Gallicanis, vel alterius cuiuscunque gentis potest deprehendi voluntas testatoris, seruanda est, l. quoniam indignum. l. hac consultissima. in fin. C. de leg. 12 & l. fideicommissa. in princ. de legat. 3. † vel sit expressa. vel tacita volũtas testatoris, ita pariter est exequenda. dicta l. fideicommissa. §. item si quis. glos. ibi, Ripa in l. prima, numero quadragesimo, de vulg. & pupill. Curt. iun. consilio septuagesimo tertio, numero decimoquinto, Paris. consilio vigesimo tertio, numero 13 nono decimo, vndecimo, lib. tertio, † licet videatur reprehensibilis, & sine ratione tamen seruanda est, Castr. consil. centesimo octuagesimoquinto, supra scriptus egregius. ad fin. lib. secundo, quia in testatore dummodo simus in permissis, & licitis est pro ratione voluntas, per text. in l. cum quidam. in fi. C. de necess. hæred. inst. de quo pulchre per Castren. consi. 292. colum. 14 quarta, numero 6. libro secundo, † voluntas testatoris sine ratione tantum de facto sufficiat obseruari ait Steph. de Fede. tract. de interpr. iur. par. vlt. sub num. 15 50. cum simil. † & quid iniquum inspecto iure communi dicitur æquum inspecta volũtate defuncti per gl. in l. si debitor fi. ad l. Falc. facit quod dicit Alber. in 16 l. cum emptor. eo. quòd † fauore vltimæ voluntatis adimplendæ lex restringit beneficium suum, quia demum ratione generalis æqtitas naturalis suadent testamentum seruari, vbicunque sit possibile sine derogatione iuris alterius, inquit Bald. consilio 352. materia feudorum. in fi. lib. 1.

17 Planè aduertẽdum † ne voluntas testatoris circumueniatur nimia scrupulositate, néve destruatur, l. si quis pecuniam. in princip. ff. si quis omis. ca. testa. l. si cui legatum. de condit. & demonstr. dicta l. cum quidam. de necess. hæred. instit. & l. si quis hæredem. in fin. C. de instit & substit. & l. sed hæc nimium. ff. de excu. tut. & l. si id quod. §. fin. de lib. leg. † in totum enim 18 est seruanda, & non potest diuidi ratione iuris vel varietate rei dispositæ, text. in l. eum qui. in fin. ff. de his qui. vt indi. & glos. in l. à filio. in princip. de ali. leg. notat non licere in partem velle, & in partem nolle defuncti parere iudicio per plura ibi alleg. & per Ang. consilio 168. testator colum. prima. ad fin. ver. quæcunque ergo. Paris. consilio 19. numero 41. libro secundo, 19 & in † quantum est propter factum hæredis iustis & iniustis & iniquis voluntatibus testatoris parẽdum, inquit Bald. consilio 208. Punctus, pater diligens filium, ad fin. lib. 5.

20 Adeo enim † seruanda est voluntas testatoris legis vigorem habens, præsertim in rebus testatoris d. §. disponat. & l. verbis legis. de verb. signif. eleganter Bald. consilio 301. constitutio. colum. secunda, sub numero secundo, versic. nam testamento, lib. secundo, quòd 21 † ligat etiam minores, qui quidem venientes contra eam alijs personis differentem suas res, ob talem contrauentionem non possent aduersus eam beneficio restitutionis in integrum se adiuuare, scientiam præsertim talis voluntatis habentes, vt tradit Matheus Feliciani de Perusio inter consil. Castrens. consilio 259. omnis difficultas. colum. fin. lib. secundo, adde data scientia bene discutiendo, sub quæstione monasterij non parentis præcepto testatoris, idem firmare Bald. in l. pupillorum numero quarto, vsque ad fi. C. de repu hæred. & addo text. cuius nec Bald. nec alius, quem viderim, meminit, in l. sed cum ab hærede. ff. 22 ad Trebel. † vbi pupillo non datur restitutio in integrum cũ alterius iniuria, quæ esset hic testatoris, cum eius præceptum non seruaretur, Paris. consi. 1. num. 67. lib 3. & esset eius, cui voluit testator suam rem esse acquisitam in casu sui præcepti non seruati.

23 Excitat autem † & pietas, & interesse publicum obseruantiam vltimarum voluntatum, namq; pium est voluntates defunctorum seruare, dicit Corn. consi. 39. colum. 3. versi. & si dicatur. lib. secundo, & consilio 283. colum. secunda, versi. tamen his. lib. quarto, per l. quidam. C. de necess. hæred. instit. clarior est tex. in l. contra. C. de manu. test. sicut econtra dicitur iniquum esse eas non seruare, Ang. dict. consil. 168. colu. secunda, ad princip. per l. apud Celsum. §. præterea. ff. de except. doli. & l. qui cum alio. §. primo. de regu. iu. dixi consi. 106. nu. 28. lib. primo, pulchrè Neuiza. consi. 21. numero decimonono, & Ange. consi. 328. Anastasius. colum. penul. versi. non ob. tertium, hoc est, quod ait Iurisconsult. quòd voluntas testatoris ex bono & æquo tuebitur, in l. filio præterito. de iniu. & rupt. testamen. namque & quia publicè interest testamentum seruari, exequi, & vltimas voluntates suum debere effectum sortiri. l. vel negare. ff. quemadm. testa. aper. l. Gallus. §. quod si is. ibi Bald. & alij not. de liber. & posthum. & text. & ibi Bald. in fin. not. in l. secunda. C. vt in poss. leg. Bartol. in l. cum hi. in princip. numero sexto. & in l. de his. ad principium, & ibi Castren de transact. Roman. consilio 199. præsens statuti particula. columna penult. versi. ex his ergo. Iaso. consilio 110. columna fin. in princip. libro primo, Franc. in cap. secundo. §. primo, in 4. not. de testa. in 6. & alibi

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

alibi per doct. ideo venienti & petenti quid contra voluntatem testatoris denegatur audientia per text. in l. illis libertis. in fin. de conditio. & demonstratio.

24 Posset secúdò dubitari † quale debeat esse factum, quo seruari & expleri debeat volũtas testatoris, an de iure vel de facto, ita enim homines aut facientes admitterentur, aut non facientes deficerent conditione, inquit text. in l. quæ sub conditione, in princ. de condit. instit. Respondetur, si factum tale est, vt aliàs dictũ est, quod ex mente testatoris nõ potest esse nisi de iure valeat, sic factum de iure requiritur. l. cum illud. §. hæres meus. & l. penult. ff. quando di. leg. ced. tra dit Bald. in l. si pater, col. fin. sub nu. 16. C. de instit. &

25 substitu. † quod enim de iure non fit, dicitur non factum de his quæ de iure consistere debent. l. 3. & ibi not. Bald. ff. de testa. tut. facit glo. prima in l. huiusmodi. in princ. de legat. primo, quam in proposito allegat Castren. in l. inuitum, ad fi. de seruit. vrba. prædi. Si verò tale sit factum, quod qualitercunque processerit, tangit intentionem testatoris circa obseruantiá suæ voluntatis, tunc si de iure non valet factum, sufficit de facto, ita respiciendo effectum facti. l. mulier. §. si quis hæreditarium. ff. de conditio. institut. cum sign. ibi in gloss. vt tradit Aret. cons. 18. colu. 3. Corn. consil. 243. col. 2. lib. 3. cons. 180. col. 3. lib. 4. Bart. in l. adigere. §. fin. de iur. patro. Bal. in rubri. col. penult. sub num. sexto. C. de exercito. assentit Paris. cons. 110. nu. 85. lib. 1. maximè vbi ex tali facto voluntas testatoris circũscriberetur, Ruin. consil. 123. col. 5. num. 15. lib. 2. vel lederetur, Ias. in l. vbi pactum. ad fin. C. de transact. idem in sola contrauẽtione facti tenet Abb. in c. Ray-

26 naldus numero decimo septimo, de testa. † hoc præcipuè locum habet in conditionibus, in quibus attenditur implementum per merum factum, & de facto. l. hæredibus. §. fin. ad Trebell. l. qui hæredi. & l. Mæuius, & ibi Doct. de condit. & demonstr. Socin. in l. cum auus, numero 95. eo. Cyn. in l. prima, circa fin. de cond. inser. gloss. in l. stichus, de statulib. Castren. consilio 280. præsuppositio statuto, colum. 3 ver. contrarium tamen, lib. secundo, Tiraquel. in l. boues. §. hoc sermone, in prima limit. num. 37. de verb. signific.

27 ita enim † testamenta etiam de facto seruanda sunt, dicit. Bolog. in addi. versic. ad secundum vero dubium, ad Ioan. de Ana. consilio 15. & intelliguntur prout possunt de iure, etiam de facto, id est, de voluntate testatoris exponit Bal. consilio 46. verba institutionis, columna secunda versũ. dico igitur, lib. primo. quinimmo petendo quis quod testator non reliquit dicitur facere contra voluntatem testatoris. l. penult.

28 de supel. lega. adde rursum † verba, quæ non possunt intelligi de iure, intelligũtur de facto dicit idem

29 Bald. in l. si Titius, de condi. instit. tu. † & obligatus facere ex vltima voluntate tenetur præcise, & non liberatur soluendo interesse l. hi de commissa. §. fin. de leg. & ibi per Bart.

Præterea vt clarior fiat hæc materia, nihil extra ré

30 dictum habebitur, † duobus modis contra voluntaté testatoris fit, & venitur, primo respectu executionis, altero per modum impugnationis, vt tradit Bald. in

31 l. si pater, numero secundo, C. de hæred. instit. Primo † quidem modo respectu executionis fit contra voluntatem testatoris, licet Bald. ibi non declaret quãdo non fit, & exequitur quantum testator disposuit, sed aliter in plus, vel in minus, in plus autem factum, & exuberantius quàm testator dixerit arbitratur non dici factum contra voluntatem testatoris, seu contra testamentum, vt si in funere mandat expendi decem, expendantur viginti. l. cum in testamento. de verbor. significa. licet ibi Alcia. quodammodo aliter inuehat in auaritiam & abusum aliquorum, ad idem tex. in l. qui putat in principio ff. de acquiren. hæred. & ibi Bartol. & Imo. dandi conditionem impleri dando plus, minus verò dando, vel faciendo non impletur conditio. d. l. qui putat, & sic fit contra voluntatẽ non totum exequendo, quantum voluit testator, ad hoc tex. expressus in l. verbis ciuilibus. in fin. de vulg. & pupil. his verbis suis relatis, ne fiat contra voluntatem si filius non habeat totum interim, quod ei testamento pater dedit. meritò ibi Bald. in 5. not. elicit notabile, quod nihil debet fieri contra voluntatem testatoris, nihil igitur per vniuersalem negatiuam etiam respectu executionis, ad idem text. in l. quid tamẽ. §. si arbiter. ff. de arbi. quem absque alia inductione ad hoc videbis apertum † idem cum renuntiat in-

32 stitutioni, non impugnat hæres iudicium testatoris, quia aliud impugnare, aliud est repudiare, tenet Bal. in l. quidam elogio, num. 12. C. de iur. deliber. dicens non veram, vel fundatam in falso supposito rationẽ Iuliani iurisconsulti in l. quæsitum. ff. de acquiren hære. dicentis repudiantem hæreditatem patris, eius iudicium impugnare, ideo non debere ex eadem hæreditate quicquam consequi, dicit Bald. hanc rationem non veram peccantem in materia, quia supponit falsum, cùm additione aliorum confirmetur testamentum, licet dicatur Baldum nullum textum ignorare, tamen ibi non fuit memor allegare text. in terminis in l. filio pater, de legat. primo, vbi filius hæres, & legatarius repudians hæreditatem paternam cõsequitur legatum hac ratione ibi ascripta, non enim impugnatur iudicium ab eo, qui iustis rationibus noluit negotiis hæreditariis implicari, & ibi Bart. Cast. & alij de carando casus, quibus legatarius legatũ acquirit, tradunt ibi habere cohæredem, cuius additione posset confirmari testamentũ, aliàs si fuisset solus, repudiando impugnaret iudicium defuncti, & indignus esset commodum ex voluntate impugnata reportare. l. si patronus. §. quid ergo, & §. seq. ad Trebell. quia isto casu testator intelligitur velle duo. Illud quod expresse vult, & alterum etiam sine quo suum velle non potest effectum habere. l. nec is. §. 1. & ibi Imo. & alij not. ff. de acqu. hæred.

Vnde hoc primo modo respectu executionis, & non per alterum modum impugnandi testamẽtum potest dissolui quæstio super qua aliàs cogitandum dimisit Ias. in l. omnimodo, in princ. col. 2. in secundo

33 not. C. de inoffic. testam. quòd † petens legitimam seu supplementum legitimæ. dicitur facere contra voluntatem testatoris, sic etiam permanente valido testamento aperte firmat Bar. in l. liberto. §. filium. ad fi. de annu. lega. vbi hoc inferendo adducit ad not. quæst. quod sic tale consequutum via petitionis supplemẽti legitimæ contra voluntatem testatoris imputabitur filio in dimidia quam habebit ex fideicommisso eiusdem testamenti paterni, quod ideo sentit non dici impugnatum, idem probat Ias. cons. 202 magnifi-

34 cus Baro. col. 4 ver. pro prædictorum, lib. 2. † sic etiam detrahens quartam, dicitur facere contra voluntatẽ defuncti, dicit Alex. in l. qui totũ. col. fi. nu. 6. ad Treb.

35 ita verũ est quod † petitio supplemẽti legitimæ nõ est propriè impugnatio testam. sec. Bal. in l. cũ lege, nu. 2. in 3. not. de epist. & cler. relatũ per Ioan. de Ana. cons. 67. Paris. cons. 7. nu. 53. li. 2. Pancir. Regien. cõs. 124. nu.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

36 25. quamobrem & magis † filij, quibus pater in testamento iussisset honestum & licitum, & magis ei proficuum aliquid seruari sub pœna priuationis hæreditatis, si hoc non seruassent, etiam petẽdo legitimam, & sola legitima retenta pro residuo hæreditatis in pœnam inciderẽt, & hoc totum ab eis auferetur per text. in §. si quis autem non implens. in auctent. de hæred. & Falci. firmat Castr. consilio 77. visis & consideratis, colu. 2. versi. breuiter his non obstantibus. repetito in consil. 302. lib. 1. comprobat Ruin. consil. 136. colum. 5. num. 13. lib. 2. quasi magis debeat filius adimplere votum patris, gloss. in ver. si filio, in l. Celsus. §. fin. de leg. 2.

37 Per alterum verò † modum, & succesiuè impugnãtem testamentũ quis venire dicitur, quãdo tale quid agit, quod omnino tendit ad destruendum testamẽtum, vt si sit solus hæres, & repudiat hæreditatem, Bar. Imo. & alij in d. l. quæsitum, de acquir. hæred. & in di. l. filio pater. de leg. primo, & plures alij sunt modi impugnandi testamentum, vel dicere non iure factum respectu solennitatum non seruatarũ, vel dicere nullum respectu inhabilitatis testantis, vel incapacitatis hæredis, vel dicere falsũm, vel inofficiosum, quoniam longa est materia videre per Bartol. in l. post legatũ. ff. de his qui. vt indi. similiter impugnans sic testamẽtum an posit ex eo commodum reportare, vide in discursu per tot. titu. ff. & C. de his quibus, vt indign. & plenissimè in omni materia per Felin. in capit. capitulum, col. 10. & sequent. de rescript. communis e-

38 nim regula est † non parentem præcepto testatoris, priuari commodis ex testamento prouenientibus. l. cum pater. §. libertis, de leg. secundo, & ibi doct. Aret. consil. 67. col. 3. in 2. & 3. dub. Curt. seni. consil. 64. ad fi. num. 72. & sequ. Paris. consil. 1. num. 68. & sequ. lib. 3. Aym. consil. 24. col. 2. num. 5. & alibi etiam si contrauenial dando eleemosynam Ange. consil. 237. Anastasius, col. pen. ver. nunc ad secundum, & ver. seq.

Non parua est cõtentio, ad quem autem pertineat

39 † emolumentum testamenti, de quo priuatus reperitur impugnans, & inobediens testatori, si testator dixerit ad eum quidem quem dixerit, pertinebit emolumentum, alias seriatim ad substitutos cohæredes fideicommissarios & legatarios, iux. text. in auctent. hoc amplius. C. de fideicommiss. Bartol. consil. 29. proponitur, num. 3. apertè Bald. consil. 346. quando quis priuatur, lib. 4. Paris. consil. 20. num. 63. lib. 3. Bartol. in l. pater fam. ad fi. ff. de hæred. instit. vbi & alij, & Bart. in l. vxorem. §. hæres, de leg. 3. Ruin. consil. 87. col. 2. nu. 3. & consil. 202. col. fin. num. 2. lib. 2. Alexan. consil. 138. oportunè consideratis. col. penult. & fin. num. 24. & sequent. lib. 1. Castr. consil. 221 antequam veniam, col. 2. nu. 3. 4. lib. 2. vbi in cohærede, & offenso ex contrauentione, prædictis verò deficientibus ad venientes ab intestato defertur, commun. opini. per Clar. §. te-

40 stamentum, quæst. 69. in fin. † legata verò ad pias causas ex contrauentione implere debentis spectant ad episcopum distribuenda, vt conuenit Abb. consil. 40. venio ad primum, ad fi. lib. 1.

41 Quid † de tutore legatario, fideicommissario, vel substituto pupillariter, & non parente testatori in suscipiendo tutelam, vel curam impositam à testatore, videl. Nesennius, & ibi Bart. ff. de excu. tut. Barto. & alij in l. si legatarius. C. de lega. tex. & doct. in l. etiam si partis. de lega primo, Roma. consil. 207. 220. 234. Angel. consil. 166. Dec. consil. 178. col. fin. consil. 192. colum. 2. & sequ. Ange. Aret. tract. de testa. glo. 96. numer. 7. Ruin. consil. 38. col. 2. num. 3. consil. 49. col. 2 num. 4. lib. 2. Crot. consil. 378.

Fisco † quandoque ea deferũtur, quæ ab indignis, 42 seu aliquo modo priuatis auferuntur spectãtia ex testamentis, huius enim speciei casus aliquos vsu contingibiles recensebo, de quibus primum est generalis doct. per gloss. Barto. Bald. & ali. in l. hæreditas. C. de his qui. vt indi. & in l. Papinianus. §. meminisse. ff. de inoffic. testa. tradita per longas distinctiones ibi vi-

43 dendas, datur & † casus, quo aliquis inobediens priuatus est emolumento dato per testamentum, & in eo non est, qui seruare possit voluntatem testatoris, ideo id ablatum tanquam ab indigno applicatur fisco per l. proximè, de his quæ in testa. delen. & l. cum quidam de his qui. vt indign. tradit Oldr. consilio 16. thema. tale est, Titius. col. nn. ver. ad tertiam quæstionem, hoc sanè præsupponit illum indignum & priuatum acquisiuisse, vel posse acquirere ex testamento, & quòd hæredis institutio teneat, alias in pro non scri-

44 pto, † vt quando est institutus spurius nõ venit ficus, sed certi venientes ab intestato. vt per gloss. Bart. Bal. & ali. in l. si pater. C. de hæred. instit. & in d. l. hæreditas, & Corn. consil. 310. colu 2. ver. tamen hic, lib. 1. & consil. 222. ver. in hac consultatione, col. 2. ver. item infertur, lib. 4. Vnde † relictum spurio fiscus non aufert,

45 nisi duobus concurrentibus s. quando clam est factũ relictum, & hæres scriptus fidem prætitit de soluendo relictum spurio, Dec. consil. 311. ad fin. Socin. consil. 84. col. 1. lib. 4. Bart. consil. 119. colius quidem hæredis confessio de hoc facta etiam absente fisci procuratore prodesset fisco. Franc. de Ramponibus inter consil. Calder titu. de testa. consil. 25. & Corn. d. consil. 310. col.

46 3. ver. & text. lib. 1. vbi † autem spurius palàm esset institutus à prætenso patre, etiam sub nomine matris. s. talis filius dominæ Bertæ, ficus nihil haberet in hæreditate agere, vt latè contra fiscum respondit Alexand. consil. 202. per spectis verbis, lib. 6.

47 Idem † quando hæreditas, fideicommissum, vel legitima non acquisita bannito, sed sub spe, & cõditione. & non agnita existat, & non debetur fisco etiam sub confiscatione bonorum, vti hæc sint bona conditionalia, l. si mandauero §. si cuius bona. ff. mand. Bal. consilio 27. ad dictum condemnatum, lib. 4. & consil. 399. statuto. ad fin. lib. 3. plenè in fideicommisso conditionali, Roma. consil. 247. primo dici potest, Alexan. consil. 23. col. 2. nu. 8. & seq. lib. 1. Iaso in l. fi. sed quia, col. 1. commun. de lega. late discurrit Ruin. consil. 124. col. 2. num 5. & sequent. & consil. 129. colu 2. num. 3. & sequ. lib. 2. & consil. 122. col. penult. & fin. lib. 4. & latè Dec. consil. 438. col. fin. vnde Bald. in l. legatarius. ff. de

48 excu. tut. arguit ex illa lege, quòd † propter delictum hæredis non confiscantur bona subiecta restitutioni, ita not. quod quis retinet per alium quod per se non

49 retinet, item † quando bona conditionalia non veniant in confiscatione, vide plenam apostill. per Alexand. ad Bartol. in l. quod traditum, ad fin. de condit. & demonstr. & Bossi tract. crimi. titu. de bonorum publica. num. 27. de his aliqua plus remissiue. quàm resolutiue more suo tract. Merzar. de fideicommiss. par. 2. q. 47.

50 Idem † de bannito ante mortem patris, quòd hæreditas paterna non pertineat ad fiscum, sed ad filium banniti. l. si qua. & ibi Bartol. & Bald. ff. de tut. perio. Alexan. consil. 75. col. fin. num. 19. 20. lib. primo. ita esse veriorem & magis communem opinionem, dicit Ruin. consilio 49. columna secunda, & Iaso consilio

166.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

166.col.3.sub ver.quartò facit.lib.secundo.

51 Quoniam † fiscus habetur loco hæredis extranei, ideo confiscatis bonis filij hæredis patris habentis matrem relictam vsufructuariam omnium bonorum, stante filio hærede, debentem consequi solùm alimenta per consuetudinem Bulg. per gl. in auct. hoc locum. C. si secun. nupt. postmodum succedēte fisco debet ipsa mater consequi integrum vsumfructum, vt bene declarando probat Curt. Seni. consilio 14. conclusionem hanc firmando, quæ non transeunt in extraneum hæredem, non transire etiam in fiscū: 52 quæ verò transeunt, pariter & in fiscum transire, tenet Bossi. dict. tit. de bonorum publica. numer. 16. est text. in l. in facto. §. fi. de conditio. & demonstrat. & consequenter † filius bannitus capitaliter, cum in testamento patris fuerit præteritus, & nulla bona in ciuitate reliquerit, ideo successorem non habeat. l. lex Cornelia, de vulga. & pupill. & ibi Bald. Imo. & Alexan. † fiscus eius nomine non potest dicere testamentum paternum nullum, & sic eius successionem obtinere non potest ex persona banniti, cum causam lucratiuam habeat, sibi obstat ex persona auctoris exceptio doli mali. l. apud Celsum. §. de auctoris, de excep. doli firmat Bald. in d. l. si qua pœna. verific. sed quæro pone. de his qui sunt sui vel alie. iur. sequitur Aret. in l. si quis mihi. §. seruus, ad fin. ff. de acq. hæred. Ias. in l. si filius qui patri, col. 3. ver. septimò limita. de liber. & posthum. refert sed inuolutè Bossi. di. tit. de bon. publica. sub nu. 17. idem pro singulari ponendo bis firmat Fran. Cremen. not. 12. & not. 89.

54 Incidenter quæritur † de iuribus fisci, seu aliorum, quando euenerit aliquem fuisse impeditum condere testamentum, solutio remittitur ad not. in l. 1. ff. si quis aliq. testa. prohi. adde Anch. cons. 337. de efficacia, Alexand. cons. 172. lib. 5. Corn. cons. 150. ad fi. con 55 sil. 209. col. 5 & seq. li. 2. † quæ necessariò sint probāda plenè examinat Paris. cons. 67. num. 30. & seq. per tot. lib. 3. & Meno. de arbitr. iudi. lib. 2. cent. 4. cas. 395.

56 Si quis demum † non paruerit appositæ conditioni, vel modo, & testatoris voluntati, attamen emolumentum sibi testamento relictum consecutus fuerit, nunquid hoc retinere debeat. Dico equidem, quòd is, cui tali casu contrauentionis applicari debeat emolumentum ipsum, potest illud repetere, & cōsequi cō dictione sine causa. vel ob causam per tex. in l. liberto. 6. Lucius. de an. le. & ibi gl. in ver. vtili repetitione. per l. si hæres. ff. de cond. ca. da. & l. quidā reip. de vsufl. leg. ibi alle. in specie firmat Alex. cons. 102. col. 2. ver. secūdo principaliter. & col. 3. ver. actio autē, li. 2. ita ex facto respondi cons. 179. nu. 24. li. 1. facit l. si ponitis, ad fi. ibi cæterùm indebiti fidei cōmissi esse repetitionē. ff. de dona. inter vi. & vx. & in specie scripta per Cum. 57 cons. 107. sub ver. ad propositū igitur, idem † si postea apparuerit testamentum inualidum, legatarium solutorum datur repetitio. l. cum filius. §. fin. de legat. 2. & l. 2. ff. de cond. indeb. vbi tex. apertus.

58 Veruntamen & tertio † nō omnis, non semper voluntas testatoris seruāda vel sequēda est, alibi in superiorib. dictū est. & suo etiā isto loco repetitur, quòd nō omnis volūtas patris est eius testamentū. nec omnis eius voluntas est sequenda per filiū, dicit Bal. in l. 1. §. fi de functus. ff. de reb. eo. non est sequenda voluntas testatoris, quæ nō transit in dispositionē Bal. Bart. Imo. in l. cum quidā filiumfa. ff. de hære. instit. Alex. cons. 55. col. 3. sub nu. 2. li. 3. Ias. cons. 29. col. pen. ad fi. li. 3. Decius. cons. 468. num. 7. Paris. cons. 89. col. pen. nu. 33. lib. 2. cum concor. per Tiraq. in l. si vnquā, ver. liberis. nu. 20. & seq. de reuoc. donat. & glos. in l. 1. C. arbitr. tut. & quæ non valet circa ea in quibus non potest testator disponere, vt quamplurimos casus enumerauit, & probauit supra lib. 2. interp. 2. dubit. secunda, solut. 2. quos in summa adhuc referam tendere ad hæc, quādo dispositio testatoris est contra leges vniuersales, cōtra bonos mores, contra publicā vtilitatē, irrationabilis, illicita, viam aperiēs ad delinquendū, impossibilis, nuda, vana, dolū fraudē continens, singula quoque hæc aliquorū exemplorū insertione breuiter explicabo.

59 Namq; contra † leges in eo, quòd prouidēt in vniuerso, & ad publicam vtilitatē, vel reipciūt formam, vel solennitatē actuū, voluntas testatoris non est seruanda. l. nemo potest. l. si quis inquilinos. §. fin. de leg. primo, & ibi latissimè doct. & Luc. de Pen. in l. 1. colu. 4. & seq. C. de expent. lud. li. 11. aliibi dixi, & repeto in 60 specie plura notabilia sua dicta, quòd † testator nō potest facere quod leges, & qui est minister legis, & qui potest interdum supplere, interdum interpretari leges, in suo testaméto locū non habeant, per d. l. nemo bene facit & l. testandi. C. de testa. & d. l. si quis inquilinos. §. fi. de le. primo & ibi latissime doct. nāq; 61 † voluntas testatoris iuri contraria, illicitum continēs, vel inepta nō seruatur, per l. 1. in prin. C. de vsur. & l. seruo alieno. §. fi. de lega. primo, quinimmo subiungit, si à principio talis voluntas non sit cōtra ius, vel illicita, sed postea curtū temporis detegatur iniusta. & illicita, venit tunc nō seruāda, vel moderāda per capit. suggestum, de dec. inferendo etiā ad quæst. 62 † legati possessionis Ecclesiæ facti, vt eius fructus expēdantur in ornamentis Ecclesiæ, quæ si abundet ornamētis, & fructus possessionis relictæ necessarij sint pro alimentis rectoris Ecclesiæ, ita volūtas testatoris in hoc nō seruatur, sed lex Dei, qui præcipit, vt qui altari seruit, pascatur ex ipso, & sic fructus in alimentis rectoris cōuerti possint, vt ibi per eū, toties enim secūdum voluntatē testatoris quis facere cōpellitur, quoties cōtra legē nihil sit facturus, per tex. in l. si quis eū, de cōd. & demō. & ibi Bar. & alij not. quòd volūtati defuncti nō paretur, quæ sit cōtra legē. Cōfirma & prædicta per d. cap. suggestum, quod secūdum varietatem temporum varia interpretatio dispositionis, ita Bal. in l. si paterfa. in quarto nota. ff. de hæredibus instituendis.

63 Contra † bonos mores testatoris volūtas seruanda nō est, d. l. si quis inquilinos, §. pen. ibi conuenit exemplū, quādo quis scripserit vel etiā turpe aliquid, & ibi gl. in ver. turpe, pro exēplis allegat l. seruo alieno. §. fi. de legat. primo, de superuacuis impēsis & ineptiis circa sepultura, & funus, & l. filius tā. §. ædes, eo. de ædib. destruendis, & l. quidā, in princ. de condi. insti. de suo cadauere, suis reliquiis proiiciendis in mare & vide l. reprehendenda, de instit. & substi. de diuortio faciēdo inter coniuges, vel aliàs quid probrosum, vt l. 1. in fi. C. de his quæ pœn. nomin. 2. fi. in fin. instit. de legat. 64 † prout nullā vim habēt pacta, quæ fiunt cōtra bonos mores, l. pacta quæ cōtra. C. de pact. & ibi gl. dat exēplū, quādo sit de futura successione. l. fin. C. eo. & expressius in l. stipulatio hoc modo cōcepta. de verborū obligationib. cū aliis ibi signat. in gl. & Bal. in rubric. C. de cōdict. ob turp. caus. in d. l. pacta quæ, & ib. Alex. 65 & Ias. & Dec. declarāt, † qui dicatur boni mores, de iure ciuili, quicquid est improbū, & inhonestū dicitur cōtra bonos mores, de iure canonico, quidquid indūcit peccatū est contra bonos mores. vtroque autē iure apud nos crederem voluntatem testatoris non esse seruandam, quæ tali vtroque iure esset contra bonos mores, quia tale vtrumque ius tenemur seruare.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

66 Contra †publicam vtilitatem non est seruanda vo
luntas testatoris, quando impedimetum præstat matrimonio contrahendo, vt l. quoties. l. cum ita legatum. & l. hoc modo, de conditio. & demonstr. in casu quo testator mandauit suos descendentes, tam mares quàm fœminas debere matrimonium contrahere cum mercatoribus, seu filiis mercatorum, & nō cum alia qualitate personarum, vocatis interessatis, quibus spectaret commodum per contrauentionem, iudicem debere tale præceptum, tanquam repugnans vtilitati publicæ pronuntiare non esse seruandum, & posse contemni ex facto respondit Oldra. cons. 16. the ma tale, Titius. in fi. per l. qui testamento. ff. de excus. tuto. & l. si id quod. §. doli, de iurisdictio. omnium iudicum, vbi iudicis iussu excusatio profutura est, facit ratio, ea enim quæ communiter &c. aucten. res quæ. commun. de lega.

67 Irrationabilis, † & illicita voluntas testatoris non est seruanda, in casu. l. paterfamilias. ff. de hæredibus instituendis, vbi duobus hæredibus in testamēto præcepit testator monumentum sibi construi, & si alter eorum deficeret, quòd ambo essent hæreditate priuati, vno repudiante hæreditatem, altero construente monumentum, is qui paruit testatori habebit hæreditatem, quòd verò priuetur facto alterius in hoc testatoris, si quæ videretur, voluntas non seruatur, quia irrationabilis & illicita est, per textum ibi & Bart. & Imola dicunt, & perscripta à Menoch. cons. 99. num.

68 117. 118. 119. & 120. & Socin. cons. 21. col. fi. num. 20. lib. 3. †sicut mandatum superioris non adimpletur, vbi ratio non adimplendi reddi potest, glo. fin. in cap. cum teneamur, de præben. dicitque Clar. in suo §. testa-

69 mentum, quæst. 50. sub ver. pone ergo, †quòd irrationabilis est dispositio testatoris, quę turpem personam prætulit fratri cōsanguineo, vel sorori, ideo fratris vel sororis testamentum continens hæredem institutum infamia, vel turpitudine, vel leui nota maculatum po test infringi ab altero fratre quereia inofficiosi testamenti per text. in l. fratres. C. de inoffic. testament. & ibi late Docto. & in proposito Iason cons. 71. numer.

70 2. lib. 1. dicit † quòd à fratre hæres institutus dicitur turpis persona, qui sit filius sacerdotis, & qui sit excoriator equorum, lusor, ebrius, dissolutus, malæ & inhonestæ vitæ, mulier adultera, scortum faciens, mimus infamis ipso iure, vel per sententiam, item diffamatus de aliquo crimine, puta homicidio, rapina, furto, falsitate, vel alio simili, quamuis non sit condemnatus, & diffamatus apud bonos, & graues viros, & vsurarios, concubina, vel damnatus ex vulnere, vt ibi per eum, & probatur ex verbis textus in d. l. fratres, ibi, vel leuis notæ macula, per Paris. consil. 64. num. 12. & 13 lib. 3. & plene Decius cons. 530. col. 1. vbi in specie contra institutum habentem vxorem, & tenentem cōcubinam, de spurio instituto, quòd sit infamis. Curtius Iunior cons. 136. col. fin. num. 2. etiam si legitimatus sit, latissimè Cels. Hugo cons. 73. de viu rario, per Mathes. not 49. De instituto tamen ab his similibus defenso per Grat. cons. 6. li. 2. per Bero. cons. 19. lib. 2. de spuria nupta viro legitimo & naturali defensa per Anchar. Regiens. quæstio. 60. nu. 4. & sequ. part. 2. de excommunicato excommunicatio. maior

71 instituto Vall. cons. 95. nu. 25. lib. 4.
Viam †aperiens ad delinquendum, voluntas testatoris non est sequenda, vt quando obligatum ad reddendum rationem administrationis testator liberat à confectione inuentarij, & à redditione rationis. Dispositio huiusmodi namque seruanda nō est, quin saltem fiat aliqua dispositio bonorum, prout iudex arbitrabitur cedere. puta, ad vtilitatem pupilli, Baldus sub num. 4. Salycet. sub num 5. in l fin. C. arbitr. ture. Gualden. de arte testan. tit. 7. cau. 3. nu. 4. præter alie. per eum adde Angel cons. 144. reuocatur, in fin. Bart. in l nemo potest, numer. 12. & ibi ali. de legat. primo. Aymo cons. 193. numer. 10. pro communi ponit Clar. suo §. testamentum. in quæst. 66. ad fin.

72 Pone quòd †testator mandauit suæ vxori, quòd deberet suis hæredibus reuelare & manifestare aurum, argentum, iocalia, & alia sua bona mobilia, postea in codicillis reuelauit eam a tali manifestatione ei legādo quicquid acceperit, & alienauerit de dictis bonis mobilibus, nihilominus potest cogi hæc legataria reuelare dicta bona, & sibi in hoc non seruatur voluntas testatoris ne inuitetur ad delinquendum per l. primam, C. de vsufruct. & l. scire, vt in possess. legat. firmat Guid. Papa, in quæst. 515. testator, facit quod in simili dicit Castren. in l. quem hæredi. in fin. de rebus dub. quòd testator dixerit alicui negotium aliquod, quod teneret in secreto, & nulli diceret, & is morte præuentus non expedierit quid testator ordinauerit, sed in suo testamento manifestauerit suo hæredi per eum expediendum, id proinde nō habet vitiare propter iustam causam, quia semper non est parendum voluntati testatoris. l. in confirmando. ff. de confirm. tuto. vt ibi per eum.

73 Impossibilis, †nuda, vana, parum proficua testatoris voluntas non est seruanda, vt de conditionibus impossibilibus, vel deriseriis est text. in l. 1. & ibi gloss. & doctores, & in l. conditiones. de conditionib. institu. vt de præceptis nudis absque causa. l. filius familiæ. §. diui. de legat. primo, & pater filium. §. Iulius, de legat. tertio, & in his locis plenissime doctor. tradunt, parum proficua non sequenda, vt si cognouerit iudex nō expedire quod testator iusserit circa suos filios pupillos, vt l. quintus. §. nec tamen semper, de annu. lega. vt propter iustam & euidentem causam debet fieri diuisio, vel alienatio, quam testator prohibuerat fieri de bonis communibus cum pupillo, perpulchrè tradit Aret. cons. 22. col. penult. & hoc ex arbitrio & potestate, quæ iudici ipsi à iure tributa est pro vtilitate minoris, sequitur Aymo cons. 190. num. 9. cons. 193. nu. 10. & late Thoma. Gramma. decis. 7. hoc sanè conceditur quando constat iudicialiter de noua causa superuenienti ignota testatori, quam si sciuisset, verisimiliter iussisset prouideri. prout iudex ob ipsam causam de nouo apparentem mouetur prouidere pro vtilitate minoris, ita Dec. cons. 349. col 3. num. 5. Gramma. & Aymo referunt per textum apertum in l. in cō firmando, in l. vtilitatem, de confirmatio. tuto. dixi iudicialiter, per gloss. fin. in d. l. vtilitatem, illa verba, eorum quæ ipse prætor de tutore compertas habet exponentem, id est, nouit vt iudex, per l. illicitas. §. veritas, de offic. præsid & per text. in d. l. quintus. §. nec tamen semper, de annu. lega. veluti si prætor doctus scit non expedire &c. bene sentit Bal. cons. 75. spurio, ad fi. lib. 1. tunc enim voluntati testatoris statur, quādo filio vtique recte prospexit. l. 3. §. 1. ff. de admi. tut.

74 Dolum, †fraudem continens testatoris voluntas non est seruanda, quando constare potest etiam coniecturis, indiciis, & legitimis præsumptionibus, dolo, fraude, delinimentis, instigationibus, machinatione, & simulatione quorundam testatorem fuisse inductum ad faciendum testamentum relinquendo ipsis

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

ipſis doloſis, vel aliis ſuis, priuando, vel ſuccedentes ab inteſtato, vel hæredes ſcriptos in primo teſtamento, dolus primùm & fraus probatur indiciis, coniecturis, & præſumptionibus per text. & ibi omnes not. in l. dolum. C. de dolo. & in ca. 2. de renunti. in 6. gl. & Bart. in l. apud Celſum, in princ. ff. de except. doli, Decius conſ. 337. in fin. Calca. conſ. 23. col. 1. Iaſ. conſilio vigeſimo quinto, ad nu. ſecundum, lib. 1. conſ. 141. col. 2. nu. 4. Ias. eod. Pariſ. conſ. 83. nu. 47. lib. 3. Aym. conſ. 143. nu. 12. lib. 4. & alibi paſsim docto. firmant,
75 nam † ex introitu mariti clam & occultè ad cubiculũ vxoris infirmæ teſtantis, & ſuper eius faciem importunè aſtantis, & rogantis enixè, vt ſibi faceret legatũ de vna domo, probari dolum mariti, & tale legatum
76 inualidum confirmat conſ. Neapol. per Afflict. deciſ. ſexageſimanona, numero ſeptimo, & ſequent. † item ex eo quòd quidam ſatis locuples habens filium ex prima vxore, eum plurimum amabat, ſumptuosè veſtiendo, & curando eum matrimonio collocari cum puella ex nobilioribus de loco eam dotando de ſuo, & multas expenſas circa filium & nurum faciendo libentiſsimè & ex eo viſis nepotibus maſculis, & filio aduerſus patrem nullum vnquam ingratitudinis ſignum oſtendẽte, ſed nouercã ſubducta filium talem, & nepotes ampliùs in ſuam domum introire noluit, eis quid non dando, niſi parum, & occultè neſciret nouerca, & in ſuo teſtamento huic filio ex primo matrimonio in totum patri ab inteſtato ſucceſſuro per ſtatuta loci de ſuo non relinquendo vix quartam partem legitimæ, amplum legatum faciendo nouercæ, vniuerſalem hæredem inſtituit filium ex nouerca, & alios filios ex ea naſcituros aliàs excluſam ab inteſtato, & ſolùm dotandam ſtante filio maſculo per dicta ſtatuta, binas renuntiationes bonorum paternorum & maternorum à dicto filio primi matrimonij vlteriùs extorſit. pœnis impoſitis ipſi filio ſi contrauenirẽt renuntiatis, applicandis filiis dictæ nouercæ ſecun 81
di matrimonij, & attenta communi conſuetudine prudentium hominum in ſuis teſtamentis inſtituendi hæredes filios maſculos, & filias ſolùm dotandi, ex huiuſmodi facti ſpecie, ex facto reſpondi dictum te- 82
ſtamentum, & renuntiationes tantùm præiudiciales filio primi matrimoni, doloſis delinimentis, inſtigationibus & machinationibus nouercalibus probari factum per patrem, & extortas per text. in l prima, ibi ex facto intelligitur cum ſign. ibi in gloſſ. verſi. ex facto, per Bartol. & Cuma. numero ſecundo, ff. de except. doli, & per text. in l. non eſt enim. ff. de inoffic. teſtamen. & ibi Alber. notat veridicam legem, quæ di
77 cit † parentes moueri ad iniuriam filiorum propter blanditias, & deceptiones nouercarum, & quòd tales blanditiæ habent intra dolum admiſtum. & ibi Fulg. ſub l. ſecunda, numero ſeptimo, dicit hoc procedere, quando hæreditas illa aufertur cui debita eſſet, & ibi Caſtrenſ. numero ſexto, not. l. contra nouercas, vt
87 præſumantur inimicæ priuignorum, & quòd † quicquid facit pater contra filios habẽtes nouercam, præſumatur feciſſe ſuaſionibus nouercalibus, & ſic non debet tolerari dicit ipſe, & probatur hoc vltimum di- 84
ctum, quòd non debet tolerari per text. ibi, non eſt enim conſentiendum parentibus iniuriam &c. idem 85
ibi Curt. Iun. conſilio octauo, not. & Hierony. Cagn.
79 numero nono, inferentes etiam † renuntiationes factas patri de hæreditate paterna per filios, ſeu filias habentes nouercas præſumi factas propter inſidias nouercales, & hoc haberi per præſumptiones legum, quę dicuntur liquidiſsimæ probationes, per l. licet Imperator, & ibi gl. Alexand. & Iaſo de legat. primo, & l. ſi quis locuples. ff. de manumiſſ. teſtamen. ideo de facili infringuntur, dicit ipſe Cagno. idem fortiùs dicẽdum eſt de teſtamento patris auferente hæreditatem paternam filio habenti nouercam. de quo expreſsim loquitur dicta l. non eſt enim, concurrentibus maximè factorum qualitatibus ſuprà enuntiatis, vel ſimilibus etiam aliter extrinſecè non apparentibus, quòd nouerca inſtigauerit & induxerit patrem ad priuandum filium primi matrimonij ſuis bonis, quia ſat eſt quòd pater filio ſubduxerit nouercam domi exiſtentem, iuxta carmen Virgil. Eſt mihi namque domi pater, eſt iniuſta nouerca: & exinde legis præſumptionẽ Caſtrenſ. Curt. Iun. Cagnol. & alij inducunt in di. l. non eſt enim, & ibidem Ang. dicit per illam l. obtinuiſſe hæreditatem pro quibuſdam pauperibus, quibus fuerat ablata falſis perſuaſionibus propinquorũ teſtatoris, vt ibi per eum.

Itaque † teſtamentum dolo alicuius conditum nõ 80
eſt ſeruandum, nec tolerandum, per dictam legem primam, de except. doli, vbi quidem dolo fit, tam in contractibus, quàm in teſtamentis, quam in legibus, & l. Lucius. §. Sempronia. de legat. ſecundo, & per clariorem text. in §. hæc autem diſponimus, ibi & talem quidem ſcripturam, quia dolo eam, & machinatione quorundam compoſitam fuiſſe comperimus, nullo modo permiſimus obtinere, in auctent. vt cum de appella. cogn. & per Caſtrenſ. in dicta lege ſecunda, numero ſexto. ff. de inofficio. teſtament. dum ait, & ſic non debet tolerari, & Iaſo. in conſilio centeſimo quadrageſimo primo, viſa longa, columna ſecunda, ſub numero tertio, lib. quarto, & ex inſtigationibus nouercalibus per Gramm. deci. quinquageſima quinta, in principio, eximportunis perſuaſionibus mariti, per Afflict. dict. deciſ. ſexageſimanona, numero ſeptimo, vſque ad fin. idem ex † importunis precibus vxoris legatum ei factum per maritum non valere, Tiber. Decian. conſilio trigeſimo ſecundo, numer. 22. lib. 3. ad idem & conſilio 65. numero ſecundo, & ſeq. li. 2. & per plura † teſtamẽtum matris ſolùm filio maſculo relinquentis legitimam, & inſtituentis filiam hæredem vniuerſalem, ei ſubſtituendo fratrem, huius quidem fratris dolo & inſtigatione non valere, non fore ſeruandum egregiè probat Socin. Iun. conſilio 50. col. prima, & ſequent. lib. tertio. idem ſentit Aymo conſilio centeſimo quadrageſimo tertio, numero octauo, nono, & decimo, his denique perbelle concinit ſententia Ciceronis per hæc verba, Mihi quidem etiam veræ hæreditates non honeſtæ videntur, ſi ſint malitioſis blanditiis officiorum, non veritate, ſed ſimulatione acquiſitæ. hæc ille in tertio lib. de officiis, ſub cap. incipien. quæ diiudicanda ſunt, & ſenſum teſtatoris iniquum ſequi non debemus, inquit Soci. conſilio vigeſimo primo, columna ſecunda, ſub numero 7. lib. 3. facit text. in l. facta. §. ſi vero turpis. ad Trebellianum.

Quamuis prædicta de dolo, videantur habere lo- 84
cum quando † dolo eſt inſtitutus hæres, vel commodum ſentit ex teſtamento, non verò quando alius ſen 85
tit commodum, † cui alienus dolus nocere non debet. l. ſi procurator. in princi. ff. de except. doli cum ſimilib. & † veniens ab inteſtato contra teſtamentum dolo conditum patris eius annullatione, quaſi neceſſe habeat ſupplicare Principi ſecundum Bald. in l. ſi frater. C. qui teſt. face. poſſ. aſſerentem Bartol. in l. §.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

fuit quæsitum.ff.ad Trebell. sentire successuros ab intestato non expugnare tale testamentum, tamen & idem dicendum est, quando alius ex testamento dolo etiam alterius condito in perniciem alterius vocati ab intestato acquirit ex tali dolo, qui est immediata causa suæ acquisitionis, tunc ei dolus iste nocet, ex opin. Petri Cyn. & omnium tenet Bartol. in l. fi. col. 1. numero septimo. ff. si quis aliq. testa. prohi. idem probat Saly. in l. prima, numero 4. ver. in contrarium. C. eo. quòd ab instituto aufertur, non quia ipse deliquerit, sed propter vitium ipsius actus, idem ibi Castrens.

86 tenet hac ratione, quia sicut † dolus tuus non debet mihi nocere, ita non debet esse causa mei lucri per allega. ibi per eum, adde text. apertum in lege prima, in fi. ff. si vent. nomi. muli. in pos. eat. ita est comm. opin. per Bartol. & Castren. in locis hic alleg. merito Fulg. Alexan. & Corn. in d. l. si frater, firmantes quod Bartol. nihil contrarij de hoc dicit in di. §. fuit quæsitum. & sequentes Bald. in prima sua opinio. tenent satis esse successuros ab intestato contra tale testamentum iuuati actione de dolo, vel in factũ, argum. l. Lucius. §. Sempronia, cum glo. ibi de leg. secundo. l. prima. ff. de dolo, & l. qui nomine, de fall. Angel. Castren. & alij in d. l. non est enim de inoffic. testamen. qui tex. sane loquitur generaliter, vbi filij iacturam patiantur in hæreditate paterna testamento patris corrupti instigationibus nouercalib. generaliter etiam loquitur text. in d. §. hæc autẽ disposuimus, ibi, quia dolo eam & machinatione quorundam, &c. in auctent. vt cum de appel. cogn. generalia quoque sunt verba edicti de dolo. si quæ dolo malo facta esse dicentur, si de his rebus alia actio non erit, & si iusta causa esse videbitur, iudicium dabo. vt l. prima, in princ. ff. de dolo: iure enim merito licet hæc non allegando competere actionem vel exceptionem de dolo. si ad commodum alterius dolo malo alicuius testamentum fuerit factũ vel mutatum, tenet Gualden. de arte testan. tit. 11. cau. 4. num. 4.

87 Atque † per sententiam iudicis in totum, prout testamẽtum dolo factum compertum fuerit, vel etiam in parte rescindi potest, not. Bald. in l. cum duobus. C. de inoffic. testamen. cum aliis refert & probat Af-

88 flict. d. decis. 69. iam dixi in proposito † iudicem in causa coram eo vertente habere potestatem interpretandi leges & canones, gloss. in cap. 1. de postu. præl. eum concord. ibi per Dec. nu. 39. & in cap. intimasti, col. 1. de appell. Franch. in c. cum speciali, col. 2. ad fin. eo. Natt. consil. 282. in fi. necnon aduersus gesta per dolum etiam in testamẽtis plene per leges prouisum est to. tit. ff. de dolo, & de excep. do. & si quis aliq. test. prohib. ideo ad illud, quod de hoc sit supplicandum Principi secundum Bald. in d. l. si frater. respon-

89 detur quòd † frustra imploratur à Principe, quod à lege conceditur. l. 1. C. de thesau. lib. 10. frustráque petitur pronuntiari per iudicem super iure legis scriptæ, dicit Bald. in l. suus hæres, sub nu. 1. C. de repu. hæred.

90 Licet quoque † pater habens filios & primi & secũdi matrimonij sola legitima relicta filio primi matrimonij, in reliquo possit suo testamento vniuersale hæredem filium secundi matrimonij sibi forsan magis festiuum, & dilectum instituere, & tale suum valeat testamentum ex licentia concessa per text. ex §. fi. in auctẽ. de nupt. Aymo consil. 193. nu. 2. plurimum tamen versando in facti specie, de qua consultum ante dixi me respondisse, dicendum est, vbi ex factorum circumstantiis constare potest patrem ex mera dilectione paterna magis erga filium secundi matrimonij, quam erga filium primi nouercali instigatione aduersus primi matrimonij filium euidenter cessante motum fuisse ad relinquendum plus filio secundi matrimonij, tunc suum testamentum permissum est cum pluribus animaduersionibus, & adhortationibus de æqualitate seruãda inter omnes filios, imitãdo legem eos vocantem ab intestato æqualiter, vt multum affectuosè præsuppositum, scriptum, & replicatũ reliquit Imperator in tex. d. §. fi. in auctẽ. de nupt. verum vbi totũ contrariũ constare potest. s. multã dilectionem paternam erga filium primi matrimonij, statim ex inductione nouercæ esse versam in odium contra filium amplius non admissum, suam introire domum, quæ tota imperata, & dominata est imperio nouercali, & omnis intentio paterna versa & intenta videtur solùm ad priuandum filium masculum non demeritum, & acquirendum filiis, & filiabus nouercæ ex secundo matrimonio etiá nascituris, & per eum non notis, erga quos ideo nõ potest operari maior dilectio paterna per not. in l. qui filiabus, in princip. de legat. primo. Bart. consil. 130, pater dedit, nu. 2. cũ simil. per Tiraq. in l. si vnquã, ver. filios non habens, sub nu. 1. de reuoc. donat. cõmunis & solita inter omnes homines maior affectio erga masculos, quàm fœminas, pro conseruanda agnatione, l. 1. §. pen. de vent. inspi. adducit Iason in d. l. qui filiabus, in princ. col. 3. ad fin. itẽ vniuersalis consuetudo instituẽdi filium masculum, & dotandi filiam, & conseruandi bona in agnatione, euidens per inspectionem omnium testamentorum passim per docto. attestata, vt Sig. de Homod. consil. 172. num. 4. Socin. Iun. consilio centesimo vigesimo quarto, sub numero 54. lib. primo, statutum in loco vocans filium masculum ad vniuersalem successionẽ patris ab intestato dando solam dotem filiæ fœminæ extare pro publica vtilitate secundum communem opinionem doctor. per Albertum Brun. de statu fœm. exclu. articulo tertio, numero duodecimo, omnia hæc in specie illa post subductam nouercam in perniciem filij masculi primi matrimonij, & trium suorum filiorum masculorum retrorsum accesserunt, nam dimisso filio masculo priùs gratissimo, & nepotibus masculis ex eo primi matrimonij, omnis affectio paterna commutata est in filiam fœminam præsentis nouercæ etiam natam post testamẽtum, communis, ac vniuersalis consuetudo, solitum, boni mores ciuitatis, publica vtilitas conseruandi bona in agnatione proiecta sunt hæc in reprobum sensum, quoniá masculina proles fuit exclusa, & filia fœmina instituta vniuersalis hæres, & ei substituta mater ipsa nouerca, etiam legataria multorum bonorum.

Ergo in promptũ & in claram facti euidentiam est testamentum hoc dolosis insidiis nouercalib. ostendi

91 fabricatũ. ideo. n. contra solitũ, sicut † insolitus cõtrahendi modus reddit actum suspectũ, Bal. consil. 75. spurio, nu. 2. li. 2. Petr. Gerar. sing. 77. in quacunque dispositione loquamur, Curt. Iun consilio 132. numero 9. & eleganter idem Bal. consil. 336. aliquando dispositio, col. 2. ver. in fraudibus. n. præsumendis, lib. 3. vbi præ-

92 sumitur † fraus ex nimia affectione non cõmuni, nec laudabili, & sic recurrendũ est ad discretionẽ virorum sensum habentiũ, ait Bal. itaq; cõtra bonos mores, & publicá vtilitatẽ ciuitatis, suspectissimũ de corruptela mentis testatoris, de dolo nouercæ liquidissimè probato, & præsumptione iuris & factorum tot similium ad idem, qualitatibus adiunctis, vt propriè loquitur

text.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

text. iuncta gl. in ver. ex facto intelligitur, in d. l. 1. de except. doli, non valet tale testamentum, non debet seruari, nec nocere filio masculo per iura supra alleg. & particulares decis. text. & ibi Ange. Castr. Cur. Iun. & Cagn. in dict. l. non est enim. ff. de inoffic. testam. Gualden. de arte testan. tit. 11. cau. 4. nu. 2. & seq. & Socin. Iun. dicto consilio 59. colum prima, & seq. lib. 3.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas testatoris est seruanda & exequenda ab his, qui à testatore vel commodo, vel fiducia inuitatur, qui agnitu & acceptatis dispositis per testatorem tenentur seruare eius voluntatem.*

Et qui sint ibid.

2 *Ordo exequendi testatoris voluntatem est incipere ab herede, cui summa totius causæ testamenti, & tota auctoritas commissa est, cui vti domino testamenti & emolumentorum prouenientium ex eo competit venditatio.*

Heres quam auctoritatem habeat, vide verbo ordo exequendi.

3 *Voluntas testatoris*

Primò ab herede est exequenda.

Secundo ab executoribus in testamento relictis.

Tertio ab episcopo.

Quarto à Metropolitano.

Quinto à Principe.

Sexto à Præside.

Septimò à Prætore.

Vltimò à Magistratu municipali, & ib. omnib. iudicib.

4 *Miracula & pœnæ contra non exequentes voluntates defunctorum.*

5 *Heres semper alio non expresso debet adimplere disposita per testatorem, & sustinere omnia onera hæreditaria, siue dispositum sit imperſonaliter, non exprimendo per quem, vel exprimendo absque commodo ei relicto, & vt inf. de materia nume seq. id indicas de respectu emolumenti quod ad heredem spectat, vt num. 9.*

Et quod intelligantur onera imposita, vt transeant ad fideicommissarios, & ad quoscunque transibit hæreditas, ibidem.

6 *Testator quando loquitur, semper ad heredem loqui videtur.*

7 *Onus imperſonaliter iniunctum à testatore videtur heredi iniunctum, vnde relictum præstandum ab executore de tot ex relicto valet vt ab herede relictum & ei iniunctum, ibid.*

Item alto grauato de soluendo heres est debitor. ibidem.

Idem in relicto præstando a tutore vel curatore heredis instituti vel ab executore censetur factum ab herede, ibidem.

Idem in Ecclesia construenda sic iussu testatoris, per quæ non dicentis heres tenetur. ibid.

8 *Onus iniunctum heredi grauato censetur post eius mortem etiam iniunctum heredis heredis, exemplificando, vt ibi.*

9 *Emolumentum præstandum de mandato testatoris non dicentis cui, debebitur heredi.*

10 *Fideicommissarius vniuersalis tenetur subire onera, & ea exequi, prout heres tenebatur, cum quo ad ea dicuntur hæredes, non quoad alia fideicommissaria, & quando non sint loco heredis. ibidem.*

11 *Fideicommissarius tenetur seruare modum impositum heredibus, & portandi vestem & arma testatoris, & memoria purgari ne possit, & quando, & quæ legata teneatur soluere, & de ordine dato à lege soluendi illa personis imposito, & quomodo procedendum sit. ibidem.*

12 *Legatarius de eo quod fuerit sibi relictum, tenetur facere prout à testatore iussus fuerit, & deficiente eo, cui legatarius debet præstare legatum, id remanet penes eum non heredem.*

13 *Fallit, si esset deputatus legatarius vt minister à testatore, quia tunc remaneret penes heredem.*

Et quomodo hoc cognoscatur, & quando remaneat apud heredem sine onere, quòd sit finitum, ibi.

14 *Et quando videtur datus legatarius executor ad onus exequendum, vt quando simpliciter & imperſonaliter disponat quid sibi placet de re legata.*

Et de differentia inter heredem & legatarium. 15. 16.

Hæres potest quandocunque vsque ad vltimum vitæ spiritum adimplere conditionem sibi appositam.

Item tenetur ad omnia onera hereditaria.

16 *Legatarius tenetur adimplere quamprimum potest conditionem sibi impositam.*

Item maximè particularis ad aliqua onera non tenetur.

Fallit si sit onus rei legatæ, succedens in futurum post diem cessum legati, declaran. vt ibid.

Fallit si onus speciale sit impositum legatario per testatorem, ibid.

Fallit si ad eum peruenerit totum emolumentum hæreditatis, & quomodo, ibid. nam tunc vniuersaliter tenetur ad onera.

17 *Legatarius tenetur ad onera imposita quatenus capiat commodum. ſ. rei legatæ.*

Fallit, si sponte agnouit legatum continens maius onus, quam sit legatum, quia tenetur ad illud maius etiam, si sciens seriem testamenti tale onus acceptasset, & tale onus deberet etiam potuisset apponi, ibidem. cum num. seq.

18 *Legatarius debet in totum, & non pro parte seruare onus impositum a testatore, alias seruans solum per partes perdit totum legatum, & quare.*

19 *Onus aut præceptum testatoris impositum quatenus respiciat fauorem vel hæredis vel fideicommissarij, vel legatarij, potest impune non seruari, & de ratione ibi.*

20 *Voluntas testatoris est seruanda in eo quod præcepit testator ab eo. & quocunque quauis fulgeat dignitate, maiestate, præeminentia, quouis honore, agnito emolumento a testatore sibi relicto.*

Vt de Imperatore, de Ecclesia, de Ecclesiasticis personis, de collegio Ecclesiastico, & de republica ibidem habetur.

21 *Executores aut fideicommissarij pro regionis more sic nuncupati, tenentur onus exequendi testamenta adimplere etiam sine commodo, vt sic plurimum, & quando hi fiant.*

Et de his executoribus aut comissariis testamentarijs vide plenos tractatus, vt ibidem puniuntur, & num. 22.

23 *Executores a quibus ordinandi & fieri possint.*

24 *Mulier potest testamento constituere administratorem bonorum non confidens de tutore filij, qui bona valeat administrare, & postea restituere filio effecto maiori.*

25 *Executores qui possunt deputari, & an religiosi & quando & ad quid vt de monachis.*

26 *Mulier potest esse executrix testamenti, & est communis opin.*

27 *Spurius quando possit esse executor testamenti paterni.*

28 *Executores omnes esse possunt qui non sunt prohibiti exequi tale officium, & de iure repelli non possunt.*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

29 *Executores quam potestatem habeant, & vnde cognoscatur.*

30 *Executor est quasi procurator defuncti, vel simplex mandatarius.*

31 *Vnde dispositum à tali executore dicitur dispositum à testatore.*

32 *Potestas quamuis data ab homine vel à lege, pendet à forma tradita in mandato, vel in commissione.*

33 *Executor qualem commissionem habeat, eiusve qualis sit.*

34 *Executores quando habent potestatem a testatore faciendi omnia, quæ posset facere ipse testator viuens, intelligitur pro executione circa contenta in testamento.*

35 *Executores vltimarum voluntatum habentes liberum arbitrium vendendi, intelligitur de arbitrio proportionato pro mensura debitorum & legatorum, pro vno nummo vendant decem.*

36 *Episcopus vel alius subrogatus loco executoris debet eandem formam seruare legati à testatore traditam in executione commissa, sicq; primi executoris, quod intellige tamen & tempera, vt ibi, & num. seq. declaratur per auctorem.*

37 *Commissarius aut executor non habet maius arbitrium, quam testator, qui commisit, haberet.*

Et quæ committere non potest testator, & per consequens minùs exequi executor ibi. habetur.

38 *Testator non potest committere turpia, vel contra bonos mores, vel in præiudicium tertij, nec facere, minúsque eius commissarius.*

39 *Executor cuius fides, conscientia, & industria est electa, potest facere alium executorem, ei aliquid certum committendo, & a se declaratum.*

40 *Episcopus loci potest exequi & adimplere successiuis temporibus secundum formam testamenti de relicta circa illud quod est principale in re commissa perpetuo duraturum mortuis executoribus, quorũ industriæ quædam accessoria commissa fuerant, ad pias causas intelligenda alias, ad prophanas est præses loci vel episcopus, vt ibi clarè habetur.*

Commissarius, idem est quod executor, vide vtrumque verbum de materia eorundem.

41 *Executor meri vel commissarius dicitur, qui ex testamento nullum commodum consequitur, nec consequi sperat, & in exequendo solam nutúmque facti ministerium præstat.*

42 *Nec mutatur natura meri executoris etiamsi aliquid ordinatum sit in testamento dari pro suo labore & salario causa suæ fidei remunerandæ.*

43 *Executor mixtus dicitur, qui actu vel potentia ex testamento ipso sentit vel sentire potest commodum, exemplificando, vt ibi.*

44 *Item non dicitur merus executor qui habet aliud facere vltra ministerium facti in exequendo, quando sibi data est facultas eligendi personam, vel declarandi causam, pro qua & cui debeat dispensari legatum.*

45 *Executor mens & simplex differt à non mero, de quo supra num. præcedenti. nam simplex facta monitione per episcopum, vel per interpellationem alterius, ad exequẽdum legatum, per lapsum anni excluditur ab executoria, secus in non mero, habente potestatem declarandi personam, quia etiam elapso anno poterit declarare, & vt ibi late.*

Et de differentiis inter merum & mixtum executorem. 46. cum seq.

47 *Executor meri differt à mixto, quia si legatum fiat caducum deficiens quomodocunque de causa, vel de facto, nil remanet penes merum executorem, secus in mixto, quia penes eum & non hæredem remaneret.*

48 *Item merus executor non præstat cautionem de conseruando aliquam indemnem, secus in mixto executore.*

49 *Fallit si efficeretur non soluendo, quia etiam ab eo exigenda esset cautio.*

50 *Item differt a mixto, quia merus pro consequenda re distribuenda non habet actionem contra hæredem nec contra alios, nisi ad pias causas, item alia potestate sibi per testatorem non data. secus in mixto, quia potest agere & experiri ratione, de qua ibi.*

Et est communis opi. vt ibid.

51 *Fallit, si data esset potestas per testatorem mero executori exigendi, & petendi, quia staretur voluntas testatoris.*

52 *Item mixtus potest constituere procuratorem ad lites, at merus ad negotia quod intelligitur in prophanis, quia ad pias causas non dicitur merus executor & ante litem contestatam constituere potest procuratorem, nec morte mandantis finitur tale mandatum.*

53 *Item differt merus a mixto, nam numerus executor non potest conueniri à legatario, vt eu soluat legata, sed hæredes, secus mixto, quia agnito commodo conueniri potest a legatario, & dic vt ibi.*

54 *Differt, quia merus in vita non adimplens quantũ testator sibi imposuit, non potest disponere in testamento, vt id exequatur post mortem suam, & quare, ibi, secus in mixto, qui testamento suo exequendo ius suum testatoris dicitur ipse exequi mandatum primi testatoris, vt ibi de hoc latius.*

Differt, quia si sint plures executores meri, vnus sine altero non potest exequi, nisi aliqui sint mortui, vel sint in remotis partibus, vel aliter impediti, vel quando alij nolunt exequi, vel noluerunt officium suscipere, & recusauerunt, & vide sex fallentias, vt ibi numer. 55. cum seq.

56 *Item merus executor testamenti equiparatur executori sententiæ iudicis, ideoque non potest vendere, nisi præcedentibus subhastationibus. secus inter executores, quia qui est mixtus, id est, hæres & executor non habet necesse prædictas solennitates seruare, in vendendo per transferendo dominio, & quare, ibi latè habetur.*

57 *Differt merus a mixto, quia in re exequenda & distribuẽda, quod non fuit expensum, & superfint per merum, scilicet executorem debet hæredi restitui, at secus in mixto, quia penes eum remanet, & de ratione. ibi.*

58 *Item mixtus tenetur etiam de leui culpa, at merus tenetur de dolo & lata culpa tantum, & de ratione. ibidem.*

Item differt merus à mixto, nam mixtus sentit commodum, & legatarius dicitur, vnde si esset notarius, non posset in testamento se talem mixtum scribere, quia pœna falsi teneretur, & non valeret legatum. secus in mero, quia talia facere posset & valeret talis eius scriptura, & quare ibi. 59.

59 *Notarius non potest se in testamẽto alicuius scribere mixtum executorem cum sentiat quid ex testamento commodi, & non valeret scriptura, & legatum & pœna falsi teneretur, sed bene potest se merum executorem scribere, & quare. ibi.*

60 *Notarius potest scribere in testamento alicuius se tutorem filio eiusdem adeo, vt non se posset excusare ab onere ascripto.*

61 *Notarius potest se scribere in testamento alicuius fideicommissarium & executorem in testamento, licet diceretur datiuus non testamentarius commissarius, & dic tamen, & declara, vt ibi late.*

62 Execu-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

62 *Executor seu commissarius circa personas eligendas incertas de certis incontinenti sine temporis interuallo in eligendis personis debet facere executionem.*

Fallit duobus modis, de quibus nu. 64.

63 *Executio debet fieri per executorem præsenti die & purè, vbi dies vel conditio non differt executionem relictorum.*

65 *Executor siue commissarius circa res eligendas habet annum ad eligendum.*

66 *Fallit vbi nec annus, nec aliud tempus currit commissario ad eligendum, quando testator remiserit hoc voluntati eius quandocunq; voluerit, quia sic staret in suspenso vsque ad mortem commissarij.*

67 *Executores certi vbi sunt taliter restricti per testatorem ad distribuenda bona etiam ad pias causas, vt nec episcopus aut alius se intromittere possit, mortuis executoribus deputatis non facta executione cessat dispositio & amplius fieri non potest executio.*

68 *Voluntas testatoris attendi debet quatenus concedit, & quatenus prohibet.*

69 *Testator disponendo de bonis suis etiam erga Deum potest alterare, commutare & suspendere ad diem vel conditionem quomodo vult & Deus vel princeps in hoc ab aliis non differunt.*

70 *Testator quando prouidet de certo executore ad certa relicta, in his nec hæres potest se intromittere.*

71 *Hæres potest cogi a quolibet de populo petente hoc scilicet quod satisfaciat legata ad pias causas.*

72 *Executor non exequens in tempore dato a testatore, non potest dicere se esse adhuc in tempore constitutionis episcopi, vbi duplex tempus ei statutum sit, scilicet per constitutionem episcopi, et per testatorem, quia hoc tempora confunduntur & simul concurrunt.*

73 *Executor post terminum a testatore præfixum non potest se intromittere in exequendo.*

74 *Executores appellantur etiam fideicommissarij consuetudine, deputati ad distribuendum aliqua bona pauperibus per eos eligendis post mortem vxoris hæredis in vita, vel usufructuaria, an & quādo possint distribuere viuente hærede usufructuaria & pauperes eligere.*

Et quod possint de opinione Anch.

Contrarium tenet auctor eo reprobato, vt nu. 75. cum seq. vbi late hanc materiam discutit.

76 *Pium non dicitur nec est in eleemosynam, quod datur, non pauperi nec amore Dei datum dicitur.*

77 *Executores adeo tenentur seruare mandata testatoris, vt si deputetur ad distribuendum pro maritandis puellis virginibus, non possunt illa dare intrantibus monasterium, vnum opus pium in aliud transmutando, & quare, ibid.*

78 *Executores ad vendendum bona mobilia & immobilia non possunt vendere iura & actiones ex natura talis mādati stricti interpretandi & non extendendi.*

79 *Executor distribuens in duabus personis, quod in quamplurimis esset distribuendum, testatore sic mandante inter pauperes diuidi bona nil agit & nulla dicitur distributio, & dic vt ibi.*

80 *Tempus datum executori a lege, constitutione, vel a testatore & præfixum ad exequendum non incipit currere, quando conditio aliqua esset verificanda vel quid aliud liquidandum, nisi prius purificata conditione & liquidato liquidando.*

81 *Executores vbi sunt plures in testamento deputati, vnus sine alio nihil exequi potest.*

Et in dubio nunquam censentur dati in solidum. ibid.

Et quod duo videntur dati in solidum. ibid.

82 *Et dic si super certo in solidum videntur dati, secus si super incerto. ibid.*

Et quid quando plures sunt dati cum clausula, quòd omnes vel vnus possit exequi nunc onus, quòd possit exequi non requisitis aliis.

83 *Et quid, quando ex his aliqui sint mortui, aliqui superstites, dic quòd superstites possunt exequi, maximè cum tot sint quot mortui.*

Etiam si vnus esset superstes, tunc is cum alio dato a iudice possit exequi. ibid.

Fallit si appareret ex testamento, testatorem noluisse per vnum solum executorem exequi, nam ad pias causas tūc episcopus adiungitur ad exequendum, ibid.

Et e contra vnus potest in solidum exequi, si sic voluisse testatorem ex testamento apparuerit, ibid.

Vel vnus cum alio vno ex pluribus executoribus, ibid.

84 *Executores si partim sint consanguinei, partim non discordes in exequendo commissa per testatorem, stabitur determinationi facta per coniunctos testatores.*

85 *Executores si sint duo, & vnus eligat pauperes testatoris coniunctos, & alter extraneos pauperes, præfertur electio facta de pauperibus coniunctis testatoris, & de ratione.*

86 *Executores quando sunt & clericus & laicus, tunc subsunt iudici ecclesiastico.*

87 *Executor aut commissarius testamentarius electus ad distribuendum bona testatoris pauperibus per eum eligendis, & ipse sit pauper, potest se ipsum eligere.*

88 *Item etus filios in summa paupertate existentes.*

89 *Et valet distributio suis coniunctis commissarij facta si sint pauperes & dicitur facta ad pias causas.*

90 *Executor habens potestatem eligendi pauperes, eos eligere potest ad tempus & sub conditione, modo post tempus vel in defectum conditionis electio cadat in alios æque pauperes, & appareat successiua & continua executio persistens in pauperes.*

91 *Onus vel conditio valet, etiamsi excedat tempus limitatum potestati executoris.*

92 *Executor habens facultatem eligendi in morte, potest eligere testādo via institutionis vel legati, modo sint de quibus testator sensit. s. pauperes, et non excedat mensuram distributionis, sed quatenus sufficiat ad paupertatē subleuandam.*

Nec potest vni, tanquam pauperi dare mille marchas argenti, & quare. ibi.

94 *Testator mandans sua bona distribui inter pauperes mendicantes non fit distributio inter mendicantes robustos, sed inter illos qui sunt pauperiores, ibid.*

95 *Executor habens facultatem distribuendi bona testatoris inter pauperes, vel eos eligendi, an possit vni, vel debeat pluribus distribuere, vel vnum, vel plures eligere, & quod non possit vni omnia dare vel vnum eligere, secundum Bart.*

Etiam si dictum esset in vnum pauperem, potest distribui in plures. ibid.

Et quod possit vnus eligi secundum Roman. ibid.

Et quod si sermo testatoris sit in plurali, quod plures eligi possunt si in singulari quod vnus eligatur. ibid.

Et de opin. auctoru, vide ibidem late declaratum.

96 *Commissarij testamentarij nullum lucrum debent ex commissaria habere, solum habent nudum executionis ministerium, & parum est eius suum, nihilque possunt vendere de bonis hæreditarijs pro executione facienda, nisi testator id eis concesserit, intelige de particularibus ex commissarijs.*

97 *Nec possunt facere compromissum de bonis inter pauperes*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

distribuendis vel aliter venientibus sub commissione.

98 *Prælati non possunt facere compromissum in et de bonis ecclesiæ.*

99 *Argumentum valet de potestate compromittendi ad potestatem vendendi & alienandi negatiue, vt qui nō potest alienare, non potest compromittere.*

100 *Executores particulares non possunt vendere, nisi testator eu concesserit expresse vel tacite.*

101 *Executores existentes super aliquo relicto facto loco pio exempto a iurisdictione episcopi non alius nec episcopus se intromittere potest.*

Et quòd vnus alio aduersante sibi potest exequi, alias sine eo non posset. ibid.

102 *Executores tenentur reddere rationem de executis.*

Commissarius Venetys dicitur tutor.

103 *Executores dati post alios hæredes & per verba obliqua nō excludunt matrem per pupillarem, & non tenent locum hæredu. distribuētes in pios vsus bona testatoris. Et quando est cum verbo directo, accipiant, designat pupillarem excludentem matrem.*

Maxime pia causa substituta. ibid.

Et quando sunt loco hæredum. ibid.

104 *Hæredes excusantur à pœna priuationis hæreditatis, quando executores sunt deputati.*

105 *Executores debetes eligere duos pauperes in certa summa tantum in residuo, testator decedit ab intestato.*

Testator deputans executores in distribuendo certam summam inter duos pauperes, dicitur in residuo decedere ab intestato.

106 *Executor turans se executum fuisse voluntatem testatoris operatur vt sibi ceda debeat.*

107 *Executor cuius conscientiæ est commissa distributio, an cogi possit ad demonstrandum quomodo distribuet.*

DVBIT. II.

DE personis, quæ voluntatem testatoris seruare, & exequi tenentur declaranda venit, †hi sunt enim qui à testatore, vel commodo vel fiducia inuitantur, cum isti postmodum agnouerint, acceptauerint disposita per testatorē, tunc liquido constat eos adesse, qui obnoxij sunt seruare, & exequi voluntatem testatoris. 1

Qui autem primo ad commodum alliciantur à testatore, sunt quidem hæredes instituti fideicommissarij, legatarij, & quidam alius sentiens commodum ex testamento, iam ante in superioribus scriptum est, & adhuc meminisse oportet, quod † ordo exequendi testatoris voluntatem est incipere ab hærede, quoniam ei summa totius causæ testamenti, & tota auctoritas commissa est per l. fin. C. de fideicommiss. §. si quis ædificationem. in auctent. de eccle. titu. ibi, iubemus modis omnib. hæredes eius, quæ ab eo dlffinita sunt adimplere, & l. si quis sepulchrum. §. funus autem. ff. de reli. & sump. fun. & ei vti domino testamenti, & emolumentorum ex eo prouenientium competit vendicatio. l. 3. ff. quemadmo. testa. aper. l. Labeo l. qui pecuniam. de statuli ber. tradit Luc. de Pen. in l. 1. colum. penul in fin & colum. fin. C. de expens. lud. lib. 11. vbi etiam alios suo ordine † post hæredē nominat & probat, ad quos ‖ spectat auctoritas exequendi voluntatem testatoris, scilicet post heredem ad executores relictos in testamento, de quibus infra dicetur. Tertiò ad episcopum. Quartò ad metropolitanum. Quintò ad principem. Sextò ad præsidem. Septimò ad prætorem. Vltimò ad magistratum municipalem, & ad omnes alios iudices, vt ibi per eum ac etiá late per Rebuf. tract. de senten. prouisi. in præfati. num. 77. & seq. vbi etiam † ponit pœnas & miracula contra non exequentes voluntates defunctorum, in primo to. & de quibus infra in vlt. dubit. tranctandi locus erit. 2 3 4

Et si testator disponendo, quòd illud vel illud fiat, loquatur impersonaliter non exprimendo per quem fiat, vel exprimendo, & rogando alium absque commodo ei relicto. Tamen intelligitur debere fieri † per hæredem, & ad eum semper alio non expresso spectat adimplere disposita per testatoré, & sustinere omnia onera hæreditaria, text. gloss Bart. Bald. & alij in l. si seruus legatus §. qui margaritam. de lega. primo. glo. in vers. ad onus. in l. Marcellus. in princip. ad Trebel. intelligendo eam ab hærede sub nomine appellatiuo imposita onera, vt transeant ad fideicommissarios vniuersales, & ad quoscunque transibit hæreditas, per l. si pluribus. in princip. de legat. 2 & l. si plures. de leg. tertio, post alios lass. in dicta l. Marcellus. in princip. colum. secunda, versic. ex prima parte. quòd enim hæres teneatur adimplere disposita in testamento, ratione, quia † testator, quando loquitur semper ad hæredem loqui videtur, adducit Bal. in l. eam quam. num. 21. C. de fideicommiss. ita † onus impersonaliter iniunctum à testatore, videtur hæredi iniunctum, Alexan. consi. 170. num. 2. versic. tertio præsuppono. in fin. lib. 2. & consilio 55. num. decimoquinto, lib. quarto, vbi dato executore à testatore ei nihil relinquēte, ad præstandum tamen certum relictum id quidem valere, vti ab hærede relictum, & ei iniunctum ibi probatur, & clarè Corn. consilio 69. colum. 2. versic. tamen his non obstat. & consilio 76. colum. 4. versic. in casu autem nostro. li 4. vbi etiam quòd alius sit grauatus de soluendo, tamen hæres est debitor, idem in relicto præstando à tutore, vel curatore hæredis instituti, vel ab executore censeri factum ab hærede. tenet Cast. in l. Lucius. §. 1. ff. ad Trebel. & in l. ab eo. C. de fideicommiss. & Abb. in cap. 3 nu. 4. de testa. vbi si testator mandat ecclesiam construi, & non dicit per quem, hæres tenetur, & ibi Couar. num. 8. & aliàs respondi consil. 86. num. 14. lib. 1. 5 6 7

Amplia hoc etiam habere locum † in hærede hæredis grauati post mortem, vt si testator instituta vxore hærede in vita tantum, & post eius mortem mandat sua bona distribui inter puellas virgines maritandas, quòd tale onus intelligitur iniunctum hæredi b vxoris, per l. 1. C. vt acti. ab hære. & contra hæred. singulariter tradit Bald. in l. post mortem. col. fin. nu 10 de fideicom. & sic bene procedit in incertitudine personæ grauatæ & non honorata, text. in d. §. qui margaritā. vt declarat Soc. in l. Paulus. 2. nu 2. de reb. dub. vbi vide not. illationes ex d. §. qui margaritam. 8

Similiter si † testator mandat aliquem debere soluere vel dare aliquid, & non exprimat, cui dandum, vel soluendum sit, intelligitur velle dari suo hæredi. d. l. Labeo. & l. qui pecuniam. in prin. de statulib. & l. si in diem. & ibi Socin. not. in princip. de cond. & demon. per tex. ibi & alia iura, quæ tamen in verbis non sunt aperta, sicut d. l. Labeo. & d. l. qui pecuniam. quemadmodum enim onera omnia per testatorem imposita aliquo non nominato, per quem debeāt expleri, respiciūt hæredem, vt ipse debeat satisfacere etiam de pecunia sua, Ang. in l. sed & si susceperit. §. 1. in princi. ff. de iudi. & per proximè alleg. ita emolumentum testamento prouenientia, cui debeāt dari non designa- 9

ta sunt

ta sunt hæredi danda per reg. qui sentit onus. de regu. iur. in 6. & in l. secundum naturam. ff eo.

10 Fideicommissarius † item exceptis impositis nominatim hæredi, & debitis annuis decursis ipsi hæredi tenetur subire onera hæreditaria. & ea exequi prout tenebatur hæres intelligendo de fideicommissario vniuersali, & post agnitum fideicommissum, vt l. secunda, & l. fin. & ibi not. C. ad Trebel. & dicit Castr. in l. Lucius. §. quæ habebat. ad fin. ff. eo. quòd fideicommissarij dicuntur hæredes quoad quædam. & ad onera tenentur, sicut hæredes, non quoad alia, in quibus autē non habeantur loco hæredis ponit ord. glo. in l. quia perinde. ff. eo. quoad commodum habetur loco hæredis, per l. si necem. in fin. de bon. libert. & l. postulante §. fin. ad Trebell. cum fim. per Ceph. cons. 377. nu. 27. & seq.

11 Fideicommissarij † tenetur seruare modum impositum hæredibus quicunq; sit portandi nomen, & arma testatoris, tradit Grat. consi. 5. ad nu. 72. & seq. lib. 2. & Nat. consil. 675. nu. 15. & plenè quòd etiam mora non possit purgari, Paris. cons. 19. num 217. cum sequ. lib 2. ita enim fideicommissarius tenetur ad soluendum legata, nisi sint annua, vel soluenda de fructib. mandato testatoris, quia ad hæc pro tempore vitæ hæredis ipse teneretur, post eius mortem teneretur eius hæres, & non fideicommissarius, probat Nat. consilio 322. nu. 2. etiam quòd in testamento simpliciter sint grauati hæredes, sub nomine hæredum venit etiam fideicommissarius ad onus soluendi legata, tenet Bel lo. consilio 62. num. 6. 7. sic ordine dato à lege, primo hæres institutus vel substitutus, vel coh æres, secundo fideicommissarius vniuersalis, tertiò particularis fideicommissarius, & legatarius, & interisto, quando plures sunt, qui maiorem habet partem, omnibus postremo fiscus onus à testatore impositum exequi tenetur facta monitione & cautionibus gradatim præstitis, vt dispositum est per text. in auctent. hoc amplius. C. de fideicommiss. & in corpore vnde sumitur, aduertendo tamen quod alia iudicis monitio nō est necessaria, quando testatoris est clarum præceptum cum pœna imposita non obseruatur., Paris. consil. 19. num. 207. lib. 2.

12 Legatarius † quoq; de eo, quod fuerit sibi relictum tenetur facere prout a testatore iussus fuerit, & si dixerit is, cui debet à legatario prætari legatū, id quidem nō penes hæredem, sed penes ipsum legatarium remanere debet, l. si quis Titia. l. Iulianus. de leg. 2. l.

13 pater. §. Tusculanus. de legat 3. † dummodo appareat legatarium non esse deputatum à testatore vt ministrum, quia legatum remaneret tunc apud hæredem, l. si quis Titio. de legat. 2 prout ibi Bart. & alij declarant, & Cuma consil. 107. testator, quomodo cognoscatur, quando est deputatus vt minister, & non entiens commodū, & quando remanet apud hæredem sine onere quòd sit finitum, vt per Castr. cons. 367 su-

14 per eo in prin. lib. 1. † Et si testator non nominet legatarium quid habeat agere de re legata, sed simpliciter, & impersonaliter disponat postea quod sibi placet fieri de re legata, hoc tamen tale quid exequi spectat non ad hæredē, videtur per §. qui margaritam. l. si seruus legatus. de lega. 1 sed ad legatarū, qui videtur datus executor à testatore ad illud onus exequendum, per l. codicillis. in princ. ff. de vsu fruct. leg. & ibi Bart. ad fin. in hoc ita limitat d. §. qui margaritam. refert & sequitur Alexand. consi. 170. num. 2. vers. ter-

15 tiò præsuppono. lib. 2. † imo datur differentia inter hæredem, & legatarium, quòd hæres potest quācunque vsque ad vltimum vitæ spiritum adimplere conditionem sibi appositam, legatarius verò tenetur adimplere quàm primum potest, per gl. in vers. præfinit, in l. si quis instituatur, §. 1. ff. de hæred. inst. ibi Bar. probat, & in l. hæc conditio. de cond. & demon. & ibi

16 alij sequuntur. Inter † cætera datur etiam alia differentia, quod hæres tenetur ad omnia onera hæreditaria, legatarius autem maximè rei particularis ad aliqua onera non tenetur l. si hæreditatem. ff. manda. l. quoties. & ibi doct. tradunt. C. de hæred. inst. Bar. & Castr. declarant in l. si quis seruum. §. fin. de lega. 2. de hoc in specie Soc. Iu. cons. 45. nu. 3. & seq. lib. 1. vbi legatarius certorum bonor. conuentus pro debitis hæreditarijs etiam procedens in causa fuerit condēnatus pro rata debitorū, potest tamen se ipse opponere, & se defendere, quòd non teneatur ad onera hæreditaria vt ibi per eum, & Castr. cons. 294. in causa quæ vertitur col. fi. ver. & sic onus. lib. 2. text. in l. si C. de hæred. act. intellige nisi sit onus ipsius rei legatæ succedens post diem cessum legati & sic in futurum, vt est tributum, collecta, quia de his tenetur legatarius, de præteritis hæres, per text in l. apud Iulianum. §. hæres. de leg. 1. & ibi docto. tradunt, & nisi sit speciale onus impositum per testatorem legatario, per d. l. si quis Titio. cum similibus, qui legatarius tenetur implere, & nisi ad eū peruenerit totum emolumentum hæreditatis, recusantibus hæredib. substitutis. cohæredibus, fideicommissarijs, implere secundum ordinem traditum in d. auctē hoc amplius. C. de fideicommiss. quia ex emolumento vniuersali tenetur vniuersaliter ad onera, vt ibi not.

17 In cæteris quoque intellige, quòd † legatarius teneretur ad onera imposita, quatenus capiat commodum rei legatę. l. filius fa. n. §. si post acceptum. de lega. 1 cum concordantibus, ibi in gloss. in verbo. non plus. & hoc etiam procedit, nisi legatarius sponte agnouerit, & acceptauerit legatum, continens onus maioris quantitatis, & æstimationis, quàm sit res legatæ valor & æstimatio, quia sua acceptatio obligat eum etiam ad maius illud. per l. plane. la 2. §. si cui stichus. de lega. primo, & l. imperator. §. si hoc ita. ibi enimuero, &c. de legat. secundo, tradit Corn. consilio 192. colum. 1. libro secundo, declara vt per Ruin. consil 79. colum. secunda, numero sexto, & sequen. lib. secundo, & latius per scripta à me suprà libro tertio, inter pret. 3. du-

18 bit. 2. solut 4. in princip. debet † enim legatarius in totum & non pro parte seruare onus impositum à testatore, aliàs solum pro parte seruans perdit totum legatum, quia partem rei legatæ habere non potest. l. etiam si partis de legat. 1. & ibi Barto. & alij. & per glo. in l. à filio. in princip. de adi. legat. & pulchrè in specie Grat. consilio 81. numero 29. & consilio sequen. numero primo, lib. secundo. verum est si probetur acceptantem legatum onerosum, sciuisse seriem testamenti, Baldus consilio 204. si domina agnouit. libro 4. & si tale onus de iure potuit apponi, idem consi. 161. in fi. l. 5. recurrendo etiam ad coniecturas, quæ colliguntur ex qualitate legati & oneris iniuncti. vt declarat Salyc. in l. 1. §. ne autem. versic. sed dubitatur an iussus. de caduc. tollen. sequitur Alexan. cons 58. habita super narratis. ad fin. lib. 3. ne legatum sit inane & nullam legatario afferat vtilitatē Per. Gerard. in sing. 35. dictum est.

19 Aduerte si quidem † onus, vel præceptum testatoris respiceret fauorem vel hæredis vel fideicommissarij,

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

sarij, vel legatarij posset id impunè non seruari, cum fauori suo possit quilibet renunciare etiam inducto per testamentum, per l. cum proponas. C. de pact. probat Abb. consilio 11. sub num. 1. lib. 2. & per l. Titio. in princip. de conditio. & demonstratio. Aymo consilio 59. numero secundo, consilio 80. ad finem, & perspicuè Dec. consilio 238. ad finem, per alleg. ibi per eum, quibus addo text. in l. cum pater. §. curatoris. de legat. secundo, ibi, cùm illis verbis fratri potius consultum videtur, &c. & text. in l. ratione. 2. §. tam & si in fin. ad l. Falci. ibi. cum talis oratio magis ipsius causa, quàm contra ipsum posita videatur, & Bal. in l. in fideicommissi. §. cum Pollidius. in fin. ff. de vsu. & iuris antiqui reg. de qua in l. pen. C. de pact. quòd quilibet potest suo fauori renunciare, & cum si. de causa impulsiua alibi in superioribus alleg.

20 Illud etiam adijciendum est, quòd † cuiuscunque status, & conditionis sit, & quacunque maiestate, & dignitate, ac præeminentia fulgeat, & quacunque potestate & honore præditus sit, qui à testatore consecutus fuerit emolumentum, ab eo sponte agnitum, necesse habet seruare & adimplere voluntatem testatoris in eo, in quod seruari, & adimpleri præceperit & iusserit, quod à legibus improbatum non sit, vt de imperatore, & qualibet potestate, vel dignitate decorato viro, text. est in l. non dubium. C. de testa. & in l. cum hæredes. C. qui testa. face. pos. & in l. sed & qui. ff. ad Trebellia. Deus etiam vel princeps in hoc ab alijs non differunt, dicit Bald. consil. 301. constitutio. col. 2. ad finem, versic. quòd autem Deus. lib. secundo, de ecclesia. text. & glos. in cap. verum. de condi. appos. in §. sanctissimas. in auct. de ali. & emphyt. de personis ecclesiasticis. in cap. tua nobis. & in ca. penult. de test. de collegio ecclesiastico. in l. 1. C. de sacrosanct. eccles. de Republ. est text. in l. liberto. §. Lucius. de ann. lega. ibi, respondi rempublicam testatoris voluntatem parere compellendam, & in hoc nullo priuilegio respub. vtitur, glo. in l. legatum. de vsufru. lega. nam qui fruitur voluntate testatoris plenum etiam obsequiũ præstare iudicio testatoris pro sua parte debet, inquit tex. in l. si duo. in fin. de leg. præst.

21 Præterea & † alij sunt, quibus adeo etiam sine commodo incumbit onus exequendi testamenta, quòd executores testamẽtorum ipsi appellantur, isti vt plurimum ex testamento nullum consequuntur emolumentum, cum testator aut suas facultates dispensauerit inter hæredes institutos, substitutos directos, & fideicommissarios, & legatarios, de hæredibus & substitutis, & legatarijs forsan non cõsidens, quòd ita diligenter suum exequantur testamentum, alios dispositorum in testamento executores facit, de quibus quidem non præmio, sed fiducia, & magis auctoritate sæpius & potentia se fidere testator visus est, & nullum ferè testamentum legitur, quòd executores in eo tales ascriptos non cõtineat fideicommissarios, vel executores, vel alio nomine pro regionis more
22 nuncupatos. Quoniâ † de his prolixi tractatus extant ad plenum materiam explicantes, vt Iaco. de Are. solemnis tractat. de commissarijs, quem margaritã appellat Alber. de Rosa. in l. legatũ. de vsufr. leg. & Spec. tit. de instru. editi. §. nunc verò aliqua. per tot. generalissimum, & longum tractatum reliquit de executoribus vltimarum voluntatum, quantum fecerit in aliqua materia cum tabula ibi omnium quæstionum, & dubitationũ, vt in prima additi. exorditur faciente etiam mentionem plurium aliorum antiquorum auctorum, qui eãdem materiam executorum tractarunt. Bart. de his plenam repetitionem fecit in l. alio. de leg. practic. Papi. eundem tractatum reassumẽdo impleuit tot. glo. in vers. ac executores, in form. libel. quo agitur ad redden. ratio. ture. eandem gloss. 97. in ver. executores. Ange. Aret. appositit in tract. de testa. eundem tract. de executoribus vltimarum voluntatum, diuisum in tres partes longissimo apparatu, omnem, vt aiunt, remouendo lapidem in materia componere curauit Ioannes Iaco. à canibus Patauinus in epistola proœmiali, commemorãdo alios, qui de eadem specie scripserunt, & similem copiosissimũ tractatum reliquit Capra in fin. suarum reg. & tract. In tantum ergo, quòd super eadem re me velle vlterius insistere opus non tam superfluũ, quàm laboriosum, & minus vtile existimo, & maximè quia talis videtur materia, licet aliqui exordiantur vtilem & quotidianam, tamen vsũ videtur talis, vt plures nũc reperiantur in libris legalibus, quæ plus curiositatis quàm vtilitatis sapiunt. Nam diebus meis nunquam vidi litem coram aliquo iudice verti, quia cõtenderet quis aliquam vltimarum voluntatum executoriam obtinere, & de consultationibus, & patrocinijs super controuersijs istorum executorum, nescio aliquem vnquam non solum vestem sericam, sed etiam nec parca ponum lucratũ fuisse, cum de his sunt, quę raro controuertuntur, saltem in iudicijs, in prõptu ratio videtur, quia frigescit charitas faciẽdi legata pia, pro quibus, vt plurimũ fiunt executores, concludamus itaq; materiam istã nunc ampliori tractatu non indigere.

Veruntamen assentior interdum dubitationes aliquas incidenter euenire non magni momenti circa gesta, vel commissa per istos commissarios, an valeãt, & quid agendum sit, & si resolute facile inueniri possint, oẽs tere ex scriptis per docto. in locis suprà alleg. harum tamen dubitationum, quæ frequentiores visę sunt, breues, quæ sequuntur, recensebo solutiones.

23 Prima clara solutio videtur eius dubitationis, † qui sint, qui possint ordinare istos executores, quòd oẽs quidem sunt, qui possunt facere testamentum, cum leges indistinctè loquantur de his executoribus, qui sunt in testamento constituti, vt l. alio hærede. de ali. leg. l. nulli. vers. 1. C. de episc. & cler. & c. tua nobis. & c. pen. extra de testa. & c. fin. eo. in 6. ita Iaco. de Aret. d.
24 tract. de cõmissa. nu. 22. sicut † mulier potest testamento constituere administratorem bonorũ. non confidẽs de tutore filij, qui bona valeat administrare, postea restituere filio effecto maiori. per l. in fideicommiss. §. cũ Pollidius. ff. de vsu. & ibi Alb. Bal. Ang. & Saly. not.

25 Secunda eius dubitationis, † qui possint deputari executores, solutio est, quòd possunt esse & religiosi cum licentia superioris, & sine licentia tamen gesta per eos valent, per c. fin. de testa. in 6. Roma. cons. 234. quoad primum. col. 2. vers. quoad quartum. Rolan. à Val. consilio 24. num. 82. libro 1. Roman. consil. 409. quoad primum. versic. quoad secundum. vbi maxime id indubiè videtur, quando sunt executores ad electionem personarum, vel locorum pro certitudine dispositorum in testamento, hoc vltimum de sola electione & nominatione etiam in fratribus minoribus sancti Francisci probat Barto. consil. 6. viso testamento, & consil. 142. constitutione Cammerien sis episcopi, vbi quòd post annum constitutum executoribus ad exequendum, etiam possunt facere talem declarationem & electionem, idem in l. cum pater. §. hæreditatem. il primo, numero secundo, de legat. 2. &

Ang.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Ang.Aret.tract.de testa.gloss.vndecima,colum.penulti.versicul.nunc tractemus. vbi declarat, quando frater sancti Francisci non potest interuenire vt executor testamenti, idem quòd valet ad eligendum tenet Ancha.consil.202.circa primum. in princip.probat idem Alexand.consil.57.colum.penult.nume.11. lib.2.& latè discurrit Bart.minorica libr.3. per totum in hoc realiumendo contrarietatem inter Bartol. & Bald.eum qui non potest facere actum, posse tamen ei consentire concludit Barba.consil.12.colum.11.& sequent.lib.1.valet ad eligendum Guald.de attestan. titu.7.cau.7. pleneq; de monachis an possint constitui executores examinat Ioan.Iaco.à Cani. dict.tracta.de executo.vltim.volunt.par.prima, nume.16.& sequent.

26 Mulier † executrix testamenti etiam esse potest,vt est casus in l.à filio.in princip.& ibi Barto.not. de alie. lega.sequitur Anchar.dicto consil.202.in princip.decidendo probat Dec.in consil.91.nume.1.idem per Alber.in d.l.nulli.colum.2.num.5 de epis. & cler.& in l.penul.de opt.leg. & firmat Soci.consil.11.circa præsentem.col. penult. versicu. nec obstat quòd mulier. libr.1. cum hac opin. cæteros transire, & sic pro Corne ponit alios allegando Capra d.tract.executorum vltimarum voluntatum in 2.membro, num.44.55.

27 Spurius † potest esse executor testamenti paterni, dummodo sit mere executor, & nullum commodum contra iura possit sentire ex testamento, quod alias contineat suum hæredem instituendum & valeat. & fraudis suspicione careat,vt per Bald. consilio 335. aliquando dispositio.colum.2. libr.3. & consilio 399. quoad primum. quemadmodum possit.lib.2. Denique

28 quæ † omnes possent esse executores vltimarum voluntatũ, qui non sint prohibiti exequi tale officium, & de iure repelli nõ possunt tradit Capra d.tract executo.in 2.membro.in prin.

Tertia solutio eorum, de quibus potest dubitari

29 circa † potestatem istorum executorum aperta reddi potest ex inspectione scripturæ testamenti, vel alterius vltimæ voluntatis eorum deputationem conti-

30 nentis. nam † executor est quasi quidam procurator defuncti per l.si verò nõ remunerandi.§.fin.ff.mand. Bald.consil.456.inter alia sub num.2.versi sed non est nouum.libr.4 &in l.si seruus legatus §.cum quid de legat.1.simplicem mandatarium appellat Ang.consil.328.Anastasius.colum.penult.vers. constat autem. esse procuratorem dicit Lap.allega. 91. casus est talis,

31 num.6. Exinde † infertur dispositum à tal. executore dici dispositum ab ipso testatore per l.vnum ex familia.in prin.ibi not.Bartol.de legat.2. Abb.consil.65. supra fin.consil.110.in fin.lib.2.& Bart.consil.142.constitutione.sub num.3. versi. si opponis.& Corset.in sing.in vers.commissarius. Castr. consil.97 num.4 lib. 1.ideo tota potestas eorum dependet ex testamento.

32 sicut † quælibet potestas data ab homine, vel a lege pendet à forma tradita in mandato, vel in commissione,per l.diligenter.ff.mand.ca. cum dilecta de rescript. l. non distinguemus. §. in commissione. & §. de officio.ff.de arbitr. tradit Anchar.consil 84. Domina Angelina.in princ.& Aret.consil.66.colum.1.vers. per hæc igitur verba.Riminald.sen.consil.129.nume. 5.& Castr.consil.177.in quæstione.vers.c.1.quia libr.2. ioan.Iaco.à Cani.d.tract.de executo.part.2.§.1.num.

33 11. Calca. consil.104. in fin. † & qualis sit commissio executoris tẽ hoc cognoscere ex forma mandati respondit Bal.consil.123. Reuerendissimus.colum.pen. ad fin.num.5.versi.& si quæratur.lib.5.ita formaliter ad vnguem debent isti executores vltimarum voluntatum seruare testamentum, not. idé Bald. in l.si pu-

34 pillorum.§.si prætor.in fin.de reb.eo.† & quando potestatem habent à testatore faciendi omnia,quæ posset facere ipse testator viuens,intelligitur, scilicet circa præmissa.& pro executione contentorum in testa-

35 mento,Ruin.consil.84.ad fin.lib.2.† pro executoribus vltimarum voluntatum habentibus liberum arbitrium vendendi intelligitur de arbitrio proportionario pro mẽsura debitorum,& legatorũ, non quòd occasione vnius nummi vendant pro decem ex illo text.in l.magis puto.§.non passim. ibi not. Bal.supra fin.de reb.eo & non debent abuti potestate circa distributionem,& electionem personarum,aliàs potest reclamari à malè gestis per Paris.consil.45.num.18.19. lib.3.& per Menoch.de arbitr.iudi lib.2.centur.2.cas. 182.num.34.& sequent. post Bald.in l.fin. in princip. num.7.commun.de lega.&Barto.in l.alio.sub num.

36 13.de ali.leg.† eandem quoque formam legati traditam à testatore debet seruare episcopus,vel alius subrogatus in executione commissa, vt per Franc.in ca. contra eum,in fin.de reg.iur.in 6.& sic debet seruare formam primi executoris Felin. in cap. cum dilecta. in 7.amplia sub num.7.de rescript.per doctr.Bald.in l.si puellam.C.si manci.ita fu.alim.quam sequitur & Ruin.consil.48.colum.fin.num.fin. lib.2.& comprobat Iason in l.si eum.§.qui iniuriam.colum.5.ver.quarto adde.si quis cauti.Riminal sen.consil.435. num.17.

37 Marsil.sing.255. vltra med. † Tempera hoc de eadem forma seruãda per surrogatum in executione, dummodo illud quod testator fieri per executorem, vel commissarium mandauit,non sit restrictum fieri incerto tempore. & per ipsummet executorem quodammodo suæ personæ industria electa. & quomodo id cognoscatur pulchrè & notabiliter declarat Bald.d consil.123.ad finem, libr.5.& deficiat illud fieri posse, quia extra tempus statutum, extra personam deputatam, & extra possibilitaté operis demandati fiendi,tunc enim substitutus, vel surrogatus non habet quid facere debeat secundum formam executionis commissæ per testatorem, per l.in testamento ita quidam.de conditio.& demonstr. l.si in lege.in princip.ff.loca.l.si is qui quadringenta.§.quædam. ad l. falci. & l.si patri. l.si pater. C. de vsufruct. & l.statuliberum.§. Stichum.de legat.2.& l.pater.§.si fundum. de leg.3.probant Card.consil.49.cum testatoris voluntas.nume.5.Castr.consil.302.visis & diligenter consideratis.colum.fin.versic.contrarium tamen libr.1.& consil.436.ad pr.mum videtur.in prin.lib.2. vbi etiam

38 nume.2. bene aduertit quòd † commissarius non habet maius arbitrium,quàm testator qui commisit haberet, l.si quis quos.cum gloss.de legat.2. quæ autem commisit,si essent turpia, vel cõtra bonos mores, vel in præiudicium tertij,hoc non debet fieri a testatore, & minus à commissario,glo.in l.si tibi.de lega.3. circa generalia possibilia potest facere & commissarius,

39 non verò quæ noluit testator, vt ibi per eum, posset † tamen talis executor, cuius fides, conscientia, & industria est electa,facere alium executorem,committendo ei aliquid certum, & à se declaratum per not. in cap.is cui.de offi.deleg in 6.tenet Rimin.sen.consil

40 336.nume.44. † illud etiam quod est principale in re commissa,& perpetuo duraturum mortuis executoribus.quorum industriæ quædam accessoria commissa fuerant,transit ad episcopum loci exequendum &

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

adimplendum succesiuis temporibus secundū formam testamenti de re tali, & facto, & decisiue respōdit Castr. d. consilio 177. in quæstione. lib. secundo, sequitur Curt. Iun. consil. 66. intellige ad pias, & non ad alias, not. Bald. per tex. ibi. in l. fin. C. sed & si quis. colum. 3. num. 13. commu. de lega. ad prophanas verò est præses loci, idem Bald. in l. fin. in princ. nume. 9. vel episcopus, vt declarat Abb. in c. fi hæredes. colu. 2. & seq. nu. 7. de testa.

Noster ergo vltimarum voluntatum interpres accurate respiciat, si executa, vel gesta per commissarios, vel executores istos sint conformia mandatis, & finib. mandatorum, vt in testamento expressum apparet, respondebit ea valere, sin autem econtra, non valere, vt doct. omnes voluntin locis supra alleg. per d. l. diligenter. & d. capit. cum dilecta Paris. consil. 19. num. 59. lib. secundo, & consil. 57. num. 47. lib. 4. Iaf. consil. 200. in princip. lib. secundo, & alibi sæpe & in specie post Bald. in d. l. si pupillorum. §. si prætor. de reb. eo. et in l. fin. C. si manci. ita fu. alie.

Quarta solutio dubitationis, an sit merus, vel mixtus executor, adducitur valde opportuna ob aliquas notabiles differentias, quæ de hoc sunt scitu digne, de
41 quibus modò agam, quòd sane † merus executor, vel commissarius dicitur qui ex testamento nullū commodum consequitur, nec consequi sperat, & in exequendo solum, nudumq; facti ministerium præstat, per glos. in l. pecuniæ. de ali. lega. dicentem sic ergo de commissarijs, potes notare quòd nullum lucrum debent habere, Ang. & Imo. in l. Lucius. §. hæredum. ad Trebel. Bal. in. l. 1. §. 1. nume. 6. de caduc. tollen. Roman. consil. 227. pro plena discussione. colum. pen. versic. sic itaque & Capra d tracta. executorum vltim.
24 volunt. in. 4. membro num. 6. vbi subiungit † nō mutari naturam meri, & simplicis executoris, si tali executori aliquid in testamento ordinatum fuerit dari pro suo labore, & salario causa suæ fidei remunerandæ, vt per Bald. in l. nulli. sub num. secundo. C. de epis. & cler. arg. l. tutor petitus. §. quæ tutoribus. ff. de. excu. tu. loquentis in tutore, & sic confirmo per similitudinem inter tutorem, & executorem & eorum officij, per gloss. in l. tutela. ff. de tute. Bald. consilio 308. testator, versic. nam vbi apponitur. lib. secundo, & Roman. consil. 119. in prima conclusione. in princip. est itaque merus executor, vbi nullū sentit commodum in actu nec in potentia verbis testamenti
43 circa legatum distribuendum dispositiuis, vel executiuis existentibus, directis in eum quando testator declarat se velle ad eum nullū spectare commodum, sed esse tantum merum, & simplicem ministrum Raph. Cuma. & Imol. in l. si quis Titio. de legat. secundo, aut quando testator mandat teneri in secreto distributa per executorem, de quo magis quàm de hærede ostenderit se confidisse, & melius ita suam voluntatem exequendam fore, quàm quòd executor exinde posit reportare commodum, vt eleganter respondit Cuman. consilio 107. testator.

Mixtus † vero executor dicitur è conuerso, qui actu vel potentia ex testamento ipso sentit, vel sentire potest commodum, vt quando hæres, vel cohæres etiá est deputatus executor, vel legati verba dispositiua sunt directa in eum, si lego Titio centum, vt ea restituat Meuio. l. pecuniæ. de ali. lega. l. si à pluribus. de legat. primo, l. si quis Titio. de legat. secundo, & ibi declarant, & tam hanc quàm primam modo dictam conclusionem firmant Bar. Albe Bald. Cuman. & Imol. Capra dict. tract. in 4. membro, nume. 7. & membro 7. num. 6. 9. & Bar. in d. l. pecuniæ, Ioan. Iaco. à Cani. d. tract. in tertia par. in princip. Bero. quæstio. 86. num. 1. & sequen. Bal. consil. 193. Dom. Nicol. condidit. colum. vlt. lib. 1. vbi hæres idem & executor, Ang. consil. 129. bona. versic. executores & fideicōmissarij & in §. si quis ædificationem, in auct. de eccles. titu. Castr. in l. quidam testamento. §. si scriptus. numero secundo, de legat. 1.

44 Dicitur quoque non † merus executor, qui habet aliud facere vltra ministerium facti in exequendo, quando sibi data est facultas eligendi personam, vel declarandi causam, pro qua & cui debeat personæ dispensari legatum, namque primo, & in hoc assignatur vna differentia, quòd † per monitionem factam, vel constitutione episcopi, vel interpellatione alterius ad exequendum legatum per lapsum anni, quando sit simplex executor facti excluditur ab executoria, auct. hoc amplius. C. de fideicom. quando vero habet vlteriorem potestatem & eligendi, vel declarandi non sic excluditur, sed postea facultatem habet etiam anno elapso declarandi in quam causam, vel eligendi personam, cui præstandum sit legatum, quia alius est actus exequendi, & alius est actus declarandi, vt in specie tradit Bar. consilio 142. constitutione Cameren. colum. 2. & in l. cum quidam. de legat. secundo, in hoc sequitur Bald. consilio 301. constitutio. colum. fin. in princip. libro secundo, & Roman. consilio 227. pro plena. colum. 4. versic. quarto sententiam hanc sequitur Abb. consilio 59. Viso testamento. in fin. libr. 1. & consilio 11. tria sunt. numero 3. 4. & consilio 110. in causa hospitalis. colu. penul. & fin. lib. 2. licet Bald. in l. captatorias. colum. fin. numero 12. C. de test. mil. inferat dictum Barto. hoc non procedere in declarante ad pias causas, refert Castr. consilio 97. in fin. libr. 1. Bald. sequitur Anchar. cons. 387. in themate. & consi. 412. contra hæredes sequitur Barto. quia tempus currit etiam ignoranti, & in hoc contra Bart. cum alijs per Boer. dicis. 39. nume. 16. 17. quo vero ad pœnam euitandam Bart. sequitur Alex. consil. 16. num. 1. lib. 4.

46 Discurro & differentias existentes inter † merum executorem, & mixtum executorem, inter quos est magna differentia, ait Cast. in l. à filia. §. alumno. ff. ad Trebel. & ibi solummodo refert duas differentias.

47 Prima est quòd si † legatum in executione distribuēdum, antequàm distribueretur, fieret caducum, & quomodocunque deficeret de iure, vel de facto, nihil remanet penes merum executorem. l. Lucius. §. 1. eo. text. gloss. & doct. in l. filio. §. matri. de adi. leg. & text. & gloss. in d. l. si quis Titio. de legat. 2. & Bart. in l. 3. nume. 5. de ali. lega. non ita in mixto executore, quia penes eum, & non penes hæredem remaneret relictum effectum caducum per text. in dict. l. si quis Titio. & in l. Iulianus. de legat. secundo, vbi assignatur ratio, quia in fideicommisso potiorem causam habet is, cuius fides electa est, similis est in l. si quis eum. in fin. de condi. & demon. & bene Cuma. in d. l. si quis Titio.

48 Secunda differentia est, quòd † merus executor non præstat cautionem de conseruando aliquem indemnem, l. diuus. si cui plusquàm per l. fal. secus quādo est mixtus executor per text. in l. si à pluribus. in princip. de leg. 1. & ibi Bartol. & ali. & in d. l. pecuniæ. de ali. leg. quia meri executoris fides à testatore fuit electa, & approbata, l. Firmio. §. 1. in fi. ff. quando di.

leg.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

leg.ced.l.de creationibus. C. de epiſc.audi.in princi. inſtitut.de fatiſd. tut. niſi executor iſte efficiatur non ſoluendo, tunc enim cautio ab eo exigenda eſt, inquit text in l. liberto.§. largius. de an. leg. quem tex. bene declarare dict. l. diuus. dicit Bart. in ea l. diuus num. 12. & ibi cæteri eandem hanc differentiam firmant. † quæ autem capita debeat continere, vel de 49 quibus præſtari huiuſmodi cautio, plene examinando, & declarando ſcribit Io. Iaco. à Cani. d. tract. de executi vltim. volunt. par. ſecunda. §. repetitis. num. 1. vſque ad nume 9. ponit & Capra eo. ſuo tract. in 6. membro. numero 3. & ſequent. poſt Bartol. in dicta l. diuus. num. 3.

Tertia differentia eſt cum ſequen. vltra Caſtr. in di 50 cta l. à filia. §. alumno. ad Trebel. quod † merus executor pro cõſequenda re diſtribuenda non habet actionem contra hæredẽ, nec contra alios, niſi ad pias cauſas. l. nullum. C. de Epiſcop. & cleri. alia poteſtate ſibi per teſtatorem non data. Alex. conſi 170. numero ſecundo, lib. ſecundo, diuerſa eſt in executore mixto, quia ratione iuris ſui commodi, quod habet in legato pro eo conſequendo omnibus remedijs competẽtibus legatario iuxta l. primam comm. de leg. poteſt agere & experiri diſtinguendo late tradit Specu. tit. de inſtr. edi. d. §. nunc vero aliqua. 16. verſicu. & ſcias quòd executores. Bart in dicta l. ſi quis Titio. num. ſecundo, de lega. ſecundo, Imol. in l. ſi a pluribus. de legat. primo, per l. Lucius. §. 1. ibi Caſtr. ad trebel. plene proſequitur Capra d. tract. execu. in 6. membro. num. ſecundo, vſque ad nume. 11. & quòd ita eſt commun. opin. etiam ſi teſtator dicat facio talem executorem meum ad complendum omnia legata mea, v- 51 bi tamen nume. 12. & ſequent. adducit † fallentiam, quando teſtator mero executori daret poteſtatem. & auctoritatẽ agendi, & petendi ac exigendi, quia tunc poſſet agere, & ſtandum eſſet voluntati teſtatoris per vulg iu. cum alijs per Io. Iaco. à Cani. d. tracta. par. ſecunda. §. conſultis. num. 7. & ibi ſub numero 10. ſubiungit ex mente doctorũ aliam differentiam quòd † 52 mixtus executor poteſt conſtituere procuratorem ad lites, merus vero ad negotia, intellige in prophanis, quia ad pias cauſas non dicitur merus executor, poteſt ergo conſtituere ante litem conteſtatam, Caſtr. conſil. 13. ſuper primo. colum. 2. verſic. circa quartum. lib. 1. & morte mandantis non finitur tale mandatũ, Bald. in auct. ſi qua mulier. col. fin. nume. 14. C. de ſacroſ. eccl. ſequitur Roman. conſi. 19. ad fin.

Quarta ſubſequitur differentia, quòd merus exe- 53 cutor non poteſt etiam conueniri à legatarijs, vt eius ſoluat legata, quia ab eo non ſunt relicta, ſed per eum ab hæredibus, contra quos hæredes ideo legatarij petere, & agere debent. per. l. peto. §. mater. de leg. 2. & l. codicillis. §. fin. de vſufr. leg. tenet Caſt. in d. l. Lucius. §. 1. ad Trebell. plene Barto. in d. l. diuus. & in d. l. Firmio. §. 1. num. 2. quando di. leg. ced. vbi & hoc diuerſum tenet in executore mixto, quia poſtquàm agnouit commodum quod poteſt ſentire ex legato, poteſt conueniri, & contra eum agi per legatarios, vt eis ſoluat ſecundum teſtatoris iuſſum dic. l. ſi à pluribus, & l. imperator. in princip. & 1. primo, de lega. ſecundo, hanc differentiam proſequitur & Capra d. tract. & membro 6. nume. 53. 54. & ſeq.

Quinta notabilis differentia eſt inter merum ex- 54 ecutorem & mixtum, quod † merus executor in vita non adimplens quantum teſtator ſibi impoſuit, nõ poteſt ſuo teſtamento diſponere, quod poſt mortem ſuam illud exequatur, quia morte ſuũ officium finitur, ideo ad tempus non poteſt conferri in quo finitur l. pen. ff. de tut. & l. cuius bona. de cura. furi. non ſic eſt in mixto executore, qui teſtamento ſuo exequendo quantum iuſſum fuit per teſtatorem relinquentem, dicitur ipſe exequi mandatum primi teſtatoris, cuius quidem factum hoc reputatur, & non ipſius executoris teſtantis per l. vnum ex familia. §. 1. & ibi Bartol. de leg. 2. ex facto reſpondit Bald. conſil. 193. D. Nicol. condidit. lib. 1. aliàs enim morte executoris teſtamenti ſolui eius officium, Sebaſt. Medic. ſuo tract. mors omnia ſoluit, facit concl. 41. num. 109. par. 2.

Sexta differentia eſt inter merum & mixtum exe- 55 cutorem in vendendo rem aliquam, & eius pretium diſtribuendo, prout teſtator iuſſerit †. nam ſi plures ſint executores ſimul deputati inter eos, qui meri ſunt executores, vel vnus ſine altero nihil poteſt exequi, niſi in caſibus his, ſcilicet quando alij ſint mortui, vel quando alij ſint in remotis partibus. vel aliter impediti, vel quando alij nolunt exequi, vel quando alij noluerunt ſuſcipere officium. & recuſauerunt, vt habetur in cap. fin. de teſta. in 6. in l. mulcta. in princ. de condi. & demonſtrat. diſtinctè probando per fal- 56 lentias ſex ſequitur Capra d. tracta. execu. 6. membro nũ. 180. & ſequent. † item merus executor teſtamenti, æquiparando eum executori ſententiæ iudicis per l qui erat. ff. famil ercit. non poteſt vendere, niſi præcedentibus ſubhaſtationibus, Luc de Pen. not. in l. ſi tempora ad fin. C. de fid. inſtru. libr. 10. & alijs ſeruatis, de quibus per Io. Iaco. à Cani. d. tract. de executo. vlt. volunt. part. ſecunda. §. conſultis. verſic. fin. num. 21. & ſequent. Sed inter executores ille qui eſt & mixtus executor, id eſt, hæres & executor, neceſſe non habet prædictas ſolemnitates ſeruare in vendendo pro ſubſtantia translationis dominij, quia ſolus vendendo per ſe, & vt executor bene trãſfert dominium in emptorem ex coniunctione dominij, & officij ſimul concurrentium. ita conſultus diſcutiendo & decidendo tradit Bald. conſil. 287. dicta mulier. libr. 4. diuerſitatis ratio eſt, quia mixtus executor plus iuris habet quàm merus executor habeat, ideo maiorem habet poteſtatẽ in rediſtribuenda, argum. l. ergo. de acquir. rer. domi. & l. hereditatis. C. de peti. hered. ibi cum mixtæ perſonalis actionis ratio hoc reſpondere compellat, & expluribus concurrentijs augetur effectus, not. Bal. in l. 1. in 1. not. & in l. 2. vltra med. C. de fi- 57 deicom. hæc bene firmat deciſionẽ Bal. in d. conſ. 288.

Septima differentia eſt, quòd † de re diſtribuenda illud quod non fuit expenſum per merum executorem, ſed ſuperfuit, debet quidem reſtitui hæredi, quod vero ſuperfuit non expenſum per mixtum executorem, penes eum remanet, & non reſtituitur hæredi l. Lucius. §. 1 de leg. 2. & ibi Caſtr. & in l. Lucius §. hæredum. in fin. ad trebel. hoc proprie deſignat cognitio meri & mixti executoris. quòd hic ſentit commodum, ille nihil. vt ante dictum eſt, exinde eſt. 58 quod † mixtus executor tenetur etiam de leui culpa, at merus executor tenetur de dolo & lata culpa tantum, quia iura videntur minus aſtringere merum executorem quàm mixtum per not. in l. diuus. ſi cui pluſquàm per l. falcid. ita tradunt Bal. Caſtr. & Imo. in l. ſi ſeruus legatus. §. cum quid. de legat. primo.

Octaua differẽtia notabiliter poteſt aſsignari etiã † 59 inter merum & mixtum executorem, cum enim mixtus executor ſentiat commodũ, & legatarius di-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

catur, dic. l. si quis Titio. de legat. 2. & sæpè supra dictum est, quippe Notarius scribens testamẽtum non 66 posset in eo se scribere talem mixtum executorem, quia non valeret legatum, & pœna falsi tenereturl. si quis legatum. in princip. ff. de fals. & l. 3. C. de his qui sibi ascrib. in testa. vbi etiam aliquod emolumentum scribenti futurum esset, secus vero dicendum esset, si se ipsum ascriberet merum executorem testamentarium, qui cum nullum possit sentire commodum, sed onus solum sustinere, valeret quidem talis sua scri
60 ptura, & deputatio facta a testatore, sicut † valet quando se ascriberet tutorem filio testatoris, adeo quod ab onere ascripto non posset se excusare per text. in l. vxori. §. 1. ff. de fals. licet per hunc tex. Socin. in l. quem heredi. ad fin. de rebus dubijs, allegando ibi Cuman. dicat non valere quod Notarius scribat se commissarium. Tamen verius & tenendum est quod valeat, cum exinde nullum emolumentum consecuturus sit, & valeat in tutore, & Bart. ibi in d. l. vxori. §. 1. ex-
61 presè tenet quod † Notarius potest se scribere fideicommissarium, & executorem in testamento, licet non diceretur testamentarius, sed datiuus commissarius, de quo in l. 3. de ali. lega. & ibi Albert. tenuit idem, scilicet in d. l. vxori, idem expresè firmat Barto. in l. non putauit. §. si quis sua manu. ff. de bon. pos. contra tab. per text. ibi, & per dict. l. vxori. §. 1. idem per glos. in d. l. vxori, in commissario probant Barto. & Albert. in l. ex sententia. in fin. ff. de testa. tute. nequaquam ergo verum est, quod dicit Socin. in d. l. quem hæredi. ad fin. scilicet non valere quod Notarius scripsit se commissarium, & Cuman. ibi in meo libro nullum verbum de hoc facit. quatenus Bartol. dicat valere vt dariuum commissarium, hoc nihil officit quoad propositam nostram differentiam inter merum, & mixtum executorem datum in minus solemni testamento confirmatum per iudicem non æquiparando tutori, non datiuum, sed testamentariũ censeri probat Capra d. tract. executo. in 8. membro. num 104.

Quinta solutio principalis subijcitur dubitatio- 70
num, quæ oriri possunt ex varijs accidentibus circa gesta vel gerenda ab executoribus, seu commissarijs
62 vltimarum voluntatum, nam primum † quando debeat, vel possit fieri executio per commissarium. Dicendum est circa personas eligendas incertas de certis, quòd incontinenti sine temporis interuallo in eligẽdis personis fieri debet executio per text. in l. cum quidam ita. de legat. 2. & ibi Bartol. Bald. Castr. Imo.
63 & alij tradunt, & ex generali regula, quòd † vbi dies vel conditio non differt executionem relictorum, debet fieri præsenti die, & pure. l. 1. de conditio. & demonstratio. cum concordant. ibi citatis in Glos. in
64 versic. præsentia. † limita nisi alia appareant in testamento expressa, ex quibus deprehendi potest testatoris voluntas non ita incontinenti faciendi talem executionem, & eius dilationem non posse afferre periculum eligendis, vt si testator dixerit talem electionem, vel executionem esse faciendam, quando fuerint soluta quædam alia legata per testatorem facta, & soluẽda de fructibus suæ hæreditatis, vel etiam quòd moriente commissario eius heredibus eandem libertatem, auctoritatem, & commissariam testator dederit, quia tunc non incontinenti, sed solutis legatis erit facienda executio, vt ex facto consultus in
65 pulchro casu respondit Paris. consi. 23. lib. 3. † circa vero res eligendas commissario datur annus ad eligendum, vt l. fin. §. sed & si quis. commun. de lega. omnes ita resoluunt in dicta l. cum quidam ita. † Quinimo si testator remiserit executionem voluntati, & beneplacito commissarij, quandocunque voluerit, nec annus, nec aliud tempus sibi curreret, nec eum removeret ab officio commissarij, sed executio ipsa staret in suspenso vsque ad mortem commissarij, in hoc sic operante voluntate testatoris, quæ non debet alterari, vt aperte probat Bald. consi. 297. testator. & plenius in consi. 301. constitutio Patriarchalis. li. 2. & Paris. dicto consi. 23. num. 18.

Quandoquidem etiam † testator certis personis restrinxerit commissionem distribuendi bona etiam 67
ad pias causas, & prohibuerit omnem alium etiam episcopum se intromittere in tali executione, & distributione, mortuis executoribus deputatis, non facta executione, hanc ideo executionem amplius fieri non posse, & cessare dispositionem ad piam causam late firmat Alexan. consil. 206. ponderatis verbis. colum. 2. libr. 6. quia officium executoris non transit ad hæredes, Ange. consil. 278. punctus est. Ioannes in princip. Bald. in l. fin. colum. pen. num. 46. C. de hæred. instit. cui decisioni optime conueniunt alleg. per Signor. consi. 204. in quæstione. num. 4. 6. vbi in ter-
68 minis nostris dicit quòd † debemus attendere voluntatem testatoris, quatenus cõcedit, & quatenus prohibet per l. si plures. §. 1. & §. pen. ff. de admi. tuto. cum simil. & in his quæ tendunt circa administratores patrimonij testatoris dandos vel denegandos eius voluntati statur, vt ibi per eum respondentem pro quadam muliere executrice distributionum ad pias causas, ne secum in tali erogatione se intromittat episcopus loci fundando se in voluntatem testatoris con-
69 traria, vt ibi per eum demonstrata. † Quod enim testator disponit de bonis suis etiam erga Deum, potest alterare, commutare, & suspendere, ad diem, vel conditionem quomodo vult, & Deus vel Princeps in hoc ab alijs non differunt, secundum Bald dicto consilio 301. colum. 2. sub versicu. præterea aut testator. lib. 2. & vbi † testator prouidit de certo executore
70 ad certa relicta, in his quidem nec hæres potest se intromittere, per l. alio. de ali. lega. tradit Ioan. de Ana.
71 consilio 86. pro expeditione. Subiunge quoq; quòd † quilibet de populo potest petere cogi hæredem quòd satisfaciat legata ad pias causas, not. Ang. ex illo text. in §. fin autem sanctissimus. in auct. de eccles. tit.

Aduerte si † certum tempus, & per cõstitutionem 72
episcopalem, & per testatorem sit statutum executoribus, elapso tempore præfixo per testatorem non possunt executores dicere se adhuc esse in tempore constitutionis, quia hæc tempora confunduntur, & simul cucurrerunt, vt per plura iura probat Anchar. consi. 395. oretenus, comprobat Tiraquel. de retract.
73 conuent. §. secundo, glo. prima, num. 62. † post terminum enim a testatore præfixum non possunt se intromittere in exequendo, not. Bal. in l. statuliberum. §. 1. de leg. 2.

Executores † seu fideicommissarij, qui etiam ita 74
consuetudine appellantur, Aret. consil. 66. colum. 1. deputati ad distribuendum pauperibus per eos eligendis pro anima testatoris aliqua eius bona post mortem vxoris hæredis in vita, vel vsufructuarij an possint distribuere viuente hærede vsufructuaria, & pauperes eligere, eos posse consuluit Anchar. consil. 202. circa primum. colum. fin. in secundo dubio, dicit se mouere opinio. Baldi, quam credit veriorem in

l. post

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

l. post mortem. C. de fideicommiss. vbi dicit in colum. fin. sub numero decimo, eo quòd talis electio pauperum facta in vita vxoris hæredis valeat, vti facta ipsi Deo immortali, & inuariabili vna & eadem pietate in omnibus pauperibus, qui viuente hærede vxore, vel post eius mortem semper reperiuntur nobiscum ex sententia euangelica, quem ibi Fulgos. & Castr. sequi videntur & alij per Grat. consilio 124. numero 20. libro secundo, & Anchar. ex alijs rationibus principalis fauoris animæ testatoris, secundario erga pauperes citius implendo quàm tenentur, ac maturius liberando animam testatoris per talem præuentionem sola electione de pauperibus facta valida permanente & eis reseruato commodo, tamen post mortem vxoris hæredis, vt ibi per eum, & Deci. in l. cum tempus. numero tertio de regulis iuris, di-
75 cit hanc Anchar. opinio. de iure veriorem. † Contrarium equidem verius & tenendum arbitror, scilicet talem electionem ita præmature factam nullo modo valere, quin sequuta morte hæredis possit de nouo, vel de eisdem, vel alijs pauperibus fieri, duplici ratione moueor. Prima ratione præiudicij pauperum eligendorum. Secunda ratione spreti & non seruati ad vnguem mandati testatoris facti executoribus, & hæc magis me mouet. Nam primo licet intentio principalis testatoris committendo dari pauperibus bona sua sit directa versus Deum Opti. Maxi. omni tempore vnum & eundem secundum rationem Baldi & sequaci. tamen Deus vult seruari voluntates vltimas hominum defunctorum per alleg. supra in prima dubit. & dari pauperibus, qui vere sint pauperes, & egeni, quibus enim quid factum dicitur factum Deo iuxta illud, quamdiu fecistis vni
76 de his fratribus meis minimis, mihi fecistis, † & datum non pauperi non est in eleemosynam, nec amore Dei datum, nec pium, Deci. consilio 120. colum. 1. numero tertio. Quinimo distributum diuiti posset ab eo auferri, & dari pauperibus, Matheſi. nota. 181. not. si quis, cum electio & distributio per commissarios facta in vita hæredis non possit habere effectum de bonis subueniendis egestati pauperum, nisi post mortem vxoris, vt etiam assentit Anchar. dicto consilio 202. colum. fina. versicu. licet ergo pauperes, per not. à Bar. in l. filius fam. 5 diuus Seuerus. 1. legat. primo, & ibidem in specie per Bald. possent interim electi de pauperibus effici diuites iuxta præsumptionem. l. si defunctus. C. arbitr. tute. ita talem præmaturam electionem esse præiudicialem illis, qui verè sunt pauperes tempore mortis hæredis, vt considerat Angel. in dicta l. post mortem, ideo eam non valere per Gloss. & Bartol. numero secundo, in dicta l. post mortem. per l. cum pater. 5. à filia. de lega. secundo, Ange. in dicta l. post mortem. dicit infinitis vicibus practicasse, & ibi Iaso. colum. penultim. versicu. adde quòd, idem tenet Ange. attestatur & defendit ita esse commun. opinio. idem & ibi Cornel. colum. secunda, & Deci. consilio 416. colum. fin. numero 22. & in dicta l. cum tempus. nume. secuntio, hoc idem sentit Anchar consilio 402. contra hæredes. supra fin. sequitur & Bologn. consilio 40. colum. antepen. versic. accedat pro confirmatione, & idem Parisi. di. consilio 23. colum. 4. numero 17. libro. 2. vel saltem quòd talis electio mortuo hærede potest mutari per commissarios. Secunda ratio est, quæ magis me impellit ad tenendū quòd talis præmatura electio nullo modo valeat, quia forma mandati facti executoribus est coarctata in tempore post mortem hæredis, & ante mandatum est eis denegatum posse aliquid agere, quia est conditionale quoad eos, qui possent mori ante mortem hæredis, l. hæres meus. in princ. de condit. & demonstr. quare ante hæredis mortem pendet conditio, & interim non cessit dies executionis, & adhuc executores in distribuendo & eligendo non sunt executores, ergo festina hæc eorum electio facta contra formam mandati est nullius momenti, etiam si ei hæres consensisset, vel & ipse hæres in vita esset simul in executoria cum eis, ita probat Bald. in dicta l. post mortem. colum. fin. nu. 8. ver. modo quero, quem ibi alij sequuntur, & latius idem in specie firmat in consi. 118. casus sub tali forma. col. 2. versi. super primo puncto lib. 5. facit l. si quis ita substituerit, ibi, nō enim videbitur in hunc casum substitutus, de vulg. & pup. & faciunt quæ supra versi. tertia solutio. adduxi de finib. mandati per istos executores custodiēdis, & ista est veritas, quicquid consuluerit Anch. d consil. 202. & tentauerint dicere Dec. & Cagn. in d. l. cum tempus, qui rationibus prædictis non respondent, & suæ rationes de celeriori liberatione animæ testatoris, & potiori fauore per talem præuentionem in eligendo pauperes, vanę sunt, & saporem iuris nec humani nec diuini habent, quia Deus non facta hominum, sed corda & intentiones respicit, vnde quàm primum testator disposuit pro anima sua post mortem vxoris suę hæredis per executores deputatos distribui inter pauperes bona sua, id quidem in meritum pro anima sua, & in bonum & pium opus reputatum credimus apud Deum clementē & misericordem in quo nō adest nisi tempus præsens secundum Theologos, vtroq; tempore pro eodem habito tam ante, quam post mortem hæredis, quod autem in diuersam partem videtur inclinare Vasq. de succes. progres. lib. 3. 6. 26. num. 14. & Cagno. in d. l. cum tempus. posset procedere in ipso hærede, & non in executore habente certum mandatum à testatore.

77 In tantū enim † executores tenentur seruare mandata testatoris, quòd ipsi deputati ad distribuendum bona testatoris in maritandis tantis virginibus non possunt dare illis intrantibus in monasterium, & sic vnum opus pium in aliud transmutare, quia hoc nō habent in mandatis, rationem hanc assignando decidit Bald. in auctent. nisi. colum. 3. numero 11. versicul. & ideo executores. C. ad Trebel. comprobat Nat. consilio 211. sub numero decimonono, & confirma
78 tur optimè ex decis. Ange. cum alio Doctor. in consilio 328. Anastasius. colum. 1. & sequen. quòd † executores ad vendēdum bona mobilia & immobilia non possunt vēdere iura & actiones ex natura talis mandati strictè interpretandi & non extendendi, & ibi secunda solut. idem ex forma mandati non seruati,
79 quia † testator mādauit distribui sua bona inter pauperes, quod importat diuisionem bonorum minutam fieri in quam plurimis personis diuisim, & executor fecit distributionem solū in duabus personis, & sic contra formam mandati nulliter est facta, probat Gemin. consil. 20. numer. 5 sentit Bartol. in l. 1. in fin. de opt lega.

80 Item † executoribus tempus exequendi, vel à lege, cōstitutione, vel à testatore præfixum non incipit currere, quando conditio aliqua esset verificanda, vel quid aliud esset liquidandum, priusquam accedi possit ad actum exequendi, n. si prius illa cōditio fuerit purificata, & illud liquidādum fuerit liquidatum

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

per l.talis.ff. de iur. dot. tradit Aret. consil. 93. colum. fin. versi. sed terminus. declarat Socin. in l. si in diem. in princip. in fin. de conditio. & demonstratio. concorda. allegando sequitur Tiraq. de retract. conuent. §. 2. glo. 1. num. 16.

81 Secundò vbi plures † executores simpliciter in testamento fuerint deputati vnus sine alio nihil exequi potest, per cap. fin. §. primo, de testa. in 6. & ibi canon. & l. si ita fuerit, versic. idem quæri potest de manu. testam. Barto. consilio 147. factum tale est, sub numero secundo, Spec. tit. de instru. editi. dicto §. nunc verò aliqua. versi. sed quęritur an executores. Philip. Francus Perusi. consil. 116. nume. 11. inter consil diuers. ad cau. vltim. volunt. vbi quòd etiam in dubio nunquam censentur dati in solidum, quinimmo duo videntur dati in solidum, per l. si legatario. §. si à duobus de fideicommiss. libert. dicit Fab. de Monte tract. de emptio. & vendit. in tertia quæstio. principali. num. 12. non quando plures, & sic vltra duos sunt dati, quia non videntur dati in solidum, ita & Franch. dicto ca. fin. §. sane colum. 2. versicu. vltimo tene menti. de testa. in 6. declarando vt ibi per eum, & per Bald. in si hæres. vltra med. ff. de condi. cau. da. non secu. distinguędo, si super certo, in solidum, si super incerto non

82 ita, & Ias. consil. 110. in fin. lib. primo. † quando plures sunt dati cum cla. quòd omnes vel vnus eorum possit exequi, vnum posse exequi non requisitis alijs tenet Ripa in l. hæredes mei. §. peto. sub numero 5. ad Trebel. de hoc principali dicto facit regulam, ad quā postea dat sex fallen. Capra dicto tract. de executor. in 6. membro. nu. 179. & sequent. prius per Bald consil. 287. & spec. dict. 52. versicu. sed quæritur an executores, & versic. sequent. super hoc aliquas ponit quæstiones, quæ ibi & in fallent. Capræ in loco citato videri possunt.

83 Ex his autem † si aliqui sint mortui, aliqui superstites, quòd possint superstites exequi maxime cum tot superstites sint, quot mortui, Castr. consil. 13. super primo. colum. 2. versicu. circa tertium. libr. 1. & Cald. consilio 45. titu. de testa. etiam si vnus esset superstes, licet is cum alio dato à iudice possit exequi secundum eundem Castr. consilio 218. ad primum. in fin. lib. 2. Tamen & istum solum posse exequi fauore voluntatis testatoris libere adimplendæ per dictum ca. fin. in fin. tenent Abb. consil. 65. quidam Raynerius. col. fin. versi. & hoc puto verius. & consil. 110. in causa hospitalis. colum. 2. versic. 2d secundum dubium. lib. 2. & Capra consilio 54. in princip. intelligę nisi appareret ex testamento per vnū solum executorem exequi testatorem noluisse, quia ad pias causas tunc episcopus ad exequendum adiungitur, Calca. consi. 104. ad finem, & non staretur vni Socin. in l. quem hæredi. in fin. de rebus dubijs, idem econuerso si apparet testatorem voluisse quemlibet executorem in solidū posse exequi, ita vnus poterit Bald. consil. 81. considerandum est, lib. 4. vel vnum posse exequi cum vno alio ex pluribus executoribus, vt tenet Socin. consi. 11. colum. 2. lib. 1.

84 Si quoque inter plures † executores partim consanguineos, partim non consanguineos testatoris, vt contingere solet, fuerit discordia, circa executionem commissorum eis in testamento, potius starętur determinationi factæ per executores coniunctos testatoris. argumen. l. imperator. ff. de pact. ibi tradit Bal. colum. 1. versicui. in text. ibi, necessarium, pro singul. dicto ponit Roman. singul. 533. executores. comprobat Tiraquel. de retractat. in præfation. numer. qua-

85 drageſimoquarto, vbi etiam ex duobus † executoribus vno eligente pauperes coniunctos testatoris, & altero eligente extraneos pauperes, illa præferri debet electio quæ facta est de pauperibus coniunctis. Confirmo, quia ita credendum est testatorem sensisse & commisisse executoribus prius subueniri coniunctis pauperibus, cum ordo charitatis suggerat, vt prius nostris quam extraneis pauperibus succurramus, cap. non satis. 86. distin. in specie ita firmat Ancharan. consilio 436. in his dubijs. colum. prima, versicul. præmissa. & Gemin. consilio vigesimo, numero tertio.

86 Quando autem † executores sunt, & clericus, & laicus subsunt iudici ecclesiastico Felin. in c. 1. col. 4. de præscript.

Tertio aliquā circa facultatem talium executo-

87 rum attende, quòd † si commissarius testamentarius ad distribuendū bona testatoris pauperibus per eum eligendis, ipse verè est pauper potest se ipsum eligere, Socin. consilio 11. colum. 2. versic. quinimo. libr. 1. licet in contrarium arguat Bald. consil. 287. dicta mulier.

88 in princip. libr. 4. † Quod etiam possit eligere eius filios in summa paupertate existentes, Cald. consil 39. an executor. tit. de testa. licet teneat contrarium consilio 31. eodem titul. valere quando cessat suspicio, & sunt pauperes, sequi videtur Paris. consilio 45. colum. secunda, numero 15. libr. tertio, & Gemini. consilio

89 20. colum. fin. numero tertio, † namque & suis coniunctis, dummodo sint pauperes, distributio valet, & facta dicitur ad pias causas, plenè Iaso. consilio. 183. lib. secundo, Nat. consilio 211. numero 20. 21. Et quando adijcit non acquiri vsumfructum patri eligenti filium pauperem, Bald. in l. tutor. §. quæ tutoris. ff. de excu. tuto. & Capra dicto tract. executor. in 6. membro num. 173. 174. de se num. 169. & Gual. de art. testa. tit. 6. cau 10. num. fin.

90 Potest item † executor habens potestatem eligendi pauperes. eligere eos ad tempus, & sub conditione, dummodo post tempus, vel in defectum conditionis electio vel substitutio cadat in alios æquè pauperes, & subinde appareat successiua. & cōtinua executio persistens in pauperes, vt per Bart. in l. vnum ex familia. §. sed si fundum. nume. 3. de legat. 2. sequitur Ruin. consilio 115. colum. 2. nume. 5. libr. 2. vltra eum adde Cald consilio 29 sed quid sit executor. tit. de testa. vbi † valet onus. vel conditio etiam si excedat tempus limitatum potestati executoris, idem bene probat Bald. consil. 162. quidam Franciscus. nume. 3. versi. tertio quæritur. libr. 5. vbi & numero 2. alia notabilia

92 prædixerat, quod † habens facultatem eligendi in morte potest eligere testando via institutionis vel legati dummodo sint de quibus testator sensit, pauperes, & non excedat mensurā distributionis, sed qua-

93 tenus ad subleuandam paupertatem sufficiat † non enim potest vni tanquam pauperi dare mille marchas argenti, quia nomini prætenso paupertatis dissonat, per not. in l. illud. C. de sacrosanct. eccles. & in l. prima. C. de medican. vali. lib. vndecimo, & ibi ad

94 Bartol. in addi. Angel. tradit, † si testator mandat sua bona distribui inter pauperes mendicantes, non potest fieri talis distributio inter mēdicantes robustos, quia de his non censetur sensisse testator, debetque fieri distributio inter illos, qui sunt pauperiores, vt per Dec. consilio septuagesimo secundo, colum. 3. ad finem, & de illis intelligitur, qui sunt in ciuitate, in

qua

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

qua testator domicilium habebat, Alexan. consil. 91. col. 2. sub num. 5. libr. 7. declarat Capra d. membro 6. num. 156. & seq.

95 Solet hęsitari † vtrum executor habens facultatem distribuendi bona testatoris inter pauperes, vel eligendi pauperes, possit vni, vel debeat pluribus distribuere, vel vnum, vel plures eligere. Non posse eligere vnum, & ei dare omnia, tenet Barto. in l. prima, de opt. lega. sequitur Castr. consilio 97. super primo quæsito. colum. 2. numero 3. libr. 1. vbi etiam si diceret in vnum pauperem, posset distribui in plures per Bartol. & ali. in l. vnum ex familia. §. si duos. & §. sequent de lega. 2. quòd possit vnus eligi, videtur transire Roman sing. 449. testator dicit per dict. §. si duos. & § sequent. de legat. secundo, & l. cum quidam. eo. & Ruin. consilio 20. colum. penult. numero 10. libro secundo, si testatoris sermo sit in plurali, possunt eligi plures, si sit in singulari, quòd debeat eligi vnus, magis placet quòd in hoc sicut in cæteris dubitationibus attendatur mens & voluntas testatoris, an plures vel vnum sentire voluerit, & id ex causa hac ratione dispositionis, qualitate personarum, quantitate bonorum distribuendorum, & similibus coniecturis deprehendi potest, vt in specie tradit Alexan. consil. 109. super prima. colum 3. nume. 7. sentit Dec. consil. 471. colum. fin. num. 8. 9. prius consil. 50. ad finem, Ruin. consil. 119. num. 13. libr. secundo, Gemini. dicto consi. 20. ad finem, de his similibus vide quę retigi supra lib. præced. interp. 1. dubit. 1. ver. multum quoque refert.

96 Commissarij † testamentarij, vt dictum est antè, nullum lucrum debent ex commissaria habere, nudum enim executionis ministerium solum habent, parum ius est illum, nihil de bonis hæreditarijs possunt vendere pro executione facienda, nisi testator concesserit eis posse vendere. Bal. in l. si hæres. in prin-
97 cip. ff. de condi. ca. da. † & pariter de bonis inter pauperes distribuendis, vel aliter sub commissaria venientibus non possunt facere compromissum, arguen-
98 do ad † prælatos habentes in bonis ecclesiæ longe maiorem auctoritatem quam habeant commissarij in bonis distribuendis, tamen non possunt facere compromissum, ergo minus commissarij, probat Aymo consilio trigentesimo vigesimo tertio, sed magis propriè probatur, si non possunt alienare & vendere, vt dicit Baldus in dicta l. si hæres. in principio, ergo nec
99 compromittere, ex † argumento validissimo de potestate compromittendi ad potestatem vendendi, & alienandi negatiuè, qui non potest compromittere, hanc regulam pluribus auctor. probat Socin. consilio 95. colum. tertia, numero decimo, lib. tertio. In-
100 tellige quòd † executores particulares non possunt vendere, nisi testator eis concesserit expressè, vel tacitè vt per Barto. in dicta l. alio. colum. secunda, numero secundo, de ali. lega. & Socin. consil. 131. colum. 5. versicul. subsequenter sequitur libr. primo. Executores autem vniuersales possunt vendere, sicut hæredes secundum Barto. in dicta l. alio. colum. 2. sub num. 3.

Quoad alia vt de his me expediam remitto rectorem ac interpretem nostrum ipsum ad Castr. consil.
101 187. super primo. lib. primo, vbi existentibus † executoribus super aliquo relicto facto loco pio exempto à iurisdictione episcopi non alius nec episcopus potest se intromittere, ad Paris. consilio 81. numero vigesimoprimo, libr. 2. vbi vnus executor alio executore aduersante sibi potest exequi, alias sine eo non possit, ad Castr. consilio 232. viso testamento libr. primo, quòd † executores teneantur reddere rationem de executis, & consilio 437. numero quarto, & numero tertio, quando possint remoueri præcedente monitione iudicis Deci. consilio 91. numero tertio, & Roman. consilio 80. consilio 428. colum. fi. ad Arer. consilio sexagesimosexto, quando vnus sine alio, & alius pro alio teneatur, quòd ibi magis dicantur procuratores, ad Cuman. consilio 75. & Fulgo. consilio quinquagesimoprimo, quòd † Venetijs tutor dicatur commissarius, ad Alexand. consilio 45. numero 16. & se-
103 quent. libr. 1. vbi † executores dati post alios hæredes, & per verba obliqua non excludunt matrem per pupillarem, & non tenent locum hæredis distribuentes in pios vsus omnia bona testatoris quando est cum verbo directo, accipiant, designare pupillarem excludentem matrem tenet idem Alexand. consilio 51. numero 21. libro 7. maximè quando est substituta pia causa Corn. consilio 112. colum. quarta, & sequen. libr. 2. & quando sunt loco hæredum Barto. consil. 25. numero 2. consilio 38. in fin. consil. 56. colum. 1. Bald. in l. precibus numer. 45. C. de impub. & ali. substit. & consilio 34. quæritur vtrum filia. libr. 3. Socin. consil. 49. numero 3. & sequent. libr. 4. Alexand. consil. 98. nume. fin. libr. 2. Cald. consil. 19. titu. de testa. ad Bartol. consilio 137. statuto communis Gualdi. numero
104 2. † Vbi quando sunt deputati executores, hæredes excusantur à pœna priuationis hæreditatis, idem in auctent. hoc amplius. numero 6. C. de fideicommiss. declarando vt ibi per Bald. nume. 15. ad Ang. consilio
105 358. Titius, vbi † executores debentes eligere duos pauperes in certa summa tantum, in residuo testator decedit ab intestato, ad Guid. Pap. in quæstion. 614.
106 quòd † statur iuramento executoris de voluntate testatoris executa, & † executor, cuius conscientiæ est
107 commissa distributio an possit cogi ad demonst. andum quomodo distribuerit Gemi. in cap. statutum. §. assessorem. supra in fin. de rescript. in 6. & ad alia loca supra in princ. demonstrata.

SVMMARIVM.

1 *Hæredes fideicommissarij vniuersales legatarij, executores seu commissarij an & quando teneantur parere voluntati testatoris & eam adimplere.*

2 *Hæredes sunt obligati seruare, & exequi voluntatem testatoris quando adierint hæreditatem, quod maius est præ cæteris in vltimis voluntatibus.*

3 *Hæreditas si non fuerit adita, testator dicitur intestatus effectus & ntl ex scriptis in testamento valet.*
Fallit vbi non adita hæreditate, cætera in eo disposita debent exequi, vt ibi legere est. 4.

5 *Obligati exequi voluntatem testatoris passiue sunt, qui primum descripti sunt & ordine apparente. videlicet*
Substituti.
Coheredes.
Fideicommissarij vniuersales.
Legatarij.
Venientes ab intestato, &c.
Fiscus vltimo loco & isti adeuntes hæreditatem tandem.
Et hic testatoris, cuius hereditas ex testamento non est adita, successuri sunt ab intestato, hiq. in casibus exceptis à regula sunt qui adimplent disposita cætera in testamento, de qua regula & casibus baetur in l. eam quam. C. de fideicom. & ibi glo. 6.

6 *Venien-*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

6 Venientes ab intest. vt teneantur ad fideicommissa & relicta in vltima voluntate non adita hæreditate, requiritur vt hæreditatem adierint ab intestato, alias conueniri non possunt & non tenentur ipsis fideicommissarijs & legatarijs. 7.

8 Testamentum & eius virtus omnis in aditione hæreditatis consummatur.

9 Dominium & eius acquisitio datur plenum per testamentum, plenius per mortem testatoris, plenissimum per aditionem hæreditatis.

10 Aditio hæreditatis operatur, actionem legatorum nasci, eorum præstationem fieri, & omnia in testamento disposita corroborari.

Et omnis clausula testamenti per aditionem testamenti confirmatur. 11.

12 Hæredes per aditionem hæreditatis videntur fidem suam dare defuncti de eius voluntate & dispositione exequenda ac implenda.

Et naturaliter sunt obligati ad obseruationem testamenti. ibid.

13 Testator omnis affectat habere hæredem ex testamento.

14 Hæres ex quasi contractu ex aditione hæreditatis inducto tenetur creditoribus hæreditarijs & remanet obligatus fideicommissarijs & legatarijs.

15 Fideicommissarij etiam quòd veniant ex fideicommissaria substitutione non possunt obtinere non adita hæreditate.

16 Fideicommissum & legatum non debetur non adita hæreditate.

17 Executores in testamẽto deputati nullum habent officium ante aditam hæreditatem.

Et si sit hæres & executor repudiando hæreditatem, officiũ executoris retinere non potest. 18.

Fallit in his circa quæ periculum est in mora. ibid.

Fallit si aliter per statutum loci sit prouisum executorem posse officium suum exercere hæreditate non adita. ibi.

19 Executor potestatem assumit sicut tutor a die aditæ hæreditatis.

Etiam si esset ab intest. executor quia nil potest exequi nisi ea adita. 20.

Quid si nullus esset hæres nec fiscus ex testamento vel ab intest. dic vt ibi. 21.

22 Probatio & allegatio aditionis hæreditatis est adeo necessaria ex testamento vel ab intestato, vt iudicium motum sine probatione prædicta veniat absolutorium.

23 Aditio hæreditatis dicitur & est modus acquirẽdi inductus de iure ciuili.

Qui modus ne inducatur potest per principem tolli vel suspendi. ibid.

24 Hæres tenetur & obligatus est seruare voluntatem testatoris de iure naturali, quantumcunq; non solemnem.

25 Hæredes dicuntur approbare testamenta & disposita in eis adeundo & se immiscendo in hæreditate, & quæ approbata intelligantur. 27.

26 Hæres aut alius consentiens oneri iniuncto per testatorem obligatur præcise, & fidem susceptam cogitur implere, etiam si nihil consecutus esset ex iudicio testatoris.

28 Aditio hæreditatis duplicem effectum inducit, acquisitiuum & obligatiuum, & quis dicatur effectus aquisitiuus. ibid.

Et quod ex omni vltima voluntate nõ fit acquisitio per aditionem prædictam, quæ non requiritur in donatione causa mortis, nec in alia quæ sola morte confirmatur.

29 Aditio hæreditatis est probanda per agentem, quicunque utatur effectu vel aquisitiuo per ipsa, vel obligatiuo contra alium.

30 Hæres vbi petat tanquam talis, debet probare se hæredem & talem per teq; citata. 31.

32 Hæres quisquis sit, debet probari ab eo qui eum vti talem conuenit, vt soluat vel faciat quod est obligatus, etiam si sit filius, cum quo ad obligationes non se iuuatur conclusio. filius est ergo hæres, vnde probandus est hæres. 33. 34.

35 Probatio aditionis hæreditatis est difficilis. si quidem solo animo & nuda voluntate hæredis adeuntis procedat.

36 Hæres potest solo animo adire & soluere tunc legata, casu quo iussus sit ea solui prius debere, antequam adeat & possessionem apprehendat.

37 Aditio hæreditatis potest suspendi per testatorem, vsque quo aliquid fuerit actum, vel conditio aliqua fuerit impleta.

38 Probatio aditionis hæreditatis sit facilior per interrogationem reo conuenendo faciendam, an sit hæres, pro effectu obligatiuo.

Et est communis aduocatorum practica. ibid.

Et quomodo agendum sit per actorem hæredem pro effectu acquisitiuo. ibi.

9 Filius quando agit, semper præsumitur hæres, nisi probetur contrarium.

40 Probatio voluntatis adeuntis & se immiscẽtis fit per actus solos præparatorios ad petendum hæreditatem, interrogando possessorem an sit hæres, &c. & vt ibi dicitur.

42 Dictum vel factum alicuius attenditur in his quæ dependent ab animo eiusdem, cuius dicto standum.

Et statur dicto hæredis de animo primi hæredis defuncti quod adierit. 42.

43 Aditio hæreditatis vel immixtio an & quando valeat facta a multere, vel alia persona per statutum loci prohibita sine consensu proximorum contrahere, vel quasi adire, vel immiscere in aliqua hæreditate cum decreto annullatiuo per ipsum statutum & ipso iure.

Et quod valeat secundum aliquos sine consensu proximorum, & de ratione. ibid.

Alij quod non valeat, & quare. cum seqq.

44 Renũciatio nõ potest fieri statuto, & eius formæ ac solemnitati, per eum etiam in cuius fauorem est inducta talis forma.

45 Forma dat esse rei, vnde actus factus non seruata forma statuti etiam in fauorem mulieris non valet.

45 Actus non seruata forma statuti etiam in fauorem mulieris non valet, & quare.

46 Actus non potest fieri validus de consensu vnius, vbi à principio consensus vtriusque partis non sufficiebat pro eius validitate.

47 Aditio hæreditatis est introducta, non solum fauore adeuntis, sed etiam aliorum. quare igitur non faciliter sic admittatur eius statuti formæ renunciatio, & dic vt ibi pulchrè.

48 Mulier faciens actum inducentem alias aditionem hæreditatis cum consensu proximorum requisito, an & quando inducatur aditio tunc hæreditatis.

Et quod non inducatur stante d. statu. posl Bulgar. & quare. ibid.

Et quod inducatur & valeat reprobato Bulgar. per auctorem. ibi.

49 Statutum prohibens aditionẽ hæreditatis vel contractum per quem quoquomodo appareret obligata mulier vti exhorbitans cum impugnet aditionem, cessat & valet aditio nõ probatis qualitatibus statuti, & quale sit præiudicium, & in quo obligata appareat.

50 Mulier sine solemnitate statuti potest acquirere possessionem.

51 Pupillus

51 Pupillus maior infante sine tutore potest acquirere possessionem.

52 Aditio hereditatis quando est probanda per aliquē, vel quoad se vel contra alium debet inspicere qualia verba et facta adeuntis emissa fuerint quæ iuri & nomini heredis magis congruant & ea debet allegare & probare.

53 Aditio hereditatis fit quatuor modis.
Per actum acquisitiuum.
Per actum translatiuum in alterum.
Per actum possessiuum.
Per verba apta.

54 Aditio hereditatis per actum acquisitiuum probatur agendo & petendo res hereditarias.
Transigendo super corporib. & iurib. hereditarijs.
Petendo tanquam heres & mouendo quæstionem tanquam heres.
Litigando tanquam heres.
Faciendo compromissum.
Transigendo.
Diuidendo bona hereditaria.
Exigendo credita hereditaria.
Constituendo procuratorem ad adeundum hereditatem, ad mouendum hereditarias actiones.
Et retinendo in se debitum per debitorem succedentem creditori.

55 Aditio hereditatis delatæ filijs materna dicitur facta per patrem pro filijs infantibus retinentem dotem vxoris præmortuæ.
Contra. maxime quando filius non sit infans nisi pater declauerit se adiuisse. ibid.

56 Aditio hereditatis per actum translatiuum in alium probatur soluendo legata, et vendendo bona hereditaria. 57. & de multiplici significatione vocabuli hereditatis. 57.

57 Mandans suo hæredi vt soluat legata alterius testatoris cuius mandans est hæres dicitur illius hæreditatem adire.

58 Hæreditas largo modo adita dicitur hæreditas.
Et tedendo, donando tura hæreditaria, intellige cedendo vel donando hæreditatem vel bona hæreditaria, non ius vel actione quam habet in bonis paternis & maternis, quia nil veniret in cessione & soluendo debita hæreditaria, & re minima data hæreditaria amore Dei. 59.

59 Hæreditas non est in bonis antequam sit facta aditio.

60 Aditio hereditatis probatur per actum possessiuum.
Vt prædia colendo, laborando, locando, possidendo, habitando domum defuncti alia causa non ostensa.

61 Aditio hereditatis probatur per actum verbi. seu per verba emissa adeuntis.
Et de verbis dispositiuis, suspensiuis, enunciatiuis & dubijs & vt de hoc latius ibid. habetur.

62 Verba enunciatiua quibus in literis vel epistola quis se scribit alicuius heredem probant eum talem inter quascunque personas etiam non nominatas in instrumento.

63 Hæres probatur per responsionem factam positioni quod sit hæres Titij per verbum credit, sic probatur & aditio.
Et hoc si positio principaliter continet quod sit hæres Titij, secus si verbis enunciatiuis fieret mentio heredis Titij, quia non probaretur hæres nec aditio per talem responsionem.

64 Aditio hereditatis probatur per aliquos actus necessario probationem eam concludentes, & quandoque per actus non sic eam concludentes, sed indifferentes apti importare & non importare talem aditionem, de quibus ibi habetur.
Ad quæ declaranda quid sit præsupponendum, & distingue quia aut fatetur per eū qui fecit tales actus se hæredem & adiuisse, aut negatur & dic vt ibi. 65. cum seq.

66 Aditio hereditatis clare probata videtur ex facto per assertionem & declarationem eius qui gessit talia facta.
Quid quando sit de indifferentibus & æquiuocis quòd stetur eius declarationi cum iuramento, ibi. & de materia hac latè.

67 Aditio hereditatis si negetur per eum qui fecit actus continentes facientem nomine heredis in re transitoria ad extraneos probatur aditio & ex ipsis factis & ex actu verbi, vt ibi. secus si non in re transitoria ad heredes extraneos licet ad filium tantum declarando vt ibi, quia id actum intelligitur, vt per filium, non vt se hæreditati obliget.

68 Aditio inducitur per actus simpliciter factos qui citra ius & nomen heredis geri nequeunt, tunc enim pro herede geri dicitur.
Vt vendendo res hæreditarias, colendo, locando, et vt ibi latius.

69 Item inducitur aditio per actus natura eorum determinatos ad acquirendum & alienandum. & vt ibi.
Item inducitur per actus exigendi aliquod nomen vendendi fundum hæreditarium, liberandi debitores defuncti, conuertendi fructus in vsus suos. 70.
Quid si actus simpliciter facti sunt tales, qui alio nomine, & alio iure quam iure & nomine hæredis geri possunt.
Vt habitare domum.
Possidere bona hereditaria.
Percipere fructus, declarando vt ibi. & quando probetur aditio, & non dic vt ibi latius declarando materiam hanc. 71. 72. 73.

74 Casus quibus non sufficiat aditio quoad acquisitionem, sed requiratur agnitio coram iudice, in quibus etiam hodie datur bonorum possessio. vide ibi.

75 Bonorum possessio non potest consequi, nisi coram iudice, et quomodo agi debeat.

76 Modi tres quibus hereditas acquiritur, & obligatur quis oneribus hereditarijs.
Per additionem.
Bonorum possessionem.
Restitutionem Trebellianicam.

77 Fideicommissarius vniuersalis tenetur præstare etiam & exequi onera hereditaria, restituta tamen sibi hereditate ab herede grauato vel alio.

78 Aditio hereditatis sicut obligat heredem onerib. hereditarijs, ita restitutio facta ab herede, vel ab hærede heredis, de reb. hereditarijs fideic. obstringit eum vigore translationis actionum actiue & passiue auctoritate senatusc. Trebell. & vt latius de hoc habetur. & nu. 79. 80.

81 Hæres vt obligetur & acquirat sufficit in aditione eius voluntas aut in fideic. requiratur & voluntas heredis & fideicommissarij suscipientis. 82.

83 Fideicommissarius vt conueniatur, non sit ei interrogatio an sit hæres testatus, sed an hæreditas sit restituta & teneatur tunc respondere.

84 Restitutio hereditatis fienda per heredem fideicommissario fit duobus modis, verbo, vel re, declarando vt ibi.
Et tertio modo per patientiam secundum Bald. 85.
Hūq; modi non facta restitutione, nullum ius fideicōmissarius habet pro vendendis bonis hæreditarijs. 86.

87 Fideicommissarius vniuersalis habet actionē ex testamento, quam & transmittere potest, ad cogendum adire ante aditā, & post aditā ad cogendū restituere, & dic vt ibi.

88 Idem dicendum pro fideicommisso vniuersali in coditilio etiam relicto, quod competat et actio ex testamento ad adeundam hereditatem officio iudicis, ad restituendum actione ex testamento.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

89 Fideicommissarius obtenta restitutione dicitur habere hereditatem non solutione, sed successione qua obligatur legatarijs & creditoribus.
Et an & quando sit obligatus oneribus hæreditarijs. 90.
Quid in casib. in quibus transit ius hæreditarium ipso iure in eum vniuersalem fideicommissarium. ibid.

91 Quid quando per statutum non requiritur restitutio nec aditio, & datur executio testamentis, vide casus. vt ibi.

92 Restitutio fideicommissi pro translatione iurium in fideicommissarium non requiritur de equitate canonica secundum aliquos.

93 Præsertim in fideicommisso vniuersali relicto pijs locis verbalis aliqua non requiritur restitutio.

94 Et quid in his vbi vniuersale ius transiret ipso iure in fideicommissarium & quando tunc dicatur vtilis hæres, dic vt ibi iate discutitur.

95 Translatio inducta ex acceptatione fideicommissi est similis translationi actionum & aliorum iurium, & videtur adesse voluntas fideicommissarij vt actiones saltem passiuæ a sua persona sumant initium.

96 Fideicommissarius vniuersalis quando alia restitutione non requisita potest adueniente conditione vendicare aliquam rem prius venditam per heredem grauatum, vel per tertium de facto reperiatur vendita, & quando dicatur & habeatur restitutio pro facta in fideicommissarium quodve solum sufficiat ad id, ibidem fusius. 97.

98 Fideicommissarius vniuersalis non apparet oneribus hæreditarijs astrictus nisi sibi restituta hæreditate, vel habita per legem restituta, & non re aliqua singulari non habita maxime hæredis voluntate.

99 Restitutio non alienatorum hæreditatis, non rerum singularium requiritur vt fiat fideicommissario, & quare. ibi.

100 Hæres remanet obligatus adhuc onerib. hæreditarijs quoad vsque non sunt a se abdicata bona hæreditaria per restitutionem Trebellia.

101 Et contra eum non fideicommissarium actiones intentantur non apparente restituta hæreditate fideicommissario etiam habenti certa particularia bona hæreditaria per transactionem.

102 Fideicommissarius vt rectè valeat vendicare res particulares hæreditarias alienatas per hæredem grauatum, ne reijciatur a petitione quid in libello exprimere habeat et de practica seruanda. ibid. colligitur.

103 Fideicommissarius quomodo teneatur ad onera hæreditaria facta sibi restitutione hæreditatis.

104 Legatum vel fideicommissum factum simpliciter, vel sub conditione vt sit semper fere, videtur adscriptum ad onus hæredis non fideicommissarij.

105 Idem quando est iniunctum personæ hæredis, quia tunc non est onus hereditarium.

106 Legatarius agnito legato tenetur parere & exequi voluntatem testatoris, etiam si maius esset onus, quam commodum.

107 Quod verum, si habuerit scientiam contentorum in testamento circa legatum & onus suum.
Et quando dicatur agnoscere vel agnouisse legatum. ibid. latius.

108 Legatum agnoscitur duobus modis, et de primo quando tenetur solum cedere actionem legatarius secundo legatario, & de secundo modo quando tenetur tunc præstare et adimplere quantum iussit testator.

109 Legatarius repudiando legatum immunis est a præceptis testatoris, & non tenetur exequi eius voluntatē, & tunc secundus habet agere contra hæredem, vt ibi & quare.

110 Et eo non agnoscente nec repudiante legatum compellitur officio iudicis agnoscere vel repudiare.

111 Et sufficit quod semel fit agnita voluntas testatoris & quomodo agnoscatur.

112 Onera & præcepta imponuntur legatarijs per testatorem sub diuersis formis & speciebus factorum, qui agnitis legatis tenentur ea onera seruare.
Exemplum vide nu. 113.

114 Legatarius vbi acceperit legatum ab'que alia interpellatione, est in mora constitutus implendi modum, cui implere tenetur.

115 Legatarius debet parere testatori in causa habente originē a lucro, vnde acceptando legatum dicitur onus acceptare etiam legatum excedens, nec iuuatur aliqua ignorantia etiam quod sit mulier. Nec creditum suum etiam ex causa dotis consequi poterit, vbi iussus sit ne plus possit petere in & super hæreditate testatoris, & vt ibi late.

116 Renunciatio legitimæ an censeatur facta per filium institutum a patre in certis bonis vltra legitimam cum hoc, quòd plus non possit petere. et eo decedente sine filijs. substituit alios fratres dicti filij qui agnito legato & decedente sine filijs fecit hæredem, fratribus tunc petentibus bona illa ex fideicommisso legata, hærede tūc legitimam volente retinere.
Et quod videatur renunciatum per filium legitimæ agnoscentem legatum, secundum quendam aduocatum Florentinum, & Decij subscriptionem, et Soc. Iun. & Paris.
Contra per auctorem, quod legitima per hæredem filij possit retineri, cui non censeatur eo modo renuntiatum. vide ibid. cum nu. seq. vsque ad nu. 125.

117 Pater testando cogitur omnino pro validitate testamenti relinquere legitimam filio, vnde relinquendo iure institutionis illi certa bona vltra eam intelligitur ei reliquisse legitimam iure naturæ debitam in illis bonis, declarando vt ibi latius.

118 Onus & grauamen non valebat in legitima de iure digestorum.

119 Filius acceptando legatum continens expressam prohibitionem ne plus peteret occasione legitimæ, non tamen impeditur consequi legitimam.

120 Renuntiatio legitimæ non tenet, nisi expresse fit renuntiatum ei & non per acceptationem legati, vel aliam generalem approbationem testamenti qua mediante posset dici ei renuntiatum.

121 Et est renuntiatio stricti iuris, & non præsumitur nisi necessario & expresse fiat.

122 Filius per agnitionem & approbationem legati a patre sibi facti non censetur renuntiasse legitimam, quam in restitutione fideicommissi hæres filij potest detrahere, vt in casu de quo supra num. 116.

123 Agnoscens legatum videtur agnoscere & onus legato impositum quando scilicet tale onus de iure potest imponi, secus si non posset.

124 Onus appositum legitimæ non valet & habetur pro non apposito.

125 Executores seu commissarij agnito iudicio testatoris tam circa relictum bonorum quandoque eis factum, quam circa mandatum executoriæ & fideicommissaria tenentur & compelli possunt ad implendum onus & officium ipsorum.
Et inuitta principio non coguntur suscipere tale officium, vt num. 126.
Et tunc tranfit d. officium illis recusantibus ad episcopum cum eadem potestate attributa executoribus agendi. & 127.

Et plenè

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Et plene quando teneantur vel ne executores testamentarij, & compelli possint vel ne ad exequēdum commissum officium. 128.

DVBIT. III.

SEquitur maioris momenti, & minoris considerationis vel animaduersionis quàm sit alia in causis vltimarum voluntatum, an † & quando censeantur obligati, & teneantur parere voluntati testatoris, & eam adimplere & exequi hæredes fideicommissarij vniuersales, legatarij, & executores, seu commissarij, facilis & prompta est responsio & solutio, scilicet quando hæredes adierint hæreditatem, fideicommissarij fuerint consecuti verbalem vel realem restitutionem fideicommissi, legatarij agnouerint rem legatam.

Executores seu commissarij acceptauerint approbauerint commissariam & executoriam.

Quo ad hæredes cæterosque obstrictos seruare & exequi voluntatem testatoris dixi hoc esse † quando hæredes adierint hæreditatem, & hoc id ipsum esse maioris importantiæ, quàm quid aliud sit in causis vltimarum voluntatum, quoniam propemodum etiam vulgo scitur, & certum est, † nihil ex scriptis in testamento valere, omnesque ius testamenti solum, ac testantem ipsum intestatum effici, si nemo adierit hæreditatem ex testamento per vulg. text. in l. si nemo. de testa. tur. in l. si nemo. de regulis iuris, cum alijs ibi in gloss. & in l. intestatus. de verborum significa. & hoc pro regula iuris traditur in text. in l. eam quam C. de fideicommiss. vbi glos. enumerat aliquos casus † limitantes dictam regulam, quos ibi Barto. & alij, præsertim Corn. & Iaf. prosequuntur, & alios addunt qui tendunt ad hoc quòd vbi prouisione legis, vel testatoris voluntate datur casus, quo & si primus hæres non adeat hæreditatem, cætera tamen in testamento disposita suum debēt sortiri effectum, ita in eos incidimus casus, quibus non adita hæreditate per hæredem instrutum in testamento, cætera tamen in eo disposita exequi debent, vt ex casibus per d. glo. positis, & per doctor. additis deprehendi potest.

His autem casibus limitatorijs, qui sint in cæteris † obligati exequi voluntatem testatoris, vt propositæ dubitationis solutiones non digrediamur, dicēdum est eos quidem passiue exequi teneri, qui primum descripti sunt, & ordine apparente, scilicet substituti, cohæredes fideicommissarij vniuersales, legatarij, venientes ab intestato & vltimo fiscus, & isti adeuntes tandem hæreditatem, vt in §. si vero expressum in auct. de hæred. & fal. & in aucten. hoc amplius C. de fideicommiss. † qui deinde testatori, cuius hæreditas ex testamento non est adita, succesturi sunt ab intestato, & hi sunt in omnibus dictis casibus, exceptis à dicta regula, hæreditate nō adita ex testamento qui cætera disposita in testamento adimplēt per iura alleg. ad probationem ipsorum casuum in glo. in versi. traditur. in d. l. eam quam. & per Bartol. & alios ibi, † verum & tales venientes ab intestato, vt teneantur ad fideicommissa & relicta in vltima voluntate tali, requiritur, quòd hæreditatem adierint ab intestato, per gl. fin. in l. qui filio. §. 1. de hæredibus instituen. quam ibi Bart. in fin. probat per l. 2. ff. de fideicommiss. libert. & Imo. in secunda colum. ad finem, versicu. in ea gloss. ibi, aliàs diligēter notat, & semper notab. reputari dicit, & oportere in dictis casibus hæreditatem adiri ab intest. & singularem & mirabilem secundum Bald. & Castr. dicit, & sequitur Iaf. in auct. ex causa. ad fin. ver. quam etiam secundo, de liber. præter. & in dict. l. eam quam columna 6. versic. secunda fallentia, aduertit quòd † in omnibus casibus supra dictis, & similibus, in quibus expresse, vel tacite intelligūtur fideicommissa, & legata repetita à venientibus ab intestato, necessarium est istos venientes ab intestato adire hæreditatem ab intestato, aliàs conueniri non possunt & aliter non tenentur ipsi fideicommissarijs, & legatarijs, vt ibi per eum, & per Specu. titu. de testa. §. primo. col. 3. ver. pone quod nullus & clare in dict. §. nunc aliqua 21. ver. sed quæro quando executores, tit. de instru. edi. & Barto. in l. si in testamento, in princ. ff. si quis om. ca. testa. Gui. Pap. in q. 323. & Nat. consilio 231. in fin. & Castren. in l. omnia quæ, numero 1. de leg. 2. Corn consilio 324. col. 5. ver. & puto, lib. 4.

Cum igitur dignoscatur, & habeatur is, qui passiue obligatus est, seruare & exequi voluntatē testatoris ex testamento, vel ab intestato, vt euenerit casus, ex eo s. quod talis hæres, vel ex testamento, vel ab intestato adierit hæreditatem, namq; † ideo omnis virtus testamēti in aditione hæreditatis consummatur not. Bal. in l. omniū. in fi. C. de testa. post gl. ibi in ver. compellere, dicentem † acquisitionem dominij dari plenam per testamentum, pleniorem per mortē testatoris, & plenissimam per aditionem hereditatis, & tex. in d. l. omnia quæ, in princip. de leg. 2. & ibi Bart. Bal. Cast. & Imo. notant † actionem legatorum nasci, eorum præstationē fieri omnia disposita in testamento corroborari per aditionē hæreditatis, idem Bald. in l prima, colum. fina. numero 9. C. si quis om. testa. dicit quòd † omnis clausula testamenti per aditionem hæreditatis confirmatur.

Hæres † itaque per aditionem hæreditatis videtur fidem suam dare defuncto de eius voluntate & dispositione exequenda & implenda l. si sponsus. §. si quis rogatus. ff. de donatio. inter virum & vxor. ibi colligit Salycet. & quod naturaliter est obligatus ad obseruationem testamenti, Baldus in lege si testamentum, versicul. secunda & tertia. C. de testa. & ex consensu testatoris de legatis præstandis ab hærede scripto, & multo magis ab alijs per eundem Baldum in l. non dubium. in 8. oppo. C. eod. hoc est quòd † omnis testator affectat habere hæredem ex testamento Bald. in l. cum quidam, de necess. hæred. instit. eique vtile reputatur habere hæredem. l. si pupillus, in princ. l. ibi, impugnat enim vtilitatem &c. de acquir. hæredit. sufficit enim quòd semel adita est hæreditas, omnis defuncti voluntas rata consistit l. si patroni. §. nec ad rem. ff. ad Treb. vnde † ex quasi cōtractu ex aditione hæreditatis inducto hæres tenetur creditoribus hæreditarijs, & obligatus remanet fideicommissarijs, & legatarijs. § hæres instituto. de oblig. ex qua. contr. l. apud Iulia. in fin. ff. ex qui ca. in posses. ea. l. ex maleficijs. §. hæres. ff. de actio. & obli. firmant Bartol. in l. 1. §. & cum iex. numero secundo. de cadu. tol. Roma. consilio 2. visis his quæ supra, vltra med. Alexan. in l. 3. colu. 2. sub num. 10. de leg. primo, Guli. Bened. in capit Raynutius. par. 2. ver. mortuo itaque testatore, i. nume. 26. consi. 59. num. 32. lib. 3. Vali. consilio 71. nu. 18. lib. 2. consi. 30. num. 20. lib. 4. etiā quod † fideicommissarij veniant ex fideicommissaria substitutione. non possunt obtinere non adita hæreditate per l. ille à quo. §. 1. l. apud Iulia. §. Antistia. & l. si

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

patroni.6.qui fideicommiſſ.ad Treb.Oldra.conſ.141. thema tale eſt,Dominus,colum.fi.ver.cum igitur per
16 aliquem.† nam certum eſt fideicommiſſum & legatum non deberi non adita hæreditate,inquit text. in lege prima,in fine, vt in poſſ.legat. & impoſsibile eſt naſci obligationem & confirmationem legati niſi adeatur hæreditas,ait Bald.in l.fin.ad prin.C.de teſta.
17 manu.

Similiter &† executores in teſtamento deputati nullum habent officium ante aditam hæreditatem, lBarto.in l.alio.colum.3.verſic.ſecundo quæro, de ali.
18 lega.& in l.Lucius Titius.ff.de fideicommiſ.liber.in .codicillis.6.1.de annu.lega.† vbi ſi eſt hæres & exe-cutor repudiando hæreditatem,officium executoris retinere non poteſt,idem & Spec.in 6.nunc vero aliqua.21.verſic.ſed quæro quando executores & 61.ver. ſed pone quòd ex teſtamento, tit de inſtru. editi. Caſtrenſin dict.l.omnia quæ.de leg.ſecundo,Bald.in d. aut.hoc amplius,numero 17. niſi in his, circa quæ periculum eſt in mora, vt ibi per eum, & niſi aliter per ſtatutum loci fit prouiſum talem executorem poſſe ſuum officium exercere etiam hæreditate non adita,
19 vt per Fulgo.conſ.75.ex facto proponitur,colum.fin. †ita poteſtatem executoris, ſicut tutoris poteſtatem ſumere vires à die aditæ hæreditatis poſt Bal. probant Imo.& Socin.numero 3.in l.ſi in diem. in princip.de conditio.& demonſtr.iubiunge ſecundum Bartol.in
20 dict.l.alio.colum.3.ſub num.7.verſic.ſiue ponamus. ſi executor eſſet ab inteſtato,quod executor iſte quoque nihil poſſet exequi niſi adita hæreditate ab inteſtato per iura ſupra allega.& ibi per eum, & per Spec.
21 ante eum in dict.6.nunc vero.dict.21.ver. & 61.verſic. dicitq; ibi Barto.cogita per te†ſi nullus, nec fiſcus velit eſſe hæres ex teſtamento, vel ab inteſtato, hoc tamen reſolue,vt per Capr.dict.tract.execut.in 5.membro.num.6.7.8.& in traditis tot tit. inſt. de eo cui lib. cau.bon. adijc. ſentit in legato ad pias cauſas, Imo.in l.qui filio.6.1.colum.fin.verſi.id autem quod ſuperius dictum eſt.ff.de hæred.inſt.& quæ per Bal. conſi.456. punctus inter alia.ad fi.lib.4.

Quibus id manifeſtè conſtat veriſimum, quod principio ſupra præfatus ſum pro obligatione& aſtrictione ad exequenda diſpoſita in vltimis voluntatibus neceſſariam eſſe aditionem hæreditatis, & hanc in propoſita noſtra ſpecie eſſe ideo magni momenti, & multæ importantiæ,ſed parum aduerti per aliquos in practica, nam pluries vidi lites de fideicõmiſsis & legatis motas in iudicio,& nullam de aditione hæreditatis probationem factam eſſe,per quam ideo non apparente obligato illud etiam nõ firmatum præſta-
22 re,reſpice queſo finem,quem poteſt habere iudicium motum,niſi abſolutorium† vnde allegatio & probatio aditionis hæreditatis,quo caſu vel ex teſtamento, vel ab inteſtato neceſſaria fuerit, minimè omittenda eſt,dicente Cy. in l.1.colum.2.ver. modo quæramus, commun.de lega.aduocatos, qui agunt aliqua actionum perſonalis,realis, vel hypothecariæ & non probant aditam hæreditatem modo fatuo multum errare,idem & Pariſ.conſ.24.ad fin.lib.3.

23 Probanda eſt igitur aditio hæreditatis, ſed prius ſcire quandoque expedit,quòd† modus acquirendi inductus per aditionem hæreditatis dicitur de iure ciuili per glo.in ver.noſtræ ciuitatis,in l.1.de acqui.re. domin.quam ibi Bartol.& alij communiter ſequuntur,& in l.rem.ff.de rei vendic. per l.cum hæredes, in princip.de acquir. poſ. & gloſſ.in ver, ſeruos, in l. pro hærede.in princip.de acquir.hæred.& Bar. in l.qui ifi aliena.in princ.num. ſecundo,eo.quamobrem aditionem hæreditatis,ne inducatur dictus modus acquirendi.poſſe perPrincipem tolli vel ſuſpendi,dictũ eſt ſupra libro primo,interpr.1.dubit.3.ſolu.3. nu-
24 mero 40.

Sed obligatio†ſeruandi & exequendi voluntatem teſtatoris orta ex aditione hæreditatis dicitur de iure naturali,quo tenetur hæres implere voluntatem teſtatoris,quantumcunque etiam non ſolennem per l. in teſtamento,de fideicommiſſ.libert.& l.fin.de reb. eo.probat Barto.in l.1.col.3.nu.10.ff.de condi.indeb. quem ibi alij ſequuntur.ſentit ſaltem in teſtamento ſolenni Bald.in d.l.ſi teſtamentum,verſi.ſecunda & tertia,& in l. non dubium in 8. oppo.C.de teſt. in l.
25 ex parte. ff.de acquir. hæred. ita enim † adeundo,& ſe immiſcendo in hæreditate per hæredes ſit approbatio teſtamẽtorum & diſpoſitorum in eis Alexand. conſil.12.verſicul.accedit ad confirmationem,& conſil.29.colu.4.ad fin.verſi.ſi tamen dicti hæredes, lib. 5.& aperte Anchar.conſil.365.in themate propoſito,
26 col.3.ver. tertiò quòd adeundo† vbi ſic conſentiens oneri iniuncto per teſtatorem obligatur præciſe,& fidem ſuſceptam implere cogitur etiamſi nihil cõſecutus eſſet ex iudicio teſtatoris cum aliis per Barb. conſ. 12.col.6.& ſeq.lib.1.& Iaſ.conſ.13.col.fin.lib.1.vbi & quòd talis conſenſus non poteſt reuocari,vt per Bald. in l.ſenium,col 1. C.qui teſta. face. poſ.& Aym. conſ. 24.num.10.idem quod ſupra firmat Roma. conſil.18. viſa.col.fin.ver.contrarium tamen & Fulg. conſil.67.
27 col.ſecunda.† intelliguntur ſanè approbata, quæ teſtator legitimè & validè potuit diſponere,Aym.conſ. 55.num.5.& ſequen.Pariſ.conſ.33.colum.fi.num.96. lib.3.non valet etiam approbatio teſtamenti inualidi ratione ſolemnitatis probatoriæ, ſcilicet, numeri teſtium practi.Papi.in for.libel.quomodo peta.heredi. ex teſtamento in glo.ac etiam realiter num.15.ſequitur Gui.Pa.conſi.26.ſub nu.2.ver.nec obſtat ſi procurator,Dec.conſ.488.col.pen.nu.18.

28 Exinde habetur† aditionem hæreditatis inducere duplicem effectum, acquiſitiuum & obligatiuum, acquiſitiuus eſt pro eo qui acquirit hæreditatẽ, fideicommiſſum,legatum, vel aliud ex vltima voluntate tot.tit.de acq.hær.cum alleg.ſup.non tamen ex omni vlt.volunta. acquiſitio fit per aditionem hæreditatis quæ ideo neceſſaria non eſt in donatione cauſa mortis,nec in alia,quæ confirmatur ſola morte,Bart.& alij in l.ſequens quæſtio.de lega.2.Iaſ.in l.cum virum. col.2.verſi.ex prima habes.C. de fideicommiſſ.& hoc eſt verum,quòd non requiritur aditio quando interuenit pactum vel ſtipulatio,ſecundum Bald. in l.ſi mortis,num.2.C.ad leg. Falc.obligatiuus autem effectus eſt contra eum, qui ex vltima voluntate apparet iuſſus, & obſtrictus exequi, implere, & facere ea quæ teſtator diſpoſuit vel erat ipſe obligatus facere tot.tit. C.de hæred.act.l.1.§. & hæc diſpoſuimus. commu.de leg.l.alio.l.filio.de ali.leg.auct. hoc amplius. C. de fideicommiſſ.cum ſimil.

29 Vnde† quis agens ex quocunque effectu nitatur vel acquiſitiuo pro ſe, intentioneque ſua, vel obligatiuo cõtra alium debet allegare, & probare aditionem hæreditatis,per l.ei qui.ff.de prob.& l.actor.C.eo.Roman.conſilio 223.iſta captura.colum.2.verſi. præſupponitur autem in caſu.Corn.conſi.149.colum.penult.ad pr.ver.conſtat enim quòd ipſa Angelina.lib.3. Aym.conſilio 37.num.4.conſilio 197.colum.2.num. 5.& Nat.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

30 5. & Nat. consi. 246. num. 6. † vbi petens tanquam hæres debet probare se hæredem Specu. tit. de actore §. 1. columna 23. ver. item qui se dicit hæredem, & debet dicere ex testamento vel ab intestato, alias repellitur, vt ibi, & debet probare se hæredem post litem contestatam in processu, vt ibi, & in §. nunc dicamus. col. 2. ver. sed quid ecce T. de instru. editi. etiam si à reo non fuerit oppositum per Card. consilio 72. figillatim. col. 5. versi. ad quintum. num. secundo, & per generalem
31 doctr. quæ est † quòd se dicens vel faciens talem, puta filium, consortem, consanguineum, hæredem, vel aliam habentem qualitatem, debet quidem probare se talem qualem se facit, & parte citata, alias succumbit per Bart. & Bald. in l. non ignorat. C. qui accu. Bar. in l. falsus tutor. ff. quod fal. tut. Castren. consi. 178. super eo verò quod quæritur, sub num. primo. lib. secundo, Dec. consi. 471. & sequen. dixi consi. 136. num. 3. & alibi dicetur.

32 Experiens † & ex effectu præmisso obligatiuo contra aliquem vti hæredem agendo debet pariter eum conuentum probare hæredem eius, cuius pro sua intentione obtinenda hæres esse requiritur, etiam si illius talis filius esset, quia quoad incommoda & obligationes non sequitur conclusio vulgata, filius, ergo hæres, sed hæres probari debet, & quòd se immiscuerit hæreditati paternæ, per glo. Bart. Bald. & ali. in l. 1. C. si min. ab hæred. se abstin. etiam quod filius non negauerit se hæredem patris. vt esse magis commun. opin. firmat Alexan. in l. si cum dotem. §. transgrediamur. colum. pen. sub num. 10. ver. sed Imo hic contra, solu. matrim. & in consi. 72. numero secundo, lib. 5. licet in contrarium arguat Laur. Sylua. tract. de feud. recogni. quæstio. 79 numero secundo, sed verum est quòd
33 filius † non præsumitur hæres quoad incommodum nisi probetur, tenet & Bald. consil. trecentesimo quarto, prima ratio, in fin. & consil. tricentesimo sexto, libro tertio, & bene nota idem Bald. in l. nec intentio.
34 C. de transact. quòd ille qui † agit contra aliquem tanquam hæredem, debet probare quòd ille sit hæres, alias non procedit intentio agentis.

35 Quia plerunque † difficilis probatio aditæ hæreditatis est, text. in l. tertia, de inter. actio. cum ex solo animo, & nuda voluntate hæredis adeuntis procedat. l. si auia. C. de iur. deliber. §. fin. in institut de hæred. qual. & diffe. gloss. in l. secunda. ff. de interrog. act pulchrè Alber. in l. prima. col. fin. numero vigesimo. ff. de offi. procu. Ces. Iaso. consil. 110. colum. fin. ver. sed hoc nõ
36 obstante, lib. 1. † vbi iubente testatore hæredem non posse adire hæreditatem, & apprehendere possessionem bonorum, nisi prius satisfecerit legata soluendo perplexitatem deciditur hæredem sufficere solo animo adire hæreditatem, deinde soluere legata, & postea capere possessionem bonorum ex Oldr. dict. consilio 108. columna penultima, & fin. probato per Ioan. Andr. vt ibi per eum, ad idem & Paris. consilio 19. nu-
37 mero 102. & sequen. li. 2. † cæterum potest testator suspendere aditionem hæreditatis vsquequo aliquid fuerit actum, vel conditio aliqua fuerit impleta, Pa-
38 ris. consilio vigesimo tertio, † ideo in proposito facilioris probationis habendæ de hæreditate adita per eum conueniendum, & pro effectu obligatiuo præmisso frequẽtatur, à principio per actorẽ fieri interrogationes præparatoriæ reo, an sit hæres &c. iuxta l. 1. 2. & to. titu. de interrogat. & l. si curatoris. C. de iur. deliber. & ibi commun. practicam aduocatorum notando tradunt Bald. Angel. Salyc. & Castrens. & Corne. imputat creditoribus si talem practicam non seruauerint Laur. Sylua. dict. tract. de feud. recogn. quæstion. 79 colum. 1. in fin. ponit & Maran. in specu. aduoc. in 6. par. princi 7. memb. numero 1. pro effectu autem acquisitiuo actor ipse nitens ex iure aliquo hæreditario, & pro tali iure probando in petitione, & in articulis probatorijs deducit & ponit se tanquam hæredem talis, & eius hæreditatem sciens ad ipsum delatam ex testamento vel ab intestato saltem animo & verbo per præsentem actum adit, & per eum aditam esse intendit & declarat, & quando est filius debet dicere sciens patrem defunctum, & se suum hæredem esse, & hæreditatem paternam in eum continuatam in ea se immiscuerit &c. Bartol. in l. is qui putat, num. 5. de acquir. hæred etsi pro parte actoris esset probata aditio hæreditatis consistens in eius animo per talia verba manifestato. Bald. in l. potuit, colum. secunda, numero 14. 15 C. de iur. deliber. quia petendo & agendo tanquam hæres ita videtur adire & se immiscere, & nõ habet docere de alia aditione hæreditatis. Alexan. consilio 34. viso processu, columna secunda, ver. opponitur etiam. & ver. sequenc. libro. 3. consilio 14. columna secunda, sub numero sexto. vers. præterea Bernardus, lib. 6. & latè Aret. consil. 135. clarissimè, col. prima, vbi dicit quòd de hoc inter a est dubitatio, idẽ probat laso in l. licet. colum. 1. versi. nec ob. iste rex. C.
39 de iur. deliber. † & quando filius agit semper præsumitur hæres nisi probetur contrarium. dicit Bald. in l. 1.
40 in fin. commun. de legat. † Quinimo per actus solos præparatorios ad petendum hæreditatem in formando libellum interrogando possessorem, quia intendit eũ conuenire petitione hæreditatis inducitur probatio voluntatis adeuntis & se immiscentis, per l. quemadmodum. ff. de inoffic. testamen. probat Bart. in l. gerit, sub numero 16. versi. circa tertium. ff. de acquiren. hæred. vt iam abstinere non possit quando fecit, vt esset hæres per gloss. in d. l. quemadmodũ, quam
41 ibi Bartol. & alij sequuntur, quia † in his quæ dependent ab animo alicuius statur dicto sito vel facto per iura ad hoc allegari solita in specie probat Alexand. consilio 126. viso processu, colum. 2. num. 2. lib. 7. vbi
42 etiam quòd † statur dicto hæredis de animo primi hæredis defuncti. quòd adierit per l. si quis à filio. §. si quis plures, cum ibi not. de legat. 1.

Sanè accipienda sunt hæc in eo qui potest nuda voluntate sua adire, secus si non potest sic adire per doct. Bartol. in l. si quis mihi. §. sed quid si mandauit in fin. de acquirend. hæred. & prout de his qui non possunt adire dicam modo, eandem habuit considerationem Achil. Mirandol. suo tract. de adipiscen. numero 173. allegando Zuccard. in l. fin. num. 169. in fin. de edi. D. Adr. toll.

43 Sed quæritur † an huiusmodi hæreditatis aditio vel immixtio valeat facta à muliere vel ab alia persona per statutum loci prohibita sine consensu proximorũ contrahere, vel quasi contrahere, adire, vel immiscere in hæreditate aliqua cum decreto annullatiuo contractus, vel quasi aditionis & omnis obligationis per ipsum statutum, & ipso iure. Licet aliqui velint talem aditionem sine consensu proximorum factam valere cùm nullus debeat audiri ad dicendum eam esse nullam inuita persona, in cuius fauorem tendit prohibitio, & quæ vult eam valere vti sibi proficuam & acquisitionem sibi euidentem tenere, quam statutum non prohibet, sed ne damnum ei seu præiudicium generetur, vt in specie Paul. de Cast consilio 91. in causa ap-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

pellationis,colum.3.numero.5.verſi.ſecundo dicitur, conſil.190.cum tempore contractus.colum.2.num.2 verſi.item & tertio.lib.1.& conſilio 119.videtur dicendum,ver. quantum ad ſecundum,libro. 2. & in ſimili Ruin.conſil. 35. column 9. num.21.lib.1.Aym.conſil. 325.colum. 3. verſic.ſecundo principaliter, & pulchre Bartol.in conſil. 159. viſa quadam conſtitutione. col. 3.verſic.tertiò videndum eſt,vbi loquitur in conſtitutione habente decretum annullatiuum contractus, & tamen firmat talem nullitatem non poſſe opponi per alium contrahentem,ſeu alium contra eum in cuius fauorem ſit inducta nullitas, & in ſpecie Rimin.Iun.conſil.291.num. 41. 42. 43. cum aliis collect. per Tiraquel.tract. le mort ſaiſit, declar.1. 6. par.nu.5. cum ſequent.tamen & alij forte de iure verius tenent contractum, quaſi contractum. & additionem hæreditatis non valere ſine ſolennitate requiſita,quando ſtatutum pro forma ſolennitatem inducit in contractib.vel quaſi contractib. mulierum cum clauſula irritante ipſo iure,ita quod alia appoſitio à patre non
44 requiritur, conſenſus alicuius partis nihil operatur †& tali formæ & ſolennitati non poteſt renunciari etiam per eum in cuius fauorem eſt inducta per l. à diuo. & ibi gloſſ. ff. de rit.nupt. poſt alios alleg. per eum firmat Alexand. in l.iuriſgentium,§. prætor, nu. 2.ff.de pact.Iaſ. in l. inter cætera colum. penul.in fin. & colum.fin.in princip.de liber.& poſthum. late in l. non dubium,colum.4.ſub 8.not.C.de legi. & in l.nemo poteſt,in ſecunda lect.num.42.de leg.primo,Geminia.in cap. ſtatutum.§. cum vero ſub numero ſecundo,colum. 4. in fin. ver.no.tamen ex gloſſ. de reſcri.in 6.Felin in cap.cum dilecta,column.14. in fin. verſ.ſed quicquid videtur extra eo. Tiraquel.in l.ſi vnquam in ver.reuertatur,num. 320. & ſequent.poſt alliegationem dict.conſil.91. Caſtrenſ.bene firmat de legi.connub.in 8.gl. num. 98. addo Bald.conſil.417.
45 primum dubium eſt, in fin.lib.2. ‡ vbi actus non feruata forma ſtatuti etiam in fauore mulieris non valer,quia deficit forma, quæ dat eſſe rei.vt ibi per eum, & in conſil. 499. ita ad plenum, colum.1. eo. tenen-
46 tem † quod de conſenſu vtriuſque partis non poteſt valere à principio,illud non poteſt fieri validum de conſenſu vnius per doctr. dict. gloſſ. in d. l. à diuo, & per Roma.conſilio 402. in propoſita conſultatione, & magis proprie Bald.in l.quod fauore.column. 2.in
47 fin.ver ego dico.C.de legi.dicit quod‡ aditio hæreditatis eſt inducta non ſolum fauore adeuntis, ſed etiá aliorum,ideo non eſſe in poteſtate ſolius adeuntis renuntiare formæ datæ à lege, non poſſe etiam renuntiare fauori concernenti pupillum & mulierem introducto de iure quaſi naturali propter imbecillitatem conſilij eorũ,argum. l.vlti. C. de mil. teſt. miſcui ego mulierem,quia tale ſtatutum fit etiam propter imbecillitatem conſilij mulieris, Bald. in l. ſecunda, num.3. C.de adopt. & conſil. 60. quædam ſoror, ſub
48 num. 1. lib.5.quod adeo operatur,‡ vt ſi mulier cum conſenſu proximorum requiſito fecerit aliquem actum inducetem alias additionem hæreditatis, proinde non induci additionem hæreditatis, quia proximi perfecte non inteliexerunt talem additionem ſtante dicto ſtatuto poſt Bulgar.firmat Socin. conſil.92. col. 10. num.31. & ſequ. lib.3. quam tamen Bulgarini & Socini deciſ. non puto veram, quia conſanguineorũ conſenſus in aditione hæreditatis faciẽda per mulierem ex ſtatuto requiritur pro habilitanda & integrãda perſona ipſius mulieris ad ſupplendam eius imbecillitatem poſt Bartol. & doct. in l. tranſactionem. C.de tranſact. probat Alexan.conſ. 106.col. fina. ver. vnde mihi,lib.1. vbi ideo talis conſenſus interuenerit in actu, dici poteſt talem actum per perſonam habilem & prudẽtem eſſe factum,per l. quamuis.§.infans. ff.de acquiren.poſſeſſ. is ergo ſi fieri non poteſt citra ius & nomen hæredis vti ab hærede prudente factus inducere debet additionem hæreditatis. l. pro hærede, in princip. ff.de acquir.hæred. ita conſanguinei præſtantes talem conſenſum mulieri, tanquam hæredi puta vendenti rem hæreditariam,veriſimiliter ſcientes talem actum inducere additionem hæreditatis.l. leges,& l.fin.C. de legi.ſentit Barto. in l. is qui putat, in fin.de acquir.hæred. ipſi additioni conſentiſſe dicũtur,vt in terminis reſpondendo ſimilibus rationibus adductis per Socin. dicto conſil. 92. late per duas columnas vſque ad fin. tenet Corn conſil 165. circa primũ,col.10.ver.his tamen non obſtan.& ſequent. li.2. in propoſito ſemper proprijs vocabulis nõ vtimur,& Iuriſconſulti ſcientia nõ requiritur, dicit Bald. in l. nõ potuit,col.2 ſub nu.14. C. de iur. delib. & facit l.illud. ff. de acquir.hæreditat.
49 Aduerte ſi †ſtatutum prohiberet additionem hæreditatis,vel contractum per quem vel per quam appareret quoquo modo obligaram,vel aliquod qualecunque præiudicium ſibi inferretur, cùm ſtatutum hoc ſit exorbitans,vellens quidem impugnare additionẽ, teneretur probare qualitates ſtatuti, in quo apparet obligata,& quale ſit præiudicium, alias ceſſat ſtatutũ, & valeret aditio,vt bene declarat Corn. conſ.328. col. penult.ver.primò & principaliter,& ſequent.lib.pri-
50 mo.† Poteſt tamen mulier ſine ſolennitate ſtatuti acquirere poſſeſsionem,Ruin. conſil.129. in fin. lib. ſe-
51 cundo,ſicut †pupillus maior infante ſine tutore poteſt acquirere poſſeſsionem. l. prima §. adipiſcimur. l. quamuis.§.1.de acqui. poſſ.
52 Cæterum ‡ ille cui incumbat onus probandi aditionem hæreditatis,vel quoad ſe,vel contra alium inſpicere debet qualia verba,qualiáve facta adeuntis emiſſa & progreſſa fuerint, quæ iuri & nomini hæredis magis congruant, & ea allegare & probare nitatur,vt l. pro hærede,in principio,& §. Papinianus, & ibi Bartol. & latiſsime in l.gerit. de acquiren.hæredi. & Bald. conſ. 224. ſupra eo. lib. ſecundo, breuiter &
53 magiſtraliter tradit‡ additionem hæreditatis fieri quatuor modis,primo per actum acquiſitiuum, ſecundo per actum tranſlatiuum in alterum,tertio per actum poſſeſsiuum, vltimo per verba apta meminit Guald. de art.teſtan. tit. 12. caut.5. & ordinem hunc ſeruando aliqua ad rem pertinentia commemorando dicendum eſt præſuppoſitis terminis habilibus,maximè quòd ſit delata hæreditas poſt alios per Deci. in l. non hoc. col.1. vn.legi.& per gloſſ.in ver.hæredem,in §. fin.inſti.de hæred.quali. & diffe.
54 Primò ‡ per actum acquiſitiuum aditio hæreditatis probatur agendo & petendo res hæreditarias, Aret.conſil 135.col.1.vt paulo ante dixi,ver.quia plerũque videtur,tex.in l.ſi quis mihi bona. §.ſed quid ſi.de acquir.hæredi. & in l.iuus hæres.C.de repu. hæred. & tranſigendo ſuper corporibus & iuribus hæreditariis petendo tanquam hæres, & mouendo quæſtionem, tanquam hæredi Bald. dicto conſ.224. & litigando, tanquam hæres,Alci.conſil.115.num.13.lib.9.& ibi etiam faciendo compromiſſum Bald. conſil. 272. in cauſa egregiæ.num. 2.lib.5. vbi & tranſigendo Bero. conſil.57.num.54. lib.3. & diuidendo bona hæreditaria,

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

taria. Bald. consil. vlti. num. 4. lib. 3. Alexand. consil. 32. nume. primo, lib. 3. Pariſ. conſilio 16. nume. 41. lib. ſecundo, Nat. conſi. 149. numero fin. & conſtituendo procuratorem ad adeundam hæreditatem. ad mouẽdum hæreditarias actiones, gloſſ. & doctor. in lege, per procuratorem. ff. de acquir. hæred. Bal. conſilio 200. Berta ſciens, lib. primo, & retinendo in ſe debitũ per debitorem ſuccedentem creditori, Caſtren. conſilio 450. ſequendo ordinem, colum. ſecunda, ver. ſed aduertendum, lib. 1. Rui. conſilio 112. in fin. lib. ſecundo, † vbi de patre retinente dotem vxoris præmortuæ delatam filijs infantibus, vt pro eis dicatur ita adiuiſſe hæreditatem maternam, vt & per Alexand. in l. non hoc, & ibi Iaſi. in fin. remiſſiuè. C. vn. legiti. Barto conſilio 207. in quæſtione, num. 3. & in quæſt. 10. debitor, ver. ſolutio, Corn. conſi. primo, colu. 2. lib. ſecundo, & conſilio 155. columna 1. ver. & expediret, & ſequent. lib. primo, inclinatin contrarium conſi. 321. colu. penul. eo. & conſil. 42. colum. pen. lib. 3. maxime quando filius non ſit infans, niſi pater declarauerit ſe adiuiſſe, idem conſi. 312. colum. pen. in principio, lib. 4.

55 56 Secundo † per actum translatiuum in alium probatur aditio hæreditatis, vt ſoluendo legata Bart. in dict. l. gerit, numero 2. 6. Caſtrenſ. conſilio 292. circa primum, colum. 3. verſ. ſuper ſecundum lib. ſecundo, Alcia. conſil. 139. præſens quæſtio. num. 5. 6. lib. 8. Imo

57 † qui mãdat ſuo hæredi, vt ſoluat legata alterius teſtatoris, cuius mandans eſt hæres, dicitur illius hæreditatem adire, Bald. conſil. 71. Titius inſtituit. lib. 5. & vendendo bona hæreditaria tex. in 6. fin. inſti. de hæred. qual. & dif. Corn. conſ. 299. præſens quæſtio. nu. 5. 6. ver. præterea ille, lib. 3. Nat. conſil. 448. numer. 2. Alcia. conſil. 123. quidam vxorem duxit, lib. 8. cum loquimur de hæreditate adita dicit Bald. conſil. 314.

58 quædam ſunt locutiones, num. ſecundo, lib. 3. † vbi de multiplici ſignificatione vocabuli hæreditatis, quòd largo modo etiam hæreditas adita dicitur hæreditas, & cedendo, donando iura hæreditaria. l. ſi auia. C. de iur. deliber. Corn. conſil. 52. col. 2. verſ. his tamen, lib. ſecundo, Pariſ. conſ. 19. num. 116. & ſequ. lib. 2. Socin. Iun. conſil. 107. abundè ſatis, num. 1. & ſeq. li. 2. intellige cedendo vel donando hæreditatem, vel bona hæreditaria, non verò ius vel actionem, quod vel quam habet in bonis paternis, maternis, quia nihil veniret in ceſſione, cum ita non inducatur aditio,

59 † & antequam ſit facta aditio, hæreditas non eſt in bonis, vt late firmat Corn. conſil. 239. conſil. 254. col. 1. li. 4. conſil. 211. col. 2. ver. nec ob id lib. ſecundo, & ſoluẽdo debita hæreditaria. text. Cyn. & alij in l. ſecunda. C. de iur. delib. Pariſ. conſ. 16. num. 14. & ſequen. Gul. Bened. in cap. Raynutius, par. ſecunda, verſ. mortuo itaque teſtatore, pri. num. 383. declarando vt ibi, & per Nat. conſil. 140. colum. fin. probo & ego conſil. 93. nu. vigeſimo primo, & ſeq. lib. primo, vbi quòd hæc probantur per textus ſingulares, & per res translatas in alium minimas, etiamſi eſſet clamis hæreditaria data amore Dei alia neceſsitate non vrgente, vt ibi nume. 28. 29. Guli. Bened. dict. ver. mortuo itaque teſtatore, i. num. 384. Bald. in l. ex animo. ff. de dona. inter vir. & vxo. & in re parua intelligit Imo. in l. ſi ſeruum quis. 6. prætor ait, num. 5. de acquir. hæred.

60 Tertiò † per actum poſſeſsiuum aditio hæreditatis probatur, vt prædia colendo, laborando, locando, poſsidendo text. in dicto 6. fina. inſtit. de hæred. qual. & diffe. Alexand. conſilio trigeſimo ſecundo, num. 1. lib. 3. conſil. 172. num. 9. lib. 6. Corn. conſil. 37. colum. penult. ver. & ex quo lib. primo, conſi. 103. col. 2. ver. quia probatur, lib. ſecundo, conſil. 250. colum. fin. ver. item eo ipſo, lib. 4. conſilio 338. columna ſecunda, ver. tamen his, lib. 1. & habitando domum defuncti alia cauſa non oſtenſa doct. in l. prima. C. de repud. hæred. Dec. conſil. 491. numero ſecundo, Pariſ. d. conſil. 16. num. 40. lib. 2. Bald. conſil. 207. quæritur vtrum domicilium, nu. 2. lib. 1. præſumitur enim hæreditas adita, ſiue primus hæres ſeu ſecundus poſſederit res hæreditarias, dicit Aret. conſ. 37. col. penult. ad fin. ver. quibus explosis.

61 Quartò & vltimò † per actum verbi, ſeu per verba emiſſa adeuntis probatur aditio hæreditatis ſecundum plenam & claram doctr. Bartol. in d. l. gerit, numero 9. cum ſequen. vbi de verbis diſpoſitiuis, ſuſpenſiuis, enũtiatiuis, & dubiis eandem circa verba doctr. proſequitur Gul. Bened. in d. cap. Raynutius, par prima, dict. ver. mortuo itaque teſtatore, i. num. 257. & ſequent. eſt text. in l. Antiſtius, in princip. de acquir. hæred. ex quibus haberi poteſt certa & clara probatio de animo & voluntate hæredis adeuntis, quòd vult, declarat & fatetur ſe hæredem talis defuncti, etiam per inſtrumentum cum verbis hæredem denuntiantibus per modum modi, vel per modum cauſæ prolatis, vt per Barto. in d. l. gerit. ſub numero 17. Celſ. Hug. conſil. 13. num. 21. Bero. conſil. 57. num. 55. li. 3. Pariſ.

62 d. conſ. 19. num. 104. lib. ſecundo, † vbi per literas & epiſtolam hæredis probantes ſcribentem hæredem, & probant hæredem talia verba enuntiatiua inter quaſcunque perſonas etiam non nominatas in inſtrumẽto, Alexand. conſil. 35. in fi. lib. 7. adde non ex vi confeſsionis, ſed aditionis, & quaſi contractus per gloſſ.

63 vlti. in fin. in l. fin. ff. de inter. actio. † & per reſponſionem factam poſitioni quòd ſit hæres Titij, per verbũ credit, probatur aditio & hæres Bald. in l. prima, in fi. C. de fal. ca. adiect. aſſerens ſe hæredem, dicitur actus verbi idem Bal. conſil. 499. quando inſtitutus. in fi. & conſil. ſequent. in fi lib. 3. intellige ſi poſitio principaliter continet quòd ſit hæres Titij, ſecùs ſi verbis enũtiatiuis fieret mentio hæredis Titij, quia reſpõſio per verbum credit, non probaret talem hęredem nec aditionem, vt declarat Are. in d. l. gerit, colum. 5. verſic. & quia ſupra.

Circa autem prędicta vlteriùs aduertendum eſt,

64 quòd † ad probationem aditionis hæreditatis aliqui actus ſunt, qui neceſſariò & concludenter inferunt talem probationem. aliqui verò ſunt, qui ita non concludunt, ſed indifferentes ſunt, quia poſſunt importare, & non importare aditionem, licet hæc fuerint explicata pleniſsime per Bart. in d. l. gerit, numero 19. 20. cum ſeq. & non ita plenè per Bal. in d. l. potuit. nu. 20. in 10. quæſt. & late per Guli. Bened. in d. capit. Raynutius, dict. ver. mortuo itaque teſtatore. i. num. 380. 381. & ſeq. & aliqua per Nat. conſil. 140. col. fin. conſi. 448. num. 2. cum ſequent. poſt Azo. in ſumma. C. de iur. deliber. tamen brẽuius & clarius iudicio meo di-

65 cendum eſt. Præſuppoſitis † namque in facto probatis dictis actib. ſiue vniuocis, ſiue æquiuocis, ſiue pro parte actoris, ſiue pro parte rei, aut qualitas hęc hæredis, & aditionis hæreditatis proponitur, affirmatur, & fatetur per eum, qui fecit dictos actus, aut negatur.

66 Primo † quidem caſu res expedita eſt, & indubia, quòd probata hæreditatis aditio apparet ex factis per aſſertionem & declarationẽ eius qui geſsit talia facta, & vbi ſit de indifferentibus & æquiuocis ſtatur declarationi cum iuramento eius qui ea geſsit, de animo & volun-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

voluntate sua per dictum Iacob. de Aret. argum. d.l. pro hærede. §. seruos. & l. in ambiguis orationibus, de regu. iur. & l. si quis intentione, de iudi. & glo. in §. aliæ instit. de acti. sæpe alleg. per Bart. d.l. gerit, sub numero 19. sub nu. 17. vbi etiam quòd statur declaratio- 70
ni hæredis eius qui fecit actus tales, si mortuus sit, idē sub num. 24. & passim doct. firmant, vt Alexan. cons. 126. col. 2. num. 2. lib. 7. Corn. cons. 338. col. 2. ver. præterea si actus, lib. 1. Card cons. 37. nu. 2. Ias. in §. sed istæ nu. 88. instit. de actio. Nat. cons. 140. numer. 2. Guliel. Bened. d. ver. mortuo itaque testatore. i. numer. 382. Aymo consil. 197. nu. 4. ver. amplius in actibus, Tob. Perusi. cons. 2. num. 10. & alibi, non omittas tu proponens pro tua intentione allegare in facto omnia requisita pro aditione hæreditatis, vt aduertit Bal. cons. 403. Ioannes, col. pen. ver. aduerte tamen, lib. 3.

67 Secundo autem casu † si negetur aditio hæreditaris per eum qui fecit ipsos actus inspectis quidē qualitatibus & natura eorum actuum rerum, hæreditatis, & probatorum per negantem, dico primum si actus continent vel exprimunt facientem nomine hæredis in re transitoria ad extraneos hæredes, tunc sanè probatur aditio & ex ipsis factis, & ex actu verbi per text. in l. pro hærede, in princ. & ibi doct. de acqui. hæred. & Bald. in consil. penul. in fin. & in cons. vlti. li. 3. facit illud, loquela tua manifestum te facit, & illud, ex ore tuo te iudico. si verò in re non transitoria ad extraneos, sed ad filium tantùm, vt puta in re emphyteutica accepta pro se & filio per ipsum filium tanquá hæredem patris fuerit aliquid actum, id intelligitur factum, vt per filium, & non vt se obliget hæreditati. d.l. pro hærede. §. si quid tamen, & ibi Bart. & Ang. & Castrens. ac alij exponunt hoc casu illud verbum, tanquam hæres, pro tanquam filio. & Dec. consil. 516.

68 num. 10. & Ias. in l. Gallus. §. etiam, de liber. & posth. Secundò † si actus simpliciter facti probantur tales, qui citra ius & nomen hæredis geri nequeunt, tūc pro hærede geri dicitur, & inducitur aditio per dict. l. pro hærede §. Papinianus. in fin. vbi sunt verba hæc, citra ius & nomen hæredis, & ibi gloss. & doct. exponunt, quòd concurrant nomen, id est, vocabulū, & ius, i. effectus. & commodum, & sic quæ gesta sunt, conueniant nomini, & effectui, potestatique hæredis, id est domini, qui etsi pro tali non gessisset, gesta hæc non haberent validum effectum, & possent sequi illicitum, quoad gerentem, & deceptio quoad alios cum quibus gessit, quòd ideo non sequatur, inducitur aditio, Bart. in d.l. gerit, sub num. 20. 21. & in cons. 207. in quæst. nu. 3. 4. de his text. in §. penul. instit. de hæred. qual. & diff. ponit exempla, vendendo res hæreditarias, colendo, locandóve, text. in d. §. Papinianus, ponit de accipiente quid dandum hæredi causa conditionis implendæ, dummodò alius cohæres non sit qui adierit, quia talis acceptio non concluderet aditionem, vt ibi in tex. & ibidem Angel. exemplificat, vt locando prædia, animalia dando in socida, bona 72
hæreditaria vendendo, fructus bonorum in suos vsus conuertendo, & sic dicit Ange. videtur quis hæreditatem agnoscere, id est, adire, alias enim ex his nullus iuris sortiretur effectus, & Imo. in d.l. gerit, nume. 9 dicit, percipiens fructus, vendens res hæreditarias, videtur adire, & dicit Bald. in d.l. potuit, in 10. quæstio.

69 num. 21. C. de iur. deliber. quod † actus natura eorum determinati ad acquirendum & alienandum sunt appropriati ad acquirendum hæreditatem, ergo aditionem inducere consueuerunt, nisi adsit protestatio contraria, text. in l. secunda. C. de iur. deliber. ponit exemplum in soluente debitum paternum, id est, hæreditarium, Bartol. ibi dicit quòd de hoc semper interrogat rusticos, vult dicere, vt habeat informationem si hereditas adita sit † actus exigendi aliquod nomen, vendendi fundum hæreditarium, liberandi debitores defuncti, conuertendi fructus in vsus suos, procul dubio aditionem inducunt, Nat. consilio 448. nū. 2.

71 Tertiò † si actus etiam simpliciter facti sunt tales, qui alio nomine, & alio iure quàm iure & nomine hæredis geri possunt, vt habitare domum, possidere bona hereditaria, & percipere fructus, quia potest habitare domum iure hypothecæ dotium materuarum vel suarum, & possidere bona iure communionis, vel familiaritatis, & colligere fructus iure coloni, vel emphiteutæ, tunc & actus huiusmodi in partem istam accipiantur, quòd probent aditionem, nisi per eum qui tales actus fecerit, probetur de alio iure habitandi, possidendi, & colligendi fructus, vt per textum & gloss. Bart. Bal. & ali. in l. 1. C. de repud. hæred. & in l. 2. si vt ab se hæred. abst. vt de iure obligationis dotium, emphiteusis, vel communionis suæ possessionis cum defuncto, quia tunc destruitur probatio aditionis, vt per doct. in d.l. 1. Barto. in d.l. gerit, numero 21. Corn. consilio 147. colum. 2. lib. 1. Card. consilio. 37. colum. 1. ver. in contrarium, & sequent. Grat. consilio 140. nū. 8. consil. 146. num. 2. lib. 2. & text & doct. in l. duo fratres, de acquirend. hæred. & pulchrè Ang. in consilio 173. duo fratres, & quando etiam probatur de iure vsus fructus possidentis in re possessa, vt per Rom. consil. 154. iudicium contra Antonium, in princip. l. si pupillus. §. fin. 2. ff. de acquirend hæred. vbi maximè hæreditas non sit lucrosa, & sit communis opinio in loco de hæreditate damnosa, Barto. in d.l. gerit. sub d. num. 21. ver. quid enim, vbi etiam in contrarium pro aditione elicit præsumptionem, si hæreditas sit hominis locupletis secundum communem opinion. vnde Bartol. & alij in locis alleg. partem illam accipiendam firmant. quæ magis fuerit vilis facienti dictos actus, ac etiam eius declarationi cum iuramento stari, quòd non fecerit iure hæreditario, vt & Bald. consilio 405. protestatio facta. lib. 5. Aym. consil. 33. num. 2. vbi & quando tenuerit iure fideicommissorum antiquorum, eadem præsumptio est pro non aditione, si existentibus reb. alijs pretiosis, & magni valoris fuerit possessa aliqua res mobilis & vilis de hereditate opulenta, vt post Salyc. & Alexand per Iaso. in l. non hoc, column. 5. in secunda limit. C. vn. legi. sequitur Aym. d. consilio 33. num. 12. Nat. dict. consilio 448. num. 17. hoc sentit glos. in ver. seruos. in d.l. pro hærede. §. seruos, dum ait, melius ergo videtur perpendendum ex qualitate hæredum personarum eorum, & ex qualitate actuum, & rerum quas attingeret, & sic quandoque non habeat necesse probare se non fecisse animo adeundi, quam glo. ibi communiter docto. sequuntur † & propterea præsumitur pro aditione quando possedit maiorem vel meliorem partem hæreditatis, Bald. in cap. 1. colum. 3. sub nume. 14. an agna. vel. fili. defun. & quando transtulit in alium vel in vsus suos conuertit rem aliquam hereditariam etiam vnam & paruam, dixi ante & repeto. vt per Bartol. in dict. l. gerit, num. 26. in l. ex animo. ff. de dona. inter vi. & vxo. Imo in l. si feruum quis. §. prætor ait. num. 5. de acquirend. hæred. Guli. Bened. dict. verb. mortuo itaque testatore, num. 384. in meo consil. 93. num. 28. 29. Nat. dict. consil. 448. num. 18. 19.

Breuiter

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca